PARTEI-ALGORGANISATSIOONI SEKRETÄRI KÄSIRAAMAT

A-23171 III

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

PARTEI-ALGORGANISATSIOONI SEKRETÄRI KÄSIRAAMAT

EESTI RIIKLIK KIRJASTUS
TALLINN 1960

Originaali tiitel:
СПРАВОЧНИК СЕКРЕТАРЯ ПЕРВИЧНОЙ ПАРТИЙНОЙ ОРГАНИЗАЦИИ

Госполитиздат

Москва 1960

2

Tartu Riikliku Ülikooli
Raamatukogu
46829a

«Partei-algorganisatsiooni sekretäri käsiraamat» sisaldab viimastel aastatel vastu võetud Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei ja Nõukogude valitsuse tähtsamaid otsuseid, instruktsioone ja teisi direktiivmaterjale, NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi seadlusi, samuti mõningaid UAUKN ja ULKNÜ Keskkomitee otsuseid, mis omavad partei-algorganisatsioonide jaoks praktilist tähtsust.

Käsiraamat koosneb neljast jaost. Esimesse jakku on paigutatud NLKP XX ja XXI kongressi põhilised resolutsioonid ning otsused ja ülevaade tähtsamatest faktidest ning arvudest NSV Liidu rahvamajanduse arendamise plaanist aastaiks 1959—1965; teise — NLKP põhikiri ja Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomitee instruktsioonid; kolmandasse — kõige tähtsamad direktiivid partei-, nõukogude, majandus-, ametiühingu- ja komsomolitöö küsimustes; neljandasse — konsultatsioonid ja vastused parteitöötajate küsimustele. Lisas on kaks NSV Liidu Ministrite Nõukogu Statistika Keskvalitsuse teadaannet 1959. aasta üleliidulise rahvaloenduse kohta.

I

NÕUKOGUDE LIIDU KOMMUNISTLIKU PARTEI XX JA XXI KONGRESSI RESOLUTSIOONID JA OTSUSED

NÕUKOGUDE LIIDU KOMMUNISTLIKU PARTEI XX KONGRESSI RESOLUTSIOON NLKP KESKKOMITEE ARUANDE PÕHJAL

(Vastu võetud ühel häälel 24. veebruaril 1956)

Kuulanud ja läbi arutanud NLKP Keskkomitee esimese sekretäri seltsimees N. S. Hruštšovi aruandekõne Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomitee tööst, Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei XX kongress otsustab:

täielikult heaks kiita NLKP Keskkomitee poliitiline joon ja praktiline tegevus;

heaks kiita Keskkomitee ettepanekud ja järeldused, mis sisaldusid tema aruandes.

Kongress märgib rahuldustundega, et partei Keskkomitee ja Nõukogude valitsuse leninliku poliitika ning nõukogude rahva kangelasliku töö tulemusena, tihedas koostöös kõigi sotsialistlike maadega on saavutatud määratu suuri edusamme võitluses meie maal kommunismi ülesehitamise eest ja rahu eest kogu maailmas.

Kongress kiidab palavalt heaks NLKP Keskkomitee poolt aruandeperioodil tarvitusele võetud õiged ja õigeaegsed abinõud tööstuse ja põllumajanduse alal, mis tagavad meie kodumaa võimsuse edasise kasvu, sotsialistliku majanduse taseme uue võimsa tõusu ja nõukogude rahva heaolu tunduva paranemise.

Kongress rõhutab, et NLKP Keskkomitee edukas tegevus oli rajatud marksistlik-leninliku õpetuse loovale rakendamisele, kollektiivse juhtimise ja siseparteilise demokraatia leninlikest printsiipidest rangele kinnipidamisele, Lenini poolt meie partei ja rahva lahutamatute

sidemete kohta antud juhendite kõrvalekaldumatule täitmisele. Kõik need aastad on partei kõrgel hoidnud surematu Lenini suurt lippu.

I

Kongress konstateerib, et **rahvusvaheliste suhete** alal tähistas aruandeperioodi pinevuse teatud lõdvenemine ja reaalsete rahu tugevdamise perspektiivide tekkimine rahvusvahelisel areenil. Nõukogude Liit võttis koos Hiina Rahvavabariigiga ja teiste rahvademokraatia maadega õigeaegselt ette rea väga tähtsaid välispoliitilisi abinõusid, mis olid suunatud rahu ja julgeoleku tugevdamisele. Neid abinõusid toetasid aktiivselt kõik rahuarmastavad jõud.

Kogu sündmuste käik näitab kujukalt, et rahvusvahelises arengus on toimunud põhjalikud muutused sotsialismi positsioonide tugevnemise suunas. Meie ajastu peamiseks jooneks on sotsialismi väljakasvamine ühe maa raamidest ja sotsialismi muutumine ülemaailmseks süsteemiks, kusjuures kapitalism on osutunud võimetuks seda maailma-ajaloolist protsessi takistama. Nõukogude Liidus, samuti Hiina Rahvavabariigis, Poola Rahvavabariigis, Tšehhoslovakkia Vabariigis, Ungari Rahvavabariigis, Rumeenia Rahvavabariigis, Bulgaaria Rahvavabariigis, Albaania Rahvavabariigis, Saksa Demokraatlikus Vabariigis, Korea Rahvademokraatlikus Vabariigis, Mongoolia Rahvavabariigis ja Vietnami Demokraatlikus Vabariigis jätkub võimas majanduslik ja kultuuriline tõus, paraneb töötajate heaolu, tugevneb rahvaste moraalne ja poliitiline ühtsus ning nad koonduvad järjest tihedamalt kommunistlike ja töölisparteide ümber ning rahvaste poolt vabalt valitud valitsuste ümber. Suuri saavutusi sotsialistlikus ülesehitustöös on ka Jugoslaavias. Sotsialistlikku teed sammuvate maade majanduse arenemine toimub tervel alusel ning järjest tugevneva võrdõiguslikku koostöö ning vennaliku vastastikuse abistamise tingimustes.

Kapitalistlikus maailmas, mille piirid on märgatavalt kitsenenud, iseloomustab olukorda sügavate vastuolude edasine suurenemine. Tootmise mõningane kasv, mis kapitalistlikud maad on saavutanud sõjajärgse kümne

aasta jooksul selliste tegurite abil nagu majanduse militariseerimine ja relvastumise võidujooks, välise majandusliku ekspansiooni hoogustamine, põhikapitali uuendamine ja töötajate ekspluateerimise järsk intensiivistamine, ei toonud kapitalismi majandusele stabiilsust. Vastupidi, kapitalistlik majandus on muutunud veelgi ebastabiilsemaks. Kapitalistliku süsteemi üldkriisi süvenemine jätkub. Kapitalismi sügavaim vastuolu — vastuolu tänapäeva tootlike jõudude ja kapitalistlike tootmissuhete vahel — muutub üha teravamaks; süvenevad vastuolud kapitalistlike riikide vahel, kes võitlevad müügiturgude ja mõjusfääride pärast; kasvavad ja süvenevad sotsiaalsed vastuolud. Töölisklassi ekspluateerimise intensiivistumise, elukalliduse suurenemise, sõjalisteks otstarveteks võetavate maksude järsu kasvu ja reas kapitalistlikes maades esineva kroonilise tööpuuduse tagajärjel alaneb töötajate elutase; tugevneb töölisklassi ja laiade töörahvahulkade võitlus oma eluliste õiguste ja huvide eest. Kapitalism läheb kõrvalekaldumatult vastu uutele majanduslikele ja sotsiaalsetele vapustustele.

Selles olukorras on selgesti välja kujunenud kaks põhilist vastandlikku suunda rahvusvaheliste sündmuste arengus.

Ühelt poolt hakkasid imperialistlikud riigid eesotsas reaktsiooniliste Ameerika ringkondadega varsti pärast sõja lõppu ajama «jõupositsiooni» poliitikat, mis kajastab nende riikide agressiivsemate elementide püüdu lämmatada töölisliikumist, demokraatlikku ja rahvuslikku vabadusliikumist, õõnestada sotsialismileeri ja hakata valitsema maailma. Praktikas tähendab see poliitika ohjeldamatut relvastumise võidujooksu; Ameerika sõjaväebaaside loomist piki NSV Liidu ja rahvademokraatia maade piire, samuti sotsialistliku leeri maade vastu suunatud agressiivsete blokkide kokkuklopsimist; niinimetatud «külma sõja» pidamist sotsialistlike riikide vastu ning uute veriste sõdade ettevalmistamist.

Teiselt poolt kasvavad ja tugevnevad järjest jõud, kes astuvad maailma areenil välja kindla rahu ja rahvaste julgeoleku eest; nad peavad aktiivset võitlust sõjaohu vastu, erinevatesse majanduslikesse ja sotsiaalsetesse süsteemidesse kuuluvate riikide rahuliku kooseksisteerimise eest. Sealjuures on otsustav tähtsus rahvusvahelise

sotsialismileeri pideval tugevnemisel, kes avaldab järjest suuremat mõju sündmuste arenemisele maailmas. Rahu jõud on tunduvalt kasvanud seoses grupi Euroopa ja Aasia rahuarmastavate riikide ilmumisega maailma areenile, kes on kuulutanud oma välispoliitika printsiibiks mitteosavõtu sõjalistest blokkidest. Seega on tekkinud laialdane «rahu tsoon», millesse kuulub nii sotsialistlikke kui ka mittesotsialistlikke Euroopa ja Aasia rahuarmastavaid riike ning mis hõlmab üle poole maakera elanikkonnast.

Sõjajärgse perioodi maailma-ajalooliseks sündmuseks on imperialismi koloniaalsüsteemi praegu toimuv lagunemine. Asumaade ja poolasumaade rahvaste rahvuslikku vabadusvõitlust on viimase kümne aasta jooksul kroonninud suured võidud: koloniaalsest ja poolkoloniaalsest sõltuvusest on vabanenud üle ühe miljardi kahesaja miljoni inimese — peaaegu pool maakera elanikkonnast. Päevakorras seisab nüüd koloniaalsüsteemi täieliku likvideerimise küsimus. On saabunud suure Lenini poolt ette nähtud maailma-ajaloo uus periood, kus idamaade rahvad võtavad aktiivselt osa kogu maailma saatuse määramisest, muutuvad rahvusvaheliste suhete uueks võimsaks teguriks.

Kõige aktiivsemate ja järjekindlamate sõjaohu vastu võitlejatena on end näidanud kommunistlikud parteid, kes on rahu säilitamise eest, töötajate huvide ja oma maa rahvusliku sõltumatuse eest peetava võitluse eesotsas. Samal ajal on asunud sõjavastasele seisukohale ka paljud teised ühiskondlikud ringkonnad. Rahu tugevdamise huvides on väga tähtis, et kõik sõja vastu välja astuvad jõud tegutseksid ühtse rindena ega nõrgendaks oma jõupingutusi võitluses rahu säilitamise eest. Määratu suur tähtsus selles ürituses on ülesaamisel lõhest töölisliikumises ning asjaliku kontakti loomisel kommunistlike parteide ja sotsialistide vahel, samuti teiste parteidega, kes tahavad tõeliselt kaitsta rahu, võidelda imperialistliku rõhumise vastu, kaitsta oma rahvaste rahvuslikke huve, demokraatiat ja sõltumatust.

Kongress kiidab heaks NLKP Keskkomitee ja Nõukogude valitsuse rahuarmastava välispoliitika, tänu millele on saavutatud suuri edusamme rahvusvahelise pinevuse lõdvendamisel, rahu kindlustamisel ja demokraatlike jõudude positsioonide tugevdamisel.

Partei XX kongress peab täiesti õigeks Keskkomitee ja Nõukogude valitsuse joont, mis on suunatud sellele, et rahuliku kooseksisteerimise leninliku printsiibi alusel pidada kurssi kõigi maadega suhete parandamisele, usalduse suurendamisele ja koostöö arendamisele. Selles suhtes võivad etendada suurt osa need rahvusvaheliste suhete tuntud viis printsiipi, mida tunnustavad paljud riigid ja laiad üldsuse kihid: territoriaalse terviklikkuse ja suveräänsuse vastastikune austamine, mittekallaletung, mittevahelesegamine üksteise siseasjadesse, riikidevaheliste suhete arendamine võrdõiguslikkuse ja vastastikuse kasulikkuse alusel, rahulik kooseksisteerimine ja majanduslik koostöö. Need printsiibid on praegustes tingimustes erineva sotsiaalse korraga riikide vastastikuste suhete parimaks vormeliks ning võiksid saada kogu maakera riikide tugevate rahulike suhete aluseks.

Elu on täielikult kinnitanud, kui õiged ja õigeaegsed on Nõukogude Liidu, Hiina Rahvavabariigi ja teiste rahuarmastavate riikide ettepanekud, mis on suunatud desarmeerimisele ning aatomi- ja vesinikurelva keelamisele, kollektiivse julgeoleku tagamisele Euroopas ja kollektiivse julgeoleku tagamisele Aasias, — nende väga tähtsate probleemide lahendamine looks aluse kindlale ja kestvale rahule ning aitaks kaasa teiste tähtsate reguleerimata probleemide, eriti Saksamaa küsimuse lahendamisele.

Väga suur tähtsus rahu tugevdamisele kogu maailmas oleks kindlate sõbralike suhete loomisel Nõukogude Liidu ja Ameerika Ühendriikide kui maailma kahe suurima riigi vahel, samuti Nõukogude Liidu ja niisuguste suurte riikide nagu Inglismaa ja Prantsusmaa vahel.

XX kongress peab õigeaegseteks ja õigeteks Nõukogudepoolsed abinõud, mis on tarvitusele võetud selle eesmärgi saavutamiseks, ja kiidab need täielikult heaks.

Kindla rahu ja Euroopa rahvaste julgeoleku tagamise huvid nõuavad suhete edasist parandamist ühelt poolt Nõukogude Liidu ja teiselt poolt Lääne-Euroopa maade vahel. Nõukogude Liit, samuti nagu Suurbritannia, Prantsusmaa ja Itaalia, nagu ka Poola, Tšehhoslovakkia, Jugoslaavia, Rootsi, Soome, Norra, Kreeka ja Austria ning kõik Euroopa maad, on eluliselt huvitatud sellest, et ära hoida uue sõja puhkemine Euroopas, kelle territooriumil

toimusid Esimese ja Teise maailmasõja peamised lahingud. Eluliselt on sellest huvitatud ka saksa rahvas. Nii ühendavad kõiki Euroopa riike ja rahvaid uute sõjaliste kokkupõrgete ärahoidmise eest peetava võitluse ühised huvid.

Praeguses rahvusvahelises olukorras peavad etendama väljapaistvat osa sõpruse ja koostöö laienemine ja tugevnemine Nõukogude Liidu ja idamaade vahel. Pidades selle ülesande täitmist väga tähtsaks, kiidab XX kongress heaks, et viimasel ajal on loodud head, sõbralikud suhted India Vabariigiga, samuti Birma, Afganistani ja Egiptusega.

Rahu ja demokraatia tugevdamisele vastab araabia maade rahvaste üha laialdasemalt arenev püüd kaitsta ja tugevdada oma rahvuslikku sõltumatust.

XX kongress märgib rahuldustundega, et Nõukogude Liidu ja peaaegu kõigi temaga piirnevate riikide vahel on kujunenud sõbralikud, heanaaberlikud suhted. Ei ole kahtlust, et normaalsed suhted NSV Liidu ja Iraani, Türgi ja Pakistani vahel vastaksid nende maade elulistele huvidele, rahu ja rahvaste julgeoleku huvidele.

Riikidevahelise koostöö aluse laiendamises peavad etendama suurt osa rahvusvaheline kaubandus ja kultuurisidemete arendamine.

XX kongress märgib, et praegu on omandanud eriti suure tähtsuse sellised tänapäeva rahvusvahelise arengu põhilised printsipiaalsed küsimused, nagu kahe süsteemi rahuliku kooseksisteerimise, kaasaegsel epohhil sõdade vältimise võimalikkuse ja eri maade sotsialismile ülemineku vormide küsimus.

Nõukogude Liidu välispoliitika peajooneks on olnud ja jääb erineva sotsiaalse korraga riikide rahuliku kooseksisteerimise leninlik printsiip.

Juhtides omal maal kommunistliku ühiskonna ehitamist, astub meie partei resoluutselt välja sõja vallapäästmise vastu. Partei lähtub Lenini vankumatust juhendist selle kohta, et uue ühiskonnakorra kehtestamine ühel või teisel maal on iga antud maa rahva sisemine asi. Kongress märgib rahuldustundega, et rahuliku kooseksisteerimise printsiip leiab järjest ulatuslikumat tunnustamist.

Nõukogude Liidu, sotsialistlike maade ja teiste rahuarmastavate maade, kõigi maade laiade rahvahulkade

tähtsaimaks ülesandeks on kindla rahu säilitamine ja tugevdamine ning uue sõja, uue agressiooni ärahoidmine. Kaasaegsetes rahvusvahelistes tingimustes on kujunenud reaalsed võimalused selleks, et mitte lubada imperialismi agressiivsetel jõududel paisata rahvaid uutesse sõdadesse, mis sõjalise tehnika praeguse taseme juures tooksid rahvastele loendamatuid viletsusi ja purustusi. Maakeral eksisteerib praegu mitte ainult kapitalistlik süsteem. On olemas võimas rahuarmastav sotsialistlik leer, kelle näol rahuarmastavatel jõududel on mitte ainult moraalsed, vaid ka materiaalsed vahendid agressiooni ärahoidmiseks. Peale selle on olemas suur grupp teisi riike sadade miljonite elanikega, riike, kes astuvad aktiivselt välja sõja vastu. On olemas võimas, kõiki rahvaid hõlmav rahupooldajate liikumine. Tohutuks jõuks on kujunenud kapitalistlikes maades töölisliikumine.

Neis tingimustes jääb muidugi jõusse Lenini seisukoht, et kuivõrd eksisteerib imperialism, püsib ka majanduslik alus sõdade tekkimiseks. Sellepärast peamegi olema ülimalt valvsad. Niikaua kui maakerale jääb alles kapitalism, püüavad reaktsioonilised jõud, kes esindavad kapitalistlike monopolide huve, ka edaspidi sõjaliste avantüüride ja agressiooni poole, võivad katset teha sõda valla päästa. Kuid sõdade fataalset paratamatust ei ole. Nüüd on olemas võimsad ühiskondlikud ja poliitilised jõud, kelledel on tõhusaid vahendeid selleks, et mitte lasta imperialistidel sõda valla päästa, aga kui nad peaksid katset tegema sõda alustada, — anda agressoritele purustav vastulöök, ajada nurja nende avantüristlikud plaanid. Selleks on vaja, et kõik sõja vastu väljaastuvad jõud oleksid valvsad ja mobiliseeritud, et nad tegutseksid ühtse rindena ega nõrgendaks oma võitlust rahu säilitamise ja tugevdamise eest.

Seoses rahvusvahelisel areenil sotsialismi kasuks toimunud põhjalike ajalooliste muutustega avanevad uued perspektiivid maade ülemineku alal kapitalismilt sotsialismile.

Nõukogude Liidu Kommunistlik Partei lähtub Lenini seisukohast, et «kõik rahvused jõuavad sotsialismi, see on paratamatu, kuid mitte kõik ei jõua täiesti ühtviisi, igaüks toob omapära ühte või teise demokraatia vormi, proletariaadi diktatuuri ühte või teise erikujusse, ühiskondliku elu mitmesuguste külgede sotsialistlike ümber-

kujunduste nii- või teistsugusesse temposse». (Teosed, 23. kd., lk. 57.)

Kõigi sotsialismi teed sammuvate maade arenemise ajaloolised kogemused on seda Lenini seisukohta täielikult kinnitanud. Praegu eksisteerib ühiskonna sotsialistlikel alustel ümberkorraldamise nõukogude vormi kõrval rahvademokraatia vorm. See vorm on kümne aasta jooksul igakülgselt läbi proovitud ja on end täielikult õigustanud. Rahvademokraatia riikides on samuti päris palju varjundeid ja erinevusi vastavalt iga maa tingimustele. Palju omapära on sotsialistliku ülesehitustöö vormidesse toonud Hiina Rahvavabariik, kelle majandus oli enne revolutsiooni võitu äärmiselt mahajäänud ning kandis poolfeodaalset ja poolkoloniaalset iseloomu. Otsustavate juhtivate positsioonide kättevõitmise alusel teostab rahvademokraatlik riik kurssi eratööstuse ja -kaubanduse rahulikule ümberkujundamisele ja nende järkjärgulisele muutmisele sotsialistliku majanduse koostisosaks.

On täiesti seaduspärane, et riikide poolt sotsialismile ülemineku vormid kujunevad edaspidi üha mitmekesisemaks. Selle juures ei ole tingimata vaja, et sotsialismile ülemineku vormide teostamine oleks kõigis tingimustes seotud kodusõjaga. Leninism õpetab, et valitsevad klassid võimu vabatahtlikult käest ära ei anna. Kuid sotsialismile ülemineku eest peetava klassivõitluse teravuse suurem või väiksem aste ning vägivalla kasutamine või mittekasutamine sellel üleminekul ei olene niivõrd proletariaadist, kuivõrd sellest, mil määral ekspluataatorid osutavad vastupanu töötajate ülekaaluka enamuse tahtele, sellest, kas ekspluataatorite klass ise kasutab vägivalda.

Ei ole kahtlust, et reas kapitalistlikes maades, kus kapitalism on veel tugev, kus tema käes on määratu suur sõjaväe- ja politseiaparaat, on klassivõitluse järsk teravnemine paratamatu.

Samal ajal tekivad selle tulemusena, et rahvusvahelisel areenil toimuvad põhjalikud nihked sotsialismi kasuks ning et sotsialismi külgetõmbejõud tööliste, talupoegade ja töötava intelligentsi hulgas tohutult kasvab, soodsamad tingimused sotsialismi võiduks. Reas kapitalistlikes maades on töölisklassil, keda juhib tema eesrindlik osa, kaasaja tingimustes reaalne võimalus ühendada oma juhtimisel rahva rõhuv enamus ja tagada põhiliste

tootmisvahendite üleminek rahva kätte. Parempoolsed kodanlikud parteid ja nende poolt kujundatud valitsused jäävad üha sagedamini pankrotti. Sellistes tingimustes on töölisklassil, kes ühendab enda ümber töötavat talurahvast, intelligentsi laiu ringkondi ja kõiki patriootlikke jõude ning annab kindlaid vastulööke oportunistlikele elementidele, kes ei ole suutelised loobuma kapitalistide ja mõisnikega kokkuleppimise poliitikast, võimalus anda purustav löök reaktsioonilistele, rahvavastastele jõududele, võita parlamendis kindel enamus ja muuta ta kodanliku demokraatia organist rahva tõelise tahte tööriistaks.

Kongress rõhutab, et soodsamad tingimused sotsialismi võiduks teistes maades on saanud võimalikuks ainult sellepärast, et sotsialism on võitnud Nõukogude Liidus ja on võitmas rahvademokraatia maades. Selle võidu vajalikuks tingimuseks oli revolutsioonilise marksismi-leninismi triumf, järjekindel ja resoluutne võitlus reformismi ja oportunismi ideoloogia vastu.

Kongress seab NLKP Keskkomiteele välispoliitilisel alal järgmised ülesanded:

Kõrvalekaldumatult teostada riikide rahuliku kooseksisteerimise leninlikku poliitikat, sõltumata riikide sotsiaalsest korrast. Aktiivselt võidelda rahu ja rahvaste julgeoleku eest, riikide vahel usalduse loomise eest, taotledes, et rahvusvahelises pinevuses saavutatud lõdvenemine muutuks kindlaks rahuks.

Igati tugevdada vennalikke suhteid Hiina Rahvavabariigiga ja kõigi rahvademokraatia maadega, pidades meeles, et mida monoliitsemad ja võimsamad on sotsialistlikud riigid, seda kindlam on rahuüritus.

Süvendada sõprust ja koostööd Jugoslaavia Föderatiivse Rahvavabariigi vennalike rahvastega.

Tugevdada sõpruse ja koostöö sidemeid India Vabariigi, Birma Liidu, Afganistani, Egiptuse, Süüria, Indoneesia ja teiste riikidega, kes asuvad rahu positsioonil; toetada neid maid, kes ei lase ennast kiskuda agressiivsetesse blokkidesse; tulla vastu kõigile jõududele, kes on huvitatud rahu säilitamisest.

Arendada ja süvendada sõbralikke suhteid Soome, Austria, Rootsi ja teiste neutraalsete maadega.

Teostada aktiivset poliitikat suhete edasiseks parandamiseks Ameerika Ühendriikide, Inglismaa, Prantsusmaa,

Itaalia, Lääne-Saksamaa ja Jaapaniga, samuti naaberriikide Iraani, Türgi ja Pakistaniga, taotledes vastastikuse usalduse süvenemist, majanduslike sidemete laialdast arendamist, kontakti ja koostöö laiendamist kultuuri ja teaduse alal.

Arendada ja tugevdada nõukogude rahva vennalikke sidemeid kõigi maade töötajatega.

Valvsalt jälgida nende ringkondade sepitsusi, kes ei ole huvitatud rahvusvahelise pinevuse lõdvenemisest, õigeaegselt paljastada rahu vaenlaste õõnestustegevust. Võtta tarvitusele vajalikud abinõud meie sotsialistliku riigi kaitsevõime edasiseks tugevdamiseks, hoida meie riigikaitset tänapäeva sõjatehnika ja -teaduse tasemel, tagada meie kodumaa julgeolek.

II

NLKP XX kongress märgib sügava rahuldusega Nõukogude Liidu **siseolukorra** edasist tugevnemist. Selle tulemusena, et NLKP Keskkomitee on järjekindlalt teostanud partei peajoont, on aruandeperioodil saavutatud kõigi ühiskondliku tootmise harude, rahva ainelise heaolu ja kultuuritaseme märkimisväärne tõus, on veelgi rohkem tugevnenud nõukogude ühiskonna moraalne ja poliitiline ühtsus, on kasvanud Nõukogude riigi võimsus.

Partei ja rahva ülisuureks võiduks oli see, et NSV Liidu tööstus täitis ennetähtaegselt ja ületas viienda viie aasta plaani. 1955. aastal moodustas tööstustoodangu väljalase 185 protsenti 1950. aasta tasemega võrreldes viie aasta plaanis ettenähtud 170 protsendi asemel, sealhulgas moodustas tootmisvahendite tootmine 191 protsenti plaanikohase 180 protsendi asemel ja tarbeesemete tootmine 176 protsenti plaanikohase 165 protsendi asemel.

Kongress peab vajalikuks jätkata kogu järjekindlusega võitlust selle eest, et rahuliku majandusliku võistluse rööbastel ajaloo seisukohalt lühikese tähtaja jooksul lahendada Nõukogude Liidu peamine majanduslik ülesanne, mis seisab selles, et, tuginedes sotsialistliku majandussüsteemi eelistele, toodangu väljalaskmises ühe elaniku kohta järele jõuda arenenumatele kapitalistlikele maadele ja neist maadest ette jõuda.

Kommunistlik partei peab tingimata vajalikuks tagada ka edaspidi, et rasketööstus, eeskätt must- ja värviline metallurgia, söe- ja naftatööstus, energeetika, masinaehitus, keemiasaaduste ja ehitusmaterjalide tootmine jõuaks oma arengus teistest majandusharudest ette. Ühtlasi on kongress seisukohal, et praegu ühiskondlikus tootmises saavutatud tase võimaldab kiires tempos arendada mitte üksnes tootmisvahendite, vaid ka rahvatarbeesemete tootmist.

Kogu tööstusliku tootmise edasise kasvu otsustavaks tingimuseks on tema pidev tehniline progress. On vaja sihi- ja plaanikindlalt rakendada tööstuses ja transpordis teaduse ja tehnika uusimaid saavutusi ning eesrindlikke kogemusi, moderniseerida olemasolevat sisseseadet, parandada ja täiustada töö ja tootmise organiseerimist, laiemalt praktiseerida spetsialiseerimist ja koopereerimist tööstuses, taotledes sellel alusel tööviljakuse kiiret tõusu, mis on tootmise suurendamise ja rahva heaolu edasise tõstmise ülesannete täitmise otsustav tingimus.

Meie maa tootlike jõudude edasiarendamine nõuab tungivalt uute tooraine, kütteaine ja elektrienergia allikate kasutuselevõtmist ning eeskätt meie maa idapoolsete piirkondade tohutute looduslike ressursside mobiliseerimist. Lähema 10—15 aasta jooksul tuleb idapoolsetes piirkondades luua meie maa suur söekaevandamise ja elektrienergia tootmise baas, kolmas võimas metallurgiabaas, mille toodang on 15—20 miljonit tonni malmi aastas, samuti uued masinaehituskeskused.

Kongress kohustab kõiki parteiorganisatsioone:

tagama, et kõik tööstusharud ja ettevõtted täidaksid riiklikke plaaniülesandeid mitte üksnes kogutoodangu alal, vaid ka kogu kindlaksmääratud nomenklatuuri ja kvaliteedinäitajate alal;

paremini kasutama olemasolevaid tootmisvõimsusi, saavutama, et ettevõtted töötaksid rütmiliselt, hüpeteta ja tormamiseta, laseksid toodangut välja ühtlaselt kogu kuu jooksul, mis nõuab planeerimise ja ettevõtete materiaalse varustamise tõsist parandamist;

tõstma toodangu kvaliteeti, süstemaatiliselt alandama toodangu omahinda, teostama kõige rangemat kokkuhoiurežiimi, juurutama isemajandamist;

laiemalt kasutama tootmises kunstlikke tooraineid ja aseaineid, et kuuenda viisaastaku jooksul täielikult asen-

dada tehniliseks otstarbeks kasutatavaid toiduaineid sünteetiliste toorainetega.

Aastast aastasse suurendab Nõukogude riik kapitaalmahutusi rahvamajandusse. Selleks, et kasutada neid kapitaalmahutusi maksimaalse efektiivsusega, on ehitustööd vaja seada ajakohastele industriaalsetele rööbastele, jätkata tööd suurte territoriaalsete ehitusorganisatsioonide loomiseks, parandada projekteerimist, maksimaalselt lühendada ehitustööde tähtaegu, laialdaselt kasutada monteeritavaid raudbetoonkonstruktsioone ja tehastes valmistatud tooteid.

Aruandeperioodil on NLKP Keskkomitee ära teinud suure poliitilise ja organiseerimistöö põllumajanduse alal. Keskkomitee on tarvitusele võtnud efektiivsed abinõud selleks, et likvideerida rea põllumajandusliku tootmise harude mahajäämus ja organiseerida kiire tõus põllumajanduses.

Tarvituselevõetud abinõude hulgas on eriti suur tähtsus:

uue planeerimiskorra sisseseadmisel põllumajanduses, mis on kolhoosnikute loovale algatusvõimele andnud vaba tegevusvälja;

kolhooside ja kolhoosnikute materiaalse huvitatuse tõstmisel põllumajandussaaduste tootmise suurendamise vastu;

kolhooside tugevdamisel juhtiva ja spetsialistide kaadriga sel teel, et linnadest ja tööstuskeskustest suunati maale tuhanded kommunistid ja parteitud töötajad;

põllumajanduse edasisel tõhusamal tehnilisel varustamisel, alalise mehhanisaatorite kaadri loomisel masina-traktorijaamades ning masina-traktorijaamade tugevdamisel juhtiva ja insener-tehnilise kaadriga;

põllumajanduse arendamiseks minevate riiklike assigneeringute suurendamisel.

Töötades välja programmi tõusu saavutamiseks põllumajanduses, otsustas Keskkomitee õigesti esimeses järjekorras suunata jõupingutused teraviljamajanduse edasiarendamisele, sest teraviljamajandus on aluseks kogu põllumajanduslikule tootmisele ja eriti sellisele tähtsale põllumajandusliku tootmise harule nagu loomakasvatus. Tohutu tähtsus on Keskkomitee otsustel uudismaade ülesharimise ja maisi kasvupinna järsu suurendamise kohta.

Kongress teeb Keskkomiteele ülesandeks raugematu

energiaga jätkata tööd põllumajanduse taseme tõstmiseks, mobiliseerides parteid ja kogu nõukogude rahvast võitlusele elanikkonnale toiduainete ja kergetööstusele toorainete külluse loomise eest.

On vaja tagada edasine mehhaniseerimine põllumajanduses, kõige lühema aja jooksul üle minna üksikute tööde mehhaniseerimiselt kogu põllumajandusliku tootmise kompleksele mehhaniseerimisele, põhjalikult parandada nõukogude ja välismaise teaduse ja tehnika saavutuste ning eesrindlike kolhooside, masina-traktorijaamade ja sovhooside kogemuste propageerimist ning tootmisse juurutamist, et sellel alusel järsult vähendada tööjõu ja materiaalsete vahendite kulu põllumajandusliku toodangu ühiku tootmiseks, tõsta kõigi kultuuride saagikust ja loomakasvatuse produktiivsust.

Kongress on seisukohal, et praegu, kus paljude kolhooside majanduslikud võimalused on märksa kasvanud, on vaja rööbiti tootmise igakülgse laiendamisega, mis alati peab olema esiplaanil, pöörata tõsist tähelepanu elumajade, klubide, lasteasutuste ning teiste kultuuri- ja elutarbeliste hoonete ehitamisele kolhoosides.

Otsustavaks tingimuseks edasise kiire tõusu saavutamisel põllumajanduslikus tootmises on põllumajanduse juhtimise taseme tõstmine. On vaja teha lõpp šabloonile, kantseleilik-bürokraatlikele meetoditele, isiklikule vastutamatusele ja vastutustundetusele sellel alal. Partei-, nõukogude ja põllumajandusorganid peavad tagama iga rajooni, kolhoosi, sovhoosi ja masina-traktorijaama konkreetse juhtimise, igati toetama rahvahulkade algatusi, tõstma põllumajanduse töötajate, sealhulgas ka juhtiva kaadri materiaalset huvi põllumajandusliku tootmise laiendamise vastu.

Kongress kutsub üles partei-, ametiühingu-, majandus- ja komsomoliorganisatsioone laiemalt arendama üldrahvalikku sotsialistlikku võistlust, parandama võistluse juhtimist, veelgi rohkem tõstma tööliste ja kolhoosnikute loomingulist algatusvõimet, suunates selle partei ja valitsuse poolt seatud ülesannete täitmisele.

Tööstusliku ja põllumajandusliku tootmise kasv on loonud reaalsed võimalused nõukogude rahva ainelise heaolu ja kultuuritaseme pidevaks tõstmiseks. Viiendal viisaastakul kasvas NSV Liidu rahvatulu 68 protsenti, tööliste ja teenistujate reaalpalk tõusis 39 protsenti ja

kolhoosnikute reaalsissetulek suurenes poolteisekordseks. Kongress kiidab täielikult heaks NLKP Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu poolt väljatöötatud abinõud, mille eesmärgiks on veelgi tõsta tööliste ja teenistujate reaalpalka ning kolhoosnikute sissetulekut, tõsta madalapalgaliste töötajate gruppide palka, samuti luua vajalik kord töötasu maksmises ning suurendada töötajate isiklikku materiaalset huvi oma töö tulemuste vastu.

Väga suur poliitiline ja rahvamajanduslik tähtsus on NLKP Keskkomitee otsusel kuuenda viisaastaku jooksul seitsmetunnilisele tööpäevale üleminekust kõigi tööliste ja teenistujate jaoks ning kuuetunnilisele tööpäevale söe- ja mäetööstuses allmaatöödele rakendatud juhtivate kutsealade tööliste, samuti noorukite jaoks. Selles otsuses on ühtlasi ette nähtud, et seal, kus see on tootmistingimuste tõttu otstarbekohane, minnakse üle viiepäevasele töönädalale (kahe puhkepäevaga, kusjuures tööpäeva kestus on 8 tundi). Lähemal ajal lühendatakse tööpäeva kahe tunni võrra laupäevadel ja pidupäevade eel. Üleminek lühendatud tööpäevale toimub tööliste ja teenistujate palka vähendamata. Kongress kiidab üksmeelselt heaks need abinõud, mis vastavad täielikult NSV Liidu töötajate huvidele, ja avaldab kindlat veendumust, et kogu nõukogude rahvas tervitab neid palava heakskiiduga ja vastab neile uue töövaimustusega võitluses NSV Liidu rahvamajanduse arendamise kuuenda viie aasta plaani täitmise eest.

Suurt tähtsust omab Keskkomitee poolt kavandatud pensionilise kindlustamise korraldamine selleks, et märksa suurendada madalaid pensionimäärasid ja põhjendamatult kõrgeid pensionimäärasid vähendada; elatanud kodanike elutingimuste parandamiseks ja nende invaliidide töölerakendamise parandamiseks, kes oma tervist kahjustamata võivad teha ühiskondlikult kasulikku tööd.

Kuuendal viisaastakul suureneb elamuehituse maht viienda viisaastakuga võrreldes peaaegu kahekordseks. Seoses sellega on esmajärgulise tähtsusega ülesandeks õigesti kulutada summasid, mida Nõukogude riik eraldab elumajade ehitamiseks. Kongress kiidab heaks NLKP Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu poolt tarvituselevõetud abinõud korra loomiseks sellel alal, nokitsemise ja igasuguste arhitektuuriliste liialduste lik-

videerimiseks ning industriaalsete ehitusmeetodite juurutamiseks ning kohustab kõiki partei- ja majandusorganisatsioone tagama elamuehituse riiklike plaanide kõrvalekaldumatu täitmine, igati abistama töölisi ja teenistujaid individuaalelamute ehitamisel oma isiklike säästude arvel.

Kongress peab vajalikuks otsustavalt suurendada tähelepanu elanikkonna igapäevaste elutarbeliste vajaduste rahuldamisele, veelgi laiendada ühiskondliku toitlustamise võrku, muuta toitlustamine odavamaks ja tõsta selle kvaliteeti. Tuleb laiendada ka teenusettevõtete — pesumajade, õmblusateljeede, remonditöökodade jne. võrku, kiiresti suurendada niisuguste masinate ja toodete valmistamist, mis kergendavad tööd koduses majapidamises.

Suurt edu on saavutatud kõigil kultuuritöö aladel. Kõikjal on teostatud üldine seitsmeklassiline koolikohustus ja suurtes linnades kümneklassiline keskharidus. Luuakse tingimusi üldise kümneklassilise keskhariduse järkjärguliseks sisseseadmiseks. Märksa on laienenud spetsialistide ettevalmistamine meie maa kõrgemates õppeasutustes. Partei ja Nõukogude valitsuse alalisel ja tõhusal toetusel on nõukogude teadlased, kes viljakalt töötavad rahvamajanduse ja meie kodumaa julgeoleku kindlustamise huvides, saavutanud väljapaistvaid tulemusi real teadusaladel, sealhulgas tuumafüüsikas, matemaatikas ja mehaanikas ning mõnedel tehniliste teaduste aladel.

Ühtlasi märgib kongress tõsiseid puudusi kultuuritöö alal. Koolide töös on kõige suuremaks puuduseks õppetöö teatud irdumine elust ja see, et kooli lõpetajad ei ole küllaldaselt ette valmistatud praktiliseks tegevuseks. Kooli kiireimaks polütehniseerimiseks on vaja sisse seada uued õppeained, mis annavad teadmiste aluseid tööstusliku ja põllumajandusliku tootmise küsimustes, ning ühtlasi õpilasi praktiliselt tööle rakendada ettevõtetes, kolhoosides ja sovhoosides, katsepõldudel ja koolitöökodades. On otstarbekohane asuda looma internaatkoole, asutades neid laste tervisele soodsates kohtades. Märksa tuleb laiendada eelkoolieealiste laste asutuste võrku, tõmmates sellele tööle kaasa peale rahvaharidusorganite ja riiklike ettevõtete ka kolhoose.

Kõrgema hariduse alal on peaülesanneteks igati parandada spetsialistide ettevalmistamise kvaliteeti õppetöö

ja tootmise tihedama seondamise alusel, õigesti paigutada kõrgemaid õppeasutusi meie maal, lähendada neid tootmisele, organiseerida õppetöö vastavalt tehnika tänapäeva tasemele. On vaja, et noortel inseneridel ja agronoomidel oleks õppeasutuse lõpetamisel küllaldasi teadmisi konkreetsest ökonoomikast ja tootmise organiseerimisest.

Kongress peab vajalikuks igati tugevdada meie maa teaduslike asutuste sidet tootmisega, rahvamajanduse konkreetsete vajadustega, keskendada nende loovad jõupingutused kõige tähtsamate teaduslik-tehniliste probleemide lahendamisele, järjekindlalt tõsta teaduse osatähtsust kommunistliku ülesehitustöö praktiliste ülesannete lahendamises.

Üheks kommunistliku partei töö tähtsaimaks tulemuseks aruandeperioodil peab kongress nõukogude ühiskondliku ja riikliku korra edasist tugevnemist, töölisklassi ja kolhoositalurahva liidu veelgi kindlamaks muutumist, kõigi NSV Liidu rahvaste sõpruse ja vennaliku koostöö süvenemist.

Kongress kiidab täielikult heaks need abinõud, mis NLKP Keskkomitee on tarvitusele võtnud vabariiklike organite õiguste laiendamiseks majanduslikus ja kultuurilises ülesehitustöös. Jättes üleliiduliste ministeeriumide kompetentsi üldjuhtimise, plaaniülesannete kindlaksmääramise, kontrolli nende täitmise üle, seadmetega varustamise ja kapitaalmahutuste finantseerimise, on samal ajal veelgi vaja laiendada vabariiklike ministeeriumide õigusi ettevõtete igapäevases juhtimises. See aitab veelgi rohkem arendada kohtadel loovat algatusvõimet, veelgi tugevdada liiduvabariike ja süvendada meie maa rahvaste sõprust.

Oma rahvuspoliitikas on partei lähtunud ja lähtub leninlikust seisukohast, et sotsialism ei likvideeri rahvuslikke erinevusi ja omapära, vaid, ümberpöördult, loob tingimused kõigi rahvuste ja rahvaste majanduse ja kultuuri igakülgseks edasiarenemiseks ja õitsenguks. Partei peab ka edaspidi neid iseärasusi kogu oma praktilises töös kõige tähelepanelikumalt arvesse võtma.

Kommunistliku ülesehitustöö suured ülesanded nõuavad töötajate loomingulise aktiivsuse ja algatusvõime edasist tõstmist, rahvahulkade veelgi laiemat osavõttu riigi valitsemisest, kogu tema organiseerimistööst ja ma-

janduslikust tegevusest. Selleks on vaja igakülgselt edasi arendada nõukogude demokratismi, sihikindlalt parandada kõigi nõukogude organite tööd keskuses ja kohtadel, tugevdada nende sidet rahvahulkadega. Kiites heaks selle töö, mille NLKP Keskkomitee on viimaseil aastail ära teinud administratiivaparaadi vähendamiseks ja odavamaks muutmiseks ning kõigi tema lülide tegevuse parandamiseks, peab kongress vajalikuks jätkata seda tööd, pidada ka edaspidi lepitamatut võitlust bürokratismi vastu, elanikkonna vajadustesse tähelepanematu suhtumise faktide vastu.

Kongress kiidab täielikult heaks need abinõud, mis NLKP Keskkomitee on tarvitusele võtnud nõukogude seaduslikkuse kindlustamiseks, kodanikele Nõukogude Konstitutsiooniga garanteeritud õigustest rangeks kinnipidamiseks, ning kohustab kõiki partei- ja nõukogude organeid valvsalt seisma seaduslikkuse kaitsel, resoluutselt ja karmilt lõpu tegema seaduste mistahes rikkumisele ja omavoli ning sotsialistliku õiguskorra rikkumise igasugustele avaldustele.

Kommunistlik partei ja Nõukogude riik peavad ka edaspidi kasvatama kommuniste ja kõiki töötajaid kõrge poliitilise valvsuse vaimus, väsimatult tugevdama meie vapraid relvastatud jõudusid, kes kindlalt kaitsevad nõukogude inimeste rahulikku tööd ja sotsialistliku kodumaa julgeolekut.

III

Meie partei on XIX ja XX kongressi vahelisel perioodil saavutanud uut suurt edu tänu sellele, et ta on kogu oma sise- ja välispoliitikas ning praktilises tegevuses juhindunud marksismi-leninismi kõikevõitvast õpetusest, et ta vankumatult ja järjekindlalt peab kurssi kommunismi ülesehitamisele meie maal ja rahvusvahelise sotsialistliku leeri tugevdamisele, et ta hoiab kõrgel proletaarse internatsionalismi ja rahvaste sõpruse lippu.

Perioodil pärast XIX kongressi on NLKP võimsus ja autoriteet veelgi kasvanud, partei leninlik ühtsus on veelgi tugevnenud, tema juhtiv osa nõukogude ühiskonnas on veelgi suurenenud. Partei on ideelis-poliitiliselt ja organisatsiooniliselt muutunud veelgi tugevamaks,

parteihulkade marksistlik-leninlik karastatus on suurenenud. Märksa on kasvanud partei kaader — parteilise ja riikliku juhtimise otsustav jõud.

NLKP XX kongress märgib, et pärast XIX kongressi partei ja meie maa ette kerkinud keeruliste ja vastutusrikaste ülesannete lahendamisel oli Keskkomitee vajalikul kõrgusel, lahendas parteilise, riikliku ja majandusliku ülesehitustöö aktuaalseid küsimusi õigesti ning viis meie maad kindlalt ja vankumatult mööda leninlikku teed.

Kongress märgib rahuldusega, et Keskkomitee on kogu oma tegevuses vankumatult seisnud partei ja rahva huvide kaitsel. Kongress kiidab täielikult heaks need resoluutsed abinõud, mis NLKP Keskkomitee võttis tarvitusele partei ja rahva ohtliku vaenlase Beria ning tema jõugu vandeseltslasliku kuritegevuse lõpetamiseks. Sellega anti tõsine löök imperialistlike luurete plaanide pihta ning tugevdati veelgi partei võitlusvõimet.

Kongress kiidab tervenisti heaks selle suure töö, mille Keskkomitee on ära teinud partei elu leninlike normide taastamiseks, siseparteilise demokraatia arendamiseks, kollektiivse juhtimise printsiipide juurutamiseks marksistlik-leninliku poliitika elluviimise alusel ning parteitöö stiili ja meetodite täiustamiseks. Võitlus partei elu demokraatlikest alustest kinnipidamise eest, administreerimise ja kantseleilik-bürokraatlike juhtimismeetodite vastu, kriitika ja enesekriitika arendamise eest on kaasa toonud parteihulkade aktiivsuse suurenemise, tõstnud kommunistide vastutust partei ürituse eest, esile kutsunud töötajate uue poliitilise aktiivsuse tõusu ja töövaimustuse.

Kommunistide ja kõigi töötajate aktiivsuse kasvuks on olnud suur tähtsus sellel, et laialdaselt on selgitatud, kuidas marksism-leninism mõistab isiku osatähtsust ajaloos. Kongress on seisukohal, et Keskkomitee astus täiesti õigesti välja isikukultuse vastu, mille levitamine kiskus alla partei ja rahvahulkade osatähtsust ning vähendas kollektiivse juhtimise osatähtsust parteis ja tõi sageli kaasa tõsiseid lünki töös, ning teeb Keskkomiteele ülesandeks väsimatult jätkata võitlust isikukultuse igandite vastu ja lähtuda kogu oma tegevuses sellest, et uue elu tõelisteks loojateks on rahvahulgad, keda juhib kommunistlik partei.

Parteielu leninlike normide taastamise, siseparteilise demokraatia arendamise, juhtimise kollektiivsuse print-

siibist kinnipidamise ja isikukultuse vastu võitlemise tulemusena on Keskkomitee taganud tööstuse ja põllumajanduse edasiarendamise parema juhtimise, ära näidanud sotsialistliku seaduslikkuse rikkumise faktid ja võtnud tarvitusele vajalikud abinõud nende likvideerimiseks, kutsunud üles võitlusele enesega rahulolu ja muretuse meeleolude vastu ning mobiliseerinud kogu partei, kõik meie töötajad, parteilased ja parteitud, nõukogude ühiskonna edasiarendamise tempo kiirendamisele, nõukogude rahva ainelise heaolu edasisele tõstmisele.

Selleks, et tagada edukas edasiliikumine, on vaja ka edaspidi hoida partei ridu kõrge võitlusvalmisoleku seisukorras, väsimatult parandada ja täiustada kogu meie parteitööd. Kongress teeb Keskkomiteele ülesandeks võtta tarvitusele abinõud partei kogu organisatsioonilise töö ja eeskätt majandusliku ülesehitustöö alal tehtava organiseerimistöö edasiseks parandamiseks. Parteiorganisatsioonid peavad tegema järsu pöörde majandusliku ülesehitustöö konkreetse juhtimise küsimuste poole, tõhustama tööstusettevõtete, kolhooside, masina-traktorijaamade ja sovhooside tehnika ja ökonoomika tundmaõppimist, et juhtida nende tööd täie asjatundlikkusega.

Organisatsioonilise töö tase oleneb otsustaval määral täitmise kontrollist, kaadri valikust ja kasvatamisest ning kommunistide paigutamisest majandusliku ja kultuurilise ülesehitustöö mitmesugustele aladele. Kongress peab vajalikuks pöörata suuremat tähelepanu noore kaadri edutamisele, naistöötajate edutamisele, tootmises töötavate kommunistide arvu suurendamisele.

Kongress peab vääraks seda, et mõned parteiorganisatsioonid on hakanud pöörama vähem tähelepanu partei kasvu reguleerimisele. Lähtudes sellest, et peamiseks on partei ridade kvalitatiivne, mitte aga kvantitatiivne kasv, kohustab kongress parteiorganisatsioone kandma suuremat hoolt selle eest, et parteisse võetaks individuaalse valiku teel eesrindlikke inimesi, esijoones tööliste ja kolhoosnikute hulgast.

Kongress teeb Keskkomiteele ülesandeks jätkata partei- ja nõukogude organite organisatsioonilise struktuuri ja tegevusnormide täiustamist vastavalt muutuvale olukorrale.

Erilist tähelepanu tuleb pöörata rajooniorganite edasisele tugevdamisele. Kongress märgib partei senist suurt

tööd sellel alal, peab õigeks partei maarajoonikomiteede struktuuri ümberkorraldamist ja instruktorite gruppide loomist, kelle eesotsas on rajoonikomiteede sekretärid masina-traktorijaamade tööpiirkondades.

Kuid paljude rajooniorganisatsioonide töötase ei vasta veel nõuetele, mida neile esitab partei. See on seletatav sellega, et reas rajoonides on partei rajoonikomiteede sekretärideks ja instruktoriteks masina-traktorijaamade tööpiirkondades kinnitatud nõrgad töötajad, kellel puuduvad vajalikud tööalased ja poliitilised omadused.

Nüüd, kus meie maa ette on kerkinud tohutud ülesanded põllumajanduse edasiarendamise alal, on rajooniorganisatsioonide tugevdamine viinud ja võimeka kaadriga omandanud erilise tähtsuse. Rajoonitöötajad töötavad praegu vahetult maa-parteialgorganisatsioonides, masina-traktorijaamades, kolhoosides ja sovhoosides, organiseerivad põllumajanduse töötajaid partei ja valitsuse direktiivide täitmisele. See tähendab, et rajooniorganisatsioonide töötasemest oleneb nüüd otsustaval määral edu üldrahvalikus võitluses põllumajanduse kiire edasiarendamise eest. Sellepärast on vaja tagada, et juhtival tööl partei rajoonikomiteedes, eriti sekretäridena ja instruktoritena masina-traktorijaamade tööpiirkondades, samuti rajooninõukogude täitevkomiteedes oleksid energilised, algatusvõimelised rahvahulkade organiseerijad, inimesed, kes tunnevad põllumajanduslikku tootmist hästi. Selleks on tarvis sihikindlalt jätkata rajooniorganite tugevdamist nii kolhoosides ja sovhoosides võrsunud parimate kohalike töötajate edutamise teel kui ka linnadest ja tööstuskeskustest inimeste rajoonidesse töölesuunamise teel, luua rajoonide partei- ja nõukogude organite juhtivate töötajate otsene materiaalne huvi masina-traktorijaamade, kolhooside ja sovhooside majandusliku tegevuse tulemuste vastu.

Samaaegselt on vaja veelgi tugevdada linnade parteiorganisatsioone, igati tõsta partei linnakomiteede ja linna-rajoonikomiteede vastutust tööstusettevõtete töö eest, eriti teaduse ja tehnika uusimate saavutuste ning eesrindlike kogemuste tootmisse juurutamise eest, samuti kõigi nende ettevõtete ja organisatsioonide töö eest, kes peavad rahuldama elanikkonna igapäevaseid vajadusi.

Partei ees seisvate ülesannete eduka täitmise tähtsaimaks tingimuseks on veelgi tugevdada kogu partei ja iga üksiku parteiorganisatsiooni sidemeid kõige laiemate töörahvahulkadega. Kongress juhib parteiorganite tähelepanu vajadusele muuta töörahva saadikute nõukogude ja ametiühinguorganisatsioonide töö elavamaks, et otsustavalt tõsta nende osatähtsust majanduslikus ja kultuurilises ülesehitustöös, elanikkonna igapäevaste vajaduste ja nõuete rahuldamises, töötajate kommunistlikus kasvatamises.

Tähtis koht meie maa ühiskondlikus elus on Üleliidulisel Leninlikul Kommunistlikul Noorsooühingul, kes võtab aktiivselt osa majanduslikust ja kultuurilisest ülesehitustööst, aitab parteil kasvatada noorsugu kommunismi vaimus. Kuid komsomoliorganisatsioonide tegevuses, eriti nende ideelises kasvatustöös, on tõsiseid puudusi. Komsomoliorganisatsioonid ei oska mõnikord rakendada noori praktilisele tööle, asendavad elavat organiseerimistööd resolutsioonide, paraadlikkuse ja kärategemisega. Selliste puuduste likvideerimiseks on vaja parandada kommunistliku noorsooühingu parteilist juhtimist. Parteiorganisatsioonid peavad kandma rohkem hoolt noorsoo hulgas kasvatus- ja kultuuritöö tegemiseks vajalike tingimuste loomise eest, tagama kommunistlike noorte ja kogu nõukogude noorsoo veelgi aktiivsema osavõtu riiklikust, majanduslikust ja kultuurilisest ülesehitustööst, meie maa kogu ühiskondlik-poliitilisest elust.

Ideoloogilise töö alal peab kongress üheks kõige tähtsamaks ülesandeks likvideerida propaganda irdumine kommunistliku ülesehitustöö praktikast. Meie propagandat ja agitatsiooni on vaja tihedamalt siduda kommunismi materiaalse tootmisbaasi, materiaalsete ja kultuuriliste hüvede külluse loomise ülesannetega, kodanike kommunistliku teadlikkuse tõstmise ülesannetega, likvideerides marksismi-leninismi loovale vaimule võõra dogmatismi ja tähenärimise. Propaganda ülesanne ei piirdu ainult sellega, et selgitada marksismi-leninismi teooriat, vaid ta peab kaasa aitama selle teooria praktilisele elluviimisele.

Kongress märgib, et Keskkomitee astus õigeaegselt välja katsete vastu taanduda partei peajoonest, mis on suunatud rasketööstuse eelisarendamisele, samuti sega-

duse vastu meie maal sotsialismi ülesehitamise küsimuses ja mõnedes teistes teooria küsimustes.

Kongress teeb Keskkomiteele ülesandeks ka edaspidi hoida marksistlik-leninliku teooria puhtust nagu silmatera, arendades seda teooriat loovalt edasi kommunismi eest peetava praktilise võitluse protsessis, uute ajalookogemuste ja elava tegelikkuse faktide üldistamise alusel. Ühtlasi tuleb pidada väsimatut võitlust kodanliku ideoloogia avalduste vastu.

Kongress rõhutab, et töötajate ja eeskätt noore põlvkonna kommunistlik kasvatamine on väga tähtis ülesanne, ning kohustab parteiorganisatsioone sel eesmärgil täielikumalt ja aktiivsemalt kasutama kõiki ideelise kasvatamise vahendeid — propagandat, agitatsiooni, ajakirjandust, raadiot, kultuurihariduslikke organisatsioone ja asutusi, teadust, kirjandust ja kunsti.

Kongress avaldab veendumust, et Nõukogude Liidu Kommunistlik Partei, kes on relvastatud marksismi-leninismi suure õpetusega, koondab kogu nõukogude rahva veelgi tihedamalt oma lipu alla ja viib ta kommunismi uutele maailma-ajaloolistele võitudele.

NÕUKOGUDE LIIDU KOMMUNISTLIKU PARTEI XX KONGRESSI OTSUS OSALISTEST MUUDATUSTEST NLKP PÕHIKIRJAS

(Vastu võetud ühel häälel 24. veebruaril 1956)

Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei XX kongress otsustab teha NLKP põhikirjas järgmised muudatused:

1. Kehtestada, et partei oblastikomiteede, kraikomiteede ja liiduvabariikide kommunistlike parteide keskkomiteede pleenumid kutsutakse kokku mitte harvemini, kui üks kord iga nelja kuu jooksul, partei ringkonnakomiteede, linnakomiteede ja rajoonikomiteede pleenumid aga mitte harvemini, kui üks kord iga kolme kuu jooksul.

2. Võttes arvesse kohalike parteiorganisatsioonide soove, määrata, et liiduvabariikide kommunistlike parteide kongressid, kraide, oblastite, ringkondade, rajoonilise jaotusega linnades linnade parteikonverentsid kutsutakse kokku üks kord iga kahe aasta tagant. Oblastilise jaotusega liiduvabariikide kommunistlike parteide (Ukraina, Valgevenemaa, Kasahstani, Usbekistani) kongressid võivad toimuda üks kord iga nelja aasta tagant.

3. Jätta välja NLKP põhikirja paragrahvist 35 punkt «c».

4. Kohalike parteiorganite õiguste laiendamise eesmärgil tunnistada, et parteikomiteesid suurtes ettevõtetes ja asutustes, kus on üle 300 kommunisti, võib luua partei oblastikomiteede, kraikomiteede, liiduvabariikide kommunistlike parteide keskkomiteede otsusel.

5. Tunnistada, et partei põhikirjas ei ole otstarbekohane edaspidi säilitada juhendit parteikomiteede sekretäride arvu kohta selle tõttu, et nende arv võib muutuda olenevalt konkreetsetest töötingimustest. Kehtestada, et par-

teikomiteede sekretäride arvu määrab kindlaks NLKP Keskkomitee.

6. Lähtudes ülesandest suurendada parteiorganisatsioonide mõju ettevõtete, kolhooside, masina-traktorijaamade ja sovhooside tsehhides, brigaadides ja jaoskondades, kehtestada, et tsehhide parteiorganisatsioone võib luua rajoonikomiteede, linnakomiteede või vastavate poliitosakondade otsusel partei-algorganisatsioonides, kus on üle 50 kommunisti.

7. Jätta NLKP põhikirja paragrahvist 64 välja transpordi poliitosakondade mainimine.

NÕUKOGUDE LIIDU KOMMUNISTLIKU PARTEI XXI KONGRESSI RESOLUTSIOON SELTSIMEES N. S. HRUŠTŠOVI ETTEKANDE «NSV LIIDU RAHVAMAJANDUSE ARENDAMISE KONTROLLARVUD AASTAIKS 1959—1965» PÕHJAL

(Vastu võetud ühel häälel 5. veebruaril 1959)

Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei XXI kongress on kokku tulnud väga tähtsal ajaloolisel momendil, mil Nõukogudemaa on ühiskondliku elu kõigil aladel läbiviidud sügavate ümberkujunduste tulemusena, sotsialismi võidu tulemusena astunud oma arengu uude ajajärku — kommunistliku ühiskonna laiahaardelise ehitamise ajajärku. Kommunismi ülesehitamise suurt eesmärki, mille saavutamise eest on võidelnud paljud inimpõlved, viib nõukogude rahvas nüüd kommunistliku partei juhtimisel praktiliselt ellu.

Kavandataval Nõukogude Liidus kommunismi ülesehitamise programmil, majanduse, kultuuri ja rahva ainelise heaolu uue võimsa tõusu programmil ei ole oma grandioosse ulatuse poolest ajaloos võrdset. NSV Liidu rahvamajanduse arendamise seitsme aasta plaan on partei leninliku peajoone konkreetne kehastus praegusel etapil.

Kongress avaldab sügavat rahuldust seltsimees N. S. Hruštšovi ettekande «NSV Liidu rahvamajanduse arendamise kontrollarvud aastaiks 1959—1965» teeside kongressieelse arutamise käigu ja tulemuste üle. See arutelu demonstreeris võimsalt nõukogude rahva loovat algatusvõimet ja aktiivsust, tema koondumist oma läbiproovitud juhi — kommunistliku partei ümber. Kogu nõukogude rahvas kiitis rahvamajanduse arendamise kont-

rollarvud üksmeelselt heaks, võttis seitsme aasta plaani oma südameasjaks ning avaldas täielikku valmisolekut plaani ülesanded täita ja ületada.

NLKP XXI kongress otsustab:

heaks kiita seltsimees N. S. Hruštšovi teesid ja ettekanne NSV Liidu rahvamajanduse arendamise kontrollarvudest aastaiks 1959—1965;

kinnitada NSV Liidu rahvamajanduse arendamise kontrollarvud aastaiks 1959—1965 koos muudatuste ja täiendustega, mis on tehtud kongressil toimunud arutelu ja teeside kongressieelse arutamise alusel;

teha NLKP Keskkomiteele ja NSV Liidu Ministrite Nõukogule ettepanek täpsustada kongressil kinnitatud kontrollarvude alusel koostatavaid NSV Liidu rahvamajanduse arendamise aastaplaane vastavalt NSV Liidu rahvamajanduse arenemise käigu vajadustele.

I

Ajajärk pärast partei XX kongressi oli üks tähtsamaid kommunistliku partei ja Nõukogude riigi ajaloos. Viies ellu kongressi ja järgnevate NLKP Keskkomitee pleenumite otsuseid, tegi nõukogude rahvas väljapaistvaid edusamme oma tõusuteed kulgevas liikumises kommunismi poole. See ajajärk näitas partei XX kongressi otsuste määratu suurt tähtsust nii kommunistlikule ülesehitustööle NSV Liidus kui ka kogu rahvusvahelisele kommunistlikule ja töölisliikumisele, rahu kindlustamisele kogu maailmas.

NLKP XXI kongress kiidab täielikult heaks Keskkomitee tegevuse ning need laiaulatuslikud abinõud, mida ta on tarvitusele võtnud sise- ja välispoliitika alal. Partei äärmiselt olulistel otsustel tööstuse ja ehitustegevuse juhtimise ümberkorraldamisest, keemiatööstuse kiirendatud arendamisest, masina-traktorijaamade reorganiseerimisest ja kolhoosikorra edasiarendamisest, põllumajandussaaduste toodangu suurendamisest, kooli ja elu sidemete tugevdamisest ning haridussüsteemi edasiarendamisest on majanduse ja kultuuri edasiarendamise, töötajate heaolu tõstmise ja kommunismi ehitamise seisukohalt väga suur tähtsus.

Keskkomitee ja Nõukogude valitsuse leninliku kursi ning nõukogude rahva ennastsalgava töö tulemusena on Nõukogude riigi võimsus veelgi kasvanud ja tema rahvusvaheline autoriteet tõusnud.

Partei Keskkomitee kogu tegevus on olnud rajatud marksistlik-leninliku teooria loovale rakendamisele kommunistliku ülesehitustöö ülesannete lahendamiseks, rahvahulkade kogemuste põhjalikule tundmaõppimisele ja alatisele sidemele rahva eluga, oskusele leida otsustava tähtsusega lülid ajaloo arenemise ahelas, kätte näidata perspektiivid, mobiliseerida rahvahulki, julgelt ja otsustavalt purustada kõike iganenut, mis takistab edasiliikumist.

Kongress kiidab heaks Keskkomitee 1957. aasta juunipleenumi otsused, mida üksmeelselt toetasid kogu partei ja rahvas. Pleenum paljastas ja purustas ideeliselt Malenkovi, Kaganovitši, Molotovi, Bulganini ja Šepilovi parteivastase grupi. Kõige alatumaid fraktsioonilise võitluse võtteid kasutades püüdis see grupp lõhkuda partei ühtsust, juhtida parteid ja riiki leninlikult teelt kõrvale. Ta astus välja kõigi NLKP XX kongressi otsuste elluviimiseks tarvitusele võetud tähtsamate abinõude vastu, nende abinõude vastu, mis on võimaldanud saavutada suurt edu tööstuse ja põllumajanduse arendamisel ning rahva heaolu tõstmisel, välispoliitika alal aga lõdvendada rahvusvahelist pinevust ja kindlustada rahu. Keskkomitee talitas õigesti, mõistes fraktsionääride ja lõhestajate põlastusväärse grupi hukka ning heites nad oma teelt kõrvale. Pärast parteivastase grupi paljastamist ja ideelist purustamist koondus partei marksismi-leninismi lipu all veelgi tihedamalt Keskkomitee ümber.

Kommunistlik partei on olnud ja on alati võidukas tänu sellele, et ta on ustav marksismile-leninismile, et tema ridades valitseb ühtsus ja monoliitsus ning et tal on lahutamata side rahvaga. Leninlikus parteis näeb nõukogude rahvas oma kogenud juhti ja õpetajat ning tema targas juhtimises kommunismi uute edusammude tagatist.

Kommunistliku partei XXI kongress teeb sügava rahulduse ja revolutsioonilise uhkustundega kokkuvõtte nõukogude rahva suurtest võitudest. Nõukogude rahva kangelasliku võitluse ja töö kõige tähtsamaks tulemuseks on tema poolt loodud uus ühiskond — sotsialism — ja

sellele vastav poliitiline kord — nõukogude sotsialistlik riik.

Meie maast on saanud kõrgesti arenenud majanduse ning eesrindliku teaduse ja kultuuriga võimas sotsialistlik riik. Tööstusliku tootmise mahult on NSV Liit praegu esikohal Euroopas ja teisel kohal maailmas. Tööstuse kogutoodang suurenes 1958. aastal 1913. aastaga võrreldes 36-kordseks, kusjuures tootmisvahendite — kogu rahvamajanduse aluse — toodang kasvas 83-kordseks, masinaehitus- ja metallitöötlemistööstuse toodang aga 240-kordseks. 1958. aastal toodeti meie maal ligi 55 miljonit tonni terast, 113 miljonit tonni naftat, 496 miljonit tonni sütt ja 233 miljardit kilovatt-tundi elektrienergiat.

Tõsiseid edusamme on tehtud kerge- ja toiduainete tööstuse arendamisel. Tarbeesemete toodang suurenes 1958. aastal 1913. aastaga võrreldes peaaegu 14-kordseks, sealjuures kasvas kultuuri- ja majapidamistarvete väljalase rohkem kui 45-kordseks. Rahvatarbeesemeid toodetakse praegu 2,7 korda rohkem kui 1940. aastal.

Tööstusliku tootmise tohutu ulatus ja ennenägematult kiire arengutempo on saavutatud sotsialistliku majandussüsteemi eeliste tõttu, teaduse ja tehnika uusimate saavutuste rakendamise ning üldrahvaliku sotsialistliku võistluse alusel. Sellel alusel toimub tööviljakuse järjekindel tõus kõigis rahvamajandusharudes. Tööviljakus tööstuses kasvas 1958. aastal 1913. aastaga võrreldes 10-kordseks ja 1940. aastaga võrreldes 2,6-kordseks, kusjuures tööpäev on lühemaks muutunud.

Koos sotsialistliku tööstuse väga kiire kasvuga areneb tulemusrikkalt edasi ka põllumajandus. Partei kritiseeris julgelt ja teravalt minevikus esinenud vigu ja puudusi põllumajanduse juhtimises, heitis kõrvale kõik selle, mis takistas kolhooside ja sovhooside tootmistegevuse arenemist, ning kavandas põllumajanduse järsu tõusu programmi. Partei ja nõukogude rahva poolt põllumajanduse edasiarendamiseks väljatöötatud ja elluviidud abinõud on andnud meie kodumaale suurepäraseid tulemusi. 1958. aastal varuti 3500 miljonit puuda teravilja, s. t. 1600 miljoni puuda võrra rohkem kui 1953. aastal. Kümnete miljonite hektarite uute maade ülesharimise tulemusena on riik täiendavalt saanud miljardeid puudasid vilja. Viimase viie aasta jooksul suurenes teravilja keskmine aastatoodang eelmise viie aastaga võrreldes 39 prot-

senti. Suurt edu on saavutatud teiste põllukultuuride, eriti suhkrupeedi ja puuvilla tootmisel, samuti ühisloomakasvatuse arendamisel.

Nõukogudemaal on olemas võimas, igakülgselt arenenud tööstus ja kõrge mehhaniseerimistasemega põllumajandus. Sotsialistliku majanduse üldise tõusu alusel kasvab järjekindlalt meie maa ühiskondlik rikkus, tõuseb rahva aineline heaolu ja kultuuritase. Nõukogude võimu aastail on rahvuslik tulu ühe elaniku kohta arvestatult suurenenud 15-kordseks. Tööliste ja teenistujate reaaltulu suurenes 1958. aastal 1940. aastaga võrreldes peaaegu kahekordseks, talupoegade reaaltulu aga kasvas ühe töötaja kohta arvestatult rohkem kui kahekordseks.

NLKP XX kongressi otsuste elluviimiseks on tarvitusele võetud niisugused tähtsad abinõud, nagu madalapalgaliste tööliste ja teenistujate palga tõstmine, tööpäeva lühendamine pidu- ja puhkepäevade eel, rea rasketööstuse eriharude tööliste ja teenistujate üleviimine lühendatud tööpäevale, kuue- ja neljatunnilise tööpäeva sisseseadmine noorukitele, olukorra parandamine töötajate sotsiaalkindlustuse alal; on pikendatud rasedus- ja sünnituspuhkust ning märksa tõstetud tööliste ja teenistujate pensione. Nõukogude riik eraldab järjest suuremaid summasid töötajate aineliste ja kultuuriliste vajaduste rahuldamiseks.

Kommunistlik partei on kasvatanud miljoneid uusi inimesi, teadlikke kommunismiehitajaid. See on sotsialistliku korra kõige silmapaistvam saavutus.

Nõukogudemaal on saavutatud kõigi rahvuste ja rahvaste kultuuri tõeline õitseng, loodud piiramatud võimalused teaduse, tehnika, kirjanduse ja kunsti igakülgseks ja vabaks arenguks. Meie riigi kõrge tööstuslik-tehnilise taseme ja nõukogude rahva loova geeniuse ilmekaks väljenduseks on see, et siin lasti välja maailma ajaloos esimesed Maa tehiskaaslased ja esimene tehisplaneet, mis nüüd liigub ümber Päikese. Nõukogudemaa on oma suurejooneliste võitudega teaduslik-tehnilise mõtte vallas avanud uue ajastu maailma tunnetamises. Nende võitude suur tähtsus seisab selles, et nad demonstreerisid sotsialismi võimsaid loovaid jõude, mis tegutsevad inimkonna, tema progressi ja õitsengu huvides. Kõik nõukogude inimesed tunnevad patriootlikku uhkust oma kodumaa üle,

kes sammub maailma teaduslik-tehnilise progressi eesotsas ja rajab julgelt teed tulevikku.

Nõukogude rahva ajaloolised võidud majanduse ja kultuuri alal ning viimastel aastatel partei ja valitsuse poolt teostatud abinõud on kaasa toonud nõukogude korra ja selle vankumatu aluse — töölisklassi ja talurahva liidu — edasise tugevnemise. Veel tihedamaks on muutunud Nõukogudemaa kõigi vennasrahvaste sõprus ja tugevnenud nende poliitiline ühtsus. Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liit näitab kogu maailmale vabade ja võrdõiguslike rahvaste kommunistliku ühenduse eeskuju.

Nõukogude Liidus, kus rajati inimkonnale tee sotsialismile, on nüüd saavutatud tootlike jõudude, sotsialistlike tootmissuhete ja kultuurilise arengu niisugune tase, mis võimaldab eeloleval seitseaastakul laial rindel ehitada kommunistlikku ühiskonda.

II

NLKP XXI kongress on seisukohal, et partei põhilisteks ülesanneteks eeloleval seitseaastakul on:

majanduse alal — meie maa tootlike jõudude igakülgne arendamine, rasketööstuse eelisarendamise baasil tootmise niisuguse kasvu saavutamine kõigis majandusharudes, mis võimaldab teha otsustava sammu kommunismi materiaalse tehnilise baasi loomisel ja NSV Liidu võidu tagamisel rahulikus majanduslikus võistluses kapitalistlike maadega. Meie maa majandusliku potentsiaali tugevnemine, edasine tehniline progress kõigis rahvamajandusharudes ja ühiskondliku töö viljakuse pidev kasv peavad tagama rahva elatustaseme tunduva tõusu;

poliitika alal — nõukogude sotsialistliku korra ning nõukogude rahva ühtsuse ja monoliitsuse edasine tugevdamine, nõukogude demokraatia arendamine, laiade rahvahulkade aktiivsuse ja isetegevuse suurendamine kommunistliku ühiskonna ehitamisel, ühiskondlike organisatsioonide funktsioonide laiendamine riiklike küsimuste lahendamisel, partei ja sotsialistliku riigi organisaatorliku ja kasvatusliku tähtsuse tõstmine, tööliste ja talupoegade liidu ning NSV Liidu rahvaste sõpruse igakülgne tugevdamine;

ideoloogia alal — partei ideelise kasvatustöö tõhustamine, töötajate ja eelkõige sirguva põlvkonna kommunistliku teadlikkuse tõstmine, nende kasvatamine kommunistliku töössesuhtumise, nõukogude patriotismi ja internatsionalismi vaimus, inimeste teadvuse vabastamine kapitalismi iganditest, võitlus kodanliku ideoloogia vastu;

rahvusvaheliste suhete alal — sihikindla välispoliitika teostamine, mis on suunatud rahu ja rahvaste julgeoleku tagamisele ning tugevdamisele erineva sotsiaalse süsteemiga maade rahuliku kooseksisteerimise leninliku printsiibi alusel; kurss «külma sõja» lõpetamisele ja rahvusvahelise pinevuse lõdvendamisele; sotsialistliku maailmasüsteemi ja vennasrahvaste sõbraliku koostöö igakülgne tugevdamine.

Eeloleva seitseaastaku põhiprobleemiks on maksimaalne aja võitmine sotsialismi rahulikus majanduslikus võistluses kapitalismiga. Tuleb tagada rahvamajanduse arengu kiire tempo ja vajalikud proportsioonid.

Lugedes esmajärgulise tähtsusega ülesandeks tööstuse ja eriti rasketööstuse arendamist, peab Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei XXI kongress vajalikuks seitsme aasta plaanis ette näha tööstuse kogutoodangu suurendamise ligikaudu 80 protsendi võrra, sealjuures A-grupis (tootmisvahendite tootmine) 85—88 protsendi võrra ja B-grupis (tarbeesemete tootmine) 62—65 protsendi võrra. Määrata kogutoodangu keskmiseks iga-aastaseks juurdekasvuks aastail 1959—1965 tööstuses tervikuna umbes 8,6 protsenti, A-grupis 9,3 protsenti ja B-grupis umbes 7,3 protsenti.

Kongress peab vajalikuks, et seitsme aasta plaanis oleks ette nähtud:

— mustade ja värviliste metallide tootmise tunduv suurendamine rahvamajanduse vajaduste täielikuma rahuldamise eesmärgil. Viia 1965. aastal malmisulatamine 65—70 miljoni tonnini, terasesulatamine 86—91 miljoni tonnini, valtsmetalli toodang 65—70 miljoni tonnini, turustatava rauamaagi toodang 150—160 miljoni tonnini; suurendada alumiiniumitoodang umbes 2,8—3-kordseks ja rafineeritud vase toodang 1,9-kordseks ning märksa tõsta teiste värviliste ja eriti haruldaste metallide toodangut;

— keemiatööstuse ning eriti sünteetilise ja tehiskiu, plastmasside ja teiste sünteetiliste materjalide ning mine-

raalväetiste tootmise kiirendatud arendamine. Suurendada seitseaastaku lõpuks tehiskiu toodang 4-kordseks, plastmasside ja sünteetiliste vaikude toodang rohkem kui 7-kordseks ja mineraalväetiste toodang umbes 3-kordseks;

— kütuse bilansi struktuuri muutmine kõige ökonoomsemate kütuseliikide — nafta ja gaasi — tootmise eelisarendamise teel. Tagada 1965. aastal nafta tootmine 230—240 miljoni tonni ulatuses, gaasi tootmine 150 miljardi kuupmeetri ulatuses ja söe kaevandamine 600—612 miljoni tonni ulatuses;

— kõigi rahvamajandusharude kiire elektrifitseerimine peamiselt suurte soojuselektrijaamade ehitamisega. Viia 1965. aastal elektrienergia toodang 500—520 miljardi kilovatt-tunnini;

— masinaehitus- ja aparaadiehitustööstuse arendamine kiires tempos, et varustada ettevõtted uute kõrge tootlikkusega seadmete, mehhanismide ja aparaatidega tootmisprotsesside kompleksseks mehhaniseerimiseks ja automatiseerimiseks. Suurendada masinaehitus- ja metallitöötlemistööstuse toodang seitseaastaku jooksul umbes 2-kordseks.

Kongress peab vajalikuks ette näha rasketööstuse kõrge arengutaseme ja põllumajanduse edendamise alusel rahvatarbekaupade tootmise tunduv tõus, et seitseaastaku jooksul piisavas ulatuses tagada elanikkonna vajaduste rahuldamine riide, rõivaste, jalatsite ja muude kaupadega.

Selle ülesande täitmiseks suurendada 1965. aastal 1958. aastaga võrreldes:

— kergetööstuse kogutoodang umbes poolteisekordseks, sealhulgas puuvillase riide toodangut 33—38 protsendi, villase riide toodangut 65 protsendi, siidriide toodangut 76 protsendi ja nahkjalatsite toodangut 45 protsendi võrra;

— toiduainetetööstuse kogutoodang umbes 1,7-kordseks, sealhulgas lihatoodang 2,1-kordseks, võitoodangut 58 protsendi võrra, piimasaaduste toodang 2,2-kordseks, suhkrutoodangut 76—90 protsendi ja kalasaaki 60 protsendi võrra.

Pöörata erilist tähelepanu tööstus- ja toidukaupade sortimendi laiendamisele ja kvaliteedi parandamisele ning majatarvete tootmise suurendamisele.

Parteiorganisatsioonid peavad tagama kõigi ettevõtete rütmilise töö, et riiklikke plaane päevast päeva ja kuust

kuusse täidetaks ning ületataks kõigi kvantitatiivsete ja kvalitatiivsete näitajate osas. On tarvis täielikumalt välja selgitada ettevõtete sisemisi reserve ja võimalusi toodangu suurendamiseks olemasolevate võimsustega, pidevalt täiustada tootmise tehnoloogiat ja organiseerimist, paremini kasutada seadmeid, toorainet ja materjale.

Põllumajanduse alal on põhiülesandeks niisuguse tootmistaseme saavutamine, mis võimaldaks täielikult rahuldada elanikkonna vajadusi toiduainete ja tööstuse vajadusi tooraine järele ning tagada, et oleksid rahuldatud riigi kõik muud vajadused põllumajandussaaduste järele. See ülesanne tuleb lahendada esmajoones kõigi põllukultuuride saagikuse tunduva tõstmise, loomade arvu suurendamise ja ühiskarja produktiivsuse edasise tõstmise teel.

Seitseaastaku jooksul peab põllumajanduse kogutoodang suurenema 1,7-kordseks, kusjuures tähtsamate põllumajandussaaduste tootmine tuleb viia järgmise ulatuseni: teravili 10—11 miljardi puudani, suhkrupeet 76—84 miljoni tonnini, toorpuuvill 5,7—6,1 miljoni tonnini, liha (tapakaalus) vähemalt 16 miljoni tonnini, piim 100—105 miljoni tonnini, kartul 147 miljoni tonnini ja köögivili niisuguse koguseni, mis täielikult rahuldaks elanikkonna vajadused.

Põllunduses jääb ka edaspidi peajooneks teravilja kui kogu põllumajandusliku tootmise aluse tootmise igakülgne suurendamine. Kolhoosides ja sovhoosides on nüüd kõik tingimused selleks, et lähematel aastatel kõikjal suurendada teraviljakultuuride keskmist hektarisaaki 3—4 tsentneri võrra. Loomakasvatuse alal on põhiülesandeks liha, piima, villa ja munade tootmise suurendamine, mis tuleb saavutada iga liiki kariloomade arvu suurendamise ja produktiivsuse tõstmise arvel ning kolhoosi- ja sovhoosifarmides linnu- ja küülikukasvatuse arendamise teel. On tarvis veel sihikindlamalt tugevdada loomakasvatuse söödabaasi, eelkõige maisi, kartuli, suhkrupeedi ning selliste valgurohkete söötade, nagu ristik, lutsern, viki ja kaera segatis, hernes, lupiin ja teised kultuurid, tootmise suurendamise teel vastavalt ühe või teise tsooni iseärasustele. On vaja suurendada soja tootmist.

Tähtsaks ülesandeks on kõigi põllumajandussaaduste kokkuostu aastaplaanide täitmine ja ületamine.

Kongress avaldab veendumust, et meie maal arenev liikumine selle eest, et ennetähtaegselt täita kontrollarvudes ettenähtud ülesanded põllumajandussaaduste tootmise, eriti liha ja teiste karjasaaduste tootmise alal, annab võimaluse mitte üksnes täita, vaid ka ületada seitsme aasta plaan niihästi ajaliselt kui ka mahu poolest. Igati väärib heakskiitu nende vabariikide, kraide ja oblastite algatus, kus on välja töötatud konkreetsed abinõud põllumajandustoodangu suurendamiseks lähematel aastatel ja on võetud kohustus tõsta 1959. aastal lihatoodang 2—3-kordseks ja veelgi suuremaks. Võetud kohustuste täitmisega annavad vabariigid, kraid, oblastid, rajoonid, kolhoosid ja sovhoosid väärilise panuse, et realiseerida eesrindlike kolhooside ja sovhooside üleskutse: lühikese ajaga Ameerika Ühendriikidele järele jõuda liha ja muude põllumajandussaaduste tootmise alal iga elaniku kohta. Sealjuures tuleb iga vabariigi, krai, oblasti, iga rajooni, kolhoosi ja sovhoosi panust selle üleskutse elluviimisel hinnata loomakasvatussaaduste tootmise järgi maa iga 100 ha kohta arvestatult.

Et edukalt toime tulla nende suurte ülesannetega, mis eelolevaks seitseaastakuks põllumajanduse ette seatakse, on partei-, nõukogude ja põllumajandusorganid kohustatud igati tugevdama kolhooside ühismajapidamist, tarvitusele võtma ulatuslikke abinõusid põllumajandusliku tootmise edasiseks mehhaniseerimiseks ja elektrifitseerimiseks, paremini organiseerima tööd ning selle alusel tagama tööviljakuse tunduva tõusu ja põllumajandussaaduste omahinna alanemise. Veelgi rohkem peab kasvama sovhooside kui juhtivate sotsialistlike ettevõtete osatähtsus põllumajanduses.

Rööbiti põllumajandusliku tootmistegevuse edasise laiendamisega tuleb kolhooside, sovhooside ja tarbijate kooperatsiooni jõududega ehitada põllumajandussaaduste töötlemise ettevõtteid, igati laiendada elumajade, kultuuriasutuste ja kommunaalettevõtete ehitamist maal, teha heakorrastustöid külades. Seoses kolhooside sissetulekute kasvuga tuleb laiemalt praktiseerida mitme kolhoosi summade ühendamist elektrijaamade, teede, ehitusmaterjalide tootmise ettevõtete, suurte ja hästi varustatud kolhoosidevaheliste konservitehaste, leivatööstuste ja teiste ettevõtete ehitamiseks.

NLKP XXI kongress on seisukohal, et kõigi põlluma-

jandusliku tootmise harude arendamise küsimused peavad ka tulevikus olema partei-, nõukogude ja põllumajandusorganite, kõigi kolhoosi- ja sovhoositöötajate tähelepanu keskpunktis.

Et saavutada rahvamajanduse kiire kasvutempo, on tarvis arendada kõiki transpordiliike. Seitseaastaku jooksul tuleb võtta põhjalikule tehnilisele rekonstrueerimisele põhilised transpordiliigid, eriti raudteetransport, kus auruvedurid tuleb asendada ajakohaste ökonoomsete veduritega — elektri- ja mootorveduritega. Samuti tuleb igati suurendada vedusid mere-, jõe-, õhu- ja autotranspordis ning laiendada torujuhtmetransporti, kusjuures tuleb kasutada teatud piirkonna ja veoste iseloomu seisukohalt majanduslikult kõige kasulikumaid transpordiliike. On vaja arendada telefonisidet, raadio- ja televisiooni-jaamade võrku.

Kongress on seisukohal, et seitsme aasta plaani eduka täitmise ning kommunismi materiaalse tehnilise baasi loomise otsustavaks tingimuseks on uue tehnika laialdane juurutamine, tootmisprotsesside kompleksne mehhaniseerimine ja automatiseerimine, spetsialiseerimine ja koopereerimine kõigis rahvamajandusharudes. Püstitatakse ülesanne likvideerida seitseaastaku jooksul raske käsitsitöö tootmisprotsesside komplekssе mehhaniseerimise alusel tööstuses, põllumajanduses, ehitustegevuses ja transpordis. Seoses sellega, et tootmise mehhaniseerimisel ja laialdasemal automatiseerimisel on nii majanduslik kui ka suur ühiskondlik tähtsus, teeb kongress partei Keskkomiteele ja kohalikele parteiorganitele ülesandeks väsimatult kontrollida kõigi abinõude elluviimist tootmise komplekssе mehhaniseerimise ja automatiseerimise alal.

On vaja sihikindlalt jätkata majanduspiirkondade kompleksset edasiarendamist looduslike ressursside kõige efektiivsema kasutamise alusel, võttes arvesse ettevõtete otstarbekohast spetsialiseerimist ning ettevõtete ja majanduspiirkondade vahel tihedamate koopereerimissidemete loomist ja ebaratsionaalsete vedude likvideerimist.

Et saavutada laiendatud sotsialistliku taastootmise kiire tempo, peab kongress vajalikuks võtta eeloleval seitseaastakul tarvitusele ulatuslikud abinõud kapitaalehituse alal. Riiklikud kapitaalmahutused kasvavad eelmise seitseaastakuga võrreldes 1,8-kordseks ja ulatuvad ligikaudu 1940—1970 miljardi rublani, mis on peaaegu

võrdne kapitaalmahutustega rahvamajandusse kõigi nõukogude võimu aastate jooksul kokku. Selleks et kasutada kapitaalmahutusi kõige ratsionaalsemalt, tuleb suured summad suunata praegu töötavate ettevõtete rekonstrueerimiseks, laiendamiseks ja tehniliseks ümbervarustamiseks, seadmete uuendamiseks ja moderniseerimiseks, mis võimaldab väiksemate kulutustega ja kiiremini kui uute ettevõtete ehitamise korral lahendada toodangu väljalaske suurendamise ja tööviljakuse tõstmise ülesande.

NLKP XXI kongress juhib tähelepanu sellele, et kapitaaltööde õigeaegseks lõpuleviimiseks kavandatavas ulatuses tuleb jätkata kurssi ehitustegevuse igakülgsele industrialiseerimisele, ehitustööde muutmisele voolumeetodil kulgevaks mehhaniseeritud protsessiks, mille käigus hooneid ja ehitusi monteeritakse kokku tehastes valmistatud suuremõõtmelistest elementidest ja sõlmedest. Kiirendatud tempos on vaja arendada ehitusmaterjalide tööstust, eriti tsemenditööstust, ja suurendada raudbetoonkonstruktsioonide tootmist; julgemalt tuleb ühendada ehitusorganisatsioone, parandada projekteerimist, kontsentreerida kapitaalmahutused tähtsamatele ja peatselt käikulastavatele objektidele, lühendada ehitustööde aega, vähendada ehitus- ja montaažtööde maksumust ning tõsta nende kvaliteeti.

Võttes arvesse ehitustegevuse ennenägematut ulatust eeloleval seitseaastakul ja vajadust saavutada ühiskondliku töö maksimaalne kokkuhoid ning võita aega, tuleb erilise tähelepanuga suhtuda tootlike jõudude õigesse paigutamisse. Tuleb pöörata tähelepanu majanduse edasiarendamisele NSV Liidu idapiirkondades, kus leidub tohutuid looduslikke ressursse. Tootmisvõimsuste edasise suurendamise küsimuste lahendamisel tuleb eelistada neid piirkondi, kus investeeritud summad võimaldavad saavutada kõige suuremat majanduslikku efekti. On vaja, et parteiorganisatsioonid taotleksid kõige rangemat riigi huvide silmaspidamist, et täielikult likvideerida ka kõige väiksemad kohalike huvide esiplaanile seadmise avaldused.

Nõukogude Liit on paljurahvuseline sotsialistlik riik, mis on rajatud sõprusele võrdõiguslike rahvaste vahel, keda liidab ühtne tahe ja püüe kõrvalekaldumatult edasi liikuda kommunistliku ülesehitustöö teel. Meie plaanides

väljendub kujukalt leninlik rahvuspoliitika, mis tagab laialdased võimalused kõigi rahvaste majanduse ja kultuuri igakülgseks arenguks.

Seitsme aasta plaanis on ette nähtud kõigi liiduvabariikide majanduse tohutu kasv. Igas vabariigis on kavandatud arendada eeskätt neid tootmisharusid, mille arendamiseks on olemas kõige soodsamad looduslikud ja majanduslikud tingimused, et efektiivselt kasutada iga vabariigi ressursse ning õigesti seostada üksikute vabariikide ja Nõukogude Liidu kui terviku huve.

Kongress peab seitsme aasta plaani tähtsaimaks ülesandeks ühiskondliku töö viljakuse tunduvat tõstmist, mis on laiendatud sotsialistliku taastootmise ja akumulatsiooni peamine allikas ning rahva elatustaseme edasise tõusu alus. Seitseaastaku jooksul peab tööviljakus tööstuses kasvama 45—50 protsenti, ehitustegevuses 60—65 protsenti, raudteetranspordis 34—37 protsenti, sovhoosides 60—65 protsenti ja kolhoosides ligikaudu kahekordseks.

On vaja vähendada tootmiskulusid, et seitseaastaku jooksul alandada tööstustoodangu omahindu vähemalt 11,5 protsenti ning ehitus- ja montaažtööde omahinda vähemalt 6 protsenti.

Kõik partei-, majandus-, ametiühingu- ja komsomoliorganisatsioonid on kohustatud võitlema selle eest, et täidetaks ja ületataks seitseaastaku ülesanded tööviljakuse kasvu ja tootmiskulude vähendamise alal, võitlema kõige rangema kokkuhoiurežiimi eest. On vaja organiseerida üldrahvalik sõjakäik igasuguste ebamajanduslikkuse, raiskamise, rahva varasse hooletu suhtumise nähtuste vastu, tõsta juhtivate töötajate vastutust ettevõtete ja ehituste tegevuse kõigi kvalitatiivsete näitajate tõusu eest, eriti toodangu omahinna alandamise ja kvaliteedi tõstmise eest. Igati tuleb tugevdada isemajandamist tööstuses, transpordis ja põllumajanduses.

NLKP XXI kongress on seisukohal, et tänapäeva oludes, kus tööstuse ja põllumajanduse arendamisel on tehtud tohutuid edusamme, leiduvad kõik tingimused selleks, et nõukogude rahvas hakkaks lähemal ajal elama veelgi paremini, täielikumalt rahuldama oma ainelisi ja vaimseid vajadusi. Sel eesmärgil seitsme aasta plaanis näha ette:

— rahvusliku tulu kasv 62—65 protsendi võrra, mis peab tagama rahva tarbimise tunduva tõusu; tarbimis-

fond suureneb seitseaastaku jooksul 60—63 protsendi võrra;

— seitseaastaku jooksul tööliste ja teenistujate reaaltulude tõus iga töötaja kohta arvestatult keskmiselt 40 protsendi võrra ja kolhoosnikute reaaltulude suurenemine samuti vähemalt 40 protsendi võrra; elanikkonna maksustamise kaotamine lähematel aastatel;

— abinõude läbiviimine palga reguleerimiseks ning madalapalgaliste tööliste ja teenistujate palga tõstmiseks seitseaastaku jooksul 270—350 rublalt 500—600 rublani kuus;

— vanaduspensioni minimaalmäära suurendamine praeguselt 300 rublalt 400 rublani kuus linnades ja 255 rublalt 340 rublani pensionäridele, kes alatiselt elavad maal ja on seotud põllumajandusega, samuti invaliidsuspensioni ja toitja kaotuse puhul makstava pensioni minimaalmäära suurendamine;

— elanikkonna kaubandusalase ja elutarbelise teeninda-mise tunduv parandamine, ühiskondliku toitlustamise ettevõtete võrgu laiendamine ja ühiskondliku toitlustamise ettevõtete toodete hindade alandamine;

— internaatkoolide, lastesõimede, lasteaedade ja vanadekodude arvu suurendamine;

— ulatuslik elamute ja kommunaalobjektide ehitamine, et seitseaastaku jooksul ehitada linnades ja töölisasulates elumaju üldpinnaga 650—660 miljonit ruutmeetrit ehk ligi 15 miljoni korteriga; maal ehitada kolhoosnikute ja maaharitlaste jõududega ligi 7 miljonit maja;

— abinõude tarvitusele võtmine tööpäeva ja töönädala lühendamiseks. 1960. aastal lõpule viia tööliste ja teenistujate üleminek seitsmetunnilisele tööpäevale ning söe- ja maagikaevandustes allmaatööde juhtivate kutsealade tööliste üleminek kuuetunnilisele tööpäevale. Viia 1962. aastal seitsmetunnilise tööpäevaga töölised ja teenistujad üle 40-tunnilisele töönädalale. Alates 1964. aastast alustada allmaatöödel ja tervist kahjustavate tingimustega tööaladel töötajate järkjärgulist üleviimist 30-tunnilisele töönädalale ja kõigi ülejäänud töötajate üleviimist 35-tunnilisele töönädalale kahe puhkepäeva ja 6—7-tunnilise tööpäeva juures;

— riikliku ja kooperatiivkaubanduse jaekaubakäibe mahu suurendamine umbes 62 protsendi võrra. Tunduvalt laiendada elanikkonnale loomakasvatussaaduste,

taimeõli, suhkru, puu- ja tsitrusvilja, tähtsamate tööstuskaupade — riide, rõivaste, pesu ja jalatsite, samuti kultuuri- ja majapidamistarvete müüki, eriti niisuguste kaupade müüki, mis kergendavad naiste kodust majapidamistööd.

Kõigi nende abinõude elluviimine kujuneb meie maa töötajate uueks suureks saavutuseks ning näitab ilmekalt kommunistliku partei ja Nõukogude valitsuse väsimatut hoolitsust nõukogude rahva heaolu eest.

NLKP XXI kongress leiab, et kommunistliku ülesehitustöö grandioosse plaani elluviimine nõuab partei-, nõukogude, ametiühingu- ja komsomoliorganisatsioonidelt, et nad parandaksid kogu tööd nõukogude inimeste kasvatamisel, nende teadlikkuse ja aktiivsuse tõstmisel, uue inimese kujundamisel kollektivismi ja töökuse, ühiskondliku kohusetunde, sotsialistliku internatsionalismi ja patriotismi, kommunistliku moraali kõrgetest printsiipidest kõrvalekaldumata kinnipidamise vaimus.

Töötajate kommunistlik kasvatamine ja inimeste teadvuse vabastamine kapitalismi iganditest peavad olema partei-, nõukogude, ametiühingu- ja komsomoliorganisatsioonide ning teiste ühiskondlike organisatsioonide tähelepanu ja tegevuse keskpunktis. On tarvis jätkata leppimatut võitlust vaenuliku kodanliku ideoloogia vastu. Partei ideoloogilises töös peavad tähtsat osa etendama propaganda ja agitatsioon, ajakirjandus, kino, raadio ja televisioon ning kultuurihariduslikud asutused.

Erilist tähelepanu tuleb pöörata sirguva põlvkonna kommunistlikule kasvatamisele. Partei- ja nõukogude organisatsioonid peavad tagama kõigi nende abinõude kõrvalekaldumatu elluviimise, mis on seotud keskkooli ja kõrgema kooli ümberkorraldamisega, saavutama, et nõukogude kool, tihedalt seostades õppetööd tootmisega, kommunistliku ülesehitustöö praktikaga, valmistaks ette igakülgselt haritud ja teadlikke kodanikke, keskmise ja kõrgema kvalifikatsiooniga spetsialiste.

Kommunistliku ühiskonna ülesehitamise praegusel perioodil omandab üha suurema tähtsuse teadus. Märkides ära nõukogude teaduse määratu suuri saavutusi kõigil aladel, eriti tuumafüüsika ja aatomienergeetika, reaktiivlennuasjanduse ja raketitehnika valdkonnas, peab kongress vajalikuks saavutada seitseaastaku jooksul kõigi teadusharude veel kiirem areng, teha tähtsaid teoreetilisi

uurimistöid, mis tagavad edasise teadusliku ja tehnilise progressi. Sel eesmärgil kavandada teadusliike uurimistööde ulatuslik programm, keskendades teaduslikud jõud ja vahendid kõige tähtsamatele aladele, milledel on praktiline ja teoreetiline tähtsus. On tarvis pidevalt tugevdada teaduslike asutuste sidemeid praktikaga, ulatuslikult ja kiiresti rakendada rahvamajandusse teaduse ja tehnika uusimaid saavutusi, julgemini arendada katse- ja konstrueerimistegevust.

Ühiskonnateaduste, eriti majandusteaduse alal on ülesandeks loovalt üldistada majandusliku ja kultuurilise ülesehitustöö kogemusi ning uurida uusi küsimusi, mis elu esile tõstab. On tarvis põhjalikult uurida kommunismile ülemineku seaduspärasusi, igakülgselt analüüsida kapitalistlikus maailmas toimuvaid tähtsamaid protsesse, paljastada kodanlikku ideoloogiat, võidelda marksistlik-leninliku teooria puhtuse eest.

Eelolevat seitseaastakut peab tähistama sotsialistliku kultuuri edasiarenemine. Kirjanikel, teatri-, kino- ja muusikategelastel, skulptoritel ja maalikunstnikel tuleb veel kõrgemale tõsta oma loomingu ideelis-kunstiline tase, olla ka edaspidi partei ja riigi aktiivseteks abilisteks töötajate kommunistlikul kasvatamisel, kommunistliku moraali propageerimisel, paljurahvuselise sotsialistliku kultuuri arendamisel.

III

Kommunistliku ülesehitustöö praeguse etapi ülesannete kindlaksmääramisel lähtub NLKP XXI kongress sellest, et Nõukogude Liit on astunud uude ajaloolisse arengujärku. Sotsialism on meie maal saavutanud täieliku ja lõpliku võidu. Möödas on see aeg, millal Nõukogude Liit oli ainus sotsialistlik riik vaenuliku kapitalistliku ümbrusega. Nüüd on olemas kaks ühiskondlikku maailmasüsteemi: oma aja äraelanud kapitalism ja kasvavat elujõudu tulvil sotsialism, millele kuulub kõigi maade töötajate sümpaatia. Maailmas ei ole säärast jõudu, mis suudaks meie maal kapitalismi taastada, võitu saada sotsialistlikust leerist.

Nõukogude rahvas on partei juhtimisel saavutanud kõigil majandusliku ja ühiskondlik-poliitilise elu aladel niisuguseid sotsialismi võite, mis annavad võimaluse prak-

tiliselt ellu viia kommunistliku ühiskonna materiaalse tehnilise baasi loomise ja plaanikindla kommunismile ülemineku ülesanded. Kommunism on saavutatav üksnes sel juhul, kui me ületame arenenud kapitalistlike maade tootmistaseme ja tagame kõrgema tööviljakuse kui kapitalismi tingimustes.

Laiahaardeline kommunistlik ülesehitustöö peab tagama materiaalsete hüvede külluse kõrval vaimse kultuuri tõelise rikkuse, kõigi inimeste vajaduste üha täielikuma rahuldamise, sotsialistliku demokraatia edasiarendamise, kommunistliku ühiskonna teadlike töötajate kasvatamise.

Koos tootlike jõudude kasvuga peavad täiustuma ka sotsialistlikud ühiskondlikud suhted, mis on rajatud seltsimeheliku koostöö, sõpruse ja vastastikuse abistamise põhimõtetele. Sedamööda, kuidas toimub tehniline progress kõigis majandusharudes ja kooliõpetuse tihedam seostamine tootmisega, kustuvad vaimse ja füüsilise töö olulised erinevused, tõuseb kõigi töötajate kultuuriline ja tehniline tase. Tööpäeva lühendamine ja töötingimuste edasine parandamine tootmise kompleksse mehhaniseerimise ja automatiseerimise alusel peavad kaasa aitama töö muutumisele igakülgselt arenenud inimese eluliseks vajaduseks.

Viimastel aastatel põllumajanduse edendamiseks teostatud abinõude ja kolhooside ühismajapidamise kasvu tulemusena tugevneb kolhoosikord, ilmnevad järjest täielikumalt tema eelised ja temas peituvad rikkalikud võimalused. Kõik see näitab, et tootmissuhete kolhooslik-kooperatiivne vorm teenib ja võib veel kaua aega teenida põllumajanduse tootlike jõudude arendamise eesmärki.

Kommunistliku ülesehitustöö käigus tõuseb kolhoositootmise ühiskonnastamise tase, toimub kolhooslik-kooperatiivse omandi lähenemine üldrahvalikule omandile, nendevaheliste piirjoonte kustumine. Kasvavad ja tugevnevad kolhooside jagamatud fondid, ulatuslikumaks muutuvad kolhoosidevahelised tootmissidemed. Omandi kolhooslik-kooperatiivse ja üldrahvaliku vormi ühtesulamine toimub tulevikus mitte kolhooslik-kooperatiivse omanduse piiramise tulemusena, vaid selle tulemusena, et kolhooslik-kooperatiivse omandi ühiskonnastamise tase jõuab sotsialistliku riigi abi ja toetusega üldrahvaliku omandi tasemele.

Kommunistliku ülesehitustöö praegustes tingimustes jääb materiaalsete hüvede jaotamise aluseks printsiip: igaühelt tema võimete järgi, igaühele tema töö järgi. Töö järgi jaotamine tagab inimeste materiaalse huvi tootmise tulemuste vastu, stimuleerib tööviljakuse kasvu, töötajate kvalifikatsiooni tõusu ja tootmistehnika täiustamist; ta etendab ka suurt kasvatuslikku osa, õpetab inimestele sotsialistlikku distsipliini, teeb töö üldiseks ja kohustuslikuks. Võrdsustatud jaotamine tooks kaasa akumuleeritud ressursside pillamise ja tekitaks kahju kommunismi ehitamisele.

Sotsialistliku ühiskonna arenemisega ja rahvahulkade teadlikkuse kasvuga suureneb järjest nõukogude inimeste tööentusiasm, nende hoolitsus ühiskonna heaolu eest, kaob rikastumispüüe, omandavad üha suurema tähtsuse ühiskonna hüvanguks töötamise moraalsed stiimulid.

Üleminek vajaduste järgi jaotamisele toimub järk-järgult, sedamööda, kuidas tootlikud jõud arenevad, siis, kui saavutatakse kõigi vajalike tarbeesemete küllus ning kui kõik inimesed hakkavad vabatahtlikult ja materiaalsete hüvede saamise määrast sõltumata töötama oma võimete järgi, mõistes, et see on ühiskonnale vajalik.

Juba nüüd jaotatakse nõukogude ühiskonnas tasuta suur ja järjest kasvav osa materiaalsetest ja kultuurilistest hüvedest pensionide, õppijaile stipendiumide, paljulapselistele emadele makstava abiraha, koolide ja haiglate, lasteaedade, lastesõimede, internaatide, samuti klubide, raamatukogude ja teiste kultuuriasutuste ehitamiseks ja ülalpidamiseks minevate summade näol. Ühiskondliku tarbimisfondi see osa suureneb järjest, ja see on kommunistlikule jaotamispõhimõttele järkjärgulise ülemineku tähtis eeldus.

Kongress märgib, et praegustes tingimustes on sotsialistliku riikluse arengu peasuunaks demokraatia igakülgne arendamine, kõigi kodanike kaasatõmbamine majandusliku ja kultuurilise ülesehitustöö juhtimisele, ühiskondlike asjade otsustamisele. On vaja tõsta nõukogude kui töörahva massiorganisatsioonide osatähtsust. Paljud praegused riigiorganite funktsioonid peavad järk-järgult muutuma ühiskondlike organisatsioonide funktsioonideks. Elanikkonna kultuurilise teenindamise, tervishoiu, kehakultuuri ja spordi küsimusi tuleb lahendada ühiskondlike organisatsioonide aktiivsel ja laialdasel osavõtul. Sotsia-

listliku ühiselu reeglitest kinnipidamisel hakkavad üha tähtsamat osa etendama rahvamiilits, seltsimehelikud kohtud ja muud taolised ühiskondlikud organid, kes kõrvuti riigiasutustega peavad täitma avaliku korra ja kodanikuõiguste kaitsmise funktsioone, ära hoidma ühiskonnale kahju tekitavaid tegusid.

Üksikute funktsioonide üleminek riigiorganite kompetentsist ühiskondlike organisatsioonide kompetentsi ei vähenda sotsialistliku riigi osatähtsust kommunismi ehitamisel, vaid laiendab ja tugevdab sotsialistliku ühiskonna poliitilist alust, tagab sotsialistliku demokraatia edasise arengu. Nõukogude riik saab veelgi rohkem tähelepanu keskendada majanduse — meie ühiskonnakorra materiaalse aluse — arendamisele.

Sotsialistlikul riigil tuleb täita erakordselt tähtsaid ülesandeid rahu kaitsmisel, meie maa kaitsmisel imperialistlike riikide poolt ähvardava sõjalise kallaletungi ohu vastu. Niikaua kui püsib agressiivne imperialistlik leer, on Nõukogude riik kohustatud tugevdama ja täiustama kuulsusrikkaid relvastatud jõudusid — armeed ja laevastikku, kes seisavad nõukogude rahva sotsialistlike saavutuste ja rahuliku töö kaitsel. On vaja tugevdada riikliku julgeoleku organeid, mille teravik on eeskätt suunatud imperialistlikest riikidest siiasaadetava agentuuri vastu. Sotsialistliku isamaa kaitsmise funktsioonid, mida praegu täidab riik, võivad välja surra alles siis, kui imperialistide poolt ähvardava kallaletungi oht on täielikult likvideeritud.

IV

Kongress avaldab kindlat veendumust, et seitsme aasta plaani täitmine kindlustab veelgi Nõukogude Liidu ja maailma sotsialistliku leeri kui rahu ja progressi võimsa kantsi positsioone, toob kaasa rahu jõudude edasise kasvu ja sõja jõudude nõrgenemise. Edusammud seitsme aasta plaani täitmisel kujunevad kõikevõitva marksismi-leninismi õpetuse suurimaks võidukäiguks, tõestavad sotsialismi üleolekut kapitalismist. Need edusammud võidavad sotsialismile miljoneid uusi poolehoidjaid.

Seitsme aasta plaan avab uue etapi sotsialismi majanduslikus võistluses kapitalismiga. Leninlikku teed sam-

muva nõukogude rahva hiiglaslik töö on tõstnud meie maa sellisele kõrgusele, et ta võib nüüd majanduslikus suhtes Ameerika Ühendriikidega edukalt võistelda, selles võistluses võitjaks tulla ja eesmise kapitalistliku riigi seljataha jätta. Otsustava tähtsusega on sealjuures tootmise kiire kasvutempo meie maal.

Seitsme aasta plaani täitmise tulemusena hakkab Nõukogude Liit valmistama tööstustoodangut ühe elaniku kohta rohkem, kui seda praegu valmistatakse Euroopa kõige arenenumates kapitalistlikes riikides — Inglismaal ja Lääne-Saksamaal — ning jõuab selle näitaja osas esikohale Euroopas. Mõnede tähtsamate toodete valmistamise absoluutse mahu poolest ületab Nõukogude Liit tööstusliku tootmise praeguse taseme Ameerika Ühendriikides, teiste toodete osas aga jõuab sellele tasemele väga lähedale. Selleks ajaks ületab tähtsamate põllumajandussaaduste toodang tervikuna ja ühe elaniku kohta arvestatuna Ameerika Ühendriikide praeguse taseme. Pärast seda läheb vaja umbes viis aastat, et Ameerika Ühendriikidele järele jõuda ja neist ette minna tööstustoodangu valmistamises ühe elaniku kohta. Niiviisi jõuab Nõukogude Liit selleks ajaks, võib-olla aga ka varem esikohale maailmas nii tootmise absoluutse mahu poolest kui ka toodangu valmistamises ühe elaniku kohta. See kujuneb sotsialismi maailma-ajalooliseks võiduks rahulikus võistluses kapitalismiga.

Kapitalistlikele riikidele on iseloomulik teistsugune arengujoon. Jätkub kapitalismi üldkriisi süvenemine sotsialismi jõudude kasvu, koloniaalsüsteemi lagunemise ja kapitalismi sisemiste sotsiaalsete vastuolude teravnemise tagajärjel. Kapitalistliku majanduse ebastabiilsus süveneb ja teda tabab üks tootmise kriisiline langus teise järel. Ei võidurelvastumine ega teised kapitalistlike riikide sammud suuda kriiside põhjust hävitada. Kapitalismi vastuolud üha kogunevad, valmistades ette uusi vapustusi.

Maailma areenil on käimas sotsialismi maailmasüsteemi majanduslik võistlus kapitalismi maailmasüsteemiga. Kõigi sotsialistliku maailmasüsteemi riikide majandus areneb marulise tempoga. Tootmise kiire kasvutempo on sotsialismi üldine seaduspärasus, mida nüüd on kinnitanud kõigi sotsialistliku leeri maade kogemused. Sotsialistliku industrialiseerimise ja talurahva koopera-

tiivsele teele üleviimise tulemusena on mõned rahvademokraatiamaad juba jõudnud sotsialismi täieliku ülesehitamise ajajärku.

Seitsme aasta plaani täitmise ja ületamise ning samuti rahvademokraatiamaade majanduse kiire arenemise tulemusena hakkab sotsialistlik maailmasüsteem majandusteadlaste arvestuste kohaselt andma üle poole kogu maailma tööstustoodangust. Sellega tagatakse sotsialismi maailmasüsteemi üleolek kapitalismi maailmasüsteemist materiaalses tootmises — inimtegevuse otsustava tähtsusega sfääris.

Sotsialistlike maade majandusliku arengu iseärasus seisab selles, et sedamööda, kuidas nad edasi liiguvad, tugevnevad nende omavahelised suhted ja sotsialistlik maailmasüsteem muutub üha monoliitsemaks. Otse vastupidine tendents valitseb kapitalistlikus maailmas, kus tootmise kasv ühes või teises riigis toob kaasa vastuolude süvenemise kapitalistlike riikide vahel, konkurentsivõitluse hoogustumise ja vastastikuseid kokkupõrkeid.

Koos sotsialismi maailmasüsteemi kasvu ja tugevnemisega arenevad edukalt edasi ka kõik sotsialistlikud maad. Teiste sotsialistlike riikide kogemustele, koostööle ja vastastikusele abile tuginedes edendavad minevikus majanduslikult mahajäänud riigid kiiresti oma majandust ja kultuuri. Sellisel viisil ühtlustub kõigi sotsialistlike riikide majanduslik ja kultuuriline areng ning luuakse kiirendatud tempos eeldused nende üleminekuks kommunismi esimesest faasist kommunismi teise faasi. Lähenemas on see aeg, millal need maad hakkavad ehitama kommunistlikku ühiskonda samuti nagu Nõukogude Liit.

Nõukogude Liit peab oma tähtsaimaks ülesandeks aidata ka edaspidi kaasa sotsialistlike riikide ühtsuse kindlustamisele, tihedate majanduslike ja kultuurisidemete arendamisele nende vahel, vabade rahvaste vennaliku pere monoliitsuse edasisele tugevdamisele marksismi-leninismi suurte ideede ja proletaarse internatsionalismi põhimõtete alusel.

Kongress on seisukohal, et seitsme aasta plaani ning samuti teiste sotsialistlike riikide plaanide täitmine loob veelgi soodsamad tingimused kaasaja põhiprobleemi — üldise rahu säilitamise probleemi — lahendamiseks. Par-

tei XX kongressil tehtud järeldus, et sõda ei ole fataalselt paratamatu, on leidnud täieliku kinnituse. Nüüd on olemas tohutud jõud, kes on suutelised kaitsma rahu, sel juhul aga, kui imperialistlikud agressorid teevad katset sõda valla päästa, andma neile purustava löögi. Imperialistlike riikide agressioonil sotsialistliku leeri vastu võib olla ainult üks lõpptulemus — kapitalismi hukkumine.

Sotsialistliku leeri riikide uued edusammud toovad kaasa rahuarmastavate jõudude kasvu ja tugevnemise kogu maailmas. Rahu kindlustamise poolt väljaastuvate riikidega ühinevad järjest uued riigid. Sõja lubamatuse idee juurdub rahvaste teadvuses üha sügavamalt. Sotsialismileeri võimsusele tuginedes suudavad rahuarmastavad rahvad siis imperialismi sõjakaid ringkondi sundida uute sõdade vallapäästmise plaanidest loobuma. Seega juba enne sotsialismi täielikku võitu kogu maailmas, ajal, mil kapitalism ühel osal maakerast veel säilib, tekib reaalne võimalus maailmasõja kõrvaldamiseks inimühiskonna elust.

Kuid praegu ei ole võimatu, et imperialism päästab valla sõja, ja seepärast ei tohi sõjaohtu alahinnata. Selle tõttu peavad sotsialistlikud riigid ja kõik rahuarmastavad jõud olema ülimalt valvsad ja muutma võitluse rahu säilitamise eest intensiivsemaks.

Sõjaohu peamiseks allikaks on endiselt ameerika imperialismi agressiivne kurss, mis peegeldab Ameerika Ühendriikide kapitalistlike monopolide maailmavalitsemispüüet. Ameerika Ühendriikide, samuti Lääne-Saksamaa, Inglismaa, Prantsusmaa ja teiste agressiivsesse Põhja-Atlandi blokki kuuluvate riikide valitsevad ringkonnad jätkavad aatomirelvavarude loomist, keelduvad rahvusvaheliste probleemide rahulikust reguleerimisest, provotseerivad alatasa sõjalisi konflikte mitmesugustes maailma piirkondades. Selle juures antakse Põhja-Atlandi liidu peamise löögijõu osa Lääne-Saksamaale, mida muudetakse selle liidu põhiliseks aatomi- ja raketibaasiks. Militarism ja revanšism on Lääne-Saksamaal pead tõstnud ning ohustavad rahuarmastavaid rahvaid.

Nagu viimaste aastate kogemused näitavad, ähvardab imperialistlik agressioon maailma kõige erinevamate piirkondade rahvaid. Imperialistid provotseerivad sõjalisi konflikte Lähis- ja Kesk-Idas ning Vaikse ookeani basseinis, arendavad sõjategevust oma vabaduse eest

võitlevate Aafrika rahvaste vastu, ähvardavad alatasa sõjalise vahelesegamisega Ladina-Ameerika maade siseasjadesse. Kõik see teeb eriti vajalikuks rahuarmastavate rahvaste võitluse kollektiivse julgeoleku eest, selle eest, et kõrvaldada sõda kui rahvusvaheliste tüliküsimuste lahendamise vahend.

Läänеriikide agressiivsele kursile on vastandatud Nõukogude Liidu ja kõigi sotsialistlike riikide rahuarmastav kurss, mida toetavad rahuarmastavad rahvad. Tänu sotsialistliku leeri maade ja rahuarmastavate idariikide kindlale positsioonile on viimastel aastatel õnnestunud juba eos lämmatada sõjakolded Lähis- ja Kesk-Idas ning Kaug-Idas, samuti nurja ajada imperialistide teised plaanid.

XXI kongress kiidab üksmeelselt heaks Nõukogude valitsuse rahuarmastava leninliku välispoliitika, mis püstitab ületamatud tõkked imperialistlike agressorite teele. Õigeaegsed ja õiged on olnud viimasel ajal Nõukogude Liidu poolt astutud sammud Saksamaa küsimuse rahuliku lahendamise suunas, kokkuleppe saavutamiseks tuumarelva katsetuste lõpetamise ja selle relva täieliku ärakeelamise, desarmeerimise, külma sõja lõpetamise ja valitsuste juhtide nõupidamise kokkukutsumise küsimuses.

Kongress teeb partei Keskkomiteele ja Nõukogude valitsusele ülesandeks võidelda ka edaspidi järjekindlalt nende ja kõigi teiste ettepanekute teostamise eest, mis on suunatud rahu ja rahvaste julgeoleku tagamisele.

Kõigi rahuarmastavate rahvaste jõupingutustega tuleb rahvusvaheline õhkkond puhastada ässitavatest üleskutsetest sõjalistele kallaletungidele, taotleda riikidevahelist vastastikust usaldust ja koostööd, sõltumata nende riikide sotsiaalsest korrast. Rahvusvahelise pinevuse lõdvendamisel ja vastastikuse usalduse tugevdamisel peab etendama tähtsat osa maailmakaubanduse, kultuurilise vahetuse ja rahvaste läbikäimise muude vormide ulatuslik arendamine. Rahvusvahelise olukorra tervenemisele võiks otsustaval määral kaasa aidata Nõukogude Liidu ja Ameerika Ühendriikide kui üldise rahu saatuse eest erilist vastutust kandva kahe suurriigi suhete paranemine.

Juhindudes rahuliku kooseksisteerimise leninlikust printsiibist, taotleb Nõukogude Liit pidevalt igakülgset

koostööd kõigi riikidega. Nõukogude Liidu nagu ka kogu sotsialistliku leeri kasvav võimsus, Nõukogude teaduse ja tehnika uued saavutused on tervenisti rakendatud rahu ja rahvaste julgeoleku teenistusse.

Kongress näeb seitsme aasta plaani elluviimises uut tõendit selle kohta, et Nõukogude Liidu töötajad täidavad oma internatsionaalset kohust rahvusvahelise töölis- ja kommunistliku liikumise ees, kogu progressiivse inimkonna ees. Uued edusammud kommunistliku ühiskonna ehitamisel on võimsaks moraalseks toeks kõigile jõududele, kes võitlevad rahu, demokraatia ja sotsiaalse progressi eest. Perioodil, kus kapitalistlikes maades on tekkimas reaktsiooni ja fašismi uue pealetungi tundemärke, on sellel toetusel eriline tähtsus.

Reaktsioonilise kodanluse üleminek varjamatule diktatuurile annab tunnistust tema nõrkusest, sellest, et ta ei ole võimeline parlamentlike meetoditega oma võimu säilitama. Ühtlasi ei tohi unustada, et reaktsioon saab piiramatu diktatuuri tingimustes rohkem võimalusi selleks, et rakendada repressioone ja terrorit, maha suruda opositsioonilist liikumist, mõjutada rahvahulki endale vajalikus vaimus, nakatada neid šovinismimürgiga, vabastada enda käed sõjalisteks avantüürideks. Rahvad peavad olema valvsad ja alati valmis andma vastulööki reaktsiooni pealetungile ning fašismi taassünni ohule. Sealjuures tuleb silmas pidada, et fašismi taassünd võib toimuda mitte üksnes vanades, end rahvaste silmis juba kompromiteerinud, vaid ka uutes vormides. Demokraatlike jõudude ja esijoones töölisklassi ühtsus on kõige kindlam tõke fašismiohule. Nõukogude Liidu edukas edasiliikumine kommunismi teel, kõigi sotsialistlike maade võidud ja järjekindel võitlus rahu eest avavad soodsad perspektiivid töölisklassi tegevusühtsuse saavutamiseks nii rahvusvahelises kui ka rahvuslikus mastaabis. Klassivõitluse käigus saavad sotsiaaldemokraatlike tööliste laiad hulgad ja nende organisatsioonid kapitalistlikes maades järjest teadlikumaks uutest võimalustest, mis avanevad rahvusvahelise töölisklassi ees seoses sotsialismi saavutustega, ning tuleb loota, et nad lähevad kaasa teiste töölisklassi väesalkadega ja laiade demokraatlike kihtidega, et tõkestada tee fašismile ja sõjale.

Kongress märgib rahuldustundega, et kommunistlike ja töölisparteide esindajate nõupidamised 1957. aasta no-

vembris demonstreerisid vennasparteide vaadete täielikku ühtsust. Nõupidamise deklaratsiooni kiitsid heaks kõik kommunistlikud ja töölisparteid ning sellest sai maailma kommunistliku liikumise võitlusprogramm. Seda, et deklaratsiooni järeldused õiged olid, on elu täielikult kinnitanud. Pärast novembrinõupidamisi kindlustus marksismi-leninismi ideelisel alusel kommunistlike parteide ridade ja kogu rahvusvahelise kommunistliku liikumise monoliitsus. Revisionism on ideelises ja poliitilises suhtes täielikult purustatud.

Kõigi marksistlik-leninlike parteide üksmeelse hukkamõistu osaliseks sai Jugoslaavia Kommunistide Liidu revisionistlik programm. Jugoslaavia juhtivate tegelaste teooria ja praktika tähendab taganemist töölisklassi seisukohtadest, rahvusvahelise proletaarse solidaarsuse printsiipidest. Jugoslaavia Kommunistide Liidu juhtkonna vaated ja poliitika ohustavad rahvarevolutsiooni ja sotsialismi saavutusi Jugoslaavias.

Nõukogude kommunistidel, kogu nõukogude rahval on Jugoslaavia vennasrahvaste ja Jugoslaavia kommunistide vastu sõbralikud tunded. NSV Liit püüab ka edaspidi teostada Jugoslaaviaga koostööd kõigis neis küsimustes, mis on seotud võitlusega imperialismi vastu ja rahu eest ning milles meie seisukohad ühtivad.

Jätkates revisionismi kui praegustes tingimustes kommunistliku liikumise peamise ohu paljastámist, ei tohi nõrgendada võitlust dogmatismi ja sektantluse vastu, mis takistavad marksistlik-leninliku teooria loovat rakendamist ja viivad irdumiseni rahvahulkadest.

Kongress peab vajalikuks igakülgselt tugevdada sotsialistliku leeri võimsust ja kindlustada veelgi rahvusvahelise kommunistliku liikumise ühtsust vastavalt Moskva deklaratsiooni printsiipidele. Tuleb arendada ja laiendada kommunistlike ja töölisparteide vennalikku koostööd iga partei täieliku iseseisvuse alusel, proletaarse internatsionalismi, vabatahtliku koostöö ja vastastikuse abistamise alusel. Nõukogude Liidu Kommunistlik Partei, kelle V. I. Lenin on üles kasvatanud proletaarse internatsionalismi vaimus, näeb endas üht rahvusvahelise töölis- ja kommunistliku liikumise väesalka. NLKP kannab koos teiste kommunistlike parteidega vastutust sotsialistliku leeri saatuse eest, maailma kommunistliku liikumise saatuse eest. Ta järgib ka edaspidi kindlalt Marxi, En-

gelsi ja Lenini suurt internatsionaalset õpetust, võitleb iga liiki revisionistide vastu, marksismi-leninismi puhtuse eest, maailma kommunistliku ja töölisliikumise uute edusammude eest.

V

Sotsialismi ajaloolised võidud meie maal, mis on loonud tingimused üleminekuks kommunistliku ülesehitustöö uuele etapile, on nõukogude rahva väsimatu loova töö tulemus, kommunistliku partei tohutu poliitilise ja organiseerimistegevuse tulemus. Tuginedes töölisklassi ja kogu rahva kollektiivsele mõistusele, nende rikkalikele kogemustele, töötab partei välja ja viib ellu kommunistliku ülesehitustöö plaane. Meie partei võttis oma XXI kongressi vastu ühtsemana ja monoliitsemana kui kunagi varem, võimelisena edukalt lahendama uusi grandioosseid ülesandeid.

Rahva piiritu armastus ja usaldus oma partei vastu avalduvad kujukalt NLKP ridade kasvus töölisklassi, kolhoositalurahva ja nõukogude intelligentsi kõige paremate inimeste arvel. Aja jooksul, mis on möödunud XX kongressist, hoidis partei järjekindlalt kurssi siseparteilise demokraatia, kriitika ja enesekriitika arendamisele, parteihulkade aktiivsuse tõstmisele. Keskkomitee ja kohalikud parteiorganisatsioonid pidasid ranget võitlust leninlike partei elu normide ja kollektiivse juhtimise printsiipide taastamise ning edasiarendamise eest.

Kõik sotsialismi ja kommunismi võidu eest peetava võitluse kogemused näitavad, et kommunistliku ühiskonna ehitamise protsessis suureneb järjest partei kui rahva läbiproovitud avangardi ja ühiskondliku organisatsiooni kõrgeima vormi osa.

Seitsme aasta plaani täitmiseks on vaja veelgi tõsta partei kogu ideelis-poliitilise tegevuse ja organiseerimistöö taset, mobiliseerida aktiivselt nõukogude rahva loovaid jõude. On vaja viia plaaniülesanded kõigi töötajate teadvuseni, organiseerida ja suunata iga kollektiivi jõupingutused nende ülesannete täitmisele, resoluutselt välja juurida puudused, võita töös ettetulevad raskused.

See, kas plaan täidetakse edukalt, otsustatakse vahetult ettevõtetes ja ehitustel, kolhoosides ja sovhoosides,

teaduslikes asutustes. Sellega seoses tõuseb veelgi kohalike parteiorganite ja partei-algorganisatsioonide osatähtsus, kes peavad rahvahulki mobiliseerima ja organiseerima konkreetsete tootmisülesannete täitmisele. Parteiorganisatsioonid on kohustatud saavutama, et igas ettevõttes, igas kolhoosis, sovhoosis ja asutuses tekiks loova töö õhkkond, tõuseks tootmisaktiivsus. Tuleb meeles pidada, et võidud ei tule iseenesest, need tuleb kätte võidelda ja kindlustada.

Kutsudes üles kommunistliku ülesehitustöö plaanide täitmisele, peavad parteiorganisatsioonid, propagandistid ja agitaatorid hästi ja kõigile arusaadavalt selgitama, mis on kommunism, missuguseid suuri hüvesid ta inimestele toob, peavad igati toetama ja arendama kommunistlikke töövorme. Partei organiseerimis- ja kasvatustegevus, kõik tema ideoloogilise töö vahendid peavad kaasa aitama kommunistliku ülesehitustöö ülesannete edukale lahendamisele. On vaja saavutada, et iga töötaja kasutaks eesrindlikke töömeetodeid rakendades senisest paremini oma masinat, tööpinki, agregaati, traktorit või kombaini.

Kongress on seisukohal, et seitsme aasta plaani elluviimisel etendab esmajärgulist osa partei ja riigi kaader. Tuleb parandada kaadri paigutamist ja kasvatamist, edutades juhtivale tööle ettevalmistatud, printsipiaalseid inimesi, kellel on uue tunnet, kes pühendaksid kogu oma jõu ja kõik oma teadmised rahva hüvanguks, töötaksid bolševistliku kirglikkusega, oleksid leppimatud puuduste suhtes. Tuleb julgelt edutada noori, anda neile võimalus näidata oma võimeid praktilises töös.

Parteiorganisatsioonid on kohustatud kvalifitseeritud kaadriga tugevdama mahajäävaid ettevõtteid, kolhoose, sovhoose ja rajoone, valides selleks häid organisaatoreid ja spetsialiste, kes on suutelised liikuma panema suuri reserve, organiseerima inimesi ja edasi viima mahajäävaid töölõike.

Parteiorganisatsioonide kohuseks on kasvatada meie kaadrit, kõiki kommuniste kõrge nõudlikkuse vaimus, kasvatada neid nii, et nad tunnekoid täit vastutust oma töö eest, teeniksid ustavalt rahvast ja kommunismiüritust. On vaja järjekindlalt tõsta meie kaadri teoreetilist taset, parandada tema marksistlik-leninlikku ettevalmistust.

Partei organiseerimistöö taseme tõstmisel ja rahvahulkade mobiliseerimisel kommunistliku ülesehitustöö ülesannete lahendamisele omandab järjest suuremat tähtsust sisemparteilise demokraatia järjekindel elluviimine ning kriitika ja enesekriitika arendamine kui töös esinevate puuduste likvideerimise ja edasiliikumise võimas vahend.

Ühiskonna praegusel arenguetapil suureneb veelgi töörahva saadikute nõukogude osatähtsus. Vabariikide, kraide, oblastite, linnade, rajoonide ja külade nõukogud peavad pidevalt tegelema kõige tähtsamate küsimustega, mis on seotud tööstusettevõtete ja ehituste, kolhooside ja sovhooside tööga seitsme aasta plaani ülesannete täitmisel, hoolitsema töötajate heaolu ja kultuuritaseme tõstmise eest. Nõukogude organite töö on seda viljakam, mida rohkem nad toetuvad rahvahulkade aktiivsusele, saavutavad sotsialistliku demokraatia edasist laienemist ning likvideerivad resoluutselt asjaajamisega venitamise ja bürokratismi elemente.

On vaja teha mõningad muudatused ja täiendused NSV Liidu Konstitutsioonis. Pärast konstitutsiooni vastuvõtmist on Nõukogude Liidu poliitilises ja majanduslikus elus toimunud tähtsaid muutusi. Muutunud on ka rahvusvaheline olukord. Kõiki neid muutusi tuleks kajastada ja need seadusandlikult fikseerida Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liidu Konstitutsioonis.

Laiade rahvahulkade kaasatõmbamisel võitlusele seitsme aasta plaani eduka täitmise eest tuleb suur töö ära teha ametiühinguorganisatsioonidel. Ametiühingutel tuleb arendada töölisklassi ja kõigi töötajate aktiivsust, laiendada veelgi sotsialistlikku võistlust riiklike ülesannete täitmise ja ületamise eest igas ettevõttes, toetada novaatoreid ja leiutajaid, tootmiseesrindlasi, levitada nende kogemusi. Ametiühingud on kohustatud tugevdama kontrolli töökaitse üle tootmises, elamuehituse plaanide täitmise üle, elamispinna jaotamise üle, kaubandusettevõtete ja ühiskondliku toitlustamise ettevõtete töö üle, töötajate meditsiinilise ja kommunaalteenindamise üle. Ametiühingute tähtsaimaks ülesandeks on igakülgselt kasvatada rahvahulki, parandada kultuurihariduslike asutuste tegevust.

Kommunistliku ülesehitustöö programm, mille meie partei on kavandanud eelseisvaks seitseaastakuks, loob ava-

rad võimalused noore põlvkonna ja tema avangardi — leninliku komsomoli — aktiivsuse rakendamiseks ning loomingulise algatusvõime ja isetegevuse kasvuks. Kommunistlikud noored peavad ka edaspidi andma noorsoole eeskuju oma ennastsalgava tööga. Igast komsomoliorganisatsioonist peab saama võitlev, elujõuline kollektiiv, keda seovad noorsooga tihedad sidemed. Komsomolil tuleb aktiivselt osa võtta tööstusobjektide, elamute ning kultuuri- ja kommunaalasutuste ehitamisest, võitlusest sotsialistliku põllumajanduse edasiarendamise eest, loodusvarade kasutusele võtmise eest uutes piirkondades meie maal.

Erilist tähelepanu on partei- ja komsomoliorganisatsioonidel vaja pöörata noorsoo kommunistliku maailmavaate kujundamisele, aktiivsete, teadlike kommunistliku ühiskonna ehitajate kasvatamisele, kes armastavad ennastsalgavalt oma kodumaad ning oskavad elada ja töötada kommunistlikult.

Kommunistliku partei ja nõukogude rahva peaülesandeks on praegu tagada, et rahvamajanduse arendamise seitsme aasta plaan tingimata täidetakse. Parteilt ja valitsuselt lähemaks seitsmeks aastaks saadud ülesannete elluviimisel on määratu suur tähtsus meie maa võimsuse edasisele tugevdamisele. NSV Liidu rahvamajanduse arendamise seitsme aasta plaani põhisuunaks on majanduse rahulik arendamine ja rahva heaolu tõstmine, kuid samal ajal tugevdab plaani täitmine veelgi rohkem meie maa kaitsevõimsust, suurendab tema valmisolekut puruks lüüa imperialistlike agressorite mis tahes kallalekippumised sotsialismi suurtele saavutustele. NSV Liidu ja kõigi sotsialismimaade rahuliku majandusliku ülesehitustöö edusammud näitavad veel kord sotsialismi eeliseid kapitalismiga võrreldes, nad suurendavad veelgi marksismi-leninismi võitmatute ideede külgetõmbejõudu.

•

Nõukogude rahvas on sotsialistliku ülesehitustöö käigus sooritanud suuri, kogu maailmas tunnustatud töökangelastegusid. Kommunistliku partei XXI kongress avaldab kindlat veendumust, et meie ühiskonna astumine kommunismi laiahaardelise ehitamise ajajärku kutsub esile tööentusiasmi võimsa laine, sünnitab seitsme aasta plaani

täitmiseks ja ületamiseks arendatava üldrahvaliku võistluse uusi vorme, toob kaasa silmapaistvaid võite.

Partei poolt kavandatud suurejooneline kommunistliku ülesehitustöö programm annab nõukogude rahvale avarad ja helged kommunismile liikumise perspektiivid. Meie palava unistuse teokssaamine on juba ligidal. Me peame rahulikus majanduslikus võistluses kapitalismiga läbi tegema otsustava etapi, peame selles võistluses lühikese ajaga võitjaks tulema. Meil on olemas kõik vajalik, et see kõrgendik vallutada. Kui me oleme need ülesanded lahendanud ja jõuame välja uutele avarustele, on edasi liikuda kergem. Kommunismi ülesehitamise suure eesmärgi nimel saab ja on vaja hästi töötada.

Rajades teed kommunismile, sammub nõukogude rahvas edasi tihedas ühtsuses kõigi sotsialistliku leeri maade rahvastega. Võimas sotsialismileer tugevneb iga päevaga, kommunismi ideed on muutunud kaasaja juhtivaks jõuks.

Kommunistliku partei XXI kongress pöördub meie suure kodumaa kõigi töötajate poole üleskutsega aktiivselt võidelda seitsme aasta plaani täitmise ja ületamise eest. Kongress on täielikult veendunud, et töölised, kolhoosnikud ja nõukogude haritlased teevad kõik selleks, et veelgi tugevdada meie sotsialistliku riigi võimsust, viia ellu kommunistlikud ideaalid, mis on kirjutatud marksismi-leninismi võidukale lipule.

Kangelaslik nõukogude rahvas, keda juhib kommunistlik partei, sammub kindlalt edasi, luues kõige paremat ja kõige õiglasemat ühiskonda maailmas — kommunistlikku ühiskonda.

KOMMUNISMI EHITAMISE SUUR PROGRAMM

(Arve ja fakte NSV Liidu rahvamajanduse arendamise plaanist aastaiks 1959—1965)

Seitseaastaku peaülesandeks on kõigi majandusharude edasine võimas tõus rasketööstuse eelistatud kasvu baasil, riigi majandusliku potentsiaali tunduv tugevdamine, selleks et tagada rahva elutaseme pidevat tõusu.

Seitsme aasta plaani täitmine tähendab otsustavat sammu kommunismi materiaalse ja tehnilise baasi loomisel ja NSV Liidu põhilise majandusliku ülesande — ajalooliselt seisukohalt lühima aja vältel järele jõuda kõige arenenumatele kapitalistlikele maadele ja neist ette minna toodangu hulgalt iga elaniku kohta — teostamisel.

I. Seitseaastaku põhiprobleem

«Eeloleva seitseaastaku põhiprobleemiks on maksimaalne aja võitmine sotsialismi rahulikus majanduslikus võistluses kapitalismiga» (*N. S. Hruštšov*). Sellest ülesandest lähtudes nähakse seitseaastakul ette majanduse, eriti otsustavate tootmisharude arendamise maksimaalne kiirendamine.

Tööstuse kogutoodang kasvab seitsme aasta jooksul umbes 80 protsendi võrra, sealhulgas «A» grupi osas — tootmisvahendite tootmine — 85—88 protsendi võrra ja «B» grupi osas — tarbeesemete tootmine — 62—65 protsendi võrra.

Kogutoodangu aasta keskmine juurdekasv 1959.—1965. aastate jooksul tööstuses tervikuna moodustab umbes 8,6 protsenti; «A» grupis — 9,3 ja «B» grupis — umbes 7,3 protsenti. Kui 1952. aastal kogutoodangu juurdekasvu üks protsent rahalises väljenduses võrdus 5 miljardi rub-

laga, siis 1959. aastal see kasvas 11 miljardi rublani, 1965. aastal aga moodustab rohkem kui 19 miljardit rubla.

Sotsialistliku tööstuse arengu erakordselt kõrge tempo on seitsme aasta plaani iseloomustavaks jooneks. Sellist tempot ei ole ajalugu veel tundnud. Siinkohal mõningad andmed.

Malmi sulatamise aasta keskmine juurdekasv meie maal seitseaastaku jooksul moodustab 3,6—4,4 miljonit tonni 2,5 tonni vastu aastatel 1952—1958.

Seitseaastaku jooksul ehitatakse ja lastakse NSV Liidus käiku elektrijaamad, millede võimsus võrdub umbes Inglismaal, Prantsusmaal ja Lääne-Saksamaal nende maade kogu eksisteerimise aja jooksul ehitatud ja käikulastud elektrijaamade koguvõimsusega.

Ameerika Ühendriikidel kulus 35 aastat selleks, et viia gaasitoodang 20 miljardilt kuupmeetrilt 150 miljardi kuupmeetrini, aga meie maal lahendatakse niisugune ülesanne kaheksa aastaga.

Ameerika Ühendriikides kulus naftatoodangu suurendamiseks 110 miljonilt tonnilt 234 miljoni tonnini 20 aastat. NSV Liidus suureneb naftatoodang seitsme aasta jooksul 113 miljonilt tonnilt 240 miljoni tonnini. Seitseaastaku jooksul elektrifitseeritakse ligi 20 tuhat kilomeetrit raudteid. Ameerika Ühendriikides alates 1895. aastast kuni käesoleva ajani on elektrifitseeritud ainult 4 tuhat kilomeetrit raudteid.

II. Uute kõrguste poole

NSV Liidu majandusliku arengu igakülgseks kiirendamiseks nähakse ette rasketööstuse nende harude eelistatud kasv, mis võimaldavad rahvamajanduse edasist kiiret kasvu. Selle ülesande täitmisele on samuti allutatud kavandatavad struktuurilised muudatused reas majandusharudes, eelkõige küttebilansi põhjalik ümberkorraldus, mille tulemusel hoitakse kokku tohutu suured vahendid.

Aastate 1959—1965 jooksul toimuvad NSV Liidu rahvamajanduses tõsised kvalitatiivsed muudatused tootmise struktuuris.

Kiirendatud tempoga areneb seitseaastakul mustmetallurgia ja eriti tema rauamaagi baas.

Malmi tootmine ulatub 1965. aastal 65—75 miljoni tonnini, terase tootmine — 86—91 miljoni tonnini, valtsmetalli tootmine 65—70 miljoni tonnini.

Üksnes terase sulatamise juurdekasv seitseaastaku jooksul ületab terase tootmise kaasaegse taseme Inglismaal ja Prantsusmaal kokku.

Musta ja värvilise metallurgia ettevõtete ehitamiseks ja rekonstrueerimiseks nähakse ette paigutada rohkem vahendeid, kui neid paigutati möödunud 30 aasta jooksul. Ehitatakse maailma suurimad kõrgahjud mahuga 2000 ja 2286 kuupmeetrit, martäänahjud mahtuvusega 500 ja rohkem tonni, elektriahjud — 80 ja 180 tonni.

Seitseaastaku jooksul on ette nähtud anda käiku 82 kõrge tootlikkusega valtsimis- ja toruvaltsimispinki. Nad erinevad praegu kasutatavatest tehnoloogiliste protsesside katkematuse ja automatiseerimise poolest.

Seitseaastaku lõpuks suureneb alumiiniumi tootmine võrreldes 1958. aastaga 2,8—3-kordseks, rafineeritud vase tootmine — 1,9-kordseks, tunduvalt suureneb nikli, magneesiumi, titaani, germaniumi, räni ja teiste värviliste ja haruldaste metallide tootmine.

Seitseaastaku jooksul suureneb keemiatööstuse toodangu maht peaaegu kolmekordseks, sealhulgas kunstkiu tootmine — umbes 4-kordseks, plastmasside ja sünteetiliste vaikude tootmine rohkem kui 7-kordseks.

Plastmassid ja teised sünteetilised materjalid leiavad laialdast kasutamist masinaehituses, ehitustegevuses ja teistes rahvamajandusharudes.

Plastmasside ja alumiiniumi kasutamine kaablitööstuses säästab seitseaastaku jooksul ligi 10 miljardit rubla, hoiab kokku üle 400 tuhande tonni vaske.

Aastatel 1959—1965 kasutatakse autotööstuses vähemalt 100 tuhat tonni plastmasse, mis hoiab kokku ligi 200 tuhat tonni metalli ja säästab vähemalt miljard rubla.

Ehitustegevuses puitlaast- ja puitkiuplaatide, linoleumi, linkrusti, katteplaatide ja sanitaartehnilise sisseseade kasutamine seitseaastaku lõpus vähendab metsamaterjalide kulu 12 miljoni tihumeetri võrra, telliste kulu — 2 miljardi tellise võrra, pronksi ja valgevase kulu — 36 tuhande tonni võrra.

Riide ja trikootoodete tootmiseks kasutatakse 1965. aastal 188,3 tuhat tonni staapelkiudu ning 275,6 tuhat tonni

kunst- ja sünteetilist siidi. Sama hulga villa ja puuvilla saamiseks tuleks kasvatada 105 miljonit lammast ja koguda puuvillasaak 380 tuhande hektari suuruselt pinnalt.

Seitseaastaku jooksul peab olema valmis ehitatud rohkem kui 140 suurt uut või pooleliolevat keemiaettevõtet ja rekonstrueeritud üle 130.

Meie maa kütusebilansi struktuuri edasiseks parandamiseks tagab seitsme aasta plaan nafta- ja gaasitööstuse kiirendatud arenemise. Nafta ja gaasi osa kütteainete tootmise üldmahus kasvab 31 protsendilt 1958. aastal 51 protsendile 1965. aastal.

Seitseaastaku lõpuks toodetakse meie maal 230—240 miljonit tonni naftat, see on rohkem, kui seda toodetakse praegu sellistes naftarikastes maades, nagu Venetsueelas, Iraagis ja Iraanis kokku.

Gaasi toodang ja tootmine 1965. aastal moodustab 150 miljardit kuupmeetrit 30 miljardi kuupmeetri vastu 1958. aastal.

150 miljardit kuupmeetrit gaasi võrdub Moskva-ümbruse, Donetsi ja Petšorõ kivisöebasseinide aastase toodanguga praegu.

Üksnes gaasi kasutamine elutarbelisteks vajadusteks võimaldab 1960. aastal nõukogude inimestel säästa üle poolteise miljardi rubla. Toiduvalmistamine gaasiga on 10—15 korda odavam kui puudega ja 5—6 korda odavam kui petrooleumiga.

Seitseaastaku jooksul ehitatakse 26 tuhat kilomeetrit gaasi-magistraaljuhtmeid ja harujuhtmeid linnadesse.

Kivisöe kogutoodang meie maal suureneb seitseaastaku jooksul 496 miljonilt tonnilt 600—612 miljoni tonnini. Kivisöe toodangu suurenemine toimub peamiselt koksisöe arvel Donbassis, Kuzbassis ja Karaganda basseinis, samuti odava energeetikasöe arvel meie maa idapiirkondades.

Üldreeglina nähakse ette käiku anda suured kaevandused ja lahtised karjäärid kõrgete tehnilis-majanduslike näitajatega. Edasise arengu saavad kivisöe lahtise ja hüdraulilise kaevandamise kõige efektiivsemad moodused.

Sellest, kuivõrd kasvab rasketööstuse võimsus, annavad ettekujutuse järgmised andmed mitmesuguste toodanguliikide tootmise kohta ühes minutis (tonnides):

	1958. a.	1965. a.
Kivisüsi	1965	2417
Teras	106,1	175
Nafta	216	463

III. Otsustav samm meie maa täieliku elektrifitseerimise leninliku idee elluviimisel

1965. aastal suureneb elektrienergia tootmine meie maal 500—520 miljardi kilovatt-tunnini, see on 2,1—2,2-kordseks; aga elektrijaamade installeeritud võimsus kasvab rohkem kui kahekordseks.

Seitseaastaku jooksul antakse käiku 58—60 miljonit kilovatti uusi võimsusi, samal ajal kui nõukogude võimu kõigi aastate jooksul meie maa elektrijaamade võimsus ulatus 53 miljoni kilovatini.

Peasuunaks elektrienergeetika arengus on ette nähtud elektrijaamade eelisehitamine odava kivisöe, loodusliku gaasi ja masuudi baasil, elektrivõrkude hoogne arendamine ja tööde järjekindel teostamine NSV Liidu ühtse energeetikasüsteemi loomiseks. See tagab maa elektrifitseerimise kiirema arengu tempo väiksemate kapitaalkulude juures ja kõrgemal tehnilisel alusel.

Soojusenergeetika uued hiiglased saavad kõige progressiivsema tehnika. Nad hakkavad töötama põhimõttel «katel — turbiin», kasutades kõrge rõhu ja temperatuuriga auru. Mõnedes jaamades hakatakse kasutama auru 300-atmosfäärilise rõhu all ja kuumendustemperatuuriga 650° C. Üleminek 90-atmosfääriliselt rõhult ja 535-kraadiliselt temperatuurilt uutele auru parameetritele annab kütteaine kokkuhoidu 19 protsenti ehk 25 tuhat täiskoosseisulise rongi täit kütust.

Kõige suurem aasta keskmine elektrienergia juurdekasv saadi NSV Liidus viiendal viisaastakul ja see oli 15,8 miljardit kilovatt-tundi. Seitseaastakul moodustab aasta keskmine elektrienergia juurdekasv 38,5—41,5 miljardit kilovatt-tundi. See on peaaegu võrdne Prantsusmaa kogu elektrienergia tootmisega praegu.

Elektrifitseerimise plaani täitmiseks tuleb seitseaastaku jooksul teha mullatöid üle 2 miljardi kuupmeetri, paigaldada ligi 60 miljonit kuupmeetrit betooni ja raudbetooni, viia läbi mitmesuguste konstruktsioonide montaaži üldraskusega üle 30 miljoni tonni, kaevandada ja

läbi töötada üle 200 miljoni kuupmeetri mittemaakseid materjale.

1965. aastaks lõpetatakse põhiliselt meie maa kõigi kolhooside elektrifitseerimine, sovhooside ning remondi- ja tehnikajaamade elektrifitseerimine aga veelgi varem. Elektrienergia tarbimine põllumajanduses seitsme aasta jooksul kasvab umbes 4-kordseks.

Elektrienergia tarbimine ühe elaniku kohta moodustas meie maal 1913. aastal 14 kilovatt-tundi, esimese viisaastaku alguseks 33 kilovatt-tundi, aga 1965. aastal ta ulatub 2300 kilovatt-tunnini.

Iga kilovatt elektrienergiat asendab pikaajalisel kasutamisel 20 inimese töö, aga automaatides — 40 inimese töö.

IV. Tehnilise progressi teel

Masinaehituse arengu kõrge tempo tagab ettevõtete varustamise uusimate seadmetega ja tootmistehnoloogia põhjaliku paranemise. See on tehnilise progressi ja tööviljakuse kiire kasvu otsustavaks teguriks, kergendab töötingimusi ja loob tingimused tööpäeva edasiseks lühendamiseks.

Üle poole seitseaastakuks kavandatud tööviljakuse tõusust saavutatakse uue tehnika juurutamise arvel.

1959.—1965. aastate jooksul paigaldatakse ettevõtetes 1300 automaatliini, ehitatakse üle 300 komplekti arvutus- ja matemaatilisi masinaid. Kümned tuhanded tööstuslike seadmete ühikuid moderniseeritakse, varustatakse automaatseadeldistega.

Tootmisprotsesside kompleksne mehhaniseerimine ja automatiseerimine on peamiseks vahendiks, mis tagab tehnilise progressi rahvamajanduses. Üleminek kompleksele automatiseerimisele võimaldab tööviljakuse tohutut tõusu. Seda võib näha praegu kasutatavate automaatsete masinate puhul esitatavatest näidetest. Siinkohal olgu toodud neist mõned.

Arvutusmasin kontoritöödel, mida teenindavad 12 operaatorit ja remonditöölist, asendab 200—300 arveala töötajat.

Grammofoniplaatide tootmise automaatpresside tootlikkus on 500 korda kõrgem kui automatiseerimata tootmise juures.

Agregaatmasin täidab kümneid, isegi sadu operatsioone üheaegselt, inimene aga mitte üle nelja.

Kuus suurt automaattehast varustavad peaaegu täielikult kogu Moskva elanikkonna leivaga.

Tehnilise progressi alusel peab tööviljakus tööstuses 1959.—1965. aastate jooksul ühe inimese kohta arvestatuna kasvama 45—50 protsendi võrra. Kui aga arvestada seda, et seitseaastaku jooksul lüheneb tööpäev, siis tunnitootlikkus suureneb veelgi rohkem.

V. Põllumajandussaaduste külluse poole

«Eeloleval seitseaastakul,» on öeldud NLKP XXI kongressi otsuses, «põllumajanduse alal on põhiülesandeks niisuguse tootmistaseme saavutamine, mis võimaldaks täielikult rahuldada elanikkonna vajadusi toiduainete ja tööstuse vajadusi tooraine järele ning tagada, et oleksid rahuldatud riigi kõik muud vajadused põllumajandussaaduste järele.»

Seitseaastaku lõpus meie maa saab 10—11 miljardit puuda teravilja aastas. Teravilja tootmise suurenemine saavutatakse peamiselt saagikuse tõstmise arvel.

Seitseaastaku jooksul suureneb tunduvalt meie maal loomakasvatussaaduste tootmine. 1965. aastal toodetakse: liha — kuni 16 miljonit tonni 8 miljoni tonni vastu 1958. aastal; piima — kuni 100—105 miljonit tonni 58 miljoni tonni vastu 1958. aastal; villa — umbes 548 tuhat tonni ehk 1,7 korda rohkem kui 1958. aastal; mune — 37 miljardit tükki ehk 1,6 korda rohkem kui käesoleval ajal.

Loomade aasta keskmist arvulist juurdekasvu 1959.—1965. aastate jooksul on kavandatud suurendada võrreldes 1952.—1958. aastate keskmise juurdekasvuga veiste osas — 3,2-kordseks, lehmade osas 1,9-kordseks, lammaste osas — 1,5-kordseks.

Iga 100 hektari põllumajandusliku maa kohta seitseaastaku lõpuks saavad kolhoosid ja sovhoosid vähemalt 200 tsentnerit piima. 1965. a. iga inimese kohta tuleb keskmiselt 1,2 liitrit piima päevas, liha — 6 kilogrammi kuus.

Põllumajandus saab seitseaastaku jooksul üle miljoni traktori, ligi 400 tuhat teraviljakombaini ning suurel hulgal teisi masinaid ja seadmeid. Tehnilise varustatuse

tõus võimaldab lühendada põllumajanduslike tööde tähtaegu ja laialdaselt juurutada põllumajandusliku tootmise kompleksset mehhaniseerimist kohandatult meie maa mitmesugustele piirkondadele. Tööviljakus kolhoosides peab seitseaastaku jooksul suurenema umbes 2 korda, sovhoosides — 60—65 protsendi võrra.

VI. Transport ja side seitseaastakul

Eelolev seitseaastak saab transpordi põhiliikide, eriti raudtee- ja õhutranspordi põhjaliku tehnilise rekonstrueerimise ajajärguks.

Raudteetranspordi veosekäive ulatub 1965. aastal 1800—1850 miljardi tonnkilomeetrini. See on rohkem kui maailma kõigi teiste maade raudteede veosekäive, mis kokku moodustab praegu 1672 miljardit tonnkilomeetrit.

NSV Liidu raudteede pikkus suureneb seitseaastaku lõpuks 130 tuhande kilomeetrini. Elektri- ja mootorvedurite veoga raudteede pikkus viiakse 100 tuhande kilomeetrini, mis võimaldab tõsta teede läbilaskevõimet kaks korda.

18—20 tuhat kilomeetrit raudteid varustatakse automaatblokeeringuga, mis võimaldab suurendada kaheteeliste liinide läbilaskevõimet 2—3 korda.

Kaks korda suureneb meretranspordi veosekäive. Tunduvalt kasvab kodumaise laevastiku osatähtsus eksport- ja importvedudel.

Üheks peamiseks reisitranspordi liigiks kujuneb õhutransport. Reisijate vedu meie maa õhuteedel suureneb umbes 6-kordseks. Reisiliine hakkavad teenindama peamiselt uusimad, paljukohalised ja kiired turboreaktiiv- ja turbopropellerlennukid.

Uute masinatega täieneb meie maa autopark. Autotranspordi veosekäive suureneb seitseaastaku jooksul 1,9-kordseks, reisijate vedu autobussidega — enam kui kolmekordseks.

Kiires tempos hakkab arenema torujuhtmetransport. Magistraaltorujuhtmestiku pikkus kasvab kolmekordselt, aga torujuhtmetranspordi veosekäive suureneb umbes 5,5-kordselt. See võimaldab tunduval määral vabaneda nafta veost raudteel, mis on kulukas.

Edasiselt areneb ka side. Suurendatakse raadiosaatejaamade võimsust. Kiirendatakse töid televisiooni- ja ultralühilaine-ringhäälingu, värvilise televisiooni laialdaseks juurutamiseks. Televisioonijaamade arv kasvab 2,6-kordseks. Poolteistkordselt kasvab linnade telefonijaamade võimsus. 1959.—1965. aastate jooksul viiakse lõpule maa-asulate radiofitseerimine ja telefoniseerimine.

VII. Teadus ja rahvaharidus

«Kommunistliku ühiskonna ülesehitamise praegusel perioodil,» on öeldud NLKP XXI kongressi otsuses, «omandab üha suurema tähtsuse teadus. Märkides ära nõukogude teaduse määratu suuri saavutusi kõigil aladel, eriti tuumafüüsika ja aatomienergeetika, reaktiivlennuasjanduse ja raketitehnika valdkonnas, peab kongress vajalikuks saavutada seitseaastaku jooksul kõigi teadusharude veel kiirem areng, teha tähtsaid teoreetilisi uurimistöid, mis tagavad edasise teadusliku ja tehnilise progressi. Sel eesmärgil kavandada teaduslike uurimistööde ulatuslik programm, keskendades teaduslikud jõud ja vahendid kõige tähtsamatele aladele, milledel on praktiline ja teoreetiline tähtsus.»

Riik eraldab suuri summasid uute teaduslike asutuste ehitamiseks, instituutide ja laboratooriumide varustamiseks uusimate seadmetega. Nõukogude teadlastele luuakse kõik tingimused selleks, et nad võiksid rikastada meie teadust uute avastuste ja saavutustega, mis omavad maailma-ajaloolise tähtsuse.

Vastavalt rahvamajanduse ja kultuuri arendamise ülesannetele nähakse ette kõrgema ja keskharidusega spetsialistide ettevalmistamise edasine laiendamine ja parandamine.

Käesoleval ajal töötab meie maa rahvamajanduses ligi seitse ja pool miljonit kõrgema ja keskharidusega spetsialisti ehk 39 korda rohkem kui revolutsioonieelsel Venemaal. Seitseaastaku jooksul nende arv tunduvalt kasvab. Kõrgematest õppeasutustest lastakse välja 2,3 miljonit spetsialisti ehk 600 tuhande võrra rohkem, kui eelmise seitsme aasta jooksul. Kesk-eriõppeasutustesse võetakse 1959.—1965. aastate jooksul üle nelja miljoni inimese,

kaasa arvatud ka need, kes õpivad tootmistööd katkestamata.

1959.—1965. aastatel on kavandatud tunduvalt arendada üldist keskharidust linnades ja maakohtades; kõrgemates ja kesk-eriõppeasutustes õhtuse ja kaugõppe teel õppimise laiendamist.

Õpilaste arv alg- ja keskkoolides kasvab seitseaastaku jooksul 8—10 miljoni võrra. Vähemalt kaks ja pool miljonit last hakkavad 1965. a. õppima internaatkoolides.

Seitseaastaku jooksul teostatakse üleminek seitsmeklassiliselt koolikohustuselt üldisele kaheksaklassilisele koolikohustusele.

VIII. Rahva hüvanguks

«Meie seitsme aasta plaan on kogu oma olemuselt suunatud nõukogude inimeste elutaseme järjekindlale tõstmisele» *(N. S. Hruštšov)*.

NSV Liidu rahvuslik tulu kasvab 1965. aastal 1958. aastaga võrreldes 62—68 protsendi võrra. Ta ületab sõjaeelse 1940. a. taseme peaaegu 6-kordselt. Rahvusliku tulu sellist kasvutempot ei tunne ükski kapitalistlik maa. Rahvusliku tulu kasvu alusel toimub rahva tarbimise edasine tõus. Tarbimisfond suureneb seitseaastaku jooksul 60—63 protsendi võrra.

Seitseaastaku jooksul suureneb tööliste ja teenistujate arv kõigis rahvamajandusharudes 12 miljoni inimese võrra.

Tööliste ja teenistujate reaaltulu kasvab keskmiselt 40 protsendi võrra — nii rahalise töötasu suurenemise kui ka ühiskondliku toitlustamise süsteemis hindade edasise alandamise tagajärjel.

Kolhoosnikute reaaltulu kasvab samuti vähemalt 40 protsendi võrra, peamiselt kolhooside ühistootmise laiendamise tõttu.

Kommunistlik partei ja Nõukogude valitsus hoolitsevad eelkõige nende inimeste eest, kelle kuupalk on veel madal; seitsme aasta plaanis on ette nähtud tõsta kuupalk 500—600 rublani kuus. Seda tehakse kahes etapis. 1959.—1962. aastate jooksul viiakse lõpule palkade juba alustatud korrastamine; minimaalpalk tõuseb 400—450 rublani kuus rahvamajanduse kõigis harudes. 1962.—1965. aastate jooksul minimaalpalka suurendatakse veel

100—150 rubla võrra ja viiakse 500—600 rublani kuus, kusjuures mõnevõrra tõstetakse keskmisepalgaliste tööliste ja teenistujate palgamäärasid ning palkasid.

Nähakse ette ka pensionilise kindlustuse edasine paranemine. Vanaduspensionide alammäär kasvab 1966. aastal 450—500 rublani kuus. Vastavalt suureneb ka invaliidsuspension ja pension toitja kaotamise puhul.

Vastavalt seitsme aasta plaanile viiakse 1960. aastal lõpule kõigi tööliste ja teenistujate üleminek seitsmetunnilisele tööpäevale, aga kivisöe- ja maagikaevandustes allmaatööde juhtivate kutsealade töölised viiakse üle kuuetunnilisele tööpäevale. 1962. aastal on kavandatud seitsmetunnilise tööpäevaga tööliste ja teenistujate üleviimine 40-tunnilisele töönädalale.

Alates 1964. aastast hakatakse järk-järgult teostama üleminekut 30—35 tunnilisele töönädalale. Lähtudes sellest, et tööliste ja teenistujate enamikule on sobivam mitte viie- või kuuetunniline tööpäev kuuepäevase töönädalaga, vaid kuue- või seitsmetunniline tööpäev kahe puhkepäevaga nädalas, nähakse ette viiepäevase töönädala sisseseadmine, s. o. kehtestatakse kaks puhkepäeva nädalas.

Üleminek lühendatud tööpäevale ja lühendatud töönädalale on kavandatud läbi viia palga vähendamiseta.

Tunduvalt paranevad töötajate elamutingimused. Seitseaastaku jooksul antakse linnades ja töölisasulates ekspluatatsiooni 650—660 miljonit ruutmeetrit elamispinda ehk 15 miljonit korterit. Kui oletada, et igasse korterisse asub elama 5-liikmeline perekond, siis 1959.—1965. aastate jooksul saavad 75 miljonit kodanikku uued korterid, mis peaaegu võrdub elanike arvuga sellistes maades nagu Inglismaa, Belgia, Kreeka, Taani ja Norra kokku. Maakohtades ehitatakse ligi seitse miljonit maja.

Seitseaastaku jooksul iga päev antakse ekspluatatsiooni keskmiselt 5870 korterit linnades ja 2740 maja maal.

Selleks, et külluses varustada elanikkonda riide, rõivaste, jalanõude ja teiste tööstuskaupadega, on ette nähtud ehitada 156 uut suurt kergetööstuse ettevõtet ja lõpetada 114 ettevõtte ehitamine, mida alustati enne 1959. aastat.

Riide, rõivaste ja jalanõude tootmise kasvu kavandatud tempo võimaldab seitseaastaku lõpus lähendada NSV Liitu nii toodangu üldmahu kui ka ühe inimese kohta

tuleva toodangu poolest Ameerika Ühendriikide tasemele. Näiteks riidetoodang ühes trikootoodetega moodustab ühe elaniku kohta 1965. aastal 56 meetrit 40 meetri vastu 1958. aastal.

1965. aastal toodetakse igas minutis: 27 792 meetrit puuvillast riiet, 1740 meetrit villast riiet, 5144 meetrit siidriiet, 1787 paari nahkjalatseid.

Tunduvalt paraneb elanikkonna elutarbeline ja kaubanduslik teenindamine. Kaubakäibe juurdekasv seitseaastaku jooksul moodustab võrreldavates hindades 415 miljardit rubla. See summa võrdub umbes eelmise 20 aasta kaubakäibe juurdekasvuga. Ehitatakse 90 tuhat kauplust.

Seitseaastaku lõpuks liha, kala, suhkru, juurvilja ja rea teiste toiduainete tarbimise tase ühe elaniku kohta saavutab füsioloogiliste toitlusnormide taseme või on sellele väga lähedal.

Nii näiteks on peensuhkru tarbimise ratsionaalne tase võrdne 27—33 kilogrammiga, toodetakse aga seda 1965. aastal 41—44 kilogrammi ühe elaniku kohta aastas.

1965. aastal tuleb ühe elaniku kohta 20 kilogrammi kala, füsioloogiline norm aga võrdub 7—16 kilogrammiga.

Piima ja piimasaaduste tarbimine ühe elaniku kohta ulatub 450 kilogrammini.

Seitseaastaku lõpuks võivad täiendavalt kasutada külmutuskappe üle 30 miljoni inimese, pesupesemismasinaid — 42 miljonit, tolmuimejaid — 18 miljonit inimest.

Seitseaastaku jooksul suureneb iseteenindamise meetodil töötavate kaupluste ja osakondade arv 40 tuhande võrra, paigaldatakse umbes üks miljon automaati mitmesuguste kaupade müümiseks.

Ühiskondliku toitlustamise ettevõtetes võrdub kohtade juurdekasv seitsme aasta jooksul peaaegu nende arvuga 1958. aastal: 1. jaanuariks 1958 ühiskondliku toitlustamise ettevõtetes moodustas kohtade arv 3,6 miljonit kohta, seitseaastaku jooksul lisandub neile veel 3,1 miljonit kohta.

Pidevalt paraneb elanikkonna tervishoid. Kapitaalmahutused tervishoiu-, sotsiaalkindlustuse, kehakultuuri- ja spordiasutuste ehitamiseks ning meditsiinitööstusse moodustavad 25 miljardit rubla. See võimaldab kahekordselt suurendada haiglakohtade arvu ja kohtade arvu lastesõimedes rohkem kui 2,5 korda.

II

NLKP PÕHIKIRI JA NÕUKOGUDE LIIDU KOMMUNISTLIKU PARTEI KESKKOMITEE INSTRUKTSIOONID

NÕUKOGUDE LIIDU KOMMUNISTLIKU PARTEI PÕHIKIRI

Vastu võetud partei XIX kongressi poolt
(Osalised muudatused tehtud NLKP XX kongressi poolt)

I

PARTEI. PARTEI LIIKMED, NENDE KOHUSTUSED JA ÕIGUSED

1. Nõukogude Liidu Kommunistlik Partei on mõttekaaslaste-kommunistide vabatahtlik võitlusliit, mis on organiseeritud töölisklassi, töötava talurahva ja töötava intelligentsi hulka kuuluvatest inimestest.

Nõukogude Liidu Kommunistlik Partei, organiseerinud töölisklassi ja töötava talurahva liidu, saavutas 1917. aasta Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni tulemusena kapitalistide ja mõisnike võimu kukutamise, proletariaadi diktatuuri organiseerimise, kapitalismi likvideerimise, ühe inimese teise inimese poolt ekspluateerimise kaotamise ja tagas sotsialistliku ühiskonna ülesehitamise.

Nüüd seisavad Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei peaülesanded selles, et ehitada üles kommunistlik ühiskond, järk-järgult üle minnes sotsialismilt kommunismile, pidevalt tõsta ühiskonna materiaalset ja kultuurilist taset, kasvatada ühiskonna liikmeid internatsionalismi vaimus ja kõigi maade töörahvaga vennalike sidemete loomise vaimus, igati tugevdada Nõukogude kodumaa aktiivset kaitset tema vaenlaste agressiivse tegevuse vastu.

2. Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei liikmeks võib olla iga töötav Nõukogude Liidu kodanik, kes ei ekspluateeri võõrast tööd, kes tunnistab partei programmi ja põhikirja, aitab aktiivselt kaasa nende elluviimisele, töötab ühes partei organisatsioonis ja täidab kõiki partei otsuseid.

Partei liige tasub kindlaksmääratud liikmemaksu.

3. Partei liige on kohustatud:

a) igati kaitsma partei ühtsust kui partei jõu ja võimsuse peatingimust;

b) olema aktiivseks võitlejaks partei otsuste täitmise eest. Partei liikmele ei ole küllaldane ainult nõusolek partei otsustega, partei liige on kohustatud võitlema nende otsuste elluviimise eest. Kommunistide passiivne ja formaalne suhtumine partei otsustesse nõrgendab partei võitlusvõimet ja on sellepärast vastuolus partei ridadesse kuulumisega;

c) olema eeskujuks töös, õppima tundma oma töö tehnikat, pidevalt tõstes oma töökvalifikatsiooni, igati kaitsma ja tugevdama ühiskondlikku sotsialistlikku omandit kui nõukogude korra püha ja puutumatut alust;

d) pidevalt tugevdama sidet rahvahulkadega, õigeaegselt reageerima töötajate nõuetele ja tarvidustele, selgitama parteitutele hulkadele partei poliitika ja otsuste mõtet, pidades meeles, et meie partei jõud ja võitmatus seisab tema tihedas ja lahutamatus sidemes rahvaga;

e) töötama oma teadlikkuse tõstmiseks, marksismi-leninismi aluste omandamiseks;

f) pidama partei ja riiklikku distsipliini, mis on ühevõrra kohustuslik kõigile partei liikmeile. Parteis ei saa olla kaht distsipliini — üks juhtivate töötajate, teine lihtliikmete jaoks. Parteil on üks distsipliin, üks seadus kõigi kommunistide jaoks, nende teenetest ja ametikohtadest olenemata. Partei ja riikliku distsipliini rikkumine on suur pahe, mis tekitab parteile kahju, ja on sellepärast vastuolus partei ridadesse kuulumisega;

g) arendama enesekriitikat ja altpoolt tulevat kriitikat, esile tooma töös esinevaid puudusi ja taotlema nende kõrvaldamist, võitlema paraadliku heaolu ja tööedusammudest joobumise vastu. Kriitika mahasurumine on ränk pahe. See, kes lämmatab kriitikat, asendab seda paraadlikkuse ja ülistamisega, ei või kuuluda partei ridadesse;

h) teatama partei juhtivatele organitele, kuni partei Keskkomiteeni välja, töös esinevatest puudustest, vaatamata isikuile. Partei liikmel ei ole õigust varjata halba olukorda, tähele panemata jätta ebaõiget tegevust, mis tekitab kahju partei ja riigi huvidele. Seda, kes teeb partei liikmele takistusi selle kohustuse täitmisel, tuleb rangelt karistada kui partei tahte rikkujat;

i) olema siiras ja aus partei ees, ta ei tohi tõtt varjata ega moonutada. Kommunisti ebasiirus partei ees ja

partei petmine on kõige rängem pahe ja on vastuolus partei ridadesse kuulumisega;

j) pidama partei ja riiklikku saladust, olema poliitiliselt valvas, pidades meeles, et kommunistide valvsus on vajalik igal alal ja igasuguses olukorras. Partei ja riikliku saladuse väljaandmine on kuritegu partei ees ja on vastuolus partei ridadesse kuulumisega;

k) igal ametikohal, mille partei on temale usaldanud, kõrvalekaldumatult ellu viima partei juhendeid kaadri õige valiku osas — valima inimesi vastavalt nende poliitilistele ja tööalastele omadustele. Nende juhendite rikkumine, töötajate valik sõbramehesuhete, isikliku ustavuse, vana tutvuse ja suguluse alusel on vastuolus parteisse kuulumisega.

4. Partei liikmel on õigus:

a) osa võtta partei poliitika küsimuste vabast ja asjalikust arutamisest parteikoosolekuil või partei ajakirjanduses;

b) kritiseerida parteikoosolekuil iga parteitöötajat;

c) valida ja olla valitud partei organeisse;

d) nõuda enda isiklikku osavõttu kõigil juhtudel, kus tehakse otsus tema tegevuse või käitumise kohta;

e) pöörduda igasuguse küsimusega ja avaldusega partei iga instantsi poole, kaasa arvatud Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomitee.

5. Partei liikmeks vastuvõtmine toimub eranditult individuaalses korras. Uusi liikmeid võetakse vastu kandidaatide hulgast, kes on läbi teinud kindlaksmääratud kandidaadistaaži. Partei liikmeks võetakse vastu teadlikke, aktiivseid ja kommunismile ustavaid töölisi, talupoegi ja haritlasi.

Parteisse võetakse vastu isikuid, kes on saanud 18 aastaseks.

Liikmekandidaatidest partei liikmeks vastuvõtmise kord:

a) Partei liikmeks astujad esitavad soovitused kolmelt partei liikmelt, kellel on vähemalt kolmeaastane parteistaaž ja kes tunnevad neid ühise töö põhjal mitte vähem kui üks aasta.

Märkus esimene. ÜLKNÜ liikmete vastuvõtmisel parteisse võrdub ÜLKNÜ rajoonikomitee soovitus partei ühe liikme soovitusega.

Märkus teine. Nõukogude Liidu Kommunistliku Par-

tei Keskkomitee liikmed ja liikmekandidaadid hoiduvad soovitamisest.

b) Parteisse vastuvõtmise küsimuse arutab läbi ja otsustab partei-algorganisatsiooni üldkoosolek, kelle otsus jõustub pärast kinnitamist rajoonikomitee poolt, neis linnades aga, mis pole jaotatud rajoonideks — partei linnakomitee poolt.

Parteisse vastuvõtmise küsimuse arutamisel pole soovitajate kohalolek kohustuslik.

c) Noored kuni 20-aastaseks saamiseni astuvad parteisse ainult ÜLKNÜ kaudu.

d) Teistesse parteidesse kuulunud isikuid võetakse parteisse vastu viie parteiliikme soovitusel, kellest kolmel peab olema kümneaastane parteistaaž ja kahel ennerevolutsiooniaegne parteistaaž — ja mitte teisiti kui partei-algorganisatsiooni kaudu, kusjuures vastuvõtmise otsus kuulub tingimata kinnitamisele Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomitee poolt.

6. Soovitajad on vastutavad oma soovituste usaldusväärsuse eest.

7. Kandidaatidest partei liikmeks vastuvõetavate parteistaaži arvestatakse alates päevast, millal partei vastava algorganisatsiooni üldkoosolek võttis vastu otsuse antud seltsimehe partei liikmeks kinnitamise kohta.

8. Ühe parteiorganisatsiooni iga liige arvatakse teise organisatsiooni tööpiirkonda ülemineku korral viimase poolt tema liikmete hulka.

Märkus. Partei liikmete üleminek ühest organisatsioonist teise toimub vastavalt Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomitee poolt kehtestatud eeskirjadele.

9. Partei liikmed ja kandidaadid, kes kolme kuu kestel mõjuvate põhjusteta pole tasunud liikmemaksu, loetakse parteist automaatselt väljalangenuks, mille kohta partei-algorganisatsioon teeb vastava otsuse, mis kinnitatakse partei rajoonikomitee või linnakomitee poolt.

10. Kommunisti parteist väljaheitmise küsimus otsustatakse selle partei-algorganisatsiooni üldkoosoleku poolt, mille liige väljaheidetav on, ja kinnitatakse partei rajoonikomitee või linnakomitee poolt. Rajooni- või linnakomitee otsus parteist väljaheitmise kohta jõustub ainult juhul, kui selle on kinnitanud partei oblastikomitee, kraikomitee või liiduvabariigi kommunistliku partei keskkomitee.

Parteist väljaheitmise otsuse kinnitamiseni oblastikomitee, kraikomitee või liiduvabariigi kommunistliku partei keskkomitee poolt jääb parteipilet partei liikme kätte ja tal on õigus osa võtta partei kinnistest koosolekutest.

11. Partei-algorganisatsioon ei või vastu võtta otsust kommunisti parteist väljaheitmise või kandidaadiks üleviimise kohta, kui ta on Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomitee, liiduvabariigi kommunistliku partei keskkomitee, partei kraikomitee, oblastikomitee, ringkonnakomitee, linnakomitee või rajoonikomitee liige.

Liiduvabariigi kommunistliku partei keskkomitee, partei kraikomitee, oblastikomitee, ringkonnakomitee, linnakomitee või rajoonikomitee liikme parteikomitee koosseisust väljaheitmise, samuti ka partei liikmete hulgast väljaheitmise või kandidaadiks üleviimise küsimus otsustatakse vastava komitee pleenumil, kui pleenum kahe kolmandiku häältega selle vajalikuks tunnistab.

12. Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomitee liikme Keskkomitee koosseisust väljaheitmise, samuti ka partei liikmete hulgast väljaheitmise või kandidaadiks üleviimise küsimuse otsustab partei kongress või kongresside vahelisel ajal Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomitee pleenum Keskkomitee pleenumi liikmete kahe kolmandiku häälteenamusega. Keskkomiteest väljaheidetu asendatakse automaatselt Keskkomitee liikmekandidaadiga korras, mille on kindlaks määranud kongress Keskkomitee liikmekandidaatide valimisel.

13. Nendel juhtudel, kui partei liige on pannud toime süütegusid, mis kuuluvad karistamisele kohtu korras, heidetakse ta parteist välja, teatades süüteost administratiiv- ja kohtuvõimudele.

14. Parteist väljaheitmise küsimuse otsustamisel peab olema maksimaalselt ettevaatlik ja seltsimehelikult hoolitsev ning tähelepanelikult analüüsima, kas partei liikmele esitatud süüdistused on põhjendatud.

Väikeste süütegude puhul tuleb rakendada parteilise kasvatuse ja mõjutamise vahendeid (märkus, noomitus jne.), mitte aga parteist väljaheitmist, mis on parteilise karistuse kõrgeim määr.

Vajalikel juhtudel võib parteiorganisatsioon parteilise karistuse vahendina partei liikme üle viia kandidaadiks

kuni üheks aastaks. Partei-algorganisatsiooni otsus partei liikme kandidaadiks üleviimise kohta kuulub kinnitamisele partei rajoonikomitee või linnakomitee poolt. Kindlaksmääratud aja möödumisel võetakse kandidaadiks üleviidu vastu partei liikmeks üldistel alustel ja talle säilitatakse endine parteistaaž.

15. Parteist väljaheidetute apellatsioonid ning parteiorganisatsioonide otsused parteist väljaheitmise kohta tuleb partei vastavate organite poolt läbi arutada hiljemalt kahekümne päeva jooksul, arvates nende saabumise ajast.

II

PARTEI LIIKMEKANDIDAADID

16. Kõik isikud, kes soovivad parteisse astuda, teevad läbi kandidaadistaaži, mis on tarvilik selleks, et kandidaat tutvuks partei programmi, põhikirja ja taktikaga, ning selleks, et parteiorganisatsioonil oleks võimalus kontrollida kandidaadi isiklikke omadusi.

17. Kandidaadiks vastuvõtmise kord (individuaalne vastuvõtmine, soovituste esitamine ja nende kontrollimine, algorganisatsiooni otsus vastuvõtmise kohta ja selle kinnitamine) on täiesti sama, mis partei liikmeks vastuvõtmisel.

18. Kandidaadistaažiks määratakse üks aasta.

Parteiorganisatsioon on kohustatud aitama kandidaatidel valmistuda partei liikmeks astumiseks. Kandidaadistaaži täissaamisel peab parteiorganisatsioon arutama parteikoosolekul partei liikmekandidaadi küsimust. Kui partei kandidaat ei ole suutnud küllaldaselt oma võimeid näidata põhjustel, mis parteiorganisatsioon tunnistab mõjuvateks, võib partei-algorganisatsioon pikendada tema kandidaadistaaži mitte rohkem kui üheks aastaks. Nendel juhtudel aga, kui kandidaadistaaži aja kestel on selgunud, et partei kandidaat oma isiklike omaduste poolest ei vääri partei liikmeks vastuvõtmist, võtab parteiorganisatsioon vastu otsuse heita ta partei kandidaatide hulgast välja. Partei-algorganisatsiooni otsused kandidaadistaaži pikendamise või kandidaatide hulgast väljaheitmise kohta jõustuvad pärast nende kinnitamist partei rajoonikomitee või linnakomitee poolt.

19. Partei liikmekandidaadid võtavad osa selle organisatsiooni koosolekuist, millesse nad kuuluvad, nõuandva hääleõigusega.

20. Partei liikmekandidaadid tasuvad tavalist liikmemaksu kohaliku parteikomitee kassasse.

III

PARTEI STRUKTUUR. SISEPARTEILINE DEMOKRAATIA

21. Partei organisatsioonilise struktuuri juhtivaks põhimõtteks on demokraatlik tsentralism, mis tähendab:

a) kõigi partei juhtivate organite valitavust alt kuni üles;

b) partei organite perioodilist aruandmist oma parteiorganisatsioonidele;

c) ranget partei distsipliini ja vähemuse allumist enamusele;

d) kõrgemate organite otsuste tingimatut kohuslikkust alamaile.

22. Partei organiseeritakse territoriaal-tootmisalase tunnuse alusel: mingit rajooni hõlmav parteiorganisatsioon loetakse kõrgemaks kõigi parteiorganisatsioonide suhtes, kelle tööpiirkonnaks on üks või teine osa antud rajoonist, või tervet tööharu hõlmav parteiorganisatsioon loetakse kõrgemaks kõigi selle tööharu osades tegutsevate parteiorganisatsioonide suhtes.

23. Kõik parteiorganisatsioonid on kohalike küsimuste otsustamises autonoomsed, kuivõrd need otsused pole vastuolus partei otsustega.

24. Iga parteiorganisatsiooni kõrgeimaks juhtivaks organiks on üldkoosolek (algorganisatsioonidel), konverents (näiteks rajooni- ja oblastiorganisatsioonidel), kongress (liiduvabariikide kommunistlikel parteidel ja Nõukogude Liidu Kommunistlikul Parteil).

25. Üldkoosolek, konverents või kongress valib büroo või komitee, mis on tema täidesaatvaks organiks ja juhib kogu organisatsiooni jooksvat tööd.

26. Partei organite valimisel on keelatud hääletamine nimekirjade kaupa. Hääletamine peab toimuma üksikute kandidatuuride kaupa, kusjuures kõigile partei liikmeile on tagatud kandidaatide taandamise nõudmise ja viimaste kritiseerimise piiramatu õigus. Valimised toimuvad kandidaatide kinnise (salajase) hääletamisega.

27. Linnades ja rajoonikeskustes kutsutakse partei ja valitsuse tähtsaimate otsuste arutamiseks kokku linnade ja rajoonide parteiorganisatsioonide aktiivid, kusjuures aktiivid tuleb kokku kutsuda mitte paraadiks ja nimetatud otsuste formaalselt-pidulikuks heakskiitmiseks, vaid nende tõeliseks läbiarutamiseks.

28. Partei poliitika küsimuste vaba ja asjalik arutamine üksikutes organisatsioonides või parteis tervikuna on partei iga liikme lahutamatuks õiguseks, mis tuleneb siseparteilisest demokraatiast. Ainult siseparteilise demokraatia alusel võib arendada enesekriitikat ja kõvendada partei distsipliini, mis peab olema teadlik, mitte aga mehaaniline.

Kuid lai diskussioon, eriti üleliidulise ulatusega diskussioon partei poliitika küsimustes peab olema organiseeritud nõnda, et ta ei võiks viia tähtsusetu vähemuse katseteni sundida peale oma tahet partei enamusele või fraktsiooniliste, partei ühtsust lõhkuvate rühmituste kujundamise katseteni, partei lõhestamise katseteni, mis võivad kõigutada sotsialistliku korra jõudu ja tugevust.

Üleliidulise ulatusega laia diskussiooni võib tunnistada tarvilikuks ainult sel juhul, kui:

a) selle tarvilikkust tunnistavad vähemalt mitu oblasti või vabariigi ulatusega kohalikku parteiorganisatsiooni;

b) kui Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomitees pole olemas küllalt kindlat enamust partei poliitika tähtsamates küsimustes;

c) kui Keskkomitee, vaatamata sellele, et Keskkomitees on olemas teatud seisukohal asuv kindel enamus, peab siiski tarvilikuks kontrollida oma poliitika õigsust parteis korraldatava diskussiooni korras.

Ainult nende tingimuste täitmise korral võib partei olla garanteeritud, et parteivastased elemendid ei saa siseparteilist demokraatiat kuritarvitada; ainult neil tingimustel võib arvestada, et siseparteiline demokraatia tuleb asjale kasuks ja et teda ei kasutata partei ja töölisklassi kahjuks.

IV
PARTEI KÕRGEMAD ORGANID

29. Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei kõrgeimaks organiks on partei kongress. Korralised kongressid kutsutakse kokku mitte harvemini, kui üks kord iga nelja

aasta tagant. Erakorralised kongressid kutsutakse kokku partei Keskkomitee poolt omal algatusel või siis, kui seda nõuab vähemalt 1/3 partei viimasel kongressil esindatud liikmete üldarvust. Partei kongressi kokkukutsumine ja päevakord kuulutatakse välja hiljemalt poolteist kuud enne kongressi. Erakorralised kongressid kutsutakse kokku kahekuulise tähtajaga.

Kongress loetakse otsusevõimeliseks, kui sellel on esindatud vähemalt pooled kõigist partei liikmeist, kes olid esindatud viimasel korralisel kongressil.

Esindusnormid partei kongressile määrab kindlaks Keskkomitee.

30. Juhul, kui partei Keskkomitee jätab erakorralise kongressi punktis 29 märgitud tähtajal kokku kutsumata, on organisatsioonidel, kes nõudsid erakorralise kongressi kokkukutsumist, õigus luua organiseerimiskomitee, millel on erakorralise kongressi kokkukutsumiseks partei Keskkomitee õigused.

31. Kongress:

a) kuulab ära ja kinnitab partei Keskkomitee, Keskrevisjonikomisjoni ja teiste keskorganisatsioonide aruanded;

b) vaatab läbi ja muudab partei programmi ja põhikirja;

c) määrab kindlaks partei taktikalise joone jooksva poliitika põhiküsimustes;

d) valib Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomitee ja Keskrevisjonikomisjoni.

32. Partei Keskkomitee ja Keskrevisjonikomisjon valitakse kongressi poolt kindlaksmääratavas koosseisus. Keskkomitee liikmete väljalangemise korral täiendatakse tema koosseisu kongressi poolt valitud kandidaatide hulgast.

33. Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomitee peab vähemalt ühe plenaaristungi iga kuue kuu jooksul. Keskkomitee liikmekandidaadid võtavad Keskkomitee pleenumite istungitest osa nõuandva hääleõigusega.

34. Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomitee organiseerib: Keskkomitee töö juhtimiseks pleenumite vahelisel ajal — Presiidiumi; jooksva töö juhtimiseks, peaasjalikult partei otsuste täitmise kontrolli organiseerimise ja kaadri valiku alal — Sekretariaadi.

35. Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomi-

tee organiseerib Keskkomitee juures Parteikontrolli Komitee.

Partei Keskkomitee juures asuv Parteikontrolli Komitee:

a) kontrollib, kuidas peavad partei liikmed ja kandidaadid partei distsipliini, võtab vastutusele kommuniste, kes on süüdi partei programmi ja põhikirja, partei ja riikliku distsipliini rikkumises, samuti ka partei moraali rikkujaid (partei petmine, ebaausus ja ebasiirus partei ees, laimamine, bürokratism, kõlvatud elukombed jne.);

b) vaatab läbi apellatsioonid, mis esitatakse liiduvabariikide kommunistlike parteide keskkomiteede, partei krai- ja oblastikomiteede otsuste peale parteist väljaheitmise ja parteiliste karistuste asjus.

36. Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomitee juhib kongresside vahelisel ajal kogu partei tööd, esindab parteid läbikäimises teiste parteide, organisatsioonide ja asutustega, organiseerib partei mitmesuguseid asutusi ja juhib nende tegevust, määrab ametisse tema kontrolli all töötavate keskhäälekandjate toimetused ja kinnitab suurte kohalike parteiorganisatsioonide häälekandjate toimetused, organiseerib ja juhib ühiskondliku tähtsusega ettevõtteid, jaotab partei jõude ning summasid, käsutab keskkassat.

Keskkomitee suunab nõukogude ja ühiskondlike keskorganisatsioonide tööd nende parteigruppide kaudu.

37. Juhtimise ja poliitilise töö tõhustamiseks on partei Keskkomiteel õigus luua poliitilisi osakondi ja määrata Keskkomitee parteiorganisaatoreid sotsialistliku ülesehitustöö üksikutel aladel, mis on rahvamajanduse ja kogu riigi seisukohalt eriti olulise tähtsusega; partei Keskkomiteel on ka õigus kaotada poliitilised osakonnad, kui nad on oma ülesanded täitnud, või muuta nad tavalisteks partei organiteks territoriaal-tootmisalase tunnuse järgi.

Poliitosakonnad töötavad eriinstruktsioonide alusel, millised kinnitab Keskkomitee.

38. Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomitee informeerib regulaarselt parteiorganisatsioone oma tööst.

39. Keskrevisjonikomisjon revideerib: a) partei keskorganite asjaajamise kiirust ja õigsust ning Keskkomitee Sekretariaadi aparaadi korrasolekut; b) partei Keskkomitee kassat ja ettevõtteid.

V

PARTEI OBLASTI-, KRAI- JA VABARIIGIORGANISATSIOONID

40. Oblasti, krai, vabariigi parteiorganisatsiooni kõrgeimaks organiks on oblasti, krai parteikonverents või liiduvabariigi kommunistliku partei kongress, nende vahelisel ajal aga oblastikomitee, kraikomitee, liiduvabariigi kommunistliku partei keskkomitee. Oma tegevuses juhinduvad nad Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei ja tema juhtivate organite otsustest.

41. Korraline oblasti-, kraikonverents või liiduvabariigi kommunistliku partei kongress kutsutakse kokku oblasti-, kraikomitee, liiduvabariigi kommunistliku partei Keskkomitee poolt üks kord iga kahe aasta tagant, erakorraline aga oblastikomitee, kraikomitee, liiduvabariigi kommunistliku partei keskkomitee otsusel või siis, kui seda nõuab $^1/_3$ oblasti, krai, vabariigi parteiorganisatsiooni kuuluvate organisatsioonide liikmete üldarvust.

Oblastilise jaotusega liiduvabariikide kommunistlike parteide (Ukraina, Valgevenemaa, Kasahstani, Usbekistani) kongressid võivad toimuda üks kord iga nelja aasta tagant.

Oblasti-, kraikonverentsi, liiduvabariigi kommunistliku partei kongressi esindusnormid määrab kindlaks oblastikomitee, kraikomitee, liiduvabariigi kommunistliku partei keskkomitee.

Oblasti-, kraikonverents, liiduvabariigi kommunistliku partei kongress kuulab ära ja kinnitab oblasti-, kraikomitee, liiduvabariigi kommunistliku partei keskkomitee, revisjonikomisjoni ja teiste oblasti-, krai-, vabariigiorganisatsioonide aruanded; arutab partei, nõukogude, majandusliku ja ametiühingulise töö küsimusi oblastis, krais või vabariigis ja valib oblastikomitee, kraikomitee, liiduvabariigi kommunistliku partei keskkomitee, revisjonikomisjoni ja delegaadid Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei kongressile.

42. Oblasti-, kraikomiteed, liiduvabariikide kommunistlike parteide keskkomiteed valivad vastavad täidesaatvad organid, koosseisuga mitte üle 11 inimese, sealhulgas komitee sekretärid, kes kinnitatakse partei Keskkomitee poolt. Sekretäridel peab olema vähemalt viieaastane parteistaaž.

Partei oblasti- ja kraikomiteedes, liiduvabariikide kom-

munistlike parteide keskkomiteedes luuakse sekretariaadid jooksvate küsimuste arutamiseks ja täitmise kontrollimiseks. Vastuvõetud otsustest kannab sekretariaat ette vastavalt oblastikomitee, kraikomitee, liiduvabariigi kommunistliku partei keskkomitee büroole.

43. Oblastikomitee, kraikomitee, liiduvabariigi kommunistliku partei keskkomitee organiseerib mitmesuguseid partei asutusi oblasti, krai, vabariigi piirides, juhib nende tegevust; tagab partei direktiivide kõrvalekaldumatu täitmise, kriitika ja enesekriitika arendamise ning kommunistide kasvatamise puudustesse leppimatuse vaimus; juhib partei liikmete ja kandidaatide õppust marksismi-leninismi omandamise alal, organiseerib tööd, töötajate kommunistliku kasvatamise alal, määrab tema kontrolli all töötava oblasti, krai, vabariigi parteihäälekandja toimetuse, suunab oblasti, krai, vabariigi nõukogude ja ühiskondlike organisatsioonide tegevust nende parteigruppide kaudu; organiseerib ja juhib oma ettevõtteid, millel on üldine tähtsus oblastile, kraile, vabariigile, jaotab oma organisatsiooni piirides partei jõude ja summasid, käsutab oblasti, krai, vabariigi parteikassat, informeerib süstemaatiliselt partei Keskkomiteed ja esitab kindlaksmääratud tähtaegadel Keskkomiteele aruande oma tegevusest.

44. Oblastikomitee, kraikomitee, liiduvabariigi kommunistliku partei keskkomitee pleenum kutsutakse kokku mitte harvemini, kui üks kord iga nelja kuu jooksul.

45. Autonoomsete vabariikide parteiorganisatsioonid, samuti ka kraide ja liiduvabariikide koosseisu kuuluvate rahvus- ja teiste oblastite parteiorganisatsioonid töötavad kraikomiteede, liiduvabariikide kommunistlike parteide keskkomiteede juhtimisel ja juhinduvad oma siseelus eeskirjadest, mis on sõnastatud partei põhikirja V peatükis oblasti-, krai- ja vabariigiorganisatsioonide kohta.

VI

PARTEI RINGKONNAORGANISATSIOONID

46. Oblastites, kraides ja vabariikides, kus on ringkondi, luuakse viimastes partei ringkonnaorganisatsioonid.

Partei ringkonnaorganisatsiooni kõrgeimaks organiks

on ringkonna parteikonverents, mis kutsutakse kokku ringkonnakomitee poolt mitte harvemini, kui üks kord iga kahe aasta tagant, erakorraline — ringkonnakomitee otsusel või siis, kui seda nõuab 1/3 ringkonda kuuluvate organisatsioonide liikmete üldarvust.

Ringkonnakonverents kuulab ära ja kinnitab ringkonnakomitee, revisjonikomisjoni ja ringkonna teiste parteiorganisatsioonide aruanded, valib partei ringkonnakomitee, revisjonikomisjoni ja delegaadid oblasti-, kraikonverentsile või liiduvabariigi kommunistliku partei kongressile.

47. Ringkonnakomitee valib büroo, koosseisuga mitte üle 9 inimese, sealhulgas ringkonnakomitee sekretärid. Sekretäridel peab olema vähemalt kolmeaastane parteistaaž. Ringkonnakomitee sekretärid kinnitab oblastikomitee, kraikomitee või liiduvabariigi kommunistliku partei keskkomitee.

Ringkonnakomitee pleenum kutsutakse kokku mitte harvemini, kui üks kord iga kolme kuu jooksul.

48. Ringkonnakomitee organiseerib mitmesuguseid partei asutusi ringkonna piirides ja juhib nende tegevust; tagab partei direktiivide kõrvalekaldumatu täitmise, kriitika ja enesekriitika arendamise ning kommunistide kasvatamise puudustesse leppimatuse vaimus; juhib partei liikmete ja kandidaatide õppust marksismi-leninismi omandamise alal, organiseerib tööd töötajate kommunistliku kasvatamise alal, määrab tema juhtimise ja kontrolli all töötava ringkonna-parteihäälekandja toimetuse, suunab ringkonna nõukogude ja ühiskondlike organisatsioonide tegevust nende parteigruppide kaudu; organiseerib oma ettevõtteid, millel on üleringkonnaline tähtsus, jaotab ringkonna piirides partei jõude ja summasid, käsutab ringkonna parteikassat.

VII

PARTEI LINNAORGANISATSIOONID, MAA JA LINNA RAJOONIORGANISATSIOONID

49. Linna, rajooni parteikonverents kutsutakse kokku linna-, rajoonikomitee poolt mitte harvemini, kui üks kord iga aasta tagant, erakorraline — linna-, rajoonikomitee otsusel või siis, kui seda nõuab 1/3 linna-, rajooniorganisatsiooni kuuluvate organisatsioonide liikmete üldarvust.

Rajoonilise jaotusega linnade parteikonverentsid kutsutakse kokku mitte harvemini, kui üks kord iga kahe aasta tagant.

Linna-, rajoonikonverents kuulab ära ja kinnitab linna-, rajoonikomitee, revisjonikomisjoni ja muude linna-, rajooniorganisatsioonide aruanded, valib linna-, rajoonikomitee, revisjonikomisjoni ja delegaadid krai-, oblasti-konverentsile või liiduvabariigi kommunistliku partei kongressile.

50. Linna-, rajoonikomitee valib büroo koosseisuga 7—9 inimest, sealhulgas partei linnakomitee, rajoonikomitee sekretärid. Linna-, rajoonikomitee sekretäridel peab olema vähemalt kolmeaastane parteistaaž. Linna- ja rajoonikomitee sekretärid kinnitab oblastikomitee, kraikomitee, liiduvabariigi kommunistliku partei keskkomitee.

51. Linna-, rajoonikomitee organiseerib ja kinnitab partei-algorganisatsioonid ettevõtetes, sovhoosides, traktorijaamades, kolhoosides ja asutustes, juhib nende tegevust ja peab kommunistide arvestust, tagab partei direktiivide täitmise, kriitika ja enesekriitika arendamise ning kommunistide kasvatamise puudustesse leppimatuse vaimus; organiseerib partei liikmete ja kandidaatide õppust marksismi-leninismi omandamise alal, viib läbi tööd töötajate kommunistliku kasvatamise alal, määrab tema juhtimise ja kontrolli all töötava linna- või rajooni-parteihäälekandja toimetuse, suunab linna, rajooni nõukogude ja ühiskondlike organisatsioonide tegevust nende parteigruppide kaudu; jaotab linna või rajooni piirides partei jõude ja summasid, käsutab linna, rajooni parteikassat. Linna-, rajoonikomitee esitab oblastikomiteele, kraikomiteele, liiduvabariigi kommunistliku partei keskkomiteele aruande oma tegevusest partei Keskkomitee poolt määratud tähtaegadel ja vormi järgi.

52. Linna-, rajoonikomitee pleenum kutsutakse kokku mitte harvemini, kui üks kord iga kolme kuu jooksul.

53. Suurtes linnades luuakse Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomitee loal linnakomiteele alluvad rajooniorganisatsioonid.

PARTEI-ALGORGANISATSIOONID

54. Partei aluseks on partei-algorganisatsioonid.

Partei-algorganisatsioonid luuakse vabrikutes, tehastes, sovhoosides, traktorijaamades ja teistes majandusettevõtetes, kolhoosides, Nõukogude armee ja sõjalaevastiku väeosades, külades, asutustes, õppeasutustes jne., kus on vähemalt 3 partei liiget.

Ettevõtetes, kolhoosides, asutustes jne., kus partei liikmeid on alla 3 inimese, luuakse kandidaadi- või parteikomsomoligrupid eesotsas parteiorganisaatoriga, kelle määrab partei rajoonikomitee, linnakomitee või poliitosakond.

Partei-algorganisatsioonid kinnitab rajoonikomitee, linnakomitee või vastav poliitosakond.

Partei-algorganisatsiooni kõrgeimaks organiks on parteikoosolek, mis kutsutakse kokku mitte harvemini, kui üks kord kuus.

55. Ettevõtetes, asutustes, kolhoosides jne., kus kogu ettevõtet, asutust jne. hõlmavas üldises partei -algorganisatsioonis on partei liikmeid ja kandidaate üle 50, võib organiseerida rajoonikomitee, linnakomitee või vastava poliitosakonna igakordsel kinnitamisel parteiorganisatsioonid tsehhide, jaoskondade, osakondade jne. kaupa.

Tsehhi-, jaoskonna- jne. organisatsioonides, samuti ka partei-algorganisatsioonides, kus liikmeid ja kandidaate on alla 50, võib luua parteigruppe ettevõtte brigaadide ja agregaatide kaupa.

56. Suurtes ettevõtetes ja asutustes, kus partei liikmeid ja kandidaate on üle 300, võib igal üksikjuhul oblasti-, kraikomitee, liiduvabariigi kommunistliku partei keskkomitee loal luua parteikomiteed, andes nende ettevõtete ja asutuste tsehhide parteiorganisatsioonidele partei-algorganisatsiooni õigused.

57. Partei-algorganisatsioon seob tööliste, talupoegade ja intelligentsi hulki partei juhtivate organitega. Tema ülesandeks on:

a) agitatsiooni- ja organiseerimistöö rahvahulkades partei loosungite ja otsuste elluviimiseks, ühtlasi allastme ajakirjanduse (käitiste ajalehed, seinalehed jne.) juhtimine;

b) uute liikmete vastuvõtmine parteisse ja nende poliitiline kasvatamine;

c) partei liikmete ja kandidaatide poliitilise hariduse organiseerimine ja kontroll selle üle, et nad omandaksid vähemalt miinimumi teadmisi marksismi-leninismi alal;

d) kaasabi andmine rajoonikomiteele, linnakomiteele või poliitosakonnale kogu tema praktilises töös;

e) rahvahulkade mobiliseerimine ettevõtetes, sovhoosides, kolhoosides jne. tootmisplaani täitmisele, töödistsipliini tugevdamisele ja sotsialistliku võistluse arendamisele;

f) võitlus lohakuse ja ebaperemeheliku asjaajamise vastu ettevõtetes, sovhoosides ja kolhoosides ning pidev hoolitsus tööliste, teenistujate ja kolhoosnikute kultuurilise ning elutarbeliste tingimuste parandamise eest;

g) kriitika ja enesekriitika arendamine ning kommunistide kasvatamine puudustesse leppimatuse vaimus;

h) aktiivne osavõtt riigi majanduslikust ja poliitilisest elust.

58. Et tõsta tootmis- ja kaubandusettevõtete, sealhulgas sovhooside, kolhooside ja traktorijaamade partei-algorganisatsioonide osatähtsust ja nende vastutust ettevõtte töö eest, antakse neile organisatsioonidele õigus kontrollida ettevõtte administratsiooni tegevust.

Ministeeriumide parteiorganisatsioonid, kes nõukogude asutuste eriliste töötingimuste tõttu ei saa kasutada kontrolli funktsioone, on kohustatud signaliseerima asutuse töös esinevatest puudustest, märkima puudusi ministeeriumi ja tema üksikute töötajate tegevuses ning saatma oma materjalid ja arvamused Keskkomiteele ja ministeeriumi juhtkonnale.

Ministeeriumide partei-algorganisatsioonide sekretärid kinnitab partei Keskkomitee.

Kõik ministeeriumi keskaparaadis töötavad kommunistid kuuluvad ühte üldisse ministeeriumi parteiorganisatsiooni.

59. Jooksvaks tööks valib partei-algorganisatsioon üheks aastaks büroo, koosseisuga mitte üle 11 inimese.

Partei-algorganisatsiooni büroo luuakse parteiorganisatsioonides, kus on vähemalt 15 partei liiget.

Parteiorganisatsioonides, kus partei liikmeid on alla 15, bürood ei looda, vaid valitakse partei-algorganisatsiooni sekretär.

Partei liikmete kiireks õpetamiseks ja kasvatamiseks kollektiivse juhtimise vaimus antakse tsehhide parteiorganisatsioonidele, kus partei liikmeid on vähemalt 15, kuid mitte üle 50, õigus valida tsehhi parteiorganisatsiooni büroo koosseisuga 3 kuni 5 inimest, seal aga, kus partei liikmeid on üle 50, — 5 kuni 7 inimest.

Partei-algorganisatsioonides, kus partei liikmeid ei ole üle 100, teevad parteitööd üldreeglina tootmistööst vabastamata töötajad.

Partei alg- ja tsehhiorganisatsioonide sekretäridel peab olema vähemalt üheaastane parteistaaž.

IX

PARTEI JA KOMMUNISTLIK NOORSOOÜHING

60. ÜLKNÜ teeb oma tööd Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei juhtimisel. ÜLKNÜ Keskkomitee kui Kommunistliku Noorsooühingu juhtiv organ allub Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomiteele. ÜLKNÜ kohalike organisatsioonide tööd suunavad ja kontrollivad vastavad vabariikide, kraide, oblastite, linnade ja rajoonide parteiorganisatsioonid.

61. ÜLKNÜ liikmed, kes on partei liikmed või kandidaadid, lahkuvad Kommunistlikust Noorsooühingust, arvates parteisse astumise ajast, kui nad ei ole juhtivatel kohtadel Kommunistliku Noorsooühingu organisatsioonides.

62. ÜLKNÜ on partei aktiivseks abiliseks kogu riiklikus ja majanduslikus ülesehitustöös. Kommunistliku Noorsooühingu organisatsioonid peavad olema tegelikult partei direktiivide aktiivseteks elluviijateks kõigil sotsialistliku ülesehitustöö aladel, eriti seal, kus puuduvad partei-algorganisatsioonid.

63. Kommunistliku Noorsooühingu organisatsioonidel on laialdase algatusvõime avaldamiseks õigus arutusele võtta ja vastavate parteiorganisatsioonide ees üles tõsta kõiki ettevõtte, kolhoosi, sovhoosi, asutuse töösse puutuvaid küsimusi, mis on seotud viimaste tegevuses esinevate puuduste kõrvaldamise ülesannetega ja neile vajaliku abi andmisega töö parandamiseks, sotsialistliku võistluse organiseerimiseks, massiliste kampaaniate läbiviimiseks jne.

X

PARTEIORGANISATSIOONID NÕUKOGUDE ARMEES JA SÕJALAEVASTIKUS

64. Parteitööd juhib Nõukogude armees ja sõjalaevastikus NSV Liidu Kaitseministeeriumi Poliitiline Peavalitsus, kes töötab Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomitee osakonna õigustes.

Parteiorganisatsioonid Nõukogude armees ja sõjalaevastikus töötavad Keskkomitee poolt kinnitatud eriinstruktsioonide alusel.

65. Sõjaväeringkondade, laevastike ja armeede poliitvalitsuste ülematel peab olema vähemalt 5-aastane parteistaaž, diviiside ja brigaadide poliitosakondade ülematel — 3-aastane parteistaaž.

66. Poliitorganid on kohustatud pidama tihedat sidet kohalike parteikomiteedega sel teel, et poliitorganite juhtivad töötajad võtavad pidevalt osa kohalike parteikomiteede tööst, samuti ka sel teel, et parteikomiteedes kuulatakse süstemaatiliselt poliitorganite ülemate ettekandeid poliitilisest tööst sõjaväeosades.

XI

PARTEIGRUPID MITTEPARTEILISTES ORGANISATSIOONIDES

67. Kõigil nõukogude, ametiühingute, kooperatiivsete ja teiste massiorganisatsioonide kongressidel, nõupidamistel ja valitavais organeis, kus on vähemalt 3 partei liiget, organiseeritakse parteigrupp, kelle ülesandeks on partei mõju igakülgne tugevdamine ja partei poliitika läbiviimine parteitute hulgas, partei ja riikliku distsipliini tugevdamine, võitlus bürokratismi vastu, partei ja nõukogude direktiivide täitmise kontrollimine. Jooksvaks tööks valib grupp sekretäri.

68. Parteigrupid alluvad vastavatele parteiorganisatsioonidele (Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomitee, liiduvabariigi kommunistliku partei keskkomitee, kraikomitee, oblastikomitee, ringkonnakomitee, linnakomitee, rajoonikomitee).

Grupid on kohustatud kõigis küsimustes rangelt ja kõrvalekaldumatult juhinduma partei juhtivate organite otsustest.

PARTEI RAHALISED RESSURSID

69. Partei ja tema organisatsioonide rahalised ressursid moodustuvad liikmemaksudest, partei ettevõtete sissetulekuist ja muudest laekumistest.

70. Igakuused liikmemaksud partei liikmeile ja kandidaatidele määratakse kindlaks järgmises ulatuses (protsentides töötasust):

need, kelle töötasu kuus on			
kuni 500 rbl.,	maksavad	½	protsenti
üle 500 rbl.,			
kuid mitte üle 1000 rbl.,	„	1	protsent
1001 rbl. kuni 1500 rbl.,	„	1½	protsenti
1501 rbl. kuni 2000 rbl.,	„	2	„
üle 2000 rbl.,	„	3	„

71. Kandidaadiks astumisel võetakse sisseastumismaksu 2% saadavast kuutöötasust.

INSTRUKTSIOON JUHTIVATE PARTEIORGANITE VALIMISTE LÄBIVIIMISE KOHTA

(Kinnitatud ÜK(b)P Keskkomitee poolt 3. aprillil 1941)

1. Vastavalt partei põhikirjale toimuvad juhtivate parteiorganite valimised partei alg-, rajooni- ja linnaorganisatsioonides üks kord aastas, ringkondade, oblastite, kraide ja vabariikide parteiorganisatsioonides — üks kord iga poolteise aasta tagant.

2. Vastavalt ÜK(b)P põhikirja § 23 on parteiorganite valimistel keelatud hääletamine nimekirjade kaupa. Hääletamine peab toimuma üksikute kandidatuuride kaupa, kusjuures kõigile partei liikmeile on tagatud kandidaatide taandamise ja viimaste kritiseerimise piiramatu õigus. Valimised toimuvad kandidaatide kinnise (salajase) hääletamisega.

3. Kinnisel (salajasel) hääletamisel valitakse:

a) partei-algorganisatsioonide delegaadid rajooni, linna parteikonverentsidele ning rajoonide, linnade ja ringkondade parteikonverentside delegaadid oblastite ja kraide parteikonverentsidele ja liiduvabariikide kommunistlike parteide kongressidele;

b) partei alg- ja tsehhiorganisatsioonide büroo liikmed kui ka sekretärid (seal, kus büroo puudub) ja nende asetäitjad, parteigruppide parteiorganisaatorid, rajoonikomiteede, linnakomiteede, ringkonnakomiteede, oblastikomiteede, kraikomiteede ja liiduvabariikide kommunistlike parteide keskkomiteede liikmed ja revisjonikomisjonide liikmed.

4. Partei-algorganisatsioonide sekretäride ja nende asetäitjate valimised partei-algorganisatsioonide büroodel ning rajoonikomiteede, linnakomiteede, ringkonnakomiteede, oblastikomiteede, kraikomiteede ja liiduvabarii-

kide kommunistlike parteide keskkomiteede sekretäride ja bürooliikmete valimised vastavate parteikomiteede pleenumitel toimuvad lahtisel hääletamisel.

5. Partei-algorganisatsioonides, kus on üle 500 kommunisti, võivad tehaste või rahvakomissariaatide parteikomiteede valimised toimuda oblastikomitee, kraikomitee või liiduvabariigi kommunistliku partei keskkomitee poolt igal üksikjuhul antud loal ületehaselistel või rahvakomissariaatide parteikonverentsidel. Esindusnormid ületehaselistele või rahvakomissariaatide parteikonverentsidele kinnitatakse partei linna-, rajoonikomitee poolt.

Tsehhide parteiorganisatsioonide bürood ja sekretärid (seal, kus bürood puuduvad) valitakse enne partei-algorganisatsiooni büroo või tehase, rahvakomissariaadi parteikomitee valimisi.

Partei-algorganisatsioonides valitakse partei-algorganisatsioonide bürood või sekretärid (seal, kus bürood puuduvad) ja nende kaks asetäitjat partei üldkoosolekul. Partei-algorganisatsioonides, kus on vähem kui 10 partei liiget, valitakse üks sekretäri asetäitja.

Partei-algorganisatsioonide aruande-valimiskoosolekud korraldatakse tööst vabal ajal.

Mitme vahetusega töötavates ettevõtetes viiakse partei-algorganisatsioonide büroode aruanded ja valimised läbi kommunistide parteikoosolekutel vahetuste kaupa või kogu ettevõtte ühisel puhkepäeval.

Iga vahetuse parteikoosolekul kuulatakse ära ja arutatakse läbi partei-algorganisatsiooni büroo aruanne, seatakse üles ja arutatakse läbi partei-algorganisatsiooni büroo uue koosseisu kandidatuurid. Kõigi vahetuste koosolekutel ülesseatud kandidatuuride läbiarutamise tulemusena koostatakse ühine kandidatuuride nimekiri valimiste teostamiseks kinnisel (salajasel) hääletamisel, mis tuleb hääletamisele kommunistide parteikoosolekutel samuti vahetuste kaupa.

Iga vahetuse parteikoosolekul valitakse häältelugemise komisjon, kõigil vahetuste koosolekutel äraantud häälte üldine kokkuvõte tehakse aga vahetuste parteikoosolekutel valitud häältelugemise komisjonide ühisel istungil. Hääletamise tulemused avaldatakse vahetuste või tsehhide parteikoosolekutel.

6. Rajoonide parteiorganisatsioonides valitakse partei rajoonikomiteed rajooni parteikonverentsidel või oblasti-

komitee, kraikomitee, liiduvabariigi kommunistliku partei keskkomitee nõusolekul — ÜK(b)P liikmete ülerajoonilistel koosolekutel.

Linnade, ringkondade, oblastite, kraide parteiorganisatsioonides valitakse linnakomiteed, ringkonnakomiteed, oblastikomiteed ja kraikomiteed vastavalt linnade, ringkondade, oblastite, kraide parteikonverentsidel, vabariiklikes parteiorganisatsioonides aga toimuvad liiduvabariikide kommunistlike parteide keskkomiteede valimised liiduvabariikide kommunistlike parteide kongressidel.

Esindusnormid rajoonide, linnade, ringkondade, oblastite ja kraide parteikonverentsidele ja liiduvabariikide kommunistlike parteide kongressidele määratakse kindlaks vastavalt rajoonikomiteede, linnakomiteede, ringkonnakomiteede, oblastikomiteede, kraikomiteede ja liiduvabariikide kommunistlike parteide keskkomiteede poolt.

Suurtes linnade parteiorganisatsioonides (rajoonilise jaotusega linnades) võivad delegaatide valimised oblastite, kraide parteikonverentsidele ja liiduvabariikide kommunistlike parteide kongressidele toimuda — oblastikomiteede, kraikomiteede, liiduvabariikide kommunistlike parteide keskkomiteede otsusel — vahetult rajoonide parteikonverentsidel.

Linnade ja linnarajoonide parteikonverentsid viivad oma töö läbi väljaspool tööaega — õhtuti ja üldistel puhkepäevadel.

Rajoonide parteikonverentsid (rajoonikoosolekud) maarajoonides kutsutakse kokku arvestusega, et konverentsi (koosoleku) üks tööpäev langeks ühte üldise puhkepäevaga.

7. Parteikoosoleku, konverentsi või kongressi presiidium ja teised juhtivad organid valitakse lahtisel häältamisel koosoleku, konverentsi või kongressi enda poolt kindlaksmääratud arvul.

Parteikonverentsi või kongressi juhtivatesse organitesse võib valida ka nõuandva hääleõigusega delegaate.

8. Partei juhtivad organid valitakse pärast vastava parteiorgani ja revisjonikomisjoni aruande ärakuulamist, läbiarutamist ja aruande kohta otsuse vastuvõtmist koosoleku, konverentsi või kongressi poolt.

Parteiorganite aruanded arutatakse eelnevalt läbi vastavate parteikomiteede pleenumitel, partei-algorganisatsioonides aga partei-algorganisatsioonide büroodel.

Aruannete esialgne arutamine parteikomiteede pleenumitel ja partei-algorganisatsioonide büroodel ei võta nende parteiorganite liikmetelt õigust parteikoosolekutel ja -konverentsidel parteiorganisatsiooni juhtimist kritiseerida.

9. Enne valima asumist parteikoosolek, -konverents või -kongress määrab kindlaks valitavate parteiorganite liikmete ja kandidaatide arvu.

Väikesearvulistes rajoonide parteiorganisatsioonides, kus rajoonikomiteed jooksvaks tööks ei vali rajoonikomitee bürood, vaid juhivad kogu rajooni parteiorganisatsiooni tööd vahetult, ei pea rajoonikomiteede liikmete arv olema üle 9 inimese. Nende rajoonikomiteede nimekirjad määravad kindlaks oblastikomiteed, kraikomiteed, liiduvabariikide kommunistlike parteide keskkomiteed.

10. Kandidatuurid parteiorgani uude koosseisu esitatakse parteikoosolekutest osavõtjate, konverentside või kongresside delegaatide poolt ja arutatakse personaalselt läbi vahetult samal parteikoosolekul, konverentsil või kongressil (eraldi parteiorgani liikmed ja kandidaadid).

Kõigi esitatud kandidatuuride personaalse läbiarutamise tulemusena koostatakse kandidatuuride nimekiri valimisteks kinnisel (salajasel) hääletamisel.

Igale koosolekust osavõtjale, konverentsi või kongressi delegaadile, kes soovib üles seada üht või teist kandidatuuri parteiorgani koosseisu, annab koosoleku, konverentsi või kongressi presiidium sõna kandidatuuri kohta ettepaneku tegemiseks ja selle ettepaneku põhjendamiseks.

Kui tehakse ettepanek kandidaatide ülesseadmise lõpetamiseks, esitab koosoleku, konverentsi või kongressi presiidium selle ettepaneku koosolekule, konverentsile või kongressile otsustamiseks ning küsimus, kas jätkata või lõpetada uute kandidaatide esitamine, otsustatakse lahtisel hääletamisel.

Uue valitava parteikomitee koosseisu võib üles seada kandidatuure parteikonverentsi või -kongressi nõuandva hääleõigusega delegaatide hulgast kui ka partei liikmete hulgast, kes ei ole selle parteikonverentsi või -kongressi delegaadid.

11. Konverentsi või kongressi presiidiumi otsusel võib rajoonide, linnade, ringkondade, oblastite, kraide partei-

konverentsidel ja liiduvabariikide kommunistlike parteide kongressidel kokku kutsuda delegatsioonide esindajate nõupidamisi parteiorgani uue koosseisu kandidatuuride esialgseks ülesseadmiseks.

Delegatsioonide esindajate nõupidamisel ülesseatud kandidatuurid esitatakse parteikonverentsi või -kongressi istungil selle nõupidamise nimel ning arutatakse personaalselt läbi üldises korras parteikonverentsi või -kongressi plenaaristungil.

Parteiorgani uue koosseisu kandidaatide esialgne ülesseadmine delegatsioonide esindajate nõupidamisel ei piira delegaatide õigusi kandidaatide ülesseadmisel ja läbiarutamisel parteikonverentsil või -kongressil endal.

12. Kõigi parteiorgani koosseisu valimiseks esitatud kandidatuuride läbiarutamine toimub selles järjekorras, milles nad üles kirjutati nende esitamisel parteikoosoleku, -konverentsi või -kongressi presiidiumile.

Kandidatuuride personaalsel läbiarutamisel peab olema tagatud parteiorgani koosseisu esitatud kandidatuuride, sealhulgas ka delegatsioonide esindajate nõupidamisel ülesseatud kandidatuuride, taandamise piiramatu õigus, s. o. iga delegaat võib nõuda ükskõik missuguse arvu ülesseatud kandidatuuride taandamist ning iga ülesseatud kandidatuuri puhul võib oma arvamist avaldada nii «poolt» kui ka «vastu» piiramatu arv delegaate.

Kui esitatakse ettepanek ühe või teise kandidatuuri läbiarutamise lõpetamiseks, otsustab koosolek, konverents või kongress antud kandidatuuri läbiarutamise lõpetamise või jätkamise küsimuse lahtisel hääletamisel.

Parteikonverentsil nõuandva hääleõigusega delegaadid ja partei-algorganisatsioonide ja rajooni parteikoosolekuil ÜK(b)P liikmekandidaadid omavad parteiorgani koosseisu valimiseks esitatud kandidatuuride arutamisel nõuandvat hääleõigust.

13. Pärast kandidatuuride läbiarutamist, kelle suhtes esitati taandusi, on tarvis igal üksikjuhul lahtisel hääletamisel otsustada küsimus, kas antud kandidatuur tuleb või ei tule võtta nimekirja, mis koostatakse parteikoosoleku, -konverentsi või -kongressi poolt parteiorganitesse valimiste läbiviimiseks kinnisel (salajasel) hääletamisel.

Sealjuures on tarvis lugeda kõik «taandamise poolt» kui ka «taandamise vastu» antud hääled.

Kandidatuure, kelle vastu taandust ei esitatud, lahtisele

hääletamisele ei panda ja nad võetakse nimekirja valimiste läbiviimiseks kinnisel (salajasel) hääletamisel.

14. Enne parteiorganite valimiste läbiviimist valib parteikoosolek, -konverents või -kongress lahtisel hääletamisel häältelugemise komisjoni koosoleku, konverentsi või kongressi poolt määratud arvul hääletamise tulemuste kokkuvõtmiseks. Häältelugemise komisjoni liikmed valivad häältelugemise komisjoni esimehe.

Hääletamise eel on häältelugemise komisjoni esimees kohustatud parteikoosoleku, -konverentsi või -kongressi delegaatidele selgitama kinnise (salajase) hääletamise läbiviimise korda.

Kinnise hääletamise eel on häältelugemise komisjon kohustatud ette valmistama valimiskastid ja need isiklikult kinni pitseerima.

Partei-algorganisatsioonides, kus on vähem kui 10 partei liiget, häältelugemise komisjoni ei valita. Parteikoosolek teeb hääletamise tulemuste kokkuvõtmise koosoleku juhatajale või ühele antud parteiorganisatsiooni partei liikmele ülesandeks ning hääletamise tulemused kantakse koosoleku protokolli.

15. Kinnine (salajane) hääletamine parteiorganite valimistel peab toimuma parteikonverentsi või -kongressi kinnisel istungil ainult otsustavat hääleõigust omavate delegaatide juuresolekul.

Kõrgemalseisvate juhtivate parteiorganite esindajatel on õigus viibida parteikonverentside, -kongresside või -koosolekute nii lahtistel kui ka kinnistel istungitel.

16. Iga otsustava hääleõigusega delegaat saab ühe eksemplari koosoleku, konverentsi, kongressi poolt parteiorgani koosseisu ülesseatud kandidatuuride nimekirjast. Partei liikme delegaadimandaadil või koosolekul, konverentsil, kongressil viibivate partei liikmete nimekirjades tuleb teha märkus selle kohta, et partei liige on hääletamisest osa võtnud.

17. Igal delegaadil on õigus kinnisel (salajasel) hääletamisel kustutada kandidatuuride nimekirjas üksikuid kandidatuure või lisada uusi kandidatuure juhtiva parteiorgani koosseisu, vaatamata sellele, kui suures koosseisus otsustas konverents, kongress või koosolek valida parteiorgani.

18. Pärast hääletamist avab häältelugemise komisjon valimiskastid ja väljumata koosoleku, konverentsi või

kongressi hoonest võtab kokku hääletamise tulemused, eraldi parteiorganite liikmete ja eraldi parteiorganite liikmekandidaatide kohta.

Häältelugemise komisjon on kohustatud lugema kõik iga kandidatuuri «poolt» ja «vastu» antud hääled eraldi.

Pärast häälte lugemist koostab häältelugemise komisjon protokolli, millesse ta kannab hääletamise tulemused iga kandidatuuri kohta eraldi, ning sellele protokollile kirjutavad alla kõik komisjoni liikmed.

Ruumis, kus toimub häälte lugemine, ei tohi viibida keegi peale häältelugemise komisjoni liikmete.

19. Parteikonverentsi, -kongressi või -koosoleku istungil teeb häältelugemise komisjon teatavaks hääletamise tulemused iga kandidaadi kohta eraldi.

Parteiorgani koosseisu valituks loetakse kandidatuurid, kes said häälteenamuse teiste hääletusele pandud kandidatuuride suhtes ning üle poole parteikoosolekust, -konverentsist, -kongressist otsustava hääleõigusega osavõtjate häältest.

20. Kõik kinnise (salajase) hääletamise materjalid (kandidatuuride nimekirjad, kirjalikud avaldused, hääletamise kokkuvõtted jne.) tuleb alal hoida parteiorganites kui salajased dokumendid.

Kinnise (salajase) hääletamise kandidatuuride nimekirjad hoitakse alal kuni vastavate parteiorganite järgmiste valimisteni ning pärast seda hävitatakse akti järgi.

NLKP LIIKMETE JA LIIKMEKANDIDAATIDE ARVESTUSE INSTRUKTSIOON*

(Kinnitatud NLKP Keskkomitee poolt 13. märtsil 1957)

I

NLKP LIIKMETE JA LIIKMEKANDIDAATIDE ARVESTUSE PÕHIREEGLID

1. Parteiorganisatsioonide koosseisu arvestuse põhidokumendiks on NLKP liikme ja liikmekandidaadi arvestuskaart, millel on parteipileti või kandidaadikaardiga ühesugune number.

2. NLKP liikmete ja liikmekandidaatide personaalset arvestust peavad partei rajooni- või linnakomiteed kommunistide arvestuskaartide põhjal, mis on hoiul partei rajooni- või linnakomitees.

Partei-algorganisatsioonides toimub partei liikmete ja liikmekandidaatide arvestus nimekirja või personaalse arvestuse kaartide järgi.

Oblastikomiteedes, kraikomiteedes, liiduvabariikide kommunistlike parteide keskkomiteedes ja samuti partei ringkonnakomiteedes ning rajoonilise jaotusega linnade linnakomiteedes toimub parteiorganisatsioonide koosseisu arvestus partei rajooni- või linnakomiteedelt saadavate statistiliste aruannete põhjal.

3. Partei-algorganisatsioonides lasub vastutus kommunistide arvestuse õige korralduse eest parteiorganisatsiooni sekretäril; NLKP rajooni- või linnakomitees rajooni- või linnakomitee esimesel sekretäril; ringkonnakomiteedes, oblastikomiteedes, kraikomiteedes ja liiduvabariikide kommunistlike parteide keskkomiteedes parteiorganite osakonna juhatajal.

---

* Vt. NLKP Keskkomitee 30. septembri 1958. a. otsust lk. 133.

Partei-algorganisatsiooni sekretäri ja partei rajooni- või linnakomitee esimese sekretäri, samuti nende parteikomiteede parteistatistika ja ühtse parteipileti sektori juhataja vahetumisel antakse kommunistide arvestuse dokumendid üle akti põhjal.

4. Partei liikmete ja liikmekandidaatide arvestus Nõukogude armee, Sõjalaevastiku, Siseministeeriumi piirivalve- ja sisevägede parteiorganisatsioonides toimub käesolevas instruktsioonis ettenähtud korras. Partei liikmete ja liikmekandidaatide arvestuskaarte hoitakse poliitosakondades, kes peavad kommunistide personaalset arvestust.

II

NLKP LIIKMETE JA LIIKMEKANDIDAATIDE ARVESTUS PARTEI RAJOONI- JA LINNAKOMITEEDES

5. NLKP rajooni-, linnakomitee kohustuseks partei liikmete ja liikmekandidaatide arvestuse alal on:

a) pidada rajooni, linna parteiorganisatsiooni kommunistide personaalset arvestust ning tagada partei liikmete ja liikmekandidaatide arvestuskaartide säilivus;

b) regulaarselt teha täiendavaid sissekandeid kommunistide arvestuskaartidele;

c) arvele võtta NLKP ridadesse äsja vastuvõetud, parteisse taastatud ja teistest parteiorganisatsioonidest saabunud kommunistid;

d) arvelt maha võtta partei liikmed ja liikmekandidaadid, kes on lahkunud teistesse parteiorganisatsioonidesse, NLKP-st välja heidetud ja automaatselt välja langenud;

e) juhtida kommunistide arvestuse korraldust partei-algorganisatsioonides; perioodiliselt, mitte harvemini kui üks kord poolaasta jooksul, võrrelda rajooni-, linnakomitee arvestusandmeid partei-algorganisatsioonide andmetega;

f) esitada oblastikomiteedele, kraikomiteedele, liiduvabariikide kommunistlike parteide keskkomiteedele kindlaksmääratud tähtaegadel statistilisi aruandeid rajooni, linna parteiorganisatsiooni koosseisu kohta.

6. Kommunistide arvestuskaarte tuleb rajooni-, linnakomitees hoida raudkapis või seifis.

NLKP rajooni-, linnakomitee sekretäri loal võivad arvestuskaarte kasutada partei rajooni-, linnakomitee vas-

tutavad töötajad, partei-algorganisatsioonide sekretärid ja kõrgemalseisvate parteiorganite esindajad.

Vajalikel juhtudel võivad partei liikmed ja liikmekandidaadid tutvuda oma arvestuskaartide sissekannetega.

Arvestuskaartidega tutvumine võib toimuda ainult partei rajooni-, linnakomitee ruumes.

7. Partei liikmete ja liikmekandidaatide personaalset arvestust peetakse NLKP rajooni-, linnakomitees järgmiselt:

a) kommunistide arvestuskaardid asetatakse partei-algorganisatsioonide kaupa tähestikulisse järjekorda, eraldi partei liikmete ja liikmekandidaatide arvestuskaardid;

b) NLKP rajooni-, linnakomitees arvel olevate ja arvele võetavate partei liikmete ja liikmekandidaatide arvestuskaardid kantakse arvestuskaartide registreerimise raamatusse. Sellesse raamatusse tehakse ka märkus antud parteiorganisatsioonist mitmesugustel põhjustel lahkunud partei liikmete ja liikmekandidaatide arvestuskaartide väljasaatmise kohta;

c) jooksva informatsiooni otstarbeks koostatakse partei liikmete ja liikmekandidaatide kohta tähestikulised kaardid, mis asetatakse rangelt tähestikulisse järjekorda, jaotamata neid partei-algorganisatsioonide ning partei liikmete ja liikmekandidaatide kaupa;

d) rajooni, linna parteiorganisatsiooni koosseisu statistiliste andmete läbitöötamiseks täidetakse partei iga liikme ja liikmekandidaadi kohta statistiline kaart. Statistilised kaardid asetatakse partei-algorganisatsioonide kaupa tähestikulisse järjekorda, eraldi partei liikmete ja liikmekandidaatide kaardid.

8. Parteiorganisatsiooni koosseisu ja iga kommunisti õigeks arvestamiseks peab rajooni-, linnakomitee süstemaatiliselt tegema kommunistide arvestuskaartidele täiendavaid sissekandeid toimunud muudatustest:

töö alal;

hariduses;

teadusliku nimetuse või kraadi andmise, teaduslike tööde ilmumise, leiutuste ja avastuste kohta;

keelteoskuses;

aunimetuste andmise ja saadud riiklike autasude kohta;

järjekordse sõjaväelise auastme andmise kohta (punktis «Märkused teiste muudatuste kohta»);

parteiliste karistuste andmise ja mahavõtmise kohta;
kandidaadistaaži pikendamise kohta (punktis «Märkused teiste muudatuste kohta»), kusjuures näidatakse ära, kui pikaks ajaks on kandidaadistaaži pikendatud, mis kuupäeval partei-algorganisatsioon otsuse vastu võttis ja mis kuupäeval partei rajooni-, linnakomitee selle otsuse kinnitas.

9. Täiendavad sissekanded arvestuskaartidele tehakse järgmiste dokumentide alusel:

a) partei-algorganisatsioonide sekretäride teadaanded kommunistide arvestusandmetes toimunud muudatuste kohta;

b) rajoonikomiteede, linnakomiteede, ringkonnakomiteede, oblastikomiteede, kraikomiteede, liiduvabariikide kommunistlike parteide keskkomiteede ja NLKP Keskkomitee otsused.

Täiendavad sissekanded arvestuskaartidele kinnitatakse nende tegemise päeval partei rajooni-, linnakomitee sekretäri allkirjaga ja pitseriga. Sissekanded töö alal toimunud muudatuste kohta kinnitatakse ainult siis, kui kommunist on antud parteiorganisatsioonis arvelt maha võetud.

Täiendavad sissekanded arvestuskaartidele tehakse ainult erilise tindiga, mida kasutatakse parteidokumentide täitmisel. Kõiki dokumente, millede alusel täiendavad sissekanded tehakse, hoitakse eritoimikutes.

Parteilised karistused kantakse arvestuskaartidele sel juhul, kui rajoonikomitee, linnakomitee, ringkonnakomitee, oblastikomitee, kraikomitee, liiduvabariigi kommunistliku partei keskkomitee otsuses on märgitud, et see karistus tuleb kanda kommunisti arvestuskaardile. Kui partei liige või liikmekandidaat rajooni-, linnakomitee otsuse peale apelleerib, siis kantakse parteilised karistused arvestuskaardile pärast apellatsiooni läbivaatamist.

10. Partei liikmed ja liikmekandidaadid võivad ühest parteiorganisatsioonist teise üle minna ainult selle rajooni-, linnakomitee loal, kus nad arvel on.

Organisatsioonist omal soovil lahkumise loa saamiseks esitab partei liige või liikmekandidaat, kui ta eelnevalt on juba saanud ettevõtte või asutuse juhatajalt või kolhoosi juhatuselt töölt lahkumiseks nõusoleku, partei-algorganisatsioonile avalduse. Avaldus parteikomitee, büroo või partei-algorganisatsiooni koosoleku otsusega saadetakse ra-

jooni-, linnakomiteesse, kus see tuleb läbi vaadata hiljemalt kümne päeva jooksul.

Partei liikmetel ja liikmekandidaatidel, kellele ei antud organisatsioonist lahkumise luba, on õigus neid mitte rahuldava otsuse peale partei kõrgemalseisvale organile edasi kaevata.

Ministeeriumide, keskasutuste poolt teenistuses ümberpaigutatavate NLKP liikmete ja liikmekandidaatide parteiarvelt mahavõtmine toimub vastavate ministeeriumide, keskasutuste käskkirjade alusel.

Kui partei-algorganisatsioon, partei rajooni-, linnakomitee vaidleb vastu partei liikme või liikmekandidaadi uuele töökohale üleviimisele ministeeriumi, keskasutuste poolt, otsustab tema parteiarvelt mahavõtmise küsimuse partei kõrgemalseisev organ.

11. Partei liikmete ja liikmekandidaatide arvelt mahavõtmine teise rajooni, linna parteiorganisatsiooni üleminekul toimub järgmiselt:

a) partei liige või liikmekandidaat ilmub isiklikult rajooni-, linnakomitee sekretäri juurde, kes võrdleb parteipiletit arvestuskaardiga, tutvustab kommunisti arvestuskaardile tehtud täiendavate sissekannetega, kontrollib nende õigsust, kirjutab alla arvelt mahavõtmise talongile ja annab selle kommunistile;

b) hiljemalt järgmisel päeval pärast kommunisti arvelt mahavõtmist saadetakse tema arvestuskaart NSV Liidu Sideministeeriumi eriside kaudu sellesse partei rajooni-, linnakomiteesse, kuhu kommunist lahkus.

Nõukogude armeesse, Sõjalaevastikku, Siseministeeriumi piirivalve- ja sisevägedesse siirduvate partei liikmete ja liikmekandidaatide arvestuskaardid saadetakse vastavate poliitosakondade ülematele.

Oblastikomiteedesse, kraikomiteedesse, liiduvabariikide kommunistlike parteide keskkomiteedesse, samuti linnakomiteedesse, kus kommunistide personaalset arvestust ei peeta, arvestuskaarte ei saadeta;

c) sel juhul, kui kommunist täpselt ei tea, millises partei rajooni- või linnakomitees ta end pärast teise organisatsiooni üleminekut arvele võtab, saadetakse tema arvestuskaart ära alles pärast nõudmise saamist sellelt rajooni-, linnakomiteelt, kuhu see kommunist saabus. Arvelt mahavõtmise talong adresseeritakse sel juhul oblastikomiteele, kraikomiteele või liiduvabariigi kommunistliku

partei keskkomiteele ja selles märgitakse, et arvestuskaart saadetakse välja vastava partei rajooni-, linnakomitee nõudmisel;

d) kommunisti arvelt mahavõtmisel tehakse selle kohta märkused tema arvestuskaardile, arvestuskaartide registreerimise raamatusse, statistilisele kaardile ja tähestikulisele kaardile. Statistiline kaart ja tähestikuline kaart paigutatakse jooksvast kartoteegist arhiivkartoteeki, kusjuures statistiline kaart asetatakse selle kartoteegi erirubriiki «Jooksva statistilise aruande jaoks», kuhu ta jääb aruande koostamiseni;

e) kui kogu partei-algorganisatsioon tervikuna ühest rajoonist teise üle antakse, siis arvelt mahavõtmise talonge välja ei kirjutata ja arvestuskaardid saadetakse teise rajooni koos nimekirjaga, kuhu on märgitud partei liikmete ja liikmekandidaatide perekonna-, ees- ja isanimi ning nende arvestuskaartide numbrid. Arvestuskaartidele mingeid sissekandeid ülemineku kohta ei tehta;

f) parteisse äsja vastuvõetute ja taastatute arvelt mahavõtmisel peab NLKP rajooni-, linnakomitee neile välja andma parteidokumendid ja ühtlasi nad arvelt maha võtma käesoleva instruktsiooniga kehtestatud korra järgi. Sel juhul, kui mõjuvatel põhjustel ei ole võimalik parteidokumente välja anda, tehakse selle kohta märkus arvelt mahavõtmise talongile ja märgitakse, et parteidokumentide väljaandmiseks vajalik materjal saadetakse välja koos väljaandmata jätmise põhjuste näitamisega;

g) niikaua kui parteiorganisatsioonist lahkunud partei liikme või liikmekandidaadi arvestuskaart on teise rajooni-, linnakomiteesse välja saatmata, võetakse andmed tema kohta statistilistesse aruannetesse. Organisatsioonist lahkunud partei liikmete ja liikmekandidaatide arvestuskaarte hoitakse nende ärasaatmiseni kartoteegi erirubriigis.

12. NLKP-st väljaheidetute arvelt mahavõtmine toimub alles pärast nende väljaheitmise otsuse kinnitamist oblastikomitee, kraikomitee, liiduvabariigi kommunistliku partei keskkomitee poolt. Partei liikmekandidaatide hulgast NLKP põhikirja 18. paragrahvi põhjal väljaheidetud ja partei põhikirja 9. paragrahvi põhjal parteist automaatselt väljalangenud võetakse arvelt maha pärast otsuse vastuvõtmist NLKP rajooni-, linnakomitee poolt.

Statistilisele kaardile ja tähestikulisele kaardile tehakse märkus NLKP-st väljaheitmise kohta.

Kui parteist väljaheidetu on esitanud apellatsiooni partei kõrgemalseisvale organile, siis tema arvestuskaarti apellatsiooni läbivaatamiseni ei kustutata ja see hoitakse partei rajooni-, linnakomitees kartoteegi erirubriigis.

Partei liikmete ja liikmekandidaatide arvestuskaartide registreerimise raamatusse tehakse sissekanded NLKP-st väljaheitmise kohta alles pärast arvestuskaartide kustutamist ja ärasaatmist.

Lõpliku otsuse kommunisti NLKP-st väljaheitmise kohta peab partei rajooni- või linnakomitee teatavaks tegema partei-algorganisatsioonile.

13. Partei liikmeid ja liikmekandidaate, kes lähevad pikaajalisele komandeeringule, lühiajalistele kursustele või tootmispraktikale tähtajaga mitte üle 6 kuu, parteiarvelt maha ei võeta, nende arvestuskaarte kusagile ei saadeta. Sel juhul annab partei rajoonikomitee, linnakomitee kommunistile arvelt mahavõtmise talongi asemel kehtestatud vormi kohase õiendi selle kohta, et ta on antud parteiorganisatsioonis arvel ja organisatsioonist ajutiselt lahkunud. Selle õiendi ja parteipileti alusel võetakse kommunist oma ajutisele asukohale vastavas rajoonikomitees ja partei-algorganisatsioonis ajutisele arvele ja tal lubatakse täita parteilisi kohustusi (viibida parteikoosolekutel, maksta liikmemakse, võtta osa parteitööst). Komandeeringu, kursuste jne. lõppemisel antakse partei liikmele või liikmekandidaadile õiend tagasi, kusjuures rajooni-, linnakomitee teeb sellele märkuse ajutiselt arvelt mahavõtmise kohta.

14. NLKP liikmete ja liikmekandidaatide arvelevõtmine toimub järgmiselt:

a) teisest parteiorganisatsioonist saabunud partei liige või liikmekandidaat annab hiljemalt järgmisel päeval pärast rajooni, linna saabumist arvelt mahavõtmise talongi NLKP rajooni-, linnakomiteesse. Partei rajooni-, linnakomitee sekretär kontrollib kommunisti parteipiletit või kandidaadikaarti ja lubab tal arvestuskaardi kohalejõudmiseni osa võtta vastava partei-algorganisatsiooni koosolekutest, teatades sellest partei-algorganisatsiooni sekretärile.

Kui kommunist on saabunud arvelt mahavõtmise talongiga, milles on märgitud, et arvestuskaart saadetakse

välja nõudmise põhjal, või arvelt mahavõtmise talongiga, mis on adresseeritud teisele rajooni, linna parteiorganisatsioonile, siis peab rajooni-, linnakomitee viivitamatult välja nõudma tema arvestuskaardi;

b) arvestuskaardi saamise järel kutsutakse partei liige või liikmekandidaat partei rajooni-, linnakomitee sekretäri juurde, kes vestleb temaga, võrdleb arvestuskaarti parteipiletiga ja arvelt mahavõtmise talongiga ning otsustab tema parteiarvele võtmise küsimuse. Kommunistile antakse partei-algorganisatsioonile esitamiseks arvele võtmise talong.

Arvestuskaardil täidetakse punkt «Partei liikme või liikmekandidaadi ülemineku registreerimine».

Arvestuskaart kantakse selle saamise päeval arvestuskaartide registreerimise raamatusse. Arvestuskaardi põhjal koostatakse pärast kommunisti arvelevõtmist statistiline kaart ja tähestikuline kaart;

c) kui parteiorganisatsiooni saabub partei liige või liikmekandidaat, kes ei ole ennast arvelt maha võtnud, peab rajooni-, linnakomitee sellest teatama sellele parteikomiteele, kus kommunist arvel on, selleks et lahendada tema organisatsioonist lahkumise küsimus. Ühtlasi saadetakse välja selle kommunisti seletus selle kohta, mispärast ta organisatsioonist ilma loata lahkus. Kui küsimus otsustatakse jaatavalt, siis toimub arvelt mahavõtmine kirja teel, arvelt mahavõtmise talong saadetakse koos arvestuskaardiga sellele rajooni-, linnakomiteele, kuhu kommunist lahkus. Enne arvestuskaardi saamist saabunud partei liiget või liikmekandidaati arvele ei võeta;

d) kui arvestuskaart saadakse kätte enne kommunisti saabumist, peab partei rajooni-, linnakomitee astuma samme tema asukoha kindlakstegemiseks. Kõik need arvestuskaardid kantakse samuti arvestuskaartide registreerimise raamatusse ja neid hoitakse kartoteegi erirubriigis. Kui kommunist 3 kuu jooksul ei ilmu, tagastatakse tema arvestuskaart sellele partei organile, kust ta saadi, selleks et otsustada selle kommunisti küsimus;

e) partei liikmeks ja liikmekandidaadiks vastuvõetud, samuti NLKP-sse taastatud võetakse rajooni-, linnakomiteedes arvele, olenemata sellest, kas neile parteidokumendid on välja antud või ei ole. Arvele võtmise talonge NLKP-sse vastuvõetutele ei anta. Andmed partei liikmete

ja liikmekandidaatide kohta, kes pole parteidokumente saanud, võetakse statistilistesse aruannetesse.

15. Rajooni, linna piires ühest partei-algorganisatsioonist teise siirduvatele kommunistidele annab rajooni-, linnakomitee arvele võtmise talongid. Neil juhtudel arvestuskaartidele märkusi ülemineku kohta ei tehta. Vastavad märkused tehakse vaid statistilisele kaardile ja tähestikulisele kaardile. Arvestuskaardid ja statistilised kaardid paigutatakse nende partei-algorganisatsioonide kaartide juurde, kuhu kommunistid suunati.

16. Partei rajooni-, linnakomitee esitab oblastikomiteele, kraikomiteele või liiduvabariigi kommunistliku partei keskkomiteele, samuti partei ringkonnakomiteele või rajoonilise jaotusega linnas linnakomiteele statistilised aruanded rajooni, linna parteiorganisatsiooni koosseisu kohta.

Statistilised aruanded rajooni, linna parteiorganisatsiooni koosseisu kohta peab läbi vaatama NLKP rajooni-, linnakomitee büroo, kes ühtlasi peab võtma tarvitusele vajalikud abinõud, mis tulenevad statistiliste andmete analüüsist.

III

NLKP LIIKMETE JA LIIKMEKANDIDAATIDE ARVESTUS PARTEI-ALGORGANISATSIOONIDES

17. Partei-algorganisatsioonide sekretäride ülesandeks on:

a) pidada kõigi partei-algorganisatsiooni koosseisu kuuluvate partei liikmete ja liikmekandidaatide personaalset arvestust;

b) arvele võtta partei rajooni-, linnakomiteest saabuvad kommunistid, NLKP-sse vastuvõetud ja taastatud ning samuti arvelt maha võtta parteiorganisatsioonist lahkuvad kommunistid;

c) informeerida parteikoosolekuid organisatsiooni saabunud ja sellest lahkunud kommunistidest, rajooni-, linnakomitee poolt parteisse vastuvõetuist, samuti ka taastatuist ja NLKP-st väljaheidetuist;

d) esitada rajooni-, linnakomiteele regulaarselt teadaandeid partei liikmete ja liikmekandidaatide arvestusandmetes toimunud muudatuste kohta.

18. Kommunistide arvestust partei-algorganisatsioonides peetakse järgmiselt:

a) partei-algorganisatsioonides, kus on kuni 100 kommunisti, nimekirja järgi;

b) partei-algorganisatsioonides, mille koosseisus on üle 100 kommunisti, partei liikmete ja liikmekandidaatide personaalse arvestuse kaartide järgi.

Partei-algorganisatsioonides, kus on olemas tsehhide parteiorganisatsioonid, asetatakse partei liikmete ja liikmekandidaatide personaalse arvestuse kaardid tähestikulisse järjekorda tsehhide parteiorganisatsioonide kaupa, eraldi partei liikmete ja liikmekandidaatide arvestuskaardid.

Partei liikmeid ja liikmekandidaate, keda partei rajooni-, linnakomitee saadab ajutisele arvele, kommunistide arvestuse nimekirjas ei registreerita.

Arvele võtmise talongid, mis antakse partei liikmetele ja liikmekandidaatidele, keda rajooni-, linnakomitee saadab partei-algorganisatsioonidesse, kus on olemas parteikomitee, adresseeritakse parteikomitee sekretäri nimele.

19. Saabunud kommuniste võtab partei-algorganisatsiooni sekretär või tema asetäitja arvele kommunisti poolt esitatud parteipileti või kandidaadikaardi ja arvele võtmise talongi alusel. Arvelevõetud kommunistid kantakse partei liikmete ja liikmekandidaatide arvestuse nimekirja või siis täidetakse nende kohta personaalse arvestuse kaardid. Arvele võtmise talong tagastatakse rajooni-, linnakomiteele märkusega kommunisti arvelevõtmise ja tema ametikoha kohta.

Partei liikmeks ja liikmekandidaadiks vastuvõetud võetakse arvele pärast seda, kui NLKP rajooni-, linnakomitee on kinnitanud partei-algorganisatsiooni otsuse parteisse vastuvõtmise kohta, olenemata sellest, kas parteidokumendid on neile välja antud või ei ole.

20. Lahkuvad kommunistid võtab parteiorganisatsiooni sekretär või tema asetäitja arvelt maha NLKP rajooni-, linnakomitee loa põhjal. Arvelt mahavõtmise kohta tehakse märkus nimekirja või personaalse arvestuse kaardile.

Parteist väljaheidetud ja automaatselt väljalangenud võetakse arvelt maha alles pärast seda, kui parteiorganisatsioon on saanud vastava teadaande rajooni-, linnakomiteelt.

Kommunisti surma puhul teatab partei-algorganisatsiooni sekretär sellest partei rajooni-, linnakomi-

teele ja annab ära surnu parteipileti või kandidaadikaardi.

21. Iga partei liige ja liikmekandidaat, kelle arvestusandmetes on toimunud muudatusi, on kohustatud neist õigeaegselt teatama partei-algorganisatsiooni sekretärile, kes täidab muudatustest teatamise blanketi ja saadab selle partei rajooni-, linnakomiteesse, märkides ühtlasi muudatuse kommunisti personaalse arvestuse kaardile. Parteiorganisatsiooni sekretär on omakorda kohustatud regulaarselt kontrollima, kas kõik muudatused kommunisti arvestusandmetes on registreeritud. Üheaegselt mitme kommunisti arvestusandmetes toimunud muudatustest (haridus, riiklikud autasud, järjekordsete sõjaväeliste auastmete andmine jne.) võib rajooni-, linnakomiteele esitada andmed ühise nimekirjaga.

IV

NLKP LIIKMETE JA LIIKMEKANDIDAATIDE ARVESTUSE JUHTIMINE OBLASTIKOMITEEDE, KRAIKOMITEEDE JA LIIDUVABARIIKIDE KOMMUNISTLIKE PARTEIDE KESKKOMITEEDE POOLT JA VIIMASTE ARUANDED NLKP KESKKOMITEELE

22. Oblastikomiteed, kraikomiteed ja liiduvabariikide kommunistlike parteide keskkomiteed peavad süstemaatiliselt kontrollima partei liikmete ja liikmekandidaatide arvestust igas rajooni ja linna parteiorganisatsioonis ning tarvitusele võtma vajalikud abinõud puuduste kõrvaldamiseks.

23. Partei rajooni-, linnakomiteede statistiliste aruannete põhjal koostatakse oblastikomitees, kraikomitees, liiduvabariigi kommunistliku partei keskkomitees oblasti, krai, vabariigi parteiorganisatsiooni koosseisu kohta koondaruanne, mille vaatab läbi parteikomitee büroo või sekretariaat, ja selle puhul võetakse tarvitusele vajalikud abinõud, mis tulenevad statistiliste andmete analüüsist.

Statistilised aruanded oblasti, krai, vabariigi parteiorganisatsiooni koosseisu kohta esitatakse kindlaksmääratud tähtaegadel NLKP Keskkomiteele.

INSTRUKTSIOON PARTEI LIIKMETE JA KANDIDAATIDE LIIKMEMAKSUDE KOHTA*

(Kinnitatud NLKP Keskkomitee Sekretariaadi poolt)

I

LIIKMEMAKSUDE MÄÄRADEST

1. Vastavalt partei põhikirja paragrahvile 70 määratakse igakuused liikmemaksud partei liikmeile ja kandidaatidele kindlaks järgmises ulatuses (protsentides töötasust):

need, kelle töötasu kuus on			
kuni 500 rbl.,	maksavad	1/2	protsenti
üle 500 rbl., kuid mitte üle 1000 rbl.,	„	1	protsent
1001 rbl. kuni 1500 rbl.,	„	1 1/2	protsenti
1501 rbl. kuni 2000 rbl.,	„	2	„
üle 2000 rbl..	„	3	„

2. Liikmemaksude vastuvõtmisel tuleb arvestada nii partei liikmete ja kandidaatide põhitöötasu kui ka nende täiendavat töötasu (töö kohakaasluse alusel, ületunnitöö, kirjanduslik honorar, loenguline, teaduslik, pedagoogiline jm. töö, lisatasu väljateenitud aastate eest; palgalisand kommunistidele, kes töötavad kaugel asuvais maakohtades ja Kaug-Põhja rajoonides).

Kommunistide töötasu hulka ei tule arvata nende poolt saadavaid ühekordseid preemiaid, toetusi ja võite riigilaenude obligatsioonide järgi.

Ajutiselt töövõimetud kommunistid, kes saavad toetust sotsiaal- või kooperatiivkindlustuse korras, maksavad haiguspäevade eest liikmemaksu summalt, mis nad said haiguslehe järgi.

3. Kommunistid-kolhoosnikud, kes saavad igakuust rahalist tasu või rahalist avanssi, maksavad partei liik-

* Vt. NLKP Keskkomitee 30. septembri 1958. a. otsust lk. 133.

memaksu nende poolt möödunud kuul saadud töötasult, vastavalt käesoleva instruktsiooni punktidele 1 ja 2.

Nendes põllumajandusartellides, kus arveldusi kolhoosnikutega teostatakse aasta lõpul, maksavad kommunistid iga kuu liikmemaksu 50 kopika ulatuses.

Põllumajandusaasta lõpul, kui kolhoos teeb kolhoosnikutega lõpliku arvelduse, maksavad kommunistid täiendavalt liikmemaksu, võttes arvesse aasta üldist sissetulekut, mille hulka arvatakse nii rahaline kui naturaalne tulu ümber arvestatuna rahasse kokkuostuhindade alusel. Täiendava liimemaksu suurus arvutatakse välja järgmisel teel: kommunisti-kolhoosniku üldine aasta sissetulek jagatakse 12 kuu peale, tehakse kindlaks ühe kuu keskmine töötasu ning sellele vastav partei liikmemaksude summa kehtiva liikmemaksude skaala järgi ning seejärel määratakse üldine aastase liikmemaksu summa. Sellest summast arvatakse maha need liikmemaksud, mis kommunist on aasta jooksul juba tasunud. Saadud jääk moodustabki täiendava liikmemaksu suuruse. Näiteks kommunist, kes saab iga kuu keskmiselt 400 rubla rahalist tasu või avanssi, maksis iga kuu 2 rubla liikmemaksu. Üldse maksis ta aasta jooksul 24 rubla. Üldine aastane töötasu aga moodustas 6000 rubla ehk keskmiselt 500 rubla kuus. Sel juhul pidanuks kommunist iga kuu maksma 2 rubla 50 kopikat liikmemaksu ehk 30 rubla aastas. Seega siis tasumisele kuuluva liikmemaksu summa ja juba tasutud liikmemaksude vahe moodustab 6 rubla. Selle vahe maksab kommunist ära sel kuul, kui ta saab aasta eest lõpliku arvelduse. Parteipiletisse tehakse seejuures järgmine märge: lahtris «Kuuteenistus» näidatakse «400 rbl.», aga lahtrisse «Liikmemaks» kirjutatakse «2 rbl. + 6 rbl. maksulisa».

Kommunistid-sõjaväelased tasuvad igakuulist liikmemaksu vastavalt käesoleva instruktsiooni punktidele 1 ja 2, sõltuvalt nende rahalisest palgast.

Kommunistid-õpilased ja pensionärid tasuvad igakuulist liikmemaksu üldistel alustel sõltuvalt saadava stipendiumi või pensioni ja teiste töötasude suurusest, vastavalt käesoleva instruktsiooni punkidele 1 ja 2.

Kesk- ja kõrgemate õppeasutuste õpilased-kommunistid, kes ei saa stipendiumi, samuti ka koduperenaised tasuvad igakuulist liikmemaksu 20 kopikat.

4. Vastavalt partei põhikirja paragrahvile 71 võetakse

partei liikmekandidaadiks astumisel sisseastumismaksu 2% ultuses saadavalt kuutöötasult.

Kolhoosnikud maksavad NLKP liikmekandidaadiks astumisel sisseastumismaksu samuti 2% ulatuses möödunud aastal nende poolt saadud kuu keskmisest töötasust.

II

LIIKMEMAKSUDE VASTUVÕTMISE KORRAST

5. Iga partei liige ja kandidaat tasub liikmemaksu iga kuu isiklikult sellesse parteiorganisatsiooni, kus ta arvel seisab.

Liikmemaksude vastuvõtmist teostab isiklikult partei-algorganisatsiooni sekretär või tema asetäitja, aga kandidaatide grupis või partei-komsomoligrupis parteiorganisaator.

Suurtes partei-algorganisatsioonides, kus on üle 100 kommunisti, võib lubada liikmemakse vastu võtta tsehhide parteiorganisatsioonide sekretäridel, igal üksikjuhul partei rajooni- või linnakomitee eriotsusega.

Partei liikmed ja kandidaadid, kes on ajutiselt lahkunud parteiorganisatsioonist lühiajalistele kursustele, ametialasesse komandeeringusse jms., tasuvad liikmemaksu selles partei-algorganisatsioonis, kus nad ajutisel arvel seisavad.

Parteiorganisatsioonide sekretäridel ja parteiorganisaatoritel ei ole õigust vastu võtta liikmemakse organisatsiooni äsjasaabunud kommunistidelt enne alalisele või ajutisele arvele võtmist partei rajooni- või linnakomitees.

6. Partei-algorganisatsiooni sekretär, kandidaadigrupi või partei-komsomoligrupi parteiorganisaator on kohustatud liikmemaksude vastuvõtmisel partei liikmete ja kandidaatide parteipiletisse või kandidaadikaarti lööma stambijäljendi liikmemaksude tasumise kohta, andma oma allkirja ja märkima igalt liikmelt ja kandidaadilt saadud liikmemaksud liikmemaksude tasumise aruandesse (vorm nr. 1).

Stambi vorm liikmemaksude tasumise märkimiseks määratakse kindlaks partei rajooni- või linnakomitee poolt ja stambil peab olema partei-algorganisatsiooni number, mis talle on antud partei liikmete ja kandidaatide arvestuse instruktsiooni kohaselt.

7. Liikmemaksude tasumise aruanne avatakse iga kuu esimeseks kuupäevaks ja suletakse kuu viimase päevaga. Liikmemaksude tasumise aruandesse märgitakse enne aruandekuu algust (tähestiku järgi) kõik partei liikmed ja kandidaadid, kes seisavad arvel antud parteiorganisatsioonis, kusjuures märgitakse ära viimane kuu, mille eest on igal kommunistil liikmemaks tasutud. Järgnevad lahtrid täidetakse liikmemaksu vastuvõtmisel.

Nende partei liikmete ja kandidaatide kohta, kes millegipärast ei tasunud maksu aruandekuul, tehakse vastav märge, kusjuures näidatakse ära, millise kuu (välja arvatud aruandekuu) eest ja kui suures summas jäi võlgnevus.

III

LIIKMEMAKSUDE HOIDMINE, ÜLEANDMINE JA ARUANDLUS

8. Partei-algorganisatsioonide sekretärid ning kandidaadigruppide ja partei-komsomoligruppide parteiorganisaatorid peavad laekunud liikmemaksud täielikult üle andma sedamööda, kuidas need laekuvad, kuid mitte harvemini kui üks kord kümne päeva jooksul, koos avaldusega (vorm nr. 2), lähimasse hoiukassasse või hoiukassa agentuuri.

Maa partei-algorganisatsioonide sekretärid, kandidaadigruppide ning partei-komsomoligruppide parteiorganisaatorid annavad samuti kogutud liikmemaksud üle lähimasse hoiukassasse või hoiukassa agentuuri mitte harvemini kui üks kord kuus.

Liikmemaksude tasumise aruanded ja dokumendid raha hoiukassasse üleandmise kohta säilitatakse partei-algorganisatsioonis või partei rajooni-, linnakomitees.

Tsehhide parteiorganisatsioonide sekretärid on kohustatud liikmemaksude tasumise aruanded üle andma parteiorganisatsiooni või parteikomitee sekretärile hiljemalt järgmise kuu 5. kuupäevaks koos dokumentidega kogutud raha hoiukassasse üleandmise kohta.

Iga aruandekuu lõpul koostavad parteikomiteede sekretärid, partei-algorganisatsioonide sekretärid, kandidaadigruppide ning partei-komsomoligruppide parteiorganisaatorid koondaruande (vorm nr. 3) liikmemaksude laekumise kohta möödunud aruandekuul ja esitavad selle

partei rajooni- või linnakomiteesse rajooni- või linnakomitee poolt määratud tähtajaks, kuid mitte hiljem kui aruandekuule järgneva kuu 10. kuupäevaks.

Märkus: a) Kaug-Põhja rajoonides ja teistes rajoonides, kus on raske täita punktis 8 esitatud nõudmisi, määratakse partei-algorganisatsioonides kogutud liikmemaksude üleandmise kord ja tähtajad kindlaks oblastikomiteede, kraikomiteede või liiduvabariikide kommunistlike parteide keskkomiteede poolt;

b) tsehhide parteiorganisatsioonide sekretärid peavad kogutud liikmemaksud täielikult üle andma sedamööda, kuidas need laekuvad, kuid mitte harvemini kui üks kord kümne päeva jooksul, partei-algorganisatsiooni sekretärile, parteikomitee sekretärile, või siis parteiorganisatsiooni büroo, parteikomitee otsusel vahetult hoiukassasse.

9. Partei rajooni- ja linnakomiteed koostavad partei-algorganisatsioonide poolt liikmemaksude laekumise kohta esitatud igakuuliste aruannete alusel koondaruande liikmemaksude laekumise kohta möödunud kuul rajooni või linna parteiorganisatsiooni kohta tervikuna (vorm nr. 3) ja esitavad selle ringkonna-, oblasti-, kraikomiteesse või liiduvabariigi kommunistliku partei keskkomiteesse hiljemalt aruandekuule järgneva kuu 15. kuupäevaks. Sealjuures lahtris 4 näidatakse peale partei-algorganisatsioonidelt saadud andmete veel liikmemaksude summa, mis aruandekuul laekus hoiukassadesse, aga aruande lahtris 5 näidatakse liikmemaksude summa, mis hoiukassad on üle kandnud oblasti-, kraikomitee või liiduvabariigi kommunistliku partei keskkomitee jooksvale eriarvele.

Need partei rajooni- ja linnakomiteed, kellel on oblasti-, kraikomitee või liiduvabariigi kommunistliku partei keskkomitee vastava otsuse kohaselt lubatud partei liikmemaksude igakuulise aruande asemel esitada aruandeid üks kord kolme kuu tagant, esitavad kvartaliaruande (vorm nr. 3a) hiljemalt aruandekvartalile järgneva kuu 15. kuupäevaks.

Partei rajooni- ja linnakomiteedes peetakse iga partei-algorganisatsiooni kohta eraldi liikmemaksude tasumise arvestuskaarti (vorm nr. 4), mida iga kuu möödumisel regulaarselt täidetakse liikmemaksude laekumise kohta partei-algorganisatsioonide poolt esitatud aruannete alusel.

IV

LIIKMEMAKSUDE VASTUVÕTMISE JUHTIMINE

10. Ringkonna-, oblasti-, kraikomiteed ja liiduvabariikide kommunistlike parteide keskkomiteed on kohustatud süstemaatiliselt kontrollima partei liikmete ja kandidaatide poolt liikmemaksude tasumise seisukorda igas rajooni, linna parteiorganisatsioonis ja ära kuulama rajooni-, linnakomiteede aruanded liikmemaksude kogumise juhtimise kohta.

Andmed liikmemaksude tasumise seisukorra kohta ringkonnas, oblastis, krais, vabariigis tuleb vähemalt üks kord poolaasta jooksul läbi vaadata ringkonna-, oblasti-, kraikomiteede või liiduvabariikide kommunistlike parteide keskkomiteede sekretariaatidel või büroodel.

Ringkonna-, oblasti-, kraikomiteed ja liiduvabariikide kommunistlike parteide keskkomiteed peavad saadud aruannete alusel liikmemaksude laekumise arvestust (vorm nr. 4) iga linna- ja rajooniorganisatsiooni kohta eraldi, süstemaatiliselt kontrollivad liikmemaksude parteieelarve jooksvale arvele laekumise õigeaegsust, kord kvartalis koostavad koondaruande (vorm nr. 3a) kogu ringkonna, oblasti, krai või vabariigi parteiorganisatsiooni kohta ja hiljemalt aruandekuule järgneva kuu 20. kuupäevaks esitavad selle Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomiteesse.

11. Partei rajooni- ja linnakomiteed on kohustatud süstemaatiliselt jälgima, et kommunistid õigeaegselt tasuksid liikmemaksud ja et parteiorganisatsioonide sekretärid õigeaegselt annaksid kogutud liikmemaksud üle hoiukassasse, ning osutama abi partei-algorganisatsioonidele liikmemaksude vastuvõtmise õigeks organiseerimiseks.

Liikmemaksude laekumise tulemused tuleb mitte harvemini, kui üks kord kolme kuu jooksul läbi vaadata ja kinnitada partei-algorganisatsioonide koosolekutel, parteikomiteede ja partei-algorganisatsioonide büroode istungitel, samuti ka partei rajooni- ja linnakomiteede poolt.

12. Rajoonide, linnade, ringkondade, oblastite, kraide parteiorganisatsioonide ja liiduvabariikide kommunistlike parteide revisjonikomisjonid on kohustatud mitte harvemini, kui üks kord kvartalis kontrollima partei liikmetelt ja kandidaatidelt liikmemaksude kogumise õigsust, laekunud liikmemaksude parteikassasse ülekandmise

õigeaegsust ja liikmemaksude kohta aruandluse esitamise õigsust.

Revisjonikomisjonide akte peavad tingimata arutama rajooni-, linna-, ringkonna-, oblasti- ja kraikomiteed ning liiduvabariikide kommunistlike parteide keskkomiteed ja peale nende arutamist koos vastava parteikomitee otsusega saatma kõrgemalseisvasse parteikomiteesse.

Oblastite ja kraide parteiorganisatsioonide ning liiduvabariikide kommunistlike parteide revisjonikomisjonide aktid tuleb esitada Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomiteele ja Kesk-revisjonikomisjonile üks kord poolaastas.

Vorm nr. 1

ARUANNE

19..... a. augustikuus .....

(organisatsiooni nimetus)

partei liikmetelt ja kandidaatidelt laekunud liikmemaksude kohta

Jrk. nr.	Perekonnanimi ja initsiaalid	Parteidokumendi nr.	Missuguse viimase kuu eest on liikmemaks tasutud	Missuguste kuude eest liikmemaksu tasutakse	Üldtöötasu kuus	Liikmemaksu summa		Liikmemaksu võlgnevus aruandekuu viimasel päeval			Allkiri liikmemaksu tasumise kohta või märkus liikmemaksu mittetasumise põhjuste kohta
						rbl.	kop.	Missuguste kuude eest	Summa rbl.	Summa kop.	
1	Antipov I. I.	0000000	V	VI, VII	490 501	7	46	—	—	—	Isiklik allkiri
2	Bakuridze J. A.	0000000	VI	VII	800	8	—	—	—	—	Isiklik allkiri
3	Volkov I. V.	0000000	VI	VII	1200	18	—	—	—	—	Isiklik allkiri
4	Sidorenko I. S.	0000000	VI	—	1400	—	—	VII	21	—	Komandeeringus
5	Timofejev P. I.	0000000	VI	VII	2300	69	—	—	—	—	Isiklik allkiri
6	Usmanov M. U.	0000000	V	V	1000	10	—	VII	10	—	Isiklik allkiri
7	Haritonov P. V.	0000000	VI	VII	1900	38	—	—	—	—	Isiklik allkiri
	Kokku:	—	—	—	—	150	46	—	31	—	

Partei-algorganisatsiooni sekretär (allkiri)

Vorm nr. 2

AVALDUS

..... hoiukassale nr. .....
(rajooni, linna nimetus)

.....
(parteiorganisatsiooni nimetus ja number)

.....
(raha ülekandnud isiku perekonna-, ees- ja isanimi)

Palun vastu võtta ülekandmiseks Riigipanka .....

.....
(liiduvabariigi kommunistliku partei keskkomitee, krai-, oblastikomitee nimetus)

jooksvale eriarvele 19.... a. ..... kuus

kogutud liikmemaksud ..... rbl.
(sõnadega)

..... kop. suuruses summas.

„.....“ ..... 19..... a. .....
(raha ülekandnud isiku allkiri)

Hoiukassa märkus

Hoiukassa nr. ..... poolt on vastu võetud

..... rbl. ..... kop.
(sõnadega)

kviitungi nr. ..... järgi.

Kontrolör (allkiri)

Laekur (allkiri)

„.....“ ..... 19..... a.

Hoiukassa stamp või pitsati jäljend

Vorm nr. 3

KOONDARUANNE

..... kuus 19 ..... a. laekunud liikmemaksude kohta ..... oblastis, krais, vabariigis
(parteiorganisatsiooni nimetus)

---

1. Organisatsioonis oli liikmeid ja kandidaate aruandekuu algul . . . .
2. Liikmete ja kandidaatide arv, kes tasusid liikmemaksud aruandekuul . . . .
3. Laekunud liikmemaksude üldsumma . . . .
4. Hoiukassale üle antud . . . .
5. Hoiukassa poolt oblasti-, kraikomitee, liiduvabariigi KP keskkomitee jooksvale eriarvele üle kantud . . . .
6. Aruandekuu lõpul on organisatsioonis liikmeid ja kandidaate . . . .
7. Neist ei tasunud liikmemaksu:
   a) 1 kuu eest . . . .
   b) 2 kuu eest . . . .
   c) 3 ja rohkem kuu eest . . . .
8. Liikmemaksude võlgnevuse summa . . . .

Pitsati koht	**Sekretär** (allkiri)

„.....“ ..... 19 ..... a.

Koondaruanne esitatakse:

1. Partei-algorganisatsioonide sekretäride ja gruppide parteiorganisaatorite poolt rajooni-, linnakomiteesse partei rajooni- või linnakomitee poolt määratud tähtajaks, kuid mitte hiljem kui aruandekuule järgneva kuu 10. kuupäevaks.
2. Rajooni- ja linnakomiteede poolt esitatakse ringkonna-, oblasti-, kraikomiteesse või liiduvabariigi kommunistliku partei keskkomiteesse hiljemalt aruandekuule järgneva kuu 15. kuupäevaks.

Vorm nr. 3a

KOONDARUANNE

..... kuus 19..... a. laekunud liikmemaksude

kohta ..... oblastis, krais, vabariigis
(parteiorganisatsiooni nimetus)

---

1. Organisatsioonis oli liikmeid ja kandidaate aruandekvartali algul . . . .
2. Aruandekvartalis laekunud liikmemaksude üldsumma . . . .
3. Hoiukassale üle antud . . . .
4. Hoiukassa poolt oblasti-, kraikomitee, liiduvabariigi KP keskkomitee jooksvale eriarvele üle kantud . . . .
5. Aruandekvartali lõpul on organisatsioonis liikmeid ja kandidaate . . . .
6. Neist ei tasunud liikmemaksu:
   a) 1 kuu eest . . . .
   b) 2 kuu eest . . . .
   c) 3 kuu eest . . . .
7. Liikmemaksude võlgnevuse summa . . . .

Pitsati koht	**Sekretär** (allkiri)

„.....“ ..... 19..... a.

Oblasti-, kraikomiteed ja liiduvabariikide kommunistlike parteide keskkomiteed esitavad NLKP Keskkomiteele koondaruande vormi nr. 3a kohaselt hiljemalt aruandekvartalile järgneva kuu 20. kuupäevaks.

Sama vormi kohaselt esitavad oblasti-, kraikomiteele või liiduvabariigi kommunistliku partei keskkomiteele aruande hiljemalt aruandekvartalile järgneva kuu 15. kuupäevaks need rajooni- ja linnakomiteed, kellel on lubatud igakuuliste aruannete asemel esitada kvartaliaruandeid.

LIIKMEMAKSUDE TASUMISE ARVESTUSKAART Vorm nr. 3

..... kohta 19..... a.

(parteiorganisatsiooni nimetus)

Kuud	Aruande esitamise kuupäev	Organisatsioonis oli liikmeid ja kandidaate kuu alguseks	Liikmeid ja kandidaate, kes tasusid liikmemakse	Maksude laekumine kuus			Organisatsioonis on liikmeid ja liikmekandidaate kuu lõpuks	Neist ei tasunud liikmemaksu			Ligikaudne võlgnevuse summa
				laekunud liikmemaksude üldsumma	hoiukassasse üleantud liikmemaksude summa	hoiukassa poolt oblasti-, kraikomitee, liiduvabariigi KP KK arvele ülekantud liikmemaksude summa		1 kuu eest	2 kuu eest	3 ja rohkem kuu eest	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Jaanuar											
Veebruar											
Märts											
Aprill											
Mai											
Juuni											
Juuli											
August											
September											
Oktoober											
November											
Detsember											
Kokku:											

Arvestuskaarte peetakse:

1) parteikomiteedes iga tsehhiorganisatsiooni kohta ja koondkaarti parteikomitee kohta;
2) rajooni- ja linnakomiteedes iga partei-algorganisatsiooni kohta ja koondkaarti rajooni, linna kohta;
3) ringkonna-, oblasti-, kraikomiteedes ja liiduvabariikide kommunistlike parteide keskkomiteedes iga linna-, rajoonikomitee kohta ja koondkaarti ringkonna, oblasti, krai või vabariigi partei-organisatsiooni kohta.

TOOTMIS- JA KAUBANDUSETTEVÕTETE PARTEI-ALGORGANISATSIOONIDES KOMISJONIDE MOODUSTAMISEST ETTEVÕTETE ADMINISTRATSIOONI TEGEVUSE KONTROLLIMISE ÕIGUSE ELLUVIIMISEKS PARTEI-ORGANISATSIOONIDE POOLT

NLKP Keskkomitee otsus 26. juunil 1959

Meie maal kommunistliku ühiskonna hoogsaks ehitamiseks NLKP XXI kongressil seatud ajalooliste ülesannete edukas täitmine on võimalik siis, kui arendatakse edasi sotsialistlikku demokraatiat, rahvahulkade loovat initsiatiivi ja isetegevust, kui ühiskondlikke organisatsioone ja kõiki töötajaid veelgi aktiivsemalt kaasa tõmmatakse osa võtma riigi valitsemisest, majandusliku ülesehitustöö ja kultuurielu juhtimisest.

Uued ülesanded nõuavad parteiorganisatsioonide osatähtsuse ja vastutuse tõstmist riiklike plaanide täitmisel, siseparteilise demokraatia edasiarendamist, parteihulkade aktiivsuse suurendamist. Erakordselt tähtsaks ülesandeks parteiorganisatsioonide töös NSV Liidu rahvamajanduse arendamise seitsme aasta plaani täitmise alal on igati tugevdada partei ja valitsuse direktiivide täitmise kontrollimist ja organiseerimist. Seoses sellega on nüüd eriti tähtis laiendada ühiskondlikku kontrolli kui kõigi riigi- ja majandusorganite töö parandamise läbiproovitud meetodit. V. I. Lenin märkis, et juhtijate ainuvõimu on tarvis tingimata täiendada altpoolt tuleva kontrolli mitmesuguste vormide ja viisidega.

NLKP Keskkomitee märgib, et tootmis- ja kaubandusettevõtete partei-algorganisatsioonid ei kasuta küllaldaselt neile partei põhikirjaga antud ettevõtete administratsiooni tegevuse kontrollimise õigust ja et selle kontrolli väljakujunenud organisatsioonilised vormid ei vasta vajalikul määral NLKP XXI kongressil seatud nõuetele ja

ülesannetele. Sageli seisab kontroll ainult selles, et kuulatakse majandusjuhtide üldisi aruandeid tootmisplaanide täitmise kokkuvõtetest, sealjuures aga jäävad ettevõtete töö paljud tähtsad küsimused parteiorganisatsiooni vaatepiirist välja. Ühiskondliku kontrolli teostamisele ettevõtetes tõmmatakse ikka veel vähe kaasa ametiühingu- ja komsomoliorganisatsioone.

NLKP Keskkomitee **otsustab:**

1. Selleks et kõrvaldada NLKP põhikirjaga ettenähtud ettevõtete administratsiooni tegevuse kontrollimise õiguse rakendamisel esinevad puudused ja seda õigust täielikumalt ellu viia, tunnistada vajalikuks moodustada tootmis- ja kaubandusettevõtete partei-algorganisatsioonides NLKP liikmetest ja liikmekandidaatidest komisjonid administratsiooni tegevuse kontrollimise õiguse elluviimiseks parteiorganisatsioonide poolt.

Olenevalt ettevõtete töö iseloomust ja tingimustest võivad parteiorganisatsioonid moodustada komisjone kontrolli teostamiseks selle üle, kuivõrd õigeaegselt ja kvaliteetselt täidetakse plaane ja ülesandeid toodangu andmise osas teistele administratiivsetele majanduspiirkondadele, ekspordiks, riigikaitsetööstusele, selle üle, milline on toodangu kvaliteet, kuidas juurutatakse uut tehnikat ja tehnoloogiat, kuidas toimub tootmise mehhaniseerimine ja automatiseerimine jne. Kaubandusettevõtetes luuakse komisjonid kontrolli teostamiseks kaupade häireteta kohaleveo, nõukogude kaubanduse reeglitest kinnipidamise, ringlus- ja tootmiskulude vähendamise jne. üle.

Kinnitada tootmis- ja kaubandusettevõtete partei-algorganisatsioonide poolt ettevõtete administratsiooni tegevuse kontrollimise õiguse elluviimise komisjonide põhimäärus (juurde lisatud).

2. Kohustada liiduvabariikide kommunistlike parteide keskkomiteesid, partei krai-, oblasti-, linna- ja rajoonikomiteesid andma partei-algorganisatsioonidele vajalikku abi nende poolt ettevõtete töö kontrollimisel, üldistama ja levitama komisjonide töökogemusi. Kohustada rahvamajanduse nõukogusid, ettevõtete ning nõukogude ja majandusorganite juhtijaid viivitamata läbi vaatama partei-algorganisatsioonide ja komisjonide ettepanekuid ja astuma vajalikke samme ettevõtete tegevuse parandamiseks.

TOOTMIS- JA KAUBANDUSETTEVÕTETE PARTEI-ALGORGANISATSIOONIDE POOLT ETTEVÕTETE ADMINISTRATSIOONI TEGEVUSE KONTROLLIMISE ÕIGUSE ELLUVIIMISE KOMISJONIDE

PÕHIMÄÄRUS

Selleks et suurendada partei-algorganisatsioonide vastutust riiklike plaanide täitmise eest, et nad saaksid täielikumalt teostada neile NLKP põhikirjaga antud majandusliku tegevuse kontrollimise õigust, ja samuti ka sisemise demokraatia edasiseks laiendamiseks, parteihulkade initsiatiivi ja isetegevuse arendamiseks moodustatakse tootmis- ja kaubandusettevõtete partei-algorganisatsioonides NLKP liikmetest ja liikmekandidaatidest komisjonid ettevõtete administratsiooni tegevuse kontrollimise õiguse elluviimiseks.

Parteiorganisatsioonide komisjonide ülesanded, nende õigused ja kohustused

1. Lähtudes sellest, et partei-algorganisatsioonide kõige tähtsamaks ülesandeks on teha rahvahulkades pidevalt organiseerimistööd, mis on suunatud NSV Liidu rahvamajanduse arendamise plaanide edukale elluviimisele, peavad parteiorganisatsioonide komisjonid teostama süstemaatilist kontrolli tootmisülesannete, riiklike tellimuste ja hangete õigeaegse täitmise üle ettevõtte poolt kogu nomenklatuuri ulatuses ja kõrge kvaliteediga, valvama selle järele, et kõik ettevõtte töötajad peaksid kinni riiklikust distsipliinist, võitlema kohalike huvide eelistamise ja kitsalt ametkondliku suhtumise vastu, mis toovad kahju üldriiklikele huvidele.

Komisjonid ei kujuta endast mingeid erilisi kontrollorganeid, mis eksisteeriksid parteiorganisatsiooniga paralleelselt; nad on üheks organisatsioonivormiks, mille kaudu partei-algorganisatsioonid ellu viivad nendele NLKP põhikirjaga antud administratsiooni tegevuse kontrollimise õigust. Komisjonid töötavad partei-algorganisatsioonide komiteede, büroode ja sekretäride juhtimisel.

2. Selleks et edukalt teostada parteilist kontrolli kogu tööstus-, transpordi- ja ehitusettevõtete, samuti ka ettevõtete ja ehituste tellimusi täitvate projekteerimisorganisatsioonide, konstruktoribüroode ja teadusliku uurimise instituutide mitmekülgse tegevuse üle, võib parteiorganisatsioonide äranägemisel ja olenevalt tootmise iseloomust moodustada:

— komisjone kontrolli teostamiseks selle üle, kuidas täidetakse riiklikke tellimusi ja koopereerimishankeid teistele ettevõtetele ning administratiivsetele majanduspiirkondadele;

— komisjone eriliste, spetsiaalsete ja eksporthangete täitmise kontrollimiseks;

— komisjone toodangu kvaliteedi kontrollimiseks;

— komisjone ehitustööde maksumuse alandamise ja kvaliteedi parandamise kontrollimiseks;

— komisjone transpordi tehniliste vahendite ratsionaalse kasutamise kontrollimiseks;

— komisjone kontrolli teostamiseks uue tehnika juurutamise, tootmisprotsesside mehhaniseerimise ja automatiseerimise plaanide täitmise üle.

Kaubanduse ja ühiskondliku toitlustamise ettevõtete parteiorganisatsioonid võivad moodustada komisjone:

— kontrolli teostamiseks kaupade häireteta kohaleveo üle;

— kontrolli teostamiseks nõukogude kaubanduse eeskirjadest kinnipidamise üle;

— kontrolli teostamiseks ringlus- ja tootmiskulude vähendamise üle.

Tööstus-, transpordi-, ehitus- ja kaubandusettevõtete ning samuti ka ettevõtete ja ehituste tellimusi täitvate projekteerimisorganisatsioonide, konstruktoribüroode ja teadusliku uurimise instituutide partei-algorganisatsioonid loovad vajaduse korral ka muid komisjone, olenevalt kohalikest tingimustest ja nende ülesannete tähtsusest, mida lahendab antud ettevõte, tsehh, organisatsioon või instituut.

3. Komisjonid peavad tähelepanelikult tundma õppima olukorda nendes töölõikudes, mille üle nad vahetult kontrolli teostavad, puuduste avastamisel ettevõtte (tsehhi, organisatsiooni või instituudi) töös viivitamata teatama kontrolli tulemustest parteikomiteele (parteibüroole) või parteikoosolekule, ettevõtte (tsehhi, organisatsiooni või

instituudi) juhtkonnale ja üheskoos nendega kohapeal tarvitusele võtma kõik abinõud avastatud ebanormaalsuste kõrvaldamiseks.

Nendel juhtudel, kui majandusjuhid komisjoni poolt kindlakstehtud puudusi õigeaegselt ei kõrvalda, arutab parteikomitee (parteibüroo) või parteikoosolek parteiorganisatsioonile antud majandusliku tegevuse kontrollimise õigust teostades seda küsimust oma istungil või koosolekul ja võtab majandusjuhtide suhtes tarvitusele parteilise mõjutamise abinõud. Kui mainitud abinõudest ei piisa, pöördub parteiorganisatsioon abi saamiseks rajooni-, linna-, oblasti- või vabariigi partei- ja nõukogude organite poole, administratiivse majanduspiirkonna rahvamajanduse nõukogu poole.

Kui märgitud juhtivad organid ei astu parteiorganisatsiooni signaalide põhjal vajalikke samme, siis võib viimane teatada sellest NLKP Keskkomiteele või NSV Liidu Ministrite Nõukogule.

4. Komisjonidel on õigus esitada parteikomiteede või parteibüroode kaudu tööliste ja teenistujate koosolekutele arutamiseks küsimusi, mis taotlevad tsehhi, tehase, ettevõtte või instituudi töö parandamist, selleks et mobiliseerida kollektiiv puuduste kõrvaldamisele; arutada küsimusi oma istungitel, selleks et neid esialgselt läbi vaadata ja välja töötada vastavaid ettepanekuid. Avalikkusele ja laialdasele aktiivile toetudes peavad komisjonid sihikindlalt taotlema, et nende poolt ülestõstetud küsimused lõpuni lahendataks ning avastatud puudused täielikult kõrvaldataks.

5. Parteikomiteed, parteibürood ja parteiorganisatsioonide sekretärid peavad valvama selle üle, et komisjonide tegevus ei muutuks tarbetuks paberimäärimiseks. On tarvis tagada komisjonide töö operatiivsus, et ära hoida ühe või teise ülesande täitmatajätmist ettevõtte poolt, et vältida puuduste kogunemist, et õigeaegselt tarvitusele võtta abinõud nende kõrvaldamiseks. Oma tööst annavad komisjonid perioodiliselt aru parteikomiteele, parteibüroole või parteiorganisatsiooni üldkoosolekule.

6. Tootmise olukorda kontrollides ei tohi partei-algorganisatsioonide komisjonid muuta ega anda mingeid administratiivseid korraldusi, sest see oleks ainujuhtimise printsiibi rikkumine. Ühtlasi peavad majandusjuhid igati abistama komisjone nende töös, esitama neid huvitavates

küsimustes neile tutvumiseks vajalikke materjale ja andmeid ning komisjone objektiivselt informeerima valitsevast olukorrast, viivitamata läbi vaatama komisjonide ettepanekud ja õigeaegselt samme astuma komisjonide poolt avastatud puuduste kõrvaldamiseks.

Komisjonide moodustamise ja aruandluse kord

7. Komisjonide arvuline ja isikuline koosseis määratakse kindlaks olenevalt töö mahust ja iseloomust ja valitakse lahtisel hääletamisel partei-algorganisatsiooni kommunistide üldkoosolekul või parteikonverentsil. Komisjonid valitakse üheks aastaks ja nende ümbervalimine toimub järjekordsetel parteiorganite aruande- ja valimiskoosolekutel.

Kui aruandeperioodi kestel tekib vajadus uue komisjoni moodustamiseks või olemasolevate koosseisu muutmiseks, siis esitatakse need küsimused läbivaatamiseks järjekordsele parteikoosolekule, suurtes parteiorganisatsioonides aga, kus parteikonverentsid toimuvad üks kord aastas, otsustatakse need küsimused parteikomiteede istungitel.

Komisjonide koosseisu on tarvis valida paremini ettevalmistatud printsipiaalseid, aktiivseid kommuniste — töölisi, teenistujaid, insener-tehnilisi töötajaid, kes tegelikult suudavad organiseerida tõelist kontrolli partei ja valitsuse direktiivide täitmise üle.

8. Riigikaitsetööstuse ja erirežiimiga ettevõtetes ning spetsiaaltsehhides komisjonide moodustamisel on tarvis rangelt kinni pidada kehtivatest riigisaladuse hoidmise instruktsioonidest. Kõik selliste komisjonide liikmed valitakse ainult nende kommunistide hulgast, kes töötavad antud töölõigus ja kellel on luba antud lõigus töötada. Erirežiimiga ettevõtete ja tsehhide komisjonide tegevus peab täielikult vastama tootmise salajasusest kinnipidamise nõuetele ja võimatuks tegema igasuguse riigisaladuse avalikukstegemise.

9. Väikesearvulistes partei-algorganisatsioonides moodustatakse komisjonid partei üldkoosoleku äranägemisel. Seal, kus komisjonide loomine tunnistatakse ebaotstarbekohaseks, teostavad majandusliku tegevuse kontrolli kõik

kommunistid partei-algorganisatsiooni sekretäri juhtimisel.

10. Nendes ettevõtetes, kus partei-algorganisatsioone ei ole, täidavad kontrolli funktsioone ja riikliku distsipliini rikkumise juhtumitest signaliseerimise funktsioone ametiühingu- ja komsomoliorganisatsioonid, nagu see on ette nähtud vastavate ametiühinguorganisatsioonide töö eeskirjadega, ning komsomoli suhtes NLKP põhikirjaga.

11. Parteikomiteed ja parteibürood tõmbavad komisjonide tööle laialdaselt kaasa ametiühingu- ja komsomoliaktiivi, parimaid parteituid töölisi, spetsialiste, inimesi, kes tootmist hästi tunnevad, tagavad tiheda seose komisjonide töö ja teiste ennast õigustanud ühiskondliku kontrolli vormide vahel, mis on kasutamist leidnud partei-, ametiühingu- ja komsomoliorganisatsioonides (majandusjuhtide aruannete ärakuulamine parteikoosolekutel, alaliselt tegutsevad tootmisnõupidamised, ametiühingukomiteede tootmiskomisjonid, komsomolipostid ja «kerge ratsaväe» reidid jne.). Mitmesuguste parteilise ja ühiskondliku kontrolli vormide tegevuse kooskõlastamine peab kaasa aitama igasuguse kontrollimisega liialdamise ärahoidmisele, majandusaparaadi mittevajaliku tülitamise vältimisele ja talle oma funktsioonide täitmiseks normaalsete tingimuste loomisele.

12. Parteikomiteed ja parteibürood võivad juhul, kui koopereerimishangete täitmatajäämises on süüdi teised ettevõtted ja asutused, teatada sellest nende ettevõtete ja asutuste parteiorganisatsioonidele. Niisuguse teate saanud parteiorganisatsioonid on kohustatud selle viivitamata läbi arutama, kohapeal vajalikke samme astuma ja otsekohe sisuliselt vastama.

III
DIREKTIIVID PARTEI-, NÕUKOGUDE, MAJANDUS-, AMETIÜHINGU- JA KOMSOMOLITÖÖ KÜSIMUSTES

PARTEI-, AMETIÜHINGU- JA KOMSOMOLITÖÖTAJATE EBASEADUSLIKUST TÖÖLPIDAMISEST MAJANDUSORGANI ARVEL NSV LIIDU LAIATARBE TÖÖSTUSKAUPADE MINISTEERIUMI KUNSTKIU KOMBINAADIS (KALININI LINN)

NLKP Keskkomitee otsus 30. aprillil 1955

Kontrollimisel on kindlaks tehtud, et NSV Liidu Laiatarbe Tööstuskaupade Ministeeriumi Kunstkiu Kombinaadi nr. 513 (Kalinini linn) NLKP Keskkomitee parteiorganisaator sm. Baženov ja kombinaadi direktor sm. Aljohhin rikkusid jämedalt Keskkomitee 11. märtsi 1948. a. direktiivi majandusorganite arvel parteitöötajate töölpidamise keelamise kohta.

Kombinaadis peeti ebaseaduslikult tööl neli tsehhi parteiorganisatsiooni sekretäri, viis ametiühingu ja neli komsomolitöötajat. Selleks et maskeerida oma ebaõiget tegevust, määrasid kombinaadi juhtijad vabastatud töötajad fiktiivsetele töökohtadele meistritena, vahetusinseneridena, masinistidena ja tootmisõpetuse instruktoritena. Seades parteitöötajad sõltuvusse administratsioonist ja võttes neilt iseseisvuse, tekitas kombinaadi juhtkond sellega tõsist kahju kriitika ja enesekriitika arendamisele, kaadri õige kasvatamise ja partei-poliitilise töö hoogustamise huvidele.

NLKP Keskkomitee **otsustab:**

1. Majandusorganite arvel parteitöötajate töölpidamise lubamatuse kohta NLKP Keskkomitee juhendi jämeda rikkumise eest võtta kombinaadi NLKP Keskkomitee parteiorganisaator T. A. Baženov töölt maha ja avaldada talle vali noomitus.

2. Ettevõtte arvel fiktiivsetel ametikohtadel partei-, ametiühingu- ja komsomolitöötajate töölpidamise eest vabastada kombinaadi direktor sm. N. J. Aljohhin töölt ja avaldada talle noomitus.

3. Märkida, et NLKP Kalinini Oblastikomitee laskis teha vea selles küsimuses ega avastanud õigeaegselt partei-, ametiühingu- ja komsomolitöötajate majandusorganite arvel ebaseadusliku töölpidamise fakte.

Kohustada NLKP oblastikomiteed selgitama käesolevat otsust Kunstkiu Kombinaadi parteikoosolekul.

VABASTATUD PARTEI- JA KOMSOMOLITÖÖTAJATELE ERIALASE TÖÖSTAAŽI ARVESTAMISEST NENDE PARTEI- JA KOMSOMOLIORGANITES TÖÖTAMISE AJA EEST

NLKP Keskkomitee otsus 6. juunil 1956

Kehtestada, et vabastatud partei- ja komsomolitöötajatele arvestatakse partei- ja komsomoliorganites töötamise aja eest tööstaaž eriala järgi.

ÜLELIIDULISES JA VABARIIKLIKUS VÕISTLUSES VÕITJATEKS TULNUD ETTEVÕTETE VABASTATUD PARTEI-, AMETIÜHINGU- JA KOMSOMOLITÖÖTAJATE PREMEERIMISE KORRAST*

NLKP Keskkomitee otsus 9. juunil 1956

1. Muuta NLKP Keskkomitee 2. augusti 1946. a. otsust ja lubada premeerida üleliidulises ja vabariiklikus sotsialistlikus võistluses võitjaks tulnud ettevõtete vabastatud partei-, ametiühingu- ja komsomolitöötajaid.

2. Kehtestada, et preemiad ettevõtete vabastatud partei-, ametiühingu- ja komsomolitöötajatele antakse kahe nädala kuni kuu palga suuruses ametipalgast NLKP oblasti-, kraikomiteede ja liiduvabariikide kommunistlike parteide keskkomiteede otsusel summadest, mis kantakse üle nende käsutusse ministeeriumide poolt.

---

* Vt. NLKP Keskkomitee 27. veebruari 1960. a. otsust lk. 409.

ÜLKNÜ SUMMADEST NOORTE SEAS KULTUUR-MASSILISE JA SPORDITÖÖ LÄBIVIIMISEKS

ÜLKNÜ Keskkomitee otsus 6. septembril 1956

1. Käesoleval ajal komsomoli-algorganisatsioonid, komsomoli rajooni-, linna-, oblasti- ja kraikomiteed, keskkomiteed liiduvabariikides ei oma küllaldaselt summasid noorte seas kultuur-massilise ja sporditöö läbiviimiseks. Samal ajal komsomoliorganisatsioonidel on võimalus kasutada antud töö läbiviimiseks kunstilise isetegevuskollektiivide maksuliste kontsertide läbiviimisest, vanametalli ja makulatuuri kogumisest, pühapäevakute jne. läbiviimisest laekuvaid summasid. ÜLKNÜ Keskkomitee pöördus NLKP Keskkomitee poole palvega lubada kasutada neid summasid noorte seas kultuur-massilise ja sporditöö läbiviimiseks.

NLKP Keskkomitee võttis vastu ÜLKNÜ Keskkomitee ettepaneku ja lubas kohalikel komsomoliorganisatsioonidel noorsoo kunstilise isetegevuskollektiivide jõududega viia läbi kolm-neli tasulist kontserti aastas ametiühingute ja ametkondade klubides ning kultuurimajades ja kasutada nendest üritustest laekunud summasid, samuti ka summasid, mis on laekunud kommunistlike noorte ja noorte poolt kogutud vanametalli ja makulatuuri eest ning ettevõtete ja linnade heakorrastustööde eest, noorte seas kultuur-massilise ja sporditöö läbiviimiseks. NLKP Keskkomitee kohustas ÜLKNÜ Keskkomiteed kehtestama range kontrolli antud summade õige kulutamise üle kohalike komsomoliorganisatsioonide poolt.

2. Lubada komsomoli rajooni-, linna-, oblasti- ja kraikomiteedel ning keskkomiteedel liiduvabariikides esimeses punktis märgitud ürituste läbiviimisest laekunud summasid kulutada festivalide, konkursside, puhkeõhtute, väljasõitude, matkade, spordipidustuste ja teiste ürituste korraldamiseks, samuti kultuuri- ja spordiinventari, muusikariistade, spordiauhindade ja karikate ostmiseks.

3. Kohustada komsomoli rajooni-, linna-, oblasti- ja kraikomiteede, keskkomiteede büroosid liiduvabariikides ja isiklikult esimesi sekretäre tagama noorte seas kultuur-massilise ja sporditöö läbiviimiseks laekuvate summade range arvestuse, õige ja säästliku kulutamise, mitte lubama finantsdistsipliini rikkumist.

Kohustada rajoonide, linnade, oblastite, kraide ja vabariikide revisjonikomisjone regulaarselt kontrollima märgitud summade õiget arvelevõtmist ja kulutamist.

4. Lubada ÜLKNÜ Keskkomitee Asjadevalitsusel saata komsomoli rajooni-, linna-, oblasti- ja kraikomiteedele ning keskkomiteedele liiduvabariikides kiri noorte seas kultuur-massilise ja sporditöö läbiviimiseks laekuvate summade arvestuse ja kasutamise korra kohta.

TEHASE «ROSTSELMAŠ» PARTEIKOMITEE TÖÖST TÖÖLISTE JA INSENER-TEHNILISTE TÖÖTAJATE KOLLEKTIIVI MOBILISEERIMISEL METALLI SÄÄSTLIKULE KULUTAMISELE

NLKP Keskkomitee VNFSV Büroo otsus 4. aprillil 1957

NLKP Keskkomitee VNFSV Büroo leiab, et tehase «Rostselmaš» parteikomitee ja majandusjuhid viivad veel nõrgalt ellu partei ja valitsuse juhendeid metalli kokkuhoiu kohta tootmises, ei pea vajalikku võitlust tehnoloogia täiustamise, masinate kaalu vähendamise ja metalli praagikadude vähendamise eest.

Metalli ülekulu tehases oli 1956. aastal üle 5,5 tuhande tonni, millest oleks võinud täiendavalt valmistada ligi 700 kombaini. Üksnes mehaanikatsehhides läheb iga kuu jäätmetesse ja metallilaastudeks ligi 2,5 tuhat tonni metalli. Külmstantsimise tsehhis moodustavad kehtiva tehnoloogilise protsessi juures metallijäätmed 10—20 protsenti toortükkide kaalust, lubatakse suurt metalli ülekulu lehtmaterjalide lõikamisel. Aeglaselt juurutatakse sepatsehhis tootmisse kiskvaba stantsimist ja vermimist täppistoortükkide valmistamisel.

Olulisi puudusi esineb valutsehhide töös. Valuseadmed on vananenud, kärnide valmistamine on mehhaniseerimata, halvasti on organiseeritud särdimispanu ja vormimaterjalide hoidmine, valu puhastamine toimub enamikul juhtudel käsitsi, laialdaselt ei kasutata koorikvalu ja väljasulavate mudelite täppisvalu. Kõik see põhjustab suuri metalli kadusid praagina ja toodangu kallinemise.

Tehases ei ole ka vajalikku korda metalli, toortükkide ja detailide arvestusel ning hoidmisel, see aga soodustab tegeliku materjalikulu varjamist ja loob tingimused materjalide riisumiseks.

Selline olukord metalli kulutamise, arvestuse ja hoidmise alal tehases seletub suurel määral sellega, et parteikomitee unustab oma igapäevases töös metalli kokkuhoiu eest peetava võitluse, lepib metalli ebaperemeheliku kulutamisega, ei avalda selles küsimuses vajalikku nõudlikkust tehase juhtkonna vastu. Parteikomitee organiseeris tööd tööliste, inseneride ja tehnikute kollektiivis nõrgalt, ei arendanud laialdast sotsialistlikku võistlust metalli ja materjalide kokkuhoidliku, säästliku kulutamise eest, puudulikult suunas selles osas tsehhide ja osakondade partei-, ametiühingu- ja komsomoliorganisatsioone.

Vaatamata suurtele puudustele valutööstuses ei süvenenud parteikomitee küllaldaselt valutsehhide töösse, ei selgitanud välja valu madala kvaliteedi ja praagi tõttu suure metallikulu põhjusi, ei saavutanud nende tsehhide töö paranemist.

Tehase parteikomitee ja direktsioon suunasid puudulikult konstrueerimisosakonna kollektiivi tähelepanu projekteeritavate põllumajandusmasinate metallimahtuvuse vähendamisele, konstruktsioonides legeeritud ja vähelegeeritud terasesortide kasutamisele ning ökonoomse profiiliga valtsmetalli juurutamisele ega suutnud ühendada konstruktorite ja tehnoloogide jõupingutusi kvaliteetsemate ja tehnoloogiliselt täiuslikumate konstruktsioonide loomiseks. Selle tulemusena ületab uue haakekombaini RSM-8 kaal projekteeritud raskuse.

Parteikomitee ja tsehhide parteiorganisatsioonid pööravad vähe tähelepanu tööliste, inseneride ja tehnikute loova algatusvõime arendamisele, mitte alati ei kuula ära nende ettepanekuid tootmise täiustamise kohta, pahatihti ei pööra tähelepanu ratsionaliseerimisettepanekute läbivaatamisse formaalse suhtumise faktidele.

NLKP Keskkomitee VNFSV Büroo peab seda ebaõigeks, et materjalide kokkuhoiu küsimusi ei arutata parteikomitee istungitel, partei- ja tööliste koosolekutel ning tootmisnõupidamistel ja nad ei leia vajalikku kajastamist suulises ega näitlikus agitatsioonis, tehase lehes ega seinalehtedes.

NLKP Rostovi Linnakomitee, teades metalli ebaperemehelikust kulutamisest tehases «Rostselmaš», läheb mööda nendest puudustest, ei avalda kõrget nõudlikkust tehase partei- ja majandusjuhtidele, ei osuta parteiorganisatsioonile töös vajalikku abi.

NLKP Keskkomitee VNFSV Büroo **otsustab:**

1. Lugeda tehase «Rostselmaš» parteiorganisatsiooni tähtsaimaks ülesandeks tööliste, inseneride, tehnikute ja teenistujate mobiliseerimist NLKP XX kongressi otsuste edukale elluviimisele põllumajanduse varustamisel kaasaegsete kõrgetootlike masinatega. Laialdaselt arendada sotsialistlikku võistlust üldrahvaliku pidupäeva — Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 40. aastapäeva — väärikaks vastuvõtmiseks ja tagada riikliku ülesande tingimatu täitmine uue teraviljakombaini RSM-8 tootmisel.

2. Kohustada tehase parteikomiteed ja direktsiooni lähemail päevil sisse seadma range kord metalli ja materjalide kulutamise üle, pidama resoluutset võitlust metalli ja kütteaine iga kilogrammi ning iga kilovatt-tunni elektrienergia kokkuhoiu eest, saavutama, et iga kollektiivi liige tunneks alalist vastutust metalli kokkuhoidliku kulutamise ja hoidmise eest. Kommunistid peavad selles ürituses olema eeskujuks ja viima enda järel tehase kogu kollektiivi.

3. Soovitada tehase parteikomiteel ja majandusjuhtidel tööliste, inseneride, tehnikute ja teenistujate laialdasel osavõtul välja töötada konkreetsed üritused masinates metalli erimahtuvuse ja nende kaalu vähendamiseks, metalli kasutamise koefitsiendi tunduvaks tõstmiseks tootmises, nähes neis ette progressiivse tehnoloogia, täppisvalu, sepistoortükkide, spetsiaalse kergendatud profiiliga valtsmetalli ja metalli asendajate komplekssе juurutamise. Võtta tarvitusele abinõud tehase tehnilise nõukogu töö parandamiseks ja tõsta tema osatähtsust tootmistegevuses.

4. Juhtida parteikomitee tähelepanu vajadusele tunduvalt tugevdada tehase kollektiivis massilist poliitilist tööd, sidudes seda tihedalt ettevõtte ees seisvate konkreetsete ülesannetega. Metalli ja teiste materiaalsete väärtuste kokkuhoiu küsimused peavad alati olema agitaatorite, propagandistide ja lektorite töö tähelepanu keskpunktis, neid tuleb arutada partei- ja tööliste koosolekutel, tootmisnõupidamistel, nad peavad leidma laialdast kajastamist näitlikus agitatsioonis ja tehase trükisõnas.

5. Kohustada tehase parteikomiteed parandama ametiühingu- ja komsomoliorganisatsioonide juhtimist, aktiviseerima nende tegevust ning igati toetama algatusi

metalli ja materjalide säästliku kulutamise alase töö organiseerimisel. Ametiühingu- ja komsomoliorganisatsioonid peavad koos tsehhide ja osakondade juhtidega läbi viima kokkuhoiurežiimi ühiskondlikke ülevaatusi, looma initsiatiivgruppe, kontrollposte, organiseerima konkursse metalli ja materjalide ratsionaalsema kasutamise kohta paremate ettepanekute saamiseks, viima läbi tootmis-tehnilisi konverentse.

6. Võtta teadmiseks Traktori- ja Põllutöömasinatööstuse Ministeeriumi avaldus, et ta võtab tarvitusele abinõud tehase «Rostselmaš» töös esinevate puuduste kõrvaldamiseks ja osutab abi uue tehnika ja eesrindliku tehnoloogia tootmisse juurutamisel ja materiaal-tehnilise varustamise parandamisel.

7. Teha NLKP Rostovi Oblastikomiteele ettepanek osutada tehase «Rostselmaš» parteiorganisatsioonile abi parteiorganisatsioonilise ja parteipoliitilise töö parandamisel ettevõttes.

8. Juhtida ajalehe «Sovetskaja Rossija» toimetuse tähelepanu vajadusele laiemalt valgustada ajalehe veergudel majandus-, partei-, ametiühingu- ja komsomoliorganisatsioonide töö praktikat võitluses metalli ja materjalide kokkuhoiu eest.

9. NLKP Keskkomitee VNFSV Büroo märgib, et käesolevas otsuses näidatud olulised puudused esinevad mitte üksnes tehase «Rostselmaš» parteikomitee töös, vaid ka rea teiste parteiorganisatsioonide töös ning meenutab partei krai-, oblasti-, linna- ja rajoonikomiteedele, et tehnika ja tootmise tehnoloogia täiustamise ning metalli, kütuse, elektrienergia ja teiste materjalide säästliku kulutamise küsimused peavad alati olema parteiorganisatsioonide tähelepanu keskpunktis.

10. Teha NLKP Keskkomitee VNFSV tööstuse ja transpordi osakonnale ülesandeks kehtestada kontroll käesoleva otsuse täitmise üle.

PARTEI-ALGORGANISATSIOONIDE VABASTATUD SEKRETÄRIDEST

NLKP Keskkomitee otsus 21. mail 1957

NLKP Keskkomitee märgib, et viimastel aastatel on kõigis oblastites, kraides ja vabariikides järsult kasvanud vabastatud sekretäride arv väiksearvulistes partei-algorganisatsioonides, kus vastavalt NLKP põhikirjale reeglikohaselt peavad töötama vabastamata töötajad. Käesoleval ajal on palgaliste töötajate arv partei-algorganisatsioonides suurenenud 1940. aastaga võrreldes peaaegu viis korda, kuna parteiorganisatsioonide võrk suurenes selle aja jooksul ainult umbes kaks korda.

Selline olukord ei sobi kokku partei joonega kommunistide algatusvõime ja isetegevuse igakülgsest arendamisest, palgalise aparaadi vähendamisest ja odavamaks muutmisest. Vabastatud sekretäride olemasolu väiksearvulistes partei-algorganisatsioonides ei soodusta kommunistide aktiivsuse kasvu, loob neil väära ettekujutuse sellest, nagu võiks parteitöö edukas juhtimine toimuda ainult palgaliste, vabastatud töötajate poolt. Kõik see pidurdab alamastme parteikaadri kasvu ja edutamist, nende kasvatamist aktiivse parteipoliitilise töö kaudu.

NLKP Keskkomitee **otsustab:**

1. Määrata, et tööstusettevõtete, asutuste ja õppeasutuste partei-algorganisatsioonide vabastatud ametikohtade sisseseadmisel peavad kohalikud parteiorganid rangelt juhinduma NLKP põhikirja nõuetest selle kohta, et partei-algorganisatsioonides, kus parteiliikmeid ei ole üle 100, teevad parteitööd üldreeglina tootmistööst vabastamata töötajad.

2. Võttes arvesse spetsiifilisi töötingimusi, pidada võimalikuks alles jätta vabastatud sekretäride varem kindlaks määratud ametikohad kivisöekaevanduste, turbatööstuste, maagikaevanduste, naftatöönduse, raudtee- ja veetranspordi ettevõtete, metsatööstuskeskuste ja ehituste partei-algorganisatsioonides, kus on vähemalt 50 kommunisti, ning sovhooside ja masina-traktorijaamade parteiorganisatsioonides, kui neis on vähemalt 25 kommunisti.

3. Kohustada oblasti- ja kraikomiteesid, liiduvabariikide kommunistlike parteide keskkomiteesid läbi vaatama ja likvideerima palgaliste parteitöötajate liigsed ametikohad partei-algorganisatsioonides, viies nende arvu vastavusse

käesoleva otsuse punktidega 1 ja 2, ning kuu aja jooksul kandma ette sellest NLKP Keskkomiteele.

4. Lugeda kehtetuks NLKP Keskkomitee 31. augusti 1949. a. otsus, millele vastavalt moodustati parteiorganisatsioonide vabastatud sekretäride ametikohad kõigis esimesse ja teise gruppi arvatud sovhoosides.

5. Lubada oblasti-, kraikomiteedel, liiduvabariikide kommunistlike parteide keskkomiteedel edaspidi moodustada partei-algorganisatsioonides vabastatud sekretäride ametikohti vastavalt käesolevale otsusele oblasti, krai, vabariigi parteitöötajate kehtivate koosseisude ja töötasufondi piirides, kusjuures sellest tuleb teatada NLKP Keskkomiteele.

Vastavalt käesoleva otsuse punktidele 1 ja 2 ning kindlaksmääratud töötasufondi piirides võivad oblasti-, kraikomiteed, liiduvabariikide kommunistlike parteide keskkomiteed parteiorganisatsiooni vabastatud sekretäri ametikoha moodustamise asemel maksta lisatasu parteiorganisatsiooni sekretärile, kes on tootmistööst vabastamata, ühe neljandiku kuni poole sekretäri palgamäära ulatuses, kuid mitte üle 700 rubla kuus.

6. Määrata, et kohalike parteiorganite palved partei-algorganisatsioonides vabastatud parteitöötajate täiendavate ametikohtade sisseseadmise kohta vaadatakse läbi NLKP Keskkomitees ainult iga aasta lõpus parteieelarve kinnitamisel.

G. M. MALENKOVI, L. M. KAGANOVITŠI JA V. M. MOLOTOVI PARTEIVASTASEST GRUPIST

NLKP Keskkomitee pleenumi otsus 29. juunil 1957

NLKP Keskkomitee pleenum arutas oma istungitel 22.—29. juunini 1957 NLKP Keskkomitee Presiidiumis kujunenud Malenkovi, Kaganovitši ja Molotovi parteivastase grupi küsimust.

Sel ajal kui partei teeb Keskkomitee juhtimisel, tuginedes üldrahvalikule toetusele, määratu suurt tööd XX kongressi ajalooliste otsuste täitmiseks, mis on suunatud rahvamajanduse edasiarendamisele ja nõukogude rahva elutaseme pidevale tõstmisele, siseparteilise elu leninlike normide taastamisele, revolutsioonilise seaduslikkuse rikkumise juhtude likvideerimisele, partei sidemete laien-

damisele rahvahulkadega, nõukogude sotsialistliku demokraatia arendamisele, Nõukogude rahvaste sõpruse tugevdamisele, õige rahvuspoliitika teostamisele ning välispoliitika alal rahvusvahelise pinevuse lõdvendamisele kindla rahu tagamise eesmärgil; ja kui kõigil neil aladel on juba saavutatud tõsist edu, millest teab iga nõukogude inimene, — sel ajal astus Malenkovi, Kaganovitši ja Molotovi parteivastane grupp välja partei joone vastu.

Selleks et muuta partei poliitilist joont, taotles see grupp parteivastaste, fraktsiooniliste meetoditega NLKP Keskkomitee pleenumil valitud juhtivate parteiorganite koosseisu muutmist.

See ei olnud juhuslikkus.

Viimase kolme-nelja aasta jooksul, pärast seda, kui partei võttis otsustava kursi isikukultusest tingitud vigade ja puuduste parandamisele ning peab edukat võitlust marksismi-leninismi revisionistide vastu nii rahvusvahelisel areenil kui ka meie maal, kui partei on ära teinud suure töö selleks, et parandada minevikus esinenud leninliku rahvuspoliitika moonutamise fakte, — on nüüd avastatud ja täielikult paljastatud parteivastasest grupist osavõtjad, kes on alatasa otseselt või kaudselt vastu tegutsenud sellele kursile, mis NLKP XX kongressil heaks kiideti. See grupp tegelikult püüdis vastu tegutseda leninlikule kursile erinevate sotsiaalsete süsteemidega riikide rahulikule kooseksisteerimisele, rahvusvahelise pinevuse lõdvendamisele ning sõbralike suhete sisseseadmisele NSV Liidu ja maailma kõigi rahvaste vahel.

Nad olid liiduvabariikide õiguste laiendamise vastu majandusliku ja kultuurilise ülesehitustöö ning seadusandluse alal, samuti kohalike nõukogude osatähtsuse suurendamise vastu nende ülesannete lahendamisel. Sellega tegutses parteivastane grupp partei poolt kindlalt võetud kursi vastu, mis taotleb rahvusvabariikide majanduse ja kultuuri kiiremat arendamist ning tagab meie maa kõigi rahvaste leninliku sõpruse edasist tugevdamist. Parteivastane grupp mitte üksnes ei mõistnud partei abinõusid võitluses bürokratismiga ja suurekspaisutatud riigiaparaadi vähendamiseks, vaid osutas ka nendele abinõudele vastupanu. Kõigis neis küsimustes astusid nad välja partei poolt elluviidava demokraatliku tsentralismi leninliku printsiibi vastu.

See grupp osutas visa vastupanu ja püüdis nurja ajada

sellist tähtsat üritust, nagu seda on tööstuse juhtimise reorganiseerimine ja rahvamajanduse nõukogude loomine majanduspiirkondades, mille kogu partei ja rahvas on heaks kiitnud. Nad ei tahtnud mõista, et praegusel etapil, mil sotsialistliku tööstuse areng on saavutanud tohutu ulatuse ning tööstus kasvab kiiresti rasketööstuse eelisarendamise tingimustes, — oli vaja leida tööstuse juhtimise uued, täiuslikumad vormid, mis avavad suured reservid ja tagavad nõukogude tööstuse veelgi võimsama tõusu. See grupp läks nii kaugele, et ta isegi pärast mainitud abinõude heakskiitmist üldrahvaliku arutelu protsessis ja sellele järgnenud seaduse vastuvõtmist NSV Liidu Ülemnõukogu istungjärgul jätkas võitlust tööstuse juhtimise reorganiseerimise vastu.

Põllumajanduse küsimustes ilmutasid sellest grupist osavõtjad uute aktuaalsete ülesannete mittemõistmist. Nad ei tunnistanud vajadust suurendada kolhoositalurahva ainelist huvi põllumajandussaaduste tootmise laiendamise vastu. Nad ei olnud nõus vana bürokraatliku planeerimiskorra kaotamisega kolhoosides ja uue planeerimiskorra sisseseadmisega, mis soodustab kolhooside algatusvõimet oma majapidamise arendamises, kuigi see on juba andnud positiivseid tulemusi. Nad on niivõrd võõrdunud elust, et ei suuda mõista reaalset võimalust, mis lubab juba käesoleva aasta lõpul kaotada põllumajandussaaduste müügikohustused kolhoosiperedelt. See abinõu, millel on eluline tähtsus miljonitele Nõukogudemaa töötajatele, on saanud võimalikuks ühisloomakasvatuse suure tõusu alusel kolhoosides ja sovhooside arendamise alusel. Selle asemel, et seda vajalikuks muutunud sammu toetada, astusid parteivastasest grupist osavõtjad välja selle vastu.

Nad pidasid täiesti õigustamatut võitlust partei üleskutse vastu, mis näeb ette järele jõuda lähemail aastail Ameerika Ühendriikidele piima, või ja liha tootmises iga elaniku kohta ning mida aktiivselt toetasid kolhoosid, oblastid ja vabariigid. Sellega demonstreerisid parteivastasest grupist osavõtjad härraslikku hoolimatut suhtumist laiade rahvahulkade pakilistesse elulistesse huvidesse ja seda, et nad ei usu määratu suurtesse võimalustesse, mis peituvad sotsialistlikus majanduses, ei usu arenevasse üldrahvalikku liikumisse piima ja liha tootmise kiirendatud suurendamise eest.

Ei saa pidada juhuslikuks, et parteivastase grupi liige sm. Molotov, ilmutades konservatiivsust ja inertsust, mitte ainult ei saanud aru uudismaade kasutuselevõtmise vajadusest, vaid koguni osutas vastupanu 35 miljoni hektari uudismaa ülesharimisele, millel nüüd on nii määratu suur tähtsus meie maa majanduses.

Sm-d Malenkov, Kaganovitš ja Molotov osutasid visa vastupanu neile abinõudele, mida Keskkomitee ja kogu meie partei tarvitusele võtsid isikukultuse tagajärgede likvideerimiseks, revolutsioonilise seaduslikkuse omal ajal esinenud rikkumise likvideerimiseks ning selliste tingimuste loomiseks, mis teevad võimatuks sääraste faktide kordumise tulevikus.

Sel ajal kui töölised, kolhoosnikud, meie tubli noorsugu, insener-tehnilised töötajad ja teadlased, kirjanikud, kogu intelligents toetasid üksmeelselt partei abinõusid, mida rakendati ellu NLKP XX kongressi otsuste alusel, kui kogu nõukogude rahvas lülitus aktiivsesse võitlusse nende abinõude elluviimise eest, kui kogu meie maal toimub rahva aktiivsuse uus võimas tõus ja uute loominguliste jõudude hoogne kasv, jäid parteivastasest grupist osavõtjad selle rahvahulkade loomingulise liikumise vastu kurdiks.

Välispoliitika alal ilmutas see grupp, eriti sm. Molotov, inertsust ja takistas igati uute vajalikuks muutunud abinõude tarvituselevõtmist, mis olid suunatud rahvusvahelise pinevuse lõdvendamisele ja ülemaailmse rahu tugevdamisele.

Sm. Molotov ei võtnud välisministriks olles pikema aja jooksul Välisministeeriumi liinis midagi ette NSV Liidu suhete parandamiseks Jugoslaaviaga, vaid koguni astus korduvalt välja nende abinõude vastu, mida Keskkomitee Presiidium suhete parandamiseks Jugoslaaviaga tarvitusele võttis. Sm. Molotovi ebaõige seisukoht Jugoslaavia küsimuses mõisteti NLKP Keskkomitee 1955. aasta juulipleenumil ühel häälel hukka «kui seisukoht, mis ei vasta Nõukogude riigi ja sotsialistliku leeri huvidele ning leninliku poliitika printsiipidele».

Sm. Molotov pidurdas riikliku lepingu sõlmimist Austriaga ja suhete parandamist selle Euroopa tsentrumis asuva riigiga. Lepingu sõlmimisel Austriaga oli suur tähtsus üldise rahvusvahelise pinevuse lõdvendamisele. Samuti oli sm. Molotov Jaapaniga suhete normaliseerimise vastu.

Ometi etendas see normaliseerimine suurt osa rahvusvahelise pinevuse lõdvendamisel Kaug-Idas. Ta astus välja printsipiaalsete juhtmõtete vastu, mis partei on välja töötanud sõdade vältimise võimalusest kaasaja tingimustes, eri maades sotsialismile ülemineku erinevatest teedest, vajadusest tugevdada NLKP kontaki välisriikide progressiivsete parteidega.

Sm. Molotov on korduvalt välja astunud Nõukogude valitsuse uute vajalike sammude vastu rahu ja rahvaste julgeoleku kaitsmise ürituses. Nii eitas ta NSV Liidu juhtivate tegelaste ja teiste maade riigitegelaste vahel isikliku kontakti loomise otstarbekohasust, kuigi see on vajalik vastastikuse mõistmise saavutamise ja rahvusvaheliste suhete parandamise huvides.

Paljudes neis küsimustes toetas sm. Molotovi arvamust sm. Kaganovitš, mitmel korral aga ka sm. Malenkov. Keskkomitee Presiidium ja kogu Keskkomitee parandasid neid kannatlikult, võitlesid nende vigade vastu, lootes, et nad oma vigadest õpivad, loobuvad oma nõudmistest ning hakkavad sammu pidama partei kogu juhtiva kollektiiviga. Kuid nemad jäid endiselt oma ebaõigetele, mitteleninlikele seisukohtadele.

Sm-te Malenkovi, Kaganovitši ja Molotovi seisukoha, mis läheb lahku partei joonest, aluseks on see asjaolu, et nad olid ja on vanade kujutluste ning meetodite kammitsas, nad on irdunud partei ja riigi elust, ei näe uusi tingimusi, uut olukorda, ilmutavad konservatiivsust, kangekaelselt klammerduvad oma aja äraelanud ja kommunismile edasiliikumise huvidele mittevastavate töövormide ja -meetodite külge, hüljates kõik, mida sünnitab elu ja mis tuleneb nõukogude ühiskonna arenemise huvidest, kogu sotsialistliku leeri huvidest.

Nii sisepoliitika kui ka välispoliitika küsimustes osutuvad nad sektantideks ja dogmaatikuteks, ilmutavad tähenärijalikku, eluvõõrast lähenemist marksismile-leninismile. Nad ei suuda mõista, et kaasaja tingimustes elava marksismi-leninismi rakendamine tegelikkuses avaldub võitluses kommunismi eest partei XX kongressi otsuste elluviimises, rahuliku kooseksisteerimise poliitika, rahvaste sõpruse eest võitlemise ja sotsialistliku leeri igakülgse tugevdamise poliitika sihikindlas teostamises, tööstuse juhtimise parandamises, võitluses põllumajanduse igakülgse tõusu, toiduainete külluse, laialdase elamuehituse,

liiduvabariikide õiguste laiendamise, rahvusliku kultuuri arengu ja rahvahulkade algatusvõime igakülgse arendamise eest.

Veendunud selles, et nende ebaõige väljaastumine ja tegevus pidevalt tagasi tõrjutakse Keskkomitee Presiidiumis, kes viib järjekindlalt ellu partei XX kongressi joont, asusid sm-d Molotov, Kaganovitš ja Malenkov partei juhtkonna vastu suunatud grupivõitluse teele. Leppinud omavahel kokku parteivastasel alusel, seadsid nad endale eesmärgiks muuta partei poliitikat, viia partei tagasi nende ebaõigete juhtimismeetodite juurde, mis partei XX kongress hukka mõistis. Nad hakkasid sepitsema intriige ja organiseerisid salajase sõbingu Keskkomitee vastu. Keskkomitee pleenumil paljastatud faktid näitavad, et sm-d Malenkov, Kaganovitš, Molotov ja nendega ühinenud sm. Šepilov, olles asunud fraktsioonilise võitluse teele, rikkusid partei põhikirja ja Lenini poolt välja töötatud partei X kongressi otsust «Partei ühtsusest», milles öeldakse:

«Range distsipliini hoidmiseks parteis ja kogu nõukogulikus töös ning suurima ühtsuse saavutamiseks, igasuguse fraktsioonsuse kõrvaldamisel, annab kongress Keskkomiteele volituse rakendada distsipliinirikkumise või fraktsioonsuse taaselustumise või võimaldamise kordadel kõiki parteilise karistuse vahendeid kuni parteist väljaheitmiseni, Keskkomitee liikmete suhtes aga nende üleviimist kandidaadiks ja äärmise vahendina koguni parteist väljaheitmist. Niisuguse äärmise vahendi rakendamise tingimuseks Keskkomitee liikmete, Keskkomitee kandidaatide ja Kontrollkomisjoni liikmete suhtes peab olema Keskkomitee pleenumi kokkukutsumine, kusjuures pleenumile kutsutakse kõik Keskkomitee kandidaadid ja kõik Kontrollkomisjoni liikmed. Kui selline partei kõige vastutavamate juhtide üldkoosolek kahe kolmandiku häälteenamusega tunnistab tarvilikuks Keskkomitee liikme üleviimise kandidaadiks või parteist väljaheitmise, siis tuleb see viivitamata teostada.»

Leninlik resolutsioon kohustab Keskkomiteed ja kõiki parteiorganisatsioone väsimatult tugevdama partei ühtsust, andma otsustava vastulöögi kõigile fraktsioonsuse ja grupipoliitika avaldustele, tagama tõeliselt üksmeelse töö, mis tõeliselt kehastaks töölisklassi avangardi — kommunistliku partei — tahte- ja tegevusühtsust.

Keskkomitee pleenum märgib suure rahuldustundega kõigi Keskkomitee liikmete ja liikmekandidaatide ning NLKP Keskrevisjonikomisjoni liikmete ühtsust ja monoliitsust, kes parteivastase grupi üksmeelselt hukka mõistsid. Keskkomitee pleenumi koosseisus ei olnud ühtki inimest, kes seda gruppi oleks toetanud.

Kui Keskkomitee pleenum grupi parteivastase tegevuse üksmeelselt hukka mõistis ning kui Keskkomitee pleenumi liikmed nõudsid üksmeelselt grupi liikmete väljaarvamist Keskkomitee koosseisust ja nende väljaheitmist parteist, tunnistasid nad üles sobingu olemasolu, said aru oma parteivastase tegevuse kahjulikkusest ja kohustusid alistuma partei otsustele.

Lähtudes kõigest eespool esitatust ja juhindudes partei leninliku ühtsuse igakülgse tugevdamise huvidest, NLKP Keskkomitee pleenum **otsustab:**

1. Hukka mõista kui meie partei leninlike printsiipidega kokkusobimatu Malenkovi, Kaganovitši ja Molotovi parteivastase grupi ning sellega ühinenud Šepilovi fraktsiooniline tegevus.

2. Välja arvata Keskkomitee Presiidiumi liikmete koosseisust ja Keskkomitee koosseisust sm-d Malenkov, Kaganovitš ja Molotov; tagandada NLKP Keskkomitee sekretäri ametikohalt ja välja arvata Keskkomitee Presiidiumi liikmekandidaatide koosseisust ja Keskkomitee liikmete koosseisust sm. Šepilov.

*

Sm-te Malenkovi, Kaganovitši ja Molotovi parteivastase grupi fraktsioonilise tegevuse üksmeelne hukkamõistmine partei Keskkomitee poolt aitab veelgi tugevdada meie leninliku partei ridade ühtsust, tugevdada partei juhtimist, aitab kaasa võitlusele partei peajoone eest.

Partei Keskkomitee kutsub üles kõiki kommuniste koondama veelgi tihedamalt oma ridu marksismi-leninismi võitmatu lipu alla, suunama kõik oma jõud kommunismi ülesehitamise ülesannete edukale lahendamisele.

(Vastu võetud ühel häälel kõigi Keskkomitee liikmete, Keskkomitee liikmekandidaatide ja Keskrevisjonikomisjoni liikmete poolt ühe (sm. Molotovi) erapooletuks jäämisel.)

PALGALISE APARAADI VÄHENDAMISEST JA ISETEGEVUSE ARENDAMISEST KOMSOMOLIS

ÜLKNÜ Keskkomitee otsus 28. augustil 1957

ÜLKNÜ Keskkomitee märgib, et ÜLKNÜ-s on seni suur arv palgalisi komsomolitöötajaid, vabastatud sekretäre komsomoli-algorganisatsioonides, millistest paljudes töö võib üldreeglina toimuda vabastamata töötajate jõududega. Selline olukord ei sobi kokku komsomoli kui isetegevusliku organisatsiooni vaimuga, ei soodusta alamastme komsomoliaktiivi kasvu ega edutamist.

Algatusvõime ja isetegevuse edasise arendamise huvid ÜLKNÜ-s nõuavad samuti kohalike organisatsioonide komsomolikomiteede õiguste laiendamist mõnede organisatsiooniliste ja eelarvelis-finantsiliste küsimuste lahendamisel.

ÜLKNÜ Keskkomitee **otsustab:**

1. Kohustada komsomoli oblasti- ja kraikomiteesid, keskkomiteesid liiduvabariikides tagama ÜLKNÜ põhikirja nõuete range täitmise selle kohta, et komsomolitöö peab üldreeglina toimuma tootmistööst vabastamata töötajate jõududega.

Kohustada komsomoli rajooni-, linna-, oblasti- ja kraikomiteesid, keskkomiteesid liiduvabariikides läbi vaatama ja likvideerima palgaliste komsomolitöötajate liigsed ametikohad komsomoli-algorganisatsioonides, kuhu kuulub mitte üle 400 ÜLKNÜ liikme, ning asutuste ja õppeasutuste komsomoliorganisatsioonides, kuhu kuulub mitte üle 700—900 ÜLKNÜ liikme.

Võttes arvesse spetsiifilisi töötingimusi, pidada võimalikuks alles jätta vabastatud sekretäride varem kindlaks määratud ametikohad kivisöekaevanduste, turbatööstuste, maagikaevanduste, naftatöönduse, raudtee- ja veetranspordi ettevõtete komsomoli-algorganisatsioonides, kus töö on seotud väljasõitudega.

Määrata, et kohalike komsomoliorganite palved komsomoli-algorganisatsioonides vabastatud komsomolitöötajate täiendavate ametikohtade sisseseadmise kohta vaadatakse ÜLKNÜ Keskkomitees läbi ainult aasta lõpus eelarve kinnitamisel.

2. Määrata, et komsomoli oblasti- ja kraikomiteed, keskkomiteed liiduvabariikides võivad kindlaksmääratud töötasufondi piirides komsomoliorganisatsiooni vabasta-

tud sekretäri ametikoha moodustamise asemel maksta lisatasu komsomoliorganisatsiooni sekretärile, kes on tootmistööst vabastamata, ühe neljandiku kuni poole sekretäri palgamäära ulatuses, kuid mitte üle 450 rubla kuus.

3. Tuleb võtta abinõud tarvitusele selleks, et vabastada komsomoli-algorganisatsioonide, eelkõige suurte organisatsioonide sekretäre paljude funktsioonide täitmisest, mida võivad täita komitee liikmed (liikmemaksude kogumine, ÜLKNÜ liikmete arvestus jt.). Pidada otstarbekohaseks, et suurtes komsomoliorganisatsioonides valitakse kolm-neli sekretäri asetäitjat, andes neile suuremad õigused ja iseseisvuse. See aitab tööd paremini korraldada, tõstab aktivistide vastutust kollektiivi ees. Sel viisil selguvad kiiremini võimekad noorsoo organisaatorid ja juhid, suurem hulk kommunistlikke noori teeb läbi kasvatuskooli ja omandab organisatoorse vilumuse.

4. Soovitada komsomoliorganitel komsomoli rajooni-, linna-, oblasti-, ringkonna- ja kraikomiteede ning keskkomiteede liikmeid liiduvabariikides rohkem kaasa tõmmata tegelikult osa võtma komsomoliorganisatsioonide tööst, nende töö tundmaõppimisele ja kogemuste üldistamisele, komsomoliorganite otsuste täitmise üle kontrolli teostamisele, alaliste komisjonide, reidi brigaadide ja «kerge ratsaväe» rühmade juhtimisele. Komsomolikomiteede liikmete regulaarne esinemine komsomoli-algorganisatsioonides informatsioonidega komiteede tööst ja enda tööst komitees peab muutuma reegliks.

Isetegevuse ja algatusvõime edasise arendamise ning mittekoosseisulise komsomoliaktiivi laiendamise eesmärgil toetas ÜLKNÜ Keskkomitee VII pleenum arvamust kõikjale komsomolikomiteede juures alaliste komisjonide loomist komsomolitöö mitmesugustes küsimustes.

ÜLKNÜ Keskkomitee peab otstarbekohaseks moodustada komsomolikomiteede juures näiteks järgmised alalised komisjonid:

majandus-elukondlik, kes peab tegelema noorsoo majanduslikust ülesehitusest osavõtu küsimustega, noorsoo töö ja elu organiseerimise küsimustega;

komsomoliorganisatsioonide positiivsete töökogemuste ning noorte eesrindlike kogemuste tundmaõppimise ja propageerimise alal tööstuses ja põllumajanduses;

kõrgemate õppeasutuste üliõpilaste ja kesk-eriõppeasutuste õpilaste seas tehtava töö alal;

noorsoo esteetilise kasvatamise küsimustes;
noorsoo seas tehtava kultuur-haridusliku töö küsimustes;
kehakultuuri ja spordi alal.

Komsomolikomiteede juures võib luua ka teisi komisjone, olenevalt iga organisatsiooni töötingimustest.

Alaliste komisjonide kõrval võib luua ka ajutisi komisjone üksikute küsimuste läbitöötamiseks ja lahendamiseks ning massiliste poliitiliste kampaaniate läbiviimiseks. Alaliste komisjonide loomise küsimusi on soovitav otsustada vastavate komiteede pleenumitel, algorganisatsioonide koosolekutel, aga ajutiste komisjonide loomist — büroo istungitel, informeerides sellest järgnevalt komsomolikomitee liikmeid. Komisjonide arvuline koosseis määratakse kindlaks, lähtudes nende ees seisvatest tingimustest ja ülesannetest. Komisjonidesse võivad kuuluda nii vastavate komiteede liikmed kui ka kommunistlike noorte, tööstuse, põllumajanduse, kultuuri- ja kunstitöötajate, eesrindlaste, kaadritööliste ja insener-tehniliste töötajate, rahvahariduse töötajate, põllumajanduse spetsialistide, vanade bolševike jne. lai ring.

On otstarbekohane, et komisjoni esimeesteks üldreeglina oleksid vastava komsomolikomitee liikmed. Kuid on samuti õige, kui komisjonide juhtimisele tõmmatakse kaasa spetsialiste tööstuse, põllumajanduse, teaduse ja kultuuri alalt, nõukogude ja parteitöötajaid. Komisjonid peavad töötama vastava komsomolikomitee büroo juhtimisel. On otstarbekohane, et komisjonide esimehed võtaksid osa büroo tööst, aga komisjonide liikmed — komsomolikomiteede pleenumite tööst.

Komisjonide peaülesanneteks peavad olema küsimuste kvaliteetne läbitöötamine ja nende püstitamine ÜLKNÜ vastavate komiteede ette, eesrindlike töökogemuste loomine, üldistamine ja levitamine koos komsomoli-algorganisatsioonide komiteedega.

NSV LIIDU AMETIÜHINGUTE TÖÖST

NLKP Keskkomitee pleenumi otsus 17. detsembril 1957

Kommunistliku partei juhtimisel meie maa kangelaslik töölisklass liidus töötava talurahvaga rajas pärast võidukat sotsialistlikku revolutsiooni maailma esimese tööliste

ja talupoegade riigi, kaitses seda kõigi vaenlaste vastu, ehitas üles sotsialistliku ühiskonna. Suurt osa NSV Liidu töölisklassi kõigis kuulsusrikastes tegudes, sotsialismi suurtes võitudes nõukogude võimu 40 aasta jooksul etendasid ametiühingud, kes on töötajate miljonilistele hulkadele saanud tõeliseks kasvatuse kooliks, juhtimise ja majandamise kooliks, kommunismi kooliks.

Nõukogude ametiühingud on kõigil sotsialistliku ülesehitustöö etappidel arendanud ja arendavad mitmekülgset organiseerimis- ja kasvatustööd töötajate hulgas, koondades ja mobiliseerides neid partei poolt seatud majanduslike ja poliitiliste ülesannete täitmisele. Ametiühingud on aidanud parteil ja Nõukogude riigil kasvatada ja edutada töölisklassi hulgast juhtivate majandustöötajate arvuka kvalifitseeritud kaadri. Ametiühingute aktiivsel osavõtul on massilise iseloomu omandanud võistlus tööviljakuse pideva tõusu eest, mis etendab otsustavat osa uue ühiskonnakorra võiduks, sotsialistliku tööstuse kõigi harude ja eeskätt meie majanduse aluse — rasketööstuse — edasiarendamise eest, põllumajanduses järsu tõusu saavutamise eest. Palju on ametiühingud teinud töötajate elujärje ja kultuuritaseme tõstmiseks. Kogu oma tegevuses juhinduvad ametiühinguorganisatsioonid V. I. Lenini näpunäitest, et «proletariaadi kõige tähtsamaks ja põhilisemaks huviks pärast riigivõimu kättevõitmist on saaduste hulga suurendamine ja ühiskonna tootlike jõudude arendamine hiiglasuures ulatuses» (Teosed, 33. kd., lk. 162).

NLKP XX kongressi ajaloolistest otsustest lähtudes on kommunistlik partei ja Nõukogude valitsus läbi viinud suuri üritusi tööstuse ja ehitustegevuse juhtimise edasiseks täiustamiseks. Administratiivsete majanduspiirkondade moodustamine ja nendes rahvamajanduse nõukogude loomine on tõstnud rahvahulkade loovat algatusvõimet ja aktiivsust. Majanduslikus ülesehitustöös on tõusnud kohalike organite osatähtsus ja vastutus. On likvideeritud takistuseks olnud ametkondlikud barjäärid, meie maa tootlike jõudude veel kiiremaks arenemiseks on avanenud uued võimalused.

Tööstuse ja ehitustegevuse juhtimise ümberkorraldamine, mis on andnud juba esimesi positiivseid tulemusi, võimaldab senisest paremini, täielikumalt ja suuremas ulatuses ära kasutada meie kodumaa ammendamatuid

loodusvarasid, veel kõrgemale tõsta sotsialistliku majanduse kõigi harude arengutempot. Sellega on loodud veel soodsamad tingimused, et ajaloo seisukohalt lühikese perioodi jooksul lahendada NSV Liidu majanduslik põhiülesanne — järele jõuda kapitalistlikele suurriikidele, sealhulgas Ameerika Ühendriikidele, ja neist mööda minna toodangu hulgalt iga elaniku kohta. Sotsialistliku korra eelistele tuginedes võib meie maa saavutada ja peab saavutama eelseisva 15 aasta jooksul otsustava tähtsusega tööstusharude toodangu 2—3-kordse kasvu, tagama lähematel aastatel põllumajanduse edasise järsu tõusu ja töötajate elutaseme tunduva tõstmise.

Nendes tingimustes omandavad üha suurema tähtsuse nõukogude ametiühingud kui NSV Liidu töölisklassi kõige suurema liikmeskonnaga organisatsioon, kuhu kuulub üle 49 miljoni töölise ja teenistuja.

NLKP Keskkomitee pleenum konstateerib, et Nõukogude ametiühingud on viimasel ajal paremustanud oma tööd. Nende aktiivsel osavõtul on kasvanud tootmisnovaatorite read, on tekkinud ja arenenud sotsialistliku võistluse uued vormid, töö ja töötasu alal on üles tõstetud ja lahendatakse edukalt tervet rida tähtsaid küsimusi, tõusnud on ametiühingute osatähtsus partei poolt kavandatud elamuehitusprogrammi teostamises. Kuid ametiühinguorganisatsioonide ja nende juhtivate organite tegevuses on veel suuri puudusi.

NLKP Keskkomitee pleenum peab vajalikuks, et kogu Nõukogude ametiühingute tegevus tunduvalt paraneks, veelgi tõuseks nende osatähtsus üldrahvalikus võitluses kommunismi ülesehitamise eest meie maal.

Ametiühingutel tuleb intensiivistada oma tegevust töötajate kaasatõmbamisel tootmise juhtimisele, veel kõrgemale tõsta töörahvahulkade loov algatusvõime ja aktiivsus, mis on suunatud kommunismi ehitamisele meie maal, veel tihedamalt koondada töötajaid kommunistliku partei ümber. Ametiühingute keskseks ülesandeks on rahvahulkade mobiliseerimine võitlusele edasise võimsa tõusu eest kõigis rahvamajandusharudes, Nõukogude riigi majandusliku võimsuse ja kaitsevõime edasise tugevdamise eest, rahvamajandusplaanide täitmise ja ületamise eest, tehnilise progressi eest, tööviljakuse pideva tõstmise eest, rangeima kokkuhoiu ja säästlikkuse eest rahvamajanduse kõigis lülides, kõigi reservide ja võimaluste

maksimaalse ärakasutamise eest tööstuslikus ja põllumajanduslikus tootmises kiire kasvu saavutamiseks, töötajate elujärje ja kultuuritaseme edasise tõusu eest.

I

Ametiühingute osatähtsuse tõstmisest majanduses

Sotsialistlikus riigis juhivad töötajad vabrikuid, tehaseid, kaevandusi, sovhoose, masina-traktorijaamu ja teisi ettevõtteid, mis kujutavad endast üldrahvalikku omandit, eelkõige töörahva saadikute nõukogude kaudu. Selle kõrval etendavad tööliste kaasatõmbamises tootmise juhtimisele määratu suurt osa ametiühingud, kelle kaudu töölisklass teostab oma kontrolli majandusjuhtide tegevuse üle, kes juhivad tootmist ainujuhtimise printsiibi alusel.

Üheks tähtsaimaks vormiks ja kommunistliku ülesehitustöö läbiproovitud meetodiks töötajate kaasatõmbamisel tootmise juhtimisele on sotsialistlik võistlus. Märkides ametiühingute suurt tööd sotsialistliku võistluse arendamisel, juhib NLKP Keskkomitee pleenum ühtlasi tähelepanu sellele, et võistluse juhtimises on veel palju formalismi, kohustuste võtmisele ei järgne iga kord tõhus organiseerimistöö, massiline poliitiline töö ja konkreetsed organisatsioonilis-tehnilised abinõud.

Kõigi rahvamajandusharude võimsa edasiarendamise huvid nõuavad resoluutselt puuduste kõrvaldamist võistluse juhtimises, selle tõstmist uuemale, kõrgemale astmele, tähelepanu keskendamist kõigi tööliste ja inseneritehniliste töötajate kaasatõmbamisele võistlusse, töönormide täitmisele ja ületamisele kõigi tööliste poolt, tootmiseesrindlaste kogemuste ulatuslikule levitamisele. Kogu töö aluseks võistluse organiseerimisel tuleb võtta leninlikud printsiibid: tulemuste avalikukstegemine ja võrdlemine, võimalus kogemusi praktiliselt üle võtta, ja seltsimehelik vastastikune abistamine. Olulist tähtsust omab võistluse organiseerimine ettevõtete ja ehituste vahel administratiivsetes majanduspiirkondades ja nende piirkondade vahel. Ühtlasi on otstarbekas endiselt jätkata mitme majanduspiirkonna sõsarettevõtete võistlust ja juhtivate kutsealade tööliste võistlust.

Töötajate kaasatõmbamiseks tootmise juhtimisele on suur tähtsus tootmisnõupidamistel, mis võimaldavad ühendada ainujuhtimise printsiipi kontrolliga altpoolt. Kuid nende nõupidamiste läbiviimise praktikas on suuri puudusi. Paljudes ettevõtetes on tootmisnõupidamiste tähtsus alla viidud, neid kutsutakse kokku kiires korras, vajaliku ettevalmistuseta, korraldatakse peamiselt brigaadides ja jaoskondades. Tehase- ja tsehhinõupidamisi kutsutakse kokku harva, mis ahendab tööliste ja teenistujate võimalusi tsehhi ja kogu ettevõtte tegevuse küsimuste lahendamises. Mõned majandusjuhid ei võta osa tootmisnõupidamistest ega täida nende otsuseid, mille tõttu töölistel kaob huvi nende nõupidamiste vastu.

NLKP Keskkomitee pleenum peab otstarbekaks tootmisnõupidamiste muutmist ettevõtetes ja ehitustel alalisteks üritusteks, mis toimuvad tööliste, insener-tehniliste töötajate ja teenistujate ulatuslikul osavõtul, samuti administratsiooni, partei- ja komsomoliorganisatsioonide ning teaduslik-tehniliste ühingute osavõtul.

Ametiühinguorganisatsioonid peavad paremustama tootmisnõupidamiste juhtimist, tõstma nende tähtsust ja autoriteeti, tõstma nende otsuste efektiivsust. Tootmisnõupidamised tuleb allutada riiklike plaanide täitmise ja ületamise, sisemiste tootmisreservide maksimaalse ärakasutamise, töölistele suure produktiivsusega tööks tingimuste loomise ning ettevõtete ja ehituste juhtimise meetodite täiustamise ülesannetele. Nõupidamistel on otstarbekas arutada tootmisplaane, tootmise ja töö organiseerimise küsimusi, toodangu ja ehitustegevuse kvaliteedi paremustamise ning omahinna alandamise, tehnilise normeerimise, kapitaalehituse, käitise sisemise juhtimise täiustamise jt. küsimusi.

Tootmise, töö, samuti töötajate elutarbelised ja kultuurialase teenindamise tähtsaimad küsimused kajastuvad kollektiivlepingutes, mis määratlevad ettevõtete kollektiivide ja administratsiooni vastastikusi kohustusi. Ametiühinguorganisatsioonid ja majandusjuhid peavad parendama nende lepingute sõlmimise praktikat, tagama niihästi administratsiooni kui ka tööliskollektiivi poolt võetud kohustuste tingimusteta täitmist; regulaarselt, laia aktiivi osavõtul kontrollima nende täitmist, informeerima töölisi ja teenistujaid kontrollimise tulemustest.

On tarvis tõhustada ametiühingute tegevust tööliste ja

insener-tehniliste töötajate kaasatõmbamisele ratsionaliseerijate ja leiutajate ridadesse, suunata nende loovat algatusvõimet reservide väljaselgitamisele rahvamajanduses; tehnika ja tehnoloogia, samuti tootmise organiseerimise täiustamisele. On tarvis tagada ranget kontrolli ratsionaliseerimisettepanekute ja leiutuste õigeaegse läbiarutamise ja rakendamise üle, sihikindlalt võidelda sellesse asjasse inertse, bürokraatliku suhtumise faktide vastu. Tuleb parandada teaduslik-tehniliste ühingute juhtimist, tõsta nende osatähtsust eesrindlike kogemuste, teaduse ja tehnika uusimate saavutuste tundmaõppimises ja levitamises, teaduse ja tootmise alal töötajate loova koostöö arendamises.

ÜAÜKN, ametiühingute keskkomiteed ja vabariiklikud ametiühingute nõukogud peavad aktiivselt osa võtma tootmise, töö ja elutarbeliste küsimuste arutamisest nõukogude ja majandusorganites. Tootmisplaanide projektide koostamisel ning töö ja elutarbeliste jooksvate küsimuste arutamisel on plaaniorganid kohustatud arvestama ametiühingute komiteede arvamust. Rahvamajanduse nõukogud ning oblastite ja kraide täitevkomiteed peavad ettevõtete aastaplaanide projekte arutama vastavate ametiühingute komiteede ja nõukogude esindajate osavõtul pärast nende plaanide läbiarutamist tööliste ja teenistujate üldkoosolekutel, konverentsidel või tootmisnõupidamistel.

Seoses sellega, et NSV Liidu Ministrite Nõukogu Töö ja Töötasu Küsimuste Riikliku Komitee tegevus puudutab vahetult tööliste ja teenistujate elulisi huve, määrata, et kõige tähtsamad otsused võetaks vastu ühiselt komitee ja ÜAÜKN Presiidiumi poolt.

II

Tööliste ja teenistujate töö- ja elutingimuste parandamine on ametiühingute tähtsaim ülesanne

Partei ja valitsus on ametiühingute aktiivsel osavõtul viimasel ajal läbi viinud rea tähtsaid üritusi rahva heaolu edasiseks tõstmiseks. Nii on tõstetud madalapalgaliste tööliste ja teenistujate töötasu, lühendatud tööpäeva

pidu- ja puhkepäevade eel, alustatud üleminekut seitsmetunnisele ja allmaatöödel kuuetunnisele tööpäevale, suurendatud pensione ja toetusrahasid, püstitatud ülesanne likvideerida lähema 10—12 aasta jooksul korteripuudus, mida lahendatakse edukalt. Sotsialistlik riik eraldab iga aasta tohutuid summasid töökaitse ja ohutustehnika jaoks, tagades nõukogude inimesele nii soodsaid töötingimusi, milliseid ei ole ega saagi olla üheski kapitalistlikus riigis. Ainuüksi viimase viie aasta jooksul on riik kulutanud tegutsevates ettevõtetes selleks üle 11 miljardi rubla.

Samal ajal hoolitsevad mõned majandusjuhid vähe tööliste töötingimuste parandamise eest, ei kasuta täielikult ära selleks olemasolevaid vahendeid, lubavad rikkuda tööseadusandlust. Reas ettevõtetes ei peeta vajalikku võitlust töökaitseseaduste täitmise eest, tehnoloogilisi seadmeid ei hermetiseerita küllaldaselt, ventilatsioonimajandus ei ole korraldatud nii nagu tarvis, pahatihti antakse ettevõtteid ja tsehhe ekspluatatsiooni oluliste puudustega ohutustehnika alal, ilma vajaliku sanitaarsete ja olustikuliste seadeldiste kompleksita. Olulisi puudusi esineb tööliste varustamises erirõivaste ja erijalatsitega ning individuaalsete kaitsevahenditega.

On tarvis tõsta ettevõtete ja ehituste juhtijate vastutust töökaitse ja ohutustehnika olukorra eest, tööseadusandluse täpse ja kõrvalekaldumatu täitmise eest. Töötingimuste edasist kergendamist ja tervislikumaks muutmist, tööliste traumatismi ja haigestumise põhjuste likvideerimist tuleb käsitada riikliku ülesandena. Majandusjuhid, kes ei täida oma kohustusi kollektiivlepingute järgi ja süstemaatiliselt rikuvad tööseadusandlust, tuleb võtta vastutusele. Ametiühingud peavad tugevdama kontrolli raviasutuste töö üle.

NLKP Keskkomitee pleenum on seisukohal, et rahvamajanduse arendamise perspektiivplaanis aastaiks 1959—1965 tuleb ette näha täiendavaid abinõusid ohutute töötingimuste loomiseks kaevandus-, metallurgia- ja keemiaettevõtetes, masinaehitustööstuse kuumades tsehhides ja teistel tootmisaladel, arvestades teaduse ja tehnika uusimaid saavutusi.

Ametiühingud peavad täiel määral kasutama neile antud õigust teostada riiklikku järelevalvet tööseadusandluse täitmise üle ja ühiskondlikku kontrolli töökaitse

seisukorra üle, sihikindlalt nõudma majandusorganitelt raskete ja töömahukate tööde edasise mehhaniseerimise abinõude tingimusteta rakendamist, täiuslikuma tehnoloogia juurutamist ja normaalsete sanitaartingimuste loomist kõigile töötajatele. Nendes nõudmistes leiavad ametiühingud vajalikku toetust parteiorganisatsioonidelt.

Ametiühinguorganisatsioonide vahetul osavõtul on viimasel ajal teostatud rida abinõusid töö tasustamisel parema korra sisseseadmiseks ehitusalal, Donetsi basseini kaevandustes ja mustmetallurgiaettevõtetes, samuti sovhooside juhtivate töötajate ja spetsialistide osas. Kuid puudused töö ja töötasu normeerimise korraldamisel kaovad veel aeglaselt. Mõnedes ettevõtetes ja ehitustel ennetab töötasu kasv tööviljakuse kasvu, samal ajal kui see peaks olema ümberpöördult: tööviljakuse kasv peab ennetama töötasu tõusu, rajades sellele teed.

Ametiühingu- ja majandusorganid peavad pidevalt täiustama tööliste, juhtivate ja insener-tehniliste töötajate ning teenistujate töötasu süsteemi, taotlema, et töötasu ja premiaalsüsteem oleksid võimsateks teguriteks materiaalse huvi süvendamises toodangu suurendamise ja tööviljakuse tõstmise vastu, soodustaksid tsehhide ja ettevõtete rentaablit tööd, toodangu omahinna üleplaanilist alandamist ja uue tehnika rakendamist. On tarvis saavutada, et iga tööline teaks oma töönormi, tööhindeid ja tariifimäära ning omaks selge ettekujutuse oma töötasu arvestamisest.

Seoses üleminekuga kuuendal viisaastakul lühemale tööpäevale peavad ametiühingud aktiivsemalt osa võtma nende abinõude väljatöötamisest ja teostamisest, mis on suunatud sellele, et mainitud üleminekuga kaasneks tööviljakuse edasine tõus ja see toimuks tootmise mahu ning tööliste ja teenistujate töötasu vähenemiseta.

Ametiühingutel tuleb oma organiseeriva tööga aktiivselt kaasa aidata partei ja valitsuse poolt väljatöötatud grandioosse elamuehituse ning kultuuri- ja kommunaalobjektide ehitamise programmi edukale täitmisele, ulatuslikumalt arendada võistlust linnade, ehituste ja ettevõtete vahel, energilisemalt levitada ühiskondlikus korras ehitamise kogemusi, abistada individuaalehitajaid, võtta tõhusa ühiskondliku kontrolli alla elamute ning kultuuri- ja kommunaalasutuste ehitamise ja remontimise käigu, taotleda ehitustööde kvaliteedi parandamist ja

maksumuse alandamist. Elamispinna jaotamine ettevõtetes ja asutustes peab toimuma administratsiooni ja ametiühingukomiteede ühisel otsusel. Ametiühingud peavad osa võtma ka kohalike nõukogude poolt ehitatava elamispinna jaotamisest.

Ametiühinguorganisatsioonidel on tarvis suurendada oma mõju kaubanduse ja ühiskondliku toitlustamise ettevõtete tööle, võtta nad oma pideva kontrolli alla, osa võtta sööklate, einelaudade ja kaupluste võrgu laiendamise küsimuste arutamisest nõukogude ja majandusorganites, taotledes nende õigemat paigutamist, töötajate teenindamise kultuuri tõstmist, toitude kvaliteedi parandamist ja nende hinna alandamist. Majandusorganisatsioonide, ettevõtete ja asutuste juhid on kohustatud õigeaegselt arutama ühiskondliku kontrolli ettepanekuid ja nende puhul vajalikke abinõusid rakendama.

Ametiühingud peavad ka edaspidi parandama sotsiaalkindlustust, kasutades riigi poolt selleks assigneeritavaid tohutuid summasid töötajate vajaduste täielikuma rahuldamise huvides, tagama sanatooriumide ja puhkekodude tuusikute õiget jaotamist, tugevdama kontrolli ravi-, profülaktika- ja lasteasutuste ehitamise plaanide täitmise üle.

NLKP Keskkomitee pleenum peab vajalikuks, et ametiühingud tõhustaksid kontrolli sotsiaalhoolduse organite tegevuse üle, võtaksid osa töölistele ja teenistujatele vanadus- või invaliidsuspensionide määramisest ning pidevalt hoolitseksid nende kultuurialase ja olustikulise teenindamise eest, peaksid nendega alalist sidet.

III

Ametiühingute kasvatustöö ja massilise kultuuritöö parandamisest

Kommunismi kooli osa etendades aitavad nõukogude ametiühingud aktiivselt kaasa töölisklassi ja intelligentsi sotsialistliku teadlikkuse tõstmisele. Ametiühingute vahetul osavõtul on loodud ulatuslik kultuurihariduslike asutuste võrk ettevõtetes, sovhoosides ja masina-traktorijaamades, töötajatele antakse suurt abi nende üldharidusliku ja tootmis-tehnilise taseme tõstmises. Mitmekülgsemaks on muutunud ametiühingute hoolitsus kunstilise isetege-

vuse, kehakultuuri ja spordi arendamise eest, tööliste ja teenistujate laste kasvatamise eest, nende puhkuse organiseerimise eest.

Siiski jäävad ametiühingute kasvatustöö ideeline tase ja ulatus veel maha töötajate kasvavatest nõuetest. Sageli tehakse massilist kultuuritööd lahus kommunismi ehitamise praktilistest ülesannetest ning see ei hõlma veel suurt osa töölisi ja teenistujaid. Ametiühinguorganisatsioonid ei selgita töölistele küllaldaselt, et sotsialismi tingimustes oleneb nende ainelise heaolu tõus otseselt tootmise edusammudest, iga töölise tööviljakuse tõusust. Ametiühinguorganid peavad rohkem hoolitsema töödistsipliini edasise tugevdamise eest, kasutama võitluses distsipliinirikkujate vastu ulatuslikumalt ühiskondliku arvamuse mõju.

Töölisklubid, kultuurimajad ja kultuuripaleed teenindavad miljoneid töötajaid. Seejuures toimub paljudes nendes tootmis-tehniline ja loodusteaduslik propaganda ning eesrindlike kogemuste populariseerimine kuivalt, ebahuvitavalt, ei pöörata vajalikku tähelepanu kunstilise isetegevuse sisule ja ideelisele tasemele, hoolitsetakse vähe tööliste, teenistujate ja nende perekondade kultuurse puhkuse organiseerimise eest.

NLKP Keskkomitee pleenum peab vajalikuks ametiühingute poolt töötajate hulgas tehtava kasvatustöö ja kultuurharidusliku töö parandamist, mahajäänud vaadete ja meeleolude vastu peetava võitluse intensiivistamist, tervete eluviiside propageerimist. Ametiühingud peavad rahvahulki kasvatama nõukogude patriotismi, sotsialistliku internatsionalismi ja rahvaste sõpruse vaimus, arendama neis oma maa peremehe tunnet, tõstma vastutust kodumaa ees tootmisplaanide täitmise, tehnilise progressi, ühiskonna tootlike jõudude edasiarendamise ning meie maal aineliste hüvede külluse loomise eest. Sel eesmärgil on tarvis ulatuslikumalt selgitada partei ja valitsuse sise- ja välispoliitikat, propageerida poliitilisi ja teadusalaseid teadmisi, maksimaalselt ära kasutada klubide, raamatukogude, ajakirjanduse, kino, raadio, televisiooni ja kunstilise isetegevuse kõiki vahendeid ja võimalusi. Ametiühinguorganisatsioonide tähtsaks ülesandeks on ulatuslik tootmis-tehniline propaganda ja kõigi tööliste abistamine nende kultuurilise ja tehnilise taseme tõstmises.

Juhtida ametiühingute tähelepanu vajadusele tunduvalt parandada tööd töötajate kehalise kasvatuse alal, massilise kehakultuuri- ja sporditegevuse organiseerimisele vahetult ettevõtetes, sovhoosides, masina-traktorijaamades, asutustes ja õppeasutustes.

Ametiühingute ja komsomoli üheks ülesandeks on intensiivistada tööd noorsoo hulgas. Nad peavad rohkem tähelepanu pühendama noorte töö, puhkuse ja olustiku küsimustele, samuti massilise kultuuritöö organiseerimisele. Noori töölisi tuleb kasvatada töösse ja ühiskondlikku omandisse kommunistliku suhtumise vaimus, oma ettevõtte armastamise vaimus, NSV Liidu kangelasliku töölisklassi kuulsusrikastel traditsioonidel, tuleb aidata neil omandada valitud kutseala ja laiendada kultuurilist silmaringi, osutada toetust kaugõppeasutustes ja õhtustes õppeasutustes õppijatele. Noorte kasvatamisele tuleb ulatuslikumalt kaasa tõmmata kaadritöölisi, kes annaksid noormeestele ja neidudele edasi mitte ainult oma tootmiskogemusi, vaid ka elukogemusi, hoiataksid neid ebaõigete tegude eest.

IV

Ametiühingute organisatsioonilise töö taseme tõstmisest

Seoses tööstuse ja ehitustegevuse juhtimise ümberkorraldamisega, arvukate ministeeriumide ja keskasutuste vahel ettevõtete juhtimise killustatuse likvideerimisega on ametiühingud teostanud rea abinõusid oma organisatsioonilise töö paremustamiseks. Kohalike ametiühinguorganisatsioonide operatiivse juhtimise keskus on üle kantud oblastitesse, kraidesse ja vabariikidesse, tunduvalt on laiendatud ametiühingute nõukogude õigusi ja kohustusi, on liidetud rida ametiühinguid ja likvideeritud aparaadi mõned liigsed lülid.

Ühtlasi märgib NLKP Keskkomitee pleenum, et paljud ametiühinguorganid korraldavad veel aeglaselt ümber oma tööd, seisavad eemal tootmise konkreetsetest küsimustest, tegelevad vähe elava organiseerimistööga. ÜAÜKN kontrollib nõrgalt oma otsuste täitmist, pöörab vähe tähelepanu ametiühingutöö kogemuste üldistamisele ja levitamisele.

Ametiühinguorganisatsioonides esineb ametiühingulise

elu demokraatia ja normide rikkumist: ametiühingute komiteede ja nõukogude pleenumeid kutsutakse kokku ebaregulaarselt, nende tähtsus kollektiivse juhtimise organitena on sageli alla viidud. Puudusi esineb ametiühingukaadri valikus ja kasvatamises. Paljud ametiühingute komiteed ja nõukogud ei hoolitse küllaldaselt noorte, energiliste töötajate ametiühingutööle edutamise eest, kes on end parimast küljest näidanud töös ja ühiskondlikus elus, kellele kuulub tööliste usaldus.

NLKP Keskkomitee pleenum kohustab liiduvabariikide kommunistlike parteide keskkomiteesid, NLKP krai- ja oblastikomiteesid ning ÜAÜKN-i parteigruppi tagama ametiühingute organisatsioonilise töö taseme tõstmist, osutama ametiühingute nõukogudele praktilist abi nende tegevuse uutmoodi organiseerimises.

Ametiühingute ees seisvate ülesannete täitmises kuulub otsustav osa nende algorganisatsioonidele. ÜAÜKN, ametiühingute vabariiklikud, krai- ja oblastinõukogud ning -komiteed peavad tunduvalt parandama algorganisatsioonide juhtimist, osutama neile pidevat abi ning taotlema, et laiad rahvahulgad näeksid nendes endale lähedasi organisatsioone, kes on suutelised õigesti väljendama ja kaitsma töötajate huve, kandma hoolt elu-olu kõigi külgede eest.

NLKP Keskkomitee pleenum peab otstarbekaks laiendada ametiühingute käitiskomiteede funktsioone, pidades siinkohal silmas õigust osa võtta ettevõtete tootmis- ja finantsplaanide koostamisest, töö normeerimise ja töötasu organiseerimise küsimuste lahendamisest, kontrollida tööseadusandluse ja kollektiivlepingute täitmist, avaldada oma arvamust majandusalal juhtivatele ametikohtadele esitatavate kandidatuuride kohta, mitte lubada tööliste ja teenistujate vallandamist käitiskomitee nõusolekuta.

Ametiühinguorganisatsioonide töö on vaja rajada ametiühingulise elu normidest range kinnipidamise, isetegevuse ja algatusvõime, kriitika ja enesekriitika arendamise, ametiühinguorganite kollektiivse juhtimise, aruandluse ja valitavuse tagamise alusele. On tarvis, et ÜAÜKN, ametiühingute keskkomiteed, oblastikomiteed ja nõukogud regulaarselt esitaksid aruandeid oma tööst ulatuslikult läbiarutamiseks ametiühinguliikmete koosolekutele ja konverentsidele. On vaja tõsta ametiühinguliikmete üldkoosolekute tähtsust, tagada nendel koosoleku-

tel tootmise ning töötajate elutarbelise ja kultuurialase teenindamise tähtsaimate küsimuste arutelu. Ametiühingu- ja majandusorganite juhtijad on kohustatud toimekalt osa võtma koosolekutest, kaasa aitama kriitika ja enesekriitika arendamisele, tähelepanelikult kuulda võtma tööliste ja teenistujate häält ning aru andma koosolekutel tehtud ettepanekute elluviimisest.

Ametiühinguorganid peavad kogu oma igapäevasesse tegevusse tooma konkreetsuse, asjalikkuse ja neile usaldatud töö eest kõrge vastutustunde vaimu. On tarvis jätkata tööd ametiühinguaparaadi edasiseks täiustamiseks ja odavamaks muutmiseks ning lähendamiseks ametiühinguliikmete hulkadele. Ametiühingute juhtivad töötajad on kohustatud suurema osa ajast viibima ettevõtetes ja ehitustel, tööliste ja teenistujate hulgas, üles näitama maksimaalset algatusvõimet tootmise organiseerimise ning tööliste töö- ja elutingimuste parandamisel.

Ametiühingute töötaseme tõstmine nõuab tungivalt kaadri edutamise ja kasvatamise põhjalikku parandamist. Eelkõige tuleb kogenud ja algatusvõimeliste töötajatega tugevdada ametiühingute nõukogusid ja käitiskomiteesid, julgemalt kaasa tõmmata juhtivale tööle uusi, värskeid jõude tööliste, naiste ja noorte hulgast. Ametiühingutöötajad peavad väsimatult tõstma oma marksistlik-leninlikku ettevalmistust ja tööalast kvalifikatsiooni.

V

Nõukogude ametiühingute rahvusvaheliste sidemete edasine laiendamine

NSV Liidu ametiühingud teevad märkimisväärset tööd välisriikide ametiühingutega sidemete laiendamiseks, töölisklassi ühtsuse ja vennaliku solidaarsuse tugevdamiseks võitluses rahu, demokraatia ja sotsialismi eest.

Kommunistlike ja töölisparteide nõupidamistel vastuvõetud deklaratsioon ja rahumanifest avavad uusi teid rahvusvahelise töölis- ja ametiühinguliikumise edasiarendamiseks ning ühtekoondamiseks.

NLKP Keskkomitee pleenum leiab, et Nõukogude ametiühingud peavad ka edaspidi aktiviseerima oma rahvusvahelist tegevust, suunates peamised jõupingutused rahvusvahelise töölis- ja ametiühinguliikumise lõhestatusest

ülesaamisele ning tegevusühtsuse saavutamisele võitluses uue sõja ohu vastu, tuumarelva katsetamise lõpetamise ja selle relva täieliku keelamise eest, töölisklassi elu- ja töötingimuste parandamise eest, rahvaste demokraatlike vabaduste eest.

Nõukogude ametiühingute ülesanne on aktiivselt kaasa aidata Ülemaailmse Ametiühingute Föderatsiooni kui tähtsaima keskuse tugevdamisele, kelle ümber konsolideeruvad maailma ametiühinguliikumise progressiivsed jõud, kaasa aidata ÜAF-i ja rahvusvaheliste tootmisalaste ametiühingukoondiste mõju laiendamisele ning autoriteedi tõstmisele. Ühtlasi peavad ÜAÜKN ja NSV Liidu tootmisalased ametiühingud võitluses rahu eest ja töötajate eluliste huvide eest laiendama sõprussidemeid ja koostööd eri maade ametiühingute ja töötajatega, sealhulgas rahvuslike ametiühingukeskustega, kes kuuluvad reformistlikesse, katoliiklikesse või teistesse rahvusvahelistesse koondistesse. Tuleb laiendada kontakti ja koostööd asumaade ja sõltuvate maade ametiühingutega, missugusesse rahvusvahelisse koondisse nad ka ei kuuluks.

Juhtida Nõukogude ametiühingute tähelepanu vajadusele veelgi tugevdada vennalikke sidemeid ja koostööd Hiina ja teiste sotsialistlike maade ametiühingutega, vahetada nendega kogemusi töö alal ning riiklikust, majanduslikust ja kultuurilisest ülesehitustööst osavõtu alal.

Nõukogude ametiühingud peavad aktiivsemalt ja veenvamalt populariseerima välisriikide töötajate hulgas NSV Liidu töölisklassi suuri saavutusi, propageerima sotsialismi eeliseid. Tähtsaimaks ülesandeks tuleb lugeda niinimetatud «rahvakapitalismi» ning «töö ja kapitali koostöö» võltsteooriate ja reaktsiooniliste ametiühinguliidrite lõhestustegevuse sihikindlat paljastamist. Tuleb abistada rahvusvahelisel ametiühinguliikumisel kasvatada töötajaid klassivõitluse ja proletaarse internatsionalismi vaimus. On tarvis, et ÜAÜKN organiseeriks rahvusvahelise ametiühinguliikumise küsimuste sügavamat tundmaõppimist ning tutvustaks NSV Liidu töötajatele välisriikide töölisklassi elu ja võitlust.

VI

Ametiühingute parteilise juhtimise paremustamisest

Nõukogude ametiühingute jõud on selles, et nad juhinduvad kommunistliku partei leninlikust poliitikast, mis on sotsialistliku ühiskonna eluliseks aluseks. Ametiühingud võivad edukalt täita nende ees seisvaid ülesandeid üksnes partei poolt teostatava juhtimise tingimusel, partei abil ja toetusel.

Praegu, kus kohalike ametiühinguorganite õigused on tunduvalt laienenud, suureneb veelgi parteiorganisatsioonide vastutus ametiühingute tegevuse eest. Parteikomiteed peavad rohkem tähelepanu pühendama ametiühingutele, põhjalikumalt süvenema nende töö sisusse, tagama nende veel aktiivsemat osavõttu majanduslikust ja kultuurilisest ülesehitustööst, kogu meie maa ühiskondlikust ja poliitilisest elust.

NLKP Keskkomitee pleenum märgib, et mõned parteikomiteed alahindavad ametiühingute kasvanud tähtsust ja tegevust, ei süvene sisuliselt ametiühinguorganisatsioonide töösse, ei hoolitse vajalikult nende tugevdamise eest kogenud, poliitiliselt küpsete töötajatega, ei kasvata majanduskaadrit küllaldaselt nõukogude tööseadusandluse range täitmise vaimus, ei toeta mitte alati ametiühinguorganeid nende õiglastes nõudmistes juhtivate majandustöötajate suhtes.

NLKP Keskkomitee pleenum kohustab liiduvabariikide kommunistlike parteide keskkomiteesid, partei krai-, oblasti-, linna- ja rajoonikomiteesid ning partei-algorganisatsioone parandama ametiühingute juhtimist, eelkõige tegelema ametiühingukaadri edutamise ja kasvatamisega, soovitama vastutavatele kohtadele ametiühinguorganites parimaid, kõige suurema ettevalmistusega, organiseerimisvõimelisi töötajaid, kellel on autoriteeti kommunistide ja parteitute hulgas. Ametiühingutööle edutatud kommunistile peab olema parteiliseks aukohuseks tagada ametiühingute ees seisvate ülesannete täitmine, võita masside usaldus seltsimeheliku suhtumisega ning nende vajaduste hoolika rahuldamisega.

Ametiühingute juhtimises tuleb parteiorganitel alati arvestada, et ametiühingud on tööliste ja teenistujate parteitud organisatsioonid, et kogu nende töö on rajatud ulatuslikule demokraatiale ja veenmismeetoditele ning et

nende suhtes on seda lubamatum käsutamine ja väiklane hooldamine. Parteikomiteed on kohustatud oskuslikult suunama ametiühinguorganite tegevust, pidevalt abistama neid nende funktsioonide täitmisel, igati ergutama ja arendama isetegevust ning algatusvõimet nende töös, rakendama vastavaid abinõusid nende kommunistide-majandusmeeste suhtes, kes ei arvesta ametiühinguorganisatsioonidega ja püüavad nende osatähtsust vähendada.

Pidades silmas seda, et partei avaldab oma mõju kogu ametiühinguorganisatsioonide tegevusele kommunistide-ametiühinguliikmete kaudu, kohustab pleenum parteikomiteesid tõstma kõigi parteiliikmete vastutust töö eest ametiühingutes, paremustama valitavates ametiühinguorganites NLKP põhikirja kohaselt loodud parteigruppide praktilist tegevust. Oma aktiivse osavõtuga ametiühingute tegevusest peavad kommunistid taotlema nende töö igakülgset paranemist ja seega tõstma nende osatähtsust majanduslike ja poliitiliste ülesannete lahendamisel.

*

NLKP Keskkomitee pleenum väljendab kindlat veendumust, et Nõukogude ametiühingud, tõstes veel rohkem oma osatähtsust riiklikus, majanduslikus ja kultuurilises ülesehitustöös, abistavad parteid ka edaspidi aktiivselt töötajate kommunistlikul kasvatamisel, nende loova jõu ja energia mobiliseerimisel NLKP XX kongressi ajalooliste otsuste edukale elluviimisele, kommunistliku ühiskonna ülesehitamise suurele üritusele.

NSV LIIDU ORDENITE JA MEDALITEGA AUTASUSTAMISE KORRAST

NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus 11. veebruaril 1958

Selleks et veelgi rohkem ergutada töötajate loovat aktiivsust ja algatusvõimet majandusliku ja kultuurilise ülesehitustöö ülesannete lahendamisel ning muuta sõjajärgsetel aastatel väljakujunenud praktikat, mille järgi NSV Liidu kodanikke autasustati peamiselt väljateenitud aastate eest, NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidium **otsustab:**

1. Tunnistada vajalikuks, et tulevikus tuleb anda sotsialistliku töö kangelase nimetus ning autasustada NSV Liidu ordenite ja medalitega konkreetsete saavutuste eest majanduslikus ja kultuurilises ülesehitustöös, väljapaistvate teenete eest teaduse ja tehnika arendamisel, riigikaitse tugevdamisel, riikliku ja ühiskondliku tegevuse alal.

2. Määrata kindlaks, et autasustamiseks esitamine toimub NSV Liidu ministeeriumide ja keskasutuste, üleliidu-liste ühiskondlike organisatsioonide ja töötajate ühingute keskorganite ning liiduvabariikide ministrite nõukogude kaudu.

3. Muuta ära autasustamine NSV Liidu ordenite ja medalitega väljateenitud aastate eest.

ÜLELIIDULISE LENINLIKU KOMMUNISTLIKU NOORSOOÜHINGU XIII KONGRESSILE

NLKP Keskkomitee tervitus 15. aprillil 1958

Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomitee saadab palava tervituse Üleliidulise Leninliku Kommunistliku Noorsooühingu XIII kongressi delegaatidele, kommunistlikele noortele, kuulsusrikka nõukogude noorsoo kogu paljumiljonilisele armeele.

Leninlik komsomol on kommunistliku partei kasvandik, nõukogude rahva lootus ja uhkus. Tema ridades on üles kasvanud miljonid noored patrioodid, kommunistliku ühiskonna aktiivsed ehitajad, kes on töös ja võitluses tõestanud oma armastust ja piiritut ustavust kommunistliku partei üritusele. Ühelt noorsoo põlvkonnalt teisele antakse edasi komsomoli kuulsusrikkaid traditsioone — vastata palavalt kodumaa kutsele, olla seal, kus on raske, ilmutada igas asjas oma initsiatiivi ja algatust, järgneda kõiges parteile, olla tema ustavaks ja kindlaks abiliseks. Leninlik Kommunistlik Noorsooühing on etendanud väljapaistvat osa sotsialismi ehitamises ja meie kodumaa kaitsmises välisvaenlaste vastu ning on sellega võitnud nõukogude rahva armastuse ja lugupidamise.

Komsomoli viimaste aastate tegevust tähistavad märkimisväärsed edusammud võitluses tööstuse, põllumajanduse, kultuuri ja rahva heaolu edasise tõusu eest. Kom-

munistliku ülesehitustöö suurejoonelise programmi kavandanud NLKP XX kongressi ajaloolised otsused innustasid noorsugu, avasid talle uued avarad võimalused julgete mõtete, võitlusvaimu ja ülevoolava loova energia ilmutamiseks. Partei ja valitsuse kutsel ja oma südame sunnil asusid nõukogude noored üles harima uudis- ja jäätmaid, pannes toime suure töökangelasteo, mida meie rahvas kunagi ei unusta. Tuhanded noored patrioodid läksid loomakasvatusfarmidesse, et oma praktilise osavõtuga aidata parteil ja rahval luua meie maal loomakasvatussaaduste küllust.

Meie noorte töökad käed on ehitanud ja ehitavad uusi söe- ja maagikaevandusi, kõrg- ja martäänahjusid, maailma suurimaid elektrijaamu, püstitavad vabrikuid ja tehaseid. Majandusliku ja kultuurilise ülesehitustöö kõigis sektoreis töötavad noormehed ja neiud koos kogu nõukogude rahvaga ennastsalgavalt oma sotsialistliku isamaa edasise õitsengu nimel, pühendavad kogu oma jõu ja kõik oma teadmised võitlusele kommunismi eest.

Leninliku komsomoli ja kogu nõukogude noorsoo väljapaistvaid kangelastegusid kodumaa auks on ärateenitult märgitud kõrgete autasude andmisega.

Nõukogudemaa on praegu oma ajaloolise arengu uuel etapil. Kommunistliku ühiskonna ülesehitamine on praegu partei ja rahva vahetuks praktiliseks ülesandeks. Nendes tingimustes suureneb veelgi komsomoli osatähtsus riiklikus, majanduslikus ja kultuurilises ülesehitustöös, meie maa kogu ühiskondlik-poliitilises elus. NLKP Keskkomitee on veendunud, et leninlik komsomol kasvatab ka edaspidi kogu oma mitmekülgse tegevusega igal noormehel ja neiul väsimatult kommunistliku ajastu inimese õilsaid iseloomujooni: piiritut usku kommunismi triumfisse, palavat kodumaa-armastust, töökust, ennastsalgavust ühiskondliku kohuse täitmisel, oskust võita mistahes raskusi teel suurele eesmärgile, valmisolekut kaitsta oma isamaa au, vabadust ja sõltumatust.

On tarvis õhutada veelgi sihikindlamalt noorsoo jõude võitlusele partei poolt seatud ülesande täitmiseks — lähema 15 aastaga ette jõuda kõige suurematest kapitalistlikest riikidest tähtsamate toodete valmistamises iga elaniku kohta.

NLKP Keskkomitee tervitab komsomoliorganisatsioonide patriootlikku algatust, kes on võtnud oma šefluse

alla maagikaevanduste ja rikastusvabrikute, kõrg- ja martäänahjude, valtsimismasinate ja elektrijaamade ning keemiatööstuse ettevõtete ehitamise.

Komsomol peab noori veelgi laialdasemalt kaasa tõmbama sotsialistlikku võistlusse riiklike plaanide ennetähtaegseks täitmiseks, tööviljakuse tõstmiseks, toodangu kvaliteedi parandamiseks, ilmutama rohkem algatusvõimet tootmisreservide avastamisel, võitluses säästlikkuse ja kokkuhoiu eest, peab igati abistama noori tootmisalase kvalifikatsiooni tõstmises, uue tehnika ja tehnoloogia omandamises.

Komsomol peab ka edaspidi olema partei aktiivseks abiliseks võitluses põllumajanduse järsu tõusu eest, rahva poolt heakskiidetud abinõude elluviimise eest kolhoosikorra edasiarendamisel ja masina-traktorijaamade reorganiseerimisel; ülesande lahendamise eest, mis näeb ette luua lähemail aastail toiduainete küllus elanikkonnale ja tooraine küllus kergetööstusele ning järele jõuda USA-le liha, piima ja või tootmises iga elaniku kohta. Selleks on tarvis, et maanoored koondaksid oma jõud põllumajandusliku tootmise otsustavatesse sektoritesse, näitaksid eeskuju ennastsalgavas suhtumises töösse, õpiksid sihikindlalt käsitsema põllumajanduslikku tehnikat, omandaksid agronoomilisi ja zootehnilisi teadmisi, suurendaksid ühisloomade arvu, tõstaksid nende produktiivsust ning koguksid kõigi põllumajanduslike kultuuride suuri püsivaid saake.

Meie sajandil, kus kommunismi ideed, olles vallutanud miljonite inimeste mõtted ja südamed, on muutunud võimsaks loovaks jõuks, mis kujundab ümber tänapäeva ühiskonda, on noorsoole eriti tähtis põhjalikult tundma õppida marksistlik-leninlikku teooriat, rakendada saadud teadmisi loovalt praktilises tegevuses. Komsomolil tuleb pidevalt hoolitseda noorte kommunistliku maailmavaate kujundamise eest, kasvatada neid kangelasliku töölisklassi kuulsusrikaste revolutsiooniliste traditsioonide najal, kasvatada neis lepitamatust kodanliku ideoloogia ja moraali mistahes avalduste suhtes. On tarvis selgitada noormeestele ja neidudele põhjalikult kommunistliku partei ja Nõukogude riigi sise- ja välispoliitika mõtet, aidata neid õigesti orienteeruda ühiskondliku elu keerulistes nähtustes. Nõukogude teaduse, tehnika ja kultuuri enneolematu õitseng seab noorte ette vajaduse pidevalt õp-

pida, olla tänapäeva teadmiste tasemel, omandada sotsialistliku kultuuri saavutusi, ühendada tootmistööd oskuslikult ja püsivalt õpingutega.

Meie maal kommunismi ülesehitamise suurejoonelised ülesanded, komsomoli järjest kasvav osa nende ülesannete teostamises nõuavad noorte hulgas tehtava organiseerimis- ja kasvatustöö väsimatut täiustamist. On tarvis laialdasemalt arendada komsomoli algatusvõimet ja isetegevust, teha noorsoohulkades sihikindlat tööd, otsustavalt jagu saada formalismist, paraaditsemisest ja kiitlemisest. Komsomol peab hästi tundma mitmesuguste noorsoogruppide nõudeid ja vajadusi, peab oskama leida noormeestele ja neidudele meelepärast tegevust, taotlema, et iga komsomoli-algorganisatsioon oleks võitlusvõimeline ja elujõuline kollektiiv, kes on tihedalt seotud kogu noorsooga. Komsomol peab pöörama erilist tähelepanu V. I. Lenini nimelise pioneeriorganisatsiooni tegevuse edasisele parandamisele.

Komsomolil tuleb kasvatada nõukogude noorsoos ustavust proletaarse internatsionalismi ja rahvaste sõpruse printsiipidele, laiendada ja tugevdada nõukogude noorsoo sidemeid sotsialistlike maade noorsooga, maailma kogu progressiivse noorsooga, võidelda väsimatult sõjaõhutajate vastu, kindla ja kestva ülemaailmse rahu eest.

Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomitee on kindlalt veendunud, et leninlik komsomol, koondudes veelgi tihedamalt kommunistliku partei ümber, kirjutab uusi kangelaslikke lehekülgi selle võitluse ajalukku, mida nõukogude rahvas peab helge tuleviku eest, kommunismi eest.

Olgu tervitatud Üleliiduline Leninlik Kommunistlik Noorsooühing — kommunistliku partei ustav abiline ja võitlusreserv!

Olgu tervitatud kuulsusrikas nõukogude noorsugu!

Olgu tervitatud meie võimas sotsialistlik kodumaa!

Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomitee

RAJOONIKOMITEEDE ÕIGUSTE ANDMISEST ALGORGANISATSIOONIDE KOMSOMOLI-KOMITEEDELE

ÜLKNÜ Keskkomitee otsused 21. aprillil 1956 ja 17. mail 1958

I

1. Anda komsomolikomiteedele komsomoli-algorganisatsioonides, kus on 2000 ja rohkem ÜLKNÜ liiget, ÜLKNÜ rajoonikomitee õigused ÜLKNÜ liikmeks vastuvõtmise ja ÜLKNÜ liikmete arvestuse küsimustes. Komsomoli-algorganisatsioonid, kelle komiteedele on antud komsomoli rajoonikomitee õigused, on vastava rajooni või linna komsomolikomitee territoriaalses alluvuses.

2. Kohustada komsomoli-algorganisatsioonide komsomolikomiteesid, kellele on antud komsomoli rajoonikomitee õigused, juhinduma komsomolidokumentide väljaandmisel ja ÜLKNÜ liikmete arvestuse pidamisel ÜLKNÜ Keskkomitee olemasolevatest instruktsioonidest nende küsimuste kohta. Komsomoli-algorganisatsioonide komsomolikomiteed, kes on saanud komsomoli rajoonikomitee õigused, esitavad komsomoli rajooni- ja linnakomiteede jaoks ÜLKNÜ Keskkomitee poolt kehtestatud aruanded vastavatele ÜLKNÜ rajooni- või linnakomiteedele.

3. Kohustada komsomoli rajooni- ja linnakomiteesid andma üle ÜLKNÜ liikmete arvestuskaardid komsomoli-algorganisatsioonide komiteedele, kellele on antud komsomoli rajoonikomitee õigused, pärast komsomolidokumentide vahetamist antud organisatsioonis. ÜLKNÜ liikmete arvestuskaartide üleandmine teostada akti järgi.

4. Määrata, et rajoonikomitee õigused saanud komsomolikomitee peab omama rajoonikomitee pitsati tüüpi ümmarguse pitsati.

Teha vastavatele komsomoli oblasti-, kraikomiteedele ja keskkomiteedele liiduvabariikides ülesandeks eraldada rajoonikomitee õigused saanud komsomoli-algorganisatsiooni komiteele summad kantselei- ja postikuludeks vastavate komsomoli rajooni-, linnakomiteede kulutuste vähendamise arvel nende artiklite järgi.

5. Edaspidi otsustab komsomoli-algorganisatsioonide komiteedele komsomoli rajoonikomitee õiguste andmise küsimust komsomoli oblasti-, kraikomiteede, liiduvabariikide keskkomiteede esildusel ÜLKNÜ Keskkomitee.

II

Vastavalt ÜLKNÜ XIII kongressi juhenditele komsomoli-algorganisatsioonide õiguste laiendamise kohta, määrata, et komsomoli rajoonikomitee õigused ÜLKNÜ liikmete arvestuses, noorte ÜLKNÜ-sse vastuvõtmise lõplikus otsustamises ja kommunistlike noorte personaalküsimuste arutamises antakse komsomoli-algorganisatsioonide komiteedele, kus on arvel 1500 ja rohkem ÜLKNÜ liiget.

Märgitud komsomoli-algorganisatsioonide komiteedele komsomoli rajoonikomitee õiguste andmise otsustab komsomoli oblasti-, kraikomiteede, liiduvabariikide keskkomiteede esildusel ÜLKNÜ Keskkomitee.

PENSIONÄRIDE AKTIIVSESSE ÜHISKONDLIKKU TÖÖSSE KAASATÕMBAMISEST

NLKP Keskkomitee otsus 19. aprillil 1958

1. NLKP Keskkomiteel on teada fakte, mis annavad tunnistust sellest, et paljud kohalikud partei-, nõukogude ja ametiühinguorganid ei kanna vajalikku hoolt pensionäride kaasatõmbamise eest aktiivsesse ühiskondlikku tegevusse ega kasuta ära täiel määral nende teadmisi ja rikkalikke elukogemusi. Kuid pensionäride õigel ja oskuslikul rakendamisel võivad viimased osutada partei-, nõukogude ja ametiühinguorganisatsioonidele tõhusat kaasabi nende töös. Mõned parteikomiteed kinnistavad pensionile läinud kommuniste parteiorganisatsioonidesse arvele formaalselt, arvestamata seejuures pensionäride kogemusi endise töö järgi ja elukohta, mis viib alla nende aktiivsuse ja kutsub esile nende poolt õigustatult etteheiteid.

2. Kohustada liiduvabariikide kommunistlike parteide keskkomiteesid, partei krai- ja oblastikomiteesid, liidu- ja autonoomsete vabariikide ministrite nõukogusid, oblastite ja kraide täitevkomiteesid ning ametiühingute nõukogusid tarvitusele võtma abinõud pensionäridega tehtava töö tunduvaks paremustamiseks ja nende kaasatõmbamiseks aktiivsesse ühiskondlikku ellu partei-, nõukogude, ametiühingu- ja teistes töörahva organisatsioonides ning

ühingutes. Tuleb laialdasemalt kaasa tõmmata nii tsiviilkui ka sõjaväepensionäre nende soovide, kogemuste ja teadmiste kohaselt massilise poliitilise töö läbiviimisele elanikkonna hulgas, ühiskondliku kontrolli teostamisele kaubandus- ja kommunaalettevõtete, meditsiini- ja lasteasutuste töö üle, töötajate vabatahtlike organisatsioonide ja ühingute tööle.

VASTUTUSEST PLAANIDE JA ÜLESANNETE TÄITMATAJÄTMISE EEST TOODANGUHANGETE ALAL

NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus 24. aprillil 1958

Määrata, et teistesse administratiivsetesse majanduspiirkondadesse või liiduvabariikidesse, samuti üleliidulisteks vajadusteks minevate toodanguhangete alal plaanide ja ülesannete täitmatajätmine ettevõtete, majandusorganisatsioonide, rahvamajanduse nõukogude, ministeeriumide ja keskasutuste juhtivate töötajate ning teiste ametiisikute poolt kujutab endast riikliku distsipliini jämedat rikkumist ja toob kaasa distsiplinaarse, materiaalse või kriminaalvastutuse.

Ettevõtete, majandusorganisatsioonide, rahvamajanduse nõukogude, ministeeriumide ja keskasutuste juhtivatele töötajatele ja teistele ameti-isikutele, kes on süüdi nende hangete alal plaanide ja ülesannete täitmatajätmises mõjuva põhjuseta, pannakse ranged distsiplinaarkaristused või tasendusmaksed kuni 3 kuu määrpalga ulatuses liiduvabariikide seadustega kindlaksmääratud korras.

Teistesse administratiivsetesse majanduspiirkondadesse või liiduvabariikidesse, samuti üleliidulisteks vajadusteks minevate toodanguhangete alal plaanide ja ülesannete korduval mittetäitmisel mõjuvate põhjusteta võetakse mainitud isikud kriminaalvastutusele kui ametialase kuriteo eest.

TÖÖSTUSETTEVÕTTE, EHITUSE, SOVHOOSI, MASINA-TRAKTORIJAAMA NING REMONDI- JA TEHNIKAJAAMA ALALISE TOOTMISNÕUPIDAMISE PÕHIMÄÄRUSE KINNITAMISEST

NSV Liidu Ministrite Nõukogu ja AÜKN-i määrus 9. juulil 1958

Tootmisnõupidamiste osatähtsuse tõstmise ja õiguste laiendamise eesmärgil NSV Liidu Ministrite Nõukogu ja Üleliiduline Ametiühingute Kesknõukogu **otsustavad:**

1. Kinnitada juuresolev «Tööstusettevõtte, ehituse, sovhoosi, masina-traktorijaama ning remondi- ja tehnikajaama alalise tootmisnõupidamise põhimäärus».
2. Käesoleva määruse väljaandmise puhul lugeda kehtetuks kõik varem väljaantud tootmisnõupidamiste põhimäärused.

TÖÖSTUSETTEVÕTTE, EHITUSE, SOVHOOSI, MASINA-TRAKTORIJAAMA NING REMONDI- JA TEHNIKAJAAMA ALALISE TOOTMISNÕUPIDAMISE PÕHIMÄÄRUS

Alaline tootmisnõupidamine on üks tööliste ja teenistujate tootmise juhtimisele laialdase kaasatõmbamise põhilisi vorme ja allutab oma töö riiklike plaanide täitmise ja ületamise, sisemiste tootmisreservide täielikuma ärakasutamise, viljakaks tööks tingimuste loomise ning ettevõtte ja ehituse juhtimismeetodite täiustamise ülesannetele.

I

Tootmisnõupidamise organiseerimine

Alaline tootmisnõupidamine organiseeritakse ettevõtetes, ehitustel ja tsehhides, kus töötab 100 ja rohkem inimest. Tootmisnõupidamise liikmeteks on ettevõtte, ehituse ja tsehhide töölised ja teenistujad, ametiühingu käitis-, kohaliku ning tsehhikomiteede ja administratsiooni esindajad, partei- ja komsomoliorganisatsioonide, teadusliku ja tehnilise ühingu ning leiutajate ja ratsionaliseerijate ühingu algorganisatsiooni esindajad, kes valitakse tsehhide osakondade tööliste ja teenistujate üldkoosolekute

ning vastavate ühiskondlike organisatsioonide poolt käitis- ja kohaliku komitee volituste ajaks.

Jooksvaks tööks valib tootmisnõupidamine, olenevalt ettevõttes, ehitusel, tsehhis töötavate inimeste arvust, 5—15-liikmelise presiidiumi, sealhulgas tootmisnõupidamise esimehe ja sekretäri.

Alalise tootmisnõupidamise presiidium määrab kindlaks tootmisnõupidamise istungite päevakorra ja valmistab istungeid ette, informeerib nõupidamise liikmeid ja kõiki töötajaid nõupidamise tööplaanist ning tema poolt vastu võetud otsustest, organiseerib nõupidamise poolt vastu võetud otsuste ja ettepanekute täitmise kontrolli.

Ettevõtetes, ehitustel ja tsehhides, kus töötab vähem kui 100 inimest, alalist tootmisnõupidamist ei looda, vaid tootmisküsimusi arutatakse tööliste ja teenistujate üldkoosolekutel.

II

Tootmisnõupidamise töö sisu ja tema õigused

Tootmisnõupidamine:

suunab kogu oma töö ettevõtte, ehituse eduka tegevuse tagamisele, tootmisplaani täitmisele ja ületamisele, sotsialistliku võistluse arendamisele, tööviljakuse igakülgsele tõstmisele, tootmisnovaatorite ja -eesrindlaste kogemuste levitamisele;

võtab osa tootmise jooksvate ja perspektiivplaanide projektide ning tehasesisese planeerimise parandamiseks tehtavate ettepanekute läbitöötamisest ja arutamisest, kuulab ära ettevõtte, ehituse, tsehhi juhatajate teadaanded jooksva töö ning vastava perioodi majandusliku tegevuse tulemuste kohta;

vaatab läbi tootmise, töö, palga ja tehnilise normeerimise organiseerimise küsimused, samuti ettepanekud iga töölise poolt tootmisnormide täitmise tagamise, toodangu kvaliteedi parandamise ja omahinna alandamise kohta;

töötab välja abinõud, mis on suunatud võitlusele praagi, seisakute ja ebarütmilise töö vastu ning seadmete parema ärakasutamise eest;

arutab organisatsioonilis-tehniliste abinõude, uue tehnika juurutamise, tootmise mehhaniseerimise ning ratsionaliseerijate ja leiutajate ettepanekute juurutamise plaane;

vaatab läbi tööstusliku, elamu- ja kultuurilise ja elutarbelise ehitustegevuse ning kapitaalmahutusteks eraldatud summade efektiivse ärakasutamise abinõude plaane;

teeb ettepanekuid, mis on suunatud tehasesisese juhtimise täiustamisele ja tema aparaadi töö paremustamisele;

vaatab läbi töökaitse ja ohutustehnika paremustamise ning nendeks eesmärkideks assigneeritud summade otstarbeka kasutamise abinõusid;

vaatab läbi küsimusi, mis on seotud kaadri ettevalmistamise ja kvalifikatsiooni tõstmisega, tööliste õige rakendamisega vastavalt nende elukutsele ja kvalifikatsioonile, arutab töö- ja tootmisdistsipliini tugevdamise abinõusid.

Tootmisnõupidamine võtab läbiarutatud küsimustes vastu otsused ranges kooskõlas kehtiva seadusandlusega ning ettevõttele, ehitusele ja tsehhile kinnitatud plaanidega.

Tootmisnõupidamise liikmed võtavad aktiivselt osa tootmisnõupidamise otsuste selgitamisest töölistele ja teenistujatele ning on nende otsuste täitmise aktiivsed organiseerijad.

Ettevõtte, ehituse administratsioon on kohustatud igati kaasa aitama tootmisnõupidamise edukale tööle, kõrvaldama tootmisnõupidamise poolt märgitud puudused ettevõtte, ehituse, tsehhide, samuti üksikute töötajate tegevuses, reageerima mahajäävate töölõikude kaadriga tugevdamise ettepanekutele.

Tootmisnõupidamisele arutamiseks esitatavate küsimuste igakülgseks ja sügavaks tundmaõppimiseks on ettevõtte, ehituse ja tsehhide administratsioon kohustatud osutama abi nende ettevalmistamisel, tutvustama nõupidamise liikmeid faktilise olukorraga ettevõttes või ehitusel, esitama vajalikud teatmematerjalid.

III
Tootmisnõupidamise töö kord

Tootmisnõupidamine töötab ametiühingu käitis-, kohaliku või tsehhikomitee juhtimisel vastavalt kinnitatud plaanile. Nõupidamine kutsutakse kokku vajaduse järgi, kuid ettevõttes, ehitusel mitte harvemini, kui üks kuni kaks korda kvartalis ja tsehhis mitte harvemini, kui üks kord kuus.

Tootmisnõupidamisel arutatakse küsimusi, mis on ette nähtud tema töö plaanis, samuti ettepanekuid, mida esitavad ettevõtte, ehituse ametiühingu käitis-, kohaliku või tsehhikomitee administratsioon, teadusliku ja tehnilise ühingu nõukogu, ratsionaliseerijate ja leiutajate ühingu nõukogu, üksikud töölised ja insener-tehnilised töötajad.

Tootmisnõupidamise otsus võetakse vastu nõupidamise liikmete häälteenamusega. Seejuures peab istungil viibima vähemalt $^2/_3$ tootmisnõupidamise liikmetest.

Ettevõtte, ehituse, tsehhi administratsioon organiseerib nõupidamisel vastuvõetud otsuste ja ettepanekute täitmist ja teatab nende täitmisest tootmisnõupidamise järjekordsel istungil.

Rahvamajanduse nõukogud, ministeeriumid ja teised kõrgemalseisvad majandusorganid on kohustatud tootmisnõupidamistele nende töös ja nende poolt vastuvõetud otsuste realiseerimisel osutama igakülgset abi.

Mitte harvemini, kui üks kord poole aasta jooksul kannab tootmisnõupidamine oma tööst ette ettevõtte, ehituse, tsehhi tööliste ja teenistujate üldkoosolekule, konverentsile. Kollektiivil, kes on valinud nõupidamise liikmed, on õigus nõupidamise üksikuid liikmeid ennetähtaegselt ära kutsuda ja asendada.

*

Vabariikide, kraide ja oblastite nõukogude, ametiühingu- ja majandusorganid, lähtudes kohalikest tingimustest ja tootmise iseärasustest, võivad, kooskõlastades ÜAÜKN-iga teha üksikuid muudatusi käesolevas põhimääruses.

AMETIÜHINGU VABRIKU-, TEHASE- JA KOHALIKU KOMITEE ÕIGUSTE PÕHIMÄÄRUSE KINNITAMISEST

NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus
15. juulil 1958

Arvestades ametiühingute kasvanud osatähtsust riiklikus ja majanduslikus ülesehitustöös ning selleks, et laiendada vabriku-, tehase- ja kohalike komiteede õigusi tootmistegevuse juhtimise alal ning tugevdada nende funktsioone tööliste ja teenistujate töötingimuste ja elukondlike tingimuste parandamises, kinnitada Üleliidulise Ametiühingute Kesknõukogu poolt esitatud «Ametiühingu vabriku-, tehase- ja kohaliku komitee õiguste põhimäärus».

AMETIÜHINGU VABRIKU-, TEHASE- JA KOHALIKU KOMITEE ÕIGUSTE PÕHIMÄÄRUS

1. Ametiühingu vabriku-, tehase- või kohalik komitee, kes on valitud vastava ametiühingu põhikirja alusel, esindab ettevõtte, asutuse või organisatsiooni töölisi ja teenistujaid kõigis töö, olustiku ja kultuuri küsimustes ning omab juriidilise isiku õigusi.

2. Vabriku-, tehase- või kohalik komitee võtab osa ettevõtte, asutuse või organisatsiooni tootmisplaanide ja kapitaalehituse plaanide projektide, samuti elumajade ning kultuuri- ja kommunaalobjektide ehitamise ning remontimise plaanide projektide väljatöötamisest.

3. Vabriku-, tehase- või kohalik komitee sõlmib tööliste ja teenistujate nimel kollektiivlepingu ettevõtte administratsiooniga, organiseerib kollektiivlepingust tulenevate kohustuste täitmist, teostab süstemaatilist kontrolli kollektiivlepingus ettenähtud abinõude õigeaegse täitmise üle. Ühes administratsiooniga kinnitab ta ettevõtte fondi summade kasutamise eelarve töötajate kultuuriliste ja elukondlike tingimuste parandamiseks ja tootmise täiustamiseks, samuti individuaalpreemiate ja ühekordsete toetuste andmiseks.

4. Vabriku-, tehase- või kohalikul komiteel on õigus ära kuulata ettekandeid ettevõtte, asutuse või organisatsiooni juhtijatelt tootmisplaani, kollektiivlepingust tulenevate kohustuste, töö organiseerimise ja töötingimuste parandamise abinõude täitmise, tööliste ja teenistujate materiaalse, elukondliku ja kultuurilise teenindamise kohta ning nõuda väljaselgitatud puuduste kõrvaldamist.

5. Vabriku-, tehase- või kohalik komitee esitab kõrgemalseisvatele majandus- ja nõukogude organitele ettepanekuid ettevõtte, asutuse või organisatsiooni tegevuse parandamise küsimustes, samuti töötingimuste ning töötajate materiaalse, elukondliku ja kultuurilise teenindamise küsimustes. Mainitud organid on kohustatud neid ettepanekuid läbi arutama ning teatama läbiarutamise tulemustest vabriku-, tehase- või kohalikule komiteele.

6. Kooskõlastatult vabriku-, tehase- või kohaliku komiteega ettevõtte administratsioon:

määrab tööliste kutsealade ja tööde loetelu, millede suhtes rakendatakse aja- ja tükitasu-tariifimäärasid, samuti kuumade, raskete ja tervist kahjustavate tööde

tasumäärasid vastavalt nende tööde kehtivatele tüüploeteludele tootmisharude järgi;

määrab tööde tariifijärgud, annab töölistele kvalifikatsioonijärke vastavalt kehtivatele tariifi- ja kvalifikatsiooni-käsiraamatutele;

määrab uusi norme ja revideerib kehtivaid norme seoses tehniliste ja organisatsiooniliste abinõude rakendamisega, asendab ajutisi töönorme alatiste normidega toodangu juurutamisel ja teeb parandusi aegunud normides;

kehtestab progressiivse tükitöötasu süsteemi määrustiku ja premiaal-töötasu süsteemi määrustiku (vastavalt kehtivatele tüüp-määrustikkudele), määrab töötajate kategooriad ja preemiate suuruse, mida makstakse teiste ergutustasudena;

määrab juhtivatele ning insener-tehnilistele töötajatele ja teenistujatele makstavate preemiate määra kehtivate tüüp-premeerimismäärustikkude alusel.

7. Vabriku-, tehase- või kohalik komitee juhib ettevõttes või ehitusel tootmisnõupidamisi, korraldab tööliskoosolekuid ja tootmistehnilisi konverentse, teostab süstemaatilist kontrolli nende poolt vastuvõetud otsuste ning tööliste ja teenistujate ettepanekute täitmise üle.

Organiseerib ühes administratsiooniga sotsialistlikku võistlust ja teeb selle kokkuvõtteid, teeb kindlaks võistluse võitjad, määrab eesrindlike tsehhide ja osakondade kollektiividele rändpunalippe ja aukirju, levitab eesrindlikke kogemusi, lahendab aukirjade ja rahaliste preemiatega autasustamise küsimusi, samuti küsimusi, mis on seotud tootmiseesrindlaste kandmisega autahvlile ja auraamatusse, populariseerib ulatuslikult sotsialistliku võistluse tulemusi.

8. Vabriku-, tehase- või kohalik komitee aitab igakülgselt kaasa leiutus- ja ratsionaliseerimistegevuse arendamisele ning teostab kontrolli vastuvõetud leiutuste, tehniliste täiustuste ja ratsionaliseerimisettepanekute õigeaegse rakendamise üle. Ta vaatab ühes ettevõtte administratsiooniga läbi tööliste ja teenistujate kaebusi nende ratsionaliseerimisettepanekute tagasilükkamise üle, samuti kaebusi vastuvõetud ratsionaliseerimisettepanekute ja tehniliste täiustuste eest tasu arvestamise korra ja väljamaksmise aja küsimustes.

9. Vabriku-, tehase- või kohalik komitee teostab kontrolli selle üle, kuidas ettevõtte, organisatsiooni või asu-

tuse administratsioon täidab tööseadusi, ohutustehnika ja tootmissanitaaria reegleid ning norme. Ametiühingukomitee esindaja võtab osa uute tsehhide ja tootmisjaoskondade ekspluatatsiooni vastuvõtmise komisjoni tegevusest.

Ületunnitööde tegemine erandjuhtudel, mis on ette nähtud kehtivas seadusandluses, võib toimuda ainult vabriku-, tehase- või kohaliku komitee loal.

Isikuid vanuses 15 kuni 16 aastat võtab administratsioon tööle kooskõlastatult ametiühingukomiteega.

Nende tööde ja kutsealade loetelu, mis annavad töölistele ja teenistujatele õiguse piima saamiseks seoses kahjulike töötingimustega ja seebi saamiseks, samuti igaaastased puhkusegraafikud koostatakse ettevõtte, asutuse või organisatsiooni administratsiooni poolt kooskõlastatult vabriku-, tehase- või kohaliku komiteega.

10. Töölisi ja teenistujaid ei või vallandada ettevõttest, asutusest või organisatsioonist administratsiooni algatusel ilma vabriku-, tehase- või kohaliku komitee nõusolekuta.

Vabriku-, tehase- või kohalik komitee arutab tööliste ja teenistujate kaebusi ettevõttes, asutuses või organisatsioonis moodustatud töötülide komisjonide otsuste peale. Sealjuures on tal õigus jätta komisjoni otsus jõusse või tühistada see ja teha sisuline otsus töötüli kohta.

11. Vabriku-, tehase- või kohalik komitee teostab ettevõtte, asutuse või organisatsiooni tööliste ja teenistujate riiklikku sotsiaalkindlustust, määrab toetust sotsiaalkindlustuse korras, võtab oma esindajate kaudu osa pensionide määramisest töölistele ja teenistujatele sotsiaalhoolduse organite poolt, suunab töölisi ja teenistujaid sanatooriumi- ja kuurordiravile ning puhkekodudesse, kontrollib tööliste, teenistujate ja nende perekonnaliikmete meditsiinilise teenindamise organiseerimist.

Vabriku-, tehase- või kohalik komitee jälgib, et ettevõte, asutus või organisatsioon õigeaegselt tasuks sotsiaalkindlustusmaksu, rakendab vajalikel juhtudel kindlustusmaksude vastuvaidlematut sissenõudmist ettenähtud korras.

Juhul, kui vabriku-, tehase- või kohalik komitee teeb kindlaks, et töölise või teenistuja töövigastus või kutsehaigus tuleneb töökaitse või ohutustehnika reeglite rikkumisest administratsiooni poolt, teeb käitiskomitee admi-

nistratsioonile kohustusliku otsuse, mille põhjal ettevõte, asutus või organisatsioon peab vastuvaidlematus korras kandma riikliku sotsiaalkindlustuse eelarvesse kulusumma toetuse maksmiseks ajutise töövõimetuse tõttu seoses selle vigastuse või haigusega.

12. Vabriku-, tehase- või kohalik komitee kontrollib elamute, kultuuri- ja kommunaalobjektide ehitamise plaanide täitmist, jälgib elamufondi ning kommunaal-elukondliku teenindamise ettevõtete ekspluateerimist. Ametiühingukomitee esindaja võtab liikme õigustes osa komisjoni tegevusest, kelle ülesandeks on ekspluateerimiseks vastu võtta elumaju, mis on määratud ettevõtte, asutuse või organisatsiooni tööliste ja teenistujate majutamiseks, samuti hooneid ja objekte, mis on ehitatud nende kultuuriliseks ja elukondlikuks teenindamiseks.

Elamispinna jaotamine ettevõttes, asutuses või organisatsioonis toimub administratsiooni ning vabriku-, tehase- või kohaliku komitee ühisel otsusel.

13. Vabriku-, tehase- või kohalik komitee teostab ühiskondlikku kontrolli riikliku ja kooperatiivkaubanduse ning ühiskondliku toitlustamise ettevõtete töö üle, mis teenindavad ettevõtte, asutuse või organisatsiooni töölisi ja teenistujaid.

Juurdehindlused lõunasöökidele ja toiduainetele, samuti sööklate, einelaudade, kaupluste ja müügipunktide töötunnid määratakse kindlaks vabriku-, tehase- või kohaliku komitee osavõtul.

14. Vabriku-, tehase- või kohalik komitee tõstab vajaduse korral vastavate organisatsioonide ees üles küsimuse nende juhtivate töötajate tagandamise või karistamise kohta, kes ei täida kollektiivlepingust tulenevaid kohustusi, näitavad üles bürokratismi, venitavad asjaajamisega või rikuvad tööseadusandlust. Töötajate määramisel ettevõtte, asutuse või organisatsiooni juhtivatele majanduslikele ametikohtadele võtab administratsioon arvesse vabriku-, tehase- või kohaliku komitee seisukohta.

15. Ettevõte, asutus või organisatsioon on kohustatud vabriku-, tehase- või kohalikule komiteele tasuta võimaldama vajalikke ruume kogu sisustuse, kütte, valgustuse, koristamise ja valvega komitee enda tööks või tööliste ja teenistujate koosolekute korraldamiseks. Administratsioon annab vabriku-, tehase- või kohalikule komiteele tasuta transpordi- ja sidevahendeid.

16. Hooned, ruumid, ehitised, aiad ja pargid, mis on määratud kultuurhariduslikuks, tervistus-, kehakultuuri- ja spordialaseks tööks ettevõtte, asutuse või organisatsiooni tööliste, teenistujate ja nende perekonnaliikmete hulgas, samuti pioneerilaager on ettevõtte, asutuse või organisatsiooni bilansis ning antakse tasuta kasutamiseks vabriku-, tehase- või kohalikule komiteele. Ettevõtte, asutuse või organisatsiooni poolt üüritud hooned, ruumid ja ehitised, mis on määratud mainitud eesmärkideks, antakse samuti tasuta kasutamiseks ametiühingukomiteele.

Käesolevas paragrahvis mainitud hoonete, ruumide ja ehitiste, samuti pioneerilaagri majandamine, remont, kütmine, valgustamine, koristamine, valve ja sisustamine toimub ettevõtte, asutuse või organisatsiooni arvel.

Vabriku-, tehase- või kohalik komitee tagab tema käsutusse antud hoonete, ruumide, ehitiste, aedade ja parkide, samuti pioneerilaagrite õiget kasutamist, seab neis sisse vajaliku korra, organiseerib tööliste, teenistujate ja nende perekonnaliikmete hulgas kultuurharidustöö, tervistus-, kehakultuuri- ja spordialast tööd.

17. Töölistele ja teenistujatele, kes on ettevõttes, asutuses või organisatsioonis tööst vabastatud seoses nende valimisega vabriku-, tehase- või kohaliku komitee liikmeks, võimaldatakse pärast nende volituste lõppemist endine töö (amet) või muu mitte madalamalt tasustatav töö (amet) samas ettevõttes, asutuses või organisatsioonis.

Vabriku-, tehase- või kohaliku komitee liikmeid, kes ei ole vabastatud põhitööst, ei või vallandada ettevõttest, asutusest või organisatsioonist või üle viia teisele tööle ning nendele ei või administratsioon panna distsiplinaarkaristust ametiühingukomitee nõusolekuta.

Käesolev põhimäärus kehtib ka ettevõtete tsehhikomiteede suhtes tsehhikomitee kompetentsi piires.

TÕSISTEST PUUDUSTEST TÖÖTAJATE KIRJADE, KAEBUSTE JA AVALDUSTE LÄBIVAATAMISEL

NLKP Keskkomitee otsus
2. augustil 1958

NLKP Keskkomitee märgib, et viimastel aastatel on töötajatelt hakanud saabuma tunduvalt rohkem kirju niihästi kohalikele kui ka keskorganitele. Enamik kirju on täis hoolitsust Nõukogude riigi kasvu ja õitsengu eest, nõukogude, majandus-, ametiühingu- ja parteiorganite aparaadi tegevuse paremustamise ja täiustamise eest. Töölised, kolhoosnikud ja teenistujad käsitlevad kirjades ja avaldustes mitte üksnes isiklikke küsimusi, vaid näitavad kätte ka puudusi, kritiseerivad üksikuid juhtivaid töötajaid, esitavad ettepanekuid töö paremustamise abinõude kohta, väljendavad kaalutlusi parteilise ja riikliku ülesehitustöö kõige erinevamates küsimustes. Kõik see annab tunnistust töötajate kõrgest poliitilisest aktiivsusest, mille on esile kutsunud nõukogude sotsialistliku demokraatia edasiarenemine.

Ühtlasi räägib kogu see kasvanud töötajate kaebuste ja avalduste arv samuti sellest, et paljude organisatsioonide, asutuste ja ettevõtete töös, kelle ülesandeks on rahuldada elanikkonna kultuurilisi ja elutarbelisi nõudeid ja vajadusi, esineb tõsiseid puudusi.

NLKP Keskkomitee peab lubamatuks, et paljudes kohalikes riigiasutustes ja keskasutustes ning ametkondades, parteikomiteedes, ametiühingu- ja teistes ühiskondlikes organisatsioonides suhtutakse töötajate kaebuste ja avalduste läbivaatamisse sageli formaalselt, bürokraatlikult, ei omistata sellele olulisele tööle vajalikku poliitilist tähtsust. Kirju ja avaldusi ei vaadata läbi õigeaegselt, vastused avaldajaile kannavad tihti kroonulike kirjavastuste iseloomu, kaebuste lahendamist paljudel juhtudel keegi ei kontrolli.

Äärmiselt ebarahuldavalt on organiseeritud jutulesoovijate vastuvõtt. Paljud asutuste, ametkondade, ettevõtete ja organisatsioonide juhtivad töötajad hoiduvad kodanikke isiklikult vastu võtmast, usaldades selle teisejärgulistele isikutele, kellel ei ole volitusi küsimuste lahendamiseks. Mõnedesse asutustesse pääsemiseks on töötajad sunnitud tundide viisi ootama pääsmete saamist, vastuvõtt toimub ainult tööajal, mil enamik töövõimelisest elanikkonnast on

tööl. Mõnedes asutustes ja ametkondades eksisteerivad ilma erilise vajaduseta komandantuurid ja pääsmete bürood, mis raskendavad kodanikel pääsemist nendesse organisatsioonidesse. Kontrollimisel tehti kindlaks, et eriti raske on pääseda vastuvõtule paljudes Aserbaidžani, Moldaavia, Kasahhi NSV Alma-Ata oblasti ja Ukraina NSV Stalino oblasti asutustes, samuti VNFSV Teedeministeeriumis ja Põllumajanduse Ministeeriumis.

Kohalike partei-, nõukogude organite ebaõige, mõnikord liberaalse suhtumise tagajärjel jäävad asjaajamisega venitamises ja inimestesse südametult suhtumises süüdiolevad isikud tihti karistamata ja avalikkusele teatavaks tegemata. Ometi õpetas V. I. Lenin parteid olema leppimatu tšinovnikute ja bürokraatide suhtes, ükskõik missugusel ametikohal nad ka ei oleks ning soovitas avalikkusele teatavaks teha asjaajamises venitamise faktid. «Sääraseid asju,» kirjutas ta, «ei tohi mingil juhul jätta bürokraatlike asutuste seinte vahele, vaid tuleb tuua avalikkuse kohtu ette, mitte niivõrd rangeks karistamiseks (võib-olla piisab noomitusestki), vaid avalikuks tegemise pärast ja selleks, et purustada üldine veendumus, nagu jääksid süüdlased karistamata.» (Ленинский сборник VIII, lk. 54.)

Faktid näitavad, et mõned partei-, nõukogude, majandus-, ametiühingu-, komsomolitöötajad oma pealiskaudse, süvenematu, vahel päris hoolimatu suhtumisega töötajate kirjadesse ja kaebustesse sunnivad kodanikke pöörduma partei ja valitsuse keskorganitesse küsimustes, mida võib ja peab lahendama kohapeal. Ebarahuldavalt kasutatakse seoses liiduvabariikide, nõukogude ja majandusorganite õiguste laienemisega kasvanud võimalusi töötajate eluliste vajaduste rahuldamiseks.

Reas linna- ja rajooniorganisatsioonides, asutustes, ettevõtetes, tsehhides, kolhoosides ja sovhoosides ei ole pahatihti kirjade ja avalduste läbivaatamises vajalikku korda, seepärast pöörduvadki töötajad kesk-, vabariiklikesse ja oblastiorganisatsioonidesse küsimustes, mis neid erutavad.

Ebarahuldavalt on korraldatud nõukogude seaduste selgitamine elanikkonnale. Sageli ei anna töötajad, kes vaatavad läbi üksikute kodanike põhjendamatuid palveid ja nõudmisi, neile otsest vastust, ei räägi nende nõudmiste alusetusest või ebaseaduslikkusest, ei kasuta seadusand-

likke akte kirjades ja kaebustes püstitatud küsimuste selgitamisel.

Partei-, nõukogude ja ametiühinguorganid, samuti prokuratuuri-, justiits- ja nõukogude kontrollkomisjoni organid jälgivad nõrgalt seadustest ning partei ja valitsuse otsustest kinnipidamist, ei võta rangele vastutusele isikuid, kes lubavad venitamist ja bürokratismi avalduste lahendamisel.

Liiduvabariikide kommunistlike parteide keskkomiteed, partei krai-, oblasti-, linna- ja rajoonikomiteed pahatihti ei uuri põhjalikult neid põhjusi, mis kutsuvad esile kaebusi, ei kontrolli pidevalt nende läbivaatamist nõukogude ja majandusorganeis ning ühiskondlikes organisatsioonides, puudulikult tõstavad selles töös kõigi nende töötajate osatähtsust ja vastutust.

NLKP Keskkomitee **otsustab:**

1. Kohustada liiduvabariikide kommunistlike parteide keskkomiteesid, partei oblasti-, krai-, linna- ja rajoonikomiteesid, liidu- ja autonoomsete vabariikide ministrite nõukogusid, kraide, oblastite, linnade ja rajoonide töörahva saadikute nõukogude täitevkomiteesid, ministeeriumide, riiklike komiteede, ametkondade, ametiühingu- ja komsomoliorganisatsioonide juhtivaid töötajaid tarvitusele võtma tõhusaid abinõusid töötajate kirjade, kaebuste ja avalduste läbivaatamises esinevate puuduste kõrvaldamiseks, mis on märgitud käesolevas otsuses.

Pöörata partei-, riigi- ja ametiühinguorganite juhtivate töötajate tähelepanu sellele, et nad on isiklikult vastutavad töötajate kirjade ja kaebuste läbivaatamise ning lahendamise ja jutulesoovijate vastuvõtualase töö õige organiseerimise eest nende juhtimisele kuuluvates asutustes ja ametkondades, pidades silmas, et ergas suhtumine elanikkonna igapäevastesse vajadustesse, töötajate palvete ja kaebuste tähelepanelik läbivaatamine on ükskõik missuguse juhtiva töötaja leninliku tööstiili lahutamatuks omaduseks. On vaja süstemaatiliselt analüüsida saabuvaid töötajate kirju ja kaebusi, uurida põhjusi, mis kutsusid esile neid kaebusi, ja võtta tarvitusele vajalikud abinõud puuduste kõrvaldamiseks, võtta rangele vastutusele isikud, kes lubavad töötajate kirjade ja avalduste läbivaatamisel venitamist ja bürokratismi; hoolikalt kontrollida avalduste kohta vastuvõetud otsuste täitmist; õigeaegselt anda vastused avaldajaile nende palvete ja kae-

buste läbivaatamise tulemustest. Tuleb tagada, et avaldaja saaks ammendava vastuse oma küsimusele vahetult kohapeal.

2. Teha ettepanek liiduvabariikide kommunistlike parteide keskkomiteedele, partei krai-, oblasti-, linna- ja rajoonikomiteedele ja nõukogude, majandus- ja ametiühinguorganisatsioonide juhtidele sisse seada vajalik kord kodanike vastuvõtmises; nõukogude, partei- ja ametiühinguorganites, ettevõtetes ja asutustes määrata kindlaks täpsed päevad ja tunnid töötajate vastuvõtuks neile sobival ajal, sealhulgas ka õhtutundidel.

3. Teha ettepanek partei-, nõukogude, ametiühingu- ja komsomoliorganitele süstemaatiliselt arutada täitevkomiteede istungitel, töörahva saadikute nõukogude istungjärkudel, partei-, ametiühingu- ja komsomolikomiteede koosolekutel töötajate kaebuste ja avalduste läbivaatamise seisukorda ning võtta tarvitusele vajalikud abinõud selle töö paremustamiseks.

Töötajate kaebuste ja avalduste kontrollimisele tõmmata laialdaselt kaasa nõukogude saadikuid, oblasti-, kraikomiteede, liiduvabariikide kommunistlike parteide keskkomiteede, revisjonikomisjonide liikmeid, ametiühingu-, komsomoli- ja teiste ühiskondlike organisatsioonide aktiivi.

4. Kohustada kommunistlike parteide keskkomiteesid, NLKP krai-, oblastikomiteesid, liidu- ja autonoomsete vabariikide ministrite nõukogusid, kraide ja oblastite töörahva saadikute nõukogude täitevkomiteesid, ÜAÜKN-i, NSV Liidu Kultuuriministeeriumi, Poliitiliste ja Teadusalaste Teadmiste Levitamise Ühingut, justiits- ja prokuratuuriorganeid tarvitusele võtma abinõud, mis tagavad nõukogude seaduste laiaulatuslikku selgitamist elanikkonna hulgas. Sel eesmärgil tuleb täielikumalt kasutada trükisõnalise ja suulise propaganda kõiki vorme, sagedamini praktiseerida massilistes tiraažides käsiraamatute, artiklite kogumike ja brošüüride ning loengute väljalaskmist, mis selgitavad rahvahulkade elulisi huve puudutavaid seadusi ning partei ja valitsuse otsuseid. Vaja ulatuslikumalt kasutada sel eesmärgil raadiot, televisiooni, luua vahetult ettevõtetes ja kolhoosides teatme- ja konsultatsioonipunkte, tõmmates nende töösse ühiskondlikus korras kaasa lektoreid, konsultante, juriste jne.

5. Teha ettepanek kesk- ja kohalike ajalehtede toime-

tustele süstemaatiliselt avaldada seadusi ja nõukogude võimu organite otsuseid ning nende rakendamise korda selgitavaid materjale, artikleid, konsultatsioone ja vastuseid lugejate kirjadele; võtta tarvitusele konkreetsed abinõud töö paremustamiseks kirjade alal toimetustes endas; tuua avalikkuse ette töötajate avalduste ja kaebuste läbivaatamisel bürokratismi ja asjaajamisega venitamise fakte asutustes, ametkondades ja ettevõtetes, regulaarselt avaldada lugejate kirju ja teateid nende kirjade läbivaatamise tulemuste kohta.

6. Kohustada prokuratuuri-, kohtu- ja justiits-, nõukogude kontrollkomisjoni ja ÜAÜKN-i organeid paremustama järelevalvet ja kontrolli nõukogude seadusandlusest kinnipidamise üle töö ja pensionilise kindlustamise, maksude ja maksusoodustuste, elamuõiguse alal ja teistes küsimustes, mis otseselt puudutavad elanike igapäevaseid vajadusi; võtta rangele vastutusele need, kes on süüdi seaduste rikkumises, asjaajamisega venitamises ja kaebuste puhul vastuvõetud otsuste mittetäitmises.

7. Võttes arvesse kodanike kaebusi, et arhiiviõiendite saamisega on suuri raskusi, kohustada NSV Liidu Siseministeeriumi (sm. Dudorov) sisse seadma riiklikes arhiivides vajalik kord ja tagama töötajate isiklikele järelepärimistele õiendite õigeaegne väljaandmine.

8. Teha ülesandeks NLKP Keskkomitee osakondadele süstemaatiliselt kontrollida töötajate kirjade ja avalduste lahendamisalast tööd vastavates keskorganites, samuti kohalikes partei-, nõukogude ja majandusorganisatsioonides, taotledes partei- ja riigiaparaadi töötajate vastutuse tõstmist saabuvate kirjade ja avalduste õigeaegse ja õige lahendamise eest.

Juhtida partei-, nõukogude ja majandusorganisatsioonide tähelepanu vajadusele süstemaatiliselt arutada töötajate avalduste lahendamise käiku ja lahendamise õigsust ning võtta tarvitusele vajalikke abinõusid.

9. Soovitada parteikomiteedel, liidu- ja autonoomsete vabariikide ministrite nõukogudel, töörahva saadikute nõukogude täitevkomiteedel, ministeeriumide kolleegiumidel ja rahvamajanduse nõukogudel, partei-, ametiühingu- ja komsomoliorganisatsioonidel läbi arutada oma istungeil või koosolekuil käesolev otsus ja välja töötada abinõud selle elluviimiseks.

KAPITAALMAHUTUSTE KASUTAMISES RIIKLIKU DISTSIPLIINI JÄMEDATEST RIKKUMISTEST JA RAHVAMAJANDUSE NÕUKOGUDE ÜKSIKUTE JUHTIVATE TÖÖTAJATE POOLT KOHALIKE HUVIDE EELISTAMISE FAKTIDEST

NLKP Keskkomitee otsus
4. augustil 1958

NLKP Keskkomitee hoiatas korduvalt tööstuse ja ehitustegevuse juhtimise täiustamise ürituste läbiviimisel partei-, nõukogude ja majandusorganite juhtivaid töötajaid, et on lubamatu kasutada üldriikliku tähtsusega tööstusharude arendamiseks eraldatud summasid kohalike vajaduste rahuldamiseks ja juhtis tähelepanu vajadusele esmajärjekorras täita toodangu hanked teistesse majanduspiirkondadesse. Kuid, nagu tehti kindlaks kontrollimisel, mis viidi läbi vastavalt NLKP Keskkomitee maipleenumi otsusele, rahvamajanduse nõukogude üksikud vastutavad töötajad ei teinud nendest hoiatustest vajalikke järeldusi ja omavoliliselt vähendasid assigneeringuid, mis olid ette nähtud tähtsaimate tööstusharude arendamiseks, suunates tunduva osa neist summadest mitte ettekirjutuse kohaselt, millega tekitasid kahju rahvamajandusele.

Kõige jämedamad riikliku distsipliini rikkumised avastati Karaganda Rahvamajanduse Nõukogus. Selle rahvamajanduse nõukogu esimees sm. Onika lubas söetööstuse, musta ja värvilise metallurgia arendamiseks rahvamajanduse plaanis ettenähtud kapitaalmahutusi ebaseaduslikult vähendada 74,6 miljoni rubla võrra. Sellistele eriti tähtsatele ehitustele nagu Karaganda metallurgiatehasele, Atassui ja Džezkazgani maagikaevandustele ja teistele objektidele eraldatud assigneeringuid vähendati plaaniga võrreldes 49 miljoni rubla võrra. Selle tagajärjel isegi käikuandmisele kuuluvat Atassui maagikaevanduse soojuselektrijaama ei kindlustatud vajalike vahenditega, aga valitsuse otsusega ettenähtud kolme söekaevanduse ehitamist pole üldse võetud käesoleva aasta plaani.

Rasketööstuse harudelt ebaseaduslikult äravõetud kapitaalmahutuste üldsummast suunati 24,6 miljonit rubla tsirkuse, draamateatri, puhkekodu, sanatooriumi ja teiste mitteplaaniliste objektide ehitamiseks, aga 50 miljonit rubla on antud kehtestatud korda rikkudes üle rahvama-

janduse nõukogu Materiaal-Tehnilise Varustuse Valitsusele rahvamajanduse nõukogu vajadusteks sisseseade muretsemisele. Peale selle võttis Karaganda Rahvamajanduse Nõukogu omavoliliselt 1958. aasta plaani mäetehnikumi, kahe supelbasseini ja teiste kultuuriliste ja elutarbeliste objektide ehitamise, üldsummas 12,5 miljonit rubla.

Ebaõigest tegevusest tuleneva vastutuse eest enda varjamise eesmärgil ründas sm. Onika mitmesuguste palvetega vabariiklikke organeid mitteplaaniliste kultuuriliste ja elutarbeliste ning teiste objektide ehitamiseks rasketööstuse summade arvel. Selle asemel, et teha lõpp Karaganda Rahvamajanduse Nõukogu sellisele väärale teguviisile, lubas Kasahhi NSV Ministrite Nõukogu esimehe asetäitja ning Kasahhi NSV Riikliku Plaanikomisjoni esimees sm. Melnikov rasketööstuse harude finantseerimiseks ettenähtud summade kasutamist rahvamajanduse nõukogu hoone, sanatooriumi ja draamateatri ehitamiseks.

Karaganda Rahvamajanduse Nõukogus on avastatud riiklike summade otsese raiskamise fakte. Suurte arhitektuuriliste liialdustega toimub rahvamajanduse nõukogu seitsmekorruselise hoone ehitamine, mille eelarveline maksumus on peaaegu 25 miljonit rubla. Trusti «Karagandastroi» käibevahendite arvel toimub koerakasvanduse ehitamine maksumusega 552 000 rubla. Rahvamajanduse nõukogu aparaadi töötajate massiliseks premeerimiseks möödunud aasta lõpus kulutati üle poole miljoni rubla, kusjuures mõningatele juhtivatele töötajatele anti kuu jooksul 2—3 preemiat.

Riikliku distsipliini jämedat rikkumist on lubanud samuti Gorki Rahvamajanduse Nõukogu esimees sm. Vedenjapin. Rahvamajanduse nõukogu suunas osa summasid mitte ettekirjutuse kohaselt, mis olid eraldatud keemia- ja naftatööstuse vajadusteks, millele NLKP Keskkomitee käesoleva aasta aprillist juhtis sm. Vedenjapini tähelepanu. Kuid eriti tähtsalt käikuantavalt ehituselt — Novo-Gorkovski nafta ümbertöötamise tehaselt võetud summad 12,3 miljoni rubla suuruses ei olnud kuni Keskkomitee maipleenumi otsuse väljaandmiseni taastatud.

Peale selle nägi rahvamajanduse nõukogu ette eraldada 22 miljonit rubla põllumajanduse elektrifitseerimiseks, Gorki ja Pavlovo linnas sildade ehitamiseks, teede

ristumissilla ja veevärgi ehitamiseks teiste tähtsate tööstusharude kapitaaltööde mahu vähendamise arvel. Valitsuse poolt ehitustööstuse arendamiseks täiendavalt eraldatud 70 miljonist rublast suunas rahvamajanduse nõukogu ebaseaduslikult 20 miljonit rubla kapitaalmahutuste katmiseks, mis oli varem võetud keemia- ja naftatööstusest.

Riikliku distsipliini tõsised rikkumised on ilmnenud Kuibõševi ja Lipetski rahvamajanduse nõukogudes. Kuibõševi Rahvamajanduse Nõukogu esimees sm. Borissov vähendas 55 miljoni rubla võrra kapitaalmahutuste mahtu, mis valitsus oli määranud tähtsaimate objektide — sünteetilise kautšuki tehase ja tehase nr. 511 ehitamiseks. Sellest summast 11 miljonit rubla anti ebaseaduslikult Kuibõševi linna kommunaal- ja elamuehitusest osavõtmiseks. Lipetski Rahvamajanduse Nõukogu esimees sm. Bõtškov vähendas Novo-Lipetski metallurgiatehase käikuantava koksipatarei ehitus-montaaztööde mahtu 32 miljoni rubla võrra. Äravõetud summad on suunatud tehase teisejärguliste objektide ehitamisele. Peale selle, tehase kapitaalmahutuste arvel kavandati draamateatri ja kohalike nõukogude elumajade ehitamist.

Riikliku distsipliini rikkumised tulid ilmsiks samuti Dnepropetrovski, Orenburgi, Krasnojarski, Altai ja Rjasani rahvamajanduse nõukogudes.

Märgitud faktid rahvamajanduse nõukogude poolt riikliku distsipliini rikkumisest ilmnesid eelkõige partei Karaganda, Gorki, Dnepropetrovski, Kuibõševi, Lipetski, Orenburgi ja Rjasani oblastikomiteede ning Altai ja Krasnojarski kraikomiteede ebarahuldava kontrolli tulemusena partei ja valitsuse otsuste täitmise üle, real juhtudel aga selle tagajärjel, et nad ergutasid majandusjuhte tegema mitteplaanilisi töid kohalike huvide meeleheaks.

Juhindudes Keskkomitee maipleenumi otsustest selle kohta, et riikliku distsipliini rikkumise taolised faktid, kui neid õigeaegselt kõige otsustavamalt ei tõkestata, võivad desorganiseerida meie sotsialistlikku plaanimajandust ja tuua kahju rahvamajandusele, NLKP Keskkomitee **otsustab:**

1. Riikliku distsipliini jämeda rikkumise pärast, mis väljendus söe- ja metallurgiatööstusest kaunis suure osa kapitaalmahutuste ebaseaduslikus kõrvaldamises kohalikeks vajadusteks, rasketööstuse eriti tähtsatelt ehitustelt

assigneeringute äravõtmises teisteks eesmärkideks ja riiklike summade pillavas kulutamises, avaldada Karaganda Rahvamajanduse Nõukogu esimehele sm. D. G. Onikale vali noomitus.

Kasahhi NSV Ministrite Nõukogu esimehe asetäitjale ning Kasahhi NSV Riikliku Plaanikomisjoni esimehele sm. L. G. Melnikovile, kes ebaseaduslikult lubas Karaganda Rahvamajanduse Nõukogul tõmmata ära summasid rasketööstuse harudest rahvamajanduse nõukogu administratiivhoone ehitamiseks ja teisteks eesmärkideks, avaldada noomitus.

2. Gorki Rahvamajanduse Nõukogu esimehele sm. G. A. Vedenjapinile avaldada noomitus rasketööstuse harudest summade kohalikeks vajadusteks omavolilise kõrvalesuunamise ning nafta- ja keemiatööstuse arendamiseks eraldatud kapitaalmahutuste kasutamisel esinenud riikliku distsipliini jämedate rikkumiste parandamise kohta NLKP Keskkomitee korralduste täitmiseks õigeaegsete abinõude mittetarvitusele võtmise pärast.

3. Lipetski Rahvamajanduse Nõukogu esimehele sm. V. S. Bõtškovile avaldada laitus rasketööstuse tähtsaimate ehituste kapitaalmahutuste omavolilise vähendamise pärast.

4. Võtta teadmiseks, et Ukraina KP Keskkomitee arutas riikliku distsipliini rikkumise küsimust Dnepropetrovski Rahvamajanduse Nõukogus ja võttis tarvitusele vajalikud abinõud edaspidi selliste rikkumiste vältimiseks.

5. Juhtida NLKP Karaganda, Gorki, Kuibõševi, Lipetski, Orenburgi ja Rjasani oblastikomiteede ning Krasnojarski ja Altai kraikomiteede tähelepanu nende poolt rahvamajanduse nõukogude vastutavate töötajate ebaõige tegevuse mahitamisele ja kohustada tugevdama kontrolli riiklikust distsipliinist kinnipidamise üle majandus- ja nõukogude organites.

Teha Kasahstani KP Keskkomiteele, NLKP Orenburgi, Kuibõševi ja Rjasani oblastikomiteedele ning Altai ja Krasnojarski kraikomiteedele ülesandeks läbi vaadata rahvamajanduse nõukogudes avastatud riikliku distsipliini rikkumise faktid ja isikud, kes on süüdi nendes rikkumistes, võtta rangele vastutusele.

6. Juhindudes NLKP Keskkomitee maipleenumi otsustest, kohustab NLKP Keskkomitee partei-, nõukogude, majandus- ja ametiühinguorganeid pidama leppimatut

võitlust riiklikust distsipliinist rangeima kinnipidamise eest ja resoluutselt tõkestama igasugused katsed vastandada kohalikke huvisid üldriiklikele huvidele.

NÕUKOGUDE AJAKIRJANDUSE TÖÖLIS- JA MAAKIRJASAATJATE MASSILISE LIIKUMISE JUHTIMISE PAREMUSTAMISEST

NLKP Keskkomitee otsus
30. augustil 1958

NLKP Keskkomitee märgib, et pärast NLKP XX kongressi astus nõukogude ajakirjanduse töölis- ja maakirjasaatjate massiline liikumine uue tõusu ajajärku, mida iseloomustab nii töölis- ja maakirjasaatjate ridade arvuline kasv kui ka nende osatähtsuse tõus meie maa ühiskondlikus elus. Töölis- ja maakirjasaatjate read täienevad töölisklassi, kolhoositalurahva ja nõukogude intelligentsi eesrindlike esindajatega. Töölis- ja maakirjasaatjate rikkalikud elukogemused, nende kasvanud kultuuriline, tehniline ja poliitiline tase võimaldavad kvalifitseeritult ja sügavalt valgustada meie ajakirjanduse veergudel majandus- ja kultuuritöö akuutseid küsimusi, tõsta ajakirjanduse mõjujõudu elanikkonna hulkadele.

Paljud partei vabariiklikud, krai- ja oblastiorganisatsioonid on viimastel aastatel ära teinud teatava töö töölis- ja maakirjasaatjate liikumise juhtimise paremustamiseks. Pärast pikemaajalist vaheaega on enamikus liiduvabariikides, paljudes oblastites ja rajoonides läbi viidud töölis- ja maakirjasaatjate kongressid ja nõupidamised, toimusid rea keskajalehtede autoriaktiivi üleliidulised nõupidamised. Laialdaselt on hakatud korraldama massilisi töölis- ja maakirjasaatjate reide, looma töölis- ja maakirjasaatjate kontrollposte, aga ajalehtede toimetuste juures töölis- ja maakirjasaatjate koole, seminare jne.

Ühtlasi märgib NLKP Keskkomitee, et mõned parteikomiteed ja ajalehtede toimetused alahindavad ikka veel töölis- ja maakirjasaatjate suurt ühiskondlikku osa võitluses tähtsaimate majanduslike ja poliitiliste ülesannete teostamisel. Rea ajalehtede ja ajakirjade toimetuste praktikas võib tähele panna kahjulikku tendentsi — teha ajalehte (ajakirja) peamiselt oma töötajate jõududega, tuginemata töölis- ja maakirjasaatjatele.

Parteiorganisatsioonid ja ajalehtede toimetused võitlevad real juhtudel nõrgalt nii avaldatavate materjalide kui ka teistesse asutustesse abinõude tarvitusele võtmiseks saadetud töötajate kirjade mõjuvuse eest ega taotle töölis- ja maakirjasaatjate poolt ettevõtete, asutuste ja organisatsioonide töös avastatud puuduste kõrvaldamist. Ikka veel tuleb ette meie tänapäeva tingimustes häbiväärseid fakte, kus töölis- ja maakirjasaatjaid jälitatakse ja kiusatakse taga, aga selles süüdiolevad kriitikasummutajad jäävad tihtipeale karistamata.

NLKP Keskkomitee **otsustab:**

1. Pidada vajalikuks nõukogude ajakirjanduse töölis- ja maakirjasaatjate massilise liikumise juhtimist muuta veelgi paremaks, selleks et tõsta selle liikumise osatähtsust võitluses kommunismi ehitamise ülesannete eduka lahendamise eest.

Kohustada liiduvabariikide kommunistlike parteide keskkomiteesid, NLKP krai-, oblasti-, linna- ja rajoonikomiteesid pidevalt võtma tarvitusele abinõusid töölis- ja maakirjasaatjate juhtimise paremustamiseks ja nendele praktilise abi osutamiseks nende tähtsas töös.

2. Võttes arvesse töölis- ja maakirjasaatjate hulgas tehtava massilise organiseerimistöö ja poliitilise kasvatustöö tugevdamise vajadust, soovitada parteiorganisatsioonidel:

a) perioodiliselt kokku kutsuda töölis- ja maakirjasaatjate vabariiklikke, krai-, oblasti-, ülelinnalisi ja ülerajoonilisi nõupidamisi; ettevõtetes, ehitustel, transpordiettevõtetes, kolhoosides ja sovhoosides töölis- ja maakirjasaatjate koosolekuid kogemuste üldistamiseks ning ajakirjanduse ja töölis- ning maakirjasaatjate järjekordsete ülesannete selgitamiseks;

b) organiseerida ajalehtede ja ajakirjade toimetuste juures, samuti vahetult suurtes ettevõtetes töölis- ja maakirjasaatjate aktiivi õppus;

c) edutada kõige aktiivsemaid, ajakirjandusliku tegevuse võimeid üles näidanud töölis- ja maakirjasaatjaid alalisele tööle kohalike ja keskajalehtede ning ajakirjade toimetustesse.

3. Teha ettevõtete, kolhooside, sovhooside, asutuste ja õppeasutuste parteikomiteedele ning parteiorganisatsioonidele ettepanek:

a) osutada konkreetset abi kohalike ja keskajalehtede

toimetustele massilise töö arendamisel lugejate ning töölis- ja maakirjasaatjate hulgas, eriti lugejate konverentside, autoriaktiivi nõupidamiste läbiviimisel, töölis- ja maakirjasaatjate reidide ja kontrollpostide organiseerimisel, ühiskondlike ülevaatuste korraldamisel;

b) paremustada seinalehtede, käitisajalehtede ja asutuseajalehtede töö juhtimist ja kontrolli, kuna need lehed on töölis- ja maakirjasaatjate massilise liikumise tugipunktideks; iga aasta viia läbi tööliste ja teenistujate koosolekutel nende lehtede toimetuste aruannete kuulamine ja valimised.

4. Tunnistada vajalikuks suurendada kõigis ajalehtedes ja ajakirjades töölistelt, teenistujatelt ja intelligentsilt saabuvate materjalide avaldamist.

Töölis- ja maakirjasaatjate kirju, mida ei ole võimalik ajakirjanduses ära kasutada, peavad toimetused süstematiseerima ja informeerima neist vastavaid partei-, nõukogude ja ametiühinguorganisatsioone, kelle häälekandjateks antud ajalehed ja ajakirjad on, selleks et nimetatud organisatsioonid arutaksid perioodiliselt toimetajate teadaandeid nende materjalide kohta ja võtaksid nende suhtes tarvitusele konkreetseid abinõusid.

5. Teha kesk-, vabariiklike, krai- ja oblastiajalehtede koosseisulistele korrespondentidele kohuseks kohtadel kaasa tõmmata aktiivsele kaastööle ajakirjanduses, sõnumite, kirjade, artiklite, vestete, följetonide autoritena eesrindlikke töölisi, kolhoosnikuid, spetsialiste, partei-, nõukogude, majandus-, ametiühingu- ja komsomolitöötajaid.

6. Lugeda ajakirja «Rabotše-Krestjanski Korrespondent» peamiseks ülesandeks töölis- ja maakirjasaatjate liikumise praktika ja kogemuste üldistamist ning edasise arenemise akuutsete küsimuste ja ülesannete igakülgset valgustamist.

7. Juhtida partei- ja ametiühinguorganisatsioonide ning nõukogude organite tähelepanu vajadusele otsustavalt tugevdada võitlust töölis- ja maakirjasaatjate kirjade ja ajakirjanduses esinemise mõjuvuse eest. Viia sisse partei- ja nõukogude organite tööpraktikasse organisatsioonide ja ametkondade juhtivate töötajate informatsioonide kuulamine konkreetsete abinõude kohta, mis nad on tarvitusele võtnud töölis- ja maakirjasaatjate esinemiste puhul.

8. Seoses sellega, et mõnedes oblastites ja rajoonides tuleb ette töölis- ja maakirjasaatjate tagakiusamise fakte,

lugeda vajalikuks, et peale abinõude, mis kehtiva seadusandluse alusel võtab tarvitusele prokuratuur, arutaksid taolisi fakte parteiorganid, lai üldsus ja ajakirjandus.

9. Teha NSV Liidu Ajakirjanike Liidule ülesandeks süstemaatiliselt üldistada ja levitada ajalehtede ja ajakirjade toimetuste massilise töö kogemusi, anda parteiorganisatsioonidele praktilist abi töölis- ja maakirjasaatjate õppuse korraldamisel.

10. Tunnistada otstarbekohaseks anda iga aasta 5. mail tähistatavale ajakirjanduse päevale massilisem ja asjalikum iseloom. Soovitada parteikomiteedel ning ajalehtede ja ajakirjade toimetustel korraldada ajakirjanduspäeval ettevõtetes, külades, rajoonikeskustes ja linnades partei- ja nõukogude ajakirjanduse ühiskondlike kirjasaatjate ja lugejate aktiivi koosolekuid, kus kuulata ära ja arutada toimetuste ettekandeid, samuti korraldada seinalehtede näitusi.

LIIDUVABARIIKIDE KOMMUNISTLIKE PARTEIDE KESKKOMITEEDE, PARTEI KRAI-, OBLASTI-, LINNA-, RAJOONIKOMITEEDE NING PARTEI-ALGORGANISATSIOONIDE ÕIGUSTE EDASISEST LAIENDAMISEST PARTEIORGANISATSIOONILISTE JA FINANTS-EELARVELISTE KÜSIMUSTE LAHENDAMISEL

NLKP Keskkomitee otsus
30. septembril 1958

Täienduseks varem vastuvõetud NLKP Keskkomitee otsustele anda liiduvabariikide kommunistlike parteide keskkomiteedele, partei krai-, oblasti-, linna-, rajoonikomiteedele ja partei-algorganisatsioonidele õigus lahendada järgmisi küsimusi:

Liiduvabariikide kommunistlike parteide keskkomiteedele:

1. Kinnitada ja muuta, kui seda kutsub esile eriline vajadus, partei üksikute linna- ja rajoonikomiteede struktuuri vabariigi parteiorganite koosseisude ja palgafondi ulatuses kooskõlastatult NLKP Keskkomitee parteiorganite osakonnaga ja asjadevalitsusega.

2. Anda erandkorras suurte ettevõtete ja asutuste parteikomiteedele, kus on arvel üle 1000 kommunisti, partei

rajoonikomitee õigused kommunistide personaalküsimuste arutamiseks, partei liikmete ja liikmekandidaatide arvestuse pidamiseks ja NLKP ridadesse vastuvõtmiseks.

3. Kohustada liiduvabariikide kommunistlike parteide keskkomiteesid kõigis punktis 2 toodud küsimustes vastuvõetud otsustest teatama NLKP Keskkomiteele.

Liiduvabariikide kommunistlike parteide keskkomiteedele ning partei oblasti- ja kraikomiteedele:

1. Määrata partei linna- ja rajoonikomiteedele partei liikmemaksude aruandluse esitamise tähtaegu, pidades seejuures silmas, et liiduvabariikide kommunistlike parteide keskkomiteed, partei oblasti- ja kraikomiteed esitavad nimetatud aruandluse NLKP Keskkomiteele üks kord kolme kuu tagant. Seoses sellega muuta partei liikmete ja kandidaatide liikmemaksude kohta antud instruktsiooni punktide 9 ja 10 redaktsiooni.

2. Kommunistide aktiivsesse töösse laialdasema kaasatõmbamise ja parteitöötajate noore kaadri parema kasvatamise eesmärgil kindlaks määrata parteikomiteedes mittekoosseisuliste instruktorite ametikohti.

3. Kõigil vajalikel juhtudel tõlkida kohalike rahvuste keeltesse NLKP Keskkomitee otsuste, kinniste kirjade ja teiste dokumentide tekste, mis saadetakse partei linna- ja rajoonikomiteedesse ning samuti partei-algorganisatsioonidesse, tagades väljasaadetavate dokumentide hoidmiseks ja tagastamiseks kehtestatud korrast range kinnipidamise.

4. Läbi vaadata küsimused partei linna- ja rajoonikomiteede pleenumite ja büroo istungite ning parteiaktiivi koosolekute protokollide esitamise otstarbekusest partei oblasti-, kraikomiteedele, kommunistlike parteide keskkomiteedele.

Partei linna-, rajoonikomiteedele ning partei-algorganisatsioonidele:

1. Vahetada parteidokumente partei liikmetel ja liikmekandidaatidel, kes muudavad oma eesnime või seoses abiellumisega perekonnanime, esimese sekretäri korraldusel (abielutunnistuse esitamise puhul), seda küsimust partei linna-, rajoonikomitee bürool läbi vaatamata.

2. Partei linna-, rajoonikomiteedel hävitada kohapeal mitmesugustel põhjustel kustutatud parteipileteid, kandidaadikaarte ja nende kohta arvestuskaarte, välja arvatud parteipiletite ja kandidaadikaartide esilehed, mis saa-

detakse kehtestatud korra kohaselt NLKP Keskkomiteesse.

3. Lahendada küsimused partei-algorganisatsioonide büroode koosolekute ja üldkoosolekute protokollide partei linna-, rajoonikomiteedesse esitamise otstarbekusest.

4. Vastavalt käesolevale otsusele teha muudatused NLKP Keskkomitee instruktsioonides «1954. a. näidise kohaste parteipiletite ja kandidaadikaartide arvestuse ja väljaandmise korrast» ja «NLKP liikmete ja liikmekandidaatide arvestusest».

KOMMUNISTLIKE NOORTE JA NOORTE UUEST PATRIOOTLIKUST LIIKUMISEST KOMMUNISTLIKU TÖÖ BRIGAADIDE LOOMISEL JA BRIGAADIDE VAHEL VÕISTLUSE ARENDAMISEL

ÜLKNÜ Keskkomitee büroo otsus
21. novembril 1958

Seltsimees N. S. Hruštšovi poolt NLKP XXI kongressil tehtava ettekande «NSV Liidu rahvamajanduse arendamise kontrollarvud aastaiks 1959—1965» teesid kutsusid noormeeste ja neidude hulgas esile uue poliitilise ja tööalase vaimustuse, püüde võtta eelseisev partei kongress vastu uute tootmisalaste kingitustega. Üle kogu maa on arenenud võistlus NLKP XXI kongressi auks. N. S. Hruštšovi poolt partei XXI kongressil tehtava ettekande teeside arutamisel komsomoliorganisatsioonides tekkis uus suurepärane algatus — sündisid kommunistliku töö brigaadid.

ÜLKNÜ Keskkomitee **otsustab:**

1. Kiita heaks komsomoliorganisatsioonide ja noortekollektiivide patriootlik algatus kommunistliku töö brigaadide loomisel ja nende brigaadide vahel võistluse arendamisel.

Kohustada komsomolikomiteesid laialdaselt toetama ja levitama seda väärtuslikku algatust tööstus-, transpordi-, ehitusettevõtete, kolhooside, sovhooside, remondi- ja tehnikajaamade ning masina-traktorijaamade kommunistlike noorte ja noorte hulgas, osutama noortekollektiividele igati kaasabi nende poolt NLKP XXI kongressi väärikaks vastuvõtmiseks ning uue seitsme aasta plaani edu-

kaks elluviimiseks võetud kommunistlike kohustuste täitmisel.

2. Kommunistliku töö brigaadide loomisel ja nende brigaadide vahel võistluse arendamisel peavad komsomoliorganisatsioonid suunama iga noore töölise ja põllumajanduses töötaja jõupingutusi selles suunas, et ta:

— saavutaks kõige kõrgema tööviljakuse tehnika lakkamatu täiustamise, tootmisprotsesside automatiseerimise ja mehhaniseerimise, arvestuslik-tehniliste töönormide eduka omandamise arvel;

— püüaks töötada paremini, kõige väiksemate kulutustega, hoiaks kokku nii suurtes kui ka pisiasjades, saavutaks väljalastava toodangu kvaliteedi paranemise ja omahinna alanemise;

— kasutaks kõike uut, mis on seotud erialaga, abistaks töös seltsimehi;

— alati õpiks, püüaks vallutada kaasaegseid teadmisi, omandada sotsialistliku kultuuri saavutusi, oleks eeskujuks käitumises nii tööl kui ka isiklikus elus;

— kõiges näitaks üles kommunistlikku teadlikkust, oskaks ühendada tootlikku tööd ühiskondlikult kasuliku tegevusega, allutada oma huvid ühise ürituse huvidele.

KORRA SISSESEADMISEST JUUBELITE PÜHITSEMISEL

NLKP Keskkomitee ja NSVL Ministrite Nõukogu määrus 12. detsembril 1958

NLKP Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu märgivad, et viimasel ajal on esinenud arvukalt ettevõtete, asutuste, ühingute, õppeasutuste ja üksikisikute juubelite tähistamist meelevaldsetel tähtaegadel ja sageli sõltumata juubilaride teenetest riigi ja rahva ees. Pahatihti määratakse üldse ebaõigesti kindlaks juubelite daatumeid. Näiteks, selleks et tähistada nõukogude võimu aastatel ehitatud mõnede suurte ettevõtete juubeleid, suurendatakse nende eksisteerimise aega kunstlikult väikeste töökodade ajaloo arvel, millede asemele tekkis see või teine suurettevõte. Sel viisil määratakse kindlaks põhjendamatult ja meelevaldselt igasuguseid juubelidaatumeid.

Pärast Suurt Oktoobrirevolutsiooni on meie partei teatavasti üles kasvatanud partei-, riigi-, majandus-, sõja-

väe-, teaduse-, ühiskonna-, kultuuri- ja teiste tegelaste suurepärase ning arvuka kaadri. Meie maal on nende aastate jooksul ehitatud kümneid tuhandeid esmaklassilisi tehaseid, vabrikuid, elektrijaamu, teaduslikke asutusi, kõrgemaid õppeasutusi, on loodud uusi rahvamajandusharusid, ja kui hakata tähistama juubeleid, mis neil organisatsioonidel ja paljudel tegelastel nüüd saabuvad, siis tuleks asuda lakkamatute juubelipidustuste teele.

Kuid paljud partei- ja nõukogude organid ei võta seda arvesse ning selle asemel, et tagasihoidlikult tähistada teenete kohaselt kohalikus ajakirjanduses või kollektiivi koosolekul üht või teist juubelitähtpäeva, püüavad anda peaaegu igale juubelile üleliidulist või vabariiklikku tähtsust ja viia selle tähistamine läbi laias mastaabis, suure hiilgavusega. Juubelite läbiviimiseks moodustatakse juubelikomiteesid ja -komisjone, kes töötavad välja laialdasi üritusi, kutsuvad arvukaid külalisi, sealhulgas ka välismaalt, võtavad vastu otsuseid igasuguste juubelimedalite, -märkide, -postmarkide ja -kogumike väljaandmise kohta, reklameerivad laialdaselt juubeleid ajakirjanduses, korraldavad näitusi, teostavad filmimist, muretsevad riigi kulul kingitusi juubilaridele ja külalistele, tõmbavad palju inimesi juubelipidustuste ettevalmistamiseks tööst kõrvale. Parteiorganid kahjuks ei tee lõppu riiklike ja ühiskondlike vahendite sellisele pillamisele, vaid pahatihti ise kohustavad nõukogude organeid eraldama selleks märkimisväärseid rahasummasid, kuigi rõhuvas enamikus neil juhtudel oleks võinud soovitada üht või teist juubelit mitte korraldada või siis tähistada seda tagasihoidlikult, isiklike summadega, kulutamata selleks ühiskondlike organisatsioonide vahendeid.

NLKP Keskkomiteesse ja NSV Liidu Ministrite Nõukogusse saabub partei-, nõukogude, majandus- ja ühiskondlikelt organisatsioonidelt ning üksikisikutelt arvukalt palveid ordenite ja medalitega autasustamise, töötajate premeerimise ning summade eraldamise kohta seoses mitmesuguste juubelite läbiviimisega.

NLKP Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu peavad sellist olukorda ebanormaalseks ja juhivad partei-, nõukogude, majandus-, teaduslike ja ühiskondlike organisatsioonide tähelepanu sellele, et iga organisatsiooni, ettevõtte, asutuse ja üksikute tegelaste juubelite korraldamise harrastamine ilma küllaldase aluseta on

tarbetu eneseimetlemine ja upsakus ning viib riiklike vahendite lubamatule pillamisele.

NLKP Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu **otsustavad:**

1. Kohustada liiduvabariikide kommunistlike parteide keskkomiteesid, NLKP krai- ja oblastikomiteesid, liidu- ja autonoomsete vabariikide ministrite nõukogusid, oblastite (kraide) täitevkomiteesid kõrvaldama käesolevas määruses märgitud puudused ja looma range korra juubelite tähistamises.

2. Määrata, et ajalooliste sündmuste tähtpäevi ning massiliste ühiskondlike organisatsioonide, üksikute suurte ettevõtete, teaduslike ja õppeasutuste juubeleid tähistatakse ainult NLKP Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu loal, kui neil on olemas eriti väljapaistvaid saavutusi või tähistatavatel sündmustel on eriti suur tähtsus meie riigi ajaloos. Sellistel juhtudel tähistatakse juubelit organisatsiooni eksisteerimise või sündmuse toimumise viiekümnendal ja sajandal aastapäeval ning edasi iga viiekümne aasta möödumisel.

3. Väljapaistvate partei-, riigi- ja ühiskonnategelaste, teaduse ja kultuuri silmapaistvate esindajate ning töökangelaste juubeleid, samuti suurte inimeste, kes oma riikliku tegevusega ning avastuste ja saavutustega teaduse, tehnika, kirjanduse ja kunsti alal on toonud kuulsust meie kodumaale, mälestamine võib toimuda, kui see tunnistatakse vajalikuks, NLKP Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu loal. Juubelitähtpäevaks üksikisikute suhtes pidada viiekümnendat sünnipäeva või mõnd teist sellele järgnevat aastakümmet.

4. NLKP Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu rõhutavad, et juubeleid on vaja tähistada tagasihoidlikult, kohaliku üldsuse osavõtul, üldreeglina riiklike ja ühiskondlike organisatsioonide summade kulutamiseta. Ühe või teise tegelase juubelit võib samuti tähistada isiklike summade arvel.

5. Võtta rangele parteilisele vastutusele isikud, kes on süüdi riiklike ja ühiskondlike organisatsioonide summade ebaseaduslikus kulutamises juubelipidustuste korraldamiseks, aga NSV Liidu Ministrite Nõukogu ja liiduvabariikide ministrite nõukogude kontrollkomisjonidel nõuda juubelipidustuste organiseerijatelt sisse riiklike või ühiskondlike organisatsioonide poolt kantud kulud.

6. Tunnistada kehtetuks järgmised varem vastuvõetud otsused: NSVL Rahvakomissaride Nõukogu 1. detsembri 1925. a. määrus «Juubelite pühitsemise lubamise korrast», NSVL Rahvakomissaride Nõukogu 20. aprilli 1926. a. määrus «NSVL RKN 1. detsembri 1925. a. määruse «Juubelite pühitsemise lubamise korrast» selgitamisest», NSVL Rahvakomissaride Nõukogu ja ÜK(b)P Keskkomitee 10. aprilli 1941. a. määrus «Juubelite pühitsemise korrast» ja NLKP Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu 10. mai 1956. a. määrus «Juubelite pühitsemise korrast».

7. Kohustada parteiorganeid tutvustama käesoleva määrusega ettevõtete, asutuste, õppeasutuste, majandus-, nõukogude ja ühiskondlike organisatsioonide juhtivaid töötajaid ja partei-algorganisatsioonide sekretäre.

PÕLLUMAJANDUSE ARENDAMISE TULEMUSED VIIMASE VIIE AASTA JOOKSUL JA PÕLLUMAJANDUSSAADUSTE TOOTMISE EDASISE SUURENDAMISE ÜLESANDED

NLKP Keskkomitee pleenumi otsus, vastu võetud 19. detsembril 1958 seltsimees N. S. Hruštšovi ettekande põhjal

Kuulanud ära ja arutanud läbi NLKP Keskkomitee esimese sekretäri seltsimees N. S. Hruštšovi ettekande põllumajanduse arendamise tulemustest viimase viie aasta jooksul ja põllumajandussaaduste tootmise edasise suurendamise ülesannetest, kiidab NLKP Keskkomitee pleenum tervenisti ja täielikult heaks NLKP Keskkomitee Presiidiumi poliitilise joone ja praktilise tegevuse Keskkomitee septembripleenumi (1953. a.) ja sellele järgnenud pleenumite otsuste ning partei XX kongressi põllumajandusalase otsuse elluviimisel.

NLKP Keskkomitee pleenum on seisukohal, et NLKP Keskkomitee septembripleenumist möödunud ajavahemikul on partei ja meie maa elus, meie rahva elus ajalooline tähtsus. Sel perioodil töötas kommunistlik partei välja ja viis ellu tähtsad abinõud järsu tõusu saavutamiseks kõigis põllumajandusharudes, mis tähistasid uut etappi kolhoosikorra ja kogu meie sotsialistliku süsteemi arendamises ning tugevdamises.

Marksism-leninism õpetab, et sotsialistlik majandusvorm, olles kõige progressiivsem, võib demonstreerida ühiskondliku tootmise ennenägematut kasvutempot. Sotsialistlik organiseerimisvorm võib anda parimaid tulemusi tingimusel, et pannakse liikuma rahvahulkade revolutsioonilise algatusvõime suured jõud, järgitakse sihikindlalt printsiipi: kõigi töötajate materiaalse huvitatuse printsiipi ühiskondliku tootmise arendamise suhtes. Hiljutises minevikus, eriti NLKP Keskkomitee septembripleenumile eelnenud perioodil, rikuti suuresti neid tähtsaid põhimõtteid põllumajanduse juhtimises, mis tõi kaasa selle meie maale eluliselt tähtsa majandusharu mahajäämuse. Kuigi kolhoosid ja sovhoosid olid ravinud oma sõjahaavad, ei suutnud nende tootmistase rahuldada meie maa kasvavaid vajadusi toiduainete ja põllumajandusliku tooraine järele. See võis tuua ohtlikke tagajärgi, sest see oleks võinud pidurdada sotsialistliku tööstuse edasist tõusu, rahva heaolu kasvu ja meie maa liikumist kommunismile.

Septembripleenumil (1953. a.), veebruari-märtsipleenumil (1954. a.), jaanuaripleenumil (1955. a.) ja nendele järgnenud Keskkomitee pleenumitel ning NLKP XX kongressil töötas meie partei välja suured, tõeliselt revolutsioonilised abinõud kolhoosikorra edasiseks tugevdamiseks, sovhooside arendamiseks, teravilja ja loomakasvatussaaduste tootmise järsuks suurendamiseks ja kõigi põllumajandusharude edendamiseks.

Sotsialistlikus põllumajanduses järsu tõusu saavutamise programmi välja töötades lähtus kommunistlik partei Lenini õpetusest selle otsustava osa kohta, mis on tööstusel ja eelkõige rasketööstusel kui kogu rahvamajanduse alusel, kui meie maa majandusliku võimsuse ja kaitsevõime tugevdamise ning rahva heaolu tõstmise alusel. Sealjuures arvestas partei seda, et põllumajanduse kiirendatud arendamisel on määratu suur tähtsus kommunistliku ülesehitustöö plaanide teostamisele meie maal. Põllumajanduses järsu tõusu saavutamise ülesanne kuulutati kogu meie partei, kogu nõukogude rahva tähtsaimaks ülesandeks. Kommunistlik partei hakkas arendama suurt organiseerivat ja poliitilist tööd, asus juhtima üldrahvalikku võitlust põllumajandussaaduste tootmise järsu suurendamise eest. Partei lahendas sotsialistliku põllumajanduse arendamise tähtsad majanduslikud küsimused,

taastas kolhoosnikute, kõigi maatöötajate materiaalse huvitatuse printsiibi põllumajandussaaduste tootmise suurendamise vastu, tugevdas kolhoose ja sovhoose spetsialistide, mehhanisaatorite ja juhtivate töötajate kaadriga. Seati sisse uus planeerimise kord, mis päästis valla kolhoosnikute algatusvõime.

Tänu tööliskiassi kangelaslikele jõupingutustele sai põllumajandus lühikese aja jooksul sadu tuhandeid traktoreid, kombaine, autosid, mitmesuguseid põllutöömasinaid ja -riistu. Riigi kapitaalmahutused põllumajandusse moodustasid möödunud viie aasta jooksul rohkem kui 97 miljardit rubla 40 miljardi rubla asemel (võrreldavates hindades) eelmisel viisaastakul.

Eriti suur töö tehti ära uudis- ja jäätmaade ülesharimisel, millel oli otsustav tähtsus teravilja tootmise suurendamisele ja kogu põllumajanduse edendamisele.

Nende abinõude elluviimine võimaldas lühikese ajaga üle saada põllumajanduse mahajäämusest ning tugevdada kolhooside ja sovhooside majandust. Sel alusel reorganiseeriti masina-traktorijaamad, seati sisse põllumajandussaaduste varumise uus kord ja uued tingimused, millel on suur tähtsus kolhoosikorra edasiarendamisele, kõigi põllumajandussaaduste tootmise suurendamisele, tööliskiassi ja talurahva liidu tugevdamisele, kommunismi ehitamisele meie maal.

NLKP Keskkomitee pleenum konstateerib, et Malenkovi, Kaganovitši, Molotovi, Bulganini ja Šepilovi parteivastane grupp, kes oli irdunud rahvast ja astus välja tema eluliste huvide vastu, NLKP Keskkomitee septembripleenumi ja hiljem toimunud pleenumite otsuste vastu, püüdis nurja ajada selle kursi teostamist, mis töötati välja partei XX kongressil sise- ja välispoliitika tähtsamates küsimustes. See lõhestajate grupp astus välja tööstuse ja ehitustegevuse juhtimise reorganiseerimise vastu, liiduvabariikide ning kohalike partei- ja nõukogude organite õiguste laiendamise vastu, avaldas kangekaelset vastupanu partei tähtsatele abinõudele põllumajanduse alal ja pidurdas sellega meie maa majanduse arendamist. Parteivastane grupp võitles partei poliitika vastu uudismaade ülesharimise suhtes, uue planeerimiskorra vastu põllumajanduses, püüdis lämmatada patriootlikku liikumist, mille eesrindlikud kolhoosid ja sovhoosid alustasid loomakasvatuses kiire tõusu saavutamiseks ja selleks, et lahendada üles-

anne — lühikese aja jooksul Ameerika Ühendriikidele järele jõuda loomakasvatussaaduste tootmises iga elaniku kohta, astus välja selle vastu, et kolhoosnikute, tööliste ja teenistujate majapidamised vabastataks liha, piima, kartuli ja teiste põllumajandussaaduste müügikohustusest.

Nüüd on kõigile selge, kui häbiväärselt on läbi kukkunud see põlatud fraktsionääride grupp, kelle NLKP Keskkomitee paljastas ja purustas ning partei ja rahvas minema pühkisid.

Meie partei ja kogu nõukogude rahva võitlust põllumajanduses tõusu saavutamise eest on krooninud suurepärane võit. Viimase viie aasta jooksul suurenes tunduvalt põllumajandussaaduste tootmine ja varumine, mis on soodustanud nõukogude inimeste elutaseme tõusu. 10. detsembriks 1958 oli vilja varumine 1953. aasta vastava perioodiga võrreldes suurenenud 91 protsenti, sealhulgas nisu varumine 2,3-kordseks, suhkrupeedi varumine — 2,2-kordseks, suhkru tootmine — 54 protsenti, kartuli varumine — 30 protsenti, köögivilja varumine — 80 protsenti, päevalille varumine — 65 protsenti, linakiu varumine — 2,1-kordseks, toorpuuvilla varumine — 16 protsenti, loomade varumine — 62 protsenti, piima varumine — rohkem kui 2-kordseks, villa varumine — 60 protsenti ja munade varumine — 76 protsenti, võid valmistati võitööstustes 78 protsenti rohkem. Suurel määral kasvas põllumajanduse kogutoodang. Kui ajavahemikul 1949—1953 moodustas see keskmiselt veidi vähem kui 300 miljardit rubla aastas, siis ajavahemikul 1954—1958 üle 400 miljardi rubla (võrreldavates hindades) aastas.

Meie sotsialistlikul põllumajandusel on nüüd tugev, stabiilne baas edasiseks veel kiiremaks ja igakülgseks arenemiseks, taime- ja loomakasvatussaaduste tootmiseks niisugusel hulgal, mis on vajalik meie maale.

Väljapaistvatel edusammudel NSV Liidu põllumajanduse arendamises on suur rahvusvaheline tähtsus. Nad kujutavad endast Lenini kooperatsiooniplaani elavat kehastust, demonstreerivad eredalt sotsialistliku põllumajanduse suurt üleolekut kapitalistlikust. Need suurepärased edusammud tugevdavad sotsialismi maailmasüsteemi ja kujutavad endast teistele sotsialistlikele maadele väärtuslikku eeskuju põllumajanduse edukal arendamisel teel kommunismile.

Teravilja tootmise suurendamisest

NLKP Keskkomitee pleenum märgib, et möödunud viie aasta jooksul tehti ära ulatuslik töö teravilja kui kogu põllumajandusliku tootmise aluse tootmise suurendamiseks. On teada, et just teravilja tootmises esines ajajärgul enne NLKP Keskkomitee septembripleenumit tõsine mahajäämus, mis tõi kaasa stagnatsiooni mõnedes teistes tähtsates põllumajandusharudes, eriti loomakasvatuses.

Teravilja tootmises püsis meie maa pikemat aega peaaegu samal tasemel, mis oli saavutatud Venemaal enne revolutsiooni. Kaubavilja hulk meie maal, mis saabus riigi käsutusse, oli äärmiselt ebapiisav, tekkisid raskused elanikkonna varustamises leivaga.

See olukord oli kahtlemata teada Malenkovile, kuid faktidest hoolimata teatas ta NLKP XIX kongressil, et vilja kogusaak meie maal 1952. aastal moodustas 8 miljardit puuda ning et teraviljaprobleem, mida varem peeti kõige teravamaks ja tõsisemaks probleemiks, olevat nüüd lahendatud lõplikult ja alatiseks. See ei vastanud tegelikkusele ning oli partei ja rahva petmine tema poolt. Tegelikult kogusid kolhoosid ja sovhoosid isegi tolle perioodi kõige saagirohkemal, 1952. aastal mitte 8 miljardit puuda vilja, vaid ainult 5,6 miljardit puuda.

Arvestades rasket olukorda teravilja tootmise alal, töötas partei välja ja viis edukalt ellu Siberis, Kasahstanis, Volgamaal ja Uraalis uudis- ja jäätmaade ülesharimise programmi. Võeti tarvitusele abinõud maisi külvipinna laiendamiseks ja saagikuse tõstmiseks, selle kultuuri edasinihutamiseks uutesse piirkondadesse, revideeriti külvipindade struktuuri selleks, et asendada vähese saagikusega kultuurid saagirohkematega ja suurendada teravilja kogusaaki vanadelt põllumaadelt meie maa kõigis piirkondades.

Kõik see võimaldas 1958. aastal tunduvalt laiendada teraviljakultuuride külvipinda ja suurendada teravilja tootmist. 1958. aastal oli vilja kogusaak 8,5 miljardit puuda ehk 69 protsenti rohkem 1953. aastaga võrreldes. Viljavarumise plaan ületati — riik sai 1958. aastal 3,5 miljardit puuda teravilja. Säärasel hulgal vilja ei ole meie maa kogu oma ajaloo kestel kunagi omanud.

Suure panuse uudismaade ülesharimisse ning teravilja

tootmise ja varumise suurendamisse andsid Venemaa Föderatsiooni ja Kasahhi NSV töötajad, samuti teised liiduvabariigid, kes osutasid uudismaaharimise piirkondadele igakülgset toetust ja abi kaadri ning tehnika näol.

NLKP Keskkomitee pleenum peab vajalikuks märkida, et kui tekkis uudismaaharimise idee, püüdsid Molotov ja teised parteivastase grupi liikmed partei ja riigi selle üritituse vastu välja astudes tõestada, et kulutused uudismaa ülesharimiseks ei õigustavat end ja et see üritus olevat majanduslikult ebatasuv. Tegelik elu on kummutanud need absurdsed väited. Riik sai tagasi uudismaa harimisega seotud kulud ja peale selle veel puhastulu rohkem kui 18 miljardit rubla. Ühtlasi suurenes uudismaadel tehtud kapitaalmahutuste arvel sovhooside, remondi- ja tehnikajaamade ning varumisorganisatsioonide tootmisfond umbes 24 miljardi rubla võrra. Uudismaade ülesharimine oli mitte üksnes otsustav vahend teravilja tootmise suurendamiseks, vaid on ka riigile tähtsaks akumulatsiooniallikaks kommunistliku ülesehitustöö programmi teostamisel.

NLKP Keskkomitee pleenum **otsustab:**

Pidada ka edaspidi põllumajanduse arendamise tähtsaimaks ülesandeks teravilja tootmise igakülgset suurendamist, et vastavalt kontrollarvudele eelolevaks seitseaastakuks viia vilja kogusaak meie maal 1965. aastal 10—11 miljardi puudani.

Teraviljasaagi suurendamise peamiseks ja otsustavaks allikaks on teraviljakultuuride saagikuse tõstmine. Eeloleval seitseaastakul on olemas kõik tingimused teravilja hektarisaagi tõstmiseks keskmiselt 3—4 tsentneri võrra.

Suured ja püsivad saagid peavad kolhoosid ja sovhoosid saavutama õige maaviljelussüsteemi sisseseadmise alusel vastavalt looduslike ja majanduspiirkondade ning iga majandi iseärasustele, põllumajandusliku tootmise edasise spetsialiseerimise ja parema paigutamise alusel, umbrohu, põllukultuuride kahjurite ja haiguste vastu intensiivse võitlemise ning teaduse saavutuste ja eesrindlike kogemuste ulatusliku rakendamise alusel. Nendes piirkondades, kus on võimalusi ilma suurte kuludeta uusi maid üles harida, on tarvis ka edaspidi laiendada teravilja ja teiste kultuuride külvipinda.

Peamiste teraviljapiirkondade — Siberi, Kasahstani, Ukraina, Põhja-Kaukaasia, Volgamaa, kesk-mustmulla-

vööndi oblastite ja Uraali — kolhoosides ja sovhoosides, kus on viljakate lauskmaade suuri massiive, on teravilja saagikuse tõstmise ja kogusaagi suurendamise otsustavaks tingimuseks põllutööde tähtaegadest range kinnipidamine ja nende tööde kõrge kvaliteet. See on eriti tähtis sellepärast, et suur osa teraviljapiirkondi asub ebapiisava niiskusega tsoonis.

Nendel eesmärkidel tuleb tagada järgmiste abinõude teostamine:

— viia teraviljakultuuride kevadkülv läbi optimaalselt lühikese ajaga ja koristada saak 10—12 päeva jooksul. Tööde organiseerimisel, tööjõu paigutamisel ja tehnikaga varustamisel tuleb igas majandis lähtuda just nendest tähtaegadest;

— lähema 2—3 aasta jooksul seada kolhoosides ja sovhoosides sisse õiged külvikorrad ning jätta põuases tsoonis vajalikul määral mustkesa. Ühtlasi tuleb taotleda, et kogu põllupinnal tehtaks pärast saagi koristamist õigeaegselt kesa- ja sügiskünd;

— parandada teraviljakultuuride seemnekasvatust ja tagada lähematel aastatel kõigis kolhoosides ja sovhoosides üleminek rajoonitud suuresaagiliste viljasortide hea seemne külvamisele;

— tunduvalt suurendada orgaaniliste väetiste kogumist ja organiseerida nende õige kasutamine.

Suuri reserve teraviljatoodangu suurendamiseks on ka mitte-mustmullavööndis, kuid maaviljeluskultuuri madala taseme ja eriti ebaküllaldase väetamise tõttu on viljasaagid selle tsooni paljudes kolhoosides ja sovhoosides endiselt äärmiselt väikesed. Seepärast peab orgaaniliste ja mineraalväetiste igakülgne kogumine ja õige kasutamine ning maaviljeluse üldise taseme tõstmine meie maa nendes piirkondades olema saagikuse tõstmise otsustavaks eeltingimuseks. Põllumajanduskultuuride ja eriti söötade kogusaakide suurendamiseks on tarvis küllaldase niiskusega tsooni kolhooside ja sovhooside külvikordades puhaskesa asemel kasutusele võtta hästi haritavad kultuuridega kesad.

Teravilja tootmise oluline suurenemine meie maal on saavutatav ka maisi saagikuse edasise tõstmise arvel. Partei-, nõukogude ja põllumajandusorganite ning kolhooside ja sovhooside ülesanne seisab selles, et tagada

üle maa tervikuna maisiterade hektarisaagiks vähemalt 30 tsentnerit.

On tarvis rohkem toota teravilja-, kaunvilja- ja tangukultuure.

Praegustes tingimustes, kus igas majandis on kvalifitseeritud spetsialistide kaader, kolhoosid ja sovhoosid on tehnikaga paremini varustatud ning kasvab orgaaniliste ja mineraalväetiste tootmine, on ülesanne — tõsta teraviljakultuuride saagikust ja suurendada vilja kogusaake seitsme aasta plaani projektis ettenähtud määral — täiesti reaalne ja edukalt teostatav.

Tehniliste kultuuride, kartuli, köögi- ja puuvilja tootmise suurendamisest

NSV Liidu rahvamajanduse arendamise kontrollarvudes aastaiks 1959—1965 on ette nähtud selleks, et täielikumalt rahuldada elanikkonna vajadusi toiduainete ja tööstuse vajadusi tooraine järele, edasiselt suurendada tehniliste kultuuride, kartuli, köögi- ja puuvilja tootmist järgmises ulatuses: suhkrupeeti 70—78 miljoni tonnini aastas; toorpuuvilla 5,7—6,1 miljoni tonnini; õlikultuuride seemet 5,5 miljoni tonnini, kiulina 580 000 tonnini ja kartulit 147 miljoni tonnini. Köögivilja tootmist tuleb suurendada ulatuses, mis täielikult rahuldab elanikkonna vajadused, puuvilja ja marjade tootmist vähemalt 2-kordselt ja viinamarja tootmist vähemalt 4-kordselt.

NLKP Keskkomitee pleenum on seisukohal, et suhkrupeedi tootmise edasine suurendamine peab toimuma peamiselt selle kultuuri saagikuse tõstmise ja kasvupinna laiendamise arvel vanades peedikasvatuspiirkondades, nagu Ukrainas, Põhja-Kaukaasias, Venemaa Föderatsiooni kesk-mustmullavööndi oblastites, Kasahstanis ja Moldaavias, kus on soodsad looduslikud tingimused, elanikkonna suur tihedus kolhoosides ja sovhoosides ja selle kultuuri harimise häid kogemusi.

Peedikasvatuspiirkondades paiknevate liiduvabariikide kommunistlike parteide keskkomiteed, partei krai-, oblasti- ja rajoonikomiteed, vabariikide ministrite nõukogud ning kraide, oblastite ja rajoonide töörahva saadikute nõukogud peavad tagama suhkrupeedi harimise agrotehnika nõuete parema rakendamise ja külvipinna laiendamise,

suhkrupeedi kasvatamise ruut- ja ruutpesameetodil, mis võimaldab rööbiti saagikuse tõstmisega järsult vähendada tööjõukulu peedi tootmiseks ja alandada toodanguühiku omahinda. Ühes uute suhkruvabrikute ehitamisega teostada lähema 1—2 aasta jooksul abinõud olemasolevate suhkruvabrikute võimsuse suurendamiseks, samuti tagada olemasolevate võimsuste efektiivsem ärakasutamine, milleks ulatuslikult rakendada vabrikute forsseeritud töörežiimi.

Toorpuuvilla tootmise suurendamise eesmärgil kohustada Usbeki NSV, Tadžiki NSV, Turkmeeni NSV, Kirgiisi NSV, Kasahhi NSV, Aserbaidžani NSV ja Armeenia NSV kommunistlike parteide keskkomiteesid ning ministrite nõukogusid rakendama aastail 1959—1965 abinõusid, mis tagavad puuvilla saagikuse edasise tõusu ja olemasolevate niisutusmaade õigema kasutamise, samuti külvipinna laiendamise uute maade ülesharimise arvel, mis ei vaja selleks suuri kapitaalmahutusi.

On tarvis pöörata erilist tähelepanu tööviljakuse tõstmisele ja kulude vähendamisele puuvilla tootmisel, täiel määral ära kasutada puuvilla ruutpesakülvi eelised, otsustavalt üle minna puuvilla käsitsikoristamiselt masinatega koristamisele, üle saada rutiinist puuvillakoristusmasinate kasutamise suhtes.

Kohustada meie maa lina- ja kanepikasvatuspiirkondades paiknevate liiduvabariikide kommunistlike parteide keskkomiteesid ja ministrite nõukogusid, partei oblasti- ja kraikomiteesid ning kraide ja oblastite täitevkomiteesid tagama lina, kanepi ja teiste kiukultuuride tootmise edasise suurendamise nende saagikuse tõstmise ja külvipinna laiendamise arvel. Ühtlasi on tarvis tähelepanu pöörata toodangu kvaliteedi tõstmisele ja selle omahinna alandamisele.

On tarvis tagada päevalille, soja ja teiste õlikultuuride külvipinna laiendamine ja saagikuse tõstmine Ukraina NSV-s, Moldaavia NSV-s, Põhja-Kaukaasia, Kaug-Ida, Vene NFSV kesk-mustmullavööndi ja Volgamaa oblastites, samuti meie maa idapiirkondades — Kasahhi NSV-s ning Siberi ja Uraali oblastites.

NLKP Keskkomitee pleenum on seisukohal, et köögivilja, kartuli, puuvilja, viinamarja ja tsitrusvilja tootmise suurendamisel, mis on ette nähtud seitseaastakuks, on suur tähtsus meie rahva toiduainetevajaduse senisest täie-

likuma rahuldamise suhtes. Gruusia, Aserbaidžani ja Krasnodari krai parteiorganisatsioonidel tuleb pöörata erilist tähelepanu tee tootmise suurendamisele. Kavandatud ülesannete eduka täitmise eesmärgil on tarvis köögivilja ja kartuli tootmine ning viljapuuistandikud koondada spetsialiseeritud sovhoosidesse suurte linnade ja tööstuskeskuste ümber. Spetsialiseeritud sovhoosides ja kolhoosides tuleb köögivilja ja kartuli alla võtta paremad, peamiselt luhamaad, eraldada neile majanditele vajalikul hulgal mineraalväetisi ja põllumajandustehnikat. See võimaldab järsult tõsta tööviljakust ja suurendada saaki, tagada linnade ja tööstuskeskuste elanikkonnale külluses heakvaliteedilist kartulit ning köögivilja aasta läbi ulatuslikus sortimendis ja odavate hindadega.

Ühisloomakasvatuse arendamisest

NLKP Keskkomitee septembripleenumil paljastati ja kritiseeriti tõsiselt ühisloomakasvatuse arendamises esinenud puudusi. See eluliselt tähtis põllumajandusharu oli pikemat aega laokil, mille tõttu oli meie maal teravalt tunda piima, või, liha ja teiste loomakasvatussaaduste vähesust. 1949. aastal tehtud katse välja töötada ja ellu viia kolhooside ja sovhooside ühisloomakasvatuse arendamise kolme aasta plaan ei andnud soovitud tulemusi, sest loomakasvatuse arendamise põhilised küsimused — söötade tootmise suurendamine, loomakasvatushoonete ehitamine ja kolhoosnikute materiaalse huvi tõstmine — jäid lahendamata.

Selgitanud välja loomakasvatuse mahajäämuse põhjused, arutasid NLKP Keskkomitee septembripleenum ja jaanuaripleenum loomakasvatussaaduste tootmise suurendamise ülesande läbi tihedas seoses kogu põllumajanduses ja eelkõige teraviljamajanduses tõusu saavutamise ülesandega. Uudismaade kasutuselevõtmine ja teravilja tootmise suurendamine olid loomade arvu kasvu ja nende produktiivsuse tõusu tähtsamaks eelduseks.

Ühtlasi töötas partei välja ja võttis tarvitusele ka teised pakilised abinõud loomakasvatuse arendamiseks, eelkõige loomakasvatuse söödabaasi tugevdamiseks. Nende abinõude hulgas kuulub eriline koht maisi tootmise suurendamisele. Kui 1953. aastal varuti kõigest 32 miljonit

tonni silo, siis valmistasid kolhoosid ja sovhoosid 1958. aastal 148 miljonit tonni silo, sellest 108 miljonit tonni maisisilo.

Partei ja valitsus töötasid välja ja võtsid tarvitusele abinõud, et tõsta kolhoosnikute materiaalset huvi loomakasvatussaaduste tootmise suurendamise vastu ning muuta loomakasvatus ühismajandi tulusaks haruks. Parteiorganisatsioonid saatsid tööle loomakasvatuse alale sajad tuhanded kommunistid ja kommunistlikud noored, tugevdasid farme zootehnikute ja muude põllumajanduse spetsialistide kaadriga. Kolhoosides ja sovhoosides on viidud läbi farmide ühendamine, areneb laialdaselt loomakasvatushoonete ehitamine, farmides juurutatakse kõige suuremat jõukulu nõudvate tööprotsesside mehhaniseerimist.

Partei poolt kavandatud abinõude tarvituselevõtmise tulemusena on pärast NLKP Keskkomitee septembripleenumit möödunud aastate jooksul saadud jagu loomakasvatuse pikaajalisest mahajäämusest. Loomade arv on suurenenud, nende produktiivsus on tõusnud, loomakasvatussaaduste tootmine ja varumine on tunduvalt kasvanud. See on andnud võimaluse varustada elanikkonda paremini loomakasvatussaadustega ja kergetööstust — tooraainega. Liha tootmine (tapakaalus) suurenes 1958. aastal 1953. aastaga võrreldes 2,1 miljoni tonni võrra, piima tootmine — 21,3 miljoni tonni võrra, villa tootmine — 86 000 tonni võrra. Mune saadi 7,4 miljardi tüki võrra rohkem. Keskkomitee jaanuaripleenumil (1955. a.) seatud ülesanne — tõsta 1960. aastal piimatoodang ühe lehma kohta kolhoosides 1700 kilogrammini ja suurendada piima riiklik varumine 1,8-kordseks — ületati juba 1957. aastal, s. o. kolme aastaga kuue aasta asemel. Nõukogude Liit on nüüd piima ja või kogutoodangu poolest esikohal maailmas ning villatoodangu poolest kuulub talle teine koht.

1958. aastal kasvas 1953. aastaga võrreldes veiste arv 24 protsenti, sealhulgas lehmade arv 28 protsenti, sigade arv suurenes 41 protsenti ja lammaste arv 29 protsenti. Loomakasvatuse arenemise iseloomustavaks iseärasuseks möödunud perioodil on see, et ühisloomakasvatuse juurdekasv jõudis tunduvalt ette keskmisest juurdekasvust meie maal tervikuna. Kolhooside ja sovhooside erikaal 1958. aasta üldises varumises moodustas liha alal 84 protsenti, piima alal 89 protsenti, munade alal 57 protsenti ja villa

alal 90 protsenti. Seega on nüüd kolhoosid ja sovhoosid muutunud otsustavaks jõuks riigi varustamisel loomakasvatussaadustega. See on silmapaistev võit mitte üksnes põllumajanduses, vaid ka kogu kommunistlikus ülesehitustöös.

Ühisloomakasvatuse tõusu alusel sai meie maal eesrindlike kolhooside ja sovhooside algatusel alguse laiaulatuslik liikumine, mille eesmärgiks on lähemail aastail järele jõuda Ameerika Ühendriikidele loomakasvatussaaduste tootmises ühe elaniku kohta.

NLKP Keskkomitee pleenum on arvamisel, et vaatamata tunduvatele edusammudele, mida viimastel aastatel on tehtud loomakasvatuse arendamisel, pole kõik oblastid ja rajoonid oma võimalusi täies ulatuses ära kasutanud.

Kui Ukraina NSV Vinnitsa, Hersoni, Kiievi, Tšernovtsõ ja Lvovi oblasti kolhoosid ja sovhoosid suurendasid nelja aastaga (1953—1957) liha tootmise 1,7—2-kordseks ja rohkemgi, siis kasvas Žitomiri oblasti kolhoosides ja sovhoosides liha tootmine selle aja jooksul kõigest 7 protsenti, Luganski oblastis 10 protsenti, Stalino oblastis 23 protsenti ja Poltava oblastis 25 protsenti.

Krasnodari krai, Voroneži, Saraatovi, Omski, Smolenski, Kurgaani, Belgorodi, Kirovi, Sverdlovski ja Gorki oblasti, Tšuvaši, Mari ja Udmurdi ANSV ning Vene Föderatsiooni mõnede teiste oblastite ja autonoomsete vabariikide kolhoosid ja sovhoosid suurendasid nelja aastaga liha tootmise 1,4—1,7-kordseks. Samal ajal suurendasid Altai krai kolhoosid ja sovhoosid 1957. aastal 1953. aastaga võrreldes liha tootmist kõigest 2 protsendi võrra, Stavropoli ja Krasnojarski krai, Kalinini, Novgorodi, Tjumeni ja Astrahani oblasti kolhoosid ja sovhoosid — 4—11 protsendi võrra. Rostovi oblastis kasvas liha tootmine kolhoosides ja sovhoosides kõigest 5 protsenti, kogu oblastis tervikuna aga liha tootmine isegi vähenes 11 protsendi võrra.

Üksikutes oblastites, nagu näiteks Pihkva, Novosibirski, Pensa ja mõned teised, on liha tootmine kõigis majandite kategooriates kokku suurenenud, kuid kolhoosides ja sovhoosides toodetakse liha ikka veel vähe. Kasahhi, Kirgiisi, Gruusia, Aserbaidžani ja Armeenia NSV-s, Dagestani ANSV-s, Habarovski krais, Permi, Kostroma ja Jaroslavli oblastis on liha tootmine kolhoo-

sides ja sovhoosides selle aja jooksul isegi vähenenud. Nende vabariikide ja oblastite juhtivad töötajad jätavad kahe silma vahele, et meie maal on põllumajandussaaduste peamisteks tootjateks kolhoosid ja sovhoosid ning et nende toodangu tasemest oleneb meie maa varustamine põllumajandussaadustega.

Piima tootmise suurendamise reservide oskuslikku ärakasutamist näitasid Ukraina NSV kolhoosid ja sovhoosid, kus piima kogutoodang kasvas möödunud viie aasta jooksul 2,7-kordseks; Valgevene NSV-s on piimatoodang kasvanud 3,3-kordseks ja Moldaavia NSV-s 4-kordseks. Kurski, Rjasani, Orjoli, Voroneži, Lipetski, Kirovi, Kaluuga, Belgorodi, Tambovi, Brjanski, Gorki ja Tuula oblasti, Udmurdi, Põhja-Osseedi, Mari, Tšuvaši, Kabardiini-Balkaari ja Tatari autonoomse vabariigi kolhoosid ja sovhoosid suurendasid selle perioodi jooksul piima kogutoodangu 2,8—3-kordseks ja rohkemgi. Kõige paremad tulemused piima tootmises põllumajanduslike kõlvikute 100 hektari kohta on Moskva oblastil, kus saadi 1958. aastal kolhoosides ja sovhoosides 308 tsentnerit piima põllumajanduslike kõlvikute 100 hektari kohta, Leningradi oblastil 249 tsentneriga ja Kaliningradi oblastil 242 tsentneriga 100 hektari kohta. Samal ajal kasutatakse paljudes kolhoosides ja sovhoosides karja piimatoodangu tõstmise reserve esialgu veel vähe ja piimatoodang maa 100 hektari kohta ei ole veel küllaldane.

NLKP Keskkomitee pleenum **otsustab:**

Pidada loomakasvatuse alal eelseisval seitseaastakul peaülesandeks iga liiki loomade ja lindude arvu järsku suurendamist ja loomakasvatuse produktiivsuse edasist tõstmist, et 1965. aastal toodetaks vähemalt 16 miljonit tonni liha (tapakaalus), 100—105 miljonit tonni piima, ligikaudu 548 000 tonni villa ja 37 miljardit muna.

Praegu on tähtsaimaks ja pakiliseks ülesandeks igati suurendada liha tootmist kolhooside ja sovhooside ühisloomakasvatuse kiirendatud arendamise alusel.

Seda ülesannet tuleb, eriti seitseaastaku esimestel aastatel, täita seakasvatuse ja linnukasvatuse kiire arendamise arvel. Sealiha ja linnuliha suurel hulgal saamise juures võivad kolhoosid ja sovhoosid märksa suurendada veiste ja lammaste arvu selleks, et järgmistel aastatel toota rohkem looma- ja lambaliha.

Tuleb laiaulatuslikumalt juurutada tibude kasvatamist

ja nuumamist, toota seejuures linnuliha ühtlaselt aasta ringi lihtsates ja odavates hoonetes ja väikese töökuluga, kasvatada massiliselt parte, kalkuneid ja hanesid. On vaja asutada suurte linnade ja tööstuskeskuste ümbruses suuri linnuvabrikuid, kolhoosides ja sovhoosides aga spetsialiseeritud linnukasvatusfarme. Erilist tähelepanu veelindude kasvatusele tuleb pöörata Vene NFSV kesk- ja loodetsooni piirkondades, Valgevenemaal, Balti vabariikides, Siberis, Lõuna-Uraalis, Põhja-Kasahstanis, Kaug-Idas ja mujal, kus on olemas palju veekogusid.

Kasahhi NSV-s, Põhja-Kaukaasias, Volgamaal, Siberis, Kaug-Idas ja teistes piirkondades, kus on suuri stepikarjamaade massiive, tuleb igati arendada kiirelt kasvavate lihaloomade kasvatamist.

Kolhoosides ja sovhoosides peab liha tootmise suurendamise tähtsaks allikaks saama loomade karjamaanuuma ja käestnuuma laiaulatuslik organiseerimine, emiste ühekordne kasutamine, samuti noorveiste kokkuostmine kolhoosnikutelt ja nende kasvatamine riigile müümiseks. Tuleb teha lõpp ebaõigele praktikale, et paljud kolhoosid ja sovhoosid müüvad riigile halva toitumusega ja alakaalulisi loomi. Halva toitumusega loomade riigile andmisele tuleb vaadata kui lubamatu ebamajanduslikkuse avaldusele, mis tekitab suurt kahju riigile ja kolhoosidele ning põhjustab liharessursside vähenemist meie maal. Tuleb ära kasutada kõik liha tootmise suurendamise täiendavad reservid, eriti aga laiaulatuslikult organiseerida veiste nuumamist toiduainetetööstuse ettevõtete jäätmetega, luua selleks kolhoosidevahelised nuumamispunktid suhkruvabrikute, piiritusevabrikute ja teiste ettevõtete juures, arendada hoopis ulatuslikumalt küülikukasvatust.

NLKP Keskkomitee pleenum on arvamisel, et liha tootmise suurendamisel on esmajärguline tähtsus ning et oblastite, rajoonide, kolhooside ja sovhooside saavutusi tuleb eelkõige hinnata selle tähtsa loomakasvatussaaduse tootmise taseme järgi.

Piima tootmise suurendamisel on praeguses olukorras otsustav tähtsus lehmade arvu kasvul. Seetõttu peab kolhoosides ja sovhoosides loomakasvatuse arenemise põhiliseks näitajaks olema loomade, eriti lehmade arv 100 hektari maa kohta. Ühtlasi ei tohi nõrgendada tähelepanu piimakarja produktiivsuse edasise suurendamise ja piima rasvasisalduse protsendi tõstmise vastu.

On tarvis parandada tõuaretust, suurendada tõuloomade arvu, ulatuslikult kasutada suure produktiivsusega tõuloomi kunstlikuks seemendamiseks.

Eeloleval seitseaastakul tuleb tunduvalt suurendada villa, peamiselt peen- ja poolpeenvilla, karakull-, karusja kasukanahkade tootmist, samuti lambaliha tootmist, mis meie maa paljudes piirkondades on peamine lihaliik. Sel eesmärgil on tarvis igati arendada lambakasvatust, eriti Kasahstanis, Kirgiisias ja teistes Kesk-Aasia vabariikides ning Siberi, Lõuna-Uraali, Põhja-Kaukaasia ja Volgamaa piirkondades, kus on suuri karjamaid, mida veel vähe kasutatakse.

Otsustavaks tingimuseks loomakasvatuse edasiarendamisel on söödabaasi tugevdamine ja eelkõige maisi tootmise suurendamine. Paljud kolhoosid ja sovhoosid on nüüd juba omandanud maisikasvatuse agrotehnika. Lähtudes suurtel pindaladel rikkalike maisisaakide saamisel omandatud kogemustest, peavad kohalikud partei-, nõukogude ja põllumajandusorganid ning kolhoosid ja sovhoosid arendama võitlust selle eest, et saada 500—600 tsentnerit maisi haljasmassi (varsi ja tõlvikuid) ning vähese niiskusega piirkondades umbes 300 tsentnerit hektarilt, mis tagab kõigile kolhoosidele ja sovhoosidele söödavaru täieliku vajaduse ulatuses.

Rööbiti rikkaliku maisisaagi kasvatamisega on tarvis meie maa eri vööndite iseärasusi arvestades tunduvalt suurendada kolhoosides ja sovhoosides kartuli, suhkrupeedi ja kõrvitsaliste tootmist söödaks, laiendada ristiku, lutserni, viki- ja kaerasegatise, lupiini ja teiste valgurohkete kultuuride külvipinda, samuti organiseerida valgu- ja mineraalsöötade tööstuslikku tootmist. On tarvis ulatuslikumalt levitada Leedu, Läti, Eesti ja Valgevene NSV ning Moskva ja Leningradi oblasti töökogemusi heina- ja karjamaade parandamisel ning pikaajaliste karjamaade rajamisel.

Loomakasvatuse edasiarendamine ning liha, piima ja teiste loomakasvatussaaduste tootmise suurendamine oleneb tunduval määral teraviljamajanduse edendamisest ja 85—90 miljoni tonni jõusööda eraldamisest loomakasvatuse vajadusteks, nagu see on kontrollarvudes ette nähtud seitseaastaku lõpuks.

Nõukogude Liidu sotsialistlikul põllumajandusel on niisugused reservid ja võimalused, et kui neid oskuslikult

kasutada, siis kontrollarvudes kavandatud ülesanded liha, piima, või ja teiste loomakasvatussaaduste tootmise suhtes mitte üksnes täidetakse, vaid ka ületatakse tunduvalt niihästi mahu poolest kui ka ajaliselt. Parteiorganisatsioonidel tuleb igati ergutada eesrindlike inimeste algatusvõimet, kes arendavad liikumist selle eest, et lühikese ajaga Ameerika Ühendriikidele järele jõuda liha ja teiste loomakasvatussaaduste tootmises iga elaniku kohta. Kui sellesse liikumisesse lülituvad kõik kolhoosid ja sovhoosid ning parteiorganisatsioonid seda oskuslikult juhivad, siis on võimalik plaaniülesannete tunduv ületamine ja sellega realiseeritakse meie põllumajanduse eesrindlike inimeste üleskutse järele jõuda Ameerika Ühendriikidele loomakasvatussaaduste tootmise poolest iga elaniku kohta.

Sovhooside töö paremustamisest

NLKP Keskkomitee pleenum märgib, et möödunud viie aasta jooksul tehti ära suur töö sovhooside tugevdamiseks ja arendamiseks. Selle aja jooksul loodi, peamiselt uudismaadel, palju uusi ja laiendati seniseid sovhoose. Sovhooside põhifondid suurenesid 1958. aastal 1953. aastaga võrreldes 2,3-kordseks. Tunduvalt on suurenenud sovhooside erikaal põllumajandussaaduste tootmises ja riigile andmises. 1958. aastal andsid sovhoosid riigile 1371 miljonit puuda vilja, kuna 1953. aastal andsid nad kõigest 225 miljonit puuda. Olulised muutused on toimunud ka sovhooside loomakasvatuse arengus. Kui 1953. aastal andsid sovhoosid riigile 1 miljon 855 000 tonni piima, siis 1958. aastal on nad andnud 4,9 miljonit tonni ning liha vastavalt 637 000 ja 1 miljon 240 000 tonni, villa 33 000 ja 89 700 tonni.

Ühtlasi aga töötavad paljud sovhoosid veel ebarahuldavalt, ei kasuta ära kõiki võimalusi teravilja, liha, piima ja teiste põllumajandussaaduste tootmise suurendamiseks, koguvad söödakultuuride äärmiselt väikesi saake. Põllumajandussaaduste ja eriti loomakasvatussaaduste omahind on reas sovhoosides endiselt kõrge. Aeglaselt areneb loomakasvatus uutes sovhoosides uudismaadel.

Kontrollarvudes aastaiks 1959—1965 on sovhoosidele seatud uued ülesanded teravilja, liha, piima ja teiste põllumajandussaaduste tootmise suurendamiseks, samuti lin-

nade ja tööstuskeskuste varustamiseks kartuli ja köögiviljaga.

NLKP Keskkomitee pleenum kohustab liiduvabariikide kommunistlike parteide keskkomiteesid, partei krai-, oblasti- ja rajoonikomiteesid, liiduvabariikide ministrite nõukogusid, kraide, oblastite ja rajoonide täitevkomiteesid rakendama kõiki vajalikke abinõusid selleks, et tõsta sovhooside töö kõrgemale tasemele. On tarvis keskendada sovhoositöötajate tähelepanu esmajoones kõigi põllukultuuride saagikuse tõstmisele, loomade arvu suurendamisele farmides ja loomakasvatuse produktiivsuse tõstmisele, tööviljakuse suurendamisele ja toodangu omahinna alandamisele aineliste ja rahaliste ressursside kõige säästlikuma kulutamise juures.

Teha uudis- ja jäätmaade ülesharimise piirkondade partei- ja nõukogude organisatsioonidele ettepanek tarvitusele võtta kiireloomulisi abinõusid selleks, et lähematel aastatel viidaks sovhoosides lõpule plaanis ettenähtud tootmishoonete, kultuuri- ja kommunaalobjektide ning elamute ehitamine, mehhaniseeritaks töömahukad tööd, eriti vilja puhastamise ja kuivatamise alal, parandataks tööliste ja teenistujate elu-olustikulisi tingimusi eesmärgiga, et sovhoosides oleks alaline kaader kõigi põllumajanduslike tööde tegemiseks ja poleks tarvis saata töölisi, teenistujaid ja üliõpilasi meie maa teistest piirkondadest saagi koristamisele.

NLKP Keskkomitee pleenum on seisukohal, et sovhoosid peavad hakkama etendama juhtivat osa meie maal sordiseemne tootmises ja tõuloomade kasvatamises. Sel eesmärgil on tarvis märksa laiendada seemnekasvatus- ja tõukarjasovhooside võrku, et nad põhiliselt rahuldaksid meie maa kolhooside ja sovhooside vajadusi sordiseemne ja kõrge produktiivsusega tõuloomade järele.

Sovhoositööliste ja -teenistujate ning nende perekonnaliikmete aktiivsemaks kaasatõmbamiseks ühiskondlikku tootmisse pidada vajalikuks organiseerida kõigis sovhoosides lasteaiad ja lastesõimed, samuti head sööklad, kus sovhoositöölised, -teenistujad ja nende perekonnaliikmed saaksid maitsvat ja mõõduka hinnaga toitu või lõunaid kojuviimiseks.

On tarvis igati toetada eesrindlike sovhooside tööliste ja teenistujate algatust, kes õigusega on üles tõstnud küsimuse — müüa oma loomad sovhoosile. Sovhoositoot-

mise praegusel arenguetapil, kus sovhoositöötajate isiklikke vajadusi liha, piima ja teiste saaduste järele võib rahuldada sovhoositoodangu arvel, langeb sovhoositöölistel ja -teenistujatel ära vajadus pidada oma lehma. On tarvis, et kohalike partei- ja nõukogude organisatsioonide juhtivad töötajad ning sovhooside direktorid hästi valmistuksid selle akuutseks saanud abinõu teostamiseks, et järk-järgult, kahe-kolme aasta jooksul, sovhoosid ostaksid ära loomad oma töölistelt ja teenistujatelt, tagades nende varustamise loomakasvatussaadustega.

Sovhoosid peavad võtma endale hoolitsuse selle eest, et täielikult rahuldada tööliste ja teenistujate vajadusi köögivilja ja kartuli järele; müüma neile köögivilja ja kartulit, samuti piima- ja lihasaadusi omahinnaga, kuid mitte riiklikest jaehindadest kõrgemate hindadega.

Nende abinõude teostamise tulemusena kaob sovhoositöölistel ja -teenistujatel vajadus isikliku majapidamise järele, tõuseb perekondade sissetulek sovhoosist saadava töötasu arvel, neil jääb rohkem aega puhkuseks, oma kultuuritaseme tõstmiseks, õppimiseks ja ühiskondlikust elust osavõtuks.

Parteiorganisatsioonide ja nõukogude organite, kõigi sovhoositööliste ja -spetsialistide ülesanne seisab selles, et kõige lühema aja jooksul muuta kõik sovhoosid mustermajanditeks. Sovhoosid peavad tõusma uuele tasemele, paremini kasutama maad ja tehnikat, näitama eeskuju sotsialistliku suurpõllumajanduse õiges arendamises, tagama tööviljakuse tunduva kasvu ja toodangu omahinna alanemise.

Masina-traktorijaamade reorganiseerimine ja põllumajanduse edasise mehhaniseerimise küsimusi

NLKP Keskkomitee pleenum märgib, et parteiorganisatsioonid on teinud ära suure töö masina-traktorijaamade reorganiseerimisel partei poolt vastuvõetud otsuse praktiliseks täitmiseks. Juba esimene uudsel viisil töötamise aasta on näidanud, et tootmisvahendite keskendamine kolhooside kätte on avanud uusi võimalusi põllumajanduse tootlike jõudude suurendamiseks. Majanduslikult tugevnenud kolhoosid mitte üksnes ostsid masinaid, vaid ka kasutavad neid paremini.

Teha kohalikele partei- ja nõukogude organitele üles-

andeks kõige lähemal ajal lõpule viia masina-traktorijaamade reorganiseerimine ja võtta tarvitusele vajalikud abinõud remondi- ja tehnikajaamade töö parandamiseks, ebatootlike kulutuste igakülgseks vähendamiseks ja nende poolt tehtavate tööde omahinna alandamiseks.

Põllumajanduse mehhaniseerimise alal seisab peamine praegu selles, et rööbiti kolhooside ja sovhooside edasise varustamisega täiuslikumate traktorite ja kombainidega organiseerida põllumajandusele äärmiselt vajalike teiste masinate ja eelkõige niisuguste masinate valmistamine küllaldasel hulgal, millede kasutamine vabastaks mees- ja naiskolhoosnikud raskest ja vähese tootlikkusega tööst, annaks võimaluse laiendada põllumajanduslikku tootmist, saada rohkem toodangut tööjõu ja vahendite väiksema kulutamise juures.

Kohustada NSV Liidu Riiklikku Plaanikomiteed, NSV Liidu Põllumajanduse Ministeeriumi, liiduvabariikide kommunistlike parteide keskkomiteesid ja ministrite nõukogusid, majanduspiirkondade rahvamajanduse nõukogusid ja põllumajandusorganeid kiirendama töid, et luua masinate süsteem puuvilla, suhkrupeedi, kartuli, köögivilja, lina ja tubaka kasvatamise kompleksseks mehhaniseerimiseks, samuti viljapuuaedade ja viinamarjaistandike harimise ning hooldamise masinate süsteem. Eelkõige on tarvis hakata valmistama uusi ja täiustada olemasolevaid puuvilla- ja peedikoristus- ning kartulivõtmismasinaid. Lühikese aja jooksul tuleb lahendada peale- ja mahalaadimis- ning traktoritööde probleem, luua head masinad heina koristamiseks ja põhu pressimiseks, maaparandustööde mehhaniseerimiseks, turba, lubja ja teiste kohalike väetiste varumise mehhaniseerimiseks ning varustada põllumajandust selle tehnikaga vajalikul hulgal.

Kohustada NSV Liidu Riiklikku Plaanikomiteed, liiduvabariikide ministrite nõukogusid, rahvamajanduse nõukogusid ja ettevõtete direktoreid tagama 1959. aastast alates autode, traktorite ja põllutöömasinate tagavaraosade ning autode ja traktorite elektriseadiste tootmist koguses, mis on tarvilik rahvamajanduse vajaduste täielikuks rahuldamiseks kogu detailide-nomenklatuuri järgi ning selleks, et organiseerida nende vaba ja piiramatu müük tarbijaile.

Lugeda partei-, nõukogude ja põllumajandusorganite tähtsamaks ülesandeks tööde läbiviimist kolhooside ja

sovhooside elektrifitseerimiseks eeloleval seitseaastakul ja sel alusel töömahukate protsesside ulatuslikku mehhaniseerimist ning automatiseerimist loomakasvatusfarmides.

NSV Liidu Riiklikul Plaanikomiteel, kohalikel partei- ja nõukogude organitel, rahvamajanduse nõukogudel ja ettevõtete direktoritel tuleb organiseerida lüpsiaparaatide, lambapügamismehhanismide, inkubaatorite, söödaettevalmistamise masinate, mehaaniliste söötjate, transpordiseadeldiste ja muude seadmete tootmine ning nende eraldamine põllumajandusele senisest märksa suuremal hulgal, et mehhaniseerida ja elektrifitseerida loomakasvatusfarmid.

NLKP Keskkomitee pleenum kohustab liiduvabariikide kommunistlike parteide keskkomiteesid, partei krai-, oblasti- ja rajoonikomiteesid kolhoosidele ja sovhoosidele abi osutama nende tugevdamises insener-tehnilise kaadriga, pidevalt hoolitsema traktoristide, kombainerite ja teiste mehhanisaatorite väljaõpetamise ning nende kvalifikatsiooni tõstmise eest, et masinaid kolhoosides ja sovhoosides kasutataks tootlikumalt.

Kolhooside ühismajapidamise tugevdamisest ja kolhoosnikute ainelise heaolu tõstmisest

NLKP Keskkomitee pleenum märgib, et põllumajandussaaduste tootmise suurendamine on olnud meie nõukogude rahva heaolu edasise tõstmise tähtsaks teguriks. Nüüd saavad linnade töötajad rohkem toiduaineid, eriti niisuguseid väärtuslikke toiduaineid nagu piim, või, liha, suhkur, samuti köögi- ja puuvili. On suurenenud rahvatarbekaupade tootmine.

Ühismajapidamise arendamises, põllumajandussaaduste tootmise laiendamises ja kaubatoodangu suurendamises saavutatud edu tulemusena on tunduvalt kasvanud kolhooside sissetulekud ja nende jagamatud fondid, mille alusel pidevalt tõuseb kolhoosnikute aineline heaolu.

Kui 1952. aastal kolhooside rahaline sissetulek moodustas 42,8 miljardit rubla, siis kasvas see 1957. aastal 95,2 miljardi rublani. Normipäevade eest makstud naturaaltasu ja rahalise tasu kogusumma suurenes võrreldavates hindades 1952. aasta 47,5 miljardilt rublalt 1957.

aastal 83,8 miljardi rublani. Kolhoosnikute reaalsissetulekud suurenevad 1958. aastal 1952. aastaga võrreldes 1,6-kordseks.

Koos tootlike jõudude arenemisega, kolhooside sotsialistliku omandi tugevnemisega muutuvad mitte ainult tootmistingimused, vaid ka maaelu kultuurilised tingimused, muutub kolhoosiküla ilme.

Paljud kolhoosid ehitavad ümber oma külasid, kišlakke ja auule. Viimase viie aasta jooksul on kolhoosnikud kolhooside kaasabil püstitanud 3,3 miljonit elumaja. Kolhoosid ehitavad lastesõimi ja -aedu, koolimaju ja internaatkoole, haiglaid ning teisi kultuuri- ja kommunaalasutusi, mida vana küla peaaegu üldse ei tundnud. Praegustes tingimustes on majanduslikult tugevatel kolhoosidel võimalik rööbiti lasteaedade ja -sõimede, koolimajade ja haiglate ehitamisega asutada leivavabrikuid, pesumaju ja sööklaid.

Sedamööda, kuidas kasvab kolhooside ühismajapidamine, kaotab kolhoosnikute isiklik majapidamine järk-järgult oma tähtsuse. Kolhoosnikutel on edaspidi kasulikum vastu võtta saadusi kolhoosilt, kui kulutada oma tööjõudu nende tootmisele isiklikus majapidamises. See aitab kaasa tööviljakuse edasisele kasvule ning toob suurt kergendust kolhoosnikutele, eriti aga naiskolhoosnikutele, jätab neile rohkem aega puhkuseks, hariduse omandamiseks, kultuuriliseks arenguks ja osavõtuks ühiskondlikust tööst.

Kolhoosikorra elujõu, tugevuse ja arengu, kolhooside ühiskondliku jõukuse kasvu ja kolhoosnikute heaolu tõusu tähtsaks allikaks on kolhooside jagamatud fondid, mida kolhoosid loovad kogu nõukogude rahva aktiivsel osavõtul. Kolhooside jagamatud fondid moodustavad kooperatiivse sotsialistliku omandi aluse. Jagamatute fondide suurendamine, nende õige kasutamine, kolhoosiomandi tugevdamine ja arendamine, selle järkjärguline lähendamine üldrahvalikule omandile, millele hiljem järgneb täielik liitumine üldrahvaliku omandiga, vastavad meie rahva huvidele, kommunistliku ühiskonna ehitamise huvidele.

NLKP Keskkomitee pleenum kohustab parteiorganisatsioone, nõukogude ja põllumajandusorganeid igati kaasa aitama kolhoosidevaheliste tootmissidemete arendamisele ja laiendamisele, toetama kolhooside algatusi ja osutama neile abi elektrijaamade, niisutus- ja maaparandusobjektide, teede, põllumajandussaaduste säilitamise ja töötle-

mise ettevõtete, kolhoosidevaheliste ehitus- ja ehitusmaterjalide tootmise organisatsioonide ühise ehitamise organiseerimisel.

Kolhooside ühismajapidamise kasv ja kolhoosnikute heaolu tõus sõltuvad otsustaval määral tööviljakuse tõusust. Kolhooside ja kolhoosnikute sissetulekud suurenevad ka edaspidi sedamööda, kuidas areneb edasi kolhoosikord, kasvab põllumajanduse kogu- ja kaubatoodang. Ülesandeks on tagada kolhooside sissetuleku kasv mitte saaduste hindade tõstmisega, vaid kogutoodangu suurendamisega, tööviljakuse märgatava tõstmisega, toodanguhulga suurendamisega iga töötaja kohta. Ainult sel alusel on võimalik saavutada kolhooside ja kolhoosnikute sissetulekute pidev tõus.

Seitsme aasta plaani põhiülesannetest ja mõnedest põllumajanduse juhtimise küsimustest

NSV Liidu rahvamajanduse arendamise kontrollarvudest aastaiks 1959—1965 NLKP XXI kongressil seltsimees N. S. Hruštšovi poolt esitatava aruande teeside kongressieelne arutelu näitab, et kogu partei, kogu nõukogude rahvas kiidab põllumajandussaaduste tootmise kasvu alal eelseisvaks seitseaastakuks kavandatud programmi üksmeelselt heaks ja toetab seda. See programm kavandab tähtsamate põllumajandusharude arendamise õiged vahekorrad, et rahuldada elanikkonna ja kogu meie maa kasvavaid vajadusi toiduainete ja põllumajandustooraine järele.

Kontrollarvude arutamisel märgivad oblastite, kraide ja vabariikide kolhoosid, sovhoosid ja töötajad, et meie sotsialistlikul põllumajandusel on võimalik kavandatud plaaniülesanded tingimusteta täita ja neid ka ületada.

NLKP Keskkomitee pleenum kiidab heaks seltsimees N. S. Hruštšovi ettekandes esitatud seisukohad ja järeldused ning soovitab parteiorganisatsioonidel mobiliseerida kõik jõud nende abinõude elluviimisele, mis partei on välja töötanud põllumajanduse edasiarendamiseks meie maal areneva kommunistliku ülesehitustöö praegusel etapil.

Vabariikide, kraide, oblastite ja rajoonide parteiorganisatsioonide, nõukogude ja põllumajandusorganite tähtsaks ülesandeks on praegu organiseerida igas kolhoosis ja sov-

hoosis eelseisvaks seitseaastakuks põllumajanduse arendamise plaanide koostamist. Sealjuures tuleb erilist tähelepanu pöörata reservide väljaselgitamisele ja nende täielikumale ärakasutamisele põllumajandussaaduste toodangu edasiseks tunduvaks suurendamiseks võimalikult väiksema töö- ja rahakuluga toodanguühiku kohta. Plaanide koostamisele tuleb laiaulatuslikult kaasa tõmmata kolhoosnikuid, sovhoositöölisi ja põllumajanduse spetsialiste, et tõesti põhjalikult ja igakülgselt analüüsida olukorda igas kolhoosis ja sovhoosis, määrata kindlaks, missuguste võimaluste arvel saab antud majandis suurendada teravilja, tehniliste kultuuride ja loomakasvatussaaduste tootmist, missuguste kultuuride arvel on võimalik järsult suurendada söötade varumist loomakasvatuse vajadusteks. Plaanide väljatöötamine igale kolhoosile ja sovhoosile ei ole lihtsalt ülesannete jaotamine, vaid iga majandi võimaluste, igas majandis valitseva olukorra ja majandi juhtimise taseme põhjalik tundmaõppimine.

Põllumajanduses edasise tõusu saavutamise ülesande eduka täitmise tähtsaks tingimuseks on maal asuvate partei-algorganisatsioonide osatähtsuse igakülgne tõstmine, samuti see, et suurendada nende mõju kolhooside ja sovhooside tootmisplaanide täitmise käigule. Liiduvabariikide kommunistlike parteide keskkomiteedel, partei krai-, oblasti- ja rajoonikomiteedel on tarvis parandada kolhooside ja sovhooside parteiorganisatsioonide juhtimist, suunata nende tähelepanu massilise poliitilise ja organiseerimistöö taseme tõstmisele, aktiivsemale osavõtule tootmise organiseerimise, majandi ökonoomika, tööviljakuse tõstmise ja toodangu omahinna alandamise küsimuste lahendamisest.

Kohustada liiduvabariikide kommunistlike parteide keskkomiteesid ning partei krai-, oblasti- ja rajoonikomiteesid tarvitusele võtma praktilisi abinõusid kohapealsete riiklike ja parteiorganite struktuuri edasiseks täiustamiseks ja nende koosseisude vähendamiseks, nende juhtimismeetodite ja tööstiili paremustamiseks.

NLKP Keskkomitee pleenum märgib, et möödunud viie aasta jooksul suunati juhtivale tööle maarajoonide parteikomiteedesse, rajoonide täitevkomiteedesse, kolhoosidesse ja sovhoosidesse tuhandeid kvalifitseeritud spetsialiste ja kogenud organiseerijaid. See on soodustanud põllumajanduses tõusu saavutamise ülesande täit-

mist. Uus etapp kolhoosikorra arengus ja suured ülesanded kõigi põllumajandusharude edasiarendamise alal nõuavad organisatsioonilise ja poliitilise juhtimise kõrgemat taset, põllumajandusliku tootmise tehnika ja ökonoomika põhjalikku tundmist. Asja edu sõltub eelkõige meie kaadri oskusest juhtida üldrahvalikku võitlust seitsme aasta plaani ülesannete täitmise eest, organiseerijate tahtest ja oskusest kolhoosnikutele ja sovhoositöölistele abi osutada konkreetsete ning pakiliste abinõude väljatöötamises ja teostamises põllumajandussaaduste tootmise järsuks suurendamiseks.

Kohustada liiduvabariikide kommunistlike parteide keskkomiteesid ning partei krai- ja oblastikomiteesid ka edaspidi jätkama tööd rajoonide, kolhooside ja sovhooside tugevdamiseks kvalifitseeritud kaadriga. On tarvis resoluutselt vabaneda kõlbmatuist töötajaist, kes ei suuda oma ülesandega toime tulla. Tuleb mitte lihtsalt asendada üks töötaja teisega, vaid edutada väärilisi, asjatundlikke ja kultuurseid juhtijaid, kes on suutelised asja hästi organiseerima ja rahvahulki innustama partei poolt seatud ülesannete lahendamisele.

Üheks tööviljakuse tõstmise ja toodangu omahinna alandamise tähtsamaks tingimuseks on tootmise ning töö normeerimise, arvestamise ja tasustamise õige organiseerimine kolhoosides. Praegu on kolhoosides toodanguühiku saamiseks kulutatava töö mõõdupuuks normipäev, kuigi ta ei peegelda kolhoosnikute poolt toodanguühikule kulutatud töö või aja konkreetset hulka. Seepärast lähevad paljud kolhoosid üle töö arvestamiselt normipäevades töö arvestamise ja tasustamise uutele, progressiivsematele vormidele, mis on suunatud sellele, et tõsta kolhoosnikute tööviljakust ja nende materiaalset huvi põllumajandussaaduste tootmise suurendamise vastu. Vabariikide, kraide, oblastite ja rajoonide partei-, nõukogude ja põllumajandusorganitel tuleb igati toetada kolhooside algatust selles suhtes, põhjalikult tutvuda nende kogemustega, üldistada neid ja kõike paremat soovitada kolhoosidele ulatuslikuks rakendamiseks.

NLKP Keskkomitee pleenum konstateerib, et nõukogude põllumajandusteadus on saavutanud tõhusat edu tähtsate teoreetiliste küsimuste läbitöötamises ja osutab sotsialistliku ülesehitustöö praktikale suurt abi. On aretatud väärtuslikud teravilja-, õli- ja köögiviljakultuuride

sordid, uued suure produktiivsusega veise-, lamba-, sea- ja linnutõud, on loodud palju häid masinaid, välja töötatud ja praktikasse rakendatud rida eesrindlikke agro- ja zootehnilisi võtteid. Ühtlasi aga on teadusliku uurimise asutuste töös tõsiseid puudusi. Mõned teaduslikud asutused ja teadlased töötavad kolhoosidest ja sovhoosidest irdunult, nende uurimuste teemad on tihtipeale kunstlikult välja mõeldud ega anna midagi kasulikku teadusele, samuti sotsialistliku põllumajanduse praktikale.

Praegusel etapil peab teaduse osatähtsus põllumajandussaaduste tootmise suurendamise ülesande lahendamises tunduvalt kasvama. Teadusliku uurimise asutused on kohustatud välja töötama soovitusi teraviljamajanduse ja loomakasvatuse efektiivsemaks arendamiseks, tehniliste kultuuride, karfuli, köögi- ja puuvilja tootmise arendamiseks, kolhoosi- ja sovhoositootmise mehhaniseerimiseks, soovitusi töö normeerimise, arvestamise ja tasustamise organiseerimise alal ning paljudes muudes küsimustes.

Parteiorganisatsioonid peavad pidevalt ja asjatundlikult süvenema teadusliku uurimise asutuste töösse ja osutama abi nende ees seisvate ülesannete lahendamises. NSV Liidu Põllumajanduse Ministeeriumil, NSV Liidu Rahandusministeeriumil ja V. I. Lenini nimelisel Üleliidulisel Põllumajandusteaduste Akadeemial on tarvis välja töötada teadusliku uurimise asutuste ja katsejaamade finantseerimise kord ning teaduslike töötajate töötasusüsteem selliselt, et teaduslike asutuste finantseerimine ja töötajate töötasu soodustaksid niisuguste teaduslike uurimuste tegemist, mis tõeliselt aitaksid arendada kolhoosi- ja sovhoositootmist ning viiksid teadust edasi.

NLKP Keskkomitee pleenum kohustab liiduvabariikide kommunistlike parteide keskkomiteesid, partei krai-, oblasti- ja rajoonikomiteesid ning NSV Liidu Kultuuriministeeriumi rakendama abinõusid maal tehtava kultuurharidusliku töö edasiseks parandamiseks, tagama populaarteaduslike, kroonika- ja dokumentaalfilmide tootmise täiustamist ja nende ulatuslikumat demonstreerimist, põllumajanduslikku tootmist käsitlevate raamatute väljaandmise laiendamist ja nende kvaliteedi tõstmist.

Seoses kõrgema kooli ja keskkooli ümberkorraldamisega ning kooli ja tootmistegevuse sidemete tugevdamisega siirduvad kolhoosidesse ja sovhoosidesse sajad tuhanded keskkooli lõpetanud noormehed ja neiud. See

nõuab, et komsomol tunduvalt parandaks oma organiseerimis- ja kasvatustööd maanoorsoo hulgas. Parteiorganisatsioonid peavad pidevalt hoolitsema maal tegutsevate komsomoliorganisatsioonide kasvu ja tugevnemise eest, julgemini neid kaasa tõmbama majandusliku ja kultuurilise ülesehitustöö tähtsaimate ülesannete lahendamisele, abistama maanoori põllumajandustehnika ning teaduse saavutuste ja eesrindlike kogemuste tundmaõppimises, igati arendama võistlust, toetama komsomoli algatusel tekkinud patriootlikku liikumist kommunistliku töö brigaadide loomiseks kolhoosides, sovhoosides ning remondi- ja tehnikajaamades.

*

NLKP Keskkomitee septembripleenumist möödunud viie aasta jooksul on partei ära teinud suure töö põllumajanduse mahajäämuse likvideerimiseks ja järsu tõusu saavutamiseks kõigis selle harudes. Põllumajanduses saavutatud edule on õigusega uhke kogu meie nõukogude rahvas. Kuid ei tohi lubada, et see edu nõrgestaks meie tahet võitluses põllumajanduse edasiarendamise eest. Tuleb meeles pidada, et ees seisab veel määratu suur töö, et kõik tehtu on alles algus. Saavutatud edu peab olema tõukeks uuele ja veel võimsamale tõusule põllumajanduslikus tootmises, et nõukogude inimesed saaksid külluses kõrgeväärtuslikke toiduaineid ja tööstus külluses toorainet.

Kommunistliku ülesehitustöö suurejooneline programm eelolevaks seitsmeks aastaks on kutsunud esile töölisklassi, kolhoositalurahva, intelligentsi, kogu nõukogude rahva poliitilise ja tööaktiivsuse uue võimsa tõusu. Meie maa töötajad kiidavad palavalt heaks partei poolt väljatöötatud programmi tööstuse, põllumajanduse, teaduse ja kultuuri edasiarendamiseks, rahva heaolu pidevaks tõstmiseks ning väljendavad oma kindlat tahet viia see programm ellu.

NLKP Keskkomitee pleenum kutsub partei-, nõukogude, ametiühingu- ja komsomoliorganisatsioone üles juhtima rahvahulkade kasvavat aktiivsust, sihikindlalt kasvatama põllumajandustöötajates raugematut püüdlust sammuda edasi, uute kõrgete töötulemuste saavutamisele, igati toetama nende loovat algatusvõimet ja novaatorlust, veel ulatuslikumalt arendama sotsialistlikku võistlust kommunistliku ülesehitustöö plaanide eduka täitmise eest.

KOOLI JA ELU SIDEMETE TUGEVDAMISEST JA HARIDUSSÜSTEEMI EDASIARENDAMISEST NSV LIIDUS

NSV Liidu Ülemnõukogu poolt
24. detsembril 1958
vastuvõetud seadus

Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liidu Ülemnõukogu konstateerib, et kooli ja elu sidemete tugevdamise ning meie maa haridussüsteemi edasiarendamise küsimus, mille Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu esitasid arutamiseks NSV Liidu Ülemnõukogule, on erakordselt suure tähtsusega kommunistliku ülesehitustöö ülesannete lahendamise edukusele.

Selle küsimuse üldrahvalik arutelu näitas, et NLKP Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu poolt koostatud programm haridussüsteemi edasiarendamiseks on leidnud töötajate hulgas üksmeelset heakskiitmist ja toetamist.

Kommunistliku partei ümber koondunud nõukogude rahvas on saavutanud uusi ajaloolisi võite tööstuse ja põllumajanduse, teaduse ja kultuuri arendamisel, samuti töötajate ainelise heaolu tõstmisel, on läbi viinud niisugused grandioossed ümberkujundused, mis võimaldavad meie maal astuda uude, tähtsasse arenguperioodi — kommunistliku ühiskonna laiahaardelise ehitamise perioodi.

NSV Liidus on läbi viidud tõeline kultuurirevolutsioon. Nõukogude kool etendas selles otsustavat osa, aitas tõsta meie paljurahvuselise kodumaa rahvaste kultuuritaset. Leninliku rahvuspoliitika järjekindla teostamise tulemusena on kõigil Nõukogudemaa rahvastel olemas emakeelne kool, kõigile on avatud laialdane juurdepääs haridusele ja kultuurile, on ellu viidud üldine 7-klassiline koolikohustus, laiaulatuslikult on arenenud keskharidus, kutseharidus ja kõrgem haridus, enneolematus tempos arenevad teadus, kirjandus ja kunst.

Üheks vana ühiskonna suuremaks paheks oli kuristik füüsilise ja vaimse töö vahel. Sajandite ulatusel oli kultuur miljonitele lihtsatele inimestele keelatud vili. Vana ühiskond korraldas kooli selliselt, et ta oleks tegelikult kättesaadamatu laiadele töörahvahulkadele.

Marksistlik-leninlik õpetus, mida on kinnitanud NSV

Liidus areneva kommunistliku ülesehitustöö kogu praktika, samuti teiste sotsialistlike maade arenemise kogemused, hajutas kodanliku legendi, nagu peaksid paratamatult igavesti eksisteerima ühelt poolt hall inimmass, kelle osaks on alistumine ja raske kehalise töö tegemine, ja teiselt poolt käputäis inimesi, kes looduse enda poolt on määratud mõtlema ja valitsema ning viljelema teadust, tehnikat, kirjandust ja kunsti.

Sotsialistlikus ühiskonnas, kus järk-järgult likvideeritakse olulisi erinevusi füüsilise ja vaimse töö vahel ning kus toimub vaimse ja füüsilise töö ühinemine, kiireneb gigantsel määral mitte üksnes laiade töörahvahulkade tootmistegevuse, vaid ka vaimse tegevuse igakülgne areng, avanevad piiritud võimalused isiksuse igakülgseks arenguks. Kõik maailmakultuuri saavutused muutuvad sotsialismi ajal rahva ühisvaraks.

Sedamööda, kuidas areneb kommunistlik ülesehitustöö ja toimub tootlike jõudude edasine kasv ning ühiskonna jõukuse suurenemine, lüheneb järjest tööpäev ja pikeneb töötajate vaba aeg, mida nad saavad kasutada oma silmaringi laiendamiseks ja vaimsete vajaduste rahuldamiseks.

Tootmise kiire mehhaniseerimine, automatiseerimine ja kemiseerimine, elektroonika ja arvutus-lahendusseadeldiste ulatuslik kasutamine, igakülgne elektrifitseerimine ja teised teaduse ja tehnika saavutused muudavad põhjalikult töö iseloomu. Tööliste ja kolhoosnikute töö läheneb oma olemuselt üha rohkem inseneride, tehnikute, agronoomide ja teiste spetsialistide tööle. Sotsialistlikus tootmises töötajatelt nõutakse nüüd oskust käsitseda täiuslikke tööpinke, kõige täpsemaid mõõte- ja kontrollaparaate, keerukate tehniliste arvutuste ja jooniste tundmist. Nõukogude Liidu tehnilise ja majandusliku arengu perspektiivid esitavad üha kõrgemaid nõudmisi meie ühiskonna kõigile töötajatele. Mitmekülgne haridus muutub neile eluliselt vajalikuks.

Sügavalt ekslik on väita, et ühes tootmise automatiseerimisega kaob kommunistlikus ühiskonnas ka füüsiline töö. Gigantne tehniline progress kergendab füüsilist tööd mõõtmatult, paljud inimest kurnavad kutsealad on kadumas ja edaspidi kaovad. Ent füüsiline töö jääb. Inimese harmooniline arenemine on mõeldamatu ilma loova ja rõõmuvalmistava füüsilise tööta, mis tugevdab organismi, tõstab tema elutalitlusi.

Nõukogude riigi suur rajaja V. I. Lenin õpetas, et noortel on tarvis oma õpinguid siduda tööga, võitlusega tööstuse ja põllumajanduse ümberkorraldamise eest, võitlusega rahva kultuuri ja hariduse eest.

Ühiskonna kommunistlik ümberkujundamine on lahutamatult seotud uue inimese kasvatamisega, kelles peavad harmooniliselt põimuma vaimne rikkus, moraalne puhtus ja füüsiline täiuslikkus.

Sotsialistlik riik korraldab oma kooli nii, et see teeniks rahvast, annaks teadmisi töötajaile, aitaks kaasa kõigi rahvatalentide arenemisele. Nõukogude kool kasvatab sirguvat põlvkonda kõige progressiivsemate ideede, kommunismi ideede vaimus, kujundab noortes materialistlikku maailmavaadet, mis on maailma tõelise teadusliku tunnetamise alus.

Nõukogude ühiskonnas on üles kasvatatud suurepärane põlvkond noori, kes pühendavad kõik oma teadmised, kogu oma jõu, kõik oma võimed ja anded kommunismi ehitamisele. Nõukogude noorsoo kõrged moraalsed omadused paistsid eredalt silma sotsialismi ehitamise töörinnetel esimeste viisaastakute aastail, Suures Isamaasõjas, kangelaslikus töös uudis- ja jäätmaade ülesharimisel, suurte elektrijaamade, kaevanduste ja kõrgahjude rajamisel, uute tööstuskeskuste ehitamisel meie maa ida- ja põhjaosas ning paljudes muudes tänapäeva töökangelastegudes.

Nõukogude rahva suurte võitude saavutamiseks on andnud tähtsa panuse nõukogude kõrgem kool ja keskeriõppeasutused. Meie maa rahvamajanduses töötab käesoleval ajal ligi 7 500 000 kõrgema ja kesk-eriharidusega spetsialisti. Suure spetsialistide kaadri loomine on kommunistliku partei ja Nõukogude riigi üks tähtsamaid saavutusi.

Nõukogude Liit on jõudnud teaduse ja tehnika arengu poolest ühele esimestest kohtadest maailmas, on spetsialistide ettevalmistamise ulatuse ja kvaliteedi poolest kõige arenenumatest kapitalistlikest maadest ette jõudnud. Nõukogude spetsialistid lahendavad oma ennastsalgava tööga tööstuses, ehituse ja transpordi alal, sovhoosides ja kolhoosides, kõigil majandus- ja kultuurialadel edukalt kommunistliku ülesehitustöö ülesandeid.

Eelseisvat seitseaastakut Nõukogude Liidu arenemises iseloomustavad sotsialistliku kultuuri taseme edasine

tõus, nõukogude ühiskonna vaimse rikkuse kasv ning töötajate — aktiivsete kommunismiehitajate — teadlikkuse suurenemine. Seetõttu muutuvad töötajate, eriti sirguva põlvkonna kommunistliku kasvatamise küsimused praeguses olukorras erakordselt tähtsaks, muutuvad keskseteks küsimusteks riiklike ja ühiskondlike organisatsioonide tegevuses.

Vaatamata silmapaistvatele saavutustele nõukogude kooli arendamises ning kõigile rahvamajandus- ja kultuurialadele spetsialistide kaadri ettevalmistamises jäävad meie üldhariduslik kool, kesk-eriharidus ja kõrgem kool kommunistliku ülesehitustöö nõuetest maha, neil on tõsiseid puudusi. Peamiseks nende puuduste hulgas on kooliõpetuse teatud irdumine elust, kooli lõpetanute ebarahuldav ettevalmistus praktiliseks tegevuseks. Kommunistliku ülesehitustöö praegusel etapil on see haridussüsteemi puudus eriti talumatu.

Hariduse andmine on tarvis ümber korraldada niiviisi, et nõukogude keskkool, kutsekool ja kõrgem kool etendaksid aktiivsemat osa kogu nõukogude rahva loovas tegevuses.

Nõukogude keskkool peab ette valmistama haritud inimesi, kes tunnevad hästi teaduse aluseid ja on ühtlasi võimelised süstemaatiliselt füüsilist tööd tegema; ta peab kasvatama noortes püüet olla ühiskonnale kasulik, võtta aktiivselt osa ühiskonnale vajalike väärtuste tootmisest. Keskhariduse ulatust tuleb tunduvalt suurendada eelkõige rahvamajanduses töötavatele noortele määratud koolide võrgu laiaulatusliku arendamise teel. Selle ülesande lahendamine kujuneb töötajate kultuurilise ja tehnilise taseme edasise tõusu, tööviljakuse suurenemise ja kommunismi eduka ehitamise tähtsaks tingimuseks.

Edasine tehniline progress kõigis rahvamajandusharudes esitab järjest suuremaid nõudeid tööliste põhimassi kvalifikatsiooni suhtes. Osa tööliste liiga madal kutsehariduslik tase pidurdab mõnel juhul juba praegu tootmise kasvu. Seetõttu on eriti tähtis arendada kutsehariduse andmist noorsoole ja parandada tööliste kaadri ettevalmistamise kvaliteeti.

Kommunistliku ülesehitustöö uued ülesanded nõuavad nii kõrgema hariduse kui ka kesk-erihariduse alal esinevate puuduste likvideerimist.

Nõukogude kõrgem kool peab ette valmistama igakülg-

selt haritud inimesi, kes tunnevad põhjalikult vastavaid teaduse ja tehnika alasid. Erilist tähelepanu tuleb pöörata tööstusele, põllumajandusele ja ehitustegevusele vajalike spetsialistide kaadri ettevalmistamise kvaliteedi edasisele tõstmisele. Teaduse ja tehnika uusimatel saavutustel rajanev tänapäeva tootmine nõuab, et kõrgemate koolide ja kesk-eriõppeasutuste lõpetajatel oleks kõrge teoreetilise ettevalmistuse tase ja et nad tunneksid hästi praktikat.

Uutes tingimustes omandab erilise tähtsuse spetsialistide ettevalmistamine kõrgemates ja kesk-eriõppeasutustes kaugõppe ja õhtuse õppimise teel. Kõrgema ja kesk-erihariduse kaugõppe ja õhtune süsteem tuleb korraldada selliselt, et inimesed, kes teevad ühiskonnas kasulikku tööd, võiksid soovi korral tööst vabal ajal omandada kõrgema või kesk-erihariduse või tõsta oma kvalifikatsiooni.

Tuleb radikaalselt parandada kõrgema kooli ja kesk-eriõppeasutuste tööd üliõpilastes marksistlik-leninliku maailmavaate kujundamise alal, üliõpilaste kommunistliku teadlikkuse ja aktiivsuse tõstmise alal, noorte spetsialistide kasvatamiseks kollektivismi ja töökuse vaimus, ühiskondliku kohuse mõistmise, sotsialistliku internatsionalismi ja patriotismi vaimus, kommunistliku moraali kõrgete printsiipide austamise vaimus.

Igasugune töö, olgu see vabrikus või kolhoosis, tööstusettevõttes, sovhoosis, remondi- ja tehnikajaamas või asutuses, aus ühiskonnale kasulik töö on iga inimese pühaks kohuseks, kes elab sotsialistlikus ühiskonnas ja kasutab selle hüvesid.

Elades kommunistlikus ühiskonnas, peab iga inimene andma oma tööga panuse selle ühiskonna ehitamisse ja edasiarendamisse.

Tootlike jõudude progressiivne arenemine kommunistliku ühiskonna ehitamise protsessis, sotsialistlike ühiskondlike suhete täiustumine ja nõukogude demokraatia edasiarenemine loovad soodsad tingimused selleks, et lahendada edukalt uued ülesanded, mis seisavad kooli ees noorsoo kommunistliku kasvatuse ja talle hariduse andmise alal.

Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liidu Ülemnõukogu **otsustab:**

Kiita heaks Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu teesid «Kooli ja elu sidemete tugevdamisest ning haridussüs-

teemi edasiarendamisest meie maal», mis üldrahvaliku arutelu käigus on leidnud üldist toetamist.

Tunnistada vajalikuks valmistada lapsi juba kooliõpetuse esimestest aastatest peale ette selleks, et nad peavad edaspidi osa võtma ühiskonnale kasulikust tööst. Alates 15—16 aasta vanusest peavad kõik noored lülituma jõukohasesse ühiskondlikult kasulikku töösse ning kogu nende edaspidist õpetamist tuleb siduda tootliku tööga rahvamajanduses.

I jagu

KESKKOOL

§ 1. Nõukogude kooli peaülesandeks on ette valmistada õpilasi eluks, ühiskondlikult kasulikuks tööks, tõsta veelgi üldise ja polütehnilise hariduse taset, ette valmistada haritud inimesi, kes tunnevad hästi teaduse aluseid, kasvatada noorsugu sotsialistliku ühiskonna printsiipidest sügava lugupidamise ja kommunismi ideede vaimus.

Keskkoolis peab saama õpetamise ja kasvatamise juhtmõtteks õppimise tihe side tööga, kommunistliku ülesehitustöö praktikaga.

§ 2. Kehtestada NSV Liidus üldise seitsmeklassilise koolikohustuse asemel üldine kaheksaklassiline koolikohustus.

Kaheksaklassiline kool on mittetäielik üldhariduslik polütehniline töö-keskkool, mis peab andma õpilastele tugeva aluse üldhariduslike ja polütehniliste teadmiste alal, kasvatama neis tööarmastust ja valmisolekut ühiskondlikult kasulikuks tegevuseks, andma lastele kõlbelise, füüsilise ja esteetilise kasvatuse.

Õppe- ja kasvatustööd tuleb kaheksaklassilises koolis korraldada teaduste aluste õpetamise, polütehnilise õpetamise ja töökasvatuse ühendamise baasil, tõmmates koolipilasi laiaulatuslikult kaasa nende vanusele sobivale ühiskondlikult kasulikule tööle.

§ 3. Määrata kindlaks, et noored 15—16 aasta vanusest alates omandavad täieliku keskhariduse õppetöö ja tootliku töö ühendamise alusel niiviisi, et kõik noored lülituksid selles vanuses ühiskondlikult kasulikku töösse.

§ 4. Kindlaks määrata järgmised täielikku keskharidust andvate õppeasutuste põhitüübid:

a) töölis- ja maanoorte koolid — õhtused (vahetusega töötavad) üldhariduslikud keskkoolid, kus kaheksaklassilise kooli lõpetanud ja mõnes rahvamajandusharus töötavad isikud omandavad keskhariduse ja täiendavad kutsealast kvalifikatsiooni. Õppeajaks nendes koolides määrata 3 aastat.

Õhtustes (vahetustega töötavates) üldhariduslikes keskkoolides õppijatele vajalike tingimuste loomiseks peab NSV Liidu Ministrite Nõukogu edukalt tootliku töö kõrval õppijaile kehtestama lühema tööpäeva või lühema töönädala;

b) üldhariduslikud polütehnilised tootmisõpetusega töö-keskkoolid, kus kaheksaklassilise kooli lõpetanud isikud omandavad kolme aastaga keskhariduse ja kutsealase ettevalmistuse tööks ühel rahvamajanduse või kultuuri alal.

Teooria ja praktika vahekord tootmisõpetuses ning õppe- ja tööperioodide vaheldumise kord määratakse kindlaks olenevalt õpilaste erialase ettevalmistamise profiilist ja kohalikest tingimustest. Maakoolides tuleb õppeaasta kindlaksmääramisel arvestada põllumajanduslike tööde hooajalisust.

Tootmisõpetus ja ühiskondlikult kasulik töö võivad toimuda lähemate ettevõtete õppe- ja tootmistsehhides, kolhooside ja sovhooside õpilasbrigaadides, õppe- ja katsemajandites ning koolide ja koolidevahelistes õppetöökodades;

c) tehnikumid ja muud kesk-eriõppeasutused, kus kaheksaklassilise kooli lõpetanud isikud omandavad üldise keskhariduse ja kesk-erihariduse.

§ 5. Ühiskonna osatähtsuse suurendamiseks ja perekonna abistamiseks laste kasvatamises laiendada internaatkoolide võrku, samuti ka pikendatud päevaga koolide ja rühmade võrku. Kindlaks määrata, et internaatkoolid organiseeritakse kaheksaklassiliste koolidena või üldhariduslike polütehnilise tootmisõpetusega töö-keskkoolidena.

§ 6. Tunnistada vajalikuks tõsiselt parandada koolis tehtavat kasvatustööd, et kool sisendaks õpilastele armastust teadmiste ja töö vastu, tööinimestest lugupidamist, kujundaks õpilastes kommunistlikku maailmavaadet, kasvataks neid kodumaale ja rahvale piiritu ustavuse ning proletaarse internatsionalismi vaimus. Õpetajate, lastevanemate ja ühiskondlike organisatsioonide

tähtsaks ülesandeks on parandada veelgi oma tööd, mida nad teevad selleks, et kasvatada õpilasi koolis, perekonnas ja tänaval kultuurselt käituma.

§ 7. Tunnistada vajalikuks reorganiseerida praegused kümneklassilised koolid (nende vanemad klassid) mitmesugusteks üldhariduslikeks linna- ja maakeskkoolideks.

Haridussüsteemi ümberkorraldamine tuleb läbi viia plaanipäraselt ja organiseeritult, võttes maksimaalselt arvesse kohalikke iseärasusi; mitte kuidagi ei tohi lubada, et elanikkonnal koolide kasutamise võimalused mingil määral halveneksid. Tuleb pühendada tähelepanu põhirahvustest tütarlaste kontingendi edasisele suurendamisele meie maa idaosa liidu- ja autonoomsete vabariikide koolide vanemates klassides.

Koolihariduse uuele süsteemile ülemineku plaan tuleb välja töötada igas liiduvabariigis vastavalt tema majandusliku ja kultuurilise arenemise iseärasustele. Sealjuures on vaja alustada seitsmeklassiliselt kaheksaklassilisele koolikohustusele üleminekut, samuti mitmesuguste täielike keskkoolide organiseerimist 1959/60. õppeaastast ja viia see töö lõpule 3—5 aasta jooksul. Praeguste VIII—X klasside õpilastele tuleb anda võimalus keskkooli lõpetamiseks kehtivate õppeplaanide ja programmide järgi, tugevdades nende tööalast ettevalmistust.

Keskkoolide reorganiseerimise plaanide väljatöötamisel tuleb ette näha, et kõrgemad õppeasutused saaksid küllaldase arvu keskkoolilõpetajaid, sest rahvamajandus peab pidevalt täienema kõrgema kvalifikatsiooniga noorte spetsialistide kaadriga. Sel eesmärgil tuleb igas liiduvabariigis vajaduse korral üleminekuperioodiks säilitada mõningane arv praegu töötavaid keskkoole.

§ 8. Kohustusliku kaheksaklassilise kooli, õhtuse (vahetustega töötava) üldhariduslikku keskkooli ja üldhariduslikku polütehnilise tootmisõpetusega töö-keskkooli põhimäärused kinnitatakse liiduvabariikide ministrite nõukogude poolt.

§ 9. Õppeaasta algus ja lõpp ning õppevaheaeg kaheksaklassilistes koolides ja üldhariduslikes keskkoolides määratakse liiduvabariikide seadusandlusega.

§ 10. NSV Liidu Ministrite Nõukogul ja liiduvabariikide ministrite nõukogudel teostada abinõud kooli materiaalse baasi tugevdamiseks, mitme vahetusega õppetöö likvideerimiseks ja tootmisõpetuse organiseerimiseks, samuti abi-

nõud keskkoolide vanemate klasside õpilastele õppekohtade võimaldamiseks kutsealase õpetuse ja tootmispraktika läbitegemise eesmärgil.

§ 11. Liiduvabariikide ministrite nõukogudel teostada abinõud õpetajate kaadri ümberkvalifitseerimiseks ja koolide komplekteerimiseks vajalikku haridust omavate õpetajatega vastavalt üldharidusliku kooli uutele ülesannetele, samuti õpetajate töö- ja olustikutingimuste edasiseks parandamiseks ning nende ideelis-teoreetilise taseme tõstmiseks.

II jagu

KUTSEHARIDUS

§ 12. Nõukogude Liidu tehnilise ja majandusliku arengu perspektiivid esitavad üha kõrgemaid nõudmisi kõigi rahvamajandusharude tööliskaadri tootmisalase kvalifikatsiooni suhtes. Nendes tingimustes omandab noorsoo kutsehariduse arendamine eriti suure tähtsuse.

Noorsoo kutsehariduse põhiülesandeks on kultuursete ja tehniliselt haritud kvalifitseeritud tööliste ja põllumajandustöötajate plaanipärane ning organiseeritud ettevalmistamine kõigi rahvamajandusharude jaoks, õpilaste kommunistlik kasvatamine, nende ideeline karastamine, õppival noorsool kommunistliku töössesuhtumise kujundamine.

§ 13. Pärast kaheksaklassilise kooli lõpetamist tootmise alale siirduva noorsoo kutseõpetuse jaoks asutada linna- ja maa-kutsekoolid.

Kutsekoolid spetsialiseeruvad toomisharude järgi ning nad teevad õppe- ja kasvatustööd noorte aktiivse ja süstemaatilise tootlikust tööst osavõtmise alusel ning tihedas ühenduses ettevõtete, ehituste, sovhooside ja kolhoosidega.

§ 14. Reorganiseerida tööjõureservide vabrikukoolid, tööstus-, raudtee-, mäetööstus- ja ehituskoolid ning põllumajanduse mehhaniseerimise koolid, samuti kutsekoolid, vabrikuõpilaste koolid ning teised rahvamajanduse nõukogude ja keskasutuste kutsealased õppeasutused päevasteks ja õhtusteks linna-kutsekoolideks õppeajaga ühest aastast kolme aastani ja maa-kutsekoolideks õppeajaga üks-kaks aastat.

Olemasolevate kutsealaste õppeasutuste reorganiseerimine linna- ja maa-kutsekoolideks viia läbi kolme kuni

viie aasta jooksul administratiivsete majanduspiirkondade iseärasusi arvestades.

§ 15. Kutsekoolide järkjärguliseks üleviimiseks osalisele isetasuvusele NSV Liidu Ministrite Nõukogul ja liiduvabariikide ministrite nõukogudel töötada välja ja järk-järgult rakendada abinõud õppeasutuste tootmistegevuse laiendamiseks ja selle tulukuse tõstmiseks.

Seoses töötajate kasvava ainelise kindlustatusega ja selleks, et suurendada õpilaste huvi omandatava kutseala parema äraõppimise vastu, on otstarbekas muuta praeguse õpilaste ainelise varustamise tingimusi, seades sisse õpilastele töötasu maksmise tasuta vormirõivastuse ja toitlustamise asemel.

Täielikult riigi ülalpidamisele tuleb jätta õpilased — orvud, lastekodude kasvandikud ja lasterikaste vanemate lapsed.

Soovitada kolhoosidele arutada läbi küsimus vastavate ressursside eraldamisest kolhoosinoorte väljaõpetamiseks kutsekoolides.

§ 16. Ministeeriumidel, keskasutustel, rahvamajanduse nõukogudel, ettevõtetel, asutustel ja organisatsioonidel tagada kutsekoolidele tootmisseadmed õppetöökodade jaoks, tasulised töökohad ettevõtetes õpilaste tootmispraktika jaoks, samuti luua tingimused õppeprotsessi edukaks kulgemiseks ja selleks, et noored omandaksid uue tehnika, eesrindliku tehnoloogia ja kõrge produktiivsusega töömeetodid.

§ 17. NSV Liidu Ministrite Nõukogul ja liiduvabariikide ministrite nõukogudel töötada välja perspektiiv- ja aastaplaanid kutsehariduse korraldamiseks ja nende noorte töölepaigutamiseks, kes lõpetavad kaheksaklassilise üldharidusliku kooli, kutsekooli või tootmisõpetusega keskkooli, kusjuures ettevõtetes on tarvis garanteerida kindla arvu noorte töölevõtmine ning rangelt täita töökaitse ja ohutustehnika nõudeid.

§ 18. Kutsehariduse süsteemi ümberkorraldus esitab uusi ja kõrgemaid nõudmisi kutsekoolide tootmisõpetuse meistrite ja õppejõudude tehnilise, ideelis-poliitilise ja pedagoogilise ettevalmistuse taseme suhtes. Nende koolide võrgu väljaarendamine suurendab vajadust meistrite ja õpetajate järele. Seepärast on tarvis pöörata rohkem tähelepanu selle kaadri ettevalmistamisele tehnikumides ja kõrgemates õppeasutustes.

On tarvis parandada õpikute ja näitlike õppevahendite kvaliteeti ning suurendada nende väljalaset, laiendada õppetehniliste ja populaarteaduslike filmide tootmist, samuti kasutada kutsehariduse andmisel ulatuslikult raadiot ja televisiooni.

§ 19. Kutsekoolide põhimääruse kinnitab NSV Liidu Ministrite Nõukogu.

§ 20. NSV Liidu Ministrite Nõukogul ja liiduvabariikide ministrite nõukogudel töötada välja abinõud selleks, et põhjalikult parandada tööliste ettevalmistamist individuaalse, brigaadiviisilise ja kursustel õppimise kaudu ning tootmistööliste kvalifikatsiooni tõstmise teel.

III jagu

KESK-ERIHARIDUS

§ 21. Tööstuslikus ja põllumajanduslikus tootmises, samuti kultuuri-, haridus- ja tervishoiuasutustes kuulub tähtis koht tehnikutele kui vahetutele tootmise organiseerijatele ja teistele kesk-eriharidusega töötajatele.

Teaduse ja tehnika uusimatel saavutustel baseeruva kaasaegse tootmise huvid nõuavad tehnikumide lõpetajailt kõrgetasemelist teoreetilist ettevalmistust ja praktika head tundmist.

Seoses sellega tunnistada vajalikuks edasiselt täiustada kesk-erihariduse süsteemi ja parandada keskmise kvalifikatsiooniga spetsialistide ettevalmistamist õppimise ja ühiskondlikult kasuliku töö tiheda seostamise ning õhtuse ja mittestatsionaarse õppimise ulatusliku arendamise alusel.

§ 22. Spetsialistide ettevalmistus kesk-eriõppeasutustes rajada kaheksaklassilise kooli baasile ja üksikutel erialadel — täieliku keskhariduse baasile.

Olenevalt rahvamajandusharust, mille jaoks spetsialiste välja õpetatakse, samuti töötingimustest ettevõtetes, ehitustel ja teistes organisatsioonides, võivad üldine õppeaeg ja üksikute õppeperioodide (kas põhitööd katkestades või katkestamata) kestus olla erinevad.

§ 23. Määrata kindlaks, et kesk-eriõppeasutused peavad rööbiti õpilastele üldhariduslike teadmiste tagamisega keskkooli õppekava ulatuses andma neile vajaliku teoree-

tilise ja praktilise ettevalmistuse erialal, kuna tehnilistes ja põllumajanduslikes kesk-eriõppeasutustes tuleb anda õpilastele ka kvalifikatsioon koos kategooria määramisega ühel kutsealal.

§ 24. Tunnistada otstarbekohaseks organiseerida industriaaltehnikumide juurde tsehhid ja töökojad, kus tööstustoodangut valmistavad õpilased ise, ja põllumajandustehnikumide juurde — suured majandid, kus kõiki põhitöid peavad tegema õpilased omal jõul.

§ 25. Arendada kesk-eriõppeasutuste võrku edasi selles suunas, et lähendada neid tootmisele, arvestades majanduspiirkondade vajadust kaadri järele, ulatuslikult praktiseerides rahvamajanduse nõukogude, ministeeriumide ja keskasutuste koopereerimist keskharidusega spetsialistide ettevalmistamises.

Mittestatsionaarset ja õhtust õppimist kui kesk-eriharidusega spetsialistide ettevalmistamise peamist vormi laiendada ja parandada kaugõppe ja õhtutehnikumide tugevdamise teel, samuti kaugõppe ja õhtuosakondade organiseerimisega statsionaarsete õppeasutuste juures, kus on kvalifitseeritud õpetajate kaader ning vastav õppe- ja materiaalne baas.

Õhtustesse ja mittestatsionaarsetesse tehnikumidesse ja osakondadesse võtta vastu peamiselt neid, kes töötavad valitavale erialale lähedasel kutsealal.

§ 26. Kesk-eriõppeasutuste põhimääruse kinnitab NSV Liidu Ministrite Nõukogu.

IV jagu

KÕRGEM KOOL

§ 27. Kommunistliku ülesehitustöö huvid nõuavad kõrgema kooli lähendamist elule ja tootmisele, spetsialistide teoreetilise ettevalmistuse taseme tõstmist vastavalt teaduse ja tehnika uusimatele saavutustele.

Kõrgema hariduse süsteemi edasiarendamine ja täiustamine meie maal peab tagama spetsialistide parema praktilise ja teoreetilise ettevalmistuse, noorsoo kommunistliku kasvatamise tunduva intensiivistamise ja kõigi õppejõudude aktiivse osavõtu üliõpilaste kasvatamisest.

Kõrgema kooli põhiülesanneteks on:

valmistada ette kõrge kvalifikatsiooniga spetsialiste, kes on üles kasvatatud marksistlik-leninliku õpetuse alusel, on omandanud kodu- ja välismaa teaduse ning tehnika uusimad saavutused, tunnevad hästi asja praktilist külge, on suutelised mitte üksnes täielikult ära kasutama kaasaegset tehnikat, vaid ka looma tulevikutehnikat;

teha teaduslikke uurimistöid, mis aitavad kaasa kommunistliku ülesehitustöö ülesannete lahendamisele;

valmistada ette teaduslik-pedagoogilist kaadrit;

tõsta mitmesugustel rahvamajanduse, kultuuri ja hariduse aladel töötavate spetsialistide kvalifikatsiooni;

levitada teadusalaseid ja poliitilisi teadmisi töötajate hulgas.

§ 28. Valmistada kõrgemates õppeasutustes spetsialiste ette täieliku keskhariduse baasil ning õppimise ja ühiskondlikult kasuliku töö seostamise alusel. Konkreetsed vormid õppimise ühendamiseks praktikaga ja tööga tuleb kindlaks määrata olenevalt kõrgema õppeasutuse profiilist ja üliõpilaste koosseisust, samuti rahvuslikest ja kohalikest iseärasustest.

Kõrgematesse õppeasutustesse võtta üliõpilasi vastu partei-, ametiühingu-, komsomoli- ja teiste ühiskondlike organisatsioonide ning tööstusettevõtete juhtijate ja kolhooside juhatuste poolt antavate iseloomustuste alusel, mis tagab, et konkursi põhjal arvatakse üliõpilaste nimekirja kõige väärilisemad, võimekamad ja parima ettevalmistusega inimesed, kes on end heast küljest näidanud tootmistöös. Kõrgematesse õppeasutustesse vastuvõtmisel eelistada isikuid, kellel on praktilise töö staaž.

§ 29. Tunnistada vajalikuks igati parandada ja laiendada õhtust ja mittestatsionaarset õppimist mittestatsionaarsete ja õhtuste kõrgemate õppeasutuste tugevdamise teel, õhtuse ja mittestatsionaarse õppimise arendamisega statsionaarsete kõrgemate õppeasutuste baasil, spetsialistide õhtuse ja mittestatsionaarse väljaõppe organiseerimisega vahetult suurte tööstus- ja põllumajandusettevõtete juures.

§ 30. Inseneride ettevalmistamisel organiseerida õppimise seostamine tööga selliselt, et üliõpilaste tootmistöö soodustaks tulevase eriala paremat omandamist ja annaks üliõpilastele võimaluse järjekindlalt tundma õppida tootmise tehnoloogilist protsessi. Enamikus kõrgemates tehnilistes õppeasutustes on kõige otstarbekohasem

õppimist ühendada tööga tootmise alal selliselt, et esimesel kahel kursusel toimuks õppimine õhtuti või mittestatsionaarselt.

Real erialadel, kus üliõpilased võtavad alguses läbi keeruliste teoreetiliste õppeainete tsükli ning teevad läbi suure laboratoorse praktika, on otstarbekohane esimesel kahel-kolmel õppeaastal tootmistöö katkestada. Pärast seda peavad üliõpilased ühe aasta praktiliselt töötama koosseisulistel kohtadel vahetult tootmises, laboratooriumides ja konstrueerimisbüroodes.

Kõrgema hariduse süsteemi täiustades tuleb suurt tähelepanu pühendada inseneride ettevalmistamisele uute tehnikaharude jaoks, teadusliku töö ning projekteerimis- ja konstrueerimistöö edasiarendamiseks.

§ 31. Põllumajanduse spetsialistide ettevalmistamisel peab õppetöö toimuma instituutides, mis on organiseeritud suurte sovhooside baasil ja omavad võimsaid eeskujulikke õppemajandeid, kus põllumajanduslikke töid teevad üliõpilased ise. Spetsialistide ettevalmistusel peab olema teatud suund meie maa eri piirkondade tingimustele vastavalt, kusjuures õppetöö seostamisel tootliku tööga tuleb arvestada tootmise hooajalisust.

§ 32. Tunnistada vajalikuks edasi arendada ülikooliharidust, muuhulgas tunduvalt suurendada spetsialistide väljaõpetamist matemaatika-, bioloogia-, füüsika- ja keemiateaduste uutel aladel, tugevdada üliõpilaste teoreetilist ja praktilist ettevalmistust, tunduvalt tõsta ülikoolide osatähtsust loodus- ja humanitaarteaduste tähtsamate probleemide lahendamises. Ülikoolide komplekteerimine ning nendes õppimise seostamine tööga tuleb organiseerida selliselt, et üliõpilased saaksid õppeprotsessis töövilumuse oma erialal, spetsialistid humanitaarteaduste valdkonnas (majandusteadlased, filosoofid, juristid jt.) aga omandaksid peale selle teatud kogemusi ühiskondlikult kasuliku töö alal.

§ 33. Tunnistada vajalikuks parandada õpetajate ettevalmistamist pedagoogilistes instituutides ja ülikoolides; laiendada algkooliõpetajate ettevalmistamist, et edaspidi täielikult üle minna kõigi koolide komplekteerimisele kõrgema haridusega õpetajatega; organiseerida agronoomia, loomakasvatuse, tehnika ja muude eriainete õpetajate ettevalmistamist; tõsta pedagoogilistes instituutides õppetöö teaduslik-teoreetilist taset; suurendada tootmis-

ja pedagoogilise praktika tähtsust kooliõpetajate ettevalmistamises.

§ 34. Arstide ettevalmistamisel kõrgemates meditsiinilistes õppeasutustes tuleb arvestada arstikutse spetsiifilisi nõudeid; meditsiiniliste instituutide üliõpilaskonda tuleb komplekteerida peamiselt nendest noortest, kes on noorema teenindava personali koosseisus tegelikult töötanud meditsiinilistes ning ravi- ja profülaktilistes asutustes; üliõpilaste õpingutega peab pidevalt kaasnema praktika ravi- ja profülaktilistes asutustes või sanitaar- ja hügieeniasutustes.

Isikutele, kellel on meditsiiniline keskharidus ja praktiline töö staaž oma erialal, võib organiseerida õppimist meditsiinilistes kõrgemates õppeasutustes töö kõrval.

§ 35. Kõrgema haridusega ja keskharidusega spetsialistide ettevalmistamisel muusika, maalikunsti, teatrikunsti ja muudel kunstialadel peab laiaulatuslikumalt levima tootmistöö kõrval õppimise süsteem, et tagada vastava hariduse omandamine laiadele töötajate ringkondadele ja rahva hulgast tulnud talentide väljaselgitamine.

§ 36. Pidada vajalikuks tugevdada üliõpilaste ideelis-poliitilist kasvatamist, parandada marksistlik-leninliku teooria õpetamist, kasvatada noortes kommunistliku moraali kõrgetest printsiipidest lugupidamist, tööarmastust, leppimatust kodanliku ideoloogia vastu. Kõrgema haridusega spetsialistide ettevalmistamisel tuleb pöörata tõsist tähelepanu sellele, et üliõpilased omandaksid teadusliku tunnetusmeetodi, õpiksid loovalt lähenema teaduste omandamisele, suhtuma vastutustundega õpingutesse, olema töös iseseisvad. Nõukogude kõrgema kooli lõpetanud isikud peavad olema eeskujuks riikliku ja ühiskondliku kohuse täitmises.

§ 37. Pidada otstarbekohaseks õppetööle kõrgemates õppeasutustes laialdasemalt kaasa tõmmata ettevõtete, ehituste, konstrueerimisbüroode ja teadusliku uurimise instituutide kõige parema kvalifikatsiooniga insener-tehnilisi töötajaid, samuti agronoome ja arste ning teisi praktikuid, kes on võimelised õppetööd siduma eesrindlike tootmismeetoditega ning tänapäeva teaduse ja tehnika saavutustega.

§ 38. Lähtuda sellest, et teaduslik töö peab olema iga kõrgema õppeasutuse tegevuse lahutamatuks koostisosaks, tunnistada vajalikuks tõsta kõrgemate õppeasu-

tuste osatähtsust teaduslike uurimistööde tegemises, mis on kõrge teoreetilise tasemega ja suure tähtsusega rahvamajanduse, teaduse ja kultuuri arendamise seisukohalt.

Pidada otstarbekohaseks organiseerida kõrgemate õppeasutuste juures teadusliku uurimise instituute ja laboratooriume ning ühendada kõrgemate õppeasutustega mõned teadusliku uurimise asutused.

Rahvamajanduse nõukogud, ministeeriumid, keskasutused ja põllumajanduse juhtimise organid peavad abistama kõrgemaid õppeasutusi teaduslike uurimistööde tulemuste realiseerimisel ja tootmiskatsete korraldamisel.

§ 39. Rahvamajanduse nõukogud, ettevõtted, asutused ja organisatsioonid peavad andma kõrgematele ja keskeriõppeasutustele koosseisulisi palgalisi tööliste kohti ja insener-tehniliste töötajate ametikohti üliõpilaste jaoks, tagama üliõpilaste tootmisalase väljaõppe, kindlustama neile elamispinna ja varustama neid eririietusega.

§ 40. Kõrgemate õppeasutuste põhimääruse kinnitab NSV Liidu Ministrite Nõukogu.

§ 41. NSV Liidu Ministrite Nõukogu ning liiduvabariikide ministrite nõukogud peavad välja töötama ja ellu viima meie maal kõrgema hariduse arendamise abinõud, mis tulenevad käesolevast seadusest, kusjuures oleks ette nähtud:

a) korraldada meie maal kõrgemate õppeasutuste võrk selliselt, et suureneks kõrgemate õppeasutuste arv uutes tööstuspiirkondades, et kõrgemad õppeasutused läheneksid tootmisele ja ühesuguse profiiliga kõrgemad õppeasutused ühendataks;

b) laiendada ja tugevdada kõrgemate õppeasutuste materiaalset tehnilist baasi, varustada ülikoolide ja tehniliste kõrgemate õppeasutuste laboratooriume elektronmasinatega, kiirendajatega ja muude uusimate seadmetega;

c) organiseerida kõrgemaid tehnilisi õppeasutusi-tehaseid, samuti kõrgemate õppeasutuste juures asuvaid tööstusettevõtteid ja tsehhe, kus üliõpilased ise toodangut valmistavad;

d) luua spetsialiseeritud kirjastused ja polügraafiabaas, et oleks võimalik täielikult rahuldada kõrgemate ja kesk-eriõppeasutuste üliõpilaste, eriti tootmistöö kõrval õppijate vajadusi õppealase kirjanduse osas;

e) anda täiendavaid soodustusi kõrgemate koolide ja

tehnikumide vanemate kursuste üliõpilastele, kes õpivad tootmistöö kõrval;

f) tugevdada õhtuse ja mittestatsionaarse kõrgema ja kesk-eriharidusе materiaalset tehnilist baasi, mis tagaks kino, raadio, televisiooni ja muude tänapäeva teadusliktehniliste vahendite laiaulatusliku kasutamise.

§ 42. Reorganiseerida kõrgem ja kesk-eriharidus kolme kuni viie aasta jooksul, alustades 1959/60. õppeaastast ja arvestades rahvuslikke ning kohalikke iseärasusi, selliselt, et rahvamajanduses, teaduses ja kultuurielus vajalikke spetsialiste iga aastaga vastavalt kasvavatele vajadustele järjest rohkem välja lastaks.

*

Liiduvabariikide ministrite nõukogudel tuleb esitada liiduvabariikide ülemnõukogudele arutamiseks käesolevast seadusest tulenevad ettepanekud, mis tagavad kooli sidemete tugevdamise eluga, üldise kaheksaklassilise koolikohustuse teostamise ning üldise keskhariduse, kutsehariduse, kesk-eriharidusе ja kõrgema hariduse edasiarenemise vabariikides.

Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liidu Ülemnõukogu on arvamusel, et kooli lähendamine elule loob vajalikud tingimused selleks, et paremini kasvatada sirguvat põlvkonda, kellel tuleb elada ja töötada kommunismi ajal. Haridussüsteemi reorganiseerimine omab väga suurt tähtsust nõukogude ühiskonna edasise materiaalse ja vaimse elu arenemise seisukohalt, suurendab nõukogude kooli osa noorsoole hariduse andmises ja tema kasvatamises, tagab paremini kõrge kvalifikatsiooniga kaadri ettevalmistamise kõigile rahvamajandusharudele, teaduse ja kultuuri aladele ning aitab veelgi suuremas ulatuses kaasa Nõukogude Liidu võimsuse kasvule.

KEHAKULTUURI JA SPORDI JUHTIMISEST MEIE MAAL

NLKP Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu määrus 9. jaanuaril 1959

NLKP Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu märgivad, et viimaste aastate jooksul on partei-, nõukogude, ametiühingu-, komsomoli- ja kehakultuuriorgani-

satsioonid saavutanud märgatavat paranemist kehakultuuri- ja sporditöös. Meie maal on rajatud suur hulk spordiehitusi kehakultuuri ja spordiga tegelemiseks, ette valmistatud mitmesuguste spordialade õpetajate, instruktorite ja treenerite arvukas kaader. Paljudes tööstuse ja transpordi ettevõtetes, kolhoosides ja sovhoosides, asutustes ja õppeasutustes on loodud kehakultuurikollektiivid, mis ühendavad oma ridadesse miljoneid kehakultuurlasi. Sellel alusel on märgatavalt kasvanud nõukogude sportlaste meisterlikkus, nad esinesid edukalt XVI olümpiamängudel ja on võitnud paljudel spordialadel esikohad maailmas ja Euroopas. Spordiorganisatsioonide poolt loodavad rahvusvahelised sidemed aitavad kaasa sõpruse ja kultuurilise koostöö tugevdamisele Nõukogude Liidu ja välisriikide vahel.

Kommunistliku partei poolt eelolevaks seitseaastakuks kavandatud suurepärased plaanid, nõukogude inimeste heaolu kindel tõus, tööpäeva lühendamine, samuti riigilt, ametiühingutelt, kolhoosidelt, tööndusKooperatsioonilt kehakultuuritööks eraldatavate vahendite suurendamine, kehakultuuri- ja spordiehituste ning kehakultuurialaste õppeasutuste võrgu edasine laiendamine loovad uued soodsad tingimused selleks, et kehakultuur ja sport meie maal muutuksid tõeliselt massiliseks ning üldrahvalikuks liikumiseks.

Kommunismi ehitamise praegusel etapil, mil riiklike küsimuste lahendamisel üha suuremat osatähtsust omandavad töötajate massilised organisatsioonid, eriti ametiühing ja komsomol, langeb ära vajadus koondada kehakultuuri ja spordi juhtimine riiklike organite kätesse, ja on olemas kõik võimalused selleks, et kehakultuuri liikumine meie maal oleks täielikult rajatud laialdastele demokraatlikele alustele ning tema juhtimine toimuks valitava ühiskondliku organisatsiooni poolt.

NLKP Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu **otsustavad:**

1. Kehakultuuri liikumise suunamiseks ja koordineerimiseks meie maal luua NSV Liidu Spordiühingute ja organisatsioonide Liit, kes töötab parteiorganite juhtimisel, ametiühingute ja komsomoli igapäevasel ja aktiivsel osavõtul, laialdaste kehakultuurlaste masside loomingulise algatusvõime ja isetegevuse alusel.

Lugeda NSV Liidu Spordiühingute ja -organisatsioonide Liidu peamiseks ülesandeks kehakultuuri ja spordi edasine arendamine meie maal kui üks tähtsaid vahendeid noorsoo kommunistlikul kasvatamisel, tervise tugevdamisel ja töötajate kõrge viljakusega tööks ja kodumaa kaitseks ettevalmistamisel. Teha ülesandeks NSV Liidu Spordiühingute ja -organisatsioonide Liidule: kehakultuuri ja spordi perspektiivne planeerimine meie maal; programmiliste ja metoodiliste materjalide väljatöötamine; üleliiduliste võistluste planeerimine ja läbiviimine; rahvusvaheliste spordisidemete organiseerimine; kehakultuurialase kaadri ettevalmistamine ja jaotamine; kehakultuuri- ja spordialase teadusliku uurimistöö juhtimine; spordiinventari tootmise ja jaotamise ning spordiehituste rajamise plaanide koordineerimine.

2. Määrata kindlaks, et üleliiduline konverents valib kehakultuuri ja spordi igapäevaseks juhtimiseks meie maal ametiühingute, komsomoli, spordiühingute, Nõukogude armee, ministeeriumide ja ametkondade, ALMAVÜ, sportlaste ja treenerite esindajatest NSV Liidu Spordiühingute ja -organisatsioonide Liidu Kesknõukogu tähtajaga neljaks aastaks. Ametiühingu- ja komsomoliorganisatsioonide osatähtsuse tõstmiseks kehakultuuri ja spordi juhtimisel lugeda vajalikuks valida Spordiühingute ja -organisatsioonide Liidu Nõukogude esimehe asetäitjateks vastavate ametiühingu- ja komsomoliorganite esindajad.

NSV Liidu Spordiühingute ja -organisatsioonide Liidu Kesknõukogu valimisteni moodustada Orgbüroo, kellel kuu aja jooksul välja töötada NSV Liidu Spordiühingute ja -organisatsioonide Liidu põhikiri, struktuur ja koosseisud ning esitada need NLKP Keskkomiteele ja NSV Liidu Ministrite Nõukogule läbivaatamiseks. Teha ülesandeks Keskkomitee sekretariaadile kinnitada Orgbüroo koosseis. Oblastites, kraides ja liiduvabariikides moodustada vastavad spordiühingute ja -organisatsioonide liidu orgbürood.

3. Likvideerida 1959. aasta 1. märtsist NSV Liidu Ministrite Nõukogu juures asuv Kehakultuuri- ja Spordikomitee ning anda tema koosseisud, töötasu ja personaali sisatasu fondid, assigneeringud, tootmis-, kapitaalehituse ja tööjõuplaanid, 1959. aastaks ettenähtud materjalide fondid, materiaalsed ja varalised väärtused, seadmed

ja transpordivahendid, alluvad asutused ja ettevõtted tasuta üle NSV Liidu Spordiühingute ja -organisatsioonide Liidule.

Kohustada liiduvabariikide ministrite nõukogusid likvideerima vabariiklikud, krai, oblasti, linna ja rajooni kehakultuuri- ning spordikomiteed, andes nende koosseisud, töötasu ja personaal-lisatasu fondid, assigneeringud, tootmis-, kapitaalehituse ja tööjõuplaanid, materjalide fondid, seadmed, transport, materiaalsed ja varalised väärtused, spordiehitused, kehakultuurialased õppeasutused, alluvad asutused, ettevõtted ja ehitused tasuta vastavalt vabariikide, kraide, oblastite, linnade ja rajoonide Spordiühingute ja -organisatsioonide Liidu nõukogudele.

NLKP Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu rõhutavad, et kehakultuuriorganite organisatsioonilise struktuuri ümberkorraldamise ürituste läbiviimisega peab kaasnema laialdane üldsuse kaasatõmbamine kehakultuuri ja spordi juhtimisele meie maal, ametiühingute ja ÜLKNÜ osatähtsuse otsustav tõstmine selles juhtimises, kehakultuuriorganite struktuuri edasine täiustamine, tasulise aparaadi ülalpidamise kulude vähendamine nii keskuses kui ka kohtadel. NSV Liidu Spordiühingute ja -organisatsioonide Liidu Orgbürool pidada silmas Liidu struktuuri ja koosseisude väljatöötamisel vajadust koondada palgalist aparaati mitte vähem kui 10% võrra likvideeritavate linnade, oblastite, kraide, vabariikide ja üleliidulise kehakultuuri- ja spordikomiteede olemasolevate koosseisudega võrreldes.

4. Kohustada NSV Liidu Spordiühingute ja -organisatsioonide Liitu koos ÜAÜKN-i ja ÜLKNÜ Keskkomiteega tagama kehakultuuri ja spordi tõeliselt massilise arengu meie maal, taotledes lähimate aastate jooksul kehakultuuri ja spordiga tegelevate inimeste arvu tunduvat tõstmist. Kehakultuur ja sport peavad sügavalt tungima nõukogude inimeste, eriti noorsoo igapäevasesse ellu, soodustama nende töö ja puhkuse õige reziimi organiseerimist ja tervise tugevdamist. Arvestades tootmisvõimlemise suurt tähtsust, teha ettepanek ministeeriumidele, ametkondadele, rahvamajanduse nõukogudele ja ettevõtete juhatajatele tagada koos ametiühingu- ja komsomoliorganisatsioonidega tootmisvõimlemise juurutamine ettevõtete tööliste ja teenistujate hulgas, organiseerida selle töö läbiviimiseks ühiskondlike instruktorite ettevalmistamist.

Võtta tarvitusele abinõud turismi, jahi ja õngespordi massiliseks arendamiseks; luua vajalik suuskade, uiskude, jalgrataste ja paatide laenutusfond parkide ja staadionide juures.

Kehakultuuriliikumise massilisuse arendamise alusel tagada nõukogude kehakultuurlaste spordimeisterlikkuse edasine tõus, tuhandete uute kõrgesti kvalifitseeritud sportlaste kasvatamist, kes oleksid võimelised parandama olemasolevaid rekordeid ja tõstma lähemate aastate jooksul kõigi spordialade tagajärgi maailma parimate saavutuste tasemeni, osutades seejuures erilist tähelepanu meistersportlaste kasvatamisele liiduvabariikides kohalikust rahvusest noorte hulgast.

Tõsta kehakultuuri kaadrite ettevalmistamise kvaliteeti kesk- ja kõrgemates õppeasutustes. Laiendada kaadrite ettevalmistuse süsteemi kaugõppe ja õhtuse õppimise teel. Organiseerida kehakultuurikollektiivide jaoks kehakultuurialaste õppeasutuste juures spordialade järgi treenerite õhtukoolid, ühiskondlike instruktorite ja kohtunike kursused, õppijaid tootmistöölt vabastamata.

5. Kohustada liiduvabariikide haridusministeeriume, kohalike rahvaharidusorganite juhatajaid ja koolide direktoreid kõrvaldama olulised puudused kooliõpilaste kehalises kasvatuses, võtma tarvitusele abinõud õppeplaanis ettenähtud võimlemistundide kvaliteedi tõstmiseks, laialdaselt juurutama tundide-eelset võimlemist, tõstma õpilaste spordimeisterlikkust, parandama laste spordikoolide tööd, igakülgselt arendama kooliõpilaste isetegevuse mitmesuguseid vorme kehakultuuri, spordi ja turismi alal. Kindlustama koolid kvalifitseeritud õpetajate, vajalike õppevahendite ja spordiinventariga.

Liiduvabariikide haridusministeeriumidel võtta tarvitusele abinõud pedagoogiliste instituutide üliõpilaste ja pedagoogiliste koolide õpilaste kehalise ettevalmistamise paremustamiseks, koolis kehakultuuriala pedagoogide kaadri kvalifikatsiooni süstemaatiliseks tõstmiseks, õpilaste kehalise kasvatuse küsimusi käsitlevate õpikute ja metoodiliste käsiraamatute väljaandmiseks.

NSV Liidu Spordiühingute ja -organisatsioonide Liidul osutada igakülgset abi koolidele massilise isetegevusliku kehakultuuri- ja sporditöö paremustamisel õpilaste hulgas, võistluste ja treeningute läbiviimisel spordisektsi-

oonides, võimaldades kooliõpilastel tasuta kasutada staadione, spordisaale, spordiväljakuid, veespordi- ja suusabaase.

Kohustada NSV Liidu Kõrgema Hariduse Ministeeriumi ja teisi õppeasutusi omavaid ministeeriume ning ametkondi, kõrgemate ja keskõppeasutuste direktoreid tõstma nõudlikkust kehalise kasvatuse kateedrite ning õpetajate töö vastu õppe- ja massilise tervistava töö organiseerimisel üliõpilaste hulgas, saavutama kõrgemate ja keskõppeasutuste õpilaste spordimeisterlikkuse tunduv tõus.

6. Arvesse võttes ametiühingute ja komsomoli suurt osa massilise kehakultuuri liikumise edasisel arendamisel meie maal, on ÜAÜKN-i ja ÜLKNÜ Keskkomiteel vaja tagada ametiühingute ja komsomoliorganisatsioonide juhtiv osa Spordiühingute ja -organisatsioonide Liidu töös, edutada Liidus juhtivale tööle oma paremaid töötajaid; taotleda, et enamik töötajaid, esmajärjekorras noored, tegeleks süstemaatiliselt kehakultuuriga; laiemalt kasutada kehakultuuri ja sporti kasvatus- ja kultuurmassilise töö paremustamiseks noorte hulgas.

Ametiühinguorganisatsioonid peavad osutama rohkem tähelepanu kehakultuuri ja spordi arendamisele vahetult ettevõtetes, sovhoosides, remondi- ja tehnikajaamades, asutustes ja õppeasutustes; organisatsiooniliselt tugevdama olemasolevaid ja looma uusi kehakultuurikollektiive; süstemaatiliselt läbi viima tööliste, teenistujate ja õpilaste hulgas sportlik-tervistavaid üritusi; organiseerima tööd tootmisvõimlemise laialdaseks juurutamiseks ettevõtetes ja asutustes; võtma tarvitusele vajalikud abinõud ametiühingute vabatahtlike spordiühingute kehakultuurlaste sportlike saavutuste taseme tõstmiseks.

Komsomoliorganisatsioonid peavad olema kehakultuuritöö eestvedajateks nii linnas kui ka maal, püsivalt võitlema spordimeisterlikkuse massilise tõusu eest, olema sportlike ja tervistavate ürituste aktiivseteks organiseerijateks noorte hulgas.

7. NSV Liidu Spordiühingute ja -organisatsioonide Liidul, ÜLKNÜ Keskkomiteel, ÜAÜKN-il, NSV Liidu Põllumajanduse Ministeeriumil, Tarbijate Kooperatiivide Keskliidul ja nende kohalikel organitel, sovhooside, remondi- ja tehnikajaamade direktoritel ja kolhooside

juhatustel võtta tarvitusele vajalikud abinõud kehakultuuri- ja sporditöö paremustamiseks maaelanikkonna hulgas; igakülgselt virgutada ühiskondlikku algatust spordiehituste rajamisel ja massiliste võistluste läbiviimisel; taotleda, et kehakultuur ja sport saaksid maanoorsoo kultuurse puhkuse ja tema füüsilise karastamise üheks tähtsaimaks vahendiks.

8. Kohustada liiduvabariikide kommunistlike parteide keskkomiteesid ja ministrite nõukogusid, partei krai- ja oblastikomiteesid, krai ja oblasti täitevkomiteesid osutama igakülgset abi Spordiühingute ja -organisatsioonide Liidule massilise kehakultuuri- ja sporditöö parandamisel töötajate hulgas, tugevdades neid heade, oma ala tundvate kaadritega. NLKP Keskkomitee ja Ministrite Nõukogu rõhutavad, et Spordiühingute ja -organisatsioonide Liidu moodustamine tõstab veelgi rohkem kohalike parteija nõukogude organite vastutust töötajate ja õppiva noorsoo kehalise kasvatuse eest.

Kohustada kohalikke töörahva saadikute nõukogusid linnade, rajoonikeskuste ja parkide heakorrastamistööde läbiviimisel rajama seal lihtsamaid spordiehitusi, samuti linnade väljaehitamise ja rekonstrueerimise plaanides ette nägema maatükkide eraldamist spordiehituste võrgu edaspidiseks arendamiseks. Igati toetama komsomoli-, ametiühingu- ja spordiorganisatsioonide algatust lihtsamate spordiehituste rajamisel oma jõududega.

Teha ülesandeks NSV Liidu Riiklikule Plaanikomiteele ja liiduvabariikide ministrite nõukogudele võtta tarvitusele abinõud spordiinventari ja -riistade tootmise laiendamiseks, nende kvaliteedi parandamiseks, organiseerida tööd uute sporditarvete näidiste valmistamiseks, asendades nahka ja teisi defitsiitseid materjale plastmasside ja teiste toorainetega selleks, et lähemate aastate jooksul rahuldada kehakultuuriorganisatsioonide vajadused, pöörates seejuures erilist tähelepanu spordiinventari valmistamisele kooliõpilaste jaoks.

9. Kohustada Riiklikku Plaanikomiteed ja NSV Liidu Rahandusministeeriumi, liiduvabariikide ministrite nõukogusid igal aastal eraldama NSV Liidu Spordiühingute ja -organisatsioonide Liidule töötajate hulgas tehtava kehakultuuri- ja sporditöö ning rahvusvaheliste spordisidemete jaoks vajalikke assigneeringuid üleliidulise, vabariiklike ja kohalike eelarvete järgi.

10. Lubada NSV Liidu Spordiühingute ja -organisatsioonide Liidul kindlaks määrata töötasufondide piirides spordiühingute ja -organisatsioonide liidu nõukogude juhtivate töötajate ametipalgad, rakendades kehakultuuri- ja spordikomiteede töötajate olemasolevaid palku.

11. Teha ettepanek ÜLKNÜ Keskkomiteele, ÜAÜKN-ile, NSV Liidu Kultuuriministeeriumile, NSV Liidu Ministrite Nõukogu juures asuvale Riiklikule Raadio ja Televisiooni Komiteele, Üleliidulisele Poliitiliste ja Teadusalaste Teadmiste Levitamise Ühingule, NSV Liidu Spordiühingute ja -organisatsioonide Liidule ja kehakultuuriorganisatsioonidele parandada kehakultuuri ja spordi propagandat elanikkonna hulgas; laiemalt populariseerida ajakirjanduse, raadio, televisiooni ja kino kaudu kehakultuuri ja spordi kui ühe kommunistliku kasvatuse, nõukogude inimese tervise tugevdamise, tema töövõime tõstmise ja kodumaa kaitsmise ettevalmistamise vahendi tähtsust.

KOMMUNISTIDE ABISTAMISEST ÜLDHARIDUSLIKUS ÕPPUSES

NLKP Keskkomitee otsus
14. jaanuaril 1959

Viimastel aastatel on parteiorganisatsioonid läbi viinud märkimisväärse töö partei liikmete ja liikmekandidaatide poliitiliste ja üldhariduslike teadmiste tõstmisel. Samal ajal on paljudes parteiorganisatsioonides mõningane osa kommuniste, kes mitmesugustel asjaoludel ei saanud õigeaegselt omandada vajalikku haridust ja on vähe koolitatud ning avaldavad soovi tõsta oma üldhariduslikku taset. Selliste kommunistide nõrk üldhariduslik ettevalmistus takistab neil püsivalt omandada poliitilisi, majanduslikke ja erialaseid teadmisi, raskendab neil teha aktiivset poliitilist ja organisatsioonilist tööd töötajate seas. Vaatamata sellele mõned parteikomiteed ei avalda tarvilikku hoolitsust selliste kommunistide eest ja ei osuta neile vajalikku abi üldhariduslike teadmiste tõstmisel.

NLKP Keskkomitee **otsustab:**

1. Kohustada liiduvabariikide kommunistlike parteide keskkomiteesid, krai-, oblasti-, linna- ja rajoonikomiteesid osutama igakülgset abi kommunistidele, kes ei oma alg-

haridust, üldharidusliku õppetöö organiseerimisel selliselt, et tagada nende puuduliku hariduse likvideerimine lähema 3—4 aasta jooksul.

Töös kommunistide üldharidusliku taseme tõstmisel peavad parteiorganisatsioonid kinni pidama vabatahtlikkuse põhimõttest, mitte lubama ükskõik missugust administreerimist, arvesse võtma õppuse vormi ja tähtaja kindlaksmääramisel kommunisti soove, vanust ja tervislikku seisukorda.

2. Soovitada kommunistide puuduliku hariduse likvideerimiseks järgmisi vorme: üldhariduslike koolide ja töölis- ning maanoorte koolide juurde täiskasvanute gruppide organiseerimine, kus õppetöö toimub eriprogrammi alusel; partei-algorganisatsioonide juurde üldharidusliku taseme tõstmise ringide moodustamine; puuduliku haridusega parteiliikmete ja liikmekandidaatide individuaalne õpetamine, kinnitades neile abistajateks kooliõpetajaid või rohkem ettevalmistatud kommuniste.

Nendele, kes on edukalt lõpetanud kooli või üldharidusliku taseme tõstmise ringi, samuti neile, kes on omandanud algkooli ulatuses hariduse individuaalse õppimise korras, anda rahvahariduse organite kaudu välja vastavad tunnistused.

3. Teha ülesandeks NLKP Keskkomitee teaduse, kõrgemate õppeasutuste ja koolide osakonnale ning NLKP Keskkomitees Vene NFSV teaduse, koolide ja kultuuri osakonnale koos rahvahariduse organitega välja töötada ning kirjastada kommunistide haridustaseme grupiviisilise ja individuaalse tõstmise programm ja õppevahendid.

PARTEIKOMITEEDE MOODUSTAMISEST KOLHOOSIDE JA SOVHOOSIDE SUURTES PARTEIORGANISATSIOONIDES

NLKP Keskkomitee otsus
26. jaanuaril 1959

1. Parteiorganisatsioonide osatähtsuse tõstmise eesmärgil kolhooside ja sovhooside põllumajanduslikus tootmises, parteilise organiseerimistöö tugevdamiseks brigaadides, farmides ja osakondades, samuti massilise poliitilise töö tugevdamiseks kolhoosnikute ja sovhoosi tööliste

seas, lubada oblasti- ja kraikomiteedel ning liiduvabariikide kommunistlike parteide keskkomiteedel moodustada vajaduse järgi parteikomiteed suuremates kolhooside parteiorganisatsioonides, kus on arvel 50 ja enam kommunisti, ning sovhooside parteiorganisatsioonides, kus on üle 100 kommunisti, andes brigaadide, farmide ja osakondade parteiorganisatsioonidele partei-algorganisatsiooni õigused.

2. Määrata, et parteikomiteed kolhoosides ja sovhoosides moodustatakse arvesse võttes igal üksikjuhul brigaadide, farmide ja osakondade territoriaalset kaugust kolhoosi või sovhoosi keskusest. Kolhooside ja sovhooside parteikomiteedes peavad tööd juhtima üldreeglina vabastamata sekretärid. Erandjuhtudel võib palgalisi parteikomiteede sekretäre määrata kohale oblasti, krai, vabariigi kolhooside ja sovhooside vabastatud parteitöötajate koosseisude piirides.

NLKP ERAKORRALISE XXI KONGRESSI OTSUSTE JA MATERJALIDE TUNDMAÕPPIMISEST JA PROPAGANDAST

NLKP Keskkomitee otsus
6. veebruaril 1959

NLKP Keskkomitee loeb vajalikuks organiseerida ajaloolise NLKP erakorralise XXI kongressi materjalide ja otsuste sügavat tundmaõppimist kommunistide ja kõigi töötajate poolt, arendada rahvahulkades igakülgset parteipoliitilist tööd meie rahva kõigi jõudude mobiliseerimiseks XXI kongressi ja NSV Liidu rahvamajanduse arendamise seitsme aasta plaani (aastaiks 1959—1965) täitmisele.

NLKP Keskkomitee **otsustab:**

1. Kõikjal ettevõtetes, kolhoosides, sovhoosides, RTJ-des ja MTJ-des, asutustes ja õppeasutustes läbi viia NLKP erakorralisele XXI kongressile pühendatud koosolekuid, loenguid, ettekandeid, vestlusi, kasutades laialdaselt ära kõiki massilise poliitilise töö vorme kongressi poolt tööliste, kolhoosnikute ja intelligentsi ette püstitatud ülesannete selgitamiseks, nende mobiliseerimiseks iga ettevõtte, tsehhi, jaoskonna, brigaadi, iga kolhoosi ja sovhoosi ees seisvate tootmisplaanide täitmisele ja ületamisele.

Vaja tagada juhtivate partei-, nõukogude, majandus-, ametiühingu- ja komsomolitöötajate isiklik osavõtt XXI kongressi otsuste selgitamisest. Partei aktiivi, propagandistide ja agitaatorite ettevalmistamisel koosolekute, ettekannete, loengute ja vestluste läbiviimiseks organiseerida seminare ja konsultatsioone. Massilisele selgitustööle tõmmata laialdaselt kaasa NLKP XXI kongressi delegaate. Parteiorganisatsioonid peavad töötajate signaalide, kriitiliste märkuste, ettepanekute ja soovide puhul tarvitusele võtma vastavad abinõud.

2. Soovitada liiduvabariikide kommunistlike parteide keskkomiteedel, partei krai-, oblasti-, linna- ja rajoonikomiteedel organiseerida parteihariduse süsteemis NLKP XXI kongressi otsuste ja materjalide sügavat tundmaõppimist. Selle töö aluseks võtta kongressi otsustes ja seltsimees N. S. Hruštšovi ettekandes esiletoodud meie maal kommunismi laiahaardelise ehitamise perioodi ülesannetega seotud teoreetiliste küsimuste sügav tundmaõppimine.

Ringides, poliitkoolides ja teoreetilistes seminarides on otstarbekohane üle minna kongressi materjalide tundmaõppimisele kohe pärast õppeplaani järgi käsiloleva teema lõpetamist.

Ringide ja seminaride juhatajate eelseisvaks tööks eduka ettevalmistamise eesmärgil viia läbi propagandistide seminarid NLKP XXI kongressi poolt ülestõstetud põhiprobleemide kohta. Nende seminaride läbiviimisele tuleb kaasa tõmmata kvalifitseeritud lektoreid, juhtivaid partei- ja nõukogude töötajaid ning kongressi delegaate.

3. Teha ülesandeks NLKP Keskkomitee propaganda ja agitatsiooni osakondadele:

a) töötada välja ringide ja seminaride õppeplaanid XXI kongressi otsuste ja materjalide tundmaõppimiseks, arvestades ringide ja poliitkoolide jaoks õppeaasta lõpuni 8—10 õppust, teoreetiliste seminaride jaoks 3—4 õppust;

b) töötada välja NLKP XXI kongressi otsuste ja materjalide selgitamiseks loengute, ettekannete ja vestluste temaatika ja avaldada see partei keskajakirjades.

Lugeda otstarbekohaseks NLKP XXI kongressi materjalide tundmaõppimist kõigi meie maa kõrgemate koolide üliõpilaste poolt. Seoses sellega teha NSVL Kõrgema Hariduse Ministeeriumile ülesandeks töötada välja vastavad

õppeplaanid ja metoodilised juhendid selle töö läbiviimiseks.

4. Teha ülesandeks ajakirjade «Kommunist», «Partiinaja Žizn», «V pomoštš polititšeskomu samoobrazovaniju» ja «Agitator» toimetustele valmistada ette ja avaldada ajakirjades teoreetilisi artikleid ja konsultatsioone abiks propagandistidele, parteiharidusvõrgu kuulajatele ja iseseisvalt marksismi-leninismi teooriat õppivatele kommunistidele, samuti üldistada NLKP XXI kongressi materjalide propaganda positiivseid kogemusi.

5. Kohustada keskajalehtede ja ajakirjade toimetajaid, kirjastuste direktoreid välja töötama temaatilised perspektiivplaanid, mis tagaksid NLKP XXI kongressi otsuste ja dokumentide sügavat valgustamist, avaldama artikleid ja materjale, välja andma raamatuid, populaarseid brošüüre, näitlikke õppevahendeid, mis käsitlevad põhilisi teoreetilisi probleeme ja seitsme aasta plaani praktilisi ülesandeid, seades kogu selle töö parteiorganisatsioonide abistamise alusele töötajate mobiliseerimisel partei XXI kongressi otsuste elluviimiseks.

6. NSV Liidu Kultuuriministeeriumil tagada NLKP XXI kongressi otsuste propageerimiseks ja elluviimist käsitlevate populaarteaduslike kinofilmide ja kinokroonika žurnaalide väljaandmine, võtta tarvitusele abinõud kõigi kultuurihariduslike asutuste kaasatõmbamiseks kongressi materjalide propageerimisele.

7. Kohustada NSV Liidu Ministrite Nõukogu Riiklikku Raadio ja Televisiooni Komiteed:

a) organiseerima kesk- ja kohalikes raadiosaateis loengute ja vestluste tsükleid NLKP XXI kongressi materjalide, kongressi poolt püstitatud teoreetiliste probleemide ja praktiliste ülesannete selgitamiseks, autoriteks tõmbama kaasa parimaid propagandiste, teadlasi, partei- ja nõukogude töötajaid, ajakirjanikke, kunstitegelasi;

b) sisse viima raadio kesksaadetes regulaarseid saateid vabariikidest, kraidest ja oblastitest, mis käsitlevad nende elu ja seitsme aasta plaanis ettenähtud arenguperspektiive;

c) tagama spetsiaalsete televisiooniprogrammide, televisioonifilmide ja muude saadete süstemaatiline transleerimine, mis ilmekalt ja veenvalt näitavad nõukogude rahva konkreetseid edusamme ja suurejoonelisi perspektiive NLKP XXI kongressi otsuste elluviimisel.

8. Üleliidulise Poliitiliste ja Teadusalaste Teadmiste Levitamise Ühingu juhatusel läbi vaadata oma plaanid ja ühingu osakondade plaanid kohtadel, arvestades partei XXI kongressi otsuseid ja materjale, ning võtta tarvitusele vajalikud abinõud kõigi ühingu liikmete töö tugevdamiseks NLKP XXI kongressi poolt partei ja rahva ette püstitatud teoreetiliste küsimuste ja praktiliste ülesannete selgitamisel.

9. Soovitada partei oblasti- ja kraikomiteedel ning liiduvabariikide kommunistlike parteide keskkomiteedel organiseerida linnades, rajoonikeskustes, suurtes ettevõtetes, kolhoosides, sovhoosides, õppeasutustes ja teaduslikes uurimisasutustes parteiaktiivi ja intelligentsi teoreetiliste konverentside läbiviimist NLKP XXI kongressi poolt ülestõstetud kõige tähtsamate teoreetiliste probleemide arutamiseks.

ÜHISKONDLIKU TOITLUSTUSE EDASIARENDAMISEST JA PAREMUSTAMISEST

NLKP Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu määrus (veebruar 1959)

NLKP Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu võtsid vastu määruse «Ühiskondliku toitlustuse edasiarendamisest ja paremustamisest». Määruses märgitakse, et partei-, nõukogude, majandus- ja ametiühinguorganisatsioonid on NLKP XX kongressi otsuseid täites mõndagi ära teinud ühiskondliku toitlustuse arendamiseks meie maal. Viimaste aastate jooksul on linnades ja maakohtades tunduvalt laiendatud ühiskondliku toitlustuse ettevõtete võrku, on paranenud selle võrgu varustamine külmutus-, tehnoloogiliste ja kaubanduslike seadmetega, on suurenenud köögitoodete väljalase ja paranenud elanikkonna teenindamine.

Ometi jääb ühiskondliku toitlustuse arengutase praegustes tingimustes veel maha elanikkonna suurenenud vajadustest ega taga, et täidetaks sel alal seatud ülesanne — muuta ühiskondlik toitlustus massilisemaks ning elanikkonnale mugavamaks ja kasulikumaks. Paljudes linnades, töölisalevites ja külades on sööklate, teemajade, kohvikute ja einelaudade võrk kasin. Ei ole leidnud laial-

dast levikut majaköökide asutamine, lõunate müük kojuviimiseks, äärmiselt väikeses koguses müüakse elanikkonnale pooltooteid ja kulinaartooteid.

Ühiskondliku toitlustuse ettevõtete töö organiseerimises esineb tõsiseid puudusi. Praegu on isegi väikesed sööklad, restoranid, teemajad, kohvikud ja einelauad iseseisvad ettevõtted, kuhu on koondatud kõik tootmisprotsessid, alates tooraine esialgsest töötlemisest ja lõpetades roogade valmistamisega. Iga selline ettevõte on sunnitud pidama suurt koosseisu — kokkasid, raamatupidajaid, abitöölisi, laohoidjaid ja palju muud personali, kasutama olemasolevaid ruume ebaratsionaalselt mitmesuguste tsehhide, laadide ja kantseleide organiseerimiseks ning tal peab olema suur hulk tehnoloogilisi seadmeid ja inventari.

Selline toidu valmistamise viis on kallis ning pidurdab tööviljakuse kasvu ühiskondlikus toitlustuses, ei soodusta köögitoodete väljalaske suurendamist. Mainitud puudused on suurel määral kõrvaldatavad, kui sööklad, teemajad, kohvikud ja einelauad üle viia tööle pooltoodetega, mida on otstarbekam valmistada spetsiaalselt selleks organiseeritud tsehhides, köökvabrikutes või liha-, piima- ja toiduainetetööstuse ettevõtetes.

Paljudes ühiskondliku toitlustuse ettevõtetes valmistatakse toitu ebamaitsvalt, teenindamise kultuur on neis madal ja vahel esineb koguni tarbijate petmist. Ühiskondliku toitlustuse ettevõtetes ei pöörata vajalikku tähelepanu lisakulude vähendamisele, mitmesuguste kadude likvideerimisele ning ajakohasemate kütteseadmete ja odavate kütuste kasutamisele.

Kohtadel ei kasutata olemasolevaid võimalusi küllaldaselt selleks, et paremustada ühiskondliku toitlustuse ettevõtete varustamist liha, piima, kala, kartuli ja köögiviljaga sel teel, et organiseerida sigade nuumamist abimajandites, kalade kasvatamist ja püüki tiikides ja kohalikes veekogudes ning suurendada põllumajandussaaduste kokkuostu, kasvatada kartulit ja köögivilja sovhoosides ja kolhoosides.

NLKP Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu ei pea õigeks olukorda, kus mõned majandusorganisatsioonide juhtivad töötajad, tööstusettevõtete, sovhooside ja õppeasutuste direktorid ei tegele ühiskondliku toitlustuse organiseerimise küsimustega ja sööklate ehitamisega ning

loevad, et see on kaubandusorganisatsioonide ülesanne, partei-, nõukogude ja ametiühinguorganid aga ei juhi sääraste juhtivate töötajate tähelepanu sellele, et nende suhtumine sellesse tähtsasse üritusse on ebaõige, ei arvesta seda, et ühiskondlik toitlustus mitte ainult tagab ühiskonna materiaalsete ja tööjõuressursside kokkuhoiu, vaid muudab ühtlasi põhjalikult perekonna elulaadi, vabastab naisi koduse majapidamise koormast. V. I. Lenin nimetas ühiskondlikke sööklaid «kommunismi võrseteks», rõhutades sealjuures, et need «... *tegelikult* suudavad *vabastada naise*, tegelikult suudavad naise ja mehe ebavõrdsust naisele ühiskondlikus tootmises ja ühiskonna elus kuuluva osa alal vähendada ja selle kaotada».

Võttes arvesse, et NLKP XXI kongressil kavandatud laiahaardelise kommunistliku ühiskonna ehitamise programmi teostamise juures on ühiskondliku toitlustuse igakülgne arendamine ja parandamine meie maal tähtis riiklik ülesanne, NLKP Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu **otsustasid:**

1. Kohustada liiduvabariikide kommunistlike parteide keskkomiteesid, NLKP krai-, oblasti-, linna- ja rajoonikomiteesid, liiduvabariikide ja autonoomsete vabariikide ministrite nõukogusid, kraide, oblastite, linnade ja rajoonide töörahva saadikute nõukogude täitevkomiteesid, ÜAÜKN-i, Tarbijate Kooperatiivide Keskliitu ja nende organeid kohtadel kohalikke tingimusi arvestades välja töötama ja tarvitusele võtma konkreetsed abinõud ühiskondliku toitlustuse arendamiseks igas oblastis, linnas ja rajoonis, seades endale eesmärgiks muuta ühiskondlik toitlustus lähemate aastate jooksul tõeliselt massiliseks ning laiadele töörahvahulkadele mugavaks ja kasulikuks.

2. Kohustada liiduvabariikide kommunistlike parteide keskkomiteesid ja ministrite nõukogusid tagama, et ühiskondliku toitlustuse ettevõtete toodangu väljalase suureneks 1965. aastal 1958. aastaga võrreldes enam kui kahekordseks, nii et ühiskondliku toitlustusega hõlmataks enamikku töölistest, teenistujatest ja õpilastest.

3. Kinnitada aastaiks 1959—1965 minimaalsena ülesanne, mis näeb ette suurendada riikliku ja kooperatiivkaubanduse ühiskondliku toitlustuse ettevõtete võrku 64 300 ettevõtte võrra 3 100 000 istekohaga.

Liiduvabariikide ministrite nõukogud peavad kolme kuu jooksul kindlaks määrama ühiskondliku toitlustuse

ettevõtete võrgu arendamise plaani seitseaastaku iga aasta kohta, samuti iga oblasti, krai ja autonoomse vabariigi kohta.

4. Kohustada liiduvabariikide ministrite nõukogusid, ministeeriume ja keskasutusi kasutama kohtadel olevad võimalused maksimaalselt ära selleks, et arendada ühiskondliku toitlustuse ettevõtete võrku sobivate ruumide kohandamise arvel, olemasolevate sööklate ruumide ratsionaalsema kasutamise arvel ning kaubandusorganisatsioonidele nende ruumide üleandmise arvel, mida ei kasutata selleks, milleks nad on ette nähtud. Samuti eraldama uusehituste esimestel korrustel ruume sööklate, kohvikute, majaköökide, leivakaupluste ja muude toiduainetekaupluste avamiseks.

Tööstusettevõtete ja õppeasutuste projekteerimisel ja ehitamisel tuleb neis tingimata ette näha sööklad ja muud ühiskondlikud toitlustuse ettevõtted.

5. Kohustada liiduvabariikide kommunistlike parteide keskkomiteesid, NLKP krai- ja oblastikomiteesid, liiduvabariikide ja autonoomsete vabariikide ministrite nõukogusid, kraide ja oblastite töörahva saadikute nõukogude täitevkomiteesid ning Tarbijate Kooperatiivide Keskliitu aastate 1959—1961 jooksul välja töötama ja teostama abinõud sööklate, restoranide, teemajade, kohvikute ja einelaudade üleviimiseks pooltoodete kasutamisele. Selleks tuleb ette näha, et

a) suurtes sööklates ja köökvabrikutes organiseeritakse pooltoodete valmistamine teiste ühiskondliku toitlustuse ettevõtete varustamiseks;

b) ehitatakse uued tsehhid ja eeltöötlemise vabrikud, olemasolevates ruumides aga sisustatakse eritsehhid pooltoodete valmistamiseks;

c) liha-, piima- ja toiduainetetööstuse ettevõtetes organiseeritakse pooltoodete valmistamine ühiskondliku toitlustuse ettevõtete ja kaupluste varustamiseks;

d) olemasolevate ja ehitatavate puu- ja köögiviljakombinaatide juurde organiseeritakse ühiskondliku toitlustuse ettevõtete varustamiseks kartuli ja köögivilja sorteerimise ja puhastamise tsehhid.

6. Teha liiduvabariikide ministrite nõukogudele ülesandeks:

— võtta tarvitusele vajalikud abinõud ühiskondliku toitlustuse ettevõtete tootmis- ja ringluskulude vähendami-

seks selle arvel, et parandatakse töö organiseerimist, mehhaniseeritakse ulatuslikult tootmisprotsessid, mille alusel tõuseb ühiskondliku toitlustuse alal töötajate tööviljakus, likvideeritakse mitmesugused kaod ning vähendatakse ülemäära suurt administratiiv-, teenindamis- ja tootmispersonali, samuti muude kulude vähendamise arvel. Sealjuures tuleb parandada toitlustuse ja tarbijate teenindamise kvaliteeti;

— võtta 1959. aasta jooksul revideerimisele ühiskondliku toitlustuse ettevõtetes kehtiv hindade kujundamise kord, sisse seada toidu maksumuse igapäevase kalkuleerimise asemel kohalikke tingimusi arvesse võttes ühiskondliku toitlustuse ettevõtete toodetele alalised hinnad.

Liiduvabariikide ministrite nõukogudel mainitud abinõude teostamisest saadud kokkuhoid suunata ühiskondliku toitlustuse ettevõtete toodangu omahinna alandamiseks. Samaks otstarbeks tuleb laialdasemalt ära kasutada abimajandite toodang ja detsentraliseeritud kokkuostud.

7. Teha NSV Liidu Riiklikule Plaanikomiteele ülesandeks esitada vastavalt NSV Liidu rahvamajanduse arendamise kontrollarvudele aastaiks 1959—1965 NSV Liidu Ministrite Nõukogule konkreetsed ettepanekud ühiskondliku toitlustuse ettevõtete toodangu hindade alandamiseks, alates 1961. aastast.

8. Kohustada liiduvabariikide ministrite nõukogusid tagama ühiskondliku toitlustuse ettevõtete häireteta varustamine vajalike saadustega, tarvitusele võtma abinõud toiduainete ressursside suurendamiseks sigade nuumamisega abimajandites, kasutades selleks laialdaselt toidujäätmeid, samuti küülikute ja vesilindude kasvatamisega, kalade kasvatamise ja püüdmisega tiikides ja kohalikes veekogudes ning köögivilja ja kartuli tootmise suurendamisega linnalähedastes kolhoosides ja sovhoosides.

Abimajandite toodangu ulatuslik kasutamine ühiskondliku toitlustuse ettevõtetes peab saama toitlustuse parandamise ja selle omahinna alandamise täiendavaks allikaks.

9. Kohustada NSV Liidu Riiklikku Plaanikomiteed:

a) tagama, et liiduvabariigid saavad 1959. aastal ühiskondliku toitlustuse ettevõtete jaoks 3000 autot «Moskvitš-Universaal» ja 1000 kaubaveo-motorollerit;

b) ette nägema rahvamajandusplaanides, et aastail 1959—1961 toodetaks ja saadetaks kohale tähtsaimaid kütte- ja tehnilisi seadmeid — pliite, keedukatlaid, veekeetjaid, nõudepesemismasinaid, marmiite ja muid seadmeid.

Teha liiduvabariikide ministrite nõukogudele ülesandeks läbi vaadata võimalused, mis on olemas selleks, et hakata kohaliku tööstuse ja tööndusKooperatsiooni ettevõtetes laialdasemalt tootma mitmesuguseid seadmeid ja inventari ühiskondliku toitlustuse ettevõtetele.

10. Kohustada Vene NFSV Ministrite Nõukogu, Ukraina NSV Ministrite Nõukogu ja Läti NSV Ministrite Nõukogu tagama spetsiaalsete lauanõude väljatöötamine ja ühiskondliku toitlustuse ettevõtete varustamine nendega.

11. Kohustada Vene NFSV Ministrite Nõukogu, Ukraina NSV Ministrite Nõukogu ja Kirgiisi NSV Ministrite Nõukogu tagama aastail 1959—1965 ühiskondliku toitlustuse ettevõtetele määratud uut liiki tehnoloogiliste seadmete ja aparaatide — teise roa soojendamiseks kasutatavate infrapunase kiirgajaga aparaatide, lihakloppimise, köögivilja ja kartuli lõikamise, lauanõude pesemise, taigna valmistamise masinate, pidevalt töötavate kiirkülmutusseadmete ja muude tootmisse võtmine.

12. Kohustada Vene NFSV Ministrite Nõukogu valmistama aastail 1959—1961 Omski, Kuibõševi, Gorki, Saratovi, Tatari ja Voroneži Rahvamajanduse Nõukogu ettevõtetes 980 000 komplekti hügieenilise kattega metalllaudu koos toolidega, neist 1959. aastal 300 000 komplekti, mis saadetakse liiduvabariikide ühiskondliku toitlustuse ettevõtetele.

13. Kohustada NSV Liidu Ministrite Nõukogu Riikliku Keemiakomitee Plastmasside Teadusliku Uurimise Instituuti teostama 1959. aastal plastiliste materjalide valik, samuti neist materjalidest nõude ja inventari valmistamise tehnoloogia valik ning kooskõlastatult liiduvabariikide kaubandusministeeriumidega töötama välja nendest materjalidest ühiskondliku toitlustuse ettevõtetele valmistatavate nõude ja inventari sortiment.

14. Kohustada liiduvabariikide ministrite nõukogusid ette valmistama tootmisvõimsused ning organiseerima plastilistest materjalidest ja polüetüleenmassist nõude ja inventari tootmine ühiskondliku toitlustuse ettevõtete

jaoks Plastmasside Teadusliku Uurimise Instituudi poolt väljatöötatud tehnoloogia alusel.

15. Liiduvabariikide ministrite nõukogudel aastate 1959—1961 jooksul tagada, et ühiskondliku toitlustuse ettevõtetes hakataks laialdaselt juurutama selliseid elanikkonna teenindamise progressiivseid vorme nagu lõunate müümine kojuviimiseks, einete, lõunate ja õhtusöökide abonementide ja tšekkide eelmüük, iseteenindamise edasine levitamine ja täiustamine, samuti teisi meetodeid, mis võimaldavad suurendada olemasolevate ettevõtete läbilaskevõimet ja tõsta tarbijate teenindamise kultuuri taset.

16. Kohustada liiduvabariikide ministrite nõukogusid eraldama vajalikud summad ühiskondliku toitlustuse ettevõtete kapitaalehituseks ja rekonstrueerimiseks ning tehnoloogiliste seadmete muretsemiseks nii rahvamajanduse plaanis selleks ettenähtud kapitaalmahutuste arvel kui ka nende summade arvel, mida rahvamajanduse nõukogude ettevõtted ja NSV Liidu ministeeriumid eraldavad kaubandusettevõtete ehitamiseks ja sisseseadmiseks.

17. Teha NSV Liidu Ministrite Nõukogu Riiklikule Ehituskomiteele ülesandeks välja töötada ühiskondliku toitlustuse ettevõtete ehitamiseks tüüpprojektid, arvestades nende ettevõtete üleviimist pooltoodete kasutamisele, ning kinnitada 1959. aastal nende ühiskondliku toitlustuse ettevõtete tehnoloogilise ja sanitaarse projekteerimise uued normid.

18. Kohustada Tarbijate Kooperatiivide Keskliitu ja NSV Liidu Põllumajanduse Ministeeriumi asutama 1959.—1960. aasta jooksul kõigis sovhoosides ühiskondlikud sööklad nii sovhooside keskustes kui ka sovhooside suuremates osakondades ning võtta tarvitusele abinõud sovhoosides olemasolevate sööklate ja einelaudade töö tunduvaks paremustamiseks.

Panna sovhooside direktoritele, tarbijate kooperatiivide ja sovhooside tööliskooperatiivide juhtivatele töötajatele vastutus selle eest, et sööklaid häireteta varustataks vajalike toiduainetega nii tsentraliseeritud fondidest kui ka sovhooside toodangust.

Organiseerida kõigi sovhoosisööklate töö selliselt, et sovhooside töölised ja teenistujad ning nende perekonnaliikmed võiksid neis maitsvat ja vastuvõetavate hindadega toitu süüa või roogasid koju viia.

19. Soovitada kolhoosidele, et nad praktiseeriksid laialdasemalt kolhoosisööklate organiseerimist kolhoosnikute ja nende perekonnaliikmete teenindamiseks.

Tarbijate Kooperatiivide Keskliidul ja tarbijate kooperatsiooni organisatsioonidel kohtadel osutada kolhoosidele praktilist abi ühiskondliku toitlustuse organiseerimises, saates kolhoosisööklatesse kokkasid, eraldades vajalikke tehnoloogilisi seadmeid, lauanõusid ja inventari, samuti varustades kolhoose sööklate ehitamiseks tüüpprojektidega.

NLKP Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu juhtisid ametiühinguorganisatsioonide tähelepanu vajadusele tõhustada ühiskondlikku kontrolli ühiskondliku toitlustuse ettevõtete töö üle. Tööliste, teenistujate, õpilaste ja koduperenaiste hulgast valitud ühiskondlikud kontrolörid ning tarbijate kooperatsiooni revisjoni- ja sööklakomisjonid peavad etendama tähtsat osa võitluses töötajate kultuurse teenindamise eest, toidu kvaliteedi paremustamisel ja toitlustuse omahinna alandamisel, tooraine kasutamise normidest ja ühiskondliku toitlustuse toodangule kindlaksmääratud hindadest rangel kinnipidamisel.

Ühiskondliku toitlustuse alal töötajate hulgas tuleb laialdaselt organiseerida sotsialistlikku võistlust ühiskondliku toitlustuse paremaks korraldamiseks, töötajate hea teenindamise tagamiseks.

NSV Liidu Tervishoiu Ministeeriumile ja tema organitele kohtadel on tehtud ettepanek parandada tunduvalt kontrolli ühiskondliku toitlustuse ettevõtete sanitaarse seisukorra üle, tugevdada ühiskondliku toitlustuse alal töötajate suhtes nõudlikkust toidu valmistamise sanitaarsest režiimist kinnipidamise alal, tõsta sanitaarteenistuse töötajate vastutust neile usaldatud töö eest.

Liiduvabariikide ministrite nõukogud on kohustatud tagama ühiskondliku toitlustuse spetsialistide ettevalmistamise kõrgemates õppeasutustes ja tehnikumides vastavalt sellele, kui suur vajadus nende järele on ühiskondliku toitlustuse ettevõtetes ja organisatsioonides, organiseerima laialdaselt kokkade ettevalmistamist tehnilistes koolides ning kaubandus- ja kulinaariakoolides, samuti vahetult tootmises.

*

NLKP Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu on seisukohal, et ühiskondliku toitlustuse edasiarendamine ja põhjalik paremustamine on kõigi partei-, nõukogude, ametiühingu- ja majandusorganite üks tähtsamaid ülesandeid.

Kohalikud partei-, nõukogude ja ametiühinguorganisatsioonid on kohustatud tagama pideva kontrolli ühiskondliku toitlustuse ettevõtete töö üle, võtma õigeaegselt tarvitusele abinõusid puuduste likvideerimiseks nende ettevõtete töös ning taotlema elanikkonna veelgi kultuursemat teenindamist.

KOMSOMOLIORGANISATSIOONIDE ÜLESANNETEST SEOSES NLKP XXI KONGRESSI OTSUSEGA «NSV LIIDU RAHVAMAJANDUSE ARENDAMISE KONTROLLARVUD AASTAIKS 1959—1965»

ÜLKNÜ Keskkomitee IV pleenumi otsus (veebruar 1959)

Määratu rõõmu ja uhkustundega Lenini suure partei ja oma võimsa kodumaa üle kiidab ÜLKNÜ Keskkomitee pleenum täielikult heaks kommunistliku partei XXI kongressi otsused ja näeb neis kommunistliku noorsooühingu, kogu nõukogude noorsoo tegevuse võitlusprogrammi. Pleenum kinnitab NLKP Keskkomiteele, et komsomoliorganisatsioonid teevad kõik selleks, et anda vääriline panus kommunistliku ülesehitustöö grandioossete plaanide teostamisse.

Pleenum teeb ülesandeks komsomoli rajooni-, linna-, oblasti-, kraikomiteedele ja keskkomiteedele liiduvabariikides veelgi aktiivsemalt töötada noorte vabatahtlike, kes on avaldanud soovi võtta osa seitseaastaku lõõkehituste rajamisest, uute salkade suunamiseks uusehitustele.

Omistades suurt tähtsust komsomoliorganisatsioonide töö tugevdamisele musta ja värvilise vanametalli kogumisel, püstitab ÜLKNÜ Keskkomitee pleenum lõõkülesande — koguda 1959. aastal kommunistlike noorte ja noorte, pioneeride ja kooliõpilaste jõududega vähemalt 3 miljonit tonni vanametalli.

Pleenum kutsub komsomoliorganisatsioone üles võtma

veelgi aktiivsemalt osa keemiatööstuse kiirendatud arendamisest ja püstitab oblastite komsomoliorganisatsioonide ette ühe peamise praktilise ülesandena igati abi osutada partei- ja majandusorganisatsioonidele aastail 1959—1960 käikulastavate 27 keemiatööstuse ettevõtte ehitamise lõpuleviimisel.

Komsomol võtab eeloleval seitseaastakul šefluse alla juhtivate tööstusharude 100 suurettevõtte ehitamise. Pleenum teeb ülesandeks ÜLKNÜ Keskkomitee büroole koos komsomoli oblasti-, kraikomiteedega, keskkomiteedega liiduvabariikides, NSV Liidu Riikliku Plaanikomitee ja rahvamajanduse nõukogudega töötada välja konkreetsed abinõud komsomoliorganisatsioonide šefluse organiseerimiseks komsomoli löökehitusteks kuulutatud ehituste üle ja nende ehitusobjektide ennetähtaegse väljaehitamise tagamiseks.

Pleenum toetab palavalt noorte tööeesrindlaste ja novaatorite suurepärast algatust, kes alustasid võistlust seitseaastaku lõpuks planeeritud tööviljakuse taseme saavutamiseks juba 1963. aastal.

ÜLKNÜ Keskkomitee pleenum kutsub meie maa komsomoliorganisatsioone üles laialdasemalt arendama noorte liikumist tehnilise progressi eest kõigis rahvamajanduse harudes. Pleenum kuulutab välja komsomoli šefluse 10 kompleksselt automatiseeritud katselise musterettevõtte loomise üle.

Pleenum kutsub komsomoliorganisatsioone, kasutades ära olemasolevaid kogemusi, pidama veelgi energilisemalt võitlust kokkuhoiu ja säästlikkuse eest. On vaja laialdaselt toetada tööeesrindlaste algatust seitseaastaku «komsomoli kokkuhoiu laeka» loomisel.

Kolhooside ja sovhooside komsomoliorganisatsioonide võitlusülesandeks on kogu maanoorsoo mobiliseerimine aktiivsele võitlusele teraviljakultuuride saagikuse tõstmise eest lähemail aastail keskmiselt 3—4 tsentneri võrra hektarilt.

Pleenum kiidab heaks meie maa komsomoliorganisatsioonide otsuse selle kohta, et lähetada 1959. aastal tööle ühisloomakasvatusse 28 000 ja seitsme aasta jooksul vähemalt miljon kommunistlikku noort ja noort.

Pleenum toetab maakomsomoliorganisatsioonide kohustust, milles nad kohustusid kasvatama ja nuumama 1959.

aastal 17—18 miljonit siga, 5—6 miljonit vasikat, 200—220 miljonit kodulindu ja 37—40 miljonit küülikut.

Pleenum kutsub üles kolhooside ja sovhooside komsomoliorganisatsioone, kommunistlikke noori ja noori, pioneere ja kooliõpilasi võtma osa üleliidulisest sotsialistlikust võistlusest suurte maisisaakide kasvatamise eest, et saada keskmiselt mitte vähem kui 30 tsentnerit maisiteri ja 500—600 tsentnerit haljasmassi (varsi ja tõlvikuid) hektarilt, vähese mullaniiskusega piirkondades aga vähemalt 300 tsentnerit haljasmassi igalt hektarilt.

Pleenum kiidab palavalt heaks ÜLKNÜ XIII kongressi üleskutsele vastanud neidude patriootlikku püüdu sõita tööle uudis- ja jäätmaade kasutuselevõtmise piirkondadesse ning toetab komsomoliorganisatsioonide ettepanekuid 25 000 neiu suunamise kohta 1959. aastal komsomoli lähetuskirjadega alalisele tööle Kasahhi NSV-sse.

Pleenum kutsub üles kolhooside ja sovhooside komsomoliorganisatsioone arendama aktiivset võitlust noorte kaasatõmbamiseks aedade ja viinamarjaistanduste istutamisele, metsavööndite rajamisele, teede ja asulate haljastamisele; istutama kommunistlike noorte ja noorte jõududega 1959. aastal uusi aedu ja viinamarjaistandusi 290 000 hektaril, haljastama autotrassid Moskva—Minsk—Brest ja Harkov—Ordžonikidze.

Komsomoliorganisatsioonid peavad koos ametiühingu- ja majandusorganitega võtma tarvitusele abinõud noormeeste ja neidude töö, elukondlike tingimuste ning vaba aja veetmise paremaks organiseerimiseks, osutama noortele abi kvalifikatsiooni tõstmisel. Komsomolikomiteed peavad astuma välja üksikute majandustöötajate hooletu suhtumise vastu noorte nõudmistesse ja vajadustesse, rohkem hoolitsema noorte kultuurilise teenindamise eest, kaupluste, sööklate, saunade töö paremustamise eest, taotlema töölis- ja maanoortele vajalike õppimistingimuste loomist.

NLKP XXI kongress märkis, et kommunistliku ülesehitustöö grandioosse plaani teostamine nõuab kogu nõukogude inimeste kasvatustöö edasist paremustamist.

Kongressi otsuses rõhutatakse, et töötajate, eriti sirguva põlvkonna kommunistlik kasvatamine, inimeste teadvuses säilinud kapitalismi igandite likvideerimine peavad olema partei-, nõukogude, ametiühingu-, komsomoli- ja

teiste ühiskondlike organisatsioonide tähelepanu ja tegevuse keskpunktis.

Nendest kongressi suurima tähtsusega juhenditest peavad komsomolikomiteed lähtuma ideelise kasvatustöö läbiviimisel noorte seas.

Partei kongress rõhutas, et noorsugu peab oskuslikult ja visalt ühendama tootvat tööd õppimisega, olema kaasaegsete teadmiste kõrgusel, omandama sotsialistliku kultuuri saavutusi. Pleenum kohustab komsomoliorganisatsioone võtma aktiivselt osa rahvahariduse ümberkorraldamise läbiviimisest, kooli ja elu sidemete tugevdamisest.

Seitseaastaku plaani suurepärased ülesanded kohustavad komsomoliorganeid tõstma veelgi kõrgemale tasemele kaadrialane töö, mis vastaks partei poolt püstitatud uutele ülesannetele. On vaja tõsta komsomolikaadri ja -aktiivi vastutust oma töö tulemuste eest ÜLKNÜ liikmete ees. ÜLKNÜ Keskkomitee pleenum rõhutab uuesti vajadust regulaarselt praktiseerida komsomolikomiteede, komsomoli rajooni-, linna-, oblastikomiteede liikmete aruandeid kommunistlike noorte ees. On vaja, et tööle komsomoli komiteedesse ja aparaati edutataks rohkem noori, poliitiliselt haritud aktiviste, kes tunnevad hästi tööstuslikku ja põllumajanduslikku tootmist ning armastavad töötada noortega. Kaasaja tingimustes omandab erilise tähtsuse komsomolikaadri marksistlik-leninlik kasvatamine ja karastamine. Iga komsomolitöötaja peab pidevalt õppima tundma marksismi-leninismi teooriat, sügavalt lahti mõtestama elunähtusi, NLKP poliitikat, õppima kasutama marksismi-leninismi igapäevases praktilises töös. Iga komsomoliaktivisti esmajärguliseks kohuseks on isiklikult osa võtta partei poliitika selgitamisest laiades noorsoohulkades.

ÜLKNÜ Keskkomitee pleenum kutsub üles kommunistlikke noori, kõiki nõukogude noormehi ja neide väsimatult töötama kommunistliku ülesehitustöö suurejoonelise programmi teostamiseks, mille töötas välja Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei XXI kongress.

TÖÖTAJATE OSAVÕTUST AVALIKU KORRA KAITSMISEST MEIE MAAL

NLKP Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu määrus 2. märtsil 1959

Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu võtsid vastu määruse «Töötajate osavõtust avaliku korra kaitsmisest meie maal».

Määruses konstateeritakse, et nõukogude rahvas on saavutanud suurt edu majandusliku ja kultuurilise ülesehitustöö kõigil aladel. Aastast aastasse tõuseb pidevalt töötajate materiaalne heaolu. Tänu partei, valitsuse ja ühiskondlike organisatsioonide suurele tööle elanikkonna kommunistlikul kasvatamisel on meie maal kuritegevus järsult vähenenud ja sotsialistlik seaduslikkus on tunduvalt tugevnenud. Valdav enamik Nõukogude kodanikke töötab ennastsalgavalt sotsialistliku ülesehitustöö eri lõikudes, suhtub ausalt oma ühiskondlikku kohusesse, täidab rangelt nõukogude seadusi ja austab sotsialistliku ühiselu reegleid.

Rööbiti sellega aga on meie nõukogude ühiskonnas veel isikuid, kes ei pea kinni ühiskondliku käitumise normidest, ilmuvad ebakaines olekus avalikesse kohtadesse, huligaanitsevad ja panevad toime muid üleastumisi.

NLKP Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu märkisid, et tõsiseks lüngaks avaliku korra rikkumiste vastase võitluse organiseerimises on asjaolu, et vajalikul määral ei kasutata ära üldsuse suurt mõjujõudu korrarikkujaile. Üksikute isikute väärituid tegusid arutatakse harva tööliste, kolhoosnikute, teenistujate, üliõpilaste ja õpilaste koosolekutel ega esitata neid kollektiivile kohtumõistmiseks.

Praegusel ajal, kus töötajate teadlikkus ja poliitiline aktiivsus on suurenenud ning nõukogude demokraatia areneb edasi, tuleb võitlust amoraalsete ja ühiskonnavastaste üleastumiste vastu pidada mitte ainuüksi administratiivorganitel, vaid seda tuleb peamiselt arendada töötajate eneste ja ühiskondlike organisatsioonide laiaulatusliku kaasatõmbamisega avaliku korra kaitsmisele meie maal. Selles suhtes väärivad heakskiitu noortest koosnevate miilitsa abistamise brigaadide, komsomolistaapide ja vabatahtlike salkade tegevuse ning töötajate muukujulise aktiivse osavõtu kogemused avaliku korra pidamisest.

Selleks et töötajaid ulatuslikult kaasa haarata avaliku korra kaitsmisele, NLKP Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu, üldistanud need positiivsed kogemused, võtsid vastu töötajate arvukad ettepanekud luua ettevõtetes, ehitustel, transpordis, asutustes, sovhoosides, kolhoosides, õppeasutustes ja majavalitsustes avaliku korra kaitsmise vabatahtlikud rahvamalevad.

Määruses on öeldud, et avaliku korra kaitsmise vabatahtlikke rahvamalevaid juhivad rajoonistaabid (linnastaabid), kes koosnevad partei- ja nõukogude organite, ametiühingu- ja komsomoliorganisatsioonide esindajaist ning üksikutest malevakomandöridest. Malevate koosseis komplekteeritakse rangelt vabatahtlikul alusel eesrindlikest töölistest, teenistujatest, kolhoosnikutest, üliõpilastest, õpilastest ja pensionäridest.

NLKP Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu tegid partei- ja nõukogude organitele ning ametiühinguja komsomoliorganisatsioonidele ülesandeks rakendada vajalikke abinõusid, et sisendada õpilastele, üliõpilastele ja noortele kindlaid harjumusi täita distsipliini- ja käitumisreegleid koolis, õppeasutuses, perekonnas, tänaval ja avalikes kohtades; organiseerida neile vastavas vormis nõukogude seaduste selgitamist.

Sisekorra asutustele, prokuratuuriorganitele, justiits- ja kohtuasutustele tehti selle määrusega kohustuseks tõhustada võitlust ühiskonnavastaste nähtuste vastu, praktiseerida avalikke kohtuprotsesse ühiskondliku korra kuritahtlike rikkujate üle vahetult ettevõtetes, ehitustel, sovhoosides ja kolhoosides, kusjuures vajaduse korral tõmmata kaasa ühiskondlikke süüdistajaid. Mainitud organid peavad ka igakülgselt abistama vabatahtlikke rahvamalevaid nende tegevuses.

NLKP Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu kiitsid heaks vabatahtlike rahvamalevate ajutise põhimääruse projekti ning tegid liiduvabariikide kommunistlike parteide keskkomiteedele ja ministrite nõukogudele ülesandeks kinnitada need kohalikke tingimusi arvesse võttes.

Vabatahtlike rahvamalevate ajutise põhimääruse projektis on ette nähtud, et vabatahtlikku rahvamalevasse võetakse vastu NSV Liidu kodanikke — üldreeglina mitte nooremaid kui 18-aastasi — isiklike avalduste alusel, mis esitatakse ametiühingu- või komsomolikomiteele või teis-

tele ühiskondlikele organisatsioonidele töö- või elukoha järgi, ning selle kollektiivi koosoleku soovitusel, kuhu need kodanikud kuuluvad.

Malevate põhiülesanneteks on avaliku korra kaitse, võitlus huligaansuse vastu ja osavõtt ühiskondlike organisatsioonide selgitustööst elanikkonna hulgas sotsialistliku ühiselu eeskirjade täitmise alal.

Rahvamalevad juhinduvad kogu oma tegevuses nõukogude seadustest, on nende kaitse all ja töötavad kontaktis ühiskondlike organisatsioonide ning haldusorganitega.

Malevlaste kohus on kaitsta kodanike au ja väärikust, võtta tarvitusele vajalikke abinõusid avaliku korra rikkumiste tõkestamiseks, mõjutada korrarikkujaid eelkõige veenmise ja hoiatamise teel. Malevlased täidavad oma kohuseid tööst vabal ajal, nendel on kaasas tõend ja nad kannavad malevlase rinnamärki.

Ajutise põhimääruse projektis on kindlaks määratud vabatahtlike rahvamalevate struktuur, õigused ja kohused, samuti malevlase kohused ja õigused.

*

Arvestades, et töötajate kaasatõmbamine avaliku korra kaitsmisele omab suurt üldrahvalikku ja riiklikku tähtsust, kohustasid NLKP Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu kohalikke partei- ja nõukogude organeid elanikkonna hulgas laialdaselt selgitama selle ürituse tähtsust.

NLKP Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu väljendasid kindlat veendumust, et kõik töölised, kolhoosnikud ja nõukogude haritlased tervitavad neid abinõusid heakskiiduga ning hakkavad aktiivselt osa võtma nende teostamisest.

ELANIKKONNA ELUTARBELISE TEENINDAMISE PAREMUSTAMISE ABINÕUDEST

NLKP Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu määrus 6. märtsil 1959

NLKP Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu vaatasid läbi küsimuse elanikkonna elutarbelise teenindamise paremustamise abinõudest.

Selles küsimuses vastuvõetud määruses lähtusid NLKP Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu NLKP XXI kongressi seisukohast, et «tänapäeva oludes, kus tööstuse ja põllumajanduse arendamisel on tehtud tohutuid edusamme, leiduvad kõik tingimused selleks, et nõukogude rahvas hakkaks lähemal ajal elama veelgi paremini, täielikumalt rahuldama oma ainelisi ja vaimseid vajadusi». Iga aastaga suurendatakse meie maal laiatarbekaupade toodangut ja nende müüki elanikkonnale, töötajail on võimalus soetada järjest rohkem jalatseid, rõivaid, mööblit, televiisoreid, raadioaparaate, õmblus- ja pesupesemismasinaid, samuti muid majatarbeid. Ühes sellega kasvavad kiiresti elanikkonna vajadused mitmekülgse elutarbelise teenindamise järele.

Praegune elutarbelise teenindamise tase jääb aga, nagu NLKP Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu määruses konstateeritakse, veel maha elanikkonna kasvanud vajadustest. Paljudes linnades ja töölisalevites on riiklike ja kooperatiivsete teenindamisettevõtete võrk ebapiisav. Tootmiskultuur ja tellijate teenindamine on reas töökodades madalal järjel, töötajailt tuleb kaebusi, et õmblus- ja parandustööde kvaliteet ei rahulda ja tellimuste täitmine võtab palju aega. Ebapiisav on töökodade võrk, kus väikeremonti tehakse tellija juuresolekul, nõrgalt on organiseeritud korterite remontimine kodanike kulul.

Kohalik tööstus, tööndusKooperatsioon ja tarbijate kooperatsioon ei teeninda veel rahuldavalt maaelanikkonda. Elutarbelise teenindamise ettevõtete organiseerimisel kasutatakse vähe kolhooside vahendeid ja võimalusi.

Elutarbelise teenindamise ettevõtted ei saa küllaldasel määral seadmeid, riiet, nahakaupu, manuseid ja tagavaraosi tehniliselt keerukate majatarvete remontimiseks.

Elanikkonna elutarbelisele teenindamisele ei pööra küllaldaselt tähelepanu paljud kohalikud töörahva saadikute nõukogud ning partei-, ametiühingu- ja majandusorganisatsioonid. Olemasolevaid võimalusi elutarbelise teenindamise ettevõtete võrgu laiendamiseks ja nende töö paremustamiseks kasutatakse ebapiisavalt. Pidades neid ettevõtteid vähetulukaks, ei suuna mõned juhtivad majandusjuhid vajalikul määral kohaliku ja kooperatiivtööstuse akumulatsioonisummasid uute töökodade ja ateljeede rajamisele, puudulikult kasutatakse sel eesmärgil

pangakrediite. Üksikutel juhtudel likvideeritakse kohalike nõukogude organite otsusel elutarbelise teenindamise ettevõtteid. Halvasti on organiseeritud elutarbelise teenindamise ettevõtete kaadri — kvalifitseeritud rätsepate, juurdelõikajate, kingseppade ja tehniliselt keerukate esemete remondimeistrite ettevalmistamine.

Nüüd, kus meie maa on astunud kommunismi laiahaardelise ehitamise perioodi, omandab eriti suure tähtsuse elanikkonna elutarbelise teenindamise põhjalik paremustamine. Lähtudes ülesannetest, mis NLKP XXI kongress seadis nõukogude inimeste heaolu edasiseks tõstmiseks, NLKP Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu kohustasid liiduvabariikide kommunistlike parteide keskkomiteesid, partei krai- ja oblastikomiteesid, vabariikide ministrite nõukogusid, kraide ja oblastite täitevkomiteesid, ÜAÜKN-i, ministeeriume, keskasutusi ja rahvamajanduse nõukogusid rakendama abinõusid töötajate elutarbelise teenindamise põhjalikuks paremustamiseks, et lähema 2—3 aasta jooksul oleks elanikkonnale kõikjal tagatud põhiliste teenustööde kasutamine.

Täielikult on tarvis ära kasutada olemasolevad võimalused, et laiendada õmblusateljeede, kingsepatöökodade, rõivaste ja jalatsite remonditöökodade, jalgrataste, mootorrataste, mööbli, televiisorite, raadioaparaatide, külmutuskappide, tolmuimejate, pesupesemismasinate ja muude majatarvete remontimise ettevõtete ja töökodade võrku linnades, rajoonikeskustes, töölisalevites, sovhoosides ja kolhoosides, samuti juuksuritöökodade võrku ja kodanike kulul kortereid remontivate organisatsioonide võrku. Selliste ettevõtete organiseerimiseks maal tuleb ulatuslikumalt kaasa tõmmata tarbijate kooperatsiooni ja kolhoose. Tunduvalt on tarvis tõsta elanikkonna elutarbelise teenindamise ettevõtete töökultuuri ja nende töö kvaliteeti.

Vastuvõetud määruse kohaselt peab elanikkonna elutarbelise teenindamise tööde maht tõusma 1959. aastal 7233 miljoni rublani, 1960. aastal 8569 miljoni rublani ja 1961. aastal vähemalt 10 300 miljoni rublani 6200 miljoni rubla asemel 1958. aastal. Teenindamisettevõtete arv peab 1959. aastal suurenema vähemalt 102 700-ni, 1960. aastal 126 700-ni ja 1961. aastal vähemalt 153 300-ni 79 600 asemel 1958. aastal.

Kolme aasta jooksul on ette nähtud organiseerida 29 000 uut ettevõtet, kus valmistatakse individuaaltelli-

muste korras ja remonditakse jalatseid, 22 200 individuaalõmbluse ja rõivaparanduse ettevõtet, 12 100 majatarvete ning kultuuri- ja tarbeesemete remontimise ja korterite remontimise ettevõtet ning 13 200 juuksuritöökoda. Aastaiks 1959—1961 on ette nähtud ehitada 267 rõivaste keemilise puhastuse ja värvimise vabrikut.

Liiduvabariikide ministrite nõukogudele tehti ettepanek läbi vaadata küsimus ruumide vabastamisest elanikkonna elutarbelise teenindamise töökodade organiseerimiseks mitmesuguste organisatsioonide ja asutuste kontoriruumide koondamise arvel linnades, töölisalevites ja rajoonikeskustes. Teenindamisettevõtete tööliste tööviljakuse tõstmise, tööde omahinna alandamise ja elanikkonnale maksimaalsete mugavuste loomise eesmärgil on vaja suurtes linnades ehitada jalatsite, mööbli ja tehniliselt keerukate majatarvete mehhaniseeritud remondivabrikuid ja spetsialiseeritud remonditöökodasid ühes laialdase vastuvõtupunktide võrguga, kusjuures viimastes tehakse väikeremonti tellija juuresolekul. Materiaalse ja tehnilise varustamise plaanides on tarvis ette näha elanikkonna elutarbelise teenindamise ettevõtete piisav varustamine tooraine, kemikaalide, materjalide, tagavaraosade, seadmete ja transpordivahenditega vastavalt neile määratavale töömahule, samuti ehitusmaterjalide eraldamine uute ettevõtete ja korteriremondi organiseerimiseks.

Oblasti-, krai- ja vabariiklikes keskustes tuleb organiseerida abimaterjalide, kemikaalide, tagavaraosade, tööriistade ja manuste väikehulgimüük teenindamisettevõtetele sularaha eest ja sularahata arvelduse korras.

Liiduvabariikide ministrite nõukogudele soovitati läbi vaadata elanikkonnale töökodades, ateljeedes ja vastuvõtupunktides rõiva- ja jalatsimanuste, rõivapuhastuskemikaalide, lõigete ja moeajakirjade müügi organiseerimise, samuti elanikkonnale pesupesemis- ja õmblusmasinate, põrandapoonimismasinate ja muude majatarvete laenutuspunktide laialdase võrgu organiseerimise küsimus. Tarvis on organiseerida aastail 1959—1961 õmblus- ja jalatsitööliste, mööbli, metallitoodete ning tehniliselt keerukate kultuuriotstarbeliste ja tarbeesemete remondimeistrite ettevalmistamine elanikkonna elutarbelise teenindamise ettevõtete jaoks ja nende töötajate kvalifikatsiooni tõstmine, et ettevõtted oleksid täielikult komplek-

teeritud kvalifitseeritud töötajatega nendelt erialadelt. Ettevõtetel tuleb ka ulatuslikult kasutada moodust, et oskustöölised, kes ei saa töötada vahetult ettevõttes, teeksid kodus elanikkonna elutarbelise teenindamise töid.

Vabariikide ministrite nõukogud, kraide, oblastite ja linnade täitevkomiteed peavad linnade ja üksikute elamurajoonide planeerimise ja väljaehitamise projektide koostamisel ning kinnitamisel ette nägema teenindamisettevõtete paigutamise, pidades silmas nende ettevõtete lähendamist elanikkonna elukohtadele; rakendama abinõusid teenindamistöökodade tööde omahinna alandamiseks ja läbi vaatama õmblus-, remondi- ja teenustööde preiskurandihindade edasise alandamise küsimuse. Teenindamisettevõtete lahtiolekuaeg ja puhkepäevad tuleb määrata selliselt, et luua töötajaile maksimaalsed mugavused.

Liiduvabariikide ministrite nõukogudele tehti ülesandeks kolme kuu jooksul välja töötada ja kinnitada abinõud pesumajade võrgu laiendamiseks linnades ja töölisalevites, samuti maal pesumajade organiseerimiseks kolhooside ja sovhooside ning tööndusskooperatsiooni ja tarbijate kooperatsiooni vahendite arvel.

NSV Liidu Riiklikule Plaanikomiteele ja liiduvabariikide ministrite nõukogudele tehti ettepanek rahvamajandusplaanides ette näha elanikkonna elutarbelise teenindamise tööde küllaldane maht, samuti arvestada nendes plaanides vajadust toota mootorrataste ja jalgrataste, külmutuskappide, televiisorite, raadioaparaatide, pesupesemismasinate, tolmuimejate ning muude tehniliselt keerukate kultuuriotstarbeliste ja tarbeesemete ning majatarvete tagavaraosasid nende esemete remondiks vajalikul hulgal.

NLKP Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu tegid ülesandeks NSV Liidu Riiklikule Plaanikomiteele ühes liiduvabariikide ministrite nõukogudega määrata kindlaks masinaehituse tehastele ülesanne valmistada elanikkonna elutarbelise teenindamise ettevõtetele kõrgetootlikkusega masinaid ja seadmeid, samuti nendele ettevõtetele automaatide ja poolautomaatide kultiveerimise ja kasutusele võtmise ülesanded aastaiks 1959—1960.

Liiduvabariikide ministrite nõukogudele soovitati kasutada teenindamisettevõtete ehitamiseks ja laiendamiseks summasid kohaliku tööstuse arendamise fondist, tööndusskooperatsiooni ja tarbijate kooperatsiooni kasumitest (pä-

rast tulumaksu õiendamist) ning summasid eelarvejärgseid kulusid ületavaist tuludest; anda oblastite ja kraide töörahva saadikute nõukogude täitevkomiteedele ning autonoomsete vabariikide ministrite nõukogudele abi liiduvabariikide ministrite nõukogude reservfondi summadest, samuti kasutada pangakrediite.

NSV Liidu Põllumajanduspank hakkab tööndusskooperatsiooni artellidele ja tarbijate kooperatsiooni organisatsioonidele andma elanikkonna elutarbelise teenindamise ettevõtete ehitamiseks krediiti tähtajaga üks kuni kuus aastat, kusjuures krediidi kustutamine peab algama teisest aastast pärast laenu saamist. NSV Liidu Põllumajanduspangal lubati 1959. aastal selleks eraldada 200 miljonit rubla.

Teedeministeeriumile ja Merelaevastiku Ministeeriumile tehti ettepanek laiendada olemasolevaid ja rajada uusi teenindamisettevõtteid suurtes raudteejaamades ja sadamates transporditöötajate ja reisijate teenindamiseks.

*

Määruses rõhutatakse, et elanikkonna elutarbelise teenindamise ettevõtete töö peab olema kohalike töörahva saadikute nõukogude ja ametiühinguorganisatsioonide pideva kontrolli all. Ühiskondlik kontroll peab olema suunatud sellele, et intensiivistada võitlust kõrge teenindamiskultuuri ja töökodade laitmatu tegutsemise eest ning likvideerida puudused nende töös.

NLKP Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu juhtisid liiduvabariikide kommunistlike parteide keskkomiteede ja ministrite nõukogude, partei krai- ja oblastikomiteede, autonoomsete vabariikide ministrite nõukogude, kraide ja oblastite töörahva saadikute nõukogude täitevkomiteede ja ÜAÜKN-i tähelepanu sellele, et on tarvis tagada käesolevas määruses elanikkonna elutarbelise teenindamise põhjalikuks parandamiseks kavandatud abinõude tingimusteta elluviimine, mis aitab kaasa linna- ja maatöötajate reaalpalga ja elatustaseme edasisele tõusule.

STALINO OBLASTI TÖÖTAJATE HULGAS TEHTAVA MASSILISE POLIITILISE TÖÖ OLUKORRAST JA PAREMUSTAMISE ABINÕUDEST

NLKP Keskkomitee otsus
11. märtsil 1959

NLKP Keskkomitee võttis vastu otsuse «Stalino oblasti töötajate hulgas tehtava massilise poliitilise töö olukorrast ja paremustamise abinõudest».

Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei XXI kongress, märgitakse selles otsuses, kinnitas meie maal kommunismi ehitamise suurejoonelise programmi. Praegustes tingimustes, kus Nõukogude Liit on jõudnud oma ajaloolise arenemise uude perioodi, peavad parteiorganisatsioonid otsustavalt tõstma ideelis-poliitilise ja organiseerimistöö taset, igakülgselt ja laialdaselt kasutama kõiki rahvahulkade kommunistliku kasvatamise mitmekesiseid vorme, mobiliseerima nõukogude rahva loovad jõud seitsme aasta plaani täitmisele ja ületamisele.

Ära kuulanud ja läbi arutanud Ukraina Kommunistliku Partei Stalino Oblastikomitee ning NLKP Keskkomitee propaganda- ja agitatsiooniosakonna ettekanded «Stalino oblasti töötajate hulgas tehtava massilise poliitilise töö olukorrast ja paremustamise abinõudest», märkis NLKP Keskkomitee, et tänu suurele organiseerimistööle ja massilisele poliitilisele tööle, mida viimastel aastatel töötajate hulgas on tehtud, on Stalino oblasti parteiorganisatsioon saavutanud tõsist edu majanduslikus ja kultuurilises ülesehitustöös.

Tähtsad abinõud, mis partei on viimastel aastatel tarvitusele võtnud sotsialistliku demokraatia edasiarendamiseks, rahvamajanduse juhtimise ümberkorraldamiseks, riiklike ja ühiskondlike organisatsioonide tööstiili ja -meetodite parandamiseks, samuti ka planeerimise alal, aitasid kaasa kõigi rahvamajandusharude uuele võimsale tõusule, töötajate materiaalse heaolu ning rahvahulkade loova algatusvõime ja aktiivsuse kasvule. Oblasti parteiorganisatsioonid, kelle võitlusvõime on märgatavalt kasvanud, on hakanud laialdasemalt kasutama organiseerimistöö ja ideelise kasvatustöö rohkearvulisi vahendeid, et edukalt lahendada majandusliku ja kultuurilise ülesehitustöö ülesanded.

Praegu areneb oblastis, nagu kogu meie maalgi, uue

jõuga sotsialistlik võistlus seitseaastaku esimese aasta plaani täitmise ja ületamise eest. Otsitakse konkreetseid teid toodangu väljalaske suurendamiseks, selle omahinna alandamiseks ja kvaliteedi parandamiseks, kasutades N. Mamai, A. Koltšiki ja teiste tootmisnovaatorite meetodeid. Järjest laiema ulatuse omandab kommunistliku töö brigaadide liikumine, tekivad paljud teised sotsialistliku võistluse uued vormid.

Oblasti parteiorganisatsioonid on saavutanud poliitilise agitatsioonitöö taseme tõusu. Eriti elavaks muutus rahvahulkades tehtav agitatsioonitöö seoses XXI kongressiga; ta on nüüd konkreetsem, rohkem seotud tänapäevaga ja annab vastuse kommunistliku ülesehitustöö praktika tähtsamatele küsimustele. Massilisest poliitilisest tööst võtavad osa paljud juhtivad partei-, nõukogude, ametiühingu- ja majandustöötajad, samuti tootmise eesrindlased, insenerid ja tehnikud, põllumajanduse spetsialistid. Mitmed partei linna- ja rajoonikomiteed üldistavad süstemaatiliselt ja arutavad tööliste ja kolhoosnikute ettepanekuid ning kriitilisi märkusi, võtavad nende põhjal tarvitusele vajalikud abinõud.

Tööliste ja kolhoosnikute tööaktiivsuse suurendamiseks, nende kaasatõmbamiseks põhiliste tootmisküsimuste lahendamisele kasutavad parteiorganisatsioonid paljudes ettevõtetes, ehitustel, kolhoosides ja sovhoosides oskuslikult mitmekesiseid töövorme ja -meetodeid, nagu massilised ühiskondlikud ülevaatused ja reidid töö organiseerimise, töökohtade olukorra, masinate kasutamise kontrollimiseks, alaliselt tegutsevad tootmisnõupidamised, majanduslikud ja tootmistehnilised konverentsid, eesrindlike brigaadide päevad, sotsialistlike kohustuste täitmise vastastikune kontrollimine. Suurt tööd tehakse tööstuse ja põllumajanduse novaatorite kogemuste üldistamiseks ja juurutamiseks.

Noorsoo kasvatamisel töölisklassi revolutsiooniliste ja tööalaste traditsioonide vaimus etendavad tähtsat osa ettevõtetes, kolhoosides, ameti- ja õppeasutustes korraldatavad kohtumised Oktoobrirevolutsiooni, kodusõja ja Suure Isamaasõja veteranidega, kuulsate tootmise eesrindlastega. Tööliste ja kolhoosnikute hulgas on populaarseks saanud suulised ning heli- ja valgusajakirjad, kinoajalehed, satiirilehed, spetsiaalsed «kaevuritelevii-

sori» programmid, kultuuri-õhtuülikoolid ja paljud teised massilise poliitilise töö vormid.

Kõik see rikastab märksa poliitilise agitatsioonitöö sisu, suurendab töötajate huvi parteiorganisatsioonide poolt korraldatavate ürituste vastu, avaldab positiivset mõju oblasti rahvamajandusplaanide täitmisele.

Ühtlasi aga märkis NLKP Keskkomitee, et Stalino oblasti parteiorganisatsioonis esineb veel ikka tõsiseid puudusi massilise poliitilise töö korraldamisel. Edusammud tööstuses, põllumajanduses ja kultuurielus oleksid märksa suuremad, kui kõik parteiorganisatsioonid rahvahulkades kogu aeg sügavasisulist poliitilist tööd teeksid. Paljud parteiorganisatsioonid ei kontrolli pidevalt poliitilise agitatsioonitöö sisu, hoolitsevad vähe selle mõjukuse ja operatiivsuse eest. Partei oblastikomitee ei ilmuta vajalikku sihikindlust töötajate kommunistliku kasvatamise mitmekesiste vormide ja meetodite kasutamisel, ei võta tarvitusele vajalikke abinõusid mõnedes oblasti parteiorganisatsioonides omandatud väärtuslike kogemuste laialdaseks levitamiseks.

Meie maa elu tähtsate sündmuste, rahvusvahelise olukorra küsimuste, partei ja valitsuse otsuste selgitamine töölistele ja kolhoosnikutele ei ole mõnikord õigeaegne, populaarne ja veenev. Vähe kasutatakse ettekannetes ja vestlustes kujukaid, elust võetud fakte ja näiteid, mis aitaksid kuulajatel paremini partei poliitikat mõista. Agitatsioonitööl on sageli deklaratiivne, pinnapealne ja formaalne iseloom, see ei ole seotud antud ettevõtte või kolhoosi konkreetsete ülesannetega, ei ole suunatud töös tekkivatest raskustest jagusaamisele, töödistsipliini kõvendamisele; seetõttu ei avalda see mõnikord tootmisülesannete täitmisele vajalikku mõju.

Ikka on veel nõrk massiline poliitiline töö õistes vahetustes ning äärelinnade ja kaugete asustatud punktide elanikkonna hulgas. Poliitilist agitatsioonitööd korteriteś ja ühiselamutes organiseeritakse ebaregulaarselt, kampaanialikult. Paljud agitpunktid ei tööta. Mõned juhtivad töötajad on nõrgalt seotud ettevõtete kollektiividega — töölistega, teenistujatega, tehnilise ala intelligentsiga — ja ei tee töötajate hulgas pidevat massilist poliitilist tööd.

Agitatsioonitöös ei arvestata küllaldaselt Lenini juhendit, et agitaatori meisterlikkus seisab oskuses auditoo-

riumiga kontakti luua, teda kõige paremal viisil mõjutada, igal konkreetsel juhul eesmärki seada ja selle saavutamist taotleda. Mõnikord ei ole rahvahulkades tehtav agitatsioonitöö konkreetne ega sihikindel.

Paljud parteiorganisatsioonid, agitaatorid, lektorid, kõnelejad võitlevad nõrgalt kolkapoliitika, ahnitsemise, üldriiklike huvide ignoreerimise avalduste vastu, ei loo vajalikku avalikku arvamust isikute suhtes, kes rikuvad töö- ja tootmisdistsipliini, sotsialistliku ühiselu reegleid. Paljudel juhtudel lähevad nad vaikides mööda rahva vara riisumise, joomise, töölt puudumise faktidest, ei reageeri mõnikord õigeaegselt ja teravalt kodanliku ideoloogia avaldustele, mitmesugustele kuulujuttudele, laimule, mida levitavad vaenulikud ja filisterlikud elemendid.

Mõned maa-parteiorganisatsioonid ei koonda massilises poliitilises töös vajalikku tähelepanu sellele, et lahendada kolhoosikorra edasiarendamise põhiküsimused, nagu põllumajanduslike kultuuride saagikuse tõstmine, ühisloomakasvatuse igakülgne arendamine ja selle produktiivsuse tõstmine, toodanguühikule langeva töökulu vähendamine, põllunduskultuuri tõstmine, masinate ratsionaalne kasutamine, kolhooside jagamatute fondide suurendamine, kolhoosidevaheliste ettevõtete ehitamine, eesrindlike kogemuste tundmaõppimine ja levitamine. Reas kolhoosides korraldatakse harva loenguid ja kõnesid, puudub raadio, on halvasti organiseeritud filmide näitamine ja isetegevusringide töö. Ajalehed ja ajakirjad toimetatakse paljudesse kolhoosidesse, brigaadidesse ja farmidesse suure hilinemisega.

Üheks massilises poliitilises töös esinevate tõsiste puuduste peamiseks põhjuseks on asjaolu, et paljudes parteiorganisatsioonides on ebarahuldavalt korraldatud agitaatorite valik, paigutamine ja kasvatamine, puudub pidev kontroll agitaatorite, lektorite, kõnelejate tegevuse üle, nende abistamine ei ole süstemaatiline.

NLKP Keskkomitee tegi partei Stalino oblastikomiteele ettepaneku tarvitusele võtta abinõud oblasti parteiorganisatsioonis omandatud positiivsete massiilise poliitilise töö kogemuste fikseerimiseks ja laialdaseks levitamiseks, samuti ka käesolevas otsuses märgitud tõsiste puuduste kõrvaldamiseks.

NLKP Keskkomitee peab kõigi partei- ja komsomoliorganisatsioonide esmajärgulise tähtsusega ülesandeks

põhjalikult tundma õppida ja selgitada N. S. Hruštšovi ettekannet partei XXI kongressil NSV Liidu rahvamajanduse arendamise kontrollarvudest aastaiks 1959—1965, NLKP ajaloolise XXI erakorralise kongressi otsuseid, arendada igakülgset parteipoliitilist tööd rahvahulkades, et mobiliseerida kõik rahva jõud nende otsuste elluviimisele, NSV Liidu rahvamajanduse arendamise seitsme aasta plaani täitmisele ja ületamisele.

Selleks tuleb laialdaselt kasutada kõiki massilise poliitilise töö vorme, nagu töötajate koosolekud, vestlused, ettekanded, loengud, trükisõna, kino, raadio, televisioon ja kultuurhariduslikud asutused.

NLKP Keskkomitee kohustas ajalehtede ja ajakirjade toimetajaid ning kirjastuste direktoreid tagama NLKP XXI kongressi otsuste ja dokumentide põhjaliku valgustamise, üldistama kongressi materjalide propageerimise positiivseid kogemusi, avaldama artikleid ja materjale, välja andma raamatuid, populaarseid brošüüre, näitlikke õppevahendeid, mis on pühendatud põhilistele teooria-probleemidele ja seitsme aasta plaani praktilistele ülesannetele. Kogu selle töö eesmärgiks peab olema parteiorganisatsioonide abistamine töörahva mobiliseerimisel partei XXI kongressi otsuste elluviimisele.

NSV Liidu Kultuuriministeeriumile tehti ettepanek välja lasta NLKP XXI kongressi otsuste propageerimiseks ja elluviimiseks populaarteaduslikke filme ja kinokroonika žurnaale.

NLKP Keskkomitee kohustas NSV Liidu Ministrite Nõukogu Riiklikku Raadio- ja Televisioonikomiteed:

korraldama kesk- ja kohalikus raadios loengute ja vestluste sarju NLKP XXI kongressi materjalide, teooria-probleemide ja kongressil seatud praktiliste ülesannete selgitamiseks, kasutama autoritena paremaid agitaatoreid ja propagandiste, teadlasi, partei- ja nõukogude töötajaid, ajakirjanikke, kunstitegelasi;

organiseerima raadio kesksaadetes regulaarsed saated vabariikide, kraide ja oblastite elu ja seitsme aasta plaaniga avanevate arenguperspektiivide näitamiseks;

transleerima televisiooni kaudu süstemaatiliselt spetsiaalseid programme, televisioonifilme ja muid saateid, mis kujukalt ja veenvalt näitaksid nõukogude rahva konkreetseid edusamme ja suurejoonelisi perspektiive seoses NLKP XXI kongressi otsuste elluviimisega.

Üleliidulise Poliitiliste ja Teadusalaste Teadmiste Levitamise Ühingu juhatusele ja tema kohalikele osakondadele tehti ettepanek astuda samme selleks, et parandada kõigi ühingu liikmete tööd nende teooriaküsimuste ja praktiliste ülesannete selgitamisel, mis NLKP XXI kongress partei ja rahva ette seadis.

NLKP Keskkomitee tuletas parteiorganisatsioonidele meelde, et NLKP XXI kongressi ajalooliste otsuste selgitamine ei ole lühiajaline kampaania, vaid on pikema ajajärgu põhiülesanne. Selle ülesande täitmisest peavad osa võtma kõik kommunistid ja kõigepealt parteiaktiiv.

NLKP Keskkomitee juhtis parteiorganisatsioonide tähelepanu sellele, et tingimustes, kus meie maa on jõudnud oma arengu uude, väga tähtsasse perioodi — kommunistliku ühiskonna laiahaardelise ehitamise perioodi, omandavad töörahva kommunistliku kasvatamise, massilise poliitilise töö küsimused esmajärgulise tähtsuse, muutuvad kesksteks küsimusteks partei-, nõukogude, komsomoli-, ametiühingu- ja teiste ühiskondlike organisatsioonide tegevuses.

Kommunismi ehitamine on orgaaniliselt seotud kõigi kodanike teadlikkuse pideva tõstmisega, töörahva ja eriti noorsoo kasvatamisega kommunistliku moraali, töösse ja oma ühiskondlikku kohusesse õige suhtumise vaimus.

Massilise poliitilise töö põhiülesanne seisab selles, et sügavalt selgitada, kui tähtsad on nõukogude rahva suured võidud, mis tähistavad partei leninliku joone võidukäiku, esile tuua kommunistliku ülesehitustöö suurejoonelised perspektiivid, innustada töötajaid edukalt täitma NLKP XXI kongressi ajaloolisi otsuseid. Kogu ideelisel kasvatustööl ja massilisel poliitilisel tööl peab olema konkreetne, sihikindel iseloom, see peab kaasa aitama nõukogude rahva mobiliseerimisele, tema jõupingutuste suurendamisele võitluses NSV Liidu rahvamajanduse arendamise seitsme aasta plaani ülesannete elluviimise eest, 1959. aasta — seitseaastaku esimese aasta — plaani täitmise ja ületamise eest.

Parteiorganisatsioonid, propagandistid ja agitaatorid peavad selges ja arusaadavas vormis töörahvale selgitama, mis on kommunism, missuguseid suuri hüvesid ta toob rahvale, nad peavad aktiivselt toetama ja kõigiti arendama kommunismi võrseid. On tarvis, et kõik nõukogude inimesed endale põhjalikult selgeks teeksid, et

kommunistlikke ideaale saab ellu viia üksnes ühiskonna materiaalsete ja vaimsete hüvede külluse tingimustes, nende tingimuste loomises aga etendab esmajärgulist tähtsust metalli, masinate, nafta, söe, elektrienergia, teravilja, liha, või, riietuse ja jalatsite tootmise suurendamine ning elamuehituse laiendamine.

Propagandistide ja agitaatorite tähtsaimaks kohustuseks on viia iga töötaja teadvuseni, et ülesande — kõige arenenumatele kapitalistlikele maadele järele jõuda ja neist ette minna saaduste tootmises iga elaniku kohta — saab edukalt lahendada ainult siis, kui me saavutame kõrgema tööviljakuse. On tarvis töötajatele süstemaatiliselt selgitada, et seitsme aasta plaani täitmine ja ületamine on uus suur samm teel kommunismi poole, et kõigi majandusharude uus tõus ja selle baasil rahva elatustaseme tunduv tõstmine oleneb töölisklassi, kolhoositalurahva ja intelligentsi jõupingutustest, iga nõukogude inimese kõrge viljakusega tööst.

Massilise poliitilise töö edu tagatiseks on tema tihedam sidumine eluga, praktiliste ülesannetega. Tööstusettevõtete parteiorganisatsioonid peavad korraldama poliitilise agitatsioonitöö nii, et tagada toodanguplaanide ilmtingimatu täitmine iga ettevõtte, tsehhi, brigaadi poolt, iga töölise poolt, tagada rütmiline töö, tööviljakuse igakülgne kasv, toodangu kvaliteedi paranemine ja omahinna alanemine, vahendite ja materjalide range kokkuhoid, tootmise laialdane mehhaniseerimine ja automatiseerimine, uue tehnika kasutuselevõtmine ja parem ärakasutamine, eesrindlike kogemuste propageerimine ja juurutamine.

Maa-parteiorganisatsioonidel tuleb peatähelepanu koondada sellele, et selgitada ja ellu viia NLKP XXI kongressi juhendid ja NLKP Keskkomitee detsembripleenumi otsus «Põllumajanduse arendamise tulemused viimase viie aasta jooksul ja põllumajandussaaduste tootmise edasise suurendamise ülesanded». On tarvis intensiivsemalt võidelda selle eest, et jätkuks kõigi põllumajanduskultuuride saagikuse tõus, et kasvaks ühisloomade arv ja nende produktiivsus, et kolhoosides ja sovhoosides loodaks kindel söödabaas eeskätt maisi külvipinna edasise laiendamise arvel, võidelda põllumajanduslike masinate hoolika ja kõige täielikuma kasutamise eest, kolhooside organisatsioonilise ja majandusliku kindlustamise eest, kolhoosi-

vahendite ja normipäevade kulutamises esinevate liialduste likvideerimise eest. Kolhoosnikutele ja samuti ka sovhooside ning remondi- ja tehnikajaamade töölistele tuleb selgitada, et põllumajanduses, nagu kõigis teisteski rahvamajandusharudes, kerkivad praegu esiplaanile töö organiseerimise ja tööviljakuse tõstmise, toodanguühiku valmistamise kulude vähendamise küsimused.

Selgitades XXI kongressi otsuseid, rahvamajanduse arendamise seitsme aasta plaani ülesandeid, peavad parteiorganisatsioonid taotlema, et töötajad teaksid mitte ainult üldarve, vaid ka seda, mis ajaks ja mida on tarvis ära teha antud ettevõttes, kolhoosis ja sovhoosis, milliseid sisemisi võimalusi ja reserve on olemas ja kuidas neid paremini ära kasutada, mis paremaid töösaavutusi materiaalselt stimuleerib. Parteiorganisatsioonide ja agitaatorite tähtsaim ülesanne seisab selles, et luua igas ettevõttes, kolhoosis, sovhoosis, asutuses loova töö ja tootmisalase tõusu õhkkond, kõigiti arendada laiade töörahva hulkade aktiivsust ja isetegevust, ulatuslikumalt arendada kriitikat ja enesekriitikat kui kindlat vahendit töös esinevate puuduste kindlakstegemiseks ja kõrvaldamiseks.

On tarvis igati levitada töökogemusi, mida on kommunistliku töö brigaadidel, kelle liikmed seavad enda ette ülesande saavutada kõrgem tööviljakus ja ühtlasi kohustuvad tõstma oma üldhariduslikku ja tehnilist taset, jõudma sotsialistliku kultuuri tippudele, leppimatult võitlema mineviku igandite vastu. Samuti on vaja ergutada teisi sotsialistliku võistluse vorme, mis tekivad tööstuses, transpordi alal, põllumajanduses ja teistes meie majanduse harudes.

Parteiorganisatsioonid on kohustatud ka edaspidi toetama ja arendama eesrindlike kolhooside, sovhooside ja rajoonide õilsat algatust, kes võtsid kohustuse täita ennetähtaegselt seitseaastaku ülesanded liha, piima ja teiste põllumajandussaaduste toodangu suurendamise alal ja kes alustasid suurepärast liikumist, mille eesmärgiks on lähematel aastatel Ameerika Ühendriikidele järele jõuda loomakasvatussaaduste tootmises iga elaniku kohta.

Eesrindlike kogemuste levitamisele tööstuses, põllumajanduses ja transpordi alal tuleb ulatuslikumalt kaasa tõmmata tootmisnovaatoreid. Sagedamini on tarvis praktiseerida vestlusi ja populaarseid loenguid novaatorite kogemustest, näidata tehnilisi ja agrotehnilisi filme, kor-

raldada ekskursioone paremateesse ettevõtetesse, tsehhidesse, brigaadidesse, farmidesse.

NLKP Keskkomitee kohustas parteiorganisatsioone tugevdama tööd töötajate kasvatamiseks kollektivismi ja tööarmastuse vaimus, ühiskondliku kohuse mõistmise, sotsialistliku internatsionalismi ja patriotismi vaimus, kommunistliku moraali õilsatest printsiipidest kinnipidamise vaimus. Erilist tähelepanu tuleb pöörata intensiivsemale võitlusele inimeste teadvuses säilinud kapitalismi igandite ja kõigepealt selliste häbiväärsete nähtuste vastu, nagu üleolev suhtumine ühiskondlikult vajalikusse töösse ja töödistsipliinisse, sotsialistliku omandi riisumine, joomine, huligaansus, altkäemaksu võtmine, spekulatsioon. On tarvis pidada leppimatut võitlust mitmesuguste kodanliku ideoloogia avalduste vastu, energiliselt paljastada igasuguseid kõrvasosistajaid, keelepeksjaid, kuulujuttude ja nõukogudevastaste väljamõeldiste levitajaid.

Tuleb astuda vajalikke samme teaduslik-ateistliku propaganda paremustamiseks.

NLKP Keskkomitee kohustas parteiorganisatsioone pöörama erilist tähelepanu massilise poliitilise töö tugevdamisele mahajäävates ettevõtetes, kolhoosides ja sovhoosides, tugevdama mahajäävaid töölõike kvalifitseeritud kaadriga, heade organisaatoritega. Tarvis on tõsta partei-algorganisatsioonide vastutust tootmises valitseva olukorra eest, rahvamajandusplaanide täitmise eest.

NLKP Keskkomitee juhtis parteiorganisatsioonide tähelepanu vajadusele taotleda, et juhtivad töötajad võtaksid vahetult osa poliitilisest agitatsioonitööst, sest see on üks tähtsamaid tingimusi, mis tagab partei eduka tegevuse kogu töörahva kasvatamisel. Aktiivne, pidev side massidega peab olema tõsiseks kriteeriumiks iga juhtija töö hindamisel.

Juhtivate töötajate kaasatõmbamiseks aktiivsele osavõtule poliitilisest agitatsioonitööst peab NLKP Keskkomitee vajalikuks:

et juhtivad partei-, nõukogude, ametiühingu-, komsomoli- ja majandusorganisatsioonide töötajad süstemaatiliselt esineksid töörahva ees poliitiliste kõnedega. Partei oblasti-, linna- ja rajoonikomiteede sekretärid ja partei-algorganisatsioonide sekretärid peavad siin isiklikult eeskujuks olema;

et mitmesuguste kaubanduse, hariduse, tervishoiu ja

kommunaalse teenindamise organisatsioonide ja asutuste juhtijad kõrvuti poliitiliste kõnedega esineksid sagedamini elanikkonna ees ka nende poolt juhitavate asutuste ja ettevõtete töö küsimustes;

et parteikomiteed sagedamini arutaksid massilisest poliitilisest tööst parteiaktiivi osavõtmise küsimusi, teeksid kokkuvõtteid juhtivate töötajate esinemistest elanikkonna ees, arvestaksid ja õpiksid tundma töötajate ettepanekuid ja märkusi, võtaksid nendega seoses tarvitusele praktilisi abinõusid. Kõnelejaid tuleb regulaarselt informeerida tähtsamatest kommunistliku ülesehitustöö teooria ja praktika küsimustest, NSV Liidu rahvusvahelisest olukorrast;

soovitada parteiorganisatsioonidel kasutada kogemusi, mis on omandatud Stalino oblastis, kus Stalino Rahvamajanduse Nõukogu juhtivad töötajad ja spetsialistid esinevad tööstusettevõtete ja ehituste töötajate ees perioodiliselt aruannetega Rahvamajanduse Nõukogu tööst. Edaspidi on tarvis laialdasemalt praktiseerida juhtivate töötajate ja spetsialistide esinemisi töörahva ees tootmisküsimustes, üldpoliitilistes ja teaduslik-tehnilistes küsimustes.

NLKP Keskkomitee peab parteiorganisatsioonide väga tähtsaks ülesandeks paremustada agitaatorite valikut, paigutamist ja kasvatamist. Selleks on tarvis:

tagada agitaatorite hoolikas väljavalimine kõige paremini ettevalmistatud kommunistide, kommunistlike noorte, tootmise eesrindlaste, haritlaste, juhtivate töötajate hulgast. Koondada paremad agitaatorid otsustavatesse tootmislõikudesse. Taastada parteibüroode istungitel ja parteikoosolekutel agitaatorite kinnitamise ja nende aruannete arutamise praktika; vältida agitaatorite koormamist teiste ülesannetega;

regulaarselt informeerida agitaatoreid tähtsamatest sise- ja välispoliitika küsimustest, majandusliku ja kultuurilise ülesehitustöö plaanide täitmise käigust, õpetada agitaatoritele oskust sügavalt analüüsida elus kulgevaid protsesse, siduda partei poliitikat konkreetsete ülesannetega, mis seisavad ühe või teise ettevõtte, kolhoosi, asutuse kollektiivi ees. Pidada vajalikuks, et agitaatorite ees süstemaatiliselt esineksid partei oblasti-, linna- ja rajoonikomiteede esimesed sekretärid, oblastite, linnade ja rajoonide töörahva saadikute nõukogude täitevkomiteede esimehed, majandusorganisatsioonide juhtivad töötajad;

regulaarselt korraldada agitaatorite seminare mitmesugustes massilise agitatsioonitöö sisu ja metoodika küsimustes. Praktiseerida agitaatorite seminaride korraldamist vahetult eesrindlikes ettevõtetes, kolhoosides ja sovhoosides, kelledel on massilise poliitilise töö positiivseid kogemusi;

perioodiliselt korraldada linna või rajooni, samuti ka tööstus- või põllumajandusharu ulatuses agitaatorite koosolekuid, kus laialdasemalt praktiseerida agitatsioonitöö positiivsete kogemuste vahetamist;

märkides, et Leningradi, Stalino, Aserbaidžani, Sverdlovski ja rea teiste parteiorganisatsioonide kogemused agitaatorite koolide loomise alal on ennast õigustanud, soovitada parteiorganisatsioonidel laialdaselt kasutada seda agitaatorite õppimise vormi. Koolide õppeprogrammid tuleb kinnitada parteikomitee büroo istungil, kusjuures on tarvis arvestada iga linna, rajooni, ettevõtte või kolhoosi iseärasusi;

kindlaks määrata, et agitkollektiivide juhatajateks võivad peale parteiorganisatsioonide sekretäride olla ka teised paremini ettevalmistatud kommunistid parteiaktiivi hulgast. Partei linna- ja rajoonikomiteedel tuleb regulaarselt kokku kutsuda agitkollektiivide juhatajate nõupidamisi ja seminare, kus praktiseerida kogemuste vahetamist, arutada agitatsioonitöö metoodika küsimusi, töötajate hulgas peetavate järjekordsete ettekannete ja vestluste teemasid;

panna poliitharidusmajade ja -kabinettide peale agitaatorite abistamine vajaliku kirjanduse ja materjalide valikul, agitaatoritele grupiviisiliste ja individuaalsete konsultatsioonide organiseerimine, massilise poliitilise töö positiivsete kogemuste üldistamine ja levitamine.

Parteiorganisatsioonide ja agitaatorite abistamiseks massilise poliitilise töö korraldamisel tegi NLKP Keskkomitee oma otsuses NLKP Keskkomitee propaganda- ja agitatsiooniosakonnale ning Riiklikule Poliitilisele Kirjastusele ülesandeks perioodiliselt välja anda populaarset «Agitaatori raamatukogu» nii agitatsioonitöö praktika küsimustes kui ka tähtsamates üldpoliitilistes küsimustes. Brošüüride autoritena tuleb laialdasemalt kasutada parteitöötajaid, kirjanikke, agitaatoreid, tööstuse ja põllumajanduse spetsialiste.

Ajakirja «Agitator» toimetusel soovitati koondada pea-

tähelepanu agitaatorite abistamisele NLKP XXI kongressi ajalooliste otsuste ja materjalide ning seitsme aasta plaani ülesannete selgitamisel ja propageerimisel, samuti Nõukogude Liidu sise- ja rahvusvahelise olukorra selgitamisel. Sagedamini tuleb avaldada artikleid ja rubriike konkreetsete faktide ja arvudega, mis näitavad sotsialistliku süsteemi üleolekut kapitalistlikust süsteemist ning töörahva hulkade loova aktiivsuse ja algatusvõime kasvu. Laialdaselt on tarvis valgustada parteiorganisatsioonide, agitkollektiivide ja agitaatorite kogemusi massilise poliitilise töö alal. Rohkem kasutada ajakirja kaastöölistena kohalikke töötajaid.

Ajalehe «Pravda» ning ajakirjade «Partiinaja Žizn» ja «Agitator» toimetustele tehti ülesandeks valgustada Stalino oblasti parteiorganisatsiooni kogemusi massilise poliitilise töö alal.

NLKP Keskkomitee kohustas parteiorganisatsioone astuma samme oblasti-, linna- ja rajoonilehtede ning ettevõtete ja asutuste ajalehtede osatähtsuse tõstmiseks töötajate poliitilisel kasvatamisel, massilise poliitilise töö olukorra ja positiivsete kogemuste valgustamisel. Regulaarselt tuleb ajalehtedes avaldada materjale agitaatorite abistamiseks. Ajalehtedele kaastöö tegemisele on tarvis laialdaselt kaasa tõmmata mittekoosseisulist aktiivi, rohkem avaldada töötajate kirju.

Parteiorganisatsioonidel soovitati massilise poliitilise töö korraldamisel töötajate keskel loovalt kasutada kõiki mitmekesiseid elus läbiproovitud poliitilise agitatsioonitöö vorme ja meetodeid — ettekandeid, ajalehtede ettelugemist, poliitinformatsioone, vestlusi ja muid vorme — ning igati toetada uusi väärtuslikke algatusi. Erilist tähelepanu tuleb pöörata vestlustele kui ühele tähtsamale ja arusaadavamale poliitilise agitatsioonitöö vormile, mis annab võimaluse õigeaegselt reageerida elanikkonda erutavatele küsimustele. Juhtivatel töötajatel, agitaatoritel tuleb sagedamini korraldada sundimatuid, südamlikke vestlusi töötajatega nende töö- ja elukohas, sealjuures mitte mööda minnes teravatest, aktuaalsetest küsimustest, andes neile õiged ja selged vastused, tähelepanelikult reageerides elanikkonna vajadustele.

Tuleb taotleda, et agitaator ei piirduks üldrahvalike ülesannete, partei ja valitsuse otsuste formaalse selgitamisega, vaid sihikindlalt võitleks nende elluviimise eest,

näitaks isiklikku eeskuju töös, üldriiklike huvide mõistmises.

NLKP Keskkomitee kohustas Ukraina Kommunistliku Partei Stalino Oblastikomiteed võtma tarvitusele abinõud selleks, et poliitilist tööd tehtaks süstemaatiliselt elanikkonna kõigi kihtide hulgas. Selleks on tarvis:

tagada diferentseeritud poliitilise agitatsioonitöö korraldamine töötajate — tööstusettevõtete tööliste, ehitajate, kolhoosnikute, haritlaste keskel, arvestades sealjuures tootmisala iseloomu, antud kollektiivi meeleolu ja vajadusi, inimeste ettevalmistustaset, samuti rahvust ja mitmesuguste elanikkonna gruppide (naised, noored, perekonnaliikmed jne.) teisi iseärasusi;

paremustada massilist poliitilist tööd öiste vahetuste tööliste keskel. Juhtivatel partei-, majandus-, ametiühingu- ja komsomolitöötajatel on tarvis regulaarselt külastada öiseid vahetusi ja viia seal läbi vajalikku tööd. Tööliste puhketundidel (päeval) korraldada sagedamini loenguid, ettekandeid, näidata filme, korraldada kunstilise isetegevuse ettekandeid jne.;

väljaspool linnu elavate tööstustööliste keskel massilise poliitilise töö korraldamiseks määrata spetsiaalsed agitaatorid. Varustada töölisrongid ajalehtede ja ajakirjadega, väikeste raamatukogudega, kultuuritarvetega, aga samuti nad ka radiofitseerida. Suunata asulatesse, kus need töölised elavad, agitatsiooni- ja kultuuribrigaade, rändkinosid, raamatukandjaid;

parandada massilise poliitilise töö korraldamist kaugetes brigaadides, loomakasvatusfarmides ja põllulaagrites viibivate kolhoosnikute hulgas ning mehhanisaatorite hulgas, eriti tähtsamate põllumajanduslike tööde perioodil;

tõsta töötajate elukohas tehtava massilise poliitilise töö taset. Selle töö keskuseks peavad olema alaliselt tegutsevad agitpunktid ettevõtetes, kolhoosides, suurtes elumajades, ühiselamutes ja töölisasulates. Organiseerida klubides, kultuurimajades, punanurkades, agitpunktides nõuandelauad ning organiseerida valve nendest agitaatoritest, kes ise või vastava ala töötajate abiga võiksid töötajatel tekkivatele küsimustele vastata;

saavutada ühiselamutes tehtava töö paremustamine. Neis peavad olema hästi sisustatud punanurgad, raadio, ajalehed ja ajakirjad, lauamängud. Tööks ühiselamutes valida hästi ettevalmistatud kommuniste ja kommunistlikke

noori, samuti ka tööveterane. Tagada ühiselamute kasvatajate hoolikas valik. Soovitada partei-algorganisatsioonidel kinnitada kasvatajad parteibüroo istungitel.

NLKP Keskkomitee juhtis parteiorganisatsioonide tähelepanu vajadusele süstemaatiliselt korraldada tööliste ja kolhoosnikute koosolekuid. Koosolekutel sagedamini arutada ettevõtete, kolhooside, asutuste, elamuehituse ja kultuurilise ning elutarbelise teenindamisega tegelevate kollektiivide tootmistöö küsimusi, aga samuti ka üldpoliitilisi küsimusi. Suurendada koosolekute mõju, tagada süstemaatiline kontroll arutatud küsimustes vastuvõetud otsuste ning töötajate kriitiliste ettepanekute ja soovide elluviimise üle. Praktiseerida ametiühingu- ja majandusorganisatsioonide juhtivate töötajate ning kolhooside juhatuste aruandeid eelmiste koosolekute otsuste täitmise kohta.

NLKP Keskkomitee peab parteiorganisatsioonide väga tähtsaks ülesandeks noorte keskel tehtava kasvatustöö otsustavat tugevdamist. Pöörata peatähelepanu noorte kasvatamisele töölisklassi kangelaslike traditsioonide najal, töö ja oma elukutse armastamise vaimus, nõukogude patriotismi ja rahvaste sõpruse vaimus. Arendada noormeestes ja neidudes üllaid moraalseid omadusi. Taotleda kõigi noorte mees- ja naistööliste, mees- ja naiskolhoosnikute kaasatõmbamist massilistele ühiskondlikele üritustele. Parandada kasvatustööd kooli- ja üliõpilasnoorsoo hulgas, suunata see töö nende abinõude edukale elluviimisele, mis partei ja valitsus on kindlaks määranud kooli ja elu sidemete tugevdamiseks ning meie maa haridussüsteemi edasiarendamiseks.

NLKP Keskkomitee kohustas parteiorganisatsioone rohkem hoolitsema puhkepäevadel ja pühadel töötajate hulgas poliitilise ja kultuurharidusliku töö tegemise eest. Nendel päevadel tuleb praktiseerida juhtivate töötajate esinemisi töörahva ees, kohtumisi teaduse, kirjanduse ja kunstitegelastega, tootmisnovaatoritega, rahvapidusid väljakutel, parkides, haljasaladel, spordivõistlusi, tööliste ja teenistujate kollektiivseid linnast väljasõite, millest võtavad osa juhtivad töötajad, jne.

Tarvis on tõsta klubide, kultuurimajade ja teiste kultuurhariduslike asutuste osatähtsust töötajate hulgas massilise poliitilise töö korraldamisel, eriti maal. Klubid, kultuurimajad, raamatukogud peavad propageerima partei

poliitikat ja otsuseid, teaduse ja tehnika saavutusi, levitama tootmise eesrindlaste kogemusi, ilmutama algatusvõimet külade ja töölisasulate heakorrastamise ja haljastamise tööde organiseerimisel jne. On tarvis, et iga kultuuripalee ja maa-kultuurimaja muutuks töölis- ja maaklubide metoodiliseks keskuseks.

Partei-, ametiühingu- ja komsomoliorganisatsioonidel, Kultuuriministeeriumil ja tema kohalikel organitel tuleb tagada kunstilise isetegevuse igakülgne edasiarenemine, sellest tööliste, kolhoosnikute ja haritlaste laialdane osavõtmine. On tarvis saavutada, et igas klubis, kultuuripalees oleksid loodud näite-, koori-, muusikakollektiivid. Äratada uuesti ellu isetegevuslike rahvateatrite loomise hea praktika. Suurendada kutseliste teatrite, filharmooniate ja muude kunstiasutuste kui šeffide abi kunstilise isetegevuse kollektiividele.

NLKP Keskkomitee soovitas parteiorganisatsioonidel mitmekesistada ja konkretiseerida näitlikku agitatsiooni, näitliku agitatsiooni vahenditega laialdaselt propageerida NSV Liidu rahvamajanduse arendamise seitsme aasta plaani, sotsialistliku võistluse eesrindlaste saavutusi, tootmisnovaatorite töökogemusi ja -meetodeid. Kasutada neil eesmärkidel laialdasemalt ära plakateid, üleskutseid, spetsiaalseid kilpe ja stende, näitajatetahvleid, töökuulsuse lehti, välklehti, satiirilehti, valgus- ja kinoajalehti ning teisi vorme.

Nõukogude Kunstnike Liidule ja Kunstikirjastusele tehti ülesandeks ette valmistada ja välja lasta sari värvirikkaid poliitilisi plakateid ja diagramme, mis tooksid esile seitsme aasta plaani ülesanded ja NSV Liidu rahvamajanduse arendamise tulevikuperspektiivid. Anda aktuaalsetel teemadel süstemaatiliselt ja suurtes tiraažides välja ROSTA * akende tüüpi plakateid, tekstidega ja ilma (tekstide trükkimiseks kohapeal), samuti ka värviküllaseid makette seinalehtede, satiirilehtede, töökuulsuse lehtede, välklehtede jne. jaoks.

---

* Российское телеграфное агентство.

INTERNAATKOOLIDE ARENDAMISE ABINÕUDEST AASTAIKS 1959—1965

NLKP Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu määrus (mai 1959)

NLKP XXI kongress tunnistas otstarbekohaseks tunduvalt laiendada internaatkoolide võrku, millised koolid peavad kõrgemal tasemel lahendama igakülgselt arenenud, haritud kommunismiehitajate ettevalmistamise ülesandeid. Internaatkoolides tuleb luua kõige soodsamad tingimused õpilastele igakülgse üldise ja polütehnilise keskhariduse andmiseks, õppimise ühendamiseks ühiskondlikult kasuliku tööga, kõrgete kõlbeliste omaduste kasvatamiseks kooliõpilastes, hea füüsilise ja esteetilise arenemise tagamiseks ning ettevalmistamiseks praktiliseks tööks mitmesugustes rahvamajandusharudes.

NLKP Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu võtsid vastu määruse «Internaatkoolide arendamise abinõudest aastaiks 1959—1965». Määruses öeldakse, et oma olemasolu lühikese aja jooksul on internaatkoolid võitnud meie maa töötajate laialdase tunnustuse ning on praktiliselt tõestanud, et nad kujutavad endast kõige õnnestunumat vormi laste kasvatamiseks ja õpetamiseks kommunistliku ühiskonna ehitamise tingimustes. Järjest rohkem lastevanemaid soovib anda oma lapsi nendesse koolidesse. Kuid internaatkoolide arv suureneb aeglaselt, nende koolide praegune võrk ei rahulda elanikkonna vajadusi, reas kohtades aga ei täideta internaatkoolide ehitamise plaane.

Selleks et edasi arendada internaatkoole kui niisugust uut tüüpi õppe- ja kasvatusasutusi, mis peavad näitama kõrget eeskuju õpilaste kommunistlikul kasvatamisel ning õpetamise ja tootliku töö oskuslikul ühendamisel, tunnistasid NLKP Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu vajalikuks suurendada õpilaste arvu internaatkoolides seitseaastaku lõpuks (1965. aastal) 2,5 miljonini.

Määrati kindlaks internaatkoolide kasvandike kontingendid aastate ja liiduvabariikide järgi, samuti Teedeministeeriumi süsteemis.

Tervikuna suureneb meie maal internaatkoolide õpilaste arv 1965. aastal internaatkoolide õpilaste praeguse arvuga võrreldes 14-kordseks. Edaspidi kasvab internaatkoolide arv järjest rohkem, et tulevikus võiksid kõik soovijad kasvatada oma lapsi nendes koolides.

NSV Liidu Riiklik Plaanikomitee, liiduvabariikide ministrite nõukogud, samuti NSV Liidu Teedeministeerium peavad plaanis aastaiks 1959—1965 ette nägema kapitaalmahutused internaatkoolide ehitamiseks ulatuses, mis tagab nende koolide jaoks määratud õpilaste kontingendi äramahutamise.

Liiduvabariikide ministrite nõukogudele tehti ülesandeks sisse võtta liiduvabariikide rahvamajanduse arendamise plaanide näitajate loetelusse aastaiks 1959—1965 uued õpilaskohad internaatkoolide õppehoonetes ja ühiselamutes.

Liiduvabariikide kommunistlike parteide keskkomiteed, partei oblasti- ja kraikomiteed, liiduvabariikide ja autonoomsete vabariikide ministrite nõukogud, oblastite ja kraide täitevkomiteed peavad välja töötama ja kinnitama internaatkoolide arendamise abinõud aastaiks 1959—1965. Plaanides tuleb sealjuures ette näha internaatkoolidele õppe-, elu- ja abihoonete ehitamine ning olemasolevate sobivate ruumide ja vabanevate administratiivhoonete ümberehitamine selleks otstarbeks. Samuti tuleb tagada, et maakohtades ehitataks internaatkoolide pedagoogidele kortereid normide alusel, mis valitsuse otsustes on ette nähtud üldhariduslike koolide jaoks.

NLKP Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu kiitsid heaks nende eesrindlike kolhooside initsiatiivi, kes ehitavad internaatkoole omal kulul. Liiduvabariikide kommunistlike parteide keskkomiteede, NLKP oblasti- ja kraikomiteede ülesandeks on seda väärtuslikku algatust toetada ja levitada, liiduvabariikide ministrite nõukogud aga peavad osutama kolhoosidele internaatkoolide ehitamisel vajalikku abi, korraldama, et kolhoosidele müüdaks selleks ehitusmaterjale ja inventari.

Liiduvabariikide kommunistlike parteide keskkomiteedele ja ministrite nõukogudele soovitatakse, et nad kohalikke olusid ja võimalusi arvesse võttes arutaksid läbi ja otsustaksid küsimuse lastekodude järkjärgulisest reorganiseerimisest internaatkoolideks aastate 1959—1965 jooksul. Internaatkoolideks reorganiseeritavatele lastekodudele õppehoonete, ühiselamute ja abihoonete ehitamise abinõud tuleb võtta internaatkoolide võrgu rajamise ja arendamise ühisesse plaani. Internaatkoolide õpilaste suhtes, kellel ei ole vanemaid, kehtivad samad soodustused, mis on ette

nähtud lastekodude kasvandikele nende töölesuunamisel ning kesk- ja kõrgemates õppeasutustes õppimise ajal.

NLKP Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu määrus «Internaatkoolide arendamise abinõudest aastaiks 1959—1965» aitab edaspidi paremustada õpilaste kasvatamist ja neile hariduse andmist ning ellu viia haridussüsteemi reorganiseerimist, mis on suunatud kooli ja elu sidemete tugevdamisele ning mida teostatakse vastavalt NSV Liidu Ülemnõukogu istungjärgul vastuvõetud seadusele.

TŠELJABINSKI TRAKTORITEHASE PARTEIKOMITEE TÖÖST

NLKP Keskkomitee VNFSV Büroo otsus
12. juunil 1959

NLKP Keskkomitee VNFSV Büroo märgib, et Tšeljabinski traktoritehase kollektiiv, täites partei ja valitsuse otsuseid, on teinud ära suure töö raskete roomiktraktorite ja teiste toodete konstrueerimisel ning väljalaskmisel. Tehas täidab süstemaatiliselt riiklikke plaane, viimase viie aasta jooksul on kogutoodangu maht kasvanud 43 protsendi võrra, tööviljakus on tõusnud 47 protsendi võrra.

Kõrvuti sellega on aga tehases kasutamata suured sisemised reservid toodangu väljalaskmise edaspidiseks suurendamiseks ja seitsme aasta plaani edukaks täitmiseks. Tehas jääb tehnilises mõttes maha NLKP XXI kongressi poolt püstitatud ülesannetest, tehase poolt väljalastavad traktorid ja mootorid jäävad tunduvalt maha kaasaegsetest parematest eeskujudest oma metallimahtuvuse, kütuse kulu ja tootlikkuse poolest. Nende konstruktsioonis ei ole arvestatud teaduse ja tehnika uusimaid saavutusi, üldse peaaegu ei kasutata kergeid sulameid, ökonoomse profiiliga valtsmetalle, kõrge tugevusega malmi, plastmassist detaile.

Suured puudused on tootmise tehnoloogias. Senini ei ole leidnud laialdast levikut täppisvalu ja stantsimine, domineerib metallide lõiketöötlemine. Vananenud tehnoloogia viib suurtele metallikadudele. Möödunud aasta jooksul detailide sepisteks kulutatud 78,7 tuhandest tonnist valtsmetallist on pool läinud jäätmeteks ja laastudeks. Enam kui üks kolmandik traktorite ja mootorite valmistamise

operatsioonidest ja üle 50 protsendi keevitustöödest toimub käsitsi. Enamus peale- ja mahalaadimistöödest on mehhaniseerimata.

Tehases on suured tööaja kaod. 1958. aastal läks kaduma tööseisakute, tööluuside ja palgata puhkuste tõttu 1244 tuhat inimtundi, kuid samal ajal rakendatakse suurel hulgal ületunnitööd.

Küllaldast tähelepanu ei pöörata majandusküsimustele. Praagist tekkinud kaod möödunud aasta ja käesoleva aasta I kvartali jooksul moodustasid rohkem kui 22 miljonit rubla. Kaheteistkümnest põhitootest on kuue puhul täitmata omahinna alandamise plaan, sealhulgas traktorite ja mootorite osas.

Vaatamata tehase nõrgale varustatusele uusimate kõrge tootlikkusega seadmetega ja et paljud tööpingid ja masinad on moraalselt vananenud, toimub nende moderniseerimine halvasti. 1958. aastal moderniseeriti kõigest 402 seadmeühikut või 3,7 protsenti olemasolevaist seadmeist.

Üheks peamiseks tehase tehnilise mahajäämuse ja töö ning tootmise organiseerimises esinevate tõsiste puuduste põhjuseks on ettevõtte majandusliku juhtimise madal tase. Tehase direktor sm. Kritsõn ja peainsener sm. Voitetski tegelevad puudulikult põhiliste tehniliste probleemide lahendamise ja uue tehnika juurutamisega, harva viibivad tsehhides, ei tungi sügavalt tootmise sisusse, töötavad lahus töölistest, inseneridest, konstruktoritest ja tehnoloogidest. See viis tehnilise mõtte soikumiseni, mõned insenertehnilised töötajad kaotasid huvi uue tehnika vastu, lakkasid teda uurimast ning keskendasid oma jõupingutused peamiselt administratiivsetele funktsioonidele.

Tehases on loodud kohmakas, mitmeastmeline tootmise juhtimise struktuur, on palju osakondi, sektoreid, büroosid ja gruppe, mis dubleerivad üksteist; nendest mõnede olemasolu ei ole millegagi põhjendatud.

Töö kaadriga on laostunud olukorras. Tehase insenertehniliste töötajate koosseisus on ainult 43,4 protsenti diplomeeritud spetsialiste; enamik tsehhide ülematest, nende asetäitjatest ja meistritest ei oma lõpetatud tehnilist haridust. Samal ajal on halvasti organiseeritud õppus vilunud praktikute tehniliste teadmiste tõstmiseks, alahinnatakse noorte spetsialistide üleskasvatamise ja edutamise vajadust.

Parteikomitee (sekretär sm. Ossinin), rahuldudes ma-

janduslikus töös saavutatud tulemustega, lepib tehnilise mahajäämuse ja madala tootmiskultuuriga, mobiliseerib nõrgalt parteiorganisatsiooni ja tehase kollektiivi võitlusele tehnilise progressi, tööviljakuse tõstmise ja väljalastava toodangu omahinna alandamise eest.

Parteikomitee ja paljud tsehhi parteiorganisatsioonid kontrollivad halvasti administratsiooni majanduslikku tegevust, jätavad kahe silma vahele tähtsaimad tootmistöö küsimused. Tootmise sisemiste reservide parema ärakasutamise arvel toodangu väljalaske edaspidise suurendamise ülesande lahendamisel ei ole nende töös püsivust ega järjekindlust. Parteikomitee ei ole nõudlik kaadri suhtes, lepib partei ja riikliku distsipliini rikkumistega. Üksikud juhtivad töötajad ei hinda enesekriitiliselt olukorda tehases, püüavad veeretada vastutust kõigi puuduste eest tsehhide, osakondade ja tehase tegevuses tervenisti rahvamajanduse nõukogule, kohalikele partei- ja nõukogude organitele.

Parteiorganisatsiooniline ja parteipoliitiline töö jääb ikka veel maha NLKP XXI kongressi poolt püstitatud ülesannetest. Parteikomitee ja paljud tsehhi parteiorganisatsioonid organiseerivad halvasti kõrgemalseisvate parteiorganite ja ka oma otsuste täitmist, on nõrgalt seotud massidega, nad haaravad oma mõju alla vaid väikese, kuigi aktiivsema osa töölistest ja teenistujatest. Partei-, tööliste ja ametiühingukoosolekud toimuvad sageli vajaliku ettevalmistuseta, vähe esinevad neil sõnavõttudega tölised; parteiaktiivi koosolekud toimuvad harva.

Paljude tsehhi parteiorganisatsioonide töös on suuri puudusi, enamik parteigruppe ei tegutse. Parteikomitee ei osuta vajalikku tähelepanu tsehhi parteiorganisatsioonide sekretäride valikule ja nende kasvatamisele, mille tulemusena üksikute parteiorganisatsioonide eesotsas olid kuni viimase ajani poliitiliselt ebaküpsed ja demagoogiliselt meelestatud inimesed.

Parteikomitee juhib halvasti tehase ametiühingu komiteed. Tehasekomitee (esimees sm. Fjodorov) ei kasuta täiel määral temale antud õigust osa võtta tootmise juhtimisest, organiseerib formaalselt sotsialistlikku võistlust, levitab halvasti eesrindlikke algatusi.

Parteikomitee ja tsehhi parteiorganisatsioonid ei ole veel üle saanud ideoloogilise töö alahindamisest, töötajate kommunistliku kasvatuse küsimused ei ole saanud nende tegevuses peamisteks. NLKP XXI kongressi materjalide selgi-

tamine on tehases korraldatud nõrgalt. Kontrollarvude tundmaõppimist ei seostata tehase, tsehhi konkreetsete ülesannetega. Parteiorganisatsioonid ei too töölistele, insener-tehnilistele töötajatele ja teenistujatele täiel määral nähtavale, missugust kahju tuuakse riigile vananenud masinate väljalaskmise, ebatäieliku tehnoloogia kasutamise ja töö ning tootmise mahajäänud organiseerimisega, ei näita kätte hiiglasuuri sisemisi reserve, mis on olemas toodangu väljalaske edasiseks suurendamiseks uue tehnika juurutamise, olemasolevate tootmispindade ja seadmete õige ärakasutamise näol. Harva viiakse töölistele läbi vestlusi ja ettekandeid, paljud agitaatorid ei tööta, juhtivad töötajad ei tee aktiivset poliitilist tööd. Laostunud olukorras on tööliste ja teenistujate elukohajärgne poliitiline agitatsioon.

NLKP Tšeljabinski Oblastikomitee, Tšeljabinski Linnakomitee ja Traktorozavodski Rajoonikomitee, hinnanud traktoritehase tegevust keskmiste näitajate järgi, ei tunginud sügavalt tema töösse, leppisid tõsise mahajäämusega tehnika ja tootmisökonoomika küsimustes, osutasid vähe abi tehase parteikomiteele olemasolevate puuduste kõrvaldamisel, kontrollisid halvasti tema tegevust. Oblasti, linna ja rajooni organisatsioonide juhtivad töötajad on nõrgalt seotud tehase kollektiiviga, esinevad harva poliitiliste ettekannetega partei- ja tööliste koosolekutel.

Tšeljabinski Rahvamajanduse Nõukogu ei kasuta oma töös küllaldaselt tööstuse juhtimise uue süsteemi eeliseid abi osutamiseks traktoritehasele tootmistehnoloogia täiustamise ja masinate konstruktsiooni parandamise, tehase töötajatele normaalsete töö- ja elukondlike tingimuste loomise küsimuste lahendamisel kohapeal.

NLKP Keskkomitee VNFSV Büroo **otsustab:**

1. Kohustada parteikomiteed (sm. Ossininit), tehase majandusjuhtkonda (sm. Kritsõnit) kõrvaldama käesolevas otsuses märgitud puudused parteikomitee töös ja tehase tegevuses.

Lugeda tehase parteiorganisatsiooni tähtsaimaks ülesandeks tööliste, insener-tehniliste töötajate ja teenistujate mobiliseerimist seitseaastaku ülesannete ja 1959. aasta plaani täitmisele ja ületamisele, ettevõtte tehnilise taseme tõstmist, lähemate aastate jooksul uute ökonoomsete, kõrge tootlikkusega ja vastupidavate traktorite ja diiselmootorite loomist, mis seisavad oma tehniliste ja ökonoomiliste näi-

tajate poolest kaasaegsete eeskujude tasemel, eesrindliku teaduse ja tehnika saavutuste tootmisse juurutamist, tehnoloogia edasist täiustamist, tootmisprotsesside komplekssе mehhaniseerimise ja automatiseerimise igakülgset laiendamist, seadmete moderniseerimist ja selle baasil tootmise voolumeetodi sisseseadmist. Pöörata erilist tähelepanu tehnoloogiliste protsesside paremustamisele toortükkide saamise progressiivsete meetodite laialdase juurutamise ja metallide lõiketöötluse vähendamise teel, saavutades väljalastavate toodete töömahukuse ja kaalu tunduvat alanemist.

2. Kohustada parteikomiteed ja tsehhi parteiorganisatsioone tugevdama organiseerimistööd tootmise sisemiste reservide täielikumaks ärakasutamiseks, tööviljakuse edasiseks tõstmiseks, materiaalsete, rahaliste ja töökulude kokkuhoiuks. Laiemalt arendada sotsialistlikku võistlust seitsme aasta plaani ennetähtaegse täitmise eest, luua igale töötajale tingimused oma kohustuste täitmiseks ja ületamiseks, visalt levitada tootmise eesrindlaste ja novaatorite kogemusi. Igakülgselt toetada ja arendada kommunistliku töö brigaadide ja lööktööliste liikumist, aidata igal töölisel, inseneril, tehnikul ja teenistujal kindlaks määrata oma joon võitluses NLKP XXI kongressi otsuste eduka elluviimise eest.

3. Kohustada parteikomiteed parandama tsehhi parteiorganisatsioonide ja parteigruppide juhtimist ja saavutama, et nad oleksid tsehhide, jaoskondade ja brigaadide kollektiivide tõelisteks organisaatoriteks määratud plaanide täitmisel ja ületamisel, töö- ja tootmisdistsipliini kindlustamisel.

4. Teha ettepanek parteikomiteele tõsta ametiühingu- ja komsomoliorganisatsioonide osatähtsust ja aktiivsust tehase tootmisalases tegevuses, tehnilise progressi praktilisel elluviimisel, töötajate kommunistlikul kasvatamisel ja nende kultuuriliste ning elukondlike tingimuste parandamisel.

5. Kohustada parteikomiteed ja tsehhi parteiorganisatsioone võtma tarvitusele otsustavad abinõud ideoloogilise töö paremustamiseks. Arendama partei XXI kongressi materjalide laialdast selgitamist ja tundmaõppimist tsehhides, osakondades ja tööliste ning teenistujate elukohtades. Massilist poliitilist tööd organiseerima nii, et jõuda iga inimeseni; saavutada, et iga tehase töötaja mõistaks

selgelt oma osa ja kohta tehase ees seisvate ülesannete täitmisel.

6. Kohustada NLKP Tšeljabinski Oblastikomiteed ja Tšeljabinski Rahvamajanduse Nõukogu tõstma ettevõtete direktorite ja peainseneride isiklikku vastutust töö olukorra eest tehnilise progressi alal. Tööstuse juhtiva kaadri tegevuse hindamisel arvestada eesrindliku teaduse ja tehnika saavutuste tootmisse juurutamise ja tehnoloogia täiustamise konkreetseid tulemusi kui üht peamist näitajat.

7. Teha ettepanek partei Tšeljabinski Oblastikomiteele, Tšeljabinski Linnakomiteele ja Traktorozavodski Rajoonikomiteele parandada traktoritehase parteiorganisatsiooni juhtimist, sügavalt tungida tehnika ja tootmise ökonoomika küsimustesse, tõsta nõudlikkust tehase juhtiva kaadri vastu.

8. Teha ülesandeks VNFSV Ministrite Nõukogule vaadata läbi Tšeljabinski traktoritehase palved tsehhide rekonstrueerimise, katse-eksperimentaalbaasi loomise, elamu- ja kultuurilis-elukondliku ehituse laiendamise alal.

9. Teha tehase parteikomiteele ülesandeks 1. veebruariks 1960. aastal kanda NLKP Keskkomiteele ette käesoleva otsuse täitmisest.

PARTEI- JA NÕUKOGUDE ORGANISATSIOONIDE NING RAHVAMAJANDUSE NÕUKOGUDE TÖÖST NLKP XXI KONGRESSIL TÖÖSTUSES JA EHITUSTEGEVUSES TEHNILISE PROGRESSI KIIRENDAMISE KOHTA VASTUVÕETUD OTSUSTE TÄITMISEKS

(Abinõudest, mis on tarvitusele võetud, et täita NLKP XXI kongressi otsused tööstuses ja ehitustegevuses kompleksse mehhaniseerimise rakendamise, tootmise automatiseerimise, vooluliinide kasutuselevõtmise ning vananenud seadmete, stantside ja instrumentide asendamise kohta tööstusliku tootmise ja ehitustegevuse edasise laiendamise, toodangu kvaliteedi parandamise ja selle omahinna alandamise ning ehitustööde maksumuse vähendamise eesmärgil)

**NLKP Keskkomitee pleenumi otsus,
vastu võetud 29. juunil 1959**

NLKP ajalooline XXI kongress võttis vastu suurejoonelise programmi, milles on ette nähtud meie maa tootlike jõudude edasiarendamine, niisuguse tootmise kasvu ja töö-

viljakuse tõusu saavutamine kõigis majandusharudes, mis võimaldab tunduvalt parandada rahva heaolu ja astuda käesoleval seitseaastakul otsustava sammu kommunismi materiaalse ja tehnilise baasi loomises. Seitsme aasta plaani elluviimine tugevdab veelgi Nõukogude Liidu ja maailma sotsialistliku leeri kui rahu ja progressi võimsa kantsi positsioone, kujuneb marksismi-leninismi õpetuse väga suureks triumfiks. See kujuneb sotsialismi uueks maailma-ajalooliseks võiduks rahulikus võistluses kapitalismiga, NSV Liidu majandusliku põhiülesande lahendamises — järele jõuda kõige arenenumatele kapitalistlikele maadele, sealhulgas ka USA-le, toodangu koguselt elaniku kohta ning neist ette minna.

Kongressi otsused suurendasid veelgi nõukogude rahva poliitilist ja tööaktiivsust. Laialdaselt areneva üldrahvaliku sotsialistliku võistluse tulemusena täidavad ja ületavad meie maa töötajad edukalt 1959. aasta — seitseaastaku esimese aasta — ülesandeid.

Kuulanud ära ja arutanud läbi Moskva linna, Leningradi, Stalino, Sverdlovski ja Dnepropetrovski Rahvamajanduse Nõukogu ettekanded nende tööst NLKP XXI kongressi otsuste täitmiseks tööstuses ja ehitustegevuses komplekssе mehhaniseerimise rakendamise, tootmise automatiseerimise, vooluliinide kasutuselevõtmise ning vananenud seadmete, stantside ja instrumentide asendamise kohta tööstusliku tootmise ja ehitustegevuse edasise laiendamise, toodangu kvaliteedi parandamise ja selle omahinna alandamise ning ehitustööde maksumuse vähendamise eesmärgil, konstateerib NLKP Keskkomitee pleenum, et rahvamajanduse nõukogud teevad suurt tööd seitsme aasta plaani ülesannete täitmiseks ning tootmise tehnilise taseme edasiseks tõstmiseks juhtivates rahvamajandusharudes.

Viimase aja jooksul on nende suurte majanduspiirkondade ettevõtted loonud palju uusi seadmeid raske- ja kergetööstusele, automaatliine ja automatiseeritud agregaate masinaehitustehastele, moodsaid aparaate ja automatiseerimisvahendeid ning juurutanud tootmisse kõrge tootlikkusega tehnoloogilisi protsesse. On võetud tarvitusele tähtsad abinõud ehitustegevuse tehnika ja organiseerimise alal, eriti elumajade ehitamise alal. See on võimaldanud ulatuslikult rakendada ehitustööde industriaalmeetodeid,

lühendada ehitustööde tähtaegu ja vähendada nende maksumust.

Suured edusammud meie majanduse arendamisel annavad tunnistust sellest, et rahvamajanduse nõukogude moodustamine oli tõeliselt revolutsiooniline abinõu tööstuse ja ehitustegevuse juhtimise vormide täiustamisel. Ametkondlike barjääride likvideerimine, juhtimise lähendamine ettevõtetele ja ehitustele, kohalike partei-, ametiühingu- ja komsomoliorganisatsioonide aktiivne osavõtt majanduse juhtimisest ning töötajate algatusvõime suurenemine on võimaldanud paremini kasutada reserve, kiirendada tööstusliku tootmise kasvu tempot, on loonud tingimused teaduse ja tehnika saavutuste ning eesrindlike kogemuste kiiremaks juurutamiseks tööstuses ja ehitustegevuses, spetsialiseerimise ja koopereerimise edasiarendamiseks. Lühikese aja jooksul on rahvamajanduse nõukogud lahendanud rea tähtsaid tehnilisi ülesandeid, mis varem seisid kaua aega lahendamata selle tõttu, et ministeeriumid suhtusid neisse ametkondlikult. Tööstuse ja ehitustegevuse juhtimise ümberkorraldamine tõstis tunduvalt parteiorganisatsioonide osa majanduslikus ülesehitustöös, nende vastutust riiklike plaanide täitmise eest, olemasolevate reservide ja võimaluste parema ärakasutamise eest, tehnilise progressi alal seatud ülesannete täitmise eest.

NLKP Keskkomitee pleenum märgib rahuldustundega, et juhtides laiade töörahva hulkade kasvavat aktiivsust, suunavad parteiorganisatsioonid oma jõupingutused NLKP XXI kongressi ajalooliste otsuste elluviimisele, seitsme aasta plaani täitmisele.

Kogutoodangu viie kuu plaani täitis tööstus tervikuna üle maa 105-protsendiliselt. Kõik liiduvabariigid ja kõik rahvamajanduse nõukogud täidavad edukalt oma ülesandeid tööstustoodangu väljalaske alal. 1958. aasta vastava perioodiga võrreldes kasvas tööstustoodangu maht 1959. aasta jaanuarist maini 11 protsenti. Kapitaalmahutused suurenesid rahvamajanduses tervikuna 1958. aasta vastava perioodiga võrreldes möödunud viie kuu jooksul 9 protsenti ning ehitus- ja montaažtööde maht 14 protsenti. Veoste transportimine raudteel kasvas 11 protsenti, mereteed mööda 8 protsenti ja jõeteed mööda 23 protsenti. Arvestatult ühe töötaja kohta suurenes tööviljakus 1959. aasta möödunud viie kuu jooksul tööstuses 8 protsenti ja ehitustegevuses 9 protsenti.

Põllumajandustöötajad viisid edukalt lõpule suvivilja külvi. Kolhoosid ja sovhoosid külvasid 1959. aasta kevadel üle 126 miljoni hektari suvivilja, sealhulgas 73,3 miljonit hektarit teravilja ja 20,6 miljonit hektarit maisi. 1959. aasta viie kuu jooksul varuti kogu NSV Liidus: liha — 603 000 tonni ehk 57 protsenti rohkem, piima — 1 682 000 tonni ehk 26 protsenti rohkem, mune — 892 000 000 tükki ehk 34 protsenti rohkem ning villa — 7900 tonni ehk 13 protsenti rohkem kui möödunud aasta samal perioodil.

Need näitajad tööstuse, ehituste, transpordi ja põllumajanduse töös annavad tunnistust sellest, et kõik meie maa rahvad suhtuvad seitsme aasta plaanisse kui neile südamelähedasse üritusse ning võitlevad sihikindlalt selle plaani edukaks täitmiseks.

I

VÕITLUS TEHNILISE PROGRESSI EEST RAHVAMAJANDUSES ON SEITSME AASTA PLAANI EDUKA TÄITMISE OTSUSTAV TINGIMUS

Marksism-leninism õpetab, et kommunistliku ühiskonna ehitamise seisukohalt on väga suur tähtsus tehnilisel progressil rahvamajanduses — teaduse ja tehnika pideval arendamisel, töötajate kultuurilise ja tehnilise taseme tõstmisel, tootmise täiuslikumal organiseerimisel ning kõige selle baasil ühiskondliku töö viljakuse igakülgsel tõstmisel. Suur Lenin märkis, et «tööviljakuse tõstmine moodustab ühe põhiülesande, sest ilma selleta ei ole võimalik lõplik üleminek kommunismile». (Teosed, kd. 29, lk. 93.)

Kommunistlik partei on kõigil sotsialistliku ülesehitustöö etappidel pühendanud väga suurt tähelepanu meie maa tootlike jõudude pidevale kasvule, võimsa sotsialistliku tööstuse kui kogu rahvamajanduse aluse loomisele, tööstuse, ehitustegevuse, transpordi ja põllumajanduse tehnilisele täiustamisele, nõukogude teaduse ja tehnika arendamisele. Tänu partei leninliku peajoone järjekindlale elluviimisele ja nõukogude rahva kangelaslikele jõupingutustele muutus varem mahajäänud Venemaa esmaklassilise tööstuse, ulatuslikult mehhaniseeritud põllumajanduse ning eesrindliku teaduse ja tehnikaga riigiks.

1958. aastal suurenesid tootmise põhifondid tööstuses, ehituse alal ja transpordis 1913. aastaga võrreldes ligikaudu 22-kordseks, tööstustööliste tööviljakus aga kasvas 10-kordseks.

NLKP Keskkomitee pleenum märgib, et *partei XX kongressist möödunud aja jooksul on meie maal astutud uus suur samm kõigi rahvamajandusharude arendamisel ja nende täiuslikuma tehnikaga varustamisel.* Selle perioodi jooksul loodi ja hakati seeriaviisiliselt tootma enam kui 5000 uut täiuslikumat tüüpi masinaid, mehhanisme, aparaate ja seadmeid, töötati välja ja võeti suures ulatuses tööstuses ja ehitustegevuses rakendamisele progressiivsed tehnoloogilised protsessid, tõsteti tunduvalt mehhaniseerimise taset, eriti raskete ja palju jõukulu nõudvate tööde osas, automatiseeriti paljud tootmisoperatsioonid tööstusettevõtetes, ehitustööstuses ja transpordis.

Maagitööstuses mehhaniseeriti puurimise, maagirikastamise ja aglomeratsiooni protsessid, lõpule on jõudmas maagi ja aheraine transporteerimise mehhaniseerimine. Palju on tehtud tootmisprotsesside mehhaniseerimiseks kõrg- ja martäänahjutsehhides. Enam kui 90 protsenti malmist ja terasest sulatati möödunud aastal mehhaniseeritud ja suures ulatuses automatiseeritud kõrg- ja martäänahjudes.

Keemiatööstuses juurutati rida uusi kõrge tootlikkusega tehnoloogilisi protsesse ja organiseeriti paljude väärtuslike sünteetiliste materjalide tootmine. Praegu on käsil põhitsehhide kompleksne automatiseerimine sünteetilise kautšuki ja piirituse tehastes, lämmastikühendeid, soodat, väävelhapet, kloori ja autokumme tootvates ettevõtetes.

Naftatööstuses on nüüd juhtival kohal kõige viljakam puurimistööde viis — turbiinpuurimise meetod. Kihirõhu kunstliku säilitamise progressiivne meetod on muutunud naftaleiukohtade ekspluateerimise põhimeetodiks. Naftatöötlemistehastes juurutatakse laialdaselt naftatöötlemise täiuslikumaid katalüütilisi protsesse, mille juures kasutatakse kõrge tootlikkusega suuri seadmeid. Söetööstuses mehhaniseeriti söe lahtiraiumine ja transportimine etes, samuti söe transportimine maa peale. Kombainide kasutamises söe kaevandamisel on NSV Liit tunduvalt ette jõudnud kõigist maadest. Laialdaselt kasutatakse söe tootmist lahtisel meetodil, mille juures rakendatakse võimsaid

seadmeid, samuti juurutatakse söe hüdraulilist tootmist ja transportimist.

Elektrijaamades on kasutusele võetud ajakohased energeetikaseadmed ning on automatiseeritud elektri- ja soojusenergia tootmise protsesside juhtimine.

Masinaehitustööstus on hakanud tootma suure võimsusega kondensatsiooniturbiine ja ülikõrge rõhuga aurukatlaid, moodsat tüüpi metallilõikepinke, sepa- ja pressimismasinaid, elektri- ja mootorvedureid, autosid, ekskavaatoreid, kombaine ning teisi masinaid ja seadmeid kõrgete tehniliste ja majanduslike omadustega. Tunduvalt on uuendatud ja laiendatud toodetavate põllutöömasinate nomenklatuuri. Uute tootmiselevõetud tööpinkide ja masinate tehnilise taseme tõstmise kõrval moderniseeriti üle 100 000 ühiku juba kasutuselolevaist metallitöötlemisseadmeist.

Tehnilisi uuendusi, mis aitavad suurendada toodangut, alandada toodangu omahinda ja tõsta tööviljakust, on rakendatud metsatööstuses, kergetööstuses, toiduainete tööstuses ja teistes tööstusharudes.

Monteeritava raudbetooni laialdase kasutuselevõtmise tulemusena on tunduvalt tõusnud ehitustegevuse, eriti elamuehituse industrialiseerimise tase ning paranenud ehitamise tehnoloogia. Monteeritava raudbetooni toodang kasvas 1958. aastal 1954. aasta kolmelt miljonilt kuupmeetrilt 19 miljoni kuupmeetrini. Võetakse kasutusele pideva vibrovaltsimise meetod ja juurutatakse monteeritavate raudbetoonkonstruktsioonide tootmise kassettmeetodit, mis pakuvad uusi võimalusi ehitustegevuse edasiseks industrialiseerimiseks ja selle maksumuse alandamiseks.

On käsil põhiliste transpordiliikide tehniline rekonstrueerimine. Edukalt täidetakse raudteede elektrifitseerimise generaalplaani ja mootorvedurite juurutamise alal ettenähtud ülesandeid. Vee-, auto- ja lennutransporti täiendatakse uute tehniliste vahenditega.

Nõukogude Liidu saavutused aatomienergia rahuotstarbelisel kasutamisel, reaktiivlennukite ehitamisel, inimkonna ajaloos esimeste Maa kunstlike kaaslaste ja esimese kosmoseraketi üleslaskmine näitasid kogu maailmale kujukalt, missugused kõrgused on meie rahvas teaduse ja tehnika alal vallutanud nõukogude võimu aastatel. Selles kõiges on määratu suur teene meie suurepärastel teadlastel, inseneridel, tehnikutel, konstruktoritel, tööliste-tootmisnovaatorite paljutuhandelisel armeel.

Uut edu on tööstuse ja ehitustegevuse tehnilisel täiustamisel saavutatud selle tulemusena, et sihikindlalt on ellu viidud NLKP XX kongressi otsuseid tehnilise progressi alal, tööstuse ja ehitustegevuse juhtimise ümberkorraldamise tulemusena, tänu partei- ja majandusorganisatsioonide intensiivsemale tähelepanule uue tehnika rakendamise suhtes. Suur tähtsus tehnilise progressi kiirendamisele on NLKP Keskkomitee poolt kasutuselevõetud abinõudel mehhaniseerimis- ja automatiseerimisseadiste ning -vahendite toodangu suurendamise, seadmete moderniseerimise, ehitustegevuse edasise industrialiseerimise ning eriti monteeritavate raudbetoonkonstruktsioonide ja -toodete valmistamise edendamise, tehnilise informatsiooni parandamise ja eesrindlike kogemuste kasutamise alal.

Seitsme aasta plaani eduka täitmise eesmärgil määras NLKP XXI kongress kindlaks tootmisprotsesside edasise tehnilise täiustamise suunad kõigis rahvamajandusharudes. Kongressi otsused näevad ette raske töö likvideerimise sel alusel, et kompleksselt mehhaniseeritakse tootmisprotsessid tööstuses, ehitustegevuses, transpordis, põllumajanduses ja kaubanduses, vananenud seadmete asendamise ja ajakohastamise, uute, suure tootlikkusega protsesside rakendamise, meie maa elektrifitseerimise kiire arendamise, tootmise automatiseerimise ja edasise spetsialiseerimise, teaduse ja tehnika saavutuste ning avastuste igakülgse ärakasutamise, eriti raadioelektroonika, radioaktiivsete isotoopide, pooljuhtide ja tuumaenergia valdkonnas. Ehitustegevuses — ehitustööde edasise industrialiseerimise, ehitustegevuse muutmise mehhaniseeritud vooluprotsessiks, et hooneid ja rajatisi kokku panna ning monteerida ettevõtetes valmistatavatest suuremõõdulistest elementidest ja sõlmedest. Raudtee- ja veetranspordis — põhiliselt lõpule viia üleminek vähese ökonoomsusega aurumasinatelt elektri- ja diiselmootoritele ning gaasiturbiinidele, õhutranspordis aga turbopropeller- ja turboreaktiivmootoritele. Suurt osa tehnilise progressi kiirendamises peab etendama keemiatööstuse forsseeritud arendamine.

Meie maal on kõik vajalikud tingimused selleks, et edukalt täita tootmistegevuse tehnilise taseme edasiseks tõstmiseks kavandatud programm. Keskkomitee pleenum on seisukohal, et nüüd on kõige tähtsam tõsta organiseerimistöö eesrindliku tehnika rakendamise alal ning selle

parteiline ja majanduslik juhtimine uute ülesannete kõrgusele. Partei-, nõukogude, majandus-, ametiühingu- ja komsomoliorganisatsioonide tähelepanu peab olema keskendatud nende tõsiste puuduste kõrvaldamisele, mis esinevad kõigi rahvamajandusharude tehnilise täiustamise töös ja pidurdavad tehnilise progressi tempot. Ei või enam leppida sellega, et paljud rahvamajanduse nõukogud, ettevõtted ja teadusliku uurimise organisatsioonid ei täida eesrindliku tehnika väljatöötamise ja rakendamise, uute toodete juurutamise ja vananenud seadmete moderniseerimise suhtes seatud ülesandeid ning tekitavad sellega tõsist kahju rahvamajanduse huvidele.

Põhjalikku parandamist nõuab teaduslike uurimistööde, projekteerimis- ja katsetööde organiseerimine, teaduse ja tehnika saavutuste kasutamine tööstuses, ehitustegevuses ja transpordis. Ei või enam lubada ebaõiget praktikat, et uute masinate loomiseks, täiuslikumate tehnoloogiliste protsesside, hoonete ja ehitiste ratsionaalsete tüüpide ning efektiivsete materjalide väljatöötamiseks ning nende rakendamiseks tootmis- ja ehitustegevuses kulutatakse õigustamatult palju aega ja et nende käikulaskmise momendiks on mõned nendest juba vananenud.

Mõned ettevõtete juhid, projekteerimis-, konstrueerimis- ja teadusliku uurimise instituutide töötajad taotlevad uue tehnika väljatöötamisel ja rakendamisel ainult toodangu suurendamist ja jätavad tähele panemata mitte väiksema tähtsusega eesmärki — tõsta tööviljakust ja kergendada tööliste tööd, parandada toodangu kvaliteeti ja alandada selle omahinda. Reas ettevõtetes luuakse kalleid masinaid, automaatliine ning muid agregaate ja mehhanisme, millede rakendamine ei anna märgatavat majanduslikku efekti. Masinatööstuses näiteks ei arene küllaldases tempos uusimate valuseadmete tootmine, sepise- ja pressimisseadmete osatähtsus on ikka veel väike. See toob kaasa asjaolu, et tohutul hulgal metalli läheb laastudeks, masinate kaal on ülemäära suur, masinaehitustoodangu valmistamise töömaht ja maksumus liiga kõrge. Abinõusid uue tehnika rakendamiseks ning eriti tootmisprotsesside mehhaniseerimiseks ja automatiseerimiseks rakendatakse paljudel juhtudel nende abinõude efektiivsust eelnevalt analüüsimata.

Tehaste, vabrikute ja kaevanduste ehitamise projektides ei leia tihtipeale kajastust kõik see uus ja progres-

siivne, mis on saavutatud meie tööstuses ja välismaal, võetakse kasutusele vananenud seadmeid ja vähese produktiivsusega tootmismeetodeid, ei nähta ette tehnoloogiliste protsesside komplekssed mehhaniseerimist ja automatiseerimist, generaalplaanid koostatakse suurte liialdustega. Selle tagajärjel kulutatakse nende objektide ehitamiseks liigseid ressursse, õigustamatult palju metalli, seadmeid ja ehitusmaterjale, tööviljakus uutes ettevõtetes aga ei erine oluliselt tegutsevate ettevõtete omast.

NLKP Keskkomitee pleenum on seisukohal, et need puudused on suurel määral tingitud ühe osa majandusmeeste ja insener-tehniliste töötajate tehnilisest konservatiivsusest, sellest, et nad on harjunud vanade tootmismeetodite ja töövahenditega, asjaolust, et paljud juhtivad majandustöötajad ei taha võita raskusi, mis on seotud uue tehnika rakendamisega, et neil ei ole riiklikku lähenemisviisi tootmistegevuse tehnilise täiustamise küsimuste lahendamisel.

Ühtlasi tuleb möönda, et meie majandusliku ülesehitustöö praktikas kasutatakse veel nõrgalt printsiipi ettevõtete ja ehituste tööliste ning insener-tehniliste töötajate, teadusliku uurimise, projekteerimis- ja konstrueerimisorganisatsioonide spetsialistide materiaalse huvi suurendamiseks uue tehnika loomise ja selle kiire tootmisse rakendamise suhtes. Sageli esineb fakte, kus uut tehnikat rakendavate ettevõtete kollektiivid on töötasu suhtes halvemas olukorras kui aegunud toodangut andvate ettevõtete töötajad. Teadusliku uurimise, projekteerimis- ja konstrueerimisorganisatsioonide spetsialistidel, kes edukalt lahendavad tehnika ja tehnoloogia edasise täiustamise suuri küsimusi, ei ole töötasu alal praktiliselt materiaalseid eeliseid võrreldes nendega, kes aastaid ei anna midagi uut.

Uue tehnika rakendamise plaanide koostamise põhitöö üleviimine ettevõtetesse, rahvamajanduse nõukogudesse ja liiduvabariikidesse on võimaldanud põhjalikumalt arvestada rahvamajanduse arendamise huve, lülitada sellesse töösse tootmisala spetsialiste ja novaatorite ulatuslikud ringkonnad, ning on end täiesti õigustanud. Ent uue tehnika rakendamise tööde planeerimise korraldus vabariikides ei vasta veel ajakohastele nõuetele. Vabariiklike organisatsioonide poolt väljatöötatavad plaanid on liigselt detailiseeritud, mis aheldab rahvamajanduse nõukogude, ettevõtete ja ehituste kollektiivide algatusvõimet, ühtlasi aga ei keskenda nende tähelepanu tähtsamate ülesannete

lahendamisele. Nendes plaanides kavandatavaid abinõusid ei seota orgaaniliselt toodangu suurendamise, selle kvaliteedi parandamise ja omahinna alandamise ning tööviljakuse suurendamise ülesannetega. Ühtlasi ei arvesta liiduvabariikide riiklikud plaanikomisjonid ja rahvamajanduse nõukogud ettevõtetele ja ehitustele plaaniülesandeid määrates kulutusi uut liiki seadmete, masinate, ehituskonstruktsioonide ja -toodete kasutuselevõtmiseks, katsetööde korraldamiseks, katseseadeldiste ja -tsehhide loomiseks ja ekspluateerimiseks, samuti eksperimentaalseks ehitustegevuseks, ega eralda vajalikke materiaalseid ressursse nendeks eesmärkideks, mis avaldab negatiivset mõju ettevõtete ja ehitusorganisatsioonide majanduslikele töönäitajatele.

Keskkomitee pleenum peab ebaõigeks seda, et rahvamajandusplaanides ei nähta ette uue tehnika väljatöötamise ja rakendamise olulisi abinõusid, milledel on üldriiklik tähtsus. See raskendab ühtse tehnilise suuna läbiviimist rahvamajandusharude arendamises, kodu- ja välismaa teaduse ja tehnika viimaste saavutuste kasutamist, tootmisharude vaheliste koopereeritud hangete organiseerimist uute masinate loomisel, samuti täitmise kontrolli.

Tõsised puudused rahvamajanduse edasise tehnilise täiustamise töös on seletatavad ka sellega, et mõned rahvamajanduse nõukogude ning kohalike partei- ja nõukogude organite töötajad suhtuvad sellesse majandusliku ülesehitustöö väga tähtsasse ja otsustavasse aspektisse kui teisejärgulise tähtsusega asjasse ega kasuta ära neid tohutuid võimalusi, mida on andnud tehnilise progressi kiirendamiseks tööstuse ja ehitustegevuse juhtimise uus süsteem.

NSV Liidu Ministrite Nõukogu plaaniorganid ning riiklikud tööstus- ja ehitusalade komiteed, samuti riiklikud tehnikakomiteed koordineerivad veel nõrgalt teadusliku uurimise ja projekteerimisorganisatsioonide, konstruktoribüroode ja ettevõtete tööd tähtsate tehniliste probleemide lahendamisel, ei pööra küllaldast tähelepanu teaduslik-tehnilise informatsiooni edasisele korraldamisele ja eesrindlike kogemuste kasutamisele.

NLKP Keskkomitee pleenum **otsustab:**

1. Lähtudes NLKP XXI kongressi otsustest tehnilise progressi tempo igakülgse kiirendamise alal, kohustada liiduvabariikide kommunistlike parteide keskkomiteesid, NLKP oblasti- ja kraikomiteesid, liiduvabariikide minist-

rite nõukogusid, rahvamajanduse nõukogusid, ministeeriume ja ametkondi:

ulatuslikumalt arendama tööd edasise tehnilise progressi valdkonnas uue tõusu tagamiseks kõigis rahvamajandusharudes, resoluutselt võitlema tehnilise konservatiivsuse esinemise, riiklikesse huvidesse ükskõikse suhtumise ja distsiplineerimatuse vastu, suurendama ettevõtete ja ehituste juhtivate töötajate ning teaduslike, projekteerimis- ja konstrueerimisorganisatsioonide vastutust uue tehnika väljatöötamise ja kasutuselevõtmise ülesannete õigeaegse täitmise eest, arendama tööliste, insener-tehniliste töötajate ja teadlaste algatusvõimet tootmistegevuse tehnilise täiustamise alal; rakendama abinõusid, et likvideerida olemasolevad puudused teaduslike uurimistööde ja katsetööde organiseerimises suure tootlikkusega tehnoloogiliste protsesside, uute masinate, mehhanismide ja aparaatide loomisel ning tootmisse rakendamisel, hoonete ja ehituste ratsionaalsete tüüpide väljatöötamisel, tööde planeerimisel ja finantseerimisel uue tehnika alal.

Keskkomitee pleenum on seisukohal, et tootmistegevuse tehniline täiustamine tööliste tööviljakuse suurendamise ja nende töö kergendamise, tööstustoodangu kiire kasvu, selle kvaliteedi parandamise ja omahinna alandamise ning ehitustegevuse odavamaksmuutmise ja kiirendamise eesmärgil peab saama rahvamajanduse nõukogude töö peasuunaks.

2. Määrata kindlaks, et ülesanded uue tehnika loomise ja rakendamise olulisemate, üldriikliku tähtsusega tööde alal peavad olema rahvamajandusplaani orgaaniliseks koostisosaks. Riiklikes plaanides tuleb määrata ka ülesanded liiduvabariikidele uut liiki seadmete tootmise suurendamiseks ja vananenud seadmete tootmise lõpetamiseks. Abinõusid uue tehnika loomiseks ja rakendamiseks tuleb finantseerida ning selleks vastavad materiaalsed ja tehnilised ressursid eraldada esmajärjekorras.

Nende ülesannete ettevalmistamine panna NSV Liidu Riiklikule Plaanikomiteele, NSV Liidu Ministrite Nõukogu Riiklikule Teaduslik-Tehnilisele Komiteele, NSV Liidu Ministrite Nõukogu Riiklikule Automatiseerimis- ja Masinaehituskomiteele ning NSV Liidu Riiklikule Ehituskomiteele plaaniprojektide alusel, mis esitavad liiduvaba-

riikide ministrite nõukogud, rahvamajanduse nõukogud, ministeeriumid ja ametkonnad.

3. Kohustada rahvamajanduse nõukogusid, ministeeriume ja ametkondi, ettevõtete direktoreid, ehitusorganisatsioonide, teadusliku uurimise ja projekteerimise instituutide ning konstruktoribüroode juhatajaid lähtuma uute tehnoloogiliste protsesside, masinate, mehhanismide ja ehituskonstruktsioonide väljatöötamisel ja rakendamisel eelkõige sellest, et need vastaksid ühiskondliku töö, materiaalsete ja rahaliste ressursside kõige ratsionaalsema ja ökonoomsema kasutamise nõuetele, tagaksid toodangu suurenemise, selle kvaliteedi paranemise ja omahinna alanemise, tööviljakuse kasvu, tööliste töötingimuste kergenemise ja tervislikumaks muutmise, ohutustehnika eeskirjade täitmise, ehitustegevuse kiirenemise ja odavamaks muutmise, kapitaalmahutuste kiirema tasategemise, võrreldes kodu- ja välismaa teaduse ja tehnika parimate saavutustega.

Keskkomitee pleenum juhib partei-, nõukogude ja majandusorganisatsioonide tähelepanu vajadusele tagada ka edaspidi tööviljakuse ennetav kasv võrreldes töötasu kasvuga, mis on aluseks tootmistegevuse edasiseks laiendamiseks, ja rahva heaolu tõstmiseks vajalikele sotsialistlikele akumulatsioonidele.

4. Kohustada NSV Liidu Riiklikku Plaanikomiteed, NSV Liidu Ministrite Nõukogu Riiklikku Automatiseerimis- ja Masinaehituskomiteed ning NSV Liidu Ministrite Nõukogu riiklikke tööstus- ja ehitusalaseid komiteesid välja töötama ja kolme kuu jooksul liiduvabariikide ministrite nõukogudega kooskõlastatult kinnitama uute masinate, seadmete, aparaatide, toodete, ehitusmaterjalide ja konstruktsioonide katsemudelite väljatöötamise, valmistamise, katsetamise ja seeriatootmisse andmise korra tüüp-põhimäärused.

5. Kohustada NSV Liidu Riiklikku Plaanikomiteed ja NSV Liidu Rahandusministeeriumi asjahuvilisi organisatsioone kaasa tõmmates välja töötama ja 1. septembriks k. a. NSV Liidu Ministrite Nõukogule esitama ettepanekud selle kohta, kuidas parandada uue tehnika rakendamiseks ja tootmistegevuse spetsialiseerimiseks ettevõtetes ja ehitusorganisatsioonides läbiviidavate abinõude finantseerimise tingimusi pangakrediidi ja ettevõtete fondi kasutamise arvel, ning ettepanekud nendeks eesmärkideks

materiaalsete ressursside eraldamise kohta, samuti uutele toodetele hindade määramise korra kohta sellest lähtudes, et hinnad stimuleeriksid niihästi selle toodangu valmistamist kui ka kasutamist.

6. Teha NSV Liidu Ministrite Nõukogu Riiklikule Tööja Töötasukomiteele, NSV Liidu Riiklikule Plaanikomiteele, NSV Liidu Rahandusministeeriumile, ÜAÜKN-ile ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu Riiklikule Teaduslik-Tehnilisele Komiteele ülesandeks töötada ühiselt liiduvabariikide ministrite nõukogudega ning NSV Liidu Ministrite Nõukogu riiklike tööstus- ja ehitusalade komiteedega välja ning esitada 1. novembriks 1959 NLKP Keskkomiteele ja NSV Liidu Ministrite Nõukogule ettepanekud majanduslike stiimulite loomiseks ettevõtetele ja ehitusorganisatsioonidele uue tehnika ja tehnoloogia rakendamise, tööstuses ja ehitustegevuses kompleksse mehhaniseerimise juurutamise ja tootmistegevuse automatiseerimise alal, samuti tööstusala projekteerimis- ja konstrueerimisorganisatsioonide töötajate materiaalse huvi tõstmiseks tootmistegevuse tehnilise täiustamise suhtes.

7. Lähtudes sellest, et töörahva hulkade loov algatusvõime ja aktiivsus on kõigi rahvamajandusharude eduka arendamise ja täiustamise tagatis, teeb NLKP Keskkomitee pleenum partei-, majandus-, ametiühingu- ja komsomoliorganisatsioonidele ülesandeks pöörata sotsialistliku võistluse juhtimisel erilist tähelepanu tehnilise progressi eest võitlemise küsimustele. Praegustes tingimustes peab sotsialistliku võistluse põhisuunaks saama see, et ületada seitsme aasta plaani ülesanded toodangu väljalaske suurendamise alal, tõsta toodangu kvaliteeti ja alandada selle omahinda, suurendada tööviljakust tootmisprotsesside kompleksse mehhaniseerimise ja automatiseerimise, aegunud seadmete moderniseerimise ja tehniliste uuenduste rakendamise alusel. Ettevõtete ja ehituste majandusliku tegevuse hindamisel ning sotsialistliku võistluse kokkuvõtete tegemisel tuleb tähtsama näitajana arvestada uue tehnika väljatöötamise ja rakendamise plaaniülesannete täitmist.

8. NLKP Keskkomitee pleenum väljendab sügavat rahulolu seoses parteiorganisatsioonide ja töötajate laiade hulkade suure aktiivsusega tootmistegevuse edasise tehnilise täiustamise küsimuste arutamisel käesoleva pleenumi ettevalmistamise perioodil ning kohustab liiduvabariikide

kommunistlike parteide keskkomiteesid, partei krai- ja oblastikomiteesid, liiduvabariikide ministrite nõukogusid, rahvamajanduse nõukogusid, ministeeriume, NSV Liidu Riiklikku Plaanikomiteed, NSV Liidu Ministrite Nõukogu Riiklikku Teaduslik-Tehnilist Komiteed ning tööstus- ja ehitusalade NSV Liidu Ministrite Nõukogu riiklikke komiteesid läbi vaatama töötajate poolt tehtud ettepanekud ning tagama nende kiire rakendamine tootmisse.

II

TEGUTSEVATE ETTEVÕTETE REKONSTRUEERIMINE, LAIENDAMINE JA UUE TEHNIKAGA VARUSTAMINE ON TÄHTIS RAHVAMAJANDUSLIK ÜLESANNE

Viimastel aastatel on meie maal tehtud suurt tööd tegutsevate tööstusettevõtete ja ehitusorganisatsioonide tehniliseks täiustamiseks, mis on kaasa aidanud tootmisvõimsuste ja toodangu suurendamisele, ehitustööde kiirendamisele ning tööviljakuse süstemaatilisele tõstmisele.

Ühtlasi leiab NLKP Keskkomitee pleenum, et töö mastaabid tegutsevate ettevõtete ja ehitusorganisatsioonide tehnilise taseme tõstmiseks ei vasta veel seitsme aasta plaanis seatud uutele ülesannetele. Rahvamajanduses tekib suuri kadusid seepärast, et paljud tehased, kaevandused, vabrikud ja ehitusorganisatsioonid ning eriti kohaliku ja kooperatiivse tööstuse ettevõtted jäävad tõsiselt maha oma tehnilise varustatuse poolest, mis pidurdab tööviljakuse kasvu ja põhjustab toodangu madalat kvaliteeti ning kõrget omahinda, samuti ehitustööde madalat kvaliteeti ja kõrget maksumust. On veel palju ettevõtteid, mis annavad vananenud seadmeid ja tooteid, kuigi teistes analoogilistes tehastes ja vabrikutes on üle mindud uutele, suure efektiivsusega tehnoloogilistele protsessidele ning on organiseeritud samasuguse otstarbega täiuslikumate tööpinkide, masinate, mehhanismide ja toodete valmistamine. Tööstuses ja ehitusasjanduses ekspluateeritakse veel suurel hulgal aegunud tööpinke, sepise- ja pressmasinaid, metallurgia-, keemia-, mäe- ja muid seadmeid, metalli erikulu on suur.

NLKP XXI kongress rõhutas, et on tarvis efektiivsemalt kasutada kapitaalmahutusi toodangu kiireks suurendami-

seks minimaalsete kulutustega. *Seitsme aasta plaani eduka täitmise erakordselt tähtsaks tingimuseks on tegutsevate ettevõtete rekonstrueerimine, laiendamine ja uue tehnikaga varustamine, ehitusorganisatsioonide edasine tehniline varustamine, mis tagab tööstusettevõtete, elamute ja muude objektide kiirema ehitamise ja selle maksumuse alandamise.*

Kogemused, mis on omandatud keemiatööstuse ja teiste tööstusharude eesrindlikes ettevõtetes, millede kollektiivid on teinud ära suure töö tootmisreservide väljaselgitamiseks ja ettepanekute väljatöötamiseks, mis on suunatud võimsuste suurendamisele minimaalsete kapitaalkulutustega, annavad tunnistust sellest, et meil on tõepoolest sel teel tohutud võimalused, et lühema aja jooksul kui uute objektide ehitamise korral suurendada märksa tööstustoodangut.

Väärtuslikke algatusi selles suunas on teinud Vladimiri ja Sverdlovski oblasti, Moskva linna, Moskva, Leningradi, Zaporožje, Dnepropetrovski, Gorki ja teiste oblastite ning Valgevene NSV töötajad, partei- ja majandusorganisatsioonid.

NLKP Vladimiri Oblastikomitee ja Vladimiri Rahvamajanduse Nõukogu töötasid välja abinõud, mis võimaldavad väiksemate kulutustega ja kiiremini kui uute tööstusobjektide ehitamise korral suurendada toodangut tegutsevate tehaste ja vabrikute rekonstrueerimise ning osalise laiendamise arvel.

Sverdlovski majanduspiirkonna ettevõtete ja ehituste töötajad võtsid endale kohustuse saavutada 1965. aastaks planeeritud kogutoodangu tase tööstuses tervikuna enne tähtaega — 1964. aastal. See tagatakse tegutsevate ettevõtete ja tsehhide rekonstrueerimise, seadmete ajakohastamise ja selle arvel, et iga ettevõtte ja ehituse kollektiiv realiseerib tootmisprotsesside mehhaniseerimise ja automatiseerimise kompleksplaani.

Moskva linna majanduspiirkonna tööpingi-, elektrotehnika- ja aparaaditehaste kollektiivid võtsid endale täiendavaid kohustusi uusimate tööpinkide, masinate, aparaatide ja automatiseerimisvahendite tootmise suurendamiseks, mis aitab kiiremini lahendada meie maa tööstuse uue tehnikaga varustamise praktilisi ülesandeid.

Moskva, Leningradi, Gorki, Zaporožje ja Dnepropetrovski oblasti ning Valgevene NSV ettevõtete ja ehituste

töölised ning insener-tehnilised töötajad võtsid endale kõrgeid sotsialistlikke kohustusi, et uue tehnika ulatusliku rakendamise, tootmisprotsesside mehhaniseerimise ja automatiseerimise ning tegutsevate ettevõtete rekonstrueerimise ja laiendamise alusel, eraldatud kapitaalmahutuste suurendamist taotlemata, ennetähtaegselt täita seitsme aasta plaani ülesanded ning saavutada 1965. aastaks planeeritud tööstustoodangu ja tööviljakuse tase aastail 1963—1964.

NLKP Keskkomitee pleenum **otsustab:**

1. Heaks kiita Vladimiri ja Sverdlovski oblasti, Moskva linna, Moskva, Leningradi, Gorki, Zaporožje, Dnepropetrovski ja teiste oblastite ning Valgevene NSV töötajate partei- ja majandusorganisatsioonide algatused võimaluste väljaselgitamiseks, mis on olemas toodangu kiireks suurendamiseks, toodangu omahinna alandamiseks, toodetavate masinate, aparaatide ja seadmete tehnilise taseme ning tööviljakuse tõstmiseks, seitsme aasta plaani ülesannete ennetähtaegseks täitmiseks tootmisvõimsuste parema ärakasutamise ja olemasolevate ettevõtete rekonstrueerimise arvel.

Tunnistada õigeks ja õigeaegseks NLKP Keskkomitee Presiidiumi otsused selle kohta, et ettevõtetes, ehitustel ja projekteerimisinstituutides tuleb välja töötada ja ellu viia abinõud toodangu ja tootmisvõimsuste edasiseks suurendamiseks olemasolevate ettevõtete rekonstrueerimise ja laiendamise, vananenud seadmete asendamise ja moderniseerimise arvel, et saavutada tööstusliku tootmise kiire kasv ja tööviljakuse tõus minimaalsete materiaalsete ja rahaliste kulutustega.

2. Tegutsevate tehaste, söe- ja maagikaevanduste, vabrikute ja ehitustööstuse ettevõtete rekonstrueerimiseks väljatöötatavate abinõude aluseks tuleb võtta uute tehnoloogiliste protsesside sisseseadmine, sealhulgas niisuguste, mille juures tootmisprotsesside ja teaduslike uurimiste kontrollimisel kasutatakse radioaktiivseid isotoope, samuti tootmise organiseerimise eesrindlike meetodite rakendamine, aegunud seadmete moderniseerimine ja asendamine, maksimaalne agregaatide ja seadmete paigutamine lahtistele platsidele, uute, efektiivsemate tooraineliikide kasutamine ja nende kompleksne töötlemine.

Eriti laialdast rakendamist peavad leidma järgmised tehnoloogilised protsessid ja uuendused:

mustmetallurgias — maagi ja täidise kvaliteetne ettevalmistamine sulatuseks, halvasti paakuva söe pidev koksistamine vormmetallurgiakoksi saamiseks, õhu temperatuuri ja gaasi surve tõstmine kõrgahjudes, loodusliku gaasi ja hapniku kasutamine kõrgahjudes ja terase sulatamisel, terasetootmise konverter- ja elektrimetallurgiline meetod, poolrahuliku ja vähelegeeritud terase sulatamine, terase pidev valamine ja vaakuumeerimine, metalli pidev kiirvaltsimine, ökonoomse profiiliga valtsmetalli, uute kõrge efektiivsusega terasesortide ja sulamite, mitmeks otstarbeks kasutatavate uut liiki torude, kalibreeritud metalli, autokummide valmistamiseks kasutatava metallkordi tootmine, valtsmetalli, torude ja metalltoodete termiline töötlemine;

värvilises metallurgias — elektrolüüs, elektrotermia ja elektrisulatus, hapniku ja aktiivsete lisandite kasutamine püro- ja hüdrometallurgias, «keevkihi» meetodi rakendamine materjalide ja täidiste kuivatamiseks, kuumutamiseks, utmiseks ja särdamiseks, perioodiliste ja poolpidevate protsesside asendamine alumiiniumoksüüdi tootmisel ja teistes tootmisharudes pidevate protsessidega, tooraine kompleksne ärakasutamine;

keemiatööstuses — keemiasaaduste valmistamine loodusliku gaasi ja naftagaasi, samuti naftatöötlemistehaste gaaside kasutamise alusel, sünteetiliste materjalide ja mineraalväetiste, eriti keerukate ja kontsentreeritud materjalide tootmise ökonoomsemad meetodid, gaasisegude komponentideks lahutamise ja lähtetooraine peenpuhastamise kõige efektiivsemad meetodid, plastmasside ja sünteetiliste vaikude töötlemise uued meetodid, sisekummita autokummide tootmine, samuti sünteetilise ja metallkordi ning uute kautšukiliikide kasutamine autokummide valmistamisel;

nafta- ja gaasitööstuses — vähendatud ja väikese läbimõõduga puuraukude puurimine kergema konstruktsiooniga puurimisseadeldiste abil, elektripuuride ja väiksemõõduliste turbiinpuuride rakendamine, naftaleiukohtade ekspluateerimise efektiivsuse tõstmine kihirõhu säilitamise ja kihtide hüdraulilise purustamise meetodite täiustamise teel, elektritsentrifugaal- ja hüdrokolbpumpade kasutamine, nafta vabastamine veest ja sooladest, nafta stabiliseerimine ja kõrvalgaasi utiliseerimine tööndustes, kütuste katalüütiline reformeerimine, hüdrauliline puhasta-

mine ja deparafineerimine, määrdeõlide saamise selektiivmeetodid, naftakeemias vajalike suure efektiivsusega lisandite ja tooraine süntees;

s õ e t ö ö s t u s e s — allmaakaevandamine söetootmise komplekside, söekombainide ja muude seadmete kasutamisega koristusetes: söe kaevandamise lahtine meetod peamiselt transpordita skeemide alusel, mille juures kasutatakse uusi suure tootlikkusega seadmeid, söe tootmise ja transportimise hüdrauliline meetod, söe rikastamine ja briketeerimise efektiivsed meetodid;

m a a g i t ö ö s t u s e s — maagikaevandamise lahtine meetod ja allmaakaevandamise efektiivsed süsteemid — korruseline ja alakorruseline sundvaristamine, alakorruselised strekid maagi lahtiraiumisega sügavate puuraukude ning kõrge tootlikkusega masinate ja mehhanismide kasutamise abil, progressiivsed skeemid maagi rikastamiseks rasketes keskkondades ja stadiaalse flotatsiooniga, vaeste ja oksüdeerunud rauamaakide põhjalik rikastamine, kasutades suure tootlikkusega purustus- ja jahvatusseadmeid ning rikastusseadmeid, samuti efektiivsemaid reagente;

m a s i n a e h i t u s e s — plastilise deformeerimise meetodid, sealhulgas mahuline külmstantsimine, perioodiline valtsimine; hammasrataste, puuride ja muude detailide valmistamine külmalt ja kuumalt valtsimise meetodil; keevisvalatud ning keevissepistatud konstruktsioonide kasutamine, täppisvalu meetodid termoreaktiivsete segude kasutamisega, metallide lõikamine uute instrumenditerase sortide, teemantide, kõvade sulamite ning metallkeraamiliste materjalide kasutamisega lõikeriistas, välispindade ja avade töötlemine elektroerosiooniga, ultraheliga ja rullidega, aktiivsetes keskkondades keemilis-termilise töötlemise meetodid; detailide töötlemise grupimeetod, niisuguste uute, eriti sünteetiliste materjalide rakendamine, mis võimaldavad tõsta masinate tehnilisi ja majanduslikke näitajaid ning kokku hoida värvilisi metalle; suurte komplektblokkide ja sõlmede kaupa seadmete tootmise organiseerimine ja tarbijatele saatmine;

e h i t u s t e g e v u s e s j a e h i t u s m a t e r j a l i d e t ö ö s t u s e s — tehases valmistatud suuremõõdulistest elementidest ja sõlmedest hoonete kokkupaneku ja monteerimise mehhaniseeritud vooluprotsess, generaalplaanide, tööstusobjektide ning tsiviilhoonete ja ehituste planeerimise ning konstrueerimise ratsionaalsed projektlahendu-

sed, tsemendi tootmise ökonoomsed meetodid, sealhulgas klinkri saamise kuiv, kombineeritud ning muud viisid, raudbetoonkonstruktsioonide, eriti õhukeseseinaliste ja eelpingestatud konstruktsioonide tootmine vibrovaltsimise meetodil ning kassettides, seinapaneelide tootmine raudbetoonist ja asbesttsemendist, suuremõõduliste kergete seina- ja vaheseinapaneelide ning vahelaeplaatide, soojusisolatsioonimaterjalide ja sünteetiliste sideainete abil valmistatud toodete, plastmassidest viimistlusmaterjalide ja sanitaartehniliste toodete väljalaskmine, ehitusmaterjalide tooraine kaevandamine hüdromeetodil, fraktsioonkillustiku valmistamine;

paberi- ja puidutööstuses — puidu kompleksne kasutamine, kvaliteetse paberi, kartongi ja tselluloosi, puitlaast- ja puitkiudplaatide ning unifitseeritud detailidest ökonoomse mööbli tootmise ajakohased meetodid, kõrge temperatuuri kasutamine puidu kuivatamisel, tselluloosikeetmine pideval protsessil;

kerge- ja toiduainetetööstuses — kiudude ketramisprotsessi lühendamine, pidev-voolprotsessid kangaste viimistlemisel, riide kvaliteeti ja tarbimisomadusi parandavate pleekimiskindlate tänapäeva värvainete ja spetsiaalsete immutusainete kasutamine, uute riidesortide loomine täissiidi ja keemiliste kiudainete segudest, materjalide tootmine ilma kudumiseta, õmblustoodete kokkuliimimine, kunstnaha ja loomuliku naha vääristamine; suhkrupeedist mahla saamise ja või tootmise, taimeõlide ekstraheerimise, taignavalmistamise ja kalatöötlemise pidevprotsessid; külma kasutamine toiduainete, liha- ja piima- ning kalasaaduste tootmisel, säilitamisel ja transportimisel, eriti kiire külmutamise rakendamine;

transpordis — suurtes raudteesõlmedes rongide koostamise ja koost lahutamise ajakohased meetodid mehhaniseerimise ja automatiseerimise kasutamisega, pöörmete ja signaalseadeldiste tsentraliseeritud juhtimine raudteejaamades ja -liinidel, elektri- ja mootorvedurite ööpäevase läbisõidu suurendamine veoõla tunduva pikendamise abil; tsentraliseeritud veod veoautodega, laevamasinate kaugjuhtimine, laevajuhtimise automatiseerimine veetranspordis.

Juhtides tähelepanu nende ja teiste progressiivsete tehnoloogiliste protsesside laiaulatusliku juurutamise vajadusele, on Keskkomitee pleenum seisukohal, et nõukogude

teadlased, projekteerimisinstituutide ja konstruktoribüroode töötajad, ettevõtete ja ehituste kollektiivid teevad kõik selleks, et käesoleval seitseaastakul kõigis rahvamajandusharudes loodaks ja võetaks rakendamisele uued, veelgi täiuslikumad tootmismeetodid.

3. Teha NSV Liidu Riiklikule Plaanikomiteele, liiduvabariikide ministrite nõukogudele ja rahvamajanduse nõukogudele ülesandeks rahvamajandusplaanide koostamisel ette näha niisuguste uut liiki seadmete tootmine, mis on vajalikud tööstusettevõtete rekonstrueerimiseks, ehitustegevuse, transpordi ja side varustamiseks uue tehnikaga, pöörates sealjuures erilist tähelepanu järgmisele:

esimeses järjekorras tuleb varustada seadmetega masinatööstus ja keemiatööstus kui kogu rahvamajanduse tehnilise ümbervarustamise baas;

maksimaalselt tuleb suurendada seadmete tootmist masinatehaste rekonstrueerimise, olemasolevate tootmisvõimsuste parema kasutamise ning tootmise edasise spetsialiseerimise ja koopereerimise arvel.

4. Arvesse võttes, et seadmete moderniseerimine tagab toodangu ja tööviljakuse kiire kasvu minimaalsete materiaalsete kulutustega, tunnistada vajalikuks kiirendada selle töö läbiviimist ettevõtetes.

Kohustada spetsialiseeritud instituute, konstruktoribüroosid ja masinaehitustööstuse ettevõtteid organiseerima aegunud seadmete moderniseerimise tüüpprojektide väljatöötamist.

Teha liiduvabariikide ministrite nõukogudele ülesandeks organiseerida aegunud seadmete moderniseerimiseks vajalike sõlmede ja detailide, samuti nende seadmete tööd automatiseerivate seadeldiste ja seadmete tsentraliseeritud tootmine tüüpprojektide põhjal.

5. Teha NSV Liidu Riiklikule Plaanikomiteele ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu Riiklikule Automatiseerimise ja Masinaehituse Komiteele ülesandeks liiduvabariikide ministrite nõukogude osavõtul kahe kuu jooksul välja töötada ning NSV Liidu Ministrite Nõukogule esitada ettepanekud masinatööstuse konstrueerimis- ja eksperimentaalbaasi tugevdamiseks. Neis ettepanekutes tuleb kavandada väikeste ja üksteist dubleerivate eribüroode, konstrueerimis-, projekteerimis- ja tehnoloogiliste büroode ühendamine ning võimsate konstrueerimis- ja tehnoloogiliste organisatsioonide loomine, seda esijoones ettevõtetes, selle eesmärgiga,

et nad edaspidi hakkaksid etendama juhtivat osa uute seadmete väljatöötamisel ja toodetavate seadmete tehnilisel täiustamisel ning kannaksid vastutust vastava tootmisharu tehnilise taseme eest.

III

TOOTMISPROTSESSIDE KOMPLEKSNE MEHHANISEERIMINE JA AUTOMATISEERIMINE ON TÖÖVILJAKUSE EDASISE TÕUSU ALUS

Kommunistlik partei käsitab tootmisprotsesside kompleksset mehhaniseerimist ja automatiseerimist kui tehnilise progressi põhivahendit, milleta on võimatu kiires tempos tõsta tööviljakust. Tootmisprotsesside mehhaniseerimisel ja automatiseerimisel pole üksnes majanduslik, vaid on ka määratu suur sotsiaalne tähtsus. Sotsialistlikus ühiskonnas vastab tootmisprotsesside kompleksne mehhaniseerimine ja automatiseerimine töötajate elulistele huvidele, kergendab miljonite inimeste tööd ja muudab põhjalikult selle iseloomu, suurendab tööviljakust, loob tingimused tööpäeva lühendamiseks ning vaimse ja füüsilise töö oluliste erinevuste likvideerimiseks.

NLKP Keskkomitee pleenum märgib, et hoolimata tootmisprotsesside mehhaniseerimise ja automatiseerimise valdkonnas tehtavast tõhusast tööst esineb sellel tähtsal alal tõsiseid puudusi.

Enamikus tootmisharudes pole praktiliselt lahendatud paljude tööde, eriti abitööde, komplekssе mehhaniseerimise küsimust; nendele töödele on rakendatud ligemale pooled kõigist töölistest. Madalal järjel on mehhaniseerimine masinaehitustehaste ettevalmistus- ja abitsehhides ning metallurgiatehaste valtsimistsehhides, samuti kaevandustes söe sorteerimise ja laadimise operatsioonidel. Ebapiisavalt edeneb mehhaniseerimine ehitustegevuses, kus ikka veel ligi 60 protsenti töölisi teeb käsitsitööd, ehitusmaterjalide tööstuse ettevõtetes, metsa-, kerge- ja toiduainete tööstuses, polügraafiatööstuses, kaubanduse ja ühiskondliku toitlustamise alal ning reas teistes rahvamajandusharudes. Vähe on mehhaniseeritud peale- ja mahalaadimistöid tööstuses, ehitustöödel ja transpordis, kus nendele töödele on kontsentreeritud rohkem kui 25 protsenti

kõigist töölistest. Aeglaselt edeneb kompleksne mehhaniseerimine põllumajanduses.

Automatiseerimise alal lahendatakse esialgu veel osalist ülesannet — üksikute agregaatide, operatsioonide ja tsehhide automatiseerimist. Tööd on keskendatud peamiselt tootmisprotsesside kontrollimise funktsioonide automatiseerimisele; tootmisprotsesside automaatne reguleerimine ja juhtimine ei ole leidnud veel ulatuslikku rakendamist.

Teadusliku uurimise, konstrueerimis- ja projekteerimisorganisatsioonid töötavad loiult automatiseerimise kompleksskeemide ja selleks vajalike vahendite loomise alal. Eri instituutide ja ettevõtete omaette tegevus ei anna vajalikke tulemusi, tõsised puudused tootmisprotsesside automatiseerimiseks tehtava töö koordineerimise ja planeerimise alal ei võimalda anda sellele nõuetekohast ulatust.

Tootmisprotsesside mehhaniseerimine ja automatiseerimine on suurel määral pidurdatud ka seepärast, et elektrotehnikaseadiste, uute mehhaniseerimis- ja automatiseerimisvahendite ning tehaste sisetranspordivahendite tootmise maht on veel ebapiisav, samuti seoses asjaoluga, et teadusliku uurimise, projekteerimis- ja konstrueerimisorganisatsioonid, mis peavad neid küsimusi lahendama, on nõrgalt arenenud.

NLKP Keskkomitee pleenum **otsustab:**

1. Kohustada liiduvabariikide kommunistlike parteide keskkomiteesid, partei krai- ja oblastikomiteesid, liiduvabariikide ministrite nõukogusid, rahvamajanduse nõukogusid, ministeeriume ja ametkondi, ettevõtete, transpordiala ning ehitus- ja montaažiorganisatsioonide juhatajaid keskendama tähelepanu NLKP XXI kongressi poolt seatud ülesandele — tööstuses, ehitustegevuses, transpordis ja põllumajanduses raske käsitsitöö likvideerida tootmisprotsesside komplekssе mehhaniseerimise baasil.

Lugeda esmajärguliseks ja pakiliseks ülesandeks abinõude rakendamist järgmiste kõige töömahukamate protsesside komplekssеks mehhaniseerimiseks:

mustas ja värvilises metallurgias — valtsmetalli, torude ja metallitoodete valmistamine, maagi ja aheraine koristamine kaevanduskäikude läbindamisel, toodangu pakkimine;

keemiatööstuses — toodangu doseerimine, tehaste sisetransport, toodangu valmiskaalumine ja pakkimine;

söetööstuses — söe laadimine ning konveierite edasitoi-

metamine laug- ja kaldkihtides, söe kaevandamine järsult langevates kihtides, söe ja aheraine laadimine ettevalmistuskäikude läbindamisel, allmaatransport, pealmaatööd kaevandustes, rikastamise protsessid;

nafta- ja gaasitööstuses — allalaske- ja tõsteoperatsioonid, kõrgmontaaztööd, puurimistöödel loputusvahuste valmistamine ja puhastamine, puuraukude allmaa- ja kapitaalremont;

masinaehituses — valu- ja sepisetööd, materjalide, toorikute ja toodete transport, montaaži ja kontrolloperatsioonid suurseeriatootmisel, lukksepa- ja värvimistööd;

kerge-, toiduainete- ja kalatööstuses — kõrval- ja abitööd, tooraine, materjalide ja poolfabrikaatide transport, toodangu valmiskaalumine ja pakkimine, kalapüük ja kalatöötlemine laevadel ning kalatöötlemise ettevõtetes, taara tootmine;

ehitusmaterjalide tööstuses — mittemaaksete materjalide, asbesti ja tsemenditooraine tootmine ja töötlemine, raudbetoon- ja asbesttsementkonstruktsioonide ning sanitaartehniliste toodete valmistamine;

ehitustegevuses — mulla-, betooni-, raudbetooni-, montaaž- ja viimistlustööd, transpordioperatsioonid;

metsa- ja paberitööstuses — metsa ülestöötamise operatsioonid, tööd alumistes ladudes, ümberlaadimisbaasides ja metsaladudes;

polügraafiatööstuses — trükivormide valmistamine, vormide elvastamine, köite- ja brošeerimistööd, poolfabrikaatide transportimine, toodangu pakkimine;

kinematograafias ja kinotööstuses — filmimine, filmide paljundamine, kino- ja fotofilmi valmistamise protsess, kinoseadmete ja -aparatuuri monteerimine;

raudteetranspordis — raudteeliinide remont ja rekonstrueerimine; veetranspordis — sadamate rekonstrueerimine ja laevade moderniseerimine;

põllumajanduses — tehniliste kultuuride, kartuli ja köögivilja harimine ja koristamine, vilja töötlemine ja kuivatamine, põhu koristamine ja transportimine, söötade varumine, ettevalmistamine ja etteandmine, loomakasvatusfarmide varustamine veega;

laadimis-, tühjendamis- ja laotööd — kõigis tööstusharudes, ehitustegevuses, transpordis, põllumajanduses ja kaubanduses.

Teha NSV Liidu Riiklikule Plaanikomiteele ning liidu-

vabariikide ministrite nõukogudele ja rahvamajanduse nõukogudele ülesandeks kindlaks määrata mainitud töömahukate protsesside kompleksseks mehhaniseerimiseks vajalike masinate ja mehhanismide, samuti arvutusmasinate nomenklatuur ja tarvidus, nähes rahvamajandusplaanides ette nende seadmete tootmist vajalikus ulatuses, samuti tehaste sisetranspordivahendite tootmise organiseerimist ja uusimate valuseadmete tootmise laiendamist.

2. Automatiseerimise alal keskendada peamine tähelepanu nende ülesannete praktilisele lahendamisele, mis on seotud üleminekuga üksikute tootmisprotsesside automatiseerimiselt täielikult automatiseeritud tehnoloogiliste protsesside, tsehhide ja ettevõtete loomisele — esmajärjekorras nendes tootmisharudes, kus automatiseerimine annab maksimaalset majanduslikku efekti.

Teha NSV Liidu Riiklikule Plaanikomiteele ülesandeks välja töötada ühes NSV Liidu Ministrite Nõukogu Riikliku Automatiseerimis- ja Masinaehituskomiteega, tööstus- ja ehitusalade NSV Liidu Ministrite Nõukogu riiklike komiteedega, liiduvabariikide ministrite nõukogudega ja rahvamajanduse nõukogudega ning esitada 1. detsembriks 1959 NLKP Keskkomiteele ja NSV Liidu Ministrite Nõukogule ettepanekud mitmesugustes rahvamajandusharudes komplekssе automatiseerimise tööde läbiviimise korra ja tähtaegade kohta. Nendes abinõudes tuleb ette näha:

tööstus-, ehitus- ja transpordiharude komplekssе automatiseerimise perspektiivülesandeid;

automatiseerimisvahendite ja aparaatide tootmise suurendamist, eriti ettevõtete spetsialiseerimise, valmistatavate seadmete, sõlmede ja detailide normaliseerimise ning unifitseerimise arvel;

tootmisprotsesside komplekssе automatiseerimise alal tegutsevate teadusliku uurimise, katse- ja konstrueerimise ja projekteerimise organisatsioonide laiendamist ning neile eksperimentaalbaasi rajamist;

ühtse tehnikaalase poliitika tagamist ja tööde tõhusamat koordineerimist automatiseerimisvahendite ning aparaatide loomise alal.

3. Arvestades elektrontehnika suuri võimalusi tootmisprotsesside automatiseerimise alal, teha NSV Liidu Riiklikule Plaanikomiteele ning NSV Liidu Ministrite Nõukogu Riiklikule Automatiseerimis- ja Masinaehituskomiteele üles-

andeks NSV Liidu Ministrite Nõukogu Riikliku Raadioelektroonika Komitee osavõtul ja liiduvabariikidega kooskõlastatult kinnitada plaan raadioelektrontehnika juurutamiseks kõigis rahvamajanduse harudes.

4. Üksikutes rahvamajandusharudes komplekssе mehhaniseerimise ja automatiseerimise abinõude õiges järjekorras teostamise eesmärgil ning jõupingutuste ja materiaalsete ressursside kontsentreerimiseks kõige tähtsamates suundades teha NSV Liidu Riiklikule Plaanikomiteele, NSV Liidu Teaduste Akadeemiale, NSV Liidu Ministrite Nõukogu Riiklikule Teaduslik-Tehnilisele Komiteele ning NSV Liidu Ehitus- ja Arhitektuuriakadeemiale ülesandeks töötada asjahuvilisi organisatsioone kaasa tõmmates 1959. aastal välja tootmisprotsesside mehhaniseerimise ja automatiseerimise majandusliku efektiivsuse määramise metoodika eri tootmisharude spetsiifikat arvestades,

5. Võttes arvesse seda, et tootmisprotsesside komplekseks mehhaniseerimiseks ja automatiseerimiseks on tarvis suurel hulgal kõrge kvalifikatsiooniga spetsialiste, kes hästi tunnevad ajakohaseid seadmeid ning komplekssе mehhaniseerimise ja automatiseerimise vahendeid, kohustada NSV Liidu Ministrite Nõukogu j. a. Tööjõureservide Peavalitsust, liiduvabariikide ministrite nõukogusid ja rahvamajanduse nõukogusid organiseerima sel eesmärgil tööliste ja insener-tehniliste töötajate eriväljaõpet.

NSV Liidu Ministrite Nõukogu Riiklikul Teaduslik-Tehnilisel komiteel, NSV Liidu Kõrgema ja Kesk-eriharidуse Ministeeriumil ning NSV Liidu Ministrite Nõukogu Riiklikul Töö- ja Töötasukomiteel töötada välja õppekavad ja õpikud ning anda välja näitlikke vahendeid tootmisprotsesside komplekssе mehhaniseerimise ja automatiseerimise küsimustes.

NSV Liidu Ministrite Nõukogu j. a. Tööjõureservide Peavalitsusel teha õppekavades vajalikud muudatused, et anda õppijatele rohkem teadmisi tootmisprotsesside komplekssе mehhaniseerimise ja automatiseerimise valdkonnas.

6. Kohustada liiduvabariikide kommunistlike parteide keskkomiteesid, partei krai-, oblasti-, linna- ja rajoonikomiteesid, liiduvabariikide ministrite nõukogusid, rahvamajanduse nõukogusid, NSV Liidu Ministrite Nõukogu Riiklikku Automatiseerimis- ja Masinaehituskomiteed ning NSV Liidu Riiklikku Ehituskomiteed üldistama ettevõtete ja ehituste eesrindlikke kogemusi tootmisprotsesside meh-

haniseerimise ja automatiseerimise alal omade vahendite ja jõududega, välja töötama vastavad soovitused kõige ökonoomsemateks ja massilisemateks suundadeks sellel alal.

IV

SPETSIALISEERIMISE JA KOOPEREERIMISE EDASIARENDAMISEST RAHVAMAJANDUSES

Üheks seitsme aasta plaani ülesannete eduka täitmise tähtsamaks tingimuseks on spetsialiseerimise ja koopereerimise edasiarendamine kõigis rahvamajandusharudes. V. I. Lenin märkis: «Selleks, et näiteks kogu produkti mingi osakese valmistamisele suunatud inimtöö produktiivsus tõuseks, on tarvis, et selle osakese valmistamine spetsialiseeruks, muutuks eriliseks tootmiseks, millel on tegemist massilise produktiga ning seepärast võimaldab (ja põhjustab) masinate rakendamist jne.» (Teosed, 1. kd., lk. 84.)

Rahvamajanduse nõukogud on viimasel ajal teinud tõhusat tööd ühetüübilise toodangu valmistamise kontsentreerimiseks ning selle valmistamise lõpetamiseks vähese võimsusega, tehniliselt mahajäänud ettevõtetes, samuti ratsionaalsete koopereerimissidemete arendamiseks, mis on võimaldanud oluliselt vähendada ebaratsionaalsete vedude mahtu. On suurenenud spetsialiseeritud ehitusorganisatsioonide poolt tehtavate tööde osatähtsus.

Rööbiti sellega konstateerib NLKP Keskkomitee pleenum, et tööstuse ja ehitustegevuse juhtimise ümberkorraldamise tulemusena avanenud suuri võimalusi spetsialiseerimise ja koopereerimise arendamiseks kõigis rahvamajandusharudes kasutatakse veel ebarahuldavalt.

NSV Liidu Riiklik Plaanikomitee, liiduvabariikide riiklikud plaanikomisjonid ja rahvamajanduse nõukogud tegelevad vähe tootmise spetsialiseerimise ja koopereerimise arendamisega. Siiani ei ole veel välja töötatud tööstuse ja ehitustegevuse spetsialiseerimise ja koopereerimise perspektiivplaani, liiduvabariikides ja administratiivsetes majanduspiirkondades spetsialiseerimise ja koopereerimise arendamiseks kavandatud abinõusid realiseeritakse aga äärmiselt aeglaselt. Tööd tootmisharude ja piirkondade vahel spetsialiseerimise arendamiseks koordineeritakse halvasti, real juhtudel ei arvestata üksikutes piirkondades

väljakujunenud ajaloolisi ja majanduslikke arengutingimusi. Tootmistegevuse koopereerimine tugineb paljudel juhtudel ettevõtete vanadele ebaratsionaalsetele sidemetele, mis kujunesid välja tööstuse juhtimise endise vormi ajal ja loodi ministeeriumide ametkondlikest huvidest lähtudes.

Ühesuguste ja ühetüübiliste mehhanismide, sõlmede ja detailide ning eriti tagavaraosade tootmine on ikka veel killustatud paljude mittespetsialiseeritud ettevõtete vahel. Rahvamajandusele tekitab suurt majanduslikku kahju see, et valu- ja sepisetööd, keevitatud konstruktsioonide, kinnitustoodete ja instrumentide valmistamine on tsentraliseeritud spetsiaalettevõtetesse väheses ulatuses.

Mõned rahvamajanduse nõukogud lähtuvad spetsialiseerimisel ja koopereerimisel ainult oma majanduspiirkonna vajadustest ega arvesta vahel teiste piirkondade vajadusi. Ehitustegevuses ei ole vajalikult levinud ehitusorganisatsioonide spetsialiseerumine üldehitustööde liikide järgi.

Tööstuses ja ehitustegevuses edeneb aeglaselt detailide, sõlmede ja toodete unifitseerimine ning normaliseerimine eesmärgil, et majandusliku otstarbekuse seisukohalt lähtudes vähendada nende tüüpmõõtmete arvu.

NLKP Keskkomitee pleenum **otsustab:**

1. Kohustada liiduvabariikide kommunistlike parteide keskkomiteesid, partei krai- ja oblastikomiteesid, NSV Liidu Riiklikku Plaanikomiteed, liiduvabariikide ministrite nõukogusid, rahvamajanduse nõukogusid, ministeeriume ja ametkondi tagama tööstuse ja ehitustegevuse edasist laiaulatuslikku spetsialiseerimist ühes tootmise organiseerimise eesrindlike meetodite ja uusima tehnoloogia rakendamise, tootmisprotsesside mehhaniseerimise ja automatiseerimisega, samuti ratsionaalsete koopereerimissidemete igakülgset arendamist.

Teha NSV Liidu Riiklikule Plaanikomiteele, liiduvabariikide ministrite nõukogudele, ministeeriumidele ja ametkondadele ülesandeks töötada NLKP XXI kongressi poolt seitseaastakuks kinnitatud NSV Liidu rahvamajanduse arendamise kontrollarvude alusel 1959. aastal välja tööstuse ja ehitustegevuse spetsialiseerimise arendamise plaanid. Plaanides näha ette:

juhtivate tööstusharude spetsialiseeritud ettevõtete ning spetsialiseeritud ehitus- ja montaažiorganisatsioonide profiili kindlaksmääramist lähemateks aastateks;

ülesandeid spetsialiseeritud tootmisvõimsuste arendamiseks, arvestades vajadust laiendada spetsialiseerimist üksikute detailide ja sõlmede valmistamise alal. Ettevõtete ja ehituste majanduslike töötulemuste parandamise eesmärgil pöörata erilist tähelepanu sellele, et organiseerida ajakohasel tehnilisel tasemel valandite, sepiste, keevitatud konstruktsioonide, kinnitustoodete ja instrumentide tsentraliseeritud tootmine niihästi majanduspiirkondades kui ka mitme majanduspiirkonna vajaduste rahuldamiseks;

spetsialiseeritud ehitus- ja montaažiorganisatsioonide töömahtu;

tootmisprotsesside mehhaniseerimise vahendite valmistamise spetsialiseeritud ettevõtete organiseerimist;

piirkondlike ettevõtete loomist tehaseseadmete, ehitus- ja teedemasinate ning muude masinate ja mehhanismide remontimiseks;

autode, traktorite, ehitus- ja põllutöömasinate tagavaraosade, samuti kõigi massiliselt kasutatavate seadmete ja masinate kiiresti kuluvate detailide spetsialiseeritud tootmise tunduvat laiendamist, et tagada nende vabamüük.

2. Kohustada liiduvabariikide ministrite nõukogusid ja rahvamajanduse nõukogusid, et nad töötaksid välja konkreetsed plaanid tootmise ratsionaalse koopereerimise organiseerimiseks, mis tagaksid paremate majanduslike näitajate saavutamise ettevõtete töös. Uutele majanduslikele sidemetele tuleb üle minna pärast kooskõlastamist NSV Liidu Riikliku Plaanikomiteega.

3. Kohustada NSV Liidu Ministrite Nõukogu Standardite, Mõõtude ja Mõõduriistade Komiteed ning NSV Liidu Riiklikku Ehituskomiteed, et nad töötaksid kuue kuu jooksul välja ja esitaksid NSV Liidu Ministrite Nõukogule abinõud, mis võimaldavad lähema kahe-kolme aasta jooksul kasutusele võtta masstoodangu väljalaskmisel riiklikud standardid, samuti ettepanekud samatüübiliste toodete, sõlmede ja detailide unifitseerimise ja normaliseerimise töö põhjalikuks parandamiseks.

4. Teha NSV Liidu ministeeriumidele ja ametkondadele, liiduvabariikide ministrite nõukogudele ja rahvamajanduse nõukogudele kohustuseks märksa laiendada ehitusorganisatsioonide spetsialiseerimist üldehitustööde eriliikide ja komplekside alal nii elamuehituses kui ka tööstusobjektide ehitamisel. Tugevdada vabariiklike ehitusministeeriumide rajoonidevahelisi spetsialiseeritud organisatsioone, kes

teevad monteerimis- ja kitsalt erialaseid töid, samuti paremini korraldada nende organisatsioonide võrku. Seal, kus see osutub otstarbekohaseks, arendada territoriaalsete ehitusorganisatsioonide süsteemis spetsialiseerimist ka tootmisalade põhjal juhtivate tööstusharude (metallurgia-, keemia-, söe- ja naftatööstuse) ettevõtete ehitamise ning elamuehituse osas.

5. NLKP Keskkomitee pleenum märgib, et mõned rahvamajanduse nõukogude, tööstusettevõtete, varustus- ja turustusorganisatsioonide juhtivad töötajad ei ole teinud järeldusi Keskkomitee juhtnööridest vajaduse kohta igati tugevdada ja pidada ranget riiklikku distsipliini, ei täida teistelt majanduspiirkondadelt koopereerimise alusel saadud tellimusi, ei koonda materiaalseid ja rahalisi vahendeid tähtsamatele ja käikulaskmise järgus olevatele objektidele, kasutavad rasketööstuse ehitustele määratud materiaalseid ressursse ja rahasummasid kohalike vajaduste rahuldamiseks, tekitades sellega rahvamajandusele raskusi.

Kohustada liiduvabariikide kommunistlike parteide keskkomiteesid, partei krai-, oblasti-, linna- ja rajoonikomiteesid ning partei-algorganisatsioone, et nad võitleksid resoluutselt kohalike huvide eelistamise nähtuste vastu, tõhustaksid kontrolli kapitaalmahutuste ja materiaalsete ressursside kasutamise üle tähtsamate ja käikulaskmise järgus olevate objektide ehitamisel, karistaksid karmilt riikliku distsipliini rikkumist sallivaid juhtivaid töötajaid, sõltumata nende ametikohast.

V

SUURENDADA TEADUSE OSA TEHNILISES PROGRESSIS, RAKENDADA KIIREMINI TEADUSE SAAVUTUSI TOOTMISSE

Kommunistlik partei ja Nõukogude valitsus hoolitsevad pidevalt teaduse ja kõrgema hariduse arengu eest meie maal. Nõukogude Liidus on olemas kõik vajalikud tingimused teaduse ja tehnika loovaks arendamiseks. Teaduslike instituutide, kõrgemate õppeasutuste, konstruktoribüroode ja tehaste laboratooriumide töötajad on loonud palju uusi masinaid ja aparaate, tehnoloogilisi protsesse ja materjale, mille kasutamine rahvamajanduses annab suurt majanduslikku efekti. Inseneride ja tehnikute ettevalmistamises on NSV Liit kapitalistlikest maadest tunduvalt ees.

Siiski esineb uurimisasutuste ja kõrgemate õppeasutuste teaduslikus töös tõsiseid puudusi. Paljud teaduslikud instituudid ja kõrgemad õppeasutused on nõrgalt seotud tootmisega, oma teaduslikus töös ei arvesta nad küllaldaselt praktika vajadusi. Teadusliku uurimise instituudid teostavad vähe suuremaid teaduslikke töid rahvamajanduse nõukogudega, ettevõtete ja ehitustega sõlmitud majanduslike lepingute alusel. Mõnedel teaduslikel asutustel puudub selgelt väljendunud teaduslik profiil, nad ei tööta läbi suuri perspektiivprobleeme ega anna juba pikemat aega praktilise väärtusega tulemusi.

Üks suuremaid puudusi on profiililt lähedaste teadusliku uurimise instituutide ja kõrgemate õppeasutuste uurimistööde nõrk koordineerimine, mis kutsub esile kooskõlastamatuse väga tähtsate probleemide läbitöötamisel, jõudude killustamise, teaduslike tööde taseme alanemise, tööde läbiviimiseks ja praktikas rakendamiseks kuluva aja pikenemise. Ebarahuldavalt on organiseeritud informatsiooni vahetamine teaduslike tööde plaanide ja tulemuste osas lähedastel aladel töötavate asutuste vahel. See viib paralleelismile ja riigi summade ebaratsionaalsele kulutamisele. Teadusliku uurimise instituudid, eriti aga kõrgemad õppeasutused ei ole täielikult varustatud ajakohaste aparaatide ja seadmetega.

Esineb vigu kõrgema haridusega spetsialistide ettevalmistamise planeerimises. Mõnede tööstusharude spetsialistide väljalaskmine ületab rahvamajanduse vajaduse nende järele, teiste tööstusharude, eriti uue tehnikaga seotud tööstusharude jaoks aga valmistatakse spetsialiste ette liiga vähe.

Et suurendada teaduse osatähtsust tehnilises progressis, parandada teaduslike uurimis- ja katsetööde organiseerimist ning kiirendada teaduse saavutuste juurutamist tootmisse, NLKP Keskkomitee pleenum **otsustab:**

1. Pidada NSV Liidu Teaduste Akadeemia, NSV Liidu Ehitus- ja Arhitektuuriakadeemia, liiduvabariikide teaduste akadeemiate, tootmisharude teadusliku uurimise instituutide, kõrgemate õppeasutuste ja kõigi nõukogude teadlaste tähtsamaks ülesandeks teaduse ja tehnika loovat edasiarendamist lahutamatus seoses kommunistliku ülesehitustöö praktikaga.

On tarvis, et teadlased koostöös tootmise alal töötajatega annaksid rahvamajandusele uusi teoreetilisi uurimusi,

järeldusi, soovitusi ja avastusi, mis kiirendaksid tehnilist progressi kõigis rahvamajanduse harudes ning aitaksid kaasa seitsme aasta plaani edukale täitmisele.

2. Teha NSV Liidu Ministrite Nõukogule ülesandeks rakendada edasisi abinõusid teadusliku uurimise, konstrueerimis- ja projekteerimisorganisatsioonide lähendamiseks tootmisele, rahvamajanduse nõukogudes teaduslike uurimistööde laialdaseks organiseerimiseks vajalike tingimuste loomiseks, teadusliku baasi tugevdamiseks, millele rahvamajanduse nõukogud võiksid tugineda oma töös tehnilise progressi alal.

Töötada välja ja rakendada ellu abinõud teaduste akadeemiate teadusliku uurimise instituutide, tootmisharude teadusliku uurimise instituutide ning kõrgemate õppeasutuste materiaalse tehnilise baasi tugevdamiseks, samuti nende paremaks varustamiseks seadmete, aparaatide ja materjalidega.

3. Teha NSV Liidu Riiklikule Plaanikomiteele, liiduvabariikide ministrite nõukogudele, tööstus- ja ehitusala NSV Liidu Ministrite Nõukogu riiklikele komiteedele, ministeeriumidele ja ametkondadele ülesandeks valmistada 1. jaanuariks 1960 ette ja esitada NSV Liidu Ministrite Nõukogule ettepanekud vahetult suurettevõtetes teadusliku uurimise instituutide loomiseks, mõningate tootmisharude teadusliku uurimise instituutide ühendamiseks kõrgemate õppeasutustega ja ühesuguse profiiliga teaduslike asutuste ühendamiseks.

Liiduvabariikide ministrite nõukogudel ja rahvamajanduse nõukogudel läbi vaadata ja lahendada ettevõtetes olemasolevate katsebaaside, tehaselaboratooriumide ja konstrueerimisbüroode tugevdamise ning uute loomise küsimus, tagada nende varustamine uusimate seadmete ja aparaatidega ning nende komplekteerimine kvalifitseeritud spetsialistide kaadriga.

4. Teha NSV Liidu Ministrite Nõukogu Riiklikule Teaduslik-Tehnilisele Komiteele, NSV Liidu Teaduste Akadeemiale, tööstus- ja ehitusala NSV Liidu Ministrite Nõukogu riiklikele komiteedele ülesandeks koos rahvamajanduse nõukogudega välja töötada ja ellu rakendada abinõud uurimis- ja katsetööde paremaks organiseerimiseks ning teaduse ja tehnika saavutuste tootmisse juurutamiseks, pidades silmas uue tehnika ja eesrindliku tehnoloogia loomise märgatavalt lühemaid tähtaegu.

5. Soovitada rahvamajanduse nõukogude, tööstusettevõtete ja ehitustega sõlmitud majanduslike lepingute alusel tehtavate teaduslike uurimistööde laiendamist.

Teha NSV Liidu Riiklikule Plaanikomiteele ülesandeks koos NSV Liidu Rahandusministeeriumi, NSV Liidu Teaduste Akadeemia, NSV Liidu Ministrite Nõukogu Riikliku Teaduslik-Tehnilise Komitee ning NSV Liidu Kõrgema ja Kesk-erihariduse Ministeeriumiga välja töötada majanduslike lepingute alusel tehtavate teaduslike tööde finantseerimise kord, näha sel eesmärgil ette rahvamajanduse nõukogudele, tööstusettevõtetele ja ehitustele vajalike summade eraldamine eelarveliste assigneeringute vähendamise arvel.

6. Teha NSV Liidu Riiklikule Plaanikomiteele, liiduvabariikide riiklikele plaanikomisjonidele ja rahvamajanduse nõukogudele ülesandeks koos NSV Liidu Kõrgema ja Kesk-erihariduse Ministeeriumiga kuue kuu jooksul täpsustada kõrgema haridusega spetsialistide perspektiivne vajadus uue tehnika harude jaoks ja töötada välja abinõud nende spetsialistide laialdasemaks ettevalmistamiseks.

VI

PARTEIORGANISATSIOONIDE ÜLESANDED VÕITLUSES TEHNILISE PROGRESSI EEST

Keskkomitee pleenum on seisukohal, et NLKP Keskkomitee algatusel läbiviidud tööstuse ja ehitustegevuse juhtimise ümberkorraldamine, juhtimise lähendamine ettevõtetele ja ehitustele on mõõtmatult suurendanud kohalike partei-, nõukogude ja ametiühinguorganite osa ja vastutust rahvamajanduse taseme edasise tõusu eest. Partei-, nõukogude ja ametiühinguorganisatsioonid on hakanud kvalifitseeritumalt, asjatundlikumalt süvenema tööstusettevõtete ja ehituste tegevusse, konkreetsemalt tegelema teaduse saavutuste ja eesrindlike kogemuste tootmisse juurutamise küsimustega ning olemasolevate reservide otsimise ja kasutamisega. Veelgi laiema ulatuse on võtnud sotsialistlik võistlus, mis tagab tööviljakuse lakkamatu suurenemise.

Ühtlasi märgib Keskkomitee pleenum, et paljud partei rajooni-, linna-, oblasti- ja kraikomiteed ning liiduvaba-

riikide kommunistlike parteide keskkomiteed organiseerivad veel nõrgalt nende juhtnööride täitmist, mida NLKP XXI kongress andis kompleksse mehhaniseerimise ja automatiseerimise juurutamise, vananenud seadmete asendamise, uue tehnika ja tehnoloogia efektiivse kasutamise ning tootmise spetsialiseerimise kohta. Seejuures unustavad mõned töötajad, et jooksvate riiklike plaanide eduka täitmise ja ületamise soodustamise kõrval loob tootmisprotsesside kompleksne mehhaniseerimine ja automatiseerimine ka tugeva aluse edasiseks toodangumahu juurdekasvu kiire ja püsiva tempo saavutamiseks, tööviljakuse järsuks suurendamiseks, tööstustoodangu omahinna alandamiseks, selle kvaliteedi parandamiseks ja ehitustegevuse odavamaks muutmiseks. Paljud kohalikud parteiorganisatsioonid lepivad sellega, et mõned ettevõtted ja ehitused pikemat aega ei täida tootmisplaane ega rakenda abinõusid mahajäänud ettevõtete tõstmiseks eesrindlike ettevõtete tasemele.

Reas tööstusettevõtetes ja ehitustel puudub parteiorganisatsioonide igapäevane kontroll uue tehnika kasutuselevõtmise plaanide ellurakendamise ning koopereeritud ja muude tähtsate hankeliikide täitmise üle. Selles töös tuginevad parteiorganisatsioonid vähe insener-tehnilisele kaadrile ja tootmiseesrindlastele.

Sageli suhtuvad parteiorganisatsioonid sallivalt sellesse, et mõningaid ettevõtteid ja ehitusi juhivad halvad organisaatorid, elust mahajäänud inimesed, kes ei tunne ega õpi tundma tootmise ajakohast tehnikat ja ökonoomikat. Vahel alahinnatakse noori spetsialiste, kes on võimelised tagama tootmise tehnilise täiustamise.

Partei oblasti- ja kraikomiteed ning liiduvabariikide kommunistlike parteide keskkomiteed ei süvene veel piisavalt rahvamajanduse nõukogude ja planeerimisorganite tööpraktikasse, ei pühenda vajalikku tähelepanu nende osatähtsuse tõstmisele võitluses tehnilise progressi eest tööstuses, ehitustegevuses ja transpordis, riiklike plaanide täitmise eest.

NLKP Keskkomitee pleenum **otsustab:**

1. Kohustada oblastikomiteesid, kraikomiteesid ja liiduvabariikide kommunistlike parteide keskkomiteesid keskendama tööstus-, ehitus- ja transpordiettevõtete parteiorganisatsioonide peatähelepanu NLKP XXI kongressi poolt tehnilise progressi valdkonnas püstitatud ülesannete

praktilisele ellurakendamisele kui seitsme aasta plaani eduka täitmise otsustavale tingimusele. Kommunistliku ülesehitustöö praegusel etapil on võitlus tehnilise progressi eest kõigis rahvamajanduse harudes kogu rahva ülesanne ja nõuab kõigilt partei-, ametiühingu- ja komsomoliorganisatsioonidelt suurt organiseerimistööd.

Töötajatele tuleb põhjalikult selgitada tehnilise progressi tohutu suurt tähtsust kommunistlikus ülesehitustöös, arendada teaduse ja tehnika saavutuste propagandat, kasutada selleks laialdaselt ajakirjandust, kino, raadiot ja televisiooni. Teaduslik-tehniline propaganda peab aitama igal töölisel ja insener-tehnilisel töötajal suurendada oma teadmisi ja tõsta oma tööalast kvalifikatsiooni, soodustama tehnilise progressi kiirenemist ning tööviljakuse kasvu.

Parteiorganisatsioonid peavad juhtima võitlust tehnilise progressi eest, peavad konkreetselt ja sihikindlalt tegelema tootmisprotsesside komplekssе mehhaniseerimise ja automatiseerimise küsimustega, toetama ja visalt tootmisse juurutama kõike progressiivset ja eesrindlikku, resoluutselt võitlema rutiinsuse nähtuste ning uude tehnikasse ja novaatorite kogemustesse alahindava suhtumise vastu. Uudsustunne, pidev hoolitsemine tööviljakuse suurenemise, tootmiskultuuri tõstmise eest peab olema iga kommunisti ilmtingimata vajalik omadus.

2. Teha oblasti- ja kraikomiteedele ning liiduvabariikide kommunistlike parteide keskkomiteedele ülesandeks parandada administratiivsete majanduspiirkondade rahvamajanduse nõukogude ja kohalike plaaniorganite parteilist juhtimist, põhjalikumalt süveneda nende tegevusse, teha lõpp bürokraatlike moonutuste ja oma ülesannetesse vastutustundetu suhtumise faktidele, taotleda, et rahvamajanduse nõukogude aparaadi tegevuses oleks peamiseks organiseerimistöö vahetult ettevõtetes ja ehitustel.

3. Pidevalt tuleb täiustada majandusorganite tegevuse parteilise ja riikliku kontrollimise vorme ning meetodeid, pidades silmas, et praegustes tingimustes omandavad täitmise kontrolli küsimused esmajärgulise tähtsuse ning peavad olema kõigi parteiorganisatsioonide tähelepanu keskpunktis.

Pleenum kiidab heaks abinõud, mida NLKP Keskkomitee Presiidium on rakendanud nii keskuses kui ka kohtadel partei- ja riigiaparaadi osatähtsuse suurendamiseks

partei ja valitsuse otsuste täitmise kontrolli intensiivistamisel riiklike, partei-, majandus- ja muude organisatsioonide kõigis lülides, samuti administratsiooni tegevuse paremaks kontrollimiseks tootmis- ja kaubandusettevõtete partei-algorganisatsioonide poolt.

Kohalikud parteiorganid peavad oma organiseerimistegevuses partei ja valitsuse direktiivide ellurakendamiseks tuginema eelkõige töötajate laiadele hulkadele, peavad igati arendama ja toetama ametiühingu- ja komsomoliorganisatsioonide loovat algatusvõimet ühiskondliku kontrolli teostamisel, pidama meeles, et altpoolt tulev kontroll aitab kõige efektiivsemalt töös esinevaid puudusi välja selgitada ja õigel ajal kõrvaldada.

4. Tehnilise progressi arendamisel rahvamajanduses kuulub tähtis osa ametiühingutele. Nende esmajärguline ülesanne on töötajate organiseerimine võitlusse teaduse ja tehnika uusimate saavutuste, progressiivse tehnoloogia ja eesrindlike tootmiskogemuste tootmisse rakendamise eest. Uusima tehnika tundmaõppimine ja aktiivne osavõtt selle loomisest, tootmistehnoloogia ja töö organiseerimise pidev täiustamine ning töötajate meisterlikkuse ja kultuurilise ning tehnilise taseme tõstmine peavad kajastuma ametiühingute töös sotsialistliku võistluse organiseerimisel. Arendades kommunistliku töö brigaadide ja lööktööliste liikumist, on ametiühinguorganisatsioonid kohustatud suunama selle rahvahulkade väärtusliku algatuse tehnilise progressi konkreetsete ülesannete lahendamisele.

Ametiühinguorganisatsioonid peavad igati toetama ratsionaliseerijate ja leiutajate massilist liikumist, võitlema leppimatult viivitamise ja bürokratismi vastu ratsionaliseerimisettepanekute ning leiutiste läbivaatamisel ja kasutusele võtmisel. Üleliiduline Leiutajate ja Ratsionaliseerijate Ühing ning teaduslik-tehnilised ühingud on kohustatud üldistama ja levitama eesrindlaste kogemusi, arendama teaduse ja tootmise alal töötajate loomingulist koostööd.

5. Aktiivselt peavad võitlusest tehnilise progressi eest osa võtma komsomoliorganisatsioonid, kogu nõukogude noorsugu. Ülesanded, mida partei püstitab kõigi rahvamajanduse harude tehnilise täiustamise ja uue tehnikaga varustamise alal, avavad noorele põlvkonnale laiad võimalused loova algatusvõime ja omaalgatuse kasvuks. Komsomoli edasilükkamatuks ülesandeks on organiseerida noorsoo massilist liikumist uusima tehnika tundmaõppimi-

seks ja selle tootlikuks kasutamiseks, noorte tööliste, tehnikute ja inseneride tehnilise ja kultuurilise taseme tõstmiseks.

6. Keskkomitee pleenum on seisukohal, et praegustes tingimustes, kus partei on täies ulatuses üles tõstnud tehnilise progressi edasiviimise ülesande, on kaadrialasel tööl otsustav tähtsus. Parteiorganisatsioonid on kohustatud taotlema, et kõigi majandusliku ülesehitustöö lõikude eesotsas seisaksid ettevalmistatud töötajad, kes tunnevad hästi tehnikat ja majandust, kellel on suured organisaatorivõimed ning kes on suutelised tagama rahvamajanduses tehnilist progressi. On tarvis suurendada tööstuse ja ehitustegevuse juhtiva kaadri vastutustunnet talle usaldatud ülesande eest, kasvatada teda riiklikust distsipliinist range kinnipidamise, suure nõudlikkuse ja puudustesse leppimatuse vaimus. Juhtivad töötajad, kes ei arene, kes ei hoolitse tehnilise progressi eest ja asendavad elava organiseerimistöö üldsõnaliste üleskutsetega, tuleb resoluutselt asendada. Julgemini tuleb edutada noori spetsialiste, juhindudes seejuures Lenini juhtnööridest vana ja noore kaadri ühendamise kohta.

Keskkomitee pleenum kohustab partei-, nõukogude ja majandusorganeid kõige lühema ajaga tugevdama rahvamajanduse mahajäänud lõike heade organisaatorite ja spetsialistide kogenud kaadriga, kes on võimeline tegevusse rakendama neid suuri reserve, mis meie tööstuses leiduvad.

Partei poolt kavandatud tehnilise progressi plaanide ellurakendamiseks on tarvis tõsta tööliste, eriti noorte tööliste tehnilise väljaõppe taset. Kaasaegse tootmise küllastatus keerukate masinate ja mehhanismidega nõuab igalt töötajalt mitmekülgseid üld- ja erialaseid teadmisi. Sellepärast ei saa tööliste tootmisalane väljaõpe praegustes tingimustes piirduda tehnilise miinimumi programmiga, vaid peab sisaldama insener-tehnilise ettevalmistuse elemente.

*

NLKP Keskkomitee pleenum avaldab kindlat veendumust, et meie maa kangelaslik töölisklass, kolhoositalurahvas, nõukogude haritlaskond, kõik töötajad võitlevad NLKP XXI kongressi ajaloolistest otsustest innustatuna veegi suurema energia ja entusiasmiga edasise tehnilise

progressi eest kõigis rahvamajanduse harudes, et nad annavad kogu oma jõu selleks, et teaduse ja tehnika saavutused ning novaatorite eesrindlikud kogemused saaksid lühikese ajaga laiade rahvahulkade omanduseks. Kommunistliku partei poolt juhitava nõukogude rahva suur tööalane aktiivsus, ammendamatu algatusvõime ja teadlikkus on seitsme aasta plaani, meie maal kommunistliku ühiskonna laiahaardelise ehitamise plaani eduka täitmise kindel pant.

PÜSTITAGEM KANGELASLIKU TÖÖGA SUUREJOONELINE KOMMUNISMIHOONE!

NLKP KESKKOMITEE JUUNIPLEENUMI (1959. a.) LÄKITUS

TÖÖLISTELE, KOLHOOSNIKUTELE, NÕUKOGUDE HARITLASTELE, KÕIGILE NÕUKOGUDE LIIDU TÖÖTAJATELE

Kallid seltsimehed, sõbrad!
Nõukogude ühiskonna tublid töötajad!

NLKP Keskkomitee pleenum töötas välja tähtsad abinõud, et praktiliselt ellu viia partei XXI kongressi ajaloolised otsused kõigi rahvamajandusharude edasise tehnilise progressi alal. Pleenum määras kindlaks konkreetsed ülesanded tootmisprotsesside kompleksse mehhaniseerimise ja automatiseerimise rakendamiseks, vooluliinide kasutusele võtmiseks, vananenud seadmete, stantside ja instrumentide asendamiseks, toodangu kvaliteedi tõstmiseks ja selle omahinna alandamiseks. Kavandati ka keemia- ja tekstiilitööstuse arendamise abinõud. Keskkomitee pleenumi otsustel on määratu suur tähtsus seitsme aasta plaani ennetähtaegseks täitmiseks, meie kodumaa majandusliku võimsuse edasiseks tugevdamiseks ja nõukogude rahva elatustaseme tõstmiseks.

Pleenum leiab, et seitsme aasta plaani täitmine ja ületamine on meie aja kõige tähtsam ülesanne. See on meie kodumaa otsustav samm teel kommunismi poole.

Kinnitanud seitsme aasta plaani kontrollarvud, rõhutas NLKP XXI kongress:

«Nõukogude rahvas on sotsialistliku ülesehitustöö käigus sooritanud suuri, kogu maailmas tunnustatud töökan-

gelastegusid. Kommunistliku partei XXI kongress avaldab kindlat veendumust, et meie ühiskonna astumine kommunismi laiahaardelise ehitamise ajajärku kutsub esile tööentusiasmi võimsa laine, sünnitab seitsme aasta plaani täitmiseks ja ületamiseks arendatava üldrahvaliku võistluse uusi vorme, toob kaasa silmapaistvaid võite.

Partei poolt kavandatud suurejooneline kommunistliku ülesehitustöö programm annab nõukogude rahvale avarad ja helged kommunismile liikumise perspektiivid. Meie palava unistuse teokssaamine on juba ligidal. Me peame rahulikus majanduslikus võistluses kapitalismiga läbi tegema otsustava etapi, peame selles võistluses lühikese ajaga võitjaks tulema. Meil on olemas kõik vajalik, et see kõrgendik vallutada. Kui me oleme need ülesanded lahendanud ja jõuame välja uutele avarustele, on edasi liikuda kergem, kommunismi ülesehitamise suure eesmärgi nimel saab ja on vaja hästi töötada.»

Need meie leninliku partei kongressi innustavad sõnad leidsid palavat vastukaja miljonite südames. Kõik Nõukogudemaa rahvad võtsid seitsme aasta plaani oma südameasjaks ja asusid suure patriootilise entusiasmiga seda ellu viima.

Sõna «seitseaastak» levis üle kogu maailma, vaimustas kogu progressiivset inimkonda, sotsialistlike maade rahvaid, sisendas meie idee- ja klassivendadele julgust ja veel kindlamat usku sotsialismi võidusse, isegi kui neid eraldavad meist mered ja ookeanid. Sotsialismi vaenlaste leeri külvas see sõna hirmu ja ärevust.

Kogu nõukogude rahvas kiitis määratu suure entusiasmiga heaks NLKP XXI kongressi poolt väljatöötatud seitsme aasta plaani. Juba pool aastat viib meie rahvas oma loova tööga ellu seda suurt plaani.

Moskva ja Leningradi masinaehitajad, Ukraina metallurgid ja kaevurid, Baškiiria naftatootjad, Uraali ehitustöölised, Gorki keemikud, Valgevenemaa tööstusala ja Kasahstani värvilise metallurgia töötajad, Ivanovo tekstiilitöölised ning paljud toiduainete tööstuse ettevõtted algatasid miljonite liikumise seitseaastaku ja 1959. aasta plaani ennetähtaegse täitmise eest. Vladimiri ja Sverdlovski majanduspiirkonna parteiorganisatsioonid ja kõik töötajad on seadnud endale ülesande — sisemiste reservide parema ärakasutamise arvel ennetähtaegselt saavutada seitseaastakuks kavandatud tootmistase. Venemaa Föde-

ratsiooni, Ukraina, Valgevenemaa, Kasahstani, Gruusia, Moldaavia, Usbekistani ja teiste vabariikide eesrindlike kolhooside ja sovhooside üleskutsel on alanud võitlusretk selle eest, et täita seitseaastaku ülesanded põllumajanduses viie aastaga.

Me oleme seitseaastakut hästi alustanud! Kõigi liiduvabariikide, kõigi majanduspiirkondade tööstus ületas 1959. aasta esimese poole plaani. Edukalt arenevad põllumajanduslikud tööd. Kõik rahvamajandusharud suurendavad kindlalt tempot, et täita seitsme aasta plaan enne tähtaega.

Juba noore Nõukogude vabariigi esimestel, kõige raskematel, kõige rängematel aastatel ütles Vladimir Iljitš Lenin, et kui me hakkame majandama arukalt, ökonoomselt, kasutame ära kõik nõukogude korras peituvad võimalused, tugineme rahva loovale algatusvõimele, siis tuleb aeg, kus ühiskond areneb nii kiiresti ning majandus ja kultuur edenevad niisuguse hooga, millest kapitalism ei ole võinud unistadagi. Ja nüüd on see aeg käes.

Missugune kapitalistlik maa võiks deklareerida kogu maailmale, et ta tahab seitsme aastaga suurendada tööstuse kogutoodangut 80 protsendi võrra, tõsta elektrienergia toodangu kahekordseks, suurendada oma keemiatööstuse võimsuse kolmekordseks, tõsta 40 protsendi võrra tööliste ja talupoegade reaalsissetulekut, ehitada töötajaile 15 miljonit korterit linnades ja 7 miljonit maja maa-asulates? Meie aga kuulutasime selle välja ja teeme seda kindlasti!

Tuletagem meelde, kuidas rõõmustas Vladimir Iljitš Lenin, kui tema nähes väikeses Kašino külas Moskva lähedal süttis elektrilamp, mille rahvas nimetas hellitavalt «Iljitši lambiks». Missugust uhkust me tundsime algul Volhovstroi ja seejärel Dneprogessi üle! Kuid 60 miljonit kilovatti — just niisugune on seitseaastakuks kavandatud võimsuste juurdekasv elektrijaamades —, see on ju sada Dneprogessi või tuhat Volhovstroid!

Revolutsioonieelne Venemaa oli ühel viimasel kohal terase tootmise poolest. Seitseaastaku lõpul hakkab Nõukogude Liit sulatama ligi 90 miljonit tonni terast aastas — seega rohkem, kui toodavad praegu terast kõik Euroopa kapitalistlikud maad.

Juba musta valtsmetalli tootmise juurdekasv eeloleval seitseaastakul moodustab ligi 25 miljonit tonni. See on kakskümmend korda rohkem, kui tootis Magnitogorski

Metallurgiakombinaat sõjaeelsetel aastatel. Tähendab, et seitseaastakul antakse ekspluatatsiooni 20 Magnitogorski kombinaati.

1965. aasta üheainsa päeva kestel antakse masinaehitus- ja metallitöötlemistööstuse toodangut nii palju, nagu revolutsioonieelsel Venemaal toodeti kogu 1913. aastal.

Seitsme aastaga ehitatakse linnades ja töölisalevites elumaju üldpinnaga 650—660 miljonit ruutmeetrit. Et mõista selle arvu tähtsust, tuleb meenutada, et veel 1956. aastal moodustas kogu elamufond linnades 673 miljonit ruutmeetrit. Ulatuselt on see võrdne sellega, et meie kodumaa avarustele kerkib 15 säärast uut linna nagu Moskva, või ligi 100 niisugust linna nagu Gorki. Moskvat ja Gorkit aga ehitati ju sajandeid!

Niisugused on ülesehitustöö mastaabid kommunismi laiahaardelise ehitamise ajajärgul!

Kas meil pole siis kõigil koos ja igaühel eraldi põhjust uhkust tunda oma kodumaa maailma-ajalooliste saavutuste üle! Kasutades marksistlik-leninliku õpetuse kompassi, juhib kommunistlik partei kindlalt Nõukogude laeva läbi kõigi tormide ja takistuste kommunismi ihaldatud randa. Kuidas siis mitte tunda tohutut hingelist rahuldust, teades, et ühistes võitudes on ka sinu osa, et sina, Nõukogude Liidu kodanik, mitte külalisena, vaid täieõigusliku peremehena sammud elurada, ja kõik, mis sa ümberringi näed, ja kõik, mis veel tehakse, — see on sinu jaoks, sinu laste jaoks, meie kõigi jaoks, nõukogude ühiskonna — kommunismiehitajate ühiskonna jaoks, meie kodumaa jaoks!

Mille nimel kutsub partei rahvast üles uutele töökangelastegudele?

Mille nimel kutsub partei üles tootma rohkem metalli, naftat, masinaid, elektrienergiat, keemiasaadusi, riiet ja jalatseid, tootma rohkem vilja, liha, piima ja muid põllumajandussaadusi, arendama teadust ja kultuuri, ehitama rohkem lasteaedu, koole, instituute, raamatukogusid, haiglaid ja ravilaid?

Mille nimel peab partei kogu energia ja sihikindlusega võitlust tehnilise progressi eest, tootmisprotsesside komplekssе mehhaniseerimise ja automatiseerimise tempo kiirendamise eest, teaduse ja tehnika uusimate saavutuste kiire rakendamise eest?

Meie partei teeb seda nagu alati rahva elu parandamise,

tema materiaalsete ja vaimsete rikkuste suurendamise nimel, sotsialistliku kodumaa võimsuse edasise tugevdamise nimel.

Meie partei teeb seda selleks, et kergendada nõukogude inimeste tööd, muuta see veel tootlikumaks.

Meie partei teeb seda selleks, et linna- ja maatöötajad võiksid paremini rahuldada oma ainelisi ja kultuurilisi vajadusi, et nõukogude inimesed oleksid külluses varustatud toiduainete, rõivaste, jalatsite ja muude rahvatarbekaupadega, selleks, et kiiremini üle saada korterikitsikusest ja tagada igale nõukogude perekonnale mugav korter, selleks, et kiiremini saavutada maailmas kõige lühem tööpäev ja kõige lühem töönädal, et nõukogude inimestel oleks rohkem vaba aega õppimiseks ja puhkuseks, et kõik nad oleksid haritud ja kultuursed.

Kunagi varem ei ole meil olnud nii kõikehõlmavat plaani nagu seitseaastak, kus on arvesse võetud ja läbi mõeldud kõik — gigantsetest elektrijaamadest kuni laste mänguasjadeni, suurkeemiatööstusest kuni aedade ja viinamarjaistandikeni. Kõik inimese heaks, kõik tema hüvangu nimel! See on meie suur eesmärk, see on selle tohutu töö mõte, mida kommunistide leninlik partei on teinud ja teeb!

Meie majandusplaanid on rahu ja loova töö plaanid. Nende aluseks on rahva vajaduste rahuldamine, mitte aga kasumite tagaajamine. Kapitalistlikus maailmas on mõjukaid jõude, kes tahavad teenida võidurelvastumise arvel ja on valmis ülikasumite saamise nimel tõukama inimkonda uue, kõige laastavama sõja kuristikku. Nendes tingimustes peab meie maa, taotledes töötajate kasvavate vajaduste üha täielikumat rahuldamist, väsimatult tugevdama oma majanduslikku võimsust ja kaitsevõimet.

Meil, sotsialistlikus ühiskonnas, on tööstuse ja põllumajanduse arenemise võimalused piiramatud. Mida rohkem me hakkame tootma materiaalseid väärtusi, seda kõrgemale tõuseb rahva elatustase, seda kindlam on rahu ja sotsialismi üritus. Me elame teiega, kallid sõbrad, võrratul ajal, suurel ajastul, kus on teoks saamas parimate inimeste palav unistus inimkonna helgest tulevikust!

Nõukogude Liit on saanud võimsaks industriaalseks maailmariigiks, eesrindliku teaduse, kultuuri ja kõrge humanismi tsitadelliks. Nüüd ei saa enam keegi Nõukogude Liitu arvestamata jätta. Ega lihtsad inimesed palju-

des maades asjata ütle: «Nõukogude rahva hääl paneb sõjad seisma!»

Sotsialismi teed sammub juba kolmandik inimkonda. Seitseaastaku lõpul hakkavad sotsialistlikud maad andma rohkem kui pool kogu maailma tööstustoodangust. Saavutatakse lõplikult sotsialismi maailmasüsteemi üleolek kapitalistlikust maailmasüsteemist materiaalse tootmise sfääris.

Ent see võit ei tule iseendast. See saavutatakse ainult kogu rahva ennastsalgava tööga. Meie edasiliikumine nõuab suurte raskuste võitmist, töös esinevate puuduste ja möödalaskmiste kõrvaldamist. Sotsialistliku ülesehitustöö aastail on meie rahvas tõendanud, et ta oskab jagu saada raskustest ja takistustest, üles näidata meelekindlust ja visadust seatud eesmärgi saavutamisel. Praegustes tingimustes, aatomi, elektroonika ja keemia sajandil, Maa kunstlike kaaslaste ajastul tagavad võidu eesrindlik teadus ja väga kõrge tehnika, mis loovad piiritud võimalused ühiskondliku töö viljakuse kasvuks, toovad võidu raudne tahe ja bolševistlik kirglikkus, miljonite tugev organisatsioonikindlus ja revolutsiooniline distsipliin. *«Kommunism on,»* õpetas V. I. Lenin, *«kapitalistlikust kõrgem tööviljakus, vabatahtlike, klassiteadlike, ühinenud, eesrindlikku tehnikat kasutavate tööliste tööviljakus.»*

Meie seitseaastak on kõigi rahvamajandusharude, raketööstuse ja kergetööstuse, ehitustegevuse, transpordi ja põllumajanduse pideva tehnilise progressi seitseaastak, teaduse ja kultuuri progressi seitseaastak.

Partei Keskkomitee pleenum kavandas suured abinõud tootmisprotsesside kompleksseks mehhaniseerimiseks ja automatiseerimiseks kõigis rahvamajandusharudes.

Pakiliseks ülesandeks tootmisprotsesside komplekssе mehhaniseerimise alal on raske käsitsitöö likvideerimine tööstuses, ehitustegevuses, transpordis ja põllumajanduses.

Esmajärjekorras on tarvis kõige moodsama tehnika rakendamise teel komplekssеlt mehhaniseerida ja automatiseerida põhilised töömahukad operatsioonid ja protsessid maagikaevandustes, metallurgia-, nafta-, keemia- ja masinatööstuses, ehitustegevuses ja ehitusmaterjalide tööstuses ning metsa- ja paberitööstuses.

Ulatuslikult on tarvis mehhaniseerida ja automatiseerida peale- ja mahalaadimistööd iga liiki vedudel ja ümberlaadimistel ning tehaste sisetransport.

Laialdaselt on vaja mehhaniseerida ja automatiseerida

rahvatarbekaupade tootmist ning pakkimist, taotledes kaupade kõrget kvaliteeti ja nägusat kujundust.

Põllumajandusliku tootmise valdkonnas on tarvis kompleksselt mehhaniseerida rühvel- ja tehniliste kultuuride harimine, nende koristamine, puhastamine ja laadimine, samuti mehhaniseerida kõik töömahukad protsessid loomakasvatuses.

Kõigis rahvamajandusharudes tuleb pöörata erilist tähelepanu tegutsevate ettevõtete rekonstrueerimisele, vananenud seadmete ajakohastamisele ja asendamisele, tehnoloogiliste protsesside täiustamisele ning tootmistegevuse spetsialiseerimisele ja koopereerimisele. On teada näiteks, et rahvamajandusele tekitab suurt majanduslikku kahju see, et valu- ja sepisetööd, keevitatud konstruktsioonide, kinnitustoodete ja instrumentide valmistamine on spetsiaalettevõtetesse tsentraliseeritud väheses ulatuses. Ettevõtete ja ehituste majanduslike töönäitajate parandamise eesmärgil pööratakse seepärast Keskkomitee pleenumi otsustes erilist tähelepanu sellele, et organiseerida ajakohasel tehnilisel tasemel valandite, sepiste, keevitatud konstruktsioonide, kinnitustoodete ja instrumentide tsentraliseeritud tootmine niihästi majanduspiirkondades kui ka mitme majanduspiirkonna vajaduste rahuldamiseks.

Kompleksse automatiseerimise valdkonnas on tarvis lahendada ülesanne: minna üle üksikute tootmisoperatsioonide automatiseerimiselt täielikult automatiseeritud tehnoloogiliste protsesside, tsehhide ja ettevõtete loomisele esmajoones nendes tootmisharudes, kus automatiseerimine annab maksimaalset majanduslikku efekti.

NLKP Keskkomitee pleenumi resolutsioonis on kavandatud ka teised tähtsad abinõud, mis näitavad kätte tehnilise progressi teed mitmesugustes rahvamajandusharudes.

NLKP Keskkomitee pleenum pöördub meie suure kodumaa kõigi töötajate poole üleskutsega:

— *Laiaulatuslikumaks üldrahvalik sotsialistlik võistlus seitsme aasta plaani ennetähtaegse täitmise eest, tehnilise progressi eest!*

— *Võidelge kõrge tööviljakuse eest, tootmisprotsesside kompleksse mehhaniseerimise ja automatiseerimise eest, konservatiivsuse, tardumuse ja mahajäämuse vastu tehnikas!*

— *Rakendage julgemini uusi seadmeid, ajakohastage*

tegutsevaid tööpinke ja masinaid, täiustage tehnoloogilisi protsesse, kasutage paremini tootmisvõimsusi ja -reserve!

— Hoidke kokku suures ja väikeses, igas tootmislõigus, tõstke toodangu kvaliteeti, alandage selle omahinda! Pidage meeles, et grammidest kogunevad tonnid, kopikatest ja rubladest — miljonid ja miljardid!

— Arendage igati eesrindlikku teadust, õppige sihikindlalt tundma uut tehnikat, levitage ja rakendage ulatuslikumalt võistluse eesrindlaste ning tootmisnovaatorite kogemusi, arendage ratsionaliseerijate ja leiutajate massiliikumist! Tugevnegu teaduse ja töö loov liit!

Partei Keskkomitee pleenumi otsustes on antud üksikasjaline programm tehniliseks progressiks kõigis rahvamajandusharudes, on kindlaks määratud partei-, nõukogude, majandus-, ametiühingu- ja komsomoliorganisatsioonide, ettevõtete, teadusliku uurimise asutuste ja konstruktoribüroode kollektiivide ülesanded. Nüüd on asi selles, et õigesti organiseerida tööd ja viia vastuvõetud otsused ellu. Kaalugu iga tööline, insener, teadlane, kolhoosnik, agronoom, õpetaja ja arst pärast pleenumi otsustega tutvumist, kuidas neid rakendada oma praktilises töös. Töötagu iga kollektiiv välja teaduse, tehnika ja automaatika saavutuste rakendamise ning tootmisreservide ja tootmispinna parema ärakasutamise plaan, et kiiremini vallutada oma seitseaastaku kõrgendikud.

Tehniline progress eeldab tootmise ja töö kõrgemat organiseerimist. Kompleksne mehhaniseerimine ja automatiseerimine on suur hüve, kui töö on hästi organiseeritud, kui tsehhis ei ole tegevuseta inimesi, kui mõistlikult kasutatakse iga minutit — saavad ju minutitest tunnid, tööpäevad, kuud ja aastad.

Tundku iga töötaja suurt vastutust oma töö eest, töönormide ja plaaniülesannete igapäevase täitmise eest, toodangu kvaliteedi tõstmise ja omahinna alandamise eest. Tuleb kuulutada resoluutne võitlus pillamise, lohakuse ja distsiplineerimatuse vastu, säästliku, ökonoomse ja mõistliku majandamise eest. Ühiskondlikku hukkamõistu väärivad inimesed, kes, andmata ühiskonnale seda, mida nad peavad andma, kasutavad kõiki hüvesid võrdselt töötajatega, kes näitavad oma töös kõrge teadlikkuse ja kommunistliku töökuse eeskuju.

Uusi ülesandeid mõistavad hästi tuleviku maakuulajad — kommunistliku töö brigaadide ja kommunistliku töö

lööklaste kuulsusrikkast liikumisest osavõtjad. Need brigaadid taotlevad kirglikult kõige täiuslikuma tehnika ja tehnoloogia rakendamist oma töölõigus, oma põllul, nad astuvad resoluutselt välja igasuguse inertsuse, konservatiivsuse ja mahajäämuse vastu. Kommunistliku töö lööklane on see, kes, saanud oma ala meistriks, ei jää saavutustele puhkama, vaid vaatab juurdlevalt tulevikku, on julge ja otsib! Ta on täielikult kodus eesrindliku teaduse ja tehnika küsimustes, ei salli joondumist aegunu järgi, on alati valmis minema novaatorina mööda läbiuurimata teid, et valmistada rahvale järjest rohkem talle vajalikke asju, mis on kvaliteedilt paremad ja hinnalt odavamad.

Meie partei poolt tehtud kommunistlik töö kannab järjest paremat ja rikkalikumat vilja. Pole kahtlust, et uues võitlusretkes tehnilise progressi eest, tootmisprotsesside igakülgse täiustamise eest kasvavad ja näitavad oma võimeid miljonid ja miljonid inimesed, andes teadliku, kommunistliku töössesuhtumise eeskuju. Kõigi partei-, ametiühingu- ja komsomoliorganisatsioonide kõige tõsisem ja püham kohus on juhtida seda kasvavat patriootlikku massiliikumist.

Seltsimehed, sõbrad!

Kommunistlik partei, suure Lenini partei, kutsub uutele kuulsusrikastele töökangelastegudele! Püstitagem rahva kangelasliku tööga kommunismi grandioosne hoone! Meie rahvas ei unusta kunagi seitseaastaku kangelaste tegusid, meie aja inimeste ennastsalgavat tööd, nende üle on uhked tulevased põlvkonnad, nende üle tunnevad uhkust saabuva kommunistliku ühiskonna inimesed, on uhke kogu eesrindlik inimkond.

Partei XXI kongressi ajaloolised otsused valgustavad meie maale ja kogu inimkonnale teed kommunismile. Edasi ja ainult edasi seda teed mööda! Veel tihedamaks read läbiproovitud juhi ja kõigi meie võitude organiseerija — leninliku partei ümber!

Kõik jõud, kogu energia laiahaardelise kommunistliku ülesehitustöö suurte ülesannete täitmisele!

Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomitee

LÜHEMALE TÖÖPÄEVALE ÜLEMINEKU LÕPULEVIIMISEST NING TÖÖLISTE JA TEENISTUJATE TÖÖTASU REGULEERIMISE TÄHTAEGADEST

NLKP Keskkomitee, NSV Liidu Ministrite Nõukogu ja ÜAÜKN-i määrus (september 1959)

Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei XXI kongress kinnitas kõigi majandusharude võimsa edasiarendamise ja töötajate elutaseme pideva tõstmise programmi — NSV Liidus kommunistliku ühiskonna laiahaardelise ehitamise suurejoonelise programmi.

Juhindudes NLKP XXI kongressi otsustest ja silmas pidades NSV Liidu rahvamajanduse arendamise 1959. aasta — seitseaastaku esimese aasta riikliku plaani edukat täitmist, võtsid NLKP Keskkomitee, NSV Liidu Ministrite Nõukogu ja ÜAÜKN vastu **määruse lühemale tööpäevale ülemineku lõpuleviimise ning tööliste ja teenistujate töötasu reguleerimise tähtaegade kohta rahvamajandusharude ja majanduspiirkondade järgi.**

Määruses konstateeritakse, et viimastel aastatel on ära tehtud suur töö tööliste ja teenistujate üleviimiseks lühemale tööpäevale ja töötasu reguleerimiseks. Söetööstuse ja mustmetallurgia tööliste ning teenistujate järel viidi aastail 1958—1959 seitsmetunnilisele tööpäevale (allmaatöödel olevate juhtivate kutsealade töölised aga kuuetunnilisele tööpäevale) ning uutele palgatingimustele värvilise metallurgia, keemiatööstuse, tsementitööstuse, raudbetoontoodete ja -konstruktsioonide tootmise ning soola ja osokeriidi tootmise ettevõtete töölised ning teenistujad. Tehakse eeltöid selleks, et alustada 1959. aastal tööliste ja teenistujate üleviimist lühemale tööpäevale ja samaaegselt töötasu reguleerimiseks masinaehitustööstuses, metallitööstuses, nafta- ja gaasitööstuses.

Lühemale tööpäevale üleviimine ja samaaegne töötasu reguleerimine eelkõige põhilistes rasketööstusharudes kujunesid sotsialistliku majanduse edasiarenemise ning tööliste ja teenistujate ainelise elujärje ja kultuuritaseme tõusu tähtsaks allikaks. On kasvanud töötajate materiaalne huvi tootmise suurenemise ja tööviljakuse tõstmise vastu, on paranenud rahvamajandusplaanide täitmine ettevõtetes ning tööpäeva lühenemisele vaatamata on tööliste ja teenistujate töötasu mitte üksnes säilitatud, vaid seoses uute kõrgendatud palgamäärade sisseseadmisega on see

oluliselt tõusnud, eriti madalapalgalistel töölistel ja teenistujatel.

NLKP Keskkomitee, NSV Liidu Ministrite Nõukogu ja ÜAÜKN tunnistasid vajalikuks teostada kõigi tööliste ja teenistujate üleviimine rahvamajanduses seitsmetunnilisele tööpäevale, allmaatöödel olevate juhtivate kutsealade tööliste üleviimine kuuetunnilisele tööpäevale järgmisteks tähtaegadeks:

Põhjapiirkondade, Kaug-Ida, Siberi, Uraali, Kasahhi NSV, Moskva linna ja oblasti, Leningradi linna ja oblasti ning Ivanovo oblasti tööstuses — 1959. aasta IV kvartalist 1960. aasta IV kvartalini, teistes majanduspiirkondades aga 1960. aasta III—IV kvartali jooksul;

ehituse alal ja geoloogilistel uurimistöödel põhjapiirkondades, Kaug-Idas, Siberis, Uraalis ja Kasahhi NSV-s — 1960. aasta II kvartalis, ülejäänud majanduspiirkondades aga 1960. aasta IV kvartalis;

transpordis ja side alal — ajavahemikus 1959. aasta IV kvartalist kuni 1960. aasta IV kvartalini;

riiklikes põllumajanduslikes ettevõtetes — 1960. aasta IV kvartali jooksul;

teadusliku uurimise asutustes ja projekteerimisorganisatsioonides — 1960. aasta II kvartalist kuni IV kvartalini;

kaubanduse, ühiskondliku toitlustamise, varumise ning materiaalse ja tehnilise varustamise ettevõtetes ning organisatsioonides, hariduse ja tervishoiu alal, kultuuriasutustes, kunsti alal, riigiaparaadis ja muudes mittetootlikes ettevõtetes, organisatsioonides ja asutustes — 1960. aasta III ja IV kvartalis.

Tööstuses ja ehituse alal töötavate tööliste, insener-tehniliste töötajate ja teenistujate üleviimine lühemale tööpäevale teostatakse üheaegselt töötasu reguleerimisega.

Transpordi- ja sideettevõtetes ning -organisatsioonides, sovhoosides, remondi- ja tehnikajaamades, põllumajanduslikes abiettevõtetes, samuti teaduslikes asutustes ja projekteerimisorganisatsioonides viiakse töölised, insener-tehnilised töötajad ja teenistujad uutele palgatingimustele üle aastatel 1960—1961.

Kaubanduse, ühiskondliku toitlustamise, varumise, materiaalse ja tehnilise varustamise ettevõtete ja organisatsioonide, hariduse, tervishoiu, kultuuri ja kunsti alaste organisatsioonide ja asutuste, riigiaparaadi ja muude mittetootvate harude töölised, insener-tehnilised töötajad

ja teenistujad viiakse uutele palgatingimustele üle 1962. aastal.

Vastuvõetud määrusega kinnitati uued kõrgendatud tariifimäärad ja uued tariifivõrgud töötasu maksmiseks töölistele ja ametipalgad palga maksmiseks insener-tehnilistele töötajatele ja teenistujatele.

Samaaegselt töötasu reguleerimisega võetakse revideerimisele minimaalpalgamäär, mida tõstetakse vastavalt NLKP XXI kongressi otsusele 400—450 rublani.

NSV Liidu Ministrite Nõukogu Töö ja Töötasu Riiklikule Komiteele tehti ülesandeks kinnitada koos ÜAÜKN-iga tüüpmäärustikud tööliste tükitöö-premiaaltasu ja ajatöö-premiaaltasu süsteemide kohta; tüüploetelu tööliskutsealade kohta, kellele makstakse tasu tariifipalgamäära alusel, mis on sisse seatud tööliste jaoks, kes töötavad kuumadel või rasketel töödel, samuti kahjulike töötingimustega töödel jne.

Rahvamajanduse nõukogud, ministeeriumid, ametkonnad, töörahva saadikute nõukogude täitevkomiteed ja ettevõtete juhtivad töötajad on töötajate üleviimisel lühemale tööpäevale ja uutele töötingimustele kohustatud laialdaselt juurutama tehniliselt põhjendatud töönorme, mis vastavad tehnika ja tootmise organiseerimise tänapäeva tasemele ning tööliste eesrindlikele tootmiskogemustele; välja töötama ja kasutusele võtma teenindamisnormid ajatöö alusel töötavatele abitöölistele; rakendama töölistele töötasu maksmise majanduslikult efektiivseid süsteeme, samuti tööliste premeerimist kvalitatiivsete näitajate ning sektorite, tsehhide ja kogu ettevõtte töö tulemuste parandamise eest; tõstma tööliste töötasus tariifitasu osatähtsust; läbi viima tööde tarifitseerimine ning sisse seadma tööliste kategooriad vastavalt ettenähtud korras kinnitatud tariifikvalifikatsiooni eeskirjadele.

Tööliste ja teenistujate lühemale tööpäevale üleviimise ja uute palgatingimuste sisseseadmise konkreetsete tähtaegade määramiseks üksikutes ettevõtetes, ehitustel ja organisatsioonides on antud õigus liiduvabariikide ministrite nõukogudele, NSV Liidu ministeeriumidele ja keskasutustele, rahvamajanduse nõukogudele, oblastite (kraide) täitevkomiteedele kokkuleppel vastavate ametiühinguorganitega määruses ettenähtud üldiste tähtaegade piirides.

Pideva tootmise juures, samuti üksikutel töödel, kus töövahetust ei ole võimalik lühendada, tuleb töölistele ja tee-

nistujatele anda üle ettenähtud tööpäeva pikkuse töötatud aja eest täiendavad puhkepäevad.

NLKP Keskkomitee, NSV Liidu Ministrite Nõukogu ja ÜAÜKN pöörasid partei-, nõukogude, majandus- ja ametiühinguorganisatsioonide tähelepanu vajadusele valmistada ettevõtted õigeaegselt ja hoolikalt ette tööks lühema tööpäeva tingimustes, samuti vajadusele pidevalt kontrollida selle töö tegelikku läbiviimist kohtadel, pidades silmas tootmisplaanide ja tööviljakuse kasvu alal ettenähtud ülesannete tingimusteta täitmist. Iga ettevõtte suhtes tuleb välja töötada ja rakendada tehnilised, majanduslikud ja organisatsioonilised abinõud. Erilist tähelepanu tuleb pöörata uue tehnika ja eesrindliku tehnoloogia juurutamisele tootmisse, tootmisprotsesside mehhaniseerimisele, tootmise spetsialiseerimisele ja koopereerimisele, ettevõtete rütmilise töö tagamisele, tööaja kadude vähendamisele ja töö paremale organiseerimisele.

NLKP Keskkomitee, NSV Liidu Ministrite Nõukogu ja ÜAÜKN tegid partei-, nõukogude, ametiühingu- ja komsomoliorganisatsioonidele, samuti ministeeriumide, ametkondade, ettevõtete, ehituste ja organisatsioonide juhtivatele töötajatele kohustuseks arendada selgitustööd ja tagada tööliste, insener-tehniliste töötajate ja teenistujate laialdane osavõtt nende abinõude ettevalmistamisest ja läbiviimisest, mis on seotud tööpäeva lühendamisega rahvamajanduses ja uute palgatingimuste kehtestamisega. Need abinõud kujunevad tähtsaks etapiks teel NSV Liidus maailma kõige lühema tööpäeva ja kõige lühema töönädala sisseseadmisele.

NLKP Keskkomitee, NSV Liidu Ministrite Nõukogu ja ÜAÜKN kutsusid töölisi, insener-tehnilisi töötajaid ja teenistujaid suurendama veelgi oma tööaktiivsust ja loovat algatusvõimet sisemiste tootmisreservide väljaselgitamisel ja igakülgsel ärakasutamisel, et üleminek lühemale tööpäevale soodustaks igas ettevõttes ja igal ehitusel uut tootmise tõusu, tööviljakuse kasvu ning selle alusel töötajate ainelise elujärje ja kultuuritaseme edasist tõusu.

KULTUURIKAUPADE, ELUTARBELISTE ESEMETE JA MAJATARVETE TOOTMISE SUURENDAMISE, SORTIMENDI LAIENDAMISE JA KVALITEEDI PAREMUSTAMISE ABINÕUDEST

NLKP Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu määrus (oktoober 1959)

NLKP Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu arutasid läbi kultuurikaupade, elutarbeliste esemete ja majatarvete tootmise suurendamise, sortimendi laiendamise ja kvaliteedi paremustamise abinõud. Selles küsimuses vastuvõetud määruses märgivad NLKP Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu, et nõukogude inimeste kultuuritaseme ja ainelise elujärje pideva tõusu tulemusena kasvab lakkamatult nõudmine kultuurikaupade, elutarbeliste esemete ja majatarvete järele. Viimastel aastatel on nende kaupade tootmist meie maal tunduvalt suurendatud. Raadio- ja fotoaparaate, kelli ja mõningaid teisi tooteid lastakse välja suurel hulgal.

Kuid paljude kultuurikaupade, elutarbeliste esemete ja majatarvete tootmise tase jääb elanikkonna pidevalt kasvavatest vajadustest maha. Müügil ei ole küllaldaselt televiisoreid, pianiinosid, laste ja noorte jalgrattaid, pesupesemis- ja õmblusmasinaid, külmutuskappe, elektritriikraudu, hakkmasinaid, portselan-, fajanss-, klaas- ja emailnõusid, elutarbelisi kemikaale, rauakaupu ja muid tooteid. Reas linnades ja üksikutes maarajoonides ei saa mitte alati osta lihtsaid majatarbeid, mille tootmist on võimalik kohapeal organiseerida. Väga vähe lastakse välja plastmassidest ja teistest sünteetilistest materjalidest valmistatud kaupu.

Paljude kultuurikaupade ja elutarbeliste esemete, eriti majapidamises kasutatavate masinate ja aparaatide tootmise tehniline tase, nende valmistamise kvaliteet, samuti välimus ja viimistlus nõuavad tunduvat paremustamist. Koduses majapidamises kasutatavate külmutuskappide kaal kasuliku mahu liitri kohta on liiga suur, mõnda tüüpi raadioaparaadid, radioolad ja televiisorid on rasked ja kohmakad, paljudel elektriaparaatidel puudub automaatne reguleerimine, mille tõttu need kulutavad palju elektrienergiat. Koduses majapidamises kasutatavate masinate ja aparaatide tehastes on projekteerimis- ja konstrueerimistöö organiseeritud ebarahuldavalt.

Mõned partei-, nõukogude ja majandusorganid ei pööra

küllaldast tähelepanu kultuurikaupade, elutarbeliste esemete ja majatarvete tootmise suurendamisele, sortimendi laiendamisele ja kvaliteedi parandamisele, hoolitsevad vähe uue tehnika ja eesrindliku tehnoloogia rakendamise eest ettevõtetes, kus seda liiki tooteid valmistatakse; seetõttu tõuseb reas ettevõtetes tööviljakus aeglaselt, toodete omahind aga püsib kõrge. Ettevõtteid, kes mainitud kaupu välja lasevad, ei varustata küllaldaselt tehnoloogiliste seadmetega, uute sünteetiliste ja viimistlusmaterjalidega, lakkide, värvide ja furnituuriga.

On ette tulnud fakte, et rahvamajanduse nõukogud, kohaliku ja kooperatiivtööstuse ettevõtted katkestavad kohalike partei- ja nõukogude organite teadmisel mitmesugusel ettekäändel elanikkonnale äärmiselt vajalike kaupade tootmise, mis kahjustab elanikkonna ja riigi huve, ei kasuta küllaldaselt nende kaupade väljalaske suurendamiseks ja sortimendi laiendamiseks masinatööstuse, metallurgia, keemiatööstuse, elektrotehnilise tööstuse, puidutööstuse ja teiste tööstusharude ettevõtete eritsehhide tootmisvõimalusi.

Kohalikke tooraineressursse, eriti tööstusettevõtete jäätmeid, ei kasutata küllaldaselt kultuurikaupade, elutarbeliste esemete ja majatarvete tootmiseks. Oblastite, kraide ja vabariikide plaaniorganid tegelevad liiga vähe niisuguste tööstusjäätmete väljaselgitamise, arvelevõtmise ja jaotamisega, milledest on võimalik organiseerida elanikkonnale vajalike kaupade tootmist.

Kaubandusorganisatsioonid ei õpi küllaldaselt tundma elanikkonna nõudmist kultuurikaupade, elutarbeliste esemete ja majatarvete järele, teevad tõsiseid vigu tellimuste koostamisel nende kaupade tootmiseks. See viib elanikkonna hulgas nõutavate toodete valmistamise põhjendamatu vähendamiseni või ülenormiliste kaubavarude tekkimiseni müügivõrgus. Kaubandusorganisatsioonid ei avalda tööstusettevõtetele vajalikku nõudlikkust kaupade kvaliteedi ja välise viimistluse parandamise osas.

NLKP XXI kongress seadis ülesande suurendada lähemate aastate jooksul veelgi tööstus- ja toidukaupade, samuti kultuuri- ja majatarvete tootmist ning jõuda sel teel tublisti edasi nõukogude inimeste aineliste ja kultuuriliste vajaduste täieliku rahuldamise ülesande lahendamises, pidades silmas eesmärki rahuldada seitseaastaku jooksul piisavalt elanikkonna kasvavad vajadused.

NLKP Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu peavad partei-, nõukogude ja majandusorganite tähtsaks ülesandeks abinõude tarvituselevõtmist rahvamajanduse nõukogude, kohaliku ja kooperatiivtööstuse ettevõtetes leiduvate tootmisvõimaluste kõige täielikumaks ärakasutamiseks, et märksa suurendada kultuurikaupade, elutarbeliste esemete ja majatarvete tootmist, laiendada nende sortimenti ja parandada kvaliteeti ning täita aastaiks 1959—1965 ettenähtud ülesanded enne tähtaega.

NLKP Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu tegid liiduvabariikide kommunistlike parteide keskkomiteedele, partei krai- ja oblastikomiteedele, vabariikide ministrite nõukogudele, kraide ja oblastite töörahva saadikute nõukogude täitevkomiteedele, NSV Liidu ministeeriumidele ja keskasutustele ning rahvamajanduse nõukogudele kohustuseks tarvitusele võtta abinõud selleks, et tunduvalt suurendada kultuurikaupade, elutarbeliste esemete ja majatarvete tootmist, laiendada nende sortimenti ja parandada kvaliteeti, välja töötada ja teostada abinõud olemasolevate võimsuste paremaks ärakasutamiseks ning uute spetsialiseeritud tsehhide organiseerimiseks nende kaupade tootmiseks masinaehitustööstuse, metallurgia, keemiatööstuse, elektrotehnilise tööstuse, puidutööstuse ja teiste tööstuharude ettevõtetes, samuti kohaliku tööstuse ja tööndusкooperatsiooni ettevõtetes, uue tehnika ja tehnoloogia tootmisse rakendamiseks, tooraine ja materjalide kokkuhoiuks, tööviljakuse tõusuks ja toodangu omahinna alandamiseks.

Vastuvõetud määrus näeb ette suurendada kultuurikaupade, elutarbeliste esemete ja majatarvete tootmise mahtu 1958. aasta 45,5 miljardilt rublalt 1960. aastal 57,9 miljardi rublani ja 1961. aastal 64,6 miljardi rublani (ettevõtete hulgimüügihindades). Nii suureneb külmutuskappide tootmine 1958. aasta 359 600 kapilt 1961. aastal 796 000 kapini, pesupesemis- ja nõudepesemismasinate tootmine vastavalt: 463 000-lt 1 215 000-ni, tolmuimejate tootmine 246 000-lt 510 000-ni, õmblusmasinate tootmine 2 685 600-lt 3 470 000-ni, televiisorite tootmine 979 300-lt 1 928 000-ni, mootorjalgrataste ja mopeedide tootmine 25 000-lt 280 000-ni, lastejalgrataste tootmine 1 024 300-lt 1 565 000-ni, elektritriikraudade tootmine 2 086 000-lt 6 586 000-ni, portselan- ja fajanssnõude tootmine 729 miljonilt rublalt 974 miljoni rublani.

1959. aasta IV kvartaliks määrati kultuurikaupade, elutarbeliste esemete ja majatarvete tootmises täiendav ülesanne 647 miljoni rubla ulatuses (jaemüügihindades).

Vabariikide ministrite nõukogudele, kraide ja oblastite töörahva saadikute nõukogude täitevkomiteedele, NSV Liidu ministeeriumidele ja keskasutustele tehti ülesandeks tarvitusele võtta abinõud kultuurikaupade, elutarbeliste esemete ja majatarvete sortimendi laiendamiseks ja kvaliteedi parandamiseks, kusjuures tuleb silmas pidada vajadust:

organiseerida lühikese ajaga kodumaiste konstrueerimisorganisatsioonide ja ettevõtete poolt loodud uusimate näidiste, samuti paremate välismaa näidiste järgi mainitud kaupade seeriaviisiline tootmine;

konstrueerida ja hakata tootma ökonoomsemaid kompressioon- ja absorbtsioonkülmutuskappe (sealhulgas väikesemõõtmelisi ja seina sisse ehitatavaid), arvestades vajadust suurendada maksimaalselt kapi ja selle ukse sisemiste paneelide kasutegurit; vähendada metallikulu; samuti energiakulu, laiendada plastmasside ja uute soojusisolatsioonmaterjalide kasutamist;

välja lasta elektrisoojendusriistu (kohvi- ja teekanne, elektritriikraudu ja elektripliite) torukujuliste ja kinniste elektrisoojenduselementidega, automaatse reguleerimise ja blokeerimisega;

välja töötada elanikkonna hulgas eriti nõutavate mootorrataste, motorollerite, mootorjalgrataste ja nende külgvankrite, laste- ja noorte jalgrataste uusi tüüpe, tagada nende masinate kaalu vähenemine ja kasutusaja pikenemine, samuti mootorite ökonoomsuse tõus;

välja lasta tsentrifugaalse väänamisseadeldisega varustatud automaat-pesupesemismasinaid, tagada nende gabariidi vähenemine, kaalu kergenemine, välise viimistluse ja ekspluatatsiooniomaduste paranemine;

asendada tootmises aegunud tüüpi kodused õmblusmasinad uute, täiuslikumate lihtsate õmblusmasinate ja mitut operatsiooni teostavate siksaktüüpi masinate mudelitega, muutes nende välimuse kaunimaks;

suurendada keskelasuva sekundiosutiga, reljeefsete numbritega ja kuldkapslis käekellade, portselanist, fajansist, pronksist ja plastmassidest korpusega lauakellade tootmist; laiendada baromeetri, termomeetri või kalendriga kokkukombineeritud kellade väljalaskmist, samuti kvali-

teetsetes puukorpustes, heliseadeldistega varustatud seina- ja lauakellade tootmist;

tõsta televiisorite ja raadioaparaatide ökonoomsust ja töökindlust ekspluateerimisel, tundlikkust ning reguleerimistäpsust; suurendada raadioaparaatide, radioolade, televiisorite ja magnetofonide väljalaskmist trükitud skeemide, unifitseeritud detailide ja pooljuhtide rakendamisega, samuti plastmassidest kastide kasutamist puukastide asemel;

laiendada televiisorite tootmist kineskoobiga, millel oleks kiire kaldenurk vähemalt 110 kraadi ja mis oleksid varustatud pingeregulaatoritega, ning organiseerida töökorrast väljalangenud kineskoopide taastamist;

välja lästa poolteise ja ühe inimese laiusega kerget tüüpi raudvoodeid, samuti suurendada galvaanilise kattega raudvoodite ja puuotstega voodite tootmist;

hakata rohkem valmistama valge sise- ja väliskattega esimest sorti emailitud metallnõusid, paremustada nõude välise emailkatte värvust eredatooniliste värvainete kasutuselevõtmisega, tõsta emaili termilist ja mehaanilist vastupidavust, laiendada 0,3—0,4-millimeetri paksusega lehterasest emailnõude tootmist ning niisuguste stantsitud alumiiniumnõude tootmist, mis on töödeldud lihvimise, poleerimise, anodeerimise ja kroomimise teel;

suurendada märksa elutarbeliste kemikaalide tootmist ja laiendada nende sortimenti; võtta tarvitusele abinõud uut liiki kaupade tootmiseks, sealhulgas vahendite tootmiseks, mis kõrvaldavad plekke villasest, siid- ja puuvillasest riidest, samuti nahast, ning eemaldavad katlakivi. Rakendada abinõud aniliinvärvide, dekoratiiv- ja kuivade värvide ning pesupulbrite tootmise laiendamiseks ja elanikkonnale müümise suurendamiseks; parandada elutarbeliste kemikaalide pakendite kvaliteeti;

suurendada koduse elektrivalgustusarmatuuri väljalaskmist uutest materjalidest, eriti valgustehnilisest plastmassist, valgust hajutavast elastsest materjalist, tulekindlast lambivarjupaberist, kvaliteetsest värvilisest valgustehnilisest klaasist lambivarjude tootmist, et lõpetada alates 1961. aastast siidriidest lambivarjude tootmine.

NSV Liidu Ministrite Nõukogu Automatiseerimise ja Masinaehituse Riiklikule Komiteele, Raadioelektroonika Riiklikule Komiteele ja Riigikaitsetehnika Riiklikule Komiteele on tehtud ülesandeks välja töötada kultuurilise ja

elutarbelise otstarbega ning majapidamises kasutatavate tehniliselt keerukate masinate ja aparaatide uusi mudeleid, koordineerida vastavaid projekteerimis-, konstrueerimis- ja eksperimentaaltöid ning läbi viia konkursse nende masinate ja aparaatide loomiseks, samuti osutada tehnilist abi seda toodangut väljalaskvatele ettevõtetele.

Liiduvabariikide ministrite nõukogudele on tehtud kohustuseks:

kolme kuu jooksul läbi vaadata ja lahendada küsimus konstrueerimis- ja tehnoloogiabüroode või eksperimentaalbaasiga laboratooriumide organiseerimiseks 1960. aastal juhtettevõtetes, kus valmistatakse tehniliselt komplitseeritud kultuurikaupu, elutarbelisi esemeid ja majatarbeid;

tarvitusele võtta abinõud olemasolevate pianiinosid ja klavereid, nende mehhanisme ja klaviatuure tootvate vabrikute laiendamiseks ja uute niisuguste vabrikute ehitamiseks, samuti välja töötada iga vabriku kohta konkreetsed abinõud muusikariistade kvaliteedi tunduvaks paremustamiseks, uue tehnika ja eesrindliku tehnoloogia rakendamiseks tootmises, vajaliku resonants-puumaterjalide varu ja muude detailide varu loomiseks, et tagada normaalne tehnoloogiline tootmisprotsess;

välja töötada ja teostada abinõud portselan-, fajanss- ja klaassordinõude tootmise tunduvaks suurendamiseks, sortimendi laiendamiseks ja kvaliteedi parandamiseks olemasolevate tootmisvõimsuste täielikuma ärakasutamise arvel, tootmisprotsesside intensiivistamise, olemasolevate ettevõtete laiendamise ja rekonstrueerimise ning uute ettevõtete ehitamise, samuti tootmises eesrindliku tehnoloogia rakendamise arvel. Tagada portselani-, fajansi- ja klaasitööstusele toorainet andvate ja rikastavate ettevõtete tootmisvõimsuste suurendamine, teadusliku uurimistöö laiendamine portselani-, fajansi- ja klaasitööstuse alal, nendele tootmisharudele tehnoloogiliste seadmete konstrueerimine ja valmistamine, samuti kohalikust toorainest valmistatavate õhukeste kivinõude ja poolportselani tootmise tehnoloogia väljatöötamine.

Liiduvabariikide ministrite nõukogudele ja NSV Liidu Riiklikule Plaanikomiteele on tehtud ülesandeks rahvamajandusplaanides ette näha tooraine, materjalide ja seadmete, sealhulgas uute sünteetiliste ja viimistlusmaterjalide, lakkide, värvide ja furnituuri eraldamine kultuurikaupade, elutarbeliste esemete ja majatarvete tootmiseks.

Vabariikide ministrite nõukogud, töörahva saadikute nõukogude täitevkomiteed ja rahvamajanduse nõukogud on kohustatud:

organiseerima tööstusjäätmete väljaselgitamise, arvelevõtmise ja jaotamise ning tagama nende jäätmete, samuti kohaliku tooraine ulatusliku kasutamise kultuurikaupade, elutarbeliste esemete ja majatarvete tootmise laiendamiseks;

ette nägema 1960. aastast alates aastaplaanides ettevõtetele ülesandeid uut liiki kultuurikaupade, elutarbeliste esemete ja majatarvete tootmise organiseerimise ja tootmise alal, kasutades nii kodumaise tööstuse paremaid näidiseid kui ka Üleliidulise Kaubanduspalati näidiseid;

organiseerima kultuurikaupade, elutarbeliste esemete ja majatarvete alalisi näitusepaviljone, et tutvustada parimaid tootenäidiseid, pidades silmas vajadust juurutada neid laialdaselt tootmises.

NLKP Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu otsustasid, et kultuurikaupade, elutarbeliste esemete ja majatarvete tootmist võib vähendada või lõpetada, samuti neid kaupu tootvaid tsehhe või ettevõtteid sulgeda ainult liiduvabariikide ministrite nõukogude loal. Kaupade suhtes, mida toodetakse vabariikidevaheliste hangete korras, tuleb küsimus kooskõlastada NSV Liidu Riikliku Plaanikomiteega.

Liiduvabariikide ja autonoomsete vabariikide ministrite nõukogudele ja töörahva saadikute nõukogude täitevkomiteedele on tehtud ülesandeks suurendada kultuurikaupade, elutarbeliste esemete ja majatarvete müüki, tagada kaubanduslike organisatsioonide osatähtsust ja vastutust elanikkonna nõudmiste tundmaõppimises, elanikkonna hulgas nõutavate kaupade õigeaegses tellimises ettevõtetelt ja valmistoodangu õigeaegses realiseerimises.

Vabariikide ministrite nõukogud, kraide ja oblastite töörahva saadikute nõukogude täitevkomiteed on kohustatud organiseerima lihtsamate majatarvete (laudade, taburettide, köögiinventari, puu- ja rauakaupade, harjade ja muude kaupade) tootmise kohalikust toorainest ja tööstusjäätmeist koguses, mis kindlustab täielikult elanikkonna vajaduse rahuldamise nende kaupade alal. Tuleb maksimaalselt vähendada niisuguste kaupade sissevedu teistest oblastitest, kraidest ja vabariikidest.

Liiduvabariikide ministrite nõukogud on kohustatud

aastail 1959—1960 läbi vaatama ja lahendama küsimuse, kuidas parandada kultuurikaupade, elutarbeliste esemete ja majatarvete tootmise spetsialiseerimist ja koopereerimist vabariigi ulatuses, ning kooskõlastatult NSV Liidu Riikliku Plaanikomiteega küsimuse, kuidas parandada nende kaupade tootmise vabariikidevahelist koopereerimist.

NSV Liidu Riigipangale on tehtud ülesandeks anda kultuurikaupu, elutarbelisi esemeid ja majatarbeid tootvatele ettevõtetele rahvamajanduse nõukogude, autonoomsete vabariikide ministrite nõukogude, kraide ja oblastite töörahva saadikute nõukogude täitevkomiteede taotlusel krediiti nende kaupade tootmise laiendamiseks, uue tehnika rakendamiseks, sisseseade moderniseerimiseks, tootmise mehhaniseerimiseks ja tehnoloogia paremustamiseks. Laenu tuleb anda kuni kaheks aastaks ning see kuulub tasumisele ettenähtud korras.

Määruses on ette nähtud abinõud, mis peavad tõstma ettevõtete huvi uut liiki toodete väljalaskmise suurendamise, valmistatavate kultuurikaupade, elutarbeliste esemete ja majatarvete sortimendi laiendamise ja kvaliteedi parandamise vastu.

*

NLKP Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu juhtisid liiduvabariikide kommunistlike parteide keskkomiteede ja ministrite nõukogude, partei krai-, oblasti-, linna- ja rajoonikomiteede, autonoomsete vabariikide ministrite nõukogude, kraide, oblastite, linnade ja rajoonide töörahva saadikute nõukogude täitevkomiteede, rahvamajanduse nõukogude, partei-, nõukogude, majandus-, ametiühinguja komsomoliorganisatsioonide tähelepanu vajadusele igati suurendada kultuurikaupade, elutarbeliste esemete ja majatarvete tootmist, tingimata täita käesolevas määruses seatud ülesanded, arendada sotsialistlikku võistlust valmistatava toodangu kvaliteedi parandamiseks ja omahinna alandamiseks, võistelda vabrikumärgi au eest, eesmärgiga jõuda nii kaugele, et iga ettevõte laseks välja ainult kvaliteetseid, häid ja nägusaid kaupu, mis vastavad nõukogude inimeste nõuetele ja maitsele.

ELEKTRIENERGIA RATSIONAALSEST KASUTAMISEST RAHVAMAJANDUSES

Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomitee
KIRI

Partei-, nõukogude, majandus-, ametiühingu- ja komsomoliorganisatsioonidele, tööstusettevõtete, transpordi, ehituste, kolhooside ja sovhooside, teaduslike ja projekteerimisinstituutide, konstrueerimisbüroode, kultuuri- ja kommunaalasutuste-, rahvamajanduse nõukogude, ministeeriumide ja ametkondade töötajatele

Seltsimehed!

Seitsme aasta plaani täitmise üheks kõige tähtsamaks tingimuseks on pidev tehniline progress, mille aluse moodustab rahvamajanduse elektrifitseerimine. Ulatuslikuma elektrifitseerimiseta ei ole võimalik teostada edasist kompleksset mehhaniseerimist ja automatiseerimist, saavutada tööviljakuse järsku tõusu. Meie suur juht ja õpetaja V. I. Lenin märkis, et elektrifitseerimisel on uue ühiskondliku korra võidu seisukohalt otsustav tähtsus. Ta ütles: «Kommunism on nõukogude võim pluss kogu maa elektrifitseerimine.»

Tänu kommunistliku partei väsimatule hoolitsusele rasketööstuse eelisarendamise eest, on NSV Liidus loodud võimas energeetikabaas, mis võimaldab kiires tempos suurendada elektriga varustatust ja tööviljakust kõigis rahvamajandusharudes, täielikumalt rahuldada elanikkonna tarvidusi elektrienergia alal.

Juba praegu on meie maa elektrienergia tootmise poolest esimesel kohal Euroopas ja teisel kohal maailmas. NSV Liidus toodetakse elektrienergiat rohkem kui Inglismaal ja Lääne-Saksamaal kokku.

Meie tööstuses arenevad kiiresti niisugused palju energiat nõudvad tootmisharud, nagu elektrimetallurgia ja elektrikeemia, metallide kuumendamine leegiga asendatakse induktsioon-elektrikuumendusega, mehaaniline töötlemine — elektri abil töötlemisega. Laialdaselt rakendatakse elektrikeevitust. Transpordis tõrjub elektriveojõud kiires tempos välja aurujõudu.

Nõukogude Liit on astunud suure Lenini idee — meie maa täielikult elektrifitseerida — elluviimise otsustavasse staadiumi. Seitsme aasta plaanis on ette nähtud suuren-

dada elektrijaamade võimsus enam kui kahekordseks ja viia elektrienergia toodang 500—520 miljardi kilovatt-tunnini aastas. Üheaegselt tööstuse elektrifitseerimise jätkamisega elektrifitseeritakse umbes 20 000 kilomeetrit raudteid, samuti kõik sovhoosid, kolhoosid ja töölisasulad. Miljonid nõukogude inimesed töötavad pingsalt selle programmi elluviimiseks. Sel kombel tagatakse kõigi rahvamajandusharude veelgi parem varustamine elektrienergiaga ning linna- ja maaelanikkonna vajaduste parem rahuldamine.

Kuid selleks, et täielikumalt rahuldada meie maa kasvavaid vajadusi elektrienergia alal, tuleb rööbiti energeetikavõimsuste suurendamisega taotleda, et elektrifitseerimise arendamisse mahutatud töö ja summad annaksid maksimaalset efekti. Tuleb tagada iga kilovatt-tunni ratsionaalne ärakasutamine tööstuses, raudtee- ja linnatranspordis, kommunaalettevõtetes, tööstus- ja ühiskondlike hoonete, tänavate, väljakute ja eluruumide valgustamisel. Ülesanne organiseerida elektrienergia ratsionaalset kulutamist rahvamajanduses ja igapäevases elus peab muutuma määratu suure üldriikliku tähtsusega ülesandeks.

Mida tähendab meie maal kokku hoida kas või üksainus protsent elektrienergiat? See tähendab vabastada aasta jooksul 2,6 miljardit kilovatt-tundi elektrienergiat, mille tootmiseks soojuselektrijaamad kulutavad ligi miljon tonni kõrge kalorsusega sütt. Kui see kokkuhoitud elektrienergia kogus õigesti ära kasutada, siis saab sellega toota 130 miljonit tonni sütt või 40 miljonit tonni naftat, saada alumiiniumoksüüdist 125 000 tonni alumiiniumi.

On palju näiteid selle kohta, kuidas rahvamajanduse nõukogud ja ettevõtete kollektiivid saavutavad elektrienergia ökonoomse kasutamise alal häid tulemusi. Leningradi Kirovi tehases, Moskva oblasti tehases «Elektrostal» ja Zaporožje abrasiivtehases hoiti 1959. aasta esimesel poolel tootmistehnoloogia täiustamisega ja seadmete õige koormamisega, samuti kadude vähendamisega kokku ligi 23 miljonit kilovatt-tundi elektrienergiat. Lõuna-Uraali raudtee töötajad hoidsid sama aja jooksul elektrirongide liikumise ratsionaalse režiimi tulemusena kokku 35,5 miljonit kilovatt-tundi elektrienergiat.

Kuid NLKP Keskkomiteel on ka niisuguseid andmeid, mis näitavad, et elektrienergia efektiivse kasutamise küsimustele pööratakse vajalikku tähelepanu kaugeltki mitte

igal pool. Paljudes rahvamajanduse nõukogude, ministeeriumide ja ametkondade ettevõtetes kulutatakse elektrienergiat ebaperemehelikult, suur hulk energiat raisatakse ebaratsionaalselt.

Peab tunnistama, et majandus-, partei-, nõukogude, ametiühingu- ja komsomoliorganisatsioonid on viimasel ajal hakanud vähem võitlema elektrienergia kokkuhoiu eest. Rahvamajanduse parem varustamine elektrienergiaga, mis on saavutatud viimastel aastatel, on põhjustanud üksikute töötajate ükskõikse ja salliva suhtumise elektrienergia raiskamise faktidesse. Nad ei arvesta seda, et elektrienergia kaod — see on kasutult ärapõlenud süsi, nafta ja gaas.

On täiesti lubamatu, et tehnoloogiliste režiimide rikkumise, seadmete alakoormusega ja tühikäigul töötamise, agregaatide, seadmete ning eriti kommunikatsioonide mittekorrasoleku tagajärjel moodustavad elektrienergia ebatootlikud kulud tööstuses ja transpordis umbes 11 miljardit kilovatt-tundi aastas. Teiste sõnadega — tarbetult kulutatava elektrienergia hulk ületab niisuguse võimsa elektrijaama nagu V. I. Lenini nimelise Volga hüdroelektrijaama aastatoodangu.

Tšeljabinski Rahvamajanduse Nõukogu Uraali autotehases on elektrienergia ülekulu elektrotermilises tootmises ligi miljon kilovatt-tundi aastas. Siin rikutakse järjekindlalt sulatuse tehnoloogiat, elektriahjud töötavad alakoormusega ning neid ei hoita tehniliselt küllaldaselt korras. Samasugune on olukord ka reas teiste rahvamajanduse nõukogude ettevõtetes. Selle tagajärjel läheb elektriahjude ekspluateerimisel iga aasta kaduma kuni 2 miljardit kilovatt-tundi elektrienergiat.

Kombinaadi «Tulaugol» kaevandustes kulutatakse ebatootlikult ainuüksi tühjade vagunite mitteõigeaegse eteandmise tagajärjel söe täiendavaks ümberlaadimiseks kuhjadest punkritesse ja vagunitesse enam kui 4 miljonit kilovatt-tundi elektrienergiat kvartalis.

Paljudes ettevõtetes esineb suurt elektrienergia ülekulu suruõhu tootmisel. Nende ettevõtete hulka kuuluvad Kemerovo Rahvamajanduse Nõukogu tehas «Kuzbasselektromotor», Harkovi Traktoritehas, kus suruõhu kaod moodustavad 25—30 protsenti.

Liiga suur on elektrienergia kulu ka elektrijaamade endi tootmisvajadusteks. 1958. aastal kulutasid soojuselektri-

jaamad enda vajadusteks ligi 8 protsenti nende poolt toodetud elektrienergiast, Riia, Dorogobuži ja mõnedes teistes elektrijaamades kulutati selleks isegi 12—13 protsenti.

Mahajäämuse tõttu elektrivõrgumajanduse arendamises ning tõsiste puuduste tõttu selle ekspluateerimisel ulatuvad ülemäärased elektrienergia kaod võrkudes ühe miljardi kilovatt-tunnini aastas. Suur hulk elektrienergiat üle kindlaksmääratud normi läheb kaduma elektriliinides ning eriti Rostovi, Kaliningradi, Odessa ja mõnede teiste energeetikasüsteemide elektri-jaotusvõrkudes. Paljude ettevõtete sisemised elektrivõrgud on ebarahuldavas seisukorras, mis põhjustab suuri elektrienergia kadusid.

Missugune on valgustuseks kulutatava elektrienergia kasutamise efektiivsus?

Spetsialistide arvutuste järgi moodustavad elektrienergia kaod elektrivalgustusseadeldistes iga aasta üle 7 miljardi kilovatt-tunni. Seda sellepärast, et meil kasutatakse ebatäiuslikke elektrivalgustuse skeeme, ei peeta vajalikult korras valgusteid, valgusallikate ja valgustehnilise armatuuri tehniline tase on madal, toodetakse liiga vähe ökonoomseid gaaslahenduse elektrilampe ning lõpuks kasutatakse halvasti ka loomuliku valgustuse võimalusi. Piisab sellest, kui öelda, et mõnedes vabrikutes ja tehastes töötatakse ka päeval kunstliku valguse juures selle tõttu, et valgusavad, seinad ja laed on kaetud nõe ja tolmuga.

Ei saa tunnistada mõistlikuks, et tänavate valgustamist elektriga linnades ei reguleerita tavaliselt vajaduse järgi, vaid ebaökonoomsed valgustid hajutavad nii palju valgust ülespoole, et linnade kohal on öösiti tohutu tulekuma. Nende kasutute tulekumade peale kulutatakse miljoneid kilovatt-tunde elektrienergiat. See aga tähendab inimese töö sihitut ärapõletamist.

Kommunistlik partei on sotsialistliku ülesehitustöö kõigil etappidel pidanud töö, materiaalsete vahendite ja raha kokkuhoiu küsimusi väga tähtsaks, on korduvalt märkinud, et ebaperemehelikkus, pillamine ja hooletu suhtumine rahva varasse on nähtused, mis on võõrad meie ühiskondlikule korrale.

Sellepärast peabki kõigi partei-, nõukogude, majandus-, ametiühingu- ja komsomoliorganisatsioonide edasilükkamatuks ülesandeks saama sihikindel võitlus elektrienergia säästliku kulutamise eest, töötajate mobiliseerimine elektrienergia ratsionaalse kasutamise tagamisele kõigis rahva-

majandusharudes, igas ettevõttes ja tootmissektoris, raudtee- ja linnatranspordis, ehitustel ja igapäevases elus.

On tähtis sellest ülesandest õigesti aru saada. Jutt ei ole elektrienergia ratsionaalse kasutamise kärpimisest. Seitsme aasta plaanis ettenähtud rahvamajanduse elektrifitseerimise, tootmise mahu ja tööviljakuse kasvu tempo nõuab üha rohkem ja rohkem elektrienergiat. Ja seda energiat antakse. Ainuüksi 1960. aasta jooksul kasvab töö elektrifitseerituse ulatus tööstuses 8 protsenti.

Seitseaastaku jooksul suureneb tunduvalt elektro- ja raadiotehniliste riistade ning aparaatide tootmine, mis parandavad meie rahva kultuurilisi ja elutarbelisi tingimusi. On ette nähtud suurendada kinoseadeldiste arvu meie maal 118 000—120 000-ni, ehitada umbkaudu 100 uut televisioonikeskust ja -jaama. Elanikkonnale müüakse raadioaparaate ja radioolasid 1,8 korda, televiisoreid 4,6 korda, külmutuskappe 5,8 korda, pesupesemismasinaid ja -aparaate 9,1 korda rohkem kui eelmise seitsme aasta jooksul. Sellega seoses kasvab elektrienergia tarbimine igapäevases elus miljardite kilovatt-tundide võrra.

Partei lähtub rahva huvidest ning teeb praegu ja edaspidi kõik selleks, et rahuldada võimalikult täielikumalt rahvamajanduse ja nõukogude inimeste mitmekesiseid vajadusi elektrienergia alal, rakendada seda energiat kiiremini ja igal pool. Kuid me peame kulutama elektrienergiat ratsionaalselt, ökonoomselt, tõeliselt peremehelikult. On vaja sisse seada kindel kord elektrienergia kasutamises tööstusettevõtetes, ehitustel ja transpordis, tarvitusele võtta abinõud lubamatute kadude likvideerimiseks. Tuleb eelkõige koondada tähelepanu rangele kinnipidamisele tehnoloogilisest distsipliinist tootmises, tehnoloogia- ja energeetikaseadmete kõige kasulikuma režiimi, agregaatide, elektriseadeldiste, valgustusseadmete ja kommunikatsioonide korrashoidmise tagamisele. Tuleb tõsta kõigi töötajate vastutust elektrienergia õige kulutamise eest.

Mõnedes rahvamajanduse nõukogudes on elektrienergia kulunormid toodangu ühiku kohta liiga kõrged. See on ilmselt ebariiklik praktika. Näiteks määrati Gorki Rahvamajanduse Nõukogu tehasele «Krasnoje Sormovo» põhitootmise vajadusteks 1959. aasta esimesel poolel niisugune elektrienergia tarbimise norm, mis oli 8 protsendi võrra kõrgem 1958. aasta tegelikust erikulust. Kas aga oli vaja seda normi kõrgendada? Tehase esimese poolaasta töötule-

mused näitasid, et seda ei olnud vaja teha. Elektrienergia kokkuhoid moodustas sellel perioodil 10 protsenti. Niisugune normeerimine tekitab ükskõiksust ja hoolimatust, soodustab rahva vara raiskamist. Õige normeerimine peab ära hoidma elektrienergia ülemäärast kulutamist, looma stiimuleid uute kokkuhoiureservide väljaselgitamiseks ja ärakasutamiseks.

Palju saavad teha ja on kohustatud tegema elektrienergia kasuliku rakendamise suurendamiseks teaduslike ja projekteerimisinstituutide töötajad, elektrimasinatööstuse, metallurgia, keemiatööstuse ja teiste tööstusharude töötajad. Nende kohuseks on juurutada tootmisse kiiremini ajakohaseid tehnoloogilisi protsesse, suure tootlikkusega ja ökonoomseid masinaid ning seadmeid, koduses majapidamises kasutatavaid elektro- ja raadiotehnilisi riistu ning aparaate, uusi, senisest täiuslikumaid isolatsiooni-, valgustehnilisi, magnet- ja teisi materjale.

Ainuüksi elektriinduktsioonkuumutuse rakendamine detailide termilisel töötlemisel vähendab elektrienergia kulu toodanguühiku kohta enam kui poole peale elektritakistusahjudes kuumutamisega võrreldes. Samasuguseid tulemusi annab käsitsi-elektrikeevituse asendamine automaatkeevitusega. Hapniku kasutamine terase sulatamisel elektriahjudes vähendab elektrienergia erikulu 5—10 protsenti, kusjuures energiakulu hapniku saamiseks on arvestatud.

Külmalt valtsitud terasest magnetjuhtmetega jõutransformaatorite uute seeriate ja suurendatud kasuteguriga elektrimootorite rakendamine tagab elektrienergia kao vähenemise arvel aastas elektrienergia kokkuhoidu ligikaudu 3 miljardi kilovatt-tunni ulatuses. Mehaaniliste alaldajate ja pooljuhtelementidega alaldajate kasutamine tööstuslike elektrolüüsiseadmete jaoks vähendab elektrienergia kulu 8—10 protsendi võrra.

Kõrgema pinge sügav sisseviik, transformaator-alajaamade paigutamine koormustsentrite lähedusse, võimsustegurite tõstmine meie tööstuse elektriseadeldistes on elektrivõrkudes energia kadude vähendamise peamised võimalused. Kui tõsta võimsustegurit meie maa energeetikasüsteemides kas või ainult 0,01 võrra, annab see iga aasta üle 500 miljoni kilovatt-tunni elektrienergia kokkuhoidu.

Valgustuse otstarbeks elektrienergia ratsionaalse kulutamise seisukohalt on suur tähtsus eriti ökonoomsete valgusallikate ning esijoones luminestsentslampide rakenda-

misel. NSV Liit on luminestsentslampide kodumaa. Kuid üksikute tööstuse juhtijate inertsuse tõttu areneb meil niisuguste lampide tootmine äärmiselt aeglaselt. Ometi on teada, et isegi poolte hõõglampide asendamine moodsate luminestsentslampidega võib anda aastas ligi 2,5 miljardit kilovatt-tundi elektrienergia kokkuhoidu. Sealjuures tõuseb töökohtade valgustatus enam kui kahekordseks, mis soodustab tööviljakuse suurenemist ja parandab töötingimusi. Vabanevast elektrienergiast piisaks selleks, et varustada energiaga aasta jooksul ligi 100 nii suurt tekstiilitööstuse ettevõtet nagu puuvillakombinaat «Trjohgornaja Manufaktura».

Elektrilambitehaste töötajad peavad laiendama gaaslahenduse lampide tootmist ja tõstma nende kvaliteeti. Peale selle seisab nende ees ka hõõglampide kvaliteedi parandamise ülesanne. Kui tõsta nende lampide valgusviljakust 10 protsendi võrra, võimaldab see täiendavalt kokku hoida enam kui 1,5 miljardit kilovatt-tundi elektrienergiat aastas.

Partei-, ametiühingu- ja komsomoliorganisatsioonid on kohustatud pidevalt tegema kasvatustööd, taotledes säästlikku suhtumist rahva varasse, peavad sihikindlalt võitlema raiskamise vastu, elektrienergia ratsionaalse kasutamise eest.

NLKP Keskkomitee peab vajalikuks, et tehastes, vabrikutes ja kaevandustes, elektrijaamades ja elektrivõrkudes, transpordis ja ehitustel, kõigis ettevõtetes, organisatsioonides ja asutustes, kus tarvitatakse elektrienergiat, loodaks kommunistide ja aktiivi hulgast komisjonid, kes abistaksid partei- ja majandusorganisatsioone pidevalt võitluses elektrienergia ratsionaalse kasutamise eest. Komisjonid peavad valvama elektrienergia ökonoomse kulutamise järele, välja selgitama sel alal esinevaid puudusi, taotlema nende likvideerimist ning vajaduse korral üles tõstma sellega seotud küsimusi vastavates instantsides.

Elektrienergia ratsionaalne, ökonoomne kulutamine peab muutuma üldrahvalikuks ülesandeks. Üldrahvalik võitlus elektrienergia kokkuhoiu reservide väljaselgitamiseks ja ärakasutamiseks, järjekindel võitlus elektrienergia raiskamise vastu võimaldavad rakendada rahva teenistusse tohutuid elektrienergia ressursse, muudavad inimese töö tootlikumaks, võimaldavad tõsta veelgi elanikkonna elatustaset.

Tööstusettevõtetes, transpordis, ehitustel ja asutustes tuleb väljapaistvatel kohtadel välja panna konkreetsed üleskutsed, mis tuletaksid meelde vajadust võidelda elektrienergia ratsionaalse kasutamise eest, aitaksid laiu töörahvahulki sellesse võitlusse kaasa tõmmata. Need üleskutsed peavad olema ilmekad ja selged, neis on vaja näidata, missugused elektrienergia kokkuhoiu reservid on olemas tootmissektoril, tsehhil, ettevõttel ja asutusel. Üleskutsete hulgas peavad olema ka sellised, mis näitavad, et elektrienergia ebaratsionaalne kasutamine kujutab endast nende suurte väärtuste kuritegelikku raiskamist, mis peavad teenima inimkonda.

On vaja sihikindlalt levitada nende eesrindlike brigaadide, tsehhide, ettevõtete ja rahvamajanduse nõukogude kogemusi, kes näitavad eeskuju elektrienergia ökonoomses kulutamises, ulatuslikumalt organiseerida sotsialistlikku võistlust, läbi viia ühiskondlikke ülevaatusi, tõhustada kontrolli sel alal esitatavate väärtuslikumate ettepanekute ellurakendamise üle, tagada majandusjuhtide regulaarne aruandlus saavutatud tulemustest kollektiivide ees, kasutada tootmisnõupidamisi, kohalikku ajakirjandust ja raadiot kõigi töötajate mobiliseerimiseks võitlusele elektrienergia ratsionaalse kulutamise eest.

Seltsimehed!

Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomitee on veendunud, et kommunistid, ametiühinguliikmed, kommunistlikud noored, kõik töötajad tööstusettevõtetes, transpordis, ehitustel, kolhoosides ja sovhoosides, teaduslikes, projekteerimis- ja konstrueerimisorganisatsioonides, kultuuri- ja kommunaalasutustes, rahvamajanduse nõukogudes, ministeeriumides ja ametkondades, arutanud läbi käesoleva kirja, kavandavad konkreetsed abinõud elektrienergia ratsionaalse kulutamise alal, selgitavad välja ja kasutavad ära täiendavad reservid, mis annab võimaluse rahuldada juba praegu märksa täielikumalt meie maa vajadusi elektrienergia alal.

24. novembril 1959

VASE, NIKLI, INGLISTINA, SEATINA JA MUUDE VÄRVILISTE METALLIDE ÖKONOOMSEST KULUTAMISEST RAHVAMAJANDUSES

Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomitee
KIRI

Partei-, nõukogude, majandus-, ametiühingu- ja komsomoliorganisatsioonidele, tööstusettevõtete, transpordi, ehituste, teaduslike uurimisasutuste, projekteerimis- ja konstrueerimisasutuste, rahvamajanduse nõukogude, ministeeriumide ja ametkondade töölistele, insener-tehnilistele töötajatele ja teenistujatele

Kallid seltsimehed!

Selleks et tagada NSV Liidu rahvamajanduse arendamisel käesoleval seitseaastakul ajaloos seniolematu tempo, mis on ette nähtud Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei XXI kongressi direktiivides, on vaja suuri materiaalseid ressursse. Läheb tarvis palju värvilisi metalle ning eriti vaske, niklit, inglistina, seatina ja muud.

Värvilistele metallidele kuulub rahvamajanduses tähtis koht. Neid vajatakse legeeritud terase sulatamiseks, elektrotehniliste ja raadiotehniliste vahendite tootmiseks, samuti masinaehituses. Suurel hulgal vajatakse neid Lenini tähtsa nõude teostamisel — meie maa täielikul elektrifitseerimisel, keemiatööstuse kiirendatud arendamisel, NLKP Keskkomitee juunipleenumil kavandatud kõigi rahvamajandusharude komplekssе mehhaniseerimise ja automatiseerimise programmi elluviimisel.

Nõukogude Liidus kasvab värviliste metallide toodang pidevalt. Käesoleval seitseaastakul suureneb nende tootmine 2—3-kordseks. Värviline metallurgia on üks kõige töömahukamaid tööstusharusid, mille arendamiseks on tarvis teha suuri kapitaalmahutusi, töö- ja materjalikulutusi. Piisab sellest, kui öelda, et ühe tonni inglistina saamiseks tuleb kaevandada ning rikastusvabrikutes ja metallurgiatehastes töödelda üle 300 tonni maaki, ühe tonni nikli saamiseks — ligi 200 tonni ja ühe tonni vase saamiseks — üle 100 tonni maaki.

Vaatamata värvilise metallurgia arengu hoogsale tempole on meil mõnedest metallidest ikka veel puudus. Samal ajal esineb paljudes ettevõtetes ebamajanduslikkust ja värviliste metallide ebaratsionaalset kulutamist. Vähe pühendatakse tähelepanu värviliste metallide asendajate leidmisele ja rakendamisele.

Meie tööstus toodab endiselt suurel hulgal esemeid defitsiitsetest ja kallitest värvilistest metallidest. Näiteks valmistatakse neist kohmakaid ja raskeid armatuure, mitmesuguseid seinavalgusteid, ventilatsioonivõresid, kinniteid, kraane, vanniventiile jne. Selleks kulutatakse palju värvilisi metalle, kuigi neid tooteid oleks võimalik nende kvaliteeti ja välimust kahjustamata edukalt valmistada klaasist, plastmassist, puidust ja mõnedest teistest asendajatest. Mitmetes maades, eriti Saksa Demokraatlikus Vabariigis, toodetakse palju liike majapidamises kasutatavaid valgustusarmatuure plastmassist. Need tooted on odavad ja nägusad. Teatavasti valmistatakse paljusid pudukaupu ja mitmesuguseid furnituure pronksist, valgevasest või ehedaist metallidest, sealjuures aga on needsamad esemed valmistatuna näiteks anodeeritud alumiiniumist või sünteetilistest materjalidest odavamad, kaunimad ja praktilisemad.

Olulisi puudusi esineb värviliste metallide kulutuse normeerimisel, paljude toodete valmistamisel kehtivad liiga kõrged kulunormid ja neid norme pole pikemat aega revideeritud. Erinevates ettevõtetes kulutatakse ühtede ja samade toodete peale sageli erineval hulgal värvilisi metalle. Liiga aeglaselt organiseeritakse uute kergendatud konstruktsioonide rakendamist värvilistest metallidest toodete valmistamisel.

Allpool mõned näited:

I Pensa Armatuuritehases kulutatakse mitmes suuruses läbivoolukraanide valmistamiseks kuni 4 kilogrammi valgevaske ühe kraani kohta. Ometi on juba loodud ja eesrindlikud ettevõtted toodavad analoogilisi kraane, mille valmistamiseks kulub peaaegu 2,5 korda vähem värvilist metalli. Kalkulatsioonid näitavad, et kui vähendada pronksi ja valgevase kulu sanitaartehnilise armatuuri valmistamisel, on võimalik kokku hoida palju tuhandeid tonne vaske, inglistina ja tsinki.

Odessa Autogeenmasinatehas kulutab hapnikuseadme «KT-1000» valmistamiseks ligi 13 700 kilogrammi valtsitud valgevaske, samal ajal aga kulutab Balašihha Masinatehas samasuguse seadme peale seda materjali ligi 2000 kilogrammi vähem.

NLKP Keskkomiteel on ka teisi andmeid suurte puuduste kohta värviliste metallide kulutamisel. Paljus on süüdi plaaniorganid, rahvamajanduse nõukogud, ministeeriumid

ja ametkonnad, kes halvasti tegelevad nende metallide kulunormidega, ei võitle värviliste metallide raiskamise ja ebaratsionaalse kasutamise vastu. Projekteerimis- ja konstrueerimisorganisatsioonid ei hoia tihtipeale masinate ja seadmete konstrueerimisel, tööstusobjektide ja elamute ehitamise projekteerimisel ära liialdamist kallite värviliste metallide kasutamises.

Me ei saa leppida niisuguse olukorraga, et materiaalseid väärtusi kulutatakse ebamajanduslikult. Sel alal tuleb range kord jalule seada. Värviliste metallide säästlik ja ratsionaalne kasutamine on väga tähtis riiklik ülesanne.

Nõukogude riigi organiseerija V. I. Lenin õpetas alati majandama ökonoomselt, kokku hoidma, välja rookima kõik liialduste avaldused, «...saavutada seda, et säilitada iga kõige väiksemgi sääst meie masinalise suurtööstuse arendamiseks, elektrifitseerimise arendamiseks...» (Teosed, kd. 33, lk. 458.)

Meil on suuri võimalusi materiaalsete ressursside, sealhulgas ka värviliste metallide kokkuhoiuks. Seda näitab mõnede parteiorganisatsioonide poolt vase kokkuhoiu alal tehtud töö.

Reas Sverdlovski oblasti ettevõtetes ja ehitustel viidi parteiorganisatsioonide algatusel läbi vase säästliku kulutamise ühiskondlikud ülevaatused. Irbiti Mootorrattatehases, Alapajevski Tööpingitehases, tehases «Uralkabel» ja teistes ettevõtetes korraldatakse konkursse parima ettepaneku saamiseks vase ja selle sulamite kokkuhoiu alal. Uraali Masinatööstuse tehase, Uraali elektriaparaaditehase ja Uraali turbomootoritehase kollektiivid hakkasid vähendama vase kulu vase asendajate rakendamise, samuti toorikute parema väljalõikamise ja täielikuma ärakasutamise teel. See kõik on juba andnud häid tulemusi. Sverdlovski oblasti ettevõtted kavatsevad aasta jooksul kokku hoida enam kui 2600 tonni vaske.

Orenburgi Rahvamajanduse Nõukogu tehases «Uralelektromotor» on tehtud ettepanek hakata valmistama alumiiniummähisega elektrimootoreid. See võimaldab säästa üle 350 tonni vaske aastas. Sama rahvamajanduse nõukogu tehase «Avtozaptšast» kollektiiv on välja töötanud abinõud pronksi sulatamisel kasutatavate leekahjude asendamiseks elektriahjudega, samuti rauagrafiidipulbrite kasutamiseks pukside valmistamisel ning töötlemisvaru vä-

hendamiseks. See võimaldab kokku hoida kuni 400 tonni vaske aastas.

Odessa oblasti ettevõtetes on laekunud üle 300 ettepaneku vase ja selle sulamite ökonoomse kulutamise alal. Nende ettepanekute realiseerimine annab võimaluse kokku hoida 1959. aastal vähemalt 350 tonni vaske.

Minski Autotehases on pronksi kulu iga väljalastava auto kohta sõltuvalt auto tüübist töötlemisvaru vähendamise ja progressiivsemate valumeetodite rakendamise arvel alanenud 0,5—3,7 kilogrammi võrra.

Need näited annavad tunnistust sellest, et seal, kus partei-, nõukogude, majandus-, ametiühingu- ja komsomoliorganisatsioonid on tõeliselt, konkreetselt asunud tegelema vase kokkuhoiu küsimustega, seal on lühikese ajaga positiivseid tulemusi saavutatud. Seda tööd tuleb ka edaspidi sihikindlalt jätkata, kuid mitte ainult vase, vaid ka teiste värviliste metallide kokkuhoiu alal.

Tänapäeva tehnika arenemine on tinginud tulekindlate niklialusel sulamite, samuti niklit sisaldava roostevaba terase ja konstruktsioonterase tarbimise suurenemise. Sellega seoses on nikli tarvidus rahvamajanduses järsult tõusnud. Kuid nikli kulutamises ei ole veel vajalikku korda jalule seatud.

Õigustamatult laialdaselt kasutatakse kuni 9-protsendilise niklisisaldusega roostevaba terast sanitaartehniliste seadmete, kaubandus- ja ühiskondliku toitlustuse ettevõtete seadmete valmistamiseks, samuti raudteevagunite, linnatranspordi vagunite, jõe- ja merelaevastiku laevade viimistlemiseks. Nikli kulutamisega liialdatakse ka voodite, laualampide ja muude elutarbeliste esemete valmistamisel. Samuti pole õigustatud ka 3—4 protsenti niklit sisaldava konstruktsioonterase kasutamine mitmesuguste masinate ja mehhanismide väikese tähtsusega detailide tootmisel.

Liiga vähe kasutatakse niklisisaldusega terase asendamiseks mittemetalseid materjale: plastmasse, plastikaate, klaas-, keraamilisi ja faoliittorusid, kivivalu ja muud.

Nikli kokkuhoiu seisukohalt on väga tähtis valida toodete, mehhanismide ja masinadetailide valmistamisel õigesti niklit sisaldava terase või sulami mark, samuti leida uusi asendavaid teraseid, mis oleksid väiksema niklisisaldusega või üldse ilma niklita. Igakülgset levitamist väärib Moskva linna Rahvamajanduse Nõukogu ja Tšeljabinski Rahvamajanduse Nõukogu algatus, kes organisee-

risid oma ettevõtetes niklisisaldusega terasest valmistatavate toodete nomenklatuuri revideerimise. See võimaldas asendada üle 30 000 tonni seda terast niklita või vähema niklisisaldusega terasega.

Efektiivseks nikli kokkuhoiu abinõuks võiks olla kahekihilise lehtterase laialdane rakendamine monoliitse roostevaba terase lehtede asemel. See võimaldab kokku hoida aastas kuni 1000 tonni niklit. Kuid mustmetallurgia ettevõtetes ei võeta tarvitusele vastavaid abinõusid kahekihilise terase tootmise suurendamiseks.

Väga suur tähtsus rahvamajanduse seisukohalt on inglistinal. Kuid inglistina kulutamisel esineb tõsiseid puudusi. Kõige rohkem inglistina kulub valge pleki valmistamisele, kuid seda plekki valmistatakse esialgu kuumalt tinutamise meetodil, mis tehniliselt seisukohalt on maha jäänud. Progressiivset elektrolüütilise katmise meetodit, mis võimaldab vähendada inglistina kulu enam kui kahekordselt, ei kasutata samal ajal veel küllaldaselt.

Vähe rakendatakse konservikarpide valmistamiseks valge pleki asemel lakitud musta plekki. Oma otstarbe täitnud konservikarpe ei koguta ega kasutata ära inglistina saamiseks. Selle tagajärjel läheb mitu tuhat tonni inglistina jäädavalt kaduma.

NLKP Keskkomiteel on samuti rohkesti andmeid seatina, tsingi, magneesiumi ja muude metallide ebaratsionaalse ja ebaperemeheliku kulutamise kohta. Näiteks kasutatakse üksikutes tööstusettevõtetes äärmiselt halvasti ära magneesiumi laaste, mille tagajärjel läheb kaotsi sadu tonne magneesiumi. Magneesiumiga legeeritud malmivalu tootmiseks kasutatakse üldreeglina primaarset magneesiumi ega rakendata vanamagneesiumi ja jäätmeid.

Laialdaselt kasutatakse rahvamajanduses alumiiniumi. Viimastel aastatel on alumiinium elektrotehnika- ja raadiotehnikatööstuses järjest rohkem vase ja seatina välja tõrjunud ning on omandanud suure tähtsuse konstruktsioonmaterjalina. Seetõttu tuleb ka alumiiniumi kulutada ökonoomselt ja säästlikult. Väga tähtsaks ülesandeks on suurendada sekundaarse alumiiniumi kasutamist masinadetailide tootmisel, vabastades primaarse alumiiniumi vastutusrikkamate osade jaoks.

Rahvamajanduse vajadusi värviliste metallide alal rahuldatakse suures osas vana värvilise metalli ja selle jäätmete

kogumise ning töötlemise arvel. Kuid viimasel ajal on paljud majandus- ja parteiorganisatsioonid seda tähtsat üritust hakanud alahindama. 1959. aasta üheksa kuu jooksul jäi rahvamajandusel saamata enam kui 17 000 tonni vaske sisaldavat ja ligi 7000 tonni seatina sisaldavat vanametalli. Halvemini on organiseeritud värviliste metallide jäätmete vastuvõtmine ja säilitamine ettevõtetes. Mitu tuhat tonni mitmesuguste värviliste metallide ja sulamite jäätmeid, eriti laaste pannakse ühtekokku, need risustuvad ja muutuvad väärtusetuks.

NLKP Keskkomitee on seisukohal, et värviliste metallide kokkuhoidu peab teostama pidevalt kõigis ettevõtetes, ehitustel ja transpordis. See töö kujuneb kahtlemata edukaks ja annab võimaluse rahvamajandusele kokku hoida palju kümneid tuhandeid tonne kalleid värvilisi metalle siis, kui kõik meie maa partei-, majandus-, ametiühingu- ja komsomoliorganisatsioonid ning töötajad võitlusvalmilt asuvad seda ülesannet lahendama. Värviliste metallide kokkuhoiu tähtsusele juhtis tähelepanu NLKP Keskkomitee 1959. aasta juunipleenum. Sellel pleenumil peetud kõnes ütles seltsimees N. S. Hruštšov: «On tarvis piirata defitsiitsete värviliste metallide kulu, seada sisse rangem kontroll selle üle. Parteiorganisatsioonid peavad olema hoolikateks kontrolörideks, kes ei luba kulutada defitsiitseid värvilisi metalle seal, kus neid saab toodangule kahju tekitamata asendada.»

Mida õieti on vaja selleks, et see ülesanne edukalt täita? Eelkõige on vaja, et partei-, nõukogude, majandus-, ametiühingu- ja komsomoliorganisatsioonid töötaksid tööliste ja insener-tehniliste töötajate osavõtul igas ettevõttes ja igal ehitusel välja konkreetsed abinõud värviliste metallide ratsionaalse kulutamise alal.

On vaja ettevõtetes ja ehitustel, igas tööstusharus sügavalt analüüsida, milleks kulutatakse värvilisi metalle ja niklisisaldusega terast, otsida võimalusi nende asendamiseks odavamate ja mitte nii defitsiitsete metallide ja materjalidega, seda kõigepealt elektrotehnikatööstuses, autotööstuses, traktoritööstuses, keemiatööstuse masinate ehitamisel, revideerida defitsiitsete metallide kehtivaid kulunorme, välja selgitades nende vähendamise võimalusi. Ühtlasi ei tohi värviliste metallide ökonoomse kulutamise tagaajamisel lubada, et kokkuhoiu tagajärjel kannataks toodete kvaliteet. Partei-, nõukogude, ametiühingu- ja komsomoli-

organisatsioonid ning kõik töötajad peavad pöörama peamist tähelepanu valmistatava toodangu kvaliteedile.

Niklisisaldusega terase ja värviliste metallide kulu vähendamise seisukohalt on suur tähtsus projekteerimis-, uurimis- ja konstrueerimisorganisatsioonidel, kes on kohustatud ette nägema tööstusobjektide ja elamute projektides, masinate ja mehhanismide uutes konstruktsioonides defitsiitsete värviliste metallide minimaalset kulutamist.

Rahvamajanduse nõukogud, ministeeriumid ja keskasutused, tööstusettevõtete, transpordi ja ehituste ning varustusorganisatsioonide juhtivad töötajad on kohustatud tunduvalt parandama värviliste metallide ja legeeritud terase murru ning jäätmete kogumist ja ärakasutamist.

Liiduvabariikide kommunistlike parteide keskkomiteed, partei krai-, oblasti-, linna- ja rajoonikomiteed, tööstusettevõtete, transpordi ja ehituste parteiorganisatsioonid peavad tegema tööliste, insener-tehniliste töötajate ja teenistujate hulgas laialdast selgitustööd värviliste metallide igakülgse kokkuhoiu vajaduse kohta, organiseerima näitlikku agitatsiooni, tuletama töötajatele pidevalt meelde ilmekate, arusaadavate plakatite ja konkreetsete üleskutsete varal seda, missuguseid täiendavaid materiaalseid ressursse me saame värviliste metallide kokkuhoiu läbi, samuti seda, kui suurt kahju tekitatakse meie maale nende ebaperemeheliku kasutamisega. On vaja igati levitada eesrindlike töötajate, brigaadide, tsehhide ja ettevõtete kollektiivide kogemusi, korraldada konkursse värviliste metallide kulu vähendamise alal parimate ratsionaliseerimisettepanekute ja leiutiste saamiseks, süstemaatiliselt valgustada sel alal tehtavat tööd ajakirjanduses.

On vaja tugevdada kontrolli värviliste metallide õige kasutamise üle, tõmmates sellesse tähtsasse üritusse laialdaselt kaasa üldsust. Selleks oleks kasulik luua igas tööstusettevõttes, transpordiettevõttes ja igal ehitusel, kus kasutatakse värvilisi metalle, kommunistidest ja aktiivist koosnevad komisjonid, kes valvaksid vase, nikli, inglistina, seatina ja teiste defitsiitsete metallide säästliku kulutamise järele, tõstaksid partei- ja majandusorganisatsioonide ees üles värviliste metallide ratsionaalse kulutamisega seotud küsimusi ning abistaksid neid nende metallide kulutamisel esinevate puuduste likvideerimises.

Seltsimehed!

Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomitee on

veendunud, et tööstusettevõtete, transpordi, ehituste, uurimis-, projekteerimis- ja konstrueerimisasutuste, rahvamajanduse nõukogude, ministeeriumide ja keskasutuste partei-, nõukogude, majandus-, ametiühingu- ja komsomoliorganisatsioonid, meie maa töötajad, arutanud läbi käesoleva kirja, teevad kõik selleks, et tagada meie maale väga vajalike värviliste metallide suur kokkuhoid. See võimaldab varustada rahvamajandust paremini värviliste metallidega, aitab veelgi kiiremini teostada NLKP ajaloolisel XXI kongressil seatud ülesandeid.

14. detsembril 1959

PÕLLUMAJANDUSE EDASIARENDAMISEST

(Abinõudest NLKP XXI kongressil ja Keskkomitee 1958. aasta detsembripleenumil maaviljeluse edendamise ning teravilja, suhkrupeedi, puuvilla ja muude tehniliste kultuuride, kartuli, köögivilja, puuvilja, viinamarja ja muude taimekasvatussaaduste tootmise suurendamise kohta, ühisloomakasvatuse arendamise ning liha, piima, villa, munade ja muude loomakasvatussaaduste tootmise suurendamise kohta, kolhoosi- ja sovhoosikaadri tugevdamise kohta, põllumajanduse edasise mehhaniseerimise, tööviljakuse tõstmise ja toodangu omahinna alandamise kohta ning kolhooside ühismajapidamise tugevdamise ja kolhoosnikute ainelise elujärje tõstmise kohta vastuvõetud otsuste täitmiseks)

NLKP Keskkomitee pleenumi otsus,
vastu võetud 25. detsembril 1959

NLKP Keskkomitee pleenum märgib rahuldustundega, et ajavahemikku pärast NLKP XXI kongressi, kus kavandati kommunistliku ülesehitustöö grandioosne programm, on tähistanud uued suured saavutused tööstuse ja põllumajanduse arendamises, rahva heaolu tõstmises ning Nõukogude riigi rahuarmastava välispoliitika teostamises.

Tänu kangelasliku tööliisklassi jõupingutustele ületati 1959. aasta 11 kuu tööstustoodangu plaan. Tööstustoodangut anti üle plaani rohkem kui 40 miljardi rubla väärtuses. Tööstustoodang suurenes selle aja jooksul möödunud aasta vastava perioodiga võrreldes 11,3 protsenti plaanis ettenähtud 7,7 protsendi asemel. Seega näitavad seitseaastaku esimese aasta töötulemused, et meie tööstus areneb kiiremas

tempos, kui see oli kavandatud seitsme aasta plaani kontrollarvudes. Edukalt viiakse ellu partei poolt väljatöötatud programmi tehnilise progressi kiirendamiseks tööstuses ja ehitustegevuses. Ületatakse tööviljakuse suurendamise ning tööstustoodangu omahinna ja ehitustööde maksumuse alandamise plaaniülesandeid. Käesoleval aastal saavutatud edu on võimaldanud kavandada rahvamajanduse arendamise plaanis seitseaastaku teiseks aastaks tööstustoodangu niisuguse taseme, mis tunduvalt ületab varem 1960. aastaks ettenähtud kontrollarvud.

Partei XXI kongressi ja NLKP Keskkomitee 1958. a. detsembripleenumi poolt põllumajanduses edasise tõusu saavutamiseks väljatöötatud abinõud on kutsunud esile nõukogude inimeste enneolematu tööaktiivsuse. Innustatuna NLKP kongressi otsustest, arendavad põllumajandustöötajad laialdast sotsialistlikku võistlust, et täita seitsme aasta plaani ülesanded enne tähtaega, nelja-viie aastaga, ja selle eest, et lühikese ajaga Ameerika Ühendriikidele järele jõuda liha ja muude loomakasvatussaaduste tootmises iga elaniku kohta. Kolhoosid ja sovhoosid ületasid 1959. aastal suviviljakultuuride külviplaani. Põllukultuuride üldkasvupind moodustas tänavu 196 miljonit hektarit — peaaegu 40 miljonit hektarit rohkem kui 1953. aastal. Maisi külvipind ületas 22 miljonit hektarit. Hoolimata põuast reas meie maa suurtes teraviljapiirkondades ostis riik tänavu vilja kokku küllaldaselt.

Kiires tempos areneb edasi ühisloomakasvatus. 1959. aasta 11 kuuga toodeti kolhoosides ja sovhoosides liha 32 protsenti, piima 15 protsenti, mune 25 protsenti ja villa 11 protsenti rohkem kui möödunud aasta vastaval perioodil. Ületati kõigi loomakasvatussaaduste riikliku kokkuostu plaan.

1959. aastal toodetakse meie maal piima 62 miljonit tonni, mis ületab piima kogutoodangu Ameerika Ühendriikides rohkem kui 5 miljoni tonni võrra. Võid toodeti tänavu 845 000 tonni ehk 4 kg iga elaniku kohta, mis ületab võitoodangu iga elaniku kohta Ameerika Ühendriikides, kus käesoleval aastal toodeti iga elaniku kohta arvestatult ligikaudu 3,7 kg võid.

Rõõbiti sellega, et kolhoosid ja sovhoosid suurendasid tänavu loomakasvatussaaduste tootmist ning kokkuostu korras müümist, saavutasid nad ka produktiivkarja tunduva suurenemise. Veiste arv oli 1. detsembril 1959 möö-

dunud aasta sama ajaga võrreldes 18 protsenti suurem, sealjuures lehmade arv 13 protsenti suurem, sigade arv 19 protsenti, lammaste ja kitsede arv 5 protsenti ja kodulindude arv 33 protsenti suurem. Loomakasvatuses saavutatud tõusu otsustavaks tingimuseks oli söödabaasi tugevdamine, peamiselt maisi külvipinna laiendamise ja saagikuse suurendamise arvel.

Põllumajandus on nüüd veel paremini varustatud tehnikaga. Tehnika üleandmine kolhoosidele oli üks kolhoositootmise edasise tõusu saavutamise tähtsamaid vahendeid. Sellega loodi uusi võimalusi kolhoosikorras kätkevate eeliste realiseerimiseks, selleks, et kiiremini lahendada majanduslikke ja poliitilisi ülesandeid kolhoosiküla edasiliikumises kommunismile.

Meie partei on viimastel aastatel teinud suurt organiseerimistööd, et sotsialistliku põllumajanduse kõiki sektoreid tugevdada kogenud spetsialistide ja organiseerijate kaadriga. Kolhoosides ja sovhoosides on võrsunud palju häid juhtijaid. Kolhoosi- ja sovhoositootmise alal töötab nüüd rohkem kui 300 000 kõrgema ja kesk-eriharidusega spetsialisti. Rohkem kui pooltel kolhoosiesimeestel ja peaaegu 90 protsendil sovhoosidirektoritest on kõrgem või kesk-eriharidus.

Kuulanud ära ja arutanud läbi Vene NFSV Ministrite Nõukogu ning Ukraina, Kasahstani, Valgevenemaa, Usbekistani, Tadžikistani ja Aserbaidžani kommunistlike parteide keskkomiteede ettekanded NLKP XXI kongressil ja NLKP Keskkomitee 1958. a. detsembripleenumil maaviljeluse ja loomakasvatuse edendamise ning põllumajandussaaduste tootmise suurendamise kohta tehtud otsuste täitmisest, märgib NLKP Keskkomitee pleenum, et nende vabariikide parteiorganisatsioonid ning nõukogude ja põllumajandusorganid on töötanud välja ja viinud ellu abinõusid põllumajanduses edasise tõusu saavutamiseks ning seitseaastaku esimeseks aastaks antud plaaniülesannete ja võetud kohustuste täitmiseks.

Vene Föderatsiooni ja Ukraina vabariigi partei-, nõukogude ja põllumajandusorganid ning kolhoosid ja sovhoosid on teinud ära märkimisväärse töö teraviljamajanduse arendamiseks ja meie maa varustamiseks viljaga ning suhkrupeedi ja muude tehniliste kultuuride tootmise laiendamiseks.

Kasahhi vabariigis, kus on rohkeid võimalusi ja reserve

teravilja tootmise suurendamiseks, oli saak tänavu hea, kuid tõsiste puuduste tõttu põllumajanduse juhtimises ja organiseerimistöö madala taseme tõttu jäi saak õigeaegselt koristamata. Kasahstani KP Keskkomitee, vabariigi Ministrite Nõukogu, partei Kustanai, Koktšetavi ja Põhja-Kasahstani oblastikomitee ning nende oblastite täitevkomiteed ei organiseerinud nõuetekohaseid ettevalmistusi saagi koristamiseks, ei taganud kolhoosidele ja sovhoosidele mehhanisaatorite kaadrit, samuti koristusmasinate remonti. Vabariigi kolhoosides ja sovhoosides jäi saagi koristamisele rakendamata rohkem kui 30 000 kombaini ja 11 000 lõikusmasinat. Vabariiklikud organisatsioonid ei suutnud õigesti kasutada seda suurt abi, mida riik tänavu osutas Kasahstanile mehhanisaatorite kaadri, koristustehnika ja autotranspordi näol. Kõik see tõi kaasa asjaolu, et koristustööd venisid väga pikale, lasti minna kaotsi vilja ja suurtel pindaladel jäi vili koristamata, lume alla. Vabariik jättis täitmata mitte üksnes oma kohustused, vaid isegi teravilja kokkuostu riikliku plaani.

Vene Föderatsioonis ja Valgevene vabariigis suurendati köögivilja ja kartuli tootmist, eriti spetsialiseeritud sovhoosides, mis on asutatud suurte linnade ja tööstuskeskuste ümbruskonnas.

Head edu puuvilla tootmise suurendamises on saavutanud Usbeki ja Tadžiki vabariik. Puuvilla kasvatavate rajoonide kolhoosid ja sovhoosid ületasid tänavu aastaplaani ning müüsid riigile 4 669 000 tonni toorpuuvilla, mis on suurim kogus meie maa puuvillakasvatuse ajaloos.

Vene, Ukraina, Kasahhi, Usbeki, Gruusia, Aserbaidžani, Moldaavia, Tadžiki, Kirgiisi, Armeenia ja Turkmeeni vabariigi kolhoosid ning sovhoosid on saavutanud tõhusat edu viinamarja, puuvilja ja tee tootmise suurendamises.

Märkimisväärset edu on saavutatud liha tootmises. Käesoleva aasta 11 kuuga suurenes lihatoodang Vene Föderatsiooni kolhoosides ja sovhoosides 35 protsenti, Ukraina NSV-s 30 protsenti, Kasahhi NSV-s 37 protsenti, Valgevene NSV-s 31 protsenti, Usbeki NSV-s 13 protsenti, Gruusia NSV-s 9 protsenti, Aserbaidžani NSV-s 12 protsenti, Leedu NSV-s 32 protsenti, Moldaavia NSV-s 9 protsenti, Läti NSV-s 39 protsenti, Kirgiisi NSV-s 32 protsenti, Tadžiki NSV-s 22 protsenti, Armeenia NSV-s 5 protsenti, Turkmeeni NSV-s 6 protsenti ja Eesti NSV-s 42 protsenti. Suurenenud on ka piima-, villa- ja munatoodang.

Väljapaistva võidu ühisloomakasvatuse arendamises saavutasid Rjasani oblasti töötajad parteiorganisatsiooni juhtimisel. Nad täitsid auga oma kõrge kohustuse, suurendasid lihatoodangu kolhoosides ja sovhoosides 1959. aastal 3,8-kordseks, ja müüsid üldse riigile liha kolm korda rohkem kui 1958. aastal. See Rjasani oblasti töötajate suurepärane saavutus kinnitab veenvalt, kui tohutuid reserve on igas kolhoosis ja sovhoosis, igas rajoonis ja igas oblastis põllumajandussaaduste tootmise suurendamiseks.

Üldrahvalikus võistluses seitseaastaku ülesannete ennetähtaegse täitmise eest näitavad eesrindlikud kolhoosid ja sovhoosid ning põllumajandusliku tootmise novaatorid eeskuju, kuidas oskuslikult kasutada tohutuid reserve põlluja karjasaaduste tootmise järsuks suurendamiseks.

Tambovi oblasti Kominterni-nimeline kolhoos, mida juhib sm. J. I. Andrejeva, täitis oma kohustuse tähtajast aasta võrra varem ning tootis põllumajanduslike kõlvikute iga 100 hektari kohta 171 tsentnerit liha ja 350 tsentnerit piima.

Rjasani oblasti Kirovi-nimeline kolhoos, mille esimeheks on sm. A. I. Jefremova, suurendas 1959. aastal lihatoodangu 4,5-kordseks, tootis kõlvikute iga 100 hektari kohta 173 tsentnerit liha ja müüs riigile iga 100 hektari kohta 346 tsentnerit piima.

Lvovi oblasti Ševtšenko-nimelise kolhoosi seatalitaja Jaroslav Tšiž andis käesoleva aasta 11 kuu jooksul riigile rohkem kui 560 tsentnerit sealiha ja võttis kohustuse anda 1960. aastal 1000 tsentnerit ja 1961. aastal 2500 tsentnerit sealiha.

Eriti väärtuslik selle loomakasvatuse novaatori töös on sealiha kaaluiibe-tsentneri madal omahind, mis tänavu moodustas 224 rubla. Niisuguse tulemuse saavutas sm. Tšiž tänu läbimõeldult koostatud söödaratsioonile, milles domineerivad odavad mahlakad söödad, kuna aga jõusööta kulutas ta kaaluiibe iga tsentneri kohta käesoleval aastal kõigest 2,7 tsentnerit. Sigade pidamine sulgudeta, suurtes gruppides, ja töömahukate tööde mehhaniseerimine võimaldasid järsult vähendada tööjõukulu.

Omski oblasti sovhoosi «Pobeditel» seatalitaja Tatjana Perešivko nuumas 11 kuuga 2076 siga ja andis riigile 1972 tsentnerit sealiha.

Kalinini oblasti sovhoosi «Bolševik» seatalitaja Valentina Belova kohustus kasvatama tänavu 1500 siga ja andma riigile 1200 tsentnerit sealiha. Ta täitis oma kohustuse.

Anton Bartulis, Läti NSV «Katenieki» sovhoosi seatalitaja, nuumas 2014 siga ja andis riigile 2000 tsentnerit sealiha. Ta kohustus nuumama tuleval aastal 3000 siga ja andma riigile sealiha vähemalt 3000 tsentnerit.

Harkovi oblasti «Borki» sovhoosi linnutalitaja Veera Sidora talitab 1959. aastal üksinda 6000 munejat kana ja on saanud nendelt miljon muna. Ta kohustus talitama 1960. aastal 12 000 kana ja saama kaks miljonit muna.

Nimekas lüpsja Rjasani oblasti kolhoosist «Fundament Sotsializma», kahekordne sotsialistliku töö kangelane Praskovja Kovrova lüpsis tänavu igalt lehmalt keskmiselt 8259 kg piima.

Stalingradi oblasti «Krasnoje Sormovo» kolhoosi lüpsja Veera Rõbatšok sai käesoleva aasta 11,5 kuuga igalt lehmalt 5100 kg piima. Valentina Gaganova eeskuju järgides andis ta temale kinnistatud suure piimaanniga lehmade grupi üle teisele lüpsjale, endale aga võttis vähese produktiivsusega lehmade grupi ja kohustus saama igalt lehmalt vähemalt 6000 kg piima aastas.

Stavropoli krai Stalini-nimelise kolhoosi vanemlambur Ivan Malašenko saavutas uttede intensiivsema poegimise ja sai aastail 1958—1959 igalt 100 utelt 374 talle. Villa sai ta oma karja igalt lambalt keskmiselt 10 kg aastas.

Tuntud mehhanisaatorid Nikolai Manukovski ja Aleksander Gitalov, kes on saavutanud suurt edu maisi ja muude kultuuride kasvatamise mehhaniseerimises, algatasid kõigi kolhoositootmisharude komplekssе mehhaniseerimise.

Suur tähtsus on silmapaistval edul, mida puuvilla kasvatamisel on saavutanud mehhanisaatorid Valentin Tjupko, Tursunoi Ahhunova, Melikuzõ Umurzakov, Samad Kurbanov, Abubakir Balabajev ja teised.

Noor mehhanisaator Tursunoi Ahhunova Taškendi oblasti Kirovi-nimelisest kolhoosist kogus tänavu puuvillakoristusmasinaga 210 tonni toorpuuvilla. Ta kohustus harima 1960. aastal oma mehhanisaatorite brigaadiga 100 hektarit puuvilla külvist kuni koristustöödeni masinate abil, kõplaid kasutamata. Tema brigaad kohustus saama 1960. aastal 50 tsentnerit toorpuuvilla igalt hektarilt, seega 100 hektarilt kokku 500 tonni.

Paljud rajoonid, kolhoosid, sovhoosid ja tootmisnovaatorid on saavutanud rikkaliku maisisaagi suurtel pindaladel. Krasnojarski krai Jermakovskoje, Karatuzi, Kuragino, Krasnoturanski, Rõbinski, Sajani ja Minussinski rajoonis oli

maisi haljasmassi hektarisaak rohkem kui 300 tsentnerit. Mehhanisaatorid N. Filippov ja N. Mjahkih Minussinski rajooni Stalini-nimelisest kolhoosist said N. Manukovskiga võisteldes käesoleval aastal käsitsitööd tegemata 153 hektari suurusel pindalal maisi haljasmassi üle 600 tsentneri hektarilt, kuna aga Jermakovskoje rajooni Stalini-nimelise kolhoosi lülivanem M. Seleznjov kogus luhauudismaa 110 hektaril 1300 tsentnerit maisi haljasmassi iga hektari kohta.

Ternopoli oblastis oli maisi keskmiseks hektarisaagiks 40 tsentnerit teri 38 000 hektari suurusel pindalal, kuna rohkem kui 100 000 hektaril koguti hektarisaagiks 550 tsentnerit haljasmassi koos tõlvikutega. Pjotr Motruki lüli Zaleštšiki rajooni kolhoosist «800 Aastat Moskvat» kogus 15 hektaril 221 tsentnerit maisiteri ja 65 hektaril 1460 tsentnerit haljasmassi koos tõlvikutega igalt hektarilt. Jevgenia Dolinjuki lüli Melnitsa-Podolskaja rajooni Stalini-nimelisest kolhoosist sai 1605 tsentnerit maisi haljasmassi igalt hektarilt 105 hektari suurusel kasvupinnal ja 223 tsentnerit teri iga hektari kohta 20 hektari suurusel pinnal.

Kõigis vabariikides, kraides ja oblastites on tuhandeid tootmisnovaatoreid, kes näitavad kõigis põllumajandusharudes kõrge tööviljakuse eeskuju. See innustab kõiki põllumajandustöötajaid uutele saavutustele võitluses põllumajanduse edasiarendamise eest, põllu- ja karjasaaduste külluse eest meie maal.

Eesrindlike kolhooside ja sovhooside ning tootmisnovaatorite kogemused ja nende saavutused põllumajandussaaduste toodangu suurendamises on kindlaks tunnistuseks, et seitseaastaku ülesanded ja kohustused nende ennetähtaegseks täitmiseks on edukalt realiseeritavad iga kolhoosi ja sovhoosi, iga oblasti ja vabariigi poolt.

Konstateerides vabariikide, oblastite, eesrindlike rajoonide, kolhooside, sovhooside ja tootmisnovaatorite märkimisväärseid saavutusi, juhib NLKP Keskkomitee pleenum ühtlasi tähelepanu sellele, et paljudes oblastites, rajoonides, kolhoosides ja sovhoosides ei kasutatud täielikult ära reserve ja võimalusi põllumajandussaaduste toodangu suurendamiseks ning nad jäävad maha endale võetud kohustuste täitmisega.

Kuigi kogu meie maal loomakasvatussaaduste toodang suurenes, ei olnud reas vabariikides, kraides ja oblastites tänavu juurdekasv küllaldane. 1959. aasta 11 kuu jooksul

suurenes möödunud aasta sama perioodiga võrreldes lihatoodang Turkmeeni NSV kolhoosides ja sovhoosides kõigest 6 protsenti, Armeenia NSV-s 5 protsenti ja Tomski oblastis 5 protsenti, kuna aga Novosibirski ja Brjanski oblasti kolhoosides ja sovhoosides lihatoodang koguni vähenes möödunud aastaga võrreldes.

Peamiseks puuduseks põllumajanduse arendamisel paljudes oblastites, kraides ja vabariikides on kolhooside ja sovhooside majandusliku tegevuse taseme suur erinevus. Rööbiti eesrindlike kolhooside ja sovhoosidega, mis arendavad ühismajapidamist kõrgel tasemel ja pidevalt suurendavad põllumajandussaaduste tootmist, on veel palju majanduslikult nõrku kolhoose ja sovhoose, mis jäävad märksa maha eesrindlikest, annavad vähe toodangut iga 100 hektari kohta. Sageli on kolhoosidel, sovhoosidel ja tervetel rajoonidel, mis asuvad kõrvuti ja omavad ühesuguseid tingimusi, suuri vahesid põllumajanduskultuuride saagikuses, loomakasvatuse produktiivsuses, tööjõukulu ja toodangu omahinna suhtes.

Nüüd, kus aktuaalselt on päevakorrale tõusnud ülesanne luua meie maal põllumajandussaaduste küllus, omandab majanduslikult nõrkade kolhooside viimine eesrindlike tasemele erakordselt suure tähtsuse. On tarvis maksimaalselt suurendada toodangut igas kolhoosis ja sovhoosis, eranditult kõigis rajoonides, oblastites, kraides ja vabariikides. Selle otsustavaks eeltingimuseks on mahajäänud kolhooside ja sovhooside tugevdamine kogenud, kvalifitseeritud kaadriga, kes on suuteline asja organiseerima ning tagama maaviljelus- ja loomakasvatuskultuuri järsu tõusu.

Eesrindlike kolhooside ja sovhooside kogemused kinnitavad veenvalt, et maaviljelus- ja loomakasvatuskultuur sõltub eelkõige oskuslikust tootmise organiseerimisest, olemasolevate reservide maksimaalsest ärakasutamisest ja teaduse saavutuste ning eesrindliku praktika ulatuslikust rakendamisest. Ometi esineb rohkesti seda, et jämedalt rikutakse põllumajandusliku tootmise elementaarseid nõudeid: ei peeta kinni külvitähtaegadest, kasutatakse halvasti kohalikke väetisi, põldu haritakse puudulikult, koristustöödel lastakse venida pikale, ei koristata õigeaegselt põldudelt põhku, süstemaatiliselt ei täideta kesa- ja sügiskünni plaani.

Veel ei ole lahti saadud maa ebaperemehelikust kasutamisest. Reas VNFSV oblastites (Vologda, Novgorodi,

Pihkva ja mõned teised), Läti NSV-s ja Eesti NSV-s on mitte üksnes taastamata hooletusse jäetud põllumajanduslikke kõlvikuid, vaid koguni kahaneb veelgi põllumaa ja külvipind.

Paljudes kolhoosides ja sovhoosides on ebarahuldavalt organiseeritud karja, eriti veisekarja taastootmine; lehmade arv farmides suureneb aeglaselt, mille tagajärjel nende hulk põllumajanduskõlvikute iga 100 ha kohta on äärmiselt väike. Lipetski, Kemerovo, Põhja-Kasahstani ja mõnede teiste oblastite ning Stavropoli krai kolhoosidel ja sovhoosidel on kõigest 2—4 lehma kõlvikute iga 100 hektari kohta. Aeglaselt areneb ühisloomakasvatus Gruusia, Aserbaidžani, Kirgiisi ja Tadžiki liiduvabariigi kolhoosides ning sovhoosides.

NLKP Keskkomitee pleenum märgib, et paljud sovhooside, kolhooside ja põllumajandusorganite juhid alahindavad tõuaretuse ja loomade kunstliku seemendamise tähtsust kolhoosi- ja sovhoosikarja kiire ning tõhusa tõuparanduse seisukohalt.

Reas oblastites, kraides ja vabariikides ei ole veel täielikult lahendatud tugeva söödabaasi rajamise ülesanne. See on seletatav asjaoluga, et mõned kolhooside ja sovhooside juhid endiselt alahindavad maisi tähtsust ühiskarja varustamisel söödaga, seda kultuuri kasvatatakse madalal agrotehnilisel tasemel ja kogutakse madalaid saake. Paljudes kolhoosides ja sovhoosides koristatakse maisi suurtel pindaladel enne piimvahaküpsete tõlvikute tekkimist, mille tõttu jääb saamata suur hulk võimalikku saaki ja silo toiteväärtus väheneb.

Suuri reserve liha-, piima-, villa- ja munatoodangu tunduvaks tõstmiseks on uudismaapiirkondadel, kuid enamikus nende piirkondade kolhoosides ja sovhoosides edeneb loomakasvatus veel aeglaselt.

Põllumajanduses tööviljakuse edasise tõstmise tähtsaks tingimuseks on ulatuslik kompleksne mehhaniseerimine. Kuid traktori- ja põllutöömasinatööstus, NSV Liidu Põllumajanduse Ministeerium ning teadusliku uurimise instituudid lahendavad loiult põllumajandusliku tootmise kompleksse mehhaniseerimise ülesandeid. Stalingradi, Lipetski, Kalinini, Gruusia, Rjasani, Voroneži, Taškendi ja Zaporožje rahvamajanduse nõukogu tehased, konstrueerimis- ja teadusliku uurimise organisatsioonid ei täitnud ülesannet töötada välja ja võtta tootmisele täiuslikumat tehnikat — kii-

remaid traktoreid, samuti rippmasinaid ja -inventari, isesõitvaid šassiisid, kartulikoristuskombaine ja muid masinaid, mis on vajalikud töömahukate tööde edasiseks mehhaniseerimiseks ning vananenud, vähese tootlikkusega põllumajandustehnika asendamiseks.

Ei ole kõrvaldatud suuri puudusi traktorite, autode ja põllutöömasinate tagavaraosade, kummitoodete ja eriti rattakummide tootmise ning kaubastamise organiseerimises. Novosibirski, Rostovi, Pensa, Brjanski, Dnepropetrovski ja Vinnitsa rahvamajanduse nõukogu ettevõtted ei täitnud tagavaraosade tootmise plaani.

V. I. Lenini nimeline Üleliiduline Põllumajandusteaduste Akadeemia, liiduvabariikide põllumajandusteaduste akadeemiad ning paljud teadusliku uurimise ja õppeinstituudid töötavad nõrgasti läbi põllumajanduse arendamise tähtsamaid teoreetilisi probleeme, korraldavad aeglaselt ümber oma tööd, ei ole veel küllaldaselt seotud tootmistegevusega. Teaduslike asutuste töö on korraldatud nii, et paljud teaduslikud töötajad ei vastuta oma teaduslike uurimuste ja soovituste tootmisse rakendamise eest. Tihtipeale ei ole põllumajanduslikud katsejaamad, teaduslikud asutused ja õppeasutused kolhoosidele ning sovhoosidele eeskujuks, sest nende tootmisalased tulemused on halvemad kui naabruses olevatel majanditel.

NLKP Keskkomitee pleenum on seisukohal, et puudused maaviljeluse ja loomakasvatuse arendamises on suurel määral seletatavad sellega, et paljude kohalike partei-, nõukogude ja põllumajandusorganite organisaatorlik töö on nõrk, nad suhtuvad sageli vana viisi kolhooside ja sovhooside juhtimisse. Selle asemel et olla tootmise organiseerijateks, sihikindlalt rakendada praktikas kõike uut ja eesrindlikku, piirduvad nad partei ürituste formaalse heakskiitmise ja üldsõnaliste üleskutsetega, lepivad puudustega, ei avalda olulist mõju olukorrale kolhoosides ja sovhoosides.

Meie maal on nüüd loodud kõik vajalikud tingimused edasise võimsa tõusu saavutamiseks kõigis põllumajandusharudes. Üha suurema ulatuse ja hoo võtab eesrindlike kolhooside ja sovhooside algatatud ning üldrahvalikuks saanud liikumine selle eest, et lähematel aastatel Ameerika Ühendriikidele järele jõuda ja nendest mööda minna liha, piima ja või tootmises iga elaniku kohta. Vabariikides, kraides ja oblastites arenev sotsialistlik võistlus näitab, et

seitseaastaku ülesanded põllumajanduse arendamise alal on täidetavad enne tähtaega.

NLKP Keskkomitee pleenum **otsustab:**

1. Kiita heaks abinõud maaviljeluse ja loomakasvatuse edendamiseks ja põllumajandussaaduste toodangu suurendamiseks ning kohustused seitsme aasta plaani ülesannete ennetähtaegseks täitmiseks, mis on ära toodud VNFSV Ministrite Nõukogu ettekandes (sm. Poljanski), Ukraina KP Keskkomitee ettekandes (sm. Podgornõi), Kasahstani KP Keskkomitee ettekandes (sm. Beljajev), Valgevenemaa KP Keskkomitee ettekandes (sm. Mazurov), Usbekistani KP Keskkomitee ettekandes (sm. Rašidov), Tadžikistani KP Keskkomitee ettekandes (sm. Uldžabajev) ja Aserbaidžani KP Keskkomitee ettekandes (sm. Ahhundov).

Teha mainitud vabariikide partei- ja nõukogude organitele ülesandeks koondada parteiorganisatsioonide ja kõigi põllumajandustöötajate jõupingutused nende abinõude tegelikule teostamisele, mis NLKP Keskkomitee pleenumil välja töötati ja heaks kiideti, selleks et viia ellu NLKP XXI kongressi otsused põllumajanduse edasiarendamise kohta.

2. Teha liiduvabariikide kommunistlike parteide keskkomiteedele, partei krai-, oblasti- ja rajoonikomiteedele, vabariikide ministrite nõukogudele ning kraide, oblastite ja rajoonide täitevkomiteedele ülesandeks töötada seitseaastaku esimesel aastal saavutatud tulemusi arvesse võttes iga rajooni, kolhoosi ja sovhoosi osas välja abinõud seitseaastaku ülesannete ennetähtaegseks täitmiseks, teravilja, suhkrupeedi, puuvilla ja teiste tehniliste kultuuride, kartuli, köögivilja, puuvilja, viinamarjade ja muude taimekasvatussaaduste tootmise suurendamiseks; ühisloomakasvatuse arendamiseks ning liha, piima, villa ja munade tootmise suurendamiseks; tööviljakuse tõstmiseks ja toodangu omahinna alandamiseks. Need abinõud tuleb välja töötada spetsialistide, tootmisnovaatorite, kolhoosi- ja sovhoosiaktiivi laialdasel osavõtul ning läbi arutada kolhoosnikute ja sovhoositööliste koosolekutel, partei rajooni-, oblasti- ja kraikomiteede pleenumitel; pärast üldistamist esitavad liiduvabariikide kommunistlike parteide keskkomiteed need NLKP Keskkomiteele.

Iga kolhoosi, sovhoosi ja rajooni osas vastavate abinõude väljatöötamisel tuleb pidada peaülesandeks põllumajandussaaduste tootmise suurendamise reservide väljaselgitamist ja mobiliseerimist. Tuginedes eesrindlike majandite

ja tootmisnovaatorite kogemustele, teaduse saavutustele, on vaja ette näha tehnika parem ärakasutamine, progressiivsete võtete rakendamine maaviljeluses ja loomakasvatuses, et tagada tööviljakuse pidev kasv, toodanguühiku kohta kulutatava raha ja töö hulga vähenemine ning sellel alusel seitseaastaku ülesannete ennetähtaegne täitmine igas majandis. Erilist tähelepanu tuleb pöörata põllumajandussaaduste tootmise suurendamise ülesannete ennetähtaegsele täitmisele 1960. aastal — seitseaastaku teisel aastal.

Sedamööda, kuidas põllumajanduslikus tootmises suureneb mehhaniseerimise ulatus, tõuseb kolhoosnikute kvalifikatsioon ja paraneb töö organiseerimine, tuleb kolhoosides süstemaatiliselt revideerida töönorme ja tööhindeid ning kehtestada nende asemele progressiivsemad, nagu seda tehakse tööstusettevõtetes. See tagab tööviljakuse pideva kasvu, ühismajandi laiendatud taastootmiseks ja kolhoosnikute ainelise elujärje parandamiseks vajaliku akumulatsiooni suurenemise.

Põllumajandussaaduste tootmise kasv ja nende omahinna alanemine toob kaasa kolhooside ja kolhoosnikute sissetuleku suurenemise ja võimaldab alandada nende saaduste jaemüügihindu, mis avaldab soodsat mõju kogu nõukogude rahva elatustaseme edasisele tõusule. Sealjuures ei tohi kolhoosniku töötasu ennetada antud rajooni või oblasti töölise palka. Töölised ja kolhoosnikud, kes loovad ühise tööga meie maa ainelisi rikkusi, peavad oma heaolu tõstmises teineteisega sammu pidama.

3. Pidada kohalike partei-, nõukogude ja põllumajandusorganite, kolhooside ja sovhooside väga tähtsaks ülesandeks suurendada teravilja tootmine vähemalt 10—11 miljardi puudani aastas, et luua reaalsed võimalused stabiilsemate kaubavilja ressursside moodustamiseks.

Selleks tuleb laiendada teravilja kasvupinda uute maade kasutuselevõtmisega, puhaskesa asendamisega kultuuridega kesaga niiskes tsoonis, samuti külvipinna struktuuri revideerimisega selleks, et asendada vähese saagikusega kultuurid saagirikkamatega ning laiendada maisi kasvupinda.

Tõsta resoluutselt maaviljeluskultuuri kõigis kolhoosides ja sovhoosides, pidada rangelt kinni kõigi põllutööde läbiviimise tähtaegadest ja kvaliteedinõuetest, koguda rohkem ja kasutada paremini kohalikke väetisi, kasutada külvil üks-

nes sordiseemet ning saavutada sel alusel saagikuse suurenemine ja teravilja kogusaagi stabiilsus.

4. Teha kohuseks liiduvabariikide kommunistlike parteide keskkomiteedele ja ministrite nõukogudele, NLKP oblasti- ja kraikomiteedele, oblastite (kraide) täitevkomiteedele tarvitusele võtta abinõud suhkrupeedi, puuvilla, kiulina ja teiste tehniliste kultuuride külvipinna laiendamiseks ja saagikuse suurendamiseks.

Tõsta kartuli ja köögivilja tootmine ulatuseni, mis tagab meie maa vajaduste täieliku rahuldamise, laiendades igati nende kultuuride tootmist varem loodud spetsialiseeritud sovhoosides ja asutades linnade ja tööstuskeskuste läheduses uusi sovhoose.

Põhja-Kaukaasia ja Taga-Kaukaasia, Ukraina, Moldaavia ja Kesk-Aasia piirkondades, kus on soodsad looduslikud tingimused, tuleb ette näha spetsialiseeritud sovhooside organiseerimine või üksikute kolhooside spetsialiseerimine puuvilja, marjade ja viinamarjade kasvatamisele.

NSV Liidu Riiklikul Plaanikomiteel välja töötada ning esitada NLKP Keskkomiteele ja NSV Liidu Ministrite Nõukogule abinõud, mis võimaldavad suurendada väetiste ja mürkkemikaalide tootmist aiandusele ja viinamarjakasvatusele, samuti traadi tootmist viinamarjaistandike jaoks.

5. Kiita heaks Usbeki NSV, Tadžiki NSV, Kirgiisi NSV, Turkmeeni NSV, Aserbaidžani NSV, Gruusia NSV ja Ukraina NSV kommunistlike parteide keskkomiteede ja ministrite nõukogude ning VNFSV Ministrite Nõukogu ettepanekud toorpuuvilla, teelehtede, kõrvitsaliste, viinamarjade, puuvilja ja villa tootmise omahinna alandamiseks kolhoosides, samuti nende ettepanekud kolhooside poolt riigile müüdavate mõnede põllumajandussaaduste kokkuostuhindade alandamiseks ning nende lähendamiseks sovhoositoodangu riigile andmise hindadele, mis võimaldab edaspidi alandada rahvatarbekaupade riiklikke jaemüügihindu ning parandada sellega veelgi nõukogude rahva ainelist elujärge.

Teha NSV Liidu Riiklikule Plaanikomiteele, NSV Liidu Põllumajanduse Ministeeriumile ja NSV Liidu Rahandusministeeriumile ülesandeks töötada kooskõlastatult liiduvabariikide kommunistlike parteide keskkomiteedega ja ministrite nõukogudega kolme kuu jooksul välja ning esitada NLKP Keskkomiteele ja NSV Liidu Ministrite Nõukogule ettepanekud selles küsimuses.

6. Kohustada liiduvabariikide kommunistlike parteide keskkomiteesid, partei krai- ja oblastikomiteesid, vabariikide ministrite nõukogusid, kraide ja oblastite täitevkomiteesid välja töötama ja ellu viima abinõud ühisloomakasvatuse edasiarendamiseks, iga liiki produktiivloomade ja -lindude arvu järsuks suurendamiseks kolhoosi- ja sovhoosifarmides, tugeva söödabaasi loomiseks, loomade tõulisuse parandamiseks ja produktiivsuse tõstmiseks, kunstliku seemendamise laialdasemaks kasutamiseks, uute progressiivsete meetodite rakendamiseks loomakasvatuses, selleks et suurendada liha, piima, või, villa, munade ja teiste saaduste tootmist põllumajanduslike kõlvikute 100 hektari kohta ning tunduvalt alandada nende omahinda. Selleks on tarvis:

luua spetsialiseeritud farme ja brigaade, kes hakkavad tootma veiseliha riigile müümiseks; organiseerida nendes farmides ja brigaadides loomade intensiivne nuumamine ja karjamaanuum, et saavutada veiste kõrge rammusus ning müüa riigile veiseid eluskaaluga vähemalt 325—375 kilogrammi;

laiendada riiklike, sovhooside, kolhooside ja kolhoosidevaheliste nuumamispunktide võrku suhkruvabrikute ja toiduainetetööstuse muude ettevõtete läheduses;

organiseerida sovhoosides ja spetsialiseeritud nuumamajandites riigi poolt kokkuostetavate loomade üleskasvatamine, nuumamine ja karjamaanuum.

Maal arenev sotsialistlik võistlus annab veendumuse, et seitsme aasta plaanis fikseeritud ülesanne — toota liha 16 miljonit tonni — täidetakse enne tähtaega, 1963. aastal. Selleks, et Ameerika Ühendriikidele järele jõuda lihatoodangu poolest iga elaniku kohta, on tarvis 20—21 miljonit tonni liha. NLKP Keskkomitee pleenum kutsub kõiki põllumajandustöötajaid üles 4—5 miljoni tonni liha tootmisele lisaks seitsme aasta plaani ülesandele — sotsialistlikus võistluses võetavate kohustuste täitmise korras.

7. NLKP Keskkomitee pleenum on seisukohal, et partei XXI kongressi poolt põllumajanduse edasiarendamiseks seatud ülesannete edukaks täitmiseks on eelkõige tarvis tagada pidevat tehnilist progressi mehhaniseerimises ja elektrifitseerimises, kiiremas tempos varustada kolhoose ja sovhoose uue tehnikaga tootmisprotsesside kompleksse mehhaniseerimise jaoks ning selle alusel märksa kiirendada põllumajandustöid, tõsta üldist maaviljeluskultuuri,

saavutada tööviljakuse uus tõus ja toodangu omahinna alanemine.

Tähtsamaks suunaks põllumajandusliku tootmise edasisel mehhaniseerimisel peab lähematel aastatel olema traktorite ja põhiliste põllutöömasinate töökiiruse suurendamine, selleks uut tüüpi traktorite ning põllutöömasinate ja -riistade loomine, kolhooside ja sovhooside varustamine masinate ja mehhanismidega nende protsesside jaoks, mis on maha jäänud põllumajandusliku tootmise üldisest mehhaniseerimisest (viljapuhastus, peale- ja mahalaadimistööd, puuvilla, peedi ja kartuli koristamine, loomakasvatusfarmide kompleksne mehhaniseerimine, majandite sisetransport, tööde mehhaniseerimine aianduses ja viinamarjakasvatuses jt.).

NSV Liidu Riiklikul Plaanikomiteel, NSV Liidu Ministrite Nõukogu Riiklikul Automatiseerimis- ja Masinaehituskomiteel ning NSV Liidu Põllumajanduse Ministeeriumil tuleb koos liiduvabariikide ministrite nõukogudega välja töötada abinõud traktori- ja põllutöömasinatööstuse konstrueerimis- ja eksperimentaalbaasi edasiarendamiseks ning kuu aja jooksul esitada need NLKP Keskkomiteele ja NSV Liidu Ministrite Nõukogule läbivaatamiseks.

Kohustada NSV Liidu Riiklikku Plaanikomiteed tagama traktorite, masinate ja mehhanismide tootmine ning põllumajandusele andmine ulatuses, mis tagab kõigi põllumajandusharude komplekssе mehhaniseerimise tehnoloogiliste kaartide alusel, eelkõige kevadkülvi läbiviimiseks 5—6 tööpäevaga ja teravilja koristamiseks 10—12 tööpäevaga.

Teha NSV Liidu Riiklikule Plaanikomiteele ja NSV Liidu Põllumajanduse Ministeeriumile ülesandeks esitada kuu aja jooksul NLKP Keskkomiteele ja NSV Liidu Ministrite Nõukogule ettepanekud selles küsimuses.

8. Pidada põllumajandusteaduse tähtsamaks ülesandeks arendada teoreetilisi uurimusi bioloogia, füüsika, keemia ja piirnevate teadusalade uusimate saavutuste täielikuma ärakasutamise alusel, mis tagavad tootlike jõudude kasvu ja pideva tehnilise progressi põllumajanduses.

Kohustada NSV Liidu Põllumajanduse Ministeeriumi, V. I. Lenini nimelist Üleliidulist Põllumajandusteaduste Akadeemiat, põllumajandusalaseid teadusliku uurimise ja õppeasutusi igati laiendama ja tugevdama sidemeid tootjatega, tõstma spetsialistide ettevalmistuse taset, suuren-

dama praktilist abi kolhoosidele ja sovhoosidele maaviljelus- ja loomakasvatuskultuuri tõstmiseks, majandamise uute progressiivsete võtete ja meetodite üldistamiseks ning laialdaseks rakendamiseks, mis võimaldavad kiiremini edendada ökonoomikat ja suurendada põllumajandussaaduste tootmist kõlvikute iga 100 hektari kohta, sealjuures tööjõudu ja vahendeid minimaalselt kulutades.

9. Pleenum märgib, et viimasel ajal on maal ulatuslikult arenenud kolhoosidevahelised sidemed, on tekkinud palju ehitusorganisatsioone, rajatakse ehitusmaterjalide tootmise, elektrijaamade, teede, internaatkoolide, haiglate ja lasteasutuste ehitamise, põllumajandussaaduste töötlemise ja karja nuumamise ettevõtteid.

Abinõud kolhoosikorra edasiarendamiseks, masina- ja traktorijaamade reorganiseerimine ja tehnika müümine kolhoosidele ning varumissüsteemi muutmine on loonud uusi tingimusi kolhooside ühismajapidamise edasiarendamiseks, tööviljakuse suurendamiseks ja toodangu omahinna alandamiseks ning sel alusel kolhoosnikute elujärje ja kultuuritaseme tõstmiseks.

Ühismajapidamise arendamisel saavutatud tasemest lähtudes on otstarbekas suurendada, kolhoosnikute üldkoosolekute otsusel, eraldisi kolhooside rahalistest sissetulekutest jagamatutesse fondidesse. Jagamatute fondide rahalised vahendid suunata esmajoones traktorite, põllutöömasinate ja -inventari soetamisele, majapidamishoonete ehitamisele, niisutus- ja maaparandusobjektide ning teede rajamisele, põhivahendite kapitaalremondile ja muudeks üritusteks, mis tagavad kolhoosi kiire majandusliku tõusu, tööviljakuse ning majandi kaubatoodangu ja sissetuleku kasvu, samuti kolhoosnikute jaoks majade ehitamisele, mis kuuluvad väljaostmisele järelmaksu korras. Eraldada vahendeid jagamatutest fondidest, et luua kolhoosidevahelisi fonde ehitusmaterjalide tootmise ettevõtete ja põllumajandusliku tooraine töötlemise käitiste ehitamiseks, teede rajamiseks, internaatkoolide, haiglate, kultuurimajade ja muude kolhoosidevahelise tähtsusega objektide ehitamiseks.

Jagamatutesse fondidesse eraldiste kindlaksmääramisel arvestada vajadust tagada kolhoosile lähemateks aastateks oma käibevahendid normaalse tootmistegevuse jaoks, samuti silmas pidada kolhoosnikute materiaalset huvi ühismajapidamise arendamise vastu.

Põllumajandusliku tootmise arenemisega, kolhooside ühistulu suurendamisega ja kolhoosnikute heaolu parandamisega kaasneb ulatuslik ehitustegevus maal.

On vaja, et projekteerimisorganisatsioonid hakkaksid nüüd koostama ülerajoonilisi ja majandisiseseid planeerimisskeeme. Nendes skeemides tuleb ette näha põllumajandusliku tootmise arendamise ja spetsialiseerimise perspektiive, majapidamis- ja ühiskondlike hoonete ning elamumassiivide ratsionaalset paigutust, elektrifitseerimist, veevarustust, teedeehitust ja sidet ning kolhooside ja sovhooside asulate edasiarendamist.

Kohalikel partei- ja nõukogude organitel tuleb tugevdada kontrolli ehitustegevuse üle ning osutada kolhoosidele ja sovhoosidele abi seadmete soetamisel kohalike ehitusmaterjalide, -toodete ja -konstruktsioonide tootmise organiseerimiseks ning kolhoosidevaheliste ehitusorganisatsioonide tugevdamiseks.

NSV Liidu Riiklikul Ehituskomiteel ja NSV Liidu Põllumajanduse Ministeeriumil töötada välja kolhooside ja sovhooside jaoks maksimaalselt ökonoomsed majapidamishoonete, kultuuri- ja kommunaalobjektide ning elamute tüüpprojektid, pidades silmas monteeritava raudbetoonsõrestiku ja kohalike ehitusmaterjalide kasutamist ning arvestades piirkondlikke tingimusi, ja tõhustada kontrolli maal arendatava ehitustegevuse kvaliteedi üle.

NSV Liidu Riiklikul Plaanikomiteel ette näha rahvamajanduse arendamise aastaplaanides, et toodetaks ning kolhoosidele ja sovhoosidele antaks ehitustegevuse jaoks mehhanisme, ehitusmasinaid, seadmeid ehitusmaterjalide ja -detailide tootmiseks, tõste- ja transpordivahendeid ning rippinventari kolhoosides ja sovhoosides oleva põllutöömasinapargi jaoks, torusid, sanitaartehnilisi seadmeid, metsamaterjali, tsementi, eterniiti, naelu, klaasi ja rauatooteid.

Põllumajanduse edendamise ülesanded nõuavad kolhooside juhtimise organisatsiooniliste vormide muutmist kolhoosidemokraatia edasiarendamise suunas. Mõned partei-, nõukogude ja põllumajandusala töötajad peavad soovitavaks luua kolhoosidevahelisi ühendusi — liitusid rajoonides, oblastites ja vabariikides, kusjuures samaaegselt korraldataks ümber põllumajandusorganite töö.

Teha NLKP Keskkomitee Presiidiumile ülesandeks uurida ja arutada neid küsimusi.

10. NLKP Keskkomitee pleenum kohustab liiduvabariikide kommunistlike parteide keskkomiteesid, partei krai-, oblasti- ja rajoonikomiteesid ning partei-algorganisatsioone tõstma veelgi massides tehtava organiseerimis- ja poliitilise töö taset, suunata kommunistide, kommunistlike noorte, kolhoosnikute, tööliste ja kõigi põllumajandustöötajate jõupingutused seitsme aasta plaani ülesannete ennetähtaegsele täitmisele, nende kohustuste tingimusteta realiseerimisele, mis on võetud teravilja, tehniliste kultuuride, liha, piima, köögivilja, kartuli ja teiste saaduste tootmise ning riigile müümise alal.

Väga tähtis on laiaulatuslikult arendada elanikkonna hulgas tehtavat massilist poliitilist tööd ja tõsta selle taset. Parteiorganisatsioonid on kohustatud täiustama kogu seda tööd, mida tehakse selleks, et kasvatada põllumajandustöötajais kommunistlikku suhtumist töösse ja veelgi tõsta nende teadlikkust, aktiivsust ja distsipliini, jagu saada mineviku iganditest inimeste teadvuses.

Teha kohalikele parteiorganitele, kolhooside ja sovhooside partei-algorganisatsioonidele ülesandeks ära kasutada kõik elanikkonna hulgas tehtava massilise poliitilise töö vahendid ja vormid ning saavutada, et iga kolhoosnik ja sovhoositööline, kõik põllumajandustöötajad selgesti ja sügavalt aru saaksid oma osast ja kohast nõukogude rahva ühises võitluses NLKP XXI kongressi ja NLKP Keskkomitee pleenumite otsuste tegeliku elluviimise eest ning seitsme aasta plaani ennetähtaegse täitmise eest.

11. Et tõsta partei-algorganisatsioonide vastutust sovhooside tootmistegevuse eest, laiendada NLKP Keskkomitee poolt 26. juunil 1959 ettevõtetes majandusliku tegevuse kontrollkomisjonide loomise kohta vastuvõetud otsust ka sovhooside partei-algorganisatsioonidele.

12. Pidada ka edaspidi liiduvabariikide kommunistlike parteide keskkomiteede, partei krai-, oblasti- ja rajoonikomiteede üheks peamiseks ülesandeks veelgi parandada kaadri valikut, paigutust ja kasvatust, igati tugevdada kolhoose ja sovhoose kvalifitseeritud töötajatega, energiliste ja oskuslike organiseerijatega, kes on võimelised masse ühte koondama, organiseerima ja mobiliseerima nende konkreetsete ülesannete edukale täitmisele, mis seitsme aasta plaanis on ette nähtud põllumajandussaaduste tootmise järsuks suurendamiseks.

13. NLKP Keskkomitee pleenum märgib rahuldustun-

dega suurt loovat tööd, mida komsomoliorganisatsioonid ja kõik meie maanoored teevad partei XXI kongressi ja NLKP Keskkomitee detsembripleenumi otsuste tegelikuks elluviimiseks.

Rjasani oblasti komsomoliorganisatsioon saatis loomakasvatusfarmidesse enam kui 40 000 noormeest ja neidu, kes asusid tööle lüpsjate, seatalitajate ja vasikatalitajate, karjuste, brigadiride ja farmijuhatajatena. Paljud neist on keskharidusega ning tulevad oma tööga edukalt toime, saavutavad kõrgeid tootmisnäitajaid. Suurt tööd teevad Siberi ja Kasahstani uudismaade kasutuselevõtmisel piirkondade komsomoliorganisatsioonid. Maisi kasvatamisel on teinud häid edusamme Bresti oblasti ja teiste Valgevene oblastite kommunistlikud noored.

Parteiorganisatsioonid peavad toetama ja igati arendama maanoorte loomingulist algatusvõimet ja iseteg evust, pidevalt hoolitsema maa komsomoliorganisatsioonide kasvu ja tugevdamise eest, rakendama neid julgemalt majandusliku ja kultuurilise ülesehitustöö väga tähtsate ülesannete lahendamisele.

14. Sovhoositootmise tunduv kasv, eriti uudismaapiirkondades, tõstab partei-, ametiühingu- ja komsomoliorganisatsioonide osatähtsust võitluses sovhoositootmise edendamise eest, tööviljakuse tõstmise ja toodangu omahinna alandamise eest.

Sovhooside ametiühinguorganisatsioonid peavad parteiorganisatsioonide juhtimisel laialdasemalt arendama sotsialistlikku võistlust, igati õhutama masside loomisaktiivsust tootmise juhtimisel alaliste tootmisnõupidamiste kaudu, taotlema sovhoositööliste kultuurilise ja elutarbelise teenindamise edasist paranemist, eriti uudismaapiirkondades.

15. Seitsme aasta plaani ülesannete ja sotsialistlike kohustuste eduka täitmise tähtsamaks tingimuseks on sotsialistliku võistluse õige organiseerimine kolhooside, sovhooside, rajoonide, oblastite ja vabariikide vahel, millega peab kaasas käima eesrindlike kogemuste laialdatuslik vahetamine, võistluse tulemuste pidev arvestamine ning võistluse käigu järjekindel valgustamine ajakirjanduses ja raadios. Võetud kohustuste täitmine peab olema masside kontrolli all. Partei-, ametiühingu- ja komsomoliorganisatsioonide ülesandeks on igati õhutada seitsme aasta plaani ennetähtaegseks täitmiseks arenevast üldrahvalikust võist-

lusest osavõtjate loomingulist algatusvõimet ja aktiivsust, energiliselt toetada kommunistliku töö brigaadide ja lööklaste liikumist.

*

Selle lühikese aja jooksul, mis on möödunud NLKP XXI kongressist, on tööstuse, põllumajanduse ja teaduse arendamises ja nõukogude rahva heaolu tõstmises tehtud uusi suuri edusamme. See kõik on tööliste, kolhoosnikute ja nõukogude haritlaskonna kangelasliku töö ning meie partei tohutu loova tegevuse tulemus.

Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomitee pleenum kutsub kolhoosnikuid, sovhoositöölisi, põllumajanduse spetsialiste, kõiki töötajaid, partei-, nõukogude, ametiühingu- ja komsomoliorganisatsioone suunama oma loomingulise energia seitsme aasta plaani ülesannete ennetähtaegseks täitmiseks ja põllumajandussaaduste külluse loomiseks võetud sotsialistlike kohustuste realiseerimisele, andma väärilise panuse üldrahvalikku võitlusse kommunismi ülesehitamiseks meie maal.

PARTEIPROPAGANDA ÜLESANDEIST TÄNAPÄEVA TINGIMUSTES

NLKP Keskkomitee otsus
9. jaanuaril 1960

Meie maal kommunistliku ühiskonna laiahaardelise ehitamise ajajärgul omandab partei ideoloogiline töö ja eriti selle otsustav sektor — parteipropaganda — äärmiselt suure tähtsuse. Kommunistliku maailmavaate omandamine, marksismi-leninismi aluste tundmaõppimine ja partei poliitika sügav mõistmine saab iga nõukogude inimese eluliseks vajaduseks. See tuleneb sellest, et:

esiteks olenevad kommunistliku ülesehitustöö programmi edukas ellurakendamine, kommunismi materiaalse tehnilise baasi loomine, NSV Liidu majandusliku võimsuse edasine tugevdamine ning materiaalsete hüvede külluse saavutamine otseselt töötajate teadlikkuse taseme tõstmisest;

teiseks kujuneb rahvahulkade veenmine ja kasvatamine

sedamööda, kuidas sotsialistlik demokraatia edasi areneb ja sotsialistlik riiklus järk-järgult kommunistlikuks ühiskondlikuks omavalitsuseks ümber kasvab, järjest suuremal määral nõukogude ühiskonna elutegevuse reguleerimise põhiliseks meetodiks;

kolmandaks on uue inimese, kommunistlike iseloomujoonte, harjumuste ja moraaliga inimese kujundamine, inimeste teadvusest kapitalismi igandite väljajuurimine käesoleval ajal üks peamisi praktilisi ülesandeid;

neljandaks ei nõrgenda erineva ühiskondliku korraldusega riikide rahulik kooseksisteerimine ideoloogilist võitlust. Meie partei on võidelnud ja võitleb ka edaspidi leppimatult kommunistliku ideoloogia, kaasaja kõige progressiivsema ja tõeliselt teadusliku ideoloogia eest.

Käesoleval ajal on edukaks ideoloogiliseks tööks loodud eriti soodsad tingimused.

Partei XX ja XXI kongressi ning NLKP Keskkomitee pleenumite ajaloolised otsused määrasid kindlaks meie maa kommunismi suunas arenemise programmi. Lenini suurele pärandile tuginedes on partei välja töötanud ja rakendab ellu väga tähtsaid abinõusid nii majanduse, poliitika ja ideoloogia alal kui ka rahvusvaheliste suhete valdkonnas ning on kõigis kommunistliku ülesehitustöö lõikudes saavutanud silmapaistvaid võite.

Meie kodumaa on uue võimsa tõusu teel, edukalt täidetakse seitsme aasta plaani ülesandeid, kindlalt kiirendatakse tempot majanduslikus võistluses kapitalistlike maadega. Nõukogude sotsialistlik kord on muutunud veelgi kindlamaks ja tugevamaks, tugevnenud on partei ja rahva ühtsus, tööliste ja talupoegade liit, meie maa rahvaste sõprus, seltsimehelik vastastikune abi ja kõigi nõukogude inimeste monoliitsus. Töötajate heaolu on veelgi paranenud, märksa on tõusnud nende üldhariduslik, kultuuriline ja poliitiline tase. Rahvahulkade loov aktiivsus kommunistliku ühiskonna ehitamisel on veelgi suurenenud.

Elu toob iga päev järjest uusi kommunistliku ideoloogia võite. Kommunistlik ideoloogia on tänapäeval vallutanud sadade miljonite inimeste mõtted ning kujunenud rahu, demokraatia ja sotsialismi eest peetava võitluse aktiivseks teguriks. Meie vastased tunnevad hirmu kommunistliku ideoloogia hiiglasuure külgetõmbejõu ees, tema revolutsiooniliselt ümberkujundava jõu ees. Marksismis-leninis-

mis, NLKP ning vennalike kommunistlike ja töölisparteide otsustes kehastuvad kaasaja eesrindlikud ideed.

Võitluses kommunismi võidu eest on meie partei marksismi-leninismi õpetust rikastanud uute ideedega, on igakülgselt ja sügavalt läbi töötanud niisugused küsimused, nagu sotsialismi kommunismiks ümberkasvamise seaduspärasused, kommunistliku ühiskonna materiaalse tehnilise baasi loomine, sotsialistliku demokraatia arendamine, sotsialismi maailmasüsteemi arenemise seaduspärasused, erineva ühiskondliku korraldusega riikide rahulik kooseksisteerimine. Uut moodi on partei üles seadnud rahu ja sõja probleemid tänapäeva tingimustes.

Jõudude vahekord maailma-areenil on viimastel aastatel põhjalikult muutunud sotsialismi kasuks. Sotsialism on NSV Liidus võitnud mitte ainult täielikult, vaid ka lõplikult. Mõõtmatult on suurenenud meie maa ja kõigi sotsialistlike riikide rahvusvaheline autoriteet, nende mõju maailma ajaloo käigule, kogu inimkonna saatusele. Nõukogude Liidu ja teiste sotsialismimaade, kõigi rahuarmastavate rahvaste aktiivse ja järjekindla võitluse tulemusena on märgata rahvusvahelise pinevuse lõdvenemist; erineva sotsiaal-majandusliku korraga riikide rahulik kooseksisteerimine on reaalne fakt, on avanenud teed maailmas kindla rahu saavutamiseks.

Meie maa maailma-ajaloolised edusammud ja veelgi suurepärasemad edasimineku perspektiivid innustavad nõukogude inimesi, annavad uusi võimalusi kogu meie rahva kommunistliku kasvatuse taseme tõstmiseks.

Ideoloogilise töö olukorraga tutvumine Moskvas ja Leningradis, Ukraina, Valgevene, Kasahhi, Gruusia ja Usbeki NSV-s, Sverdlovski, Saraatovi, Uljanovski ja mõnedes teistes Vene NFSV oblastites näitab, et parteiorganisatsioonid on viimastel aastatel suutnud parteipropaganda tõsiselt ümber korraldada. Tarvitusele on võetud terve rida abinõusid, et likvideerida dogmatismi ja tähenärimise elemendid — see põhiline puudus, mis isikukultuse mõjul laialdaselt levis ja ideelisele kasvatustööle küllaltki suurt kahju tekitas. Põhiliselt on likvideeritud niisugune ebanormaalne olukord, et propaganda oli suunatud peamiselt minevikku ja oli üles ehitatud ainult «ÜK(b)P ajaloo lühikursuse» ümber, kusjuures aastate viisi tutvuti partei revolutsioonieelse arengu perioodiga. Kõik see ei lasknud sügavalt tundma õppida nõukogude rahva kogemusi võitluses

sotsialismi võidu eest ning aitas vähe kaasa meie partei teooria ja poliitika aktuaalsete küsimuste selgitamisele.

Pärast NLKP XX ja XXI kongressi on ideoloogiline elu meie maal märksa aktiivsemaks muutunud ja uuele arenguastmele tõusnud. Kommunistliku ideoloogia propaganda on võtnud elavama ja mitmekesisema iseloomu, suurenenud on tema efektiivsus ning organiseeriv ja mobiliseeriv osa. Põhjalikumalt on hakatud tundma õppima ja laialdasemalt propageerima K. Marxi, F. Engelsi ja V. I. Lenini teoseid, NLKP kongresside ja partei Keskkomitee pleenumite otsuseid. On kirjutatud terve rida raamatuid, mis üldistavad sotsialistliku ülesehitustöö praktikat, samuti on välja antud kasulikke marksismi-leninismi õpikuid; ajalehed ja ajakirjad propageerivad paremini partei teooriat ja poliitikat.

Uusi töövorme rakendades on parteiorganisatsioonid märksa tõstnud kaadri majandusliku hariduse taset, mis on positiivselt mõjutanud ettevõtete, ehituste, kolhooside ja sovhooside tegevuse juhtimist. Suuremat tähelepanu pühendatakse NLKP ajaloo, eriti Oktoobrirevolutsioonijärgse perioodi, samuti marksistliku filosoofia, partei siseja välispoliitika, rahvademokraatiamaade sotsialistliku ülesehitustöö tähtsamate küsimuste, ülemaailmse kommunistliku ja töölisliikumise, demokraatliku ja rahvusliku vabadusliikumise tundmaõppimisele. Aktiivsemaks ja põhjalikumaks on muutunud kodanliku ideoloogia ja kaasaegse revisionismi kriitika. Ideoloogilises töös on omandatud mitmekülgseid kogemusi, on võrsunud propagandistide kaader ning paranenud tema teoreetiline ja metoodiline ettevalmistus, märgatavalt on tugevnenud parteipropaganda materiaalne baas.

Ühtlasi leiab NLKP Keskkomitee, et suuline ja trükisõnaline propaganda kannatab siiamaani suurte puuduste all.

Parteipropaganda peamiseks puuduseks, millest ikka veel ei ole lõplikult lahti saadud, on elust, kommunismi ehitamise praktikast irdumine.

Paljud parteiorganisatsioonid unustavad sageli, et propagandatöö peamine mõte seisab tema mõjus, mis väljendub konkreetsetes tulemustes kommunistliku ülesehitustöö ühel või teisel alal. Nad unustavad, et võitlus kommunismi materiaalse tehnilise baasi loomise eest, materiaalsete ja vaimsete väärtuste külluse loomise eest, tootmise organi-

seerimise kõrgema taseme eest on ideoloogilise töö lahutamatu osa. Ei tohi arvestamata jätta ka seda, et ideelise kasvatustöö edukus oleneb ühiskonna materiaalse baasi arenemisest ja et ainult võitluses praktiliste ülesannete lahendamise eest saab kasvatada kommunismiajastuks inimest.

Suulisel ja trükisõnalisel propagandal jääb tavaliselt veel puudu konkreetsusest ja sihikindlusest, sageli on tal abstraktne, puhthariduslik iseloom, ta piirdub üldsõnaliste üleskutsete ja loosungitega, on eemal rahvahulki erutavatest akuutsetest küsimustest. Sageli jõuavad kommunismi elavad ideed rahvahulkade teadvusse abstraktsel kujul, mitte aga kindlate, konkreetsete ülesannetena, peamist rõhku pannakse raamatulike vormelite mehaanilisele meeldejätmisele, mitte aga marksismi-leninismi teooria olemuse loovale mõistmisele ja võitlusele kommunistlike ideaalide ellurakendamise eest. Kommunistliku töössesuhtumise kasvatamine, võitlus põhimõtte «kes ei tee tööd, see ei pea ka sööma» tegeliku ellurakendamise eest kaasaegsetes tingimustes, võitlus loodrite ja parasiitlike elementide jäänuste vastu, kes tahavad elada ühiskonna arvel ise talle midagi andmata, ei ole propagandatöös vajalikku kohta leidnud.

Suulises ja trükisõnalises propagandas ei näidata küllaldaselt partei poolt viimastel aastatel tarvituselevõetud abinõude sügavat teoreetilist ja praktilist mõtet; halvasti üldistatakse ja populariseeritakse meie ühiskonna elus areneva uue, kommunistliku võrseid; nõrgalt levitatakse töõstusliku ja põllumajandusliku tootmise eesrindlikke kogemusi. Propagandatööd tehakse sageli diferentseerimatult, arvestamata kohalikke tingimusi, samuti elanikkonna eri kihtide vanuselisi, kutsealaseid, hariduslikke, rahvuslikke ja muid iseärasusi.

Ideelises kasvatustöös selgitatakse nõrgalt ja pahatihti oskamatult sotsialismi eeliseid, vähe kasutatakse nõukogude inimestes nõukogude patriotismi ja rahvusliku uhkustunde kasvatamiseks meie kodumaa silmapaistvaid saavutusi ühiskondliku elu kõigil aladel. See on tõsiseks puuduseks töös, eriti selle tõttu, et sotsialismi vastased propageerivad üha intensiivsemalt kapitalistlikku elulaadi, kosmopolitismi reaktsioonilist ideoloogiat. Mõnedes parteiorganisatsioonides ei omistata vajalikku tähtsust töötajate kasvatamisele sotsialistliku internatsionalismi, rahvaste

vääramatu, pidevalt tugevneva sõpruse vaimus. Ei sisendata töötajaile leppimatut suhtumist kodanliku natsionalismi iganditesse, «rahvuslike traditsioonide» sildi all mahajäänud, reaktsiooniliste tavade ja kommete taaselustamisse ning kunstlikku juurutamisse, pisimatessegi katsetesse vastandada vääralt mõistetud kohalikke «huvisid» nõukogude rahva üldistele huvidele võitluses kommunismi eest.

Mõistes resoluutselt hukka tähenärimise ja ideoloogilise töö irdumise praktilistest ülesannetest, juhib NLKP Keskkomitee ühtlasi parteiorganisatsioonide tähelepanu teooria alahindamise lubamatusele, faktidele, et majandusliku ülesehitustöö, konkreetse ökonoomika ning jooksva poliitika küsimusi valgustatakse ja uuritakse pinnapealselt, ilma loovalt lahti mõtestamata, sügavaid teoreetilisi üldistusi ja järeldusi tegemata, mis võib töötajate kommunistliku maailmavaate kujunemisele kahju tekitada.

Parteipropaganda teiseks tõsiseks puuduseks on tema mõjusfääri kitsus, vähene massilisus ja mitte iga kord arusaadav esitusvorm.

Käesoleval ajal on loodud kõik tingimused parteipropaganda raamide laiendamiseks, et ta ulatuks iga töölise, kolhoosniku ja haritlaseni, iga nõukogude inimeseni. Kuid parteiorganisatsioonid ei kasuta neid tingimusi piisavalt. Põhiliselt on suuline ja trükisõnaline propaganda (parteiharidustöö, loengud, poliitilise kirjanduse väljaandmine, suur osa perioodikat) endiselt mõeldud peaasjalikult partei liikmetele ja liikmekandidaatidele, parteitule aktiivile ja haritlaskonnale. Mõned elanikkonna grupid on jäänud üldse väljapoole igapäevase ideelis-poliitilise mõjutamise sfääri. Parteiorganisatsioonid tegelevad veel vähe sellega, et töötajate laiades hulkades tehtava ideelise kasvatustöö süsteem oleks mitmekülgne, painduv ja vastaks täielikult tänapäeva tingimustele.

Harva ja pahatihti madalal tasemel korraldatakse töötajate laiade kihtide jaoks mõeldud massiüritusi: loenguid ja ettekandeid, küsimuste ja vastuste õhtuid, loomingulisi diskussioone, teoreetilisi konverentse, seltsimehelikke vestlusi, temaatilisi õhtuid, pühapäevaseid ühislugemisi jne. Ideelises kasvatustöös ei kasutata täiel määral ära niisuguseid propagandavahendeid, nagu ajakirjandus, raadio, televisioon, kino, klubid, raamatukogud ja muud kultuur-

hariduslikud asutused, samuti paremaid kirjandus- ja kunstiteoseid.

Vajalikku ja alalist tähelepanu ei pühendata loengute, vestluste, ettekannete, artiklite, brošüüride ja poliitõppuste arusaadavusele ja populaarsele esitusviisile. Osalt ei hoolitse parteiorganisatsioonid veel asjatundlike, oma tööd armastavate propagandistide kasvatamise, nende teoreetilise taseme ja metoodilise meisterlikkuse taseme tõstmise eest. Seepärast lasub propagandistide esinemistel teinekord halluse, kuivuse ja vähese väljendusrikkuse pitser, nad ei eruta kuulajaid ega lugejaid.

Märkides ühiskonnateaduste ja nende kaadri suurt tähtsust ning positiivset osa marksismi-leninismi teooria läbitöötamisel ja populariseerimisel, nõukogude inimeste ideelisel kasvatamisel, leiab NLKP Keskkomitee ühtlasi, et paljusid parteipropaganda sisus esinevaid puudusi võib seletada sellega, et ühiskonnateaduste alal töötajad on mõnevõrra maha jäänud kommunistliku ülesehitustöö praktikast ja ideoloogilise töö ülesannetest. Paljud majandusteadlased, filosoofid, ajaloolased ja teised teaduslikud töötajad ei ole vabanenud dogmatismi elementidest, ei oska julgelt ja loovalt läheneda elule ja rahvahulkade võitluskogemustele, töötavad nõrgalt läbi aktuaalseid teoreetilisi ja praktilisi küsimusi, sageli on nad iganenud ja viljatu problemaatika kammitsas.

NSV Liidu Teaduste Akadeemia ühiskonnateaduste instituudid, NLKP Keskkomitee Marksismi-Leninismi Instituut ja tema filiaalid, NLKP Keskkomitee Ühiskonnateaduste Akadeemia ja Kõrgem Parteikool, teoreetilised ajakirjad, paljud kõrgemate õppeasutuste ühiskonnateaduste kateedrid on ikka veel vähe seotud parteiorganisatsioonide eluga, ei aita iga kord aktiivselt ja loovalt kaasa ideoloogilisele tööle.

NLKP Keskkomitee leiab, et parteipropagandas esinevate puuduste peamiseks põhjuseks on, et mõned liiduvabariikide kommunistlike parteide keskkomiteed, partei krai- ja oblastikomiteed, samuti need ametkonnad ja asutused, kes tegelevad ideoloogilise töö küsimustega, juhivad nõrgalt seda väga tähtsat parteitöö lõiku.

Parteikomiteed ning nende propaganda- ja agitatsiooniosakonnad lasevad end sageli kaasa kiskuda propaganda välisest küljest, hindavad propagandatööd peamiselt läbiviidud ürituste arvu järgi, mitte aga tema tulemuste järgi,

mitte selle järgi, kuidas ta suurendab rahvahulkade aktiivsust töös ja ühiskondlik-poliitilises elus, kuidas ta tõstab rahvahulkade kommunistlikku teadlikkust. Real juhtumeil ei pühenda juhtivad partei- ja nõukogude töötajad ning majandusmehed vajalikku tähelepanu rahva kasvatamisele kommunismi vaimus, põhjendades oma teguviisi oblasti, rajooni, ettevõtte või kolhoosi majandusliku tegevuse üldiselt rahuldavate näitajatega. Mõnede parteiorganisatsioonide juhid ei võitle järjekindlalt võõra ideoloogia vastu, ei anna vajalikku vastulööki natsionalismi, kosmopolitismi ja apoliitilisuse nähtustele, pahatihti asuvad marksismile-leninismile vaenuliku idealistliku, usulise ideoloogia suhtes passiivsel seisukohal, kaitsepositsioonil, ei reageeri töödistsipliini ja kommunistliku moraali printsiipide jämeda rikkumise juhtumitele teravalt ja õigeaegselt, suhtuvad leplikult mineviku iganditesse nõukogude inimeste teadvuses.

Suur osa juhtivaid partei-, nõukogude ja majandustöötajaid ei võta ikka veel propagandistlikust tegevusest isiklikult osa, unustades, et visa töö oma ideelise ja teoreetilise taseme tõstmisel, pidev tihe kokkupuutumine inimestega, marksismi-leninismi õilsate ideede aktiivne selgitamine rahvahulkadele ja töötajate mobiliseerimine partei poliitika ellurakendamisele on iga kommunisti, seda enam iga juhtiva kommunisti lahutamatu omadus ja tähtsaim kohus.

NLKP Keskkomitee **otsustab:**

1. Kohustada liiduvabariikide kommunistlike parteide keskkomiteesid, partei krai-, oblasti-, linna- ja rajoonikomiteesid ning partei-algorganisatsioone kõrvaldama käesolevas otsuses märgitud puudused, tõsiselt parandama parteipropaganda juhtimist, pidevalt ja sihikindlalt võitlema selle eest, et parteipropaganda ideeline tase tõuseks ja tema mõju rahvahulkadele suureneks, seadma töötajate kommunistliku kasvatamise kogu parteipoliitilise töö keskpunkti.

Parteipropaganda peaülesanne seisab selles, et sügavalt ja igakülgselt selgitada marksismi-leninismi ideesid, näidata nende edukat ellurakendamist partei võitluses sotsialismi ja kommunismi võidu eest meie maal, õpetada praktilises tegevuses kasutama ja loovalt arendama partei poolt kogutud teoreetilist rikkust, innustada töötajaid võit-

lusse partei poliitika elluviimise eest, kasvatada aktiivseid ja mehiseid kommunismi eest võitlejaid.

Määrava tähtsusega kogu ideoloogilises töös peab olema võitlus põhimõtte «kes ei tee tööd, see ei pea ka sööma» järjekindla ellurakendamise eest, võitlus niisuguste inimeste vastu, kes ühiskondlikult kasulikust tööst kõrvale hoiavad, kommunistliku töössesuhtumise kasvatamine ja moraalsete tööstiimulite arendamine. On tarvis taotleda, et iga nõukogude inimene sügavalt mõistaks oma igapäevase tegevuse määratu suurt ühiskondlikku ja ajaloolist tähtsust, et ta näeks selles tegevuses kodumaa võimsuse tugevdamise, materiaalsete ja kultuuriliste hüvede külluse loomise ja kommunismi täieliku võidu saavutamise otsustavat tingimust.

Parteipropaganda efektiivsus avaldub esmajoones konkreetsetes tootmistulemustes. On tarvis taotleda, et propagandatöös oleks vähem poliitilist sõnakõlksutamist ja rohkem konkreetset võitlust kommunistliku ülesehitustöö tempo kiirenemise eest. Suuline ja trükisõnaline propaganda peab mobiliseerima rahvahulki seitsme aasta plaani ja NSV Liidus kommunismi ehitamise kogu programmi edukale elluviimisele, ta peab kaasa aitama tööviljakuse tõstmisele ja tehnilise progressi kiirendamisele rahvamajanduses, uute reservide väljaselgitamisele ja parimate kogemuste juurutamisele, riiklike vahendite ja väärtuste kokkuhoidmisele ning nende säästlikule kulutamisele, inertsuse ja konservatismi nähtuste vastu võitlemisele ning puudustesse leppimatu suhtumise kasvatamisele.

Parteipropaganda ülesandeks on kujukate eluliste näidete varal esile tuua sotsialistliku korra ja marksistlik-leninliku ideoloogia eelised ning kommunistliku töö ja kommunistliku elukorra suurepärased eeskujud, kasvatada ideeliselt kindlameelseid ja igakülgselt arenenud kommunistliku ühiskonna inimesi. Töötajates on tarvis kasvatada vankumatut usku partei ja rahva üritusse, kollektivismi ja tööarmastust, sotsialistlikku internatsionalismi ja nõukogude patriotismi, uue ühiskonna moraali kõrgeid põhimõtteid; on tarvis pidada leppimatut võitlust üksikute meie nõukogude tegelikkuses veel esinevate apoliitilisuse, natsionalismi ja kosmopolitismi nähtuste vastu, mineviku igandite vastu, nagu seda on põlglik suhtumine töösse ja ühiskondlikku kohusesse, ühiskondliku omandi riisumine, bürokratism, altkäemaksu võtmine, spekulatsioon, talla-

lakkumine, joomine, huligaanitsemine ja teised meie korrale võõrad nähtused.

On tarvis pidada aktiivset ründavat võitlust marksismile-leninismile vaenuliku kodanliku ideoloogia ning selle propageerijate — parempoolsete sotsialistide ja revisionistide vastu, väsimatult tõsta nõukogude inimeste poliitilist valvsust.

Tänapäeva tingimustes omandab ülisuure tähtsuse Nõukogude Liidu rahuarmastava välispoliitika põhjalik selgitamine. Rahuliku kooseksisteerimise leninlike printsiipide elluviimise eest peetava võitluse konkreetsete faktide najal peab parteipropaganda töötajais kasvatama uhkustunnet oma suure kodumaa üle, kes sammub rahu- ja progressijõudude avangardis, äratama igas nõukogude inimeses palavat püüet tugevdada oma ennastsalgava tööga Nõukogude Liidu ja kogu sotsialistliku leeri võimsust, aktiivselt osa võtta suurest üritusest — sotsialismi võistlusest kapitalismiga —, igakülgselt kaasa aidata ülemaailmse rahu kindlustamisele. Ka edaspidi on tarvis energiliselt paljastada imperialistlikke «külma sõja» jätkamise pooldajaid, kõiki neid, kes tahavad rahvusvahelist pinevust ja võidurelvastumist säilitada ja teravamaks ajada.

Parteipropaganda põhisisuks peab olema marksismi-leninismi klassikute teoste, samuti partei XX ja XXI kongressi ning NLKP Keskkomitee pleenumite otsustes, partei ja valitsuse juhtide sõnavõttudes ning rahvusvahelise kommunistliku liikumise tähtsaimates dokumentides esitatud teoreetiliste probleemide ning praktiliste ülesannete sügav tundmaõppimine ja laialdane selgitamine, NLKP ajaloo, poliitilise ökonoomia ja marksistliku filosoofia õppimine. Tänapäeva tingimustes, millal marksismi-leninismi teooria on kommunistliku ülesehitustöö praktikaga ühte sulanud, millal kommunismi ehitamise praktiliste küsimuste lahendamine on ühtlasi suurte teoreetiliste probleemide lahendamine, on tarvis sügavalt tundma õppida elu, üldistada kommunistliku ülesehitustöö praktikat ja sel alusel omandada marksismi-leninismi, arendada ja propageerida meie revolutsioonilist teooriat.

2. NLKP Keskkomitee rõhutab, et *parteipropaganda tulemused, tema efektiivsus ja kasvatuslik osa muutuvad seda suuremaks, mida tihedamalt ta on seotud rahva loominguga, rahva eluga, kommunistliku ülesehitustöö praktikaga.* On tarvis alatiseks kõrvale heita vale arvamus,

nagu tarvitseks ainult kuulajatele esitada üldiste teadmiste kogusumma ja kinnitada neid tsitaatidega, ning bolševistliku propagandisti funktsioon ongi täidetud. Tööprotsessis, kommunismi eest peetava võitluse käigus toimuv kasvatustöö on tänapäeva tingimustes peamine ideoloogilise töö suund, mis on praktikas ennast täielikult õigustanud. Parteipropagandat tuleb teha konkreetselt ja sihikindlalt, ta peab töötajaid innustama küpsekssaanud majanduslike ja poliitiliste ülesannete lahendamisele.

Selleks on tarvis:

a) laiemalt populariseerida tööstusliku ja põllumajandusliku tootmise eesrindlaste kogemusi, kommunistliku töö parimaid eeskujusid; teha propagandatööd lahutamatus seoses ettevõtete, ehituste, kolhooside ja sovhooside igapäevase töö ja ülesannetega, aidata kaasa suure poliitilise tõusu ja töövaimustuse loomisele igas kollektiivis; selgitada marksismi-leninismi teoreetilisi seisukohti elust võetud materjali najal, nõukogude rahva kangelasliku võitluse — kommunismi võidu eest peetava võitluse positiivsete näidete najal;

b) pidevalt relvastada kaadrit ja eeskätt massilise propagandatöö kaadrit konkreetsete majandusalaste teadmistega, taotleda, et iga propagandist, iga ideoloogilise rinde töötaja hästi orienteeruks majandusküsimustes, tunneks tootmise saavutusi ja eesrindlaste kogemusi, suudaks partei teooria, ajaloo ja poliitika küsimuste käsitlust oskuslikult siduda aktuaalsete praktiliste ülesannetega;

c) liiduvabariikide kommunistlike parteide keskkomiteede, partei krai-, oblasti-, linna- ja rajoonikomiteede juures regulaarselt kokku kutsuda agitaatorite, propagandistide ja intelligentsi nõupidamisi ning koosolekuid, arutades neil nõupidamistel juhtivate partei-, nõukogude, ametiühingu- ja majandustöötajate ettekandeid partei sise- ja välispoliitika tähtsamatest küsimustest ning vabariikide, oblastite, linnade, rajoonide, ettevõtete, ehituste, kolhooside ja sovhooside praktilistest ülesannetest ja arenguperspektiividest.

3. Arvestades seda, et tänapäeva tingimustes *on marksismi-leninismi ideede omandamine, partei poliitika sügav mõistmine ja võitlus selle poliitika elluviimise eest mitte üksnes kommunistide, vaid ka kõigi töötajate eluliseks vajaduseks,* tuleb propagandatöö raame laiendada, anda

talle veelgi suurem ulatus, jõuda iga nõukogude inimeseni.

Selleks:

a) teha lõpp abstraktsusele ja tsitaatide mälumisele suulises ja trükisõnalises propagandas. Selgitada marksismi-leninismi tähtsamaid seisukohti arusaadavas keeles ja köitvalt, kujuka, kirgliku ja veenva jutustusena nõukogude rahva aktuaalsetest ülesannetest, tema suurepärastest saavutustest, oskuslikult kasutades positiivse eeskuju jõudu. Kommunismi ideede propaganda peab olema töötajaile lähedane, arusaadav ja südamliku iseloomuga, jõudma iga nõukogude inimese südamesse ja teadvusse, äratama temas kõige helgemaid ja õilsamaid mõtteid ning tundeid;

b) igati täiustada ja muutà tõeliselt massiliseks niisugused äraproovitud propagandavormid ja -vahendid, nagu poliitilise haridustöö süsteem, loengud, ajakirjandus, raadio ja televisioon. Rangelt kinni pidades vabatahtlikkuse põhimõttest, tõmmata laiemalt kaasa poliitilise haridustöö süsteemis toimuvatele õppustele parteituid, eelkõige aktiviste, kommunistlikke noori ja noorsugu, tootmise eesrindlasi ja novaatoreid. Taotleda, et parteiharidustöö süsteemis õppijad teeksid rahvahulkades agitatsiooni- ja propagandatööd, esineksid ettekannetega, peaksid vestlusi, annaksid omandatud teadmisi töötajaiie edasi;

c) sihikindlalt võidelda massilise propagandatöö mitmesuguste vormide — koosolekute, konverentside, küsimuste ja vastuste õhtute, suuliste ajakirjade, temaatiliste õhtute, diskussioonide, kultuuriülikoolide, tehnilise progressi ülikoolide ja klubide, pühapäevaste ühislugemiste jne. — ideelise taseme tõusu eest. Taotleda, et ükski selline töövorm ei muutuks tühipaljaks kultuuritsemiseks, vaid propageeriks oma spetsiifiliste meetoditega oskuslikult ja arusaadavalt kommunistlikku ideoloogiat, aitaks kasvatada uut inimest;

d) aktiivsemalt ära kasutada parimate kirjandus- ja kunstiteoste ideelist ja emotsionaalset mõju propagandatöö kasvatusliku osa, populaarsuse ja efektiivsuse tõstmiseks. Regulaarselt kokku kutsuda lugejate ja vaatajate konverentse kirjandusteoste, lavastuste ja filmide arutamiseks; korraldada kinofestivale ja kinolektooriume ning kirjandus- ja kunstinäitusi, parandada bibliograafilist tööd ning raamatu- ja muusikapropagandat;

e) pühendada rohkem tähelepanu kultuuripaleede ja

kultuurimajade, klubide, raamatukogude, lugemislaudade, muuseumide, parkide ja teiste kultuurihariduslike asutuste töö parandamisele; kõik need asutused peavad — eriti maal — kujunema tõelisteks agitatsiooni- ja propagandatöö keskusteks;

f) tugevdada ideelist kasvatustööd töötajate hulgas nende elukoha järgi. Laialdaselt praktiseerida kasvatustöö individuaalseid vorme, jõuda iga nõukogude inimeseni, kaasa aidata tema ideelise taseme tõusule, konkreetselt ja asjalikult võidelda inimeste teadvuses pesitsevate kapitalismi igandite vastu.

NLKP Keskkomitee rõhutab ametiühingute, komsomoli, kõigi ühiskondlike massiorganisatsioonide ja loominguliste liitude suurt osa nõukogude inimeste kommunistlikul kasvatamisel. Ideeline kasvatustöö saab meie maal omandada suure ulatuse ja hoo, hõlmata oma mõjuga iga nõukogude inimest ainult sel juhul, kui see töö on kesksel kohal ametiühingu-, komsomoli- ja teiste ühiskondlike organisatsioonide tegevuses, kui sellest tööst hakkavad aktiivselt osa võtma meie üldsuse tohutud jõud.

4. NLKP Keskkomitee juhib parteikomiteede ja parteiorganisatsioonide tähelepanu sellele, et propagandatööd tuleb teha diferentseeritult, et on vaja igakülgselt arvesse võtta elanikkonna eri kihtide kutsealaseid, vanuselisi, hariduslikke, rahvuslikke ja muid iseärasusi.

Tööliste ja kolhoosnikute hulgas tehtavas propagandatöös on vaja erilise tähelepanuga kasvatada teadlikku, kommunistlikku suhtumist töösse ja sotsialistlikku omandisse, arendada kollektivismi, seltsimehelikku vastastikust abistamist ja lugupidamist, kommunistlikke käitumisnorme igapäevases elus, novaatorluse vaimu, leppimatust konservatismi ja mineviku igandite vastu.

Intelligentsi hulgas tehtava propagandatöö eesmärgiks peab olema ühiskonna hüvanguks töötamise moraalsete stiimulite kujundamine, seades nurgakiviks vaimse töö tegijate ideelise kasvatamise, nendele poliitilise hariduse andmise, nende kaasatõmbamise aktiivsesse kasvatustöösse rahvahulkades. Tuleb silmas pidada, et just kõrge kommunistlik ideelisus, lahutamatu side kommunistliku ülesehitustöö praktika ja rahva eluga võimaldab intelligentsil kõige täielikumalt täita oma osa nõukogude ühiskonnas.

Noorsoo hulgas tehtav ideeline kasvatustöö peab aitama noortel õigesti mõista ühiskondlikke nähtusi, muuta kommunistliku moraali põhimõtted sügavaiks isiklikeks veendumusteks, sisendada leppimatust kodanliku ideoloogia avalduste, apoliitilisuse ja filisterluse vastu. On tarvis tõsta komsomoliorganisatsioonide töö taset, koondades peatähelepanu poliitharidustööle, noormeeste ja neidude üldharidusliku, kutsetehnilise ja kultuurilise silmaringi laiendamisele, nendes nõukogude patriotismi, tööst lugupidamise, ühiskondlikusse varasse hoolitseva suhtumise, oma igapäevase töö määratu suurest ajaloolisest tähtsusest arusaamise kasvatamisele. Noort sugupõlve tuleb kasvatada reipaks, mehiseks ja vapraks, kes on vankumatult veendunud kommunismi lõplikus võidus.

Kommunistliku ideoloogia propaganda noorsoo hulgas peab oma vormidelt ja meetoditelt olema mitmekesine ja huvitav, tal peab olema elav, kujukas ja populaarne iseloom. Tema aluseks tuleb võtta marksistlik-leninliku teooria ning meie partei ja riigi kangelasliku ajaloo tähtsamate küsimuste tundmaõppimine, mineviku võitlustraditsioonide ja tänapäeva heroismi varal kasvatamine, nõukogude rahva ennastsalgava võitluse, kommunismi võidu eest peetava võitluse eeskujude varal kasvatamine.

Naiste hulgas tehtavas propagandatöös silmas pidada nende ideeliste vajaduste ja huvide suurendamist, naiste, eriti koduperenaiste kaasatõmbamist aktiivsesse ühiskondlikku ja poliitilisse ellu, võitlust usuliste eelarvamuste ja samuti väikekodanlike igandite vastu. Naiste ideeline kasvatamine peab olema silmapaistval kohal ning leidma oma väljenduse kõigis suulise ja trükisõnalise propaganda vormides. Naistele tuleb korraldada sagedamini ja kõrgema tasemega loenguid, vestlusi ning muid üritusi, arvestades sealjuures nende kutsealast tegevust ja töö iseloomu. On tarvis halastamatult võidelda naise orjastamise feodalistlike avalduste vastu.

Parteiorganisatsioonid ja parteikomiteed peavad propagandatöös rangelt arvestama meie maa elanikkonna eri kihtide *rahvuslikke iseärasusi,* pannes pearõhu töötajate internatsionaalsele kasvatamisele, rahvaste sõpruse edasisele tugevdamisele, sotsialistlike rahvuste vääramatule lähendamisele ja nende igakülgsele vastastikusele rikastamisele. On tarvis leppimatult võidelda kodanliku natsionalismi avalduste vastu, mineviku sotsiaalsete vastuolude

idealiseerimise ja kinnimätsimise, ühe või teise rahvuse tõelise ajaloo ja tema ning teiste NSV Liidu rahvaste vastastikuste suhete moonutamise tendentside vastu, üksikute rahvusliku endassesulgumise ja erandlikkuse avalduste vastu.

5. Kohustada parteikomiteesid tõstma *parteiharidustöö* ideelist taset, pidades marksismi-leninismi loovat tundmaõppimist kogu propagandatöö otsustavaks lüliks.

Arvestades, et marksistlik-leninliku maailmavaate väljakujunemisel ja töötajate kommunistlikul kasvatamisel omab suurt tähtsust Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei ajaloo tundmaõppimine, on vaja poliitilise haridustöö süsteemis organiseerida NLKP ajaloo laiaulatuslikku õppimist, mis oleks oma meetoditelt ja kestuselt diferentseeritud. Peatähelepanu tuleb sealjuures koondada sellele, et õpitaks tundma partei tegevust Suure Isamaasõja ajal, sõjaeelseil ja sõjajärgseil aastail, iseäranis pärast partei XX kongressi.

Kasutades laialdaselt materjale kohalike parteiorganisatsioonide ajaloost, on tarvis samal ajal rõhutada meie partei ajaloo internatsionaalset sisu, uurida ja läbi töötada liiduvabariikide kommunistlike parteide ajalugu, mis on NLKP ajaloo koostisosa. Tuleb näidata NLKP ajaloo orgaanilist seost ülemaailmse kommunistliku liikumise ajalooga.

Tänapäeva tingimustes peab parteiorganisatsioonide peatähelepanu olema koondatud majandusalaste teadmiste propageerimisele, sellele, et õpitaks põhjalikult tundma sotsialistliku tootmisviisi arenguseadusi, eriti kommunismi materiaalse tehnilise baasi loomise ning linnas ja maal tootmissuhete edasise täiustamise teid. Rohkem tähelepanu tuleb pöörata partei XX ja XXI kongressi ning NLKP Keskkomitee pleenumite poolt esitatud sotsialistliku majanduse arendamise põhiülesannete, samuti tööstuse, põllumajanduse, ehituse, transpordi ja teiste rahvamajandusharude ökonoomika aktuaalsete probleemide tundmaõppimisele.

Tähtsal kohal peavad poliitilise haridustöö süsteemis olema marksistliku filosoofia küsimuste tundmaõppimine ning tänapäeva ühiskondliku elu aktuaalsete protsesside, eriti sotsialismi kommunismiks ümberkasvamise seaduspärasuste ja uute loodusteaduse andmete dialektilis-materialistlik mõtestamine. Marksismi-leninismi aluseid tuleb

õppida nii, et kõigi tema koostisosade vahel valitseks orgaaniline ühtsus. Tarvilikku üldhariduslikku ja teoreetilist ettevalmistust mitteomavatele kommunistidele ja parteitutele poliitiliste teadmiste aluste õpetamiseks tuleb suurendada poliitkoolide osatähtsust.

6. NLKP Keskkomitee leiab, et *poliitilise hariduse organiseerimisel tuleb raskuspunkt tegelikult asetada oma poliitiliste teadmiste iseseisvale täiendamisele,* sest see on marksismi-leninismi omandamise peamine meetod, mis on end praktikas täielikult õigustanud. Praegusel ajal, kui töötajate üldhariduslik, kultuuriline ja poliitiline silmaring on märksa laienenud ning teoreetilist ja poliitilist kirjandust massilistes tiraažides välja antakse, tuleb püüda selle poole, et ringides ja poliitkoolides õpiksid ainult need, kellel tõepoolest ei ole raamatuga iseseisvaks töötamiseks vajalikku ettevalmistust.

Poliitiliste teadmiste täiendamisel *koondada peatähelepanu iseseisva õppimise kollektiivsetele vormidele, seminaridele.* NLKP ajaloo, poliitilise ökonoomia, filosoofia jt. ainete süstemaatiliste kursuste või üksikute probleemide uurimiseks tuleb kõikjal luua laiaulatuslik teoreetiliste seminaride võrk. Igati tuleb ergutada seda, et seminarides käsitletaks neid teoreetilisi küsimusi, mis on seotud kuulajate praktilise tegevusega ja kutsealaste huvidega (konkreetse ökonoomika, tehnilise progressi, kommunistliku kasvatuse, marksistlik-leninliku esteetika küsimused, bioloogia, füüsika, keemia filosoofilised probleemid jne.).

Teooriat ja NLKP ajalugu iseseisvalt õppijaile tuleb anda rohkem abi, organiseerida neile loenguid ja loengute tsükleid, individuaalseid ja grupi-konsultatsioone, teoreetilisi vestlusi ja konverentse. Teooriat iseseisvalt õppijaid tuleb aktiivsemalt kaasa tõmmata praktilisele propagandatööle.

7. Kohustada parteiorganisatsioone pöörama kõige tõsisemat tähelepanu *poliitilise hariduse järjekindlusele, pidevale kestusele.* Sihikindlalt tuleb taotleda, et iga kommunist aastast aastasse süstemaatiliselt ja sihikindlalt tõstaks oma ideelis-poliitilist taset, omandaks marksismi-leninismi kui tervikliku õpetuse. Täielikult tuleb likvideerida niisugused nähtused, et kommunistid kas üldse ei tööta oma ideelis-poliitilise taseme tõstmiseks või tammuvad hulk aastaid järjest samade küsimuste ümber, mis enamasti on kaasajast üsna kaugel.

Viimaseil aastail on parteis kujunenud poliitilise haridustöö nõtke süsteem. Seda edasi täiustades peavad parteiorganisatsioonid lähtuma seilest, et mitte mingisugust poliitilise haridustöö süsteemi ei tohi pidada lõplikuks, igaveseks antuks. Peaülesanne seisab selles, et tuleb rangelt kinni pidada vabatahtlikkuse põhimõttest poliitilise haridustöö vormide valimisel ja täielikult rahuldada kõiki kommunistide ning parteitute mitmekesiseid nõudeid ja huve.

Soovitada parteiorganisatsioonides kasutada järgmist poliitilise haridustöö näidissüsteemi:

a) poliitkool — marksistlik-leninliku hariduse algaste;

b) ringid ja teoreetilised seminarid NLKP ajaloo õppimiseks;

c) ringid ja teoreetilised seminarid marksismi-leninismi aluste õppimiseks;

d) teoreetilised seminarid ja ringid marksistlik-leninliku filosoofia, poliitilise ökonoomia, konkreetse ökonoomika, ateismi, jooksva poliitika, rahvusvahelise olukorra ja ülemaailmse kommunistliku liikumise küsimuste õppimiseks; majanduskoolid;

e) marksismi-leninismi ülikoolid; iseseisev töö individuaalsete plaanide järgi, samuti ka teoreetilistes seminarides marksismi-leninismi klassikute üksikute teoste, NLKP ajaloo, poliitilise ökonoomia, dialektilise ja ajaloolise materialismi, eetika, esteetika, ateismi, ülemaailmse kommunistliku, töölis- ja demokraatliku liikumise ning rahvusliku vabadusliikumise jt. üksikute probleemide õppimiseks.

Kommunistliku noorsooühingu poliitilise haridustöö süsteemi tuleb rohkem juhtida ja abistada. Kommunistliku noorsooühingu poliitringide ja seminaride juhatajateks tuleb määrata parimaid kommuniste, kes tunnevad ja armastavad tööd noortega; tuleb teha lõpp kaadri voolavusele ja luua kommunistlikus noorsooühingus püsiv propagandistide kaader.

8. Lähtudes sellest, et parteipropaganda tase oleneb otsustaval määral *propagandistide kaadrist,* kohustada parteiorganisatsioone poliitkoolide, ringide ja teoreetiliste seminaride juhatajaid, konsultante ja lektoreid paremini valima, kasvatama ning teoreetiliselt ja metoodiliselt ette valmistama. Selleks:

a) laialdasemalt propagandategevusse kaasa tõmmata

parteitöötajaid, samuti ka insenere, agronoome ja teisi rahvamajanduse spetsialiste. Tuleb meeles pidada, et marksismi-leninismi ideid saavad edukalt propageerida ainult igakülgselt ettevalmistatud ja veendunud inimesed, kes oskavad loovalt, arusaadavalt ja kujukalt, tihedas seoses eluga, selgitada marksismi-leninismi tähtsamaid seisukohti, asjatundlikult orienteeruvad konkreetse ökonoomika küsimustes ning hästi tunnevad ettevõtete, kolhooside ja sovhooside praktilisi vajadusi. Hoolitseda rohkem propagandistide silmaringi laiendamise ja kultuuritaseme tõstmise eest, nende metoodilise meisterlikkuse täiustamise eest;

b) võtta tarvitusele abinõud parteikomiteede juures töötavate propagandistide seminaride ja kursuste töö parandamiseks;

c) rohkem tutvustada propagandatöö kogemusi ajalehtedes, ajakirjades, brošüürides ja raamatutes, raadios ja televisioonis. Anda välja «Propagandisti raamatukogu», mis koosneb propagandatöö praktikat ja metoodikat käsitlevate brošüüride sarjast;

d) propagandatööle aktiivsemalt kaasa tõmmata üldsuse jõude, rohkem hoolitseda propagandistide autoriteedi tõstmise ja moraalse ergutamise eest. Keelata propagandistide ülekoormamine ühiskondlike ülesannetega, sest see on ebaõige ja toob asjale kahju. Propagandatööd tuleb pidada põhiliseks ja üheks kõige tähtsamaks parteiliseks ülesandeks.

9. Kohustada parteikomiteesid aktiviseerima *poliitharidusmajade ja -kabinettide* tegevust, tõstma nende osatähtsust propagandatöö paremate kogemuste üldistamisel ja levitamisel ning teooriat iseseisvalt õppijatele ja propagandistidele teoreetilise ja metoodilise abi organiseerimisel. Kiita heaks praktika, et suurte partei-algorganisatsioonide juures luuakse poliitharidusKabinette ühiskondlikul alusel, samuti ka metoodikanõukogusid ja -gruppe.

Partei maa-rajoonikomiteede poliitharidusKabinettidele ja propagandistidele konkreetse abi andmiseks ning propagandatöö positiivsete kogemuste üldistamise ja levitamise töö paremaks korraldamiseks reorganiseerida oblasti- ja kraikeskustes partei-linnakomiteede poliitharidusmajad partei krai- ja oblastikomiteede ning vastavate linnakomiteede poliitharidusmajadeks ning tugevdada neid kvalifitseeritud kaadriga.

10. Arvestades, et poliitilise hariduse ideeline tase ja ulatus oleneb suurel määral *õpikute ning metoodiliste ja näitlike õppevahendite* olemasolust, jätkata tööd nende loomise alal. Esmajoones tuleb välja anda mitmesuguseid, lühikesi ja populaarseid õpikuid marksismi-leninismi koostisosade ja tähtsamate probleemide kohta, organiseerides selleks laialdaselt avalikke võistlusi, sest niisugune praktika on end õigustanud.

Tagada, et aastail 1960—1961 valmistataks ette ja antaks välja parteiharidustöö süsteemi jaoks populaarsed õpikud filosoofia ja ateismi alal, tööstus- ja põllumajandusettevõtete ökonoomika alal, rahvusvahelise kommunistliku liikumise ajaloo ning Aasia, Aafrika ja Ladina-Ameerika rahvaste rahvusliku vabadusliikumise ajaloo alal; krestomaatiad (eraldi kõigi marksismi-leninismi koostisosade kohta); raamatud kommunistliku kasvatuse, marksistlik-leninliku eetika ja esteetika küsimustes ning loodusteaduse filosoofiliste probleemide alal; sari näitlikke õppevahendeid, arvestades poliitilise hariduse vormide spetsiifikat.

Varustada poliitharidusmajad ja -kabinetid näitliku propaganda ajakohaste tehniliste vahenditega. NSV Liidu Kultuuriministeerium peab poliitharidusmajadele ja -kabinettidele tasuta kasutamiseks andma dokumentaalsete ja kroonikaliste ajaloolis-revolutsioonilise filmide fondid; lubama alandatud hinnaga demonstreerida ajaloolis-revolutsioonilisi kunstilisi filme; rohkem looma lühimetraažilisi ajaloolis-revolutsioonilisi, dokumentaalseid ja populaarteaduslikke filme, samuti ka diafilme poliitilise haridustöö süsteemi jaoks.

11. Kohustada parteikomiteesid suurendama *loengulise propaganda* ulatust ja tõstma selle ideelist taset. Pidada ekslikuks marksismi-leninismi teooria küsimustes peetavate loengute arvu vähendamise tendentsi, mis mõnedes parteiorganisatsioonides on ilmsiks tulnud. Pidada võitlust sellise nähtuse vastu, et tänapäeva ühiskondliku arengu tähtsamate protsesside tõsine analüüs asendatakse loengutes üldiste abstraktsete arutlustega, üldtuntud tõdede tüütu kordamisega või faktide pealiskaudse loendamisega. Süstemaatiliselt kontrollida loengute kvaliteeti. Tagada, et kõigis asulates, ettevõtetes, ehitustel, kolhoosides ja sovhoosides peetaks regulaarselt, auditooriumi iseärasusi arvestades, sügava sisuga ning kujukaid, vor-

milt arusaadavaid loenguid partei teooria, ajaloo ja poliitika küsimustes.

Tugevdada liiduvabariikide kommunistlike parteide keskkomiteede, partei krai-, oblasti-, linna- ja rajoonikomiteede ning suurte algorganisatsioonide parteikomiteede juures olevaid lektorite gruppe. Paremini korraldada Üleliidulise Poliitiliste ja Teadusalaste Teadmiste Levitamise Ühingu kohalike osakondade ja kommunistliku noorsooühingu komiteede lektorigruppide tööd, kõvendada parteilist kontrolli nende tegevuse üle. Tõmmata aktiivsemalt ühiskondlikul alusel loengulisse töösse kaasa teadlasi, kirjandus- ja kunstitegelasi, kõigi alade spetsialiste, partei-, nõukogude, ametiühingu-, komsomoli- ja majandustöötajaid.

12. Suurendada *ajakirjanduse* osatähtsust rahva kommunistlikul kasvatamisel. Praegusaja oludes, kus ajalehtede ja ajakirjade laialdase võrgu loomise ning raamatute massilise väljalaskmise ülesanne on põhiliselt lahendatud, on peaasi nende ideelise taseme pidev tõstmine ja oskuslik kasutamine kommunistliku ülesehitustöö pakiliste ülesannete lahendamiseks. Selleks on vaja:

a) ajakirjanduses julgemini üles tõsta, läbi töötada ja propageerida aktuaalseid poliitilisi, majanduslikke, ideoloogilisi ning moraali ja eetika probleeme, partei organisatsioonilise ja poliitilise töö uusi, kõige tõhusamaid vorme ja meetodeid. Ajalehed ja ajakirjad peavad kujunema tõeliselt rahvalikuks tribüüniks, andma vastuseid kõigile aktuaalsetele küsimustele, aktiivsemalt ellu tungima ja parteid tõhusalt abistama kommunistliku ülesehitustöö ja töötajate kasvatamise konkreetsete ülesannete lahendamisel;

b) põhjalikult on vaja parandada ajakirjanduses avaldatavate propagandamaterjalide sisu ja kvaliteeti, selgitada marksismi-leninismi teoreetilisi seisukohti lahutamatus seoses rahvahulkade ajaloolise loominguga. Ajakirjanduse propagandistlikes sõnavõttudes tuleb vältida üldisi arutlusi ja kordamisi, tuua rohkem täpseid, kujukaid andmeid ja argumenteeritud, mobiliseerivaid järeldusi, mitmekesistada materjalide esitamise vorme (eriküljed, retsensioonid, loomingulised arutlused jne.). Igati tuleb kasutada võitleva parteilise publitsistika žanri, operatiivselt selgitada ja kommenteerida partei ja valitsuse üritusi, kodumaa ja rahvusvahelise elu tähtsamaid sünd-

musi, teravalt paljastada nõukogude ühiskonnale võõrast ideoloogiat. Iseäranis tähtis on õpetada rahvahulki positiivsete näidete varal, ajakirjanduses laialdaselt näidata nõukogude rahva määratu suuri edusamme, uue, kommunistliku võrseid meie ühiskonna elus;

c) on vaja teha lõpp niisugusele kahjulikule praktikale, et ajakirjanduses võtab propagandatööst osa ainult kitsas grupp autoreid; ajakirjanduses sõna võtma tuleb värvata partei- ja nõukogude töötajaid, teadlasi, kõigi alade spetsialiste, tööstuse ja põllumajanduse novaatoreid, kirjandus- ja kunstitegelasi, sihikindlalt kasvatada uut ajakirjanike ja autorite kaadrit inimestest, kes tunnevad elu ning kellel on partei-, riikliku ja majandusalase töö kogemusi, ning töölis- ja maakirjasaatjatest. Iga ajalehe ja ajakirja ümber tuleb koondada andekaid publitsiste, propagandiste, revolutsioonilise teooria häid populariseerijaid, kes suudavad aktuaalsetele küsimustele operatiivselt reageerida kujukate ja mõjukate sõnavõttudega ajakirjanduses;

d) on vaja tõsta propagandaosakondade osatähtsust ajalehtede toimetustes ja tugevdada neid ettevalmistatud, oma ala tundvate töötajatega. Kiita heaks praktika, et rajooni- ja linnaajalehtede juures luuakse mittekoosseisulisi propagandaosakondi, ja muid vorme üldsuse kaasatõmbamiseks ajalehtede ja ajakirjade tegevusest osa võtma;

e) on vaja ajalehtedes, ajakirjades, brošüürides ja raamatutes sügavamalt üldistada ja laiemalt levitada parteiorganisatsioonide ja paremate propagandistide ideelise kasvatustöö kogemusi ning üles tõsta ja arutada suulise ja trükisõnalise propaganda praktika ja metoodika küsimusi;

f) on vaja rohkem välja anda massilist poliitilist kirjandust, mis on mõeldud miljonitele töölistele ja talupoegadele ning peab arusaadavas, väljendusrikkas vormis käsitlema partei teooria ja poliitika aktuaalseid küsimusi, üldistama kommunismi ehitamise ja uue inimese kasvatamise kogemusi, selgitama kaasaja tähtsamaid sündmusi. See kirjandus peab olema mahult väike, trükitehniliselt hästi kujundatud ja hinnalt odav.

13. Kohustada liiduvabariikide kommunistlike parteide keskkomiteesid, partei krai- ja oblastikomiteesid ning kõiki parteiorganisatsioone *täielikumalt kasutama raadiot ja televisiooni* marksismi-leninismi ideede propageerimi-

seks ja töötajate mobiliseerimiseks võitlusele kommunistliku ülesehitustöö plaanide eduka elluviimise eest. Tõsta raadio ja televisiooni ideelist taset, regulaarselt edasi anda marksismi-leninismi teooria põhilisi probleeme ning partei sise- ja välispoliitika tähtsamaid küsimusi käsitlevaid sisukaid, lühikesi vestlusi ja loenguid, mis huvitavad kõige laiemaid kuulajate kihte. Määrata, et juhtivad partei-, nõukogude ja majandustöötajad peavad raadios ja televisioonis süstemaatiliselt esinema loengute ja kõnedega ning vastama töötajaid erutavatele küsimustele.

14. *Tõsta ühiskonnateaduste osatähtsust kommunistlikus kasvatuses ja propagandatöös.* Parteipropaganda saab olla tõeliselt sügav ja tõhus ainult siis, kui teda pidevalt rikastab ergas uuriv mõte, kui temast vahetult ja aktiivselt osa võtavad parimad teadlased. Ühiskonnateadus omakorda saab oma ülesandeid täita ainult sel juhul, kui ta on orgaaniliselt seotud kommunistliku ülesehitustöö praktikaga ja ideoloogilise tööga, parteipropaganda eluliste nõuetega.

Ühiskonnateaduste alal töötajad on kohustatud uurima ja üldistama selle võitluse kogemusi, mida partei ja rahvas peavad kommunismi võidu eest, tungima ellu, loovalt läbi töötama kaasaja põhilisi teoreetilisi probleeme, sotsialismi kommunismiks ümberkasvamise põhilisi seaduspärasusi. Nõukogude teadlaste aukohuseks on lähemail aastail ette valmistada ja välja anda:

a) mitmeköiteline töö NLKP ajaloo alalt, milles peab olema igakülgselt ära näidatud meie partei laiaulatuslik tegevus, tema kogemuste maailma-ajalooline tähtsus ülemaailmsele kommunistlikule liikumisele;

b) filosoofide, majandusteadlaste ja ajaloolaste ühiseid uurimusi NSV Liidus kommunismi ehitamise tähtsamate, kõige aktuaalsemate probleemide alalt;

c) teaduslikke töid kommunistliku ülesehitustöö teedest, sotsialismi maailmasüsteemi arenemise seaduspärasustest, ülemaailmsest kommunistlikust, töölis- ja demokraatlikust liikumisest, kapitalismi üldkriisi kaasaegsest etapist, imperialismi koloniaalsüsteemi lagunemisest ning Aasia, Aafrika ja Ladina-Ameerika rahvaste rahvusliku vabadusvõitluse arenemisest;

d) teaduslikke töid, mis paljastavad kapitalismi kodanlastest, parempoolsetest sotsialistidest ja revisionistidest kaitsjate pseudoteaduslikke teooriaid.

Praegu, kus ideoloogilise töö tähtsus väga suurel määral kasvab, seisab ühiskonnateaduste ja nende kaadri tähtsamaid ülesandeid selles, et otsustavalt läheneda suulise ja trükisõnalise propaganda praktikale, anda tunduv panus töötajate kommunistlikku kasvatustöösse. Teaduslikud töötajad ja ühiskonnateaduste õpetajad peavad aktiivselt osa võtma propagandatööst ja selle kogemuste teaduslikust üldistamisest ning parteiharidustöö süsteemi jaoks plaanide, programmide, õppevahendite, metoodiliste ja muude vahendite väljatöötamisest, marksismi-leninismi alal massiliste populaarsete väljaannete loomisest ning esinema loengute, kõnede ja vestlustega.

15. NLKP Keskkomitee juhib parteikomiteede ja -organisatsioonide kõige tõsisemat tähelepanu sellele, et on vaja järjest paremini korraldada *ideelist kasvatustööd kõrgemates õppeasutustes ja keskkoolides,* silmas pidades, et õppetöö ühendamine ühiskondlikult kasuliku tööga loob eriti soodsad tingimused õppivas noorsoos marksistlik-leninliku maailmavaate ja kõrge kommunistliku teadlikkuse kujundamiseks.

Tõsta marksismi-leninismi teaduse õpetamise taset kõrgemates õppeasutustes, rakendada ühiskonnateaduste kateedrites tööle õppejõud, kes suudavad marksismi-leninismi aluseid loovalt ja kaasakiskuvalt esitada, üliõpilastes revolutsioonilise teooria õppimise vastu armastust äratada. Tuleb tingimata taotleda seda, et iga üliõpilane omandaks marksistlik-leninliku teooria kui loova, eluga lahutamatult seotud õpetuse ja oskaks oma praktilises tegevuses selle teooria tähtsamatest seisukohtadest juhinduda. Üliõpilasnoori tuleb kaasa tõmmata ühiskondlikust elust aktiivselt osa võtma, õpetada neile propagandatöö konkreetseid oskusi.

Seoses rahvahariduse süsteemi ümberkorraldamisega on tunduvalt suurenenud keskkoolide ja kesk-eriõppeasutuste osatähtsus; nad peavad kasvatama kommunistliku ühiskonna igakülgselt ettevalmistatud ehitajaid. Seepärast omandab hoolitsus keskõppeasutuste õpilastes ja üliõpilastes kommunistliku maailmavaate ja kõrge teadlikkuse kujundamise eest praegusel ajal eriti suure tähtsuse. On tarvis saavutada, et õpilased ja üliõpilased saaksid õppeainete omandamise protsessis materialistliku maailmavaate ja kommunistliku ideoloogia, õpiksid

mõistma partei poliitikat ja võitlema selle elluviimise eest.

Pidada otstarbekohaseks sisse seada 1961.—1962. õppeaastast alates keskkoolide vanemates klassides ja keskeriõppeasutuste vanematel kursustel poliitiliste teadmiste aluste populaarne kursus. Ette valmistada spetsiaalne õpik selle kursuse jaoks.

16. NLKP Keskkomitee nõuab parteiorganisatsioonidelt, et nad rohkem juhiksid ideoloogilist tööd, eeskätt selle otsustavat sektorit — parteipropagandat. Parteipropaganda küsimused peavad alatasa olema parteikomiteede ja partei-algorganisatsioonide tähelepanu keskpunktis ning neid tuleb süstemaatiliselt arutada büroodel, pleenumitel, parteiaktiivi koosolekutel ja partei-algorganisatsioonides.

NLKP Keskkomitee rõhutab, et parteipropaganda parema juhtimise vältimatuks tingimuseks on kaadri õige valik, paigutamine ja kasvatamine. Kogu aeg peab paranema parteikomiteedes ideoloogilise töö küsimustega tegelevate juhtivate töötajate valik ja kasvatamine; julgemalt tuleb edutada noort, ettevalmistatud kaadrit.

Parteipropaganda, poliitilise haridustöö ning kommunistide ja kõigi töötajate ideeline karastamine on kõigi kommunistide, eeskätt juhtivate parteitöötajate üks tähtsamaid ülesandeid. Juhtivate parteitöötajate kohustus on propagandatööd sügavalt tunda, pidevalt sellega tegelda ja isiklikult sellest osa võtta, olla eeskujuks ideelise taseme sihikindlal tõstmisel, marksismi-leninismi omandamisel. Tuleb taotleda, et ideeline elu uhkaks kõigist parteiorganisatsioonidest.

NLKP Keskkomitee avaldab kindlat veendumust, et parteiorganisatsioonid tagavad kõikjal ideoloogilise töö aktiviseerumise, taotlevad sihikindlalt seda, et marksismi-leninismi ideede propageerimine oleks tänapäeva ülesannete tasemel ja teeniks viljakalt töötajate kommunistliku kasvatamise üritust, võitlust kommunismi triumfi eest.

ETTEVÕTETE VABASTATUD PARTEI-, AMETIÜHINGU- JA KOMSOMOLITÖÖTAJATE PREMEERIMISE KORRAST SOTSIALISTLIKU VÕISTLUSE PUHUL

NLKP Keskkomitee otsus
27. veebruaril 1960

NLKP Keskkomitee 9. juuni 1956. a. otsuse teise punkti muutmiseks kehtestada, et preemiad ettevõtete vabastatud partei-, ametiühingu- ja komsomolitöötajatele antakse välja oblasti- ja kraikomiteede ning liiduvabariikide kommunistlike parteide keskkomiteede otsuse põhjal summadest, mis ministeeriumid ja rahvamajanduse nõukogud kannavad üle viimaste käsutusse ettevõttele esimese premia määramise puhul kuni 50 protsendi, teise preemia puhul kuni 40 protsendi ja kolmanda preemia puhul kuni 30 protsendi ulatuses ühe kuu ametipalgast.

IV

KONSULTATSIOONID JA VASTUSED KÜSIMUSTELE

V. I. LENIN SIHIKINDLUSEST JA ASJALIKKUSEST ORGANISATSIOONILISES TÖÖS

Kommunistliku ülesehitustöö ülesanded, mida püstitas meie maa ette NLKP XXI kongress, esitavad uusi, kõrgemaid nõudeid igale parteiorganisatsioonile. «Seitsme aasta plaani täitmiseks,» öeldakse NLKP XXI kongressi resolutsioonis N. S. Hruštšovi ettekande puhul, «on vaja veelgi tõsta partei kogu ideelis-poliitilise tegevuse ja organiseerimistöö taset, mobiliseerida aktiivselt nõukogude rahva loovaid jõude.»

Püüdes pidevalt täiustada organisatsioonilist tööd laiades rahvahulkades, pöörduvad meie kaadrid loomulikult partei dokumentide, V. I. Lenini tööde ja isiklike kogemuste poole. Meie suure juhi teosed avavad organiseerimisteaduse alused, millele toetudes partei mobiliseerib rahvahulki oma poliitika elluviimisele. Seepärast on kasulik meenutada mõningaid Vladimir Iljitši seisukohti ja tuua tema tegevusest näiteid, mis illustreerivad tema suhtumist organisatsioonilisse töösse.

Igasuguse tegevuse edu oleneb otsustaval määral sellest, kuivõrd sihikindel see on. On tingimata vajalik keskendada tähelepanu peamisele, põhilisele. «Tuleb osata leida,» nõudis Lenin, «igal erilisel momendil see eriline ahela lüli, millest tuleb kõigest jõust kinni haarata, et kinni hoida kogu ahelat ja kindlalt ette valmistada üleminekut järgmisele lülile...» (Teosed, kd. 27, lk. 245.) Pärast seda, kui oli välja töötatud meie maa esimene rahvamajanduse arendamise plaan — GOELRO, taotles Lenin, et kõik organisatsioonid ja ameti-isikud lülituksid aktiivsesse töösse selle plaani propageerimisel ja tegelikul elluviimisel.

Määrata õigesti töös peamist suunda, kavandada need põhilised piirid, mida peab saavutatama kindlaks tähtajaks, pole kerge, Et seda teha, ei piisa juhi isiklikest

kogemustest ja teadmistest. Tuginemine kollektiivsele mõistusele ja kogemusele — see on edu paratamatuks tingimuseks. Tähtis on tundma õppida mitte ainult juhtide, vaid ka juhitavate arvamust, kelle õlgadele tegelikult langeb ülesande praktiline täitmine.

Sihikindel ja asjatundlik juhtimine eeldab oskust lahendada küsimusi õigesti, operatiivselt, täpselt. Lenin õpetas: «... igasugune kollegiaalsete asutuste muutmine lobisemispaikadeks on suurim pahe ja sellele pahele on vaja iga hinna eest, võimalikult kiiresti, mitte millegi ees tagasi põrkamata, lõpp teha.» (Teosed, kd. 29, lk. 403.) Ta nõudis, et iga istung ja koosolek toimuks organiseeritult, et kõned oleksid lühikesed ja sisukad. 1919. a. kirjas D. I. Kurskile tegi ta Rahvakomissaride Nõukogule järgmise reglemendi:

«1. Aruandjatele 10 minutit.
2. Oraatoritele esimest korda — 5, teist korda — 3 minutit.
3. Mitte kõnelda üle 2 korra.
4. Üheks minutiks korra kohta — 1 poolt, 1 vastu.»

Lenin saavutas arutatavate küsimuste hoolika ettevalmistamise, istungite asjaliku pidamise, ettepanekute põhjendatuse, istungite asjaliku juhatamise, selleks et tagada arvamuste kiire vahetamine ja õige otsuse vastuvõtmine. Seda, missugust tähtsust omistas sellele Lenin, näitab eredalt tema ettekirjutus Rahvakomissaride Nõukogu ning Töö ja Kaitse Nõukogu asjadevalitsejale aruandjate väljakutsumise korra kohta:

«Praegu saavad aruandjad väljakutse istungile üldse ja ootavad tundide viisi.

See on häbematus ja barbaarsus.

Tuleb nii korraldada, et aruandjad kutsutaks *üheks kindlaks kellaajaks.*

Kahekordsel kontrollimisel telefoni kaudu, kas on vaja aruandjaid ja missuguseid; — konkreetse istungi küsimuste *õige* liigitamise korral (küsimused aruandjatega ja küsimused ilma aruandjateta) võib asja korraldada ja peab korraldama nii, et aruandjad *üle 15 minuti ei ootaks.*» (Teosed, kd. 35, lk. 460.)

Mida vähem istungitele aega kulutada, seda rohkem võimalusi omandavad juhtivad töötajad elavaks organisatsiooniliseks tööks rahva hulgas, tema arvamuste tundmaõppimiseks. Me teame, et V. I. Lenin ise suhtles pidevalt rahvaga, vestles tööliste ja talupoegadega, suhtus

tähelepanelikult nende kirjadesse, ettepanekutesse ja märkustesse. Sedasama nõudis ta ka kõikidelt töötajatelt, kritiseerides armutult kabinetiinimesi, kes olid massidest irdunud.

Ei saa saavutada edu majanduses ja kultuuritöös aktiivselt toetamata uue võrseid. «Me peame hoolikalt uue võrseid tundma õppima,» kirjutas Lenin, «neisse suurima tähelepanuga suhtuma, nende kasvamist igati soodustama ja nende nõrkade võrsete eest «hoolitsema». On vältimatu, et mõned neist hukkuvad. Ei saa garanteerida, et just «kommunistlikud laupäevakud» etendavad eriti tähtsat osa. Mitte selles pole asi. Asi on selles, et tuleb toetada igasuguseid uue võrseid, milledest tegelik elu välib välja kõige elujõulisemad.» (Teosed, kd. 29, lk. 392.)

On tarvis taotleda visalt ja järeleandmatult, et rahvahulgad saaksid aru ühe või teise ülesande hädavajalikkusest, et nad näeksid oma isiklike huvide seost ühiskondlike huvidega tervikuna ja tegutseksid teadlikult.

Niisiis on eduka organisatoorse töö vältimatuks tingimuseks oskus leida peamine ja keskenduda sellele peamisele. Seda võib teha eksimatult ainult siis, kui toetuda kollektiivsele kogemusele ja mõistusele, kui õigesti korraldada kollegiaalset tööd ja tugevdada juhtivate töötajate sidet rahvahulkadega.

Kuid töö on edukas ainult sel tingimusel, kui kõiki töölõike juhivad inimesed, kes on ideeliselt tugevad, energilised ja teadlikud. Lenin õpetas, et kogu organisatsioonilise töö aluseks on kaadrite valik ja täitmise kontroll. Lenin õpetas, et tuleb «...järele proovida ja ära tunda tõelisi organisaatoreid, inimesi kaine mõistuse ja praktilise taibuga, inimesi, kelles ustavus sotsialismile on ühendatud oskusega kärata (ning hoolimata sagimisest ja kärast) korraldada suure hulga inimeste kindlat ja üksmeelset koostööd nõukogude organisatsiooni raamides». (Teosed, kd. 27, lk. 234.)

Et paigutada kaadrit õigesti, on tarvis hästi tunda nende väärtuslikke külgi ja puudusi, teada, kus kõige paremini võivad avalduda nende võimed. Kaadrite valik peab toimuma rangelt printsipiaalsel alusel. Lenin näitas, et tuleb teada, kuivõrd sobib isik ühele või teisele tööle enda «a) kohusetruuduse, b) poliitilise külje, c) asjatundlikkuse, d) administraatorina töötamise võime...» poolest. Ainult põhjalik kaadrite tundmaõppimine võimaldab väl-

tida olulisi vigu inimeste valikul ja paigutamisel. Niisugune tundmaõppimine on võimalik ainult tegeliku töö ja kaadrite õpetamise ning kasvatamise käigus. Lenin rääkis, et juhtiv töötaja peab pühendama teatud aja kaadri tundmaõppimisele. Samal ajal õpetas ta, et tuleb «...korraldada nende töö kontrollimist altpoolt, s. o. tõeliste hulkade poolt». (Teosed, kd. 32, lk. 340.) Oskus kuulata rahvahulkade häält kaadri valikul ja paigutamisel — see on eduka organisatsioonilise töö tähtsaim tingimus.

Õigesti seatud kaadri tundmaõppimine lubab julgelt edutada uusi töötajaid. Lenin, omistades sellisele edutamisele suurt tähtsust, ütles: «Meil on kõige teravamaks puuduseks see, et meil pole töötajaid, meie aga ei oska neid võtta lihttööliste ja talupoegade hulgast, kelle keskel peitub hulgaliselt talente — nii administratiivseid kui ka organisaatorlikke... Me peame neid esile tõstma, läbi proovima, andma neile ülesandeid, järjest keerukamaid ülesandeid.» (Teosed, kd. 30, lk. 284—285.) Sealjuures ta kriipsutas alla isikliku vastutuse hädavajalikkust ühe või teise töötaja valikul. Näiteks ühes kirjas seltsimehele, kes tegi ettepaneku ühe komisjoni esimehe kandidatuuri kohta, teatab Lenin, et see kandidaat «pole taibukas», ja hoiatab: «*Teie* vastutate säärase «esimehe» eest, Teie isiklikult. Pidage meeles!» (Teosed, kd. 36, lk. 503.)

Resoluutselt nõudes «...Rohkem edutada uueks kontrolliks tuhandeid lihtsaid töötajaid, panna nad proovile ja paigutada neid läbitehtud proovi aluseks võttes süstemaatiliselt ning järjekindlalt, sadade kaupa, kõrgetele ametikohtadele...» (Teosed, kd. 32, lk. 339), pidas Lenin samal ajal otstarbekaks ja vajalikuks saata inimesi keskusest kohtadele, sinna, kus otsustatakse kõigi meie plaanide saatus. «Mispärast ei võiks nüüd,» kõneles omal ajal Lenin, «...mõningaid Ülevenemaalise Kesktäitevkomitee liikmeid või kolleegiumide liikmeid või teisi kõrgeil kohtadel olevaid seltsimehi ümber paigutada tööle isegi maakonnas, isegi vallas? Me pole ju ometi sedavõrd «bürokratiseerunud», et see meid «šokeeriks». Ja meil leidubki kümneid keskasutuste töötajaid, kes sellega meeleldi nõustuvad.» (Teosed, kd. 32, lk. 334.)

Ainult praktilises töös ja tihedas sidemes rahvahulkadega võivad kaadrid tunnetada ja kogeda töö kõiki peensusi, õppida lahendama küsimusi kvalifitseeritult, võttes arvesse kohalikke tingimusi. Lenin astus välja standard-

sete juhtnööride vastu, üleliigse tsentralisatsiooni vastu majanduse juhtimisel. «Põlluharimine Kaluuga kubermangus ei ole sama, mis Kaasani kubermangus. See käib ka kogu tööstuse kohta. See käib ka kogu administreerimise ehk valitsemise kohta. Jätta kõigis neis küsimustes kohalikud iseärasused arvestamata tähendaks langeda bürokraatlikku tsentralismi jne., tähendaks takistada kohalikke töötajaid selles kohalike iseärasuste arvestamises, mis on aruka töö aluseks.» (Teosed, kd. 33, lk. 329.)

Töö õige organiseerimine pole mõeldav ilma iga töötaja kohustuste range piiritlemiseta ja vastutuseta nende kohustuste täitmise eest. Lenin osutas, et «on vaja määrata konkreetseid inimesi konkreetsele vastutavale tööle, on vaja, et igaüks neist isikuist konkreetselt tunneks oma tööd, konkreetselt vastutaks selle eest...» (Teosed, kd. 28, lk. 352.) Põhjendades küsimuste kollegiaalse otsustamise hädavajalikkust, nõudis ta ühtlasi, et võetud kohustuste täitmisel oleks kehtestatud väga range personaalne vastutus: «Aru pidada ühiselt, vastutada aga individuaalselt.» (Teosed, kd. 33, lk. 47.) Ja siin ei tohi olla mingisugust hellitamist, mingit liberalismi. Kogu tööd peab läbima kõrge nõudlikkuse vaim töötajate suhtes neile usaldatud töö eest. «...tuleb väsimatult taotleda seda, et tegelikult oleksid tagatud *.igaühe isiklik* vastutus teatava rangelt ja täpselt kindlaksmääratud töö või selle osa eest.» (Teosed, kd. 30, lk. 119.)

Kõrge nõudlikkus kaadri suhtes eeldab täitmise süstemaatilist ja sügavat kontrolli. Kontrollida täitmist tähendab Lenini sõnade järgi üksikasjaliselt õppida tundma «...meie plaanide täitmist, meie vigu selles praktilises töös, nende vigade parandamise meetodeid». (Teosed, kd. 32, lk. 121.)

Lenin rõhutas korduvalt õigesti organiseeritud kontrolli suurt tähtsust täitmise üle: *«Kontrollida inimesi ja kontrollida ülesande faktilist täitmist* — selles, ja veel kord selles, ja ainult selles on nüüd kogu töö, kogu poliitika nael.»

Ühes oma kirjas A. D. Tsjurupale Vladimir Iljitš nõuab *«...iga hinna eest* vabaneda rabelemisest ja tormamisest, komisjonidest, paberite üle rääkimisest ja nende kirjutamisest... Täitmise kontroll, kontroll selle üle, mis tegelikult välja tuleb — see on Teie peamine ja kõige tähtsam ülesanne...» (Teosed, kd. 35, lk. 472.)

V. I. Lenin ise näitas range, printsipiaalse nõudlikkuse, oskusliku kontrolli organiseerimise eeskuju täitmise üle. Näiteks, andes ühele töötajale konkreetse ülesande, kirjutas Vladimir Iljitš talle:

«Tingimata saatke mulle, *mitte hiljem kui teisipäeval, kell 11 hommikul:* 1) lühike, äärmiselt lühikene teadaanne selle kohta, mis on tellitud (a) — ja (b) mis on tehtud, 2) iga vastutava isiku ees-, isa- ja perekonnanimi.»

Puudutades üht leiutist, andis Lenin järgmise ülesande Rahvakomissaride Nõukogu asjadevalitsejale:

«Palun Teid väga

1) pidada seda asja spetsiaalselt silmas, kutsudes välja Ostrjakovi ja *rääkides telefoni teel Nižniga*

2) Juurdelisatud dekreedi projekt väikeses Nõukogus *kiirendatud korras* läbi viia. Kui ei saavutata kiiresti üksmeelt, valmistada tingimata ette teisipäevaks suurele RKN-ile

3) teatada mulle 2 korda kuus tööde *käigust.*» (Teosed, kd. 35, lk. 415.)

Lenin nõudis visalt konkreetseid andmeid, fakte, arve, mis näitasid töö tagajärge, huvitus sügavalt kõigest, millest sõltub aparaadi tegevuse sujuvus, vastuvõetud otsuste õigeaegne täitmine. Ta saavutas, muide, kantseleitöö täpse organiseerimise ja näiliselt pisiasjade lõpuleviimise, helistas ise telefoniga, et kontrollida näiteks tema saadetise kättesaamist, pani tähele iga ebatäpsust, hoolimatust.

Pidev kontroll täitmise üle on bürokratismi vastu võitlemisel vältimatuks edu eeltingimuseks. Kuid selleks, et selle pahe vastu edukalt võidelda, ei tohi piirduda ainult palja rääkimisega, siin on vaja eriti konkreetselt asjale läheneda. On tarvis tegutseda, nagu ütles Lenin «...mitte kriitika pärast tehtava kriitika pinnal, vaid selle võitluse meetodite asjaliku kättejuhatamise pinnal, ja veel parem — tõelise võitluse pinnal neis asutustes, kus kritiseerivad seltsimehed töötavad, ja selle võitluse tulemustest ning õppetundidest teatamise pinnal». (Teosed, kd. 31, lk. 400.)

Täitmise kontroll võib ainult siis anda tarvilikke tulemusi, kui sel on massiline iseloom, kui selleks haaratakse kaasa tuhandeid reatöötajaid. Iga juhtiv töötaja peab kasutama ükskõik missugust võimalust, et võimalikult paremini teada saada rahvahulkade arvamust, nende krii-

tilisi märkusi ja ettepanekuid. Üks selliseid võimalusi on töötajate kirjad ja avaldused. Lenin osutas neile suurt tähtsust ja suhtus neisse harukordse tähelepanelikkusega. Ta luges paljusid talle saabunud kirju ise ja võttis nende puhul vajalikke abinõusid tarvitusele. Rahvakomissaride Nõukogu asjadevalitsejat käskis Vladimir Iljitš kõikidest saabunud kirjalikest kaebustest endale 24 tunni jooksul ette kanda, suulistest aga 48 tunni jooksul. Siinjuures osutas ta erilist tähelepanu sellele, et iga väärtuslik ettepanek või kriitiline märkus, mis sisaldus kirjades, võetaks arvesse ja selle kohta tehtaks vastav otsus. Ta nõudis, et töö korraldataks nii, et «... iga praktiline ettepanek saadetaks võimalikult selgel kujul otsekohe, ilma igasuguse bürokratismita, partei juhtivaile organeile — kohalikele organeile ja juhtivale keskorganile — arutamiseks ja otsustamiseks». (Teosed, kd. 32, lk. 219—220.)

Viivitamata abinõud tarvitusele võtta, kui on avastatud puudus — on vältimatuks reegliks, millest peabki juhinduma iga töötaja. Kontroll täitmise üle on kõige tähtsam ja lahutamatu osa töö tegelikul organiseerimisel ja ülesannete täitmisel. Võtame näiteks nõudmised, mis Lenin esitas Tööliste-Talupoegade Inspektsiooni Rahvakomissariaadi töötajatele. Ta pidas vajalikuks, et sellisele tööle valitaks inimesed, «... kes oskavad kiiresti ja tingimata a) *saavutada* täitmist; b) kontrollida täitmist; c) kontrollida *aparaadi* vastavust nõuetele ühes või teises rahvakomissariaadis, osakonnas, Moskva või Petrogradi Nõukogus jne.; d) instrueerida, *kuidas* tööd korraldada». (Teosed, kd. 33, lk. 218.) Neid omadusi peab tingimata omama iga juhtiv töötaja. Pole võimalik oodata asjalikkust töötajalt, kes kontrollib ainult selleks, et koguda fakte halva töö kohta, ettekannete kirjutamiseks ja uute otsuste vastuvõtmiseks. Tõeline organisaator on see, kes kõrvaldab puudused ja nende tekkimise põhjused, paremustab tööd.

Organisatsiooniline töö on mitmekülgne, kuid kokkuvõttes võime öelda, et ta on suunatud sellele, et panna liikuma rahvahulki, anda neile võimalus avaldada ja kasutada kõiki oma jõude ning võimeid kiireimaks edasiliikumiseks teel kommunismile. «Sest meie poliitika ja administreerimise aluseks on see, et kogu eelvägi oleks seotud kogu proletaarse massiga, kogu talurahva massiga. Kui keegi unustab need rattakesed, kui ta harrastab ainuüksi

administreerimist, siis on asi halb.» (Teosed, kd. 33, lk. 269.)

Viimastel aastatel on meie partei ja tema Keskkomitee teinud suurt tööd organisatsioonilise töö paremustamiseks rahvahulkades, selle töö sisu ja vormide paremustamiseks. Partei XX ja XXI kongressi ning Keskkomitee pleenumite juhendid annavad ammendava vastuse küsimusele, milline koht peab parteiorganite töös olema organisatsioonilisel tööl töötajate hulgas ja milliseid nõudmisi temale esitatakse meie maa arengu praegusel etapil. Organisatsioonilistes küsimustes Lenini nõuannete ja tema tegevuse kogemuste tundmaõppimine aitab meie kaadril tõsta kogu organisatsioonilise töö taset nende nõuete kõrgusele.

Sihikindlus operatiivses töös, kaadri asjatundlikkus — see on seitseaastaku suurepäraste ülesannete eduka täitmise pandiks.

V. I. LENIN KOMMUNISTIDE SIDEMEST RAHVAHULKADEGA

Kogu oma tegevuses lähtub kommunistlik partei marksistlikust seisukohast selle kohta, et ajaloo arengu peamiseks jõuks on rahvas, töötajate miljonilised hulgad. Partei — see on rahva eesmine osa ja tal on õnnestunud saavutada maailma-ajaloolisi võite sellepärast, et ta on alati toetunud töötajate hulkadele, on pidevalt laiendanud sidet nendega. «Kõik, mis me oleme saavutanud, näitab, et me tugineme maailma kõige imeväärsemale jõule — tööliste ja talupoegade jõule,» rääkis Lenin. (Teosed, kd. 33, lk. 92.)

Juba marksistliku partei loomise koidikul Venemaal põhjendas V. I. Lenin teoreetiliselt partei tiheda sideme tähtsust rahvahulkadega ja näitas, et seda sidet kindlamaks muuta tähendab minna ees, näidates teed, tõsta rahvahulkade sotsialistlikku teadvust ja tihedalt koondada neid võitluseks. Partei kogu praktiline töö on suunatud sellele, et viia ellu neid leninlikke näpunäiteid.

Sotsialism — see on rahvahulkade, keda juhib partei, enda looming. Ja iga kord, kui maa ette kerkis järjekordne poliitiline, majanduslik või sõjaline ülesanne, pöördus partei töötajate poole, mobiliseeris rahvahulki selle täit-

misele. Keskkomitee ringkirjas parteiorganisatsioonidele seoses võitlusega küttekriisi vastu 1919. a. märkis V. I. Lenin:

«Meie võitude põhjuseks on meie partei ja nõukogude võimu otsene pöördumine töörahva hulkade poole, juhtides tähelepanu igale järjekordsele raskusele ja järjekordsele ülesandele; oskus selgitada rahvahulkadele, miks tuleb ühel või teisel momendil kogu jõudu pingutades usinasti tööle asuda kord ühel, kord teisel nõukogude töö alal; oskus virgutada rahvahulkade energiat, kangelaslikkust, entusiasmi, koondades revolutsiooniliselt intensiivsed jõupingutused kõige tähtsamale järjekordsele ülesandele.» (Teosed, kd. 30, lk. 116.)

Partei on seotud rahvaga töötajate massiorganisatsioonide — nõukogude, ametiühingute, komsomoli kaudu; partei teeb iga päev suurt organiseerimis- ja selgitustööd elanike kõikide kihtide hulgas. Seejuures nõuab partei igalt kommunistilt, et ta isiklikult tegutseks rahva hulgas, avaldaks mõju nendele inimestele, kellega ta päevast päeva kokku puutub. NLKP põhikirjas on kirjutatud: «Partei liige on kohustatud: pidevalt tugevdama sidet rahvahulkadega, õigeaegselt reageerima töötajate nõuetele ja tarvidustele, selgitama parteitutele hulkadele partei poliitika ja otsuste mõtet, pidades meeles, et meie partei jõud ja võitmatus seisab tema tihedas ja lahutamatus sidemes rahvaga.»

See üldine nõue on konkretiseeritud paljudes parteidokumentides ja sellel peatus V. I. Lenin korduvalt oma kõnedes ja artiklites. Pärast kodusõja lõppemist juhtis Keskkomitee tähelepanu sellele, et: «See ei ole kommunist, kes ei oska enda ümber koondada mõningaid ausaid parteituid töölisi, nendega iga päev sõbralikult suhelda, viibida nende juures kodus, aidata neid igapäevases elus, varustada neid ajalehega ja nende keskelt edutada inimesi tööle ametiühingutesse ning nõukogude organitesse jne.»

V. I. Lenin hoiatas partei liikmeid «kommunistliku kõrkuse», upsakuse kahjulikkuse eest, kõige eest, mis võib neid rahvahulkadest eemaldada.

Rahvahulkadele, rääkis Lenin, tuleb õppida lähenema eriti kannatlikult ja ettevaatlikult, et osata aru saada iga kihi, elukutse iseärasusi, psühholoogia omapäraseid jooni. Paljude teadlike tööliste edu, kes töötasid agitaatoritena

talupoegade hulgas, selgitas Lenin sellega, et nad «ei rääkinud raamatulikult, vaid maamehele arusaadavas keeles, ei rääkinud kui ülemused, kes, kuigi maaelu nad ei tunne, lubavad endale käsutamist, vaid kui seltsimehed, kes selgitavad olukorda, kutsuvad appi maameeste kui töötajate tunded ekspluataatorite vastu». (Teosed, kd. 29, lk. 191.)

Põhiline, millega võidab kommunist töötajate usalduse, on tema isiklik eeskuju võitluses rahva ürituse eest. Oma kõnes põllutöökommuunide I kongressil 1919. a. V. I. Lenin kõneles, et miski ei suutnud tõsta parteitute lugupidamist kommunistide vastu nii, kui kommunistlikud laupäevakud: «...kui parteitud töölised nägid tegelikult, et valitseva kommunistliku partei liikmed kannavad kohustusi ja kommunistid lasevad uusi liikmeid parteisse mitte selleks, et need saaksid soodustusi, mis on seotud valitsuspartei seisundiga, vaid selleks, et nad näitaksid tõesti kommunistliku töö eeskuju...»

Erksus rahvahulkade vajaduste vastu on tõelise partei liikme tähtsaim iseloomujoon. Ühine üritus on kommunistile eelkõige. Tal peab olema tuline huvi kõikide ja igasuguste puuduste parandamise vastu. Ettekandes II Ülevenemaalisel poliitharidustööliste kongressil ütles Lenin: «Teilt küsitakse: mida teha, et ei oleks altkäemakse, et täitevkomitees see ja see altkäemaksu ei võtaks, õpetage, kuidas seda saavutada? Ja kui poliitharidustöölised ütlevad: «See ei kuulu meie kompetentsi», «meil on sel alal välja antud brošüüre ja proklamatsioone», ütleb rahvas teile: «Teie olete halvad partei liikmed: tõsi küll, see ei kuulu teie kompetentsi, selle jaoks on olemas Tööliste-Talupoegade Inspektsioon, kuid teie olete ju ka partei liikmed.» (Teosed, kd. 33, lk. 53.)

Kui selline on leninlik nõudmine mis tahes kommunisti suhtes, siis veel suuremad nõudmised on nende partei liikmete vastu, kes on juhtivatel ametikohtadel. Ei tohi läheneda oma tegevusele tegelinski moodi, vaid tuleb vaadata iga toimingut sellest vaatekohast lähtudes, kuidas see tugevdab partei sidet rahvahulkadega.

Lenin nõudis «...nende nõukogude võimu esindajate, kes kasutavad kommunisti nimetust petise kombel ja ajavad tegelikult mitte kommunistlikku, vaid bürokraatlikku, ülemuslikku poliitikat...» (Teosed, kd. 29, lk. 97) kohtadelt kõrvaldamist.

Poliitiline selgitustöö rahvahulkades on iga kommunisti kohuseks, ükskõik millisel kohal ta ka ei ole. See on üks suurepärasemaid partei traditsioonidest, mis sündis juba esimestel partei loomise päevadel. Kuid selgitada ei tähenda kaasa minna mahajäänud meeleoludega ega kõrvale hoida teravate küsimuste eest. Nimelt sellepärast, et me kaitseme parteilisust printsipiaalselt, laiade masside huvides, nende igasugustest kodanlikest mõjudest vabastamise huvides, rääkis V. I. Lenin, on vaja rahvahulkade poliitilist teadlikkust järjekindlalt arendada.

Taotledes, et kommunistid pidevalt ja kannatlikult teeksid selgitustööd, nõuab partei ühtlasi kõikidelt oma liikmetelt, et nad ise rahvahulkadelt õpiksid, levitaksid kõike head, mis sünnib rahvahulkade elavas loomingus, et nad tähelepanelikult kuulaksid kriitikat, mis tuleb parteitutelt. Partei peab juhtima, suunama, kontrollima, rääkis V. I. Lenin. «Teiselt poolt aga on vajalik ka parteitute kontroll kommunistide üle...» (Teosed, kd. 32, lk. 366.) Töötajate laiad hulgad näevad puudusi teravalt ja nad võivad näidata teed ja vahendeid töö paremustamiseks.

Raugematu hoolitsus selle eest, et kommunistid, juhtivad töötajad tähelepanelikult kuulaksid rahvahulkade häält, nende nõudmisi, et nad ei läheks ära töötajate kontrolli alt, on leninliku tööstiili hiilgavaks jooneks.

Töötajate hulgas süstemaatilise poliitilise töö läbiviimises nägi V. I. Lenin üht partei-algorganisatsioonide või, nagu neid tollal nimetati — rakukeste, suurimat ülesannet. «...need rakukesed,» kirjutas ta, «mis on tihedalt seotud omavahel ja partei keskusega, vahetades omavahel kogemusi, tehes agitatsiooni-, propaganda- ja organiseerimistööd, kohanedes tööks eranditult kõigil ühiskondliku elu aladel, eranditult kõigis töörahva hulkade eriliikides ja alajaotustes, peavad niisuguse igakülgse tööga süstemaatiliselt kasvatama nii iseendid kui ka parteid, klassi ja masse.» (Teosed, kd. 31, lk. 164.)

Need leninlikud ideed said aluseks tähtsamatele partei otsustele, mis puudutavad partei-algorganisatsioone.

V. I. Lenin näitas töötajatega katkematute sidemete pidamises suurt eeskuju. Kogu oma riikliku ja parteitöö tohutu töökoormuse juures kasutas Lenin alati ära kõige väiksemagi võimaluse kohtumiseks lihtsate inimestega. Esinemises VIII Ülevenemaalisel Nõukogude Kongressil

ta rõhutas eriti selliste kohtumiste tähtsust: «Mul oli eile meeldiv juhus osa võtta meie kongressi parteitute delegaatide-talupoegade väikesest eraviisilisest nõupidamisest ja mulle andsid erakordselt palju nende vaidlused külaelu kõige valusamate küsimuste üle...» (Teosed, kd. 31, lk. 481.) V. I. Lenin kirjutas üksikasjaliselt üles iga sõnavõtja arvamused ja palved ning ütles delegaatidele: «Ma kirjutan üles kõik avaldused, mis siin tehakse, ja kirjutan igaühe kohta vastavasse rahvakomissariaati või rahvakomissaride nõukogule selleks, et oleks võimalik tarvitusele võtta vajalikke abinõusid.» (Ленинский сборник, XXIII, lk. 297.)

Sageli vestles V. I. Lenin tööliste ja talupoegadega, kes sõitsid tema juurde igast Venemaa nurgast, luges ise temale saabunud paljusid kirju ning kaebusi ja võttis nende puhul vajalikke abinõusid tarvitusele. Saanud 1918. a. lõpus kaebuse õpetajalt V. S. Ivanovalt, tegi Lenin ülesandeks uurida kaebust ja teatada talle nii kiiresti kui võimalik tagajärgedest. «Kui see osutub õigeks, on vaja avalikult välja ajada need mustasajalased,» kirjutas ta, «ja avaldada lehe kaudu valdades ja maakondades, sest tingimata on tarvis õpetada elanikkonda selles, et asjalikud kaebused omavad tõsist tähendust ja viivad tõsiste tagajärgedeni.» (Ленинский Сборник, XXI, lk. 227.)

Suure tähelepanelikkusega suhtus V. I. Lenin sedelitesse, mis ta sai mitmesugustel koosolekutel, miitingutel, konverentsidel ja kongressidel. Saates need sedelid 20. märtsil 1921. a. oma sekretärile, ta tegi ettepaneku: «Kõik kokku koguda, jaotada teemade järgi, koostada nimekiri. Näidata seda mulle.» (Ленинский сборник, XX, lk. 54.)

Isegi olles raskesti haige ei lakanud V. I. Lenin huvitumast, mida kirjutavad ning mõtlevad töölised ja talupojad. Kirjas V. A. Karpinskile (26. jaanuar 1922. a.) palub Lenin teatada, palju kirju saabub talupoegadelt ajalehele «Bednota», mis on tähtsat (eriti tähtsat) nendes kirjades, milline on talupoegade meeleolu.

Iga kommunisti kohuseks on järjekindlalt hoida ja tugevdada sidet töörahvahulkadega, nagu seda nõudis V. I. Lenin: «...elama otse keset tööliselu, tundma seda risti ja põiki, oskama igas küsimuses ja igal momendil eksimatult kindlaks teha massi meeleolu, tema tõelisi püüdeid, vajadusi ja mõtteid, oskama vähimagi väärideali-

seerimiseta kindlaks teha tema klassiteadlikkuse astet ja ühtede või teiste endise aja eelarvamuste ja jäänuste mõjujõudu, oskama võita endale masside piiritut usaldust temasse seltsimeheliku suhtumisega ja tema vajaduste hoolika rahuldamisega.» (Teosed, kd. 33, lk. 165.)

KOMMUNISTI MORAALNE PALE

Partei moraal, partei eetika — need on täiesti kindlad mõisted, mis on kujunenud partei arenemise käigus, tema võitluses ühiskonna revolutsioonilise ümberkujundamise eest. Meie partei moraal kasvas töölisklassi, kaasaja kõige progressiivsema klassi, revolutsioonilise moraali baasil. Sotsialistliku ühiskonna tingimustes, kus on saavutatud vääramatu moraalne ja poliitiline ühtsus, said proletaarse revolutsioonilise moraali normid ja printsiibid meie kõikide inimeste normideks ja põhimõteteks. Oma tegevuses, käitumises ja mõtetes, oma suhtumises üksteisesse ja ühiskonda tervikuna lähtuvad nõukogude inimesed sellest, et nad on uue elu loojad, kommunismi ülesehitamisest osavõtjad. «Kommunistliku kõlbluse aluseks,» kõneles V. I. Lenin, «on võitlus kommunismi kindlustamise ja lõpuleviimise eest.» (Teosed, kd. 31, lk. 263.) See Lenini seisukoht on omandanud tänapäeval eriliselt tähtsa ja täiesti reaalse tähenduse.

Meie ühiskonna moraali ja partei moraali vahel eksisteerivad samad suhted nagu töölisklassi ja tema partei vahel. NLKP on töölisklassi ja meie maa kogu töörahva eesrindlik väesalk, laiade rahvahulkade poliitiline juht ja organisaator. Kommunisti käitumisnormid tulenevad sellest osast, mis on kommunistlikul parteil nõukogude ühiskonnas, ja neist eesmärkidest, mille poole ta püüab. Kommunisti tegevuses ja käitumises on hea ja õige kõik see, mis kergendab parteil tema ülesandeid lahendada, lähendab parteid rahva laiadele hulkadele ja tugevdab partei juhtivat osa. Kõik, mis seda segab, on moraalivastane. See, mis on peamise tähtsusega parteile, peab olema peamise tähtsusega ka kommunistile. Parteile on kõige pühamad rahva huvid ja ka kommunistile ei ole midagi üllamat rahva teenimisest. Ühiskondlik aktiivsus,

oskus ühendada kogu oma elu partei võitlusega rahva parema elu eest — see on, mis määrab kindlaks kommunisti kogu käitumise. «Meie moraal,» kõneles M. I. Kalinin, «seisab selles, et kõik, mis soodustab töölisklassi ja tema võitlusvõime tugevdamist, sotsialistliku ülesehitustöö arengut, see kõik, kahtlematult, on kohustuslik igale kommunistlikule noorele ja partei liikmele, seda kõike on ta kohustatud tegema, see kõik on tema moraalne kohustus.» (*М. И. Калинин*, О коммунистическом воспитании, «Молодая гвардия», 1956, lk. 68—69.)

Oleks võimatu ja rumal samastada partei moraali nõudeid mingite kunagi loodud ja igavesti kindlaksmääratud dogmadega ja õpetustega, nagu seda on religioossed käsud. Kommunisti teadvuse ja kõlbelise pale vormimine kujuneb teadusliku kommunismi rajajate — Marxi, Engelsi, Lenini ja nende tõeliste õpilaste ja kaasvõitlejate tööde mõjutusel, võttes eeskujuks nende kangelaslikku elu, mis oli pühendatud töörahva hüvangule. Noored kommunistid peavad pühaks mälestust vanema põlve parteilastest, kes võtsid osa võitlusest revolutsiooni võidu eest, ja karastavad oma mõistust ja tahet mineviku võitlustraditsioonidest õppides. Lõppeks, parteiorganisatsioonide praktiline töö meie maa ees seisvate majanduslike ja poliitiliste ülesannete lahendamisel, kogu meie elu korraldus — see on alaline kool, mis kasvatab kommunistides kõrgeid moraalseid omadusi.

Kuigi ei saa kokku võtta partei moraali mingisse rangelt piiratud vormelisse, siis see ei tähenda, et ei võiks rääkida selle moraali täiesti konkreetsetest avaldustest, tema tähtsamaist iseloomulikest joontest, mis moodustavad iga kommunisti käitumisnormid. Partei liikme kõige tähtsamateks kõlbelisteks omadusteks on, et temas on orgaaniliselt ühinenud nõukogude patriotism ja proletaarne internatsionalism, et ta on kollektivist selle sõna kõige paremas ja sügavamas mõttes, et ta leppimatult suhtub partei vaenlastesse, on partei suhtes aus, näitab eeskuju tööarmastuses, on tagasihoidlik isiklikus elus. Kommunisti moraalse pale üle otsustatakse selle järgi, kuidas ta suhtub tootmistöösse, ühiskondlikesse kohustustesse, kuidas ta käitub seltsimeeste ja perekonna suhtes.

Kommunisti nimetus on kõrge nimetus, mis on kokkusobimatu igasuguste avaldustega, nagu olesklemine, kit-

sarinnaline praktitsism ja tuim ükskõiksus ümbritseva elu vastu. Kommunist — see tähendab olla poliitiline võitleja, esireas sammuja, teejuht. Ta peab elama kõrgendatud ideaalidega, nägema iga talle usaldatud ülesande, iga nähtuse, olgu see esimesel pilgul mitteoluline, taga peituvat suurt ühiskondlikku ja riiklikku mõtet. Tuleb alati silmas pidada seda, et partei on rahva kasvataja. Partei ei tegele seejuures mitte ainult sellega, et ta propageerib rahvahulkades kõrgeid kommunistlikke ideaale ja põhimõtteid, vaid ka sellega, et nõuab igalt oma liikmelt olla ise kõiges eeskujuks, millest teised võiksid õppida. Rahva seas on alati mõistetud ja mõistetakse sõna «kommunist» all mehisuse, õigluse ja moraalse puhtuse sümbolit. Nimelt neid omadusi kasvatavad parteiorganisatsioonid esmajoones kõikidele oma liikmetele ja karistavad karmilt neid, kes ilmutavad moraalset ebakindlust, kes ignoreerivad partei eetika väljakujunenud norme.

Sügavalt eksib see kommunist, kes arvab, et partei põhikiri ei esita talle mingeid nõudmisi moraali suhtes. Võtke ükskõik milline põhikirja punkt, milles on märgitud partei liikme kohustused, ja süvenege sellesse. On silmanähtav, et partei moraalinormide rikkumine on samaaegselt ka põhikirja nõuete rikkumine. Partei liikme esimeseks kohuseks on, nagu põhikirjas märgitakse, et ta peab kaitsma partei ühtsust kui partei jõu ja võimsuse tähtsaimat tingimust. Kas võib seda tingimust täita see, kes ei arvesta parteikollektiivi arvamust ja vastandab end sellele; kes oma vääritu käitumisega toob parteisse partei tavadele võõrast intrigeerimist, tülinorimist, laimu? Kommunist on kohustatud olema aktiivne võitleja partei otsuste elluviimise eest, olema eeskujuks töös, õpinguis, ühiskondlikus elus, igapäevaselt tugevdama sidet massidega, kinni pidama parteilisest ja riiklikust distsipliinist, arendama enesekriitikat ja altpoolt tulevat kriitikat, paljastama töös esinevaid puudusi ja suunama oma jõupingutused nende kõrvaldamiseks. Kas võib neid põhikirja nõudeid täita see, kes oma isiklikel egoistlikel kaalutlustel ja huvides reedab partei üldised huvid, ignoreerib partei otsuseid, sulgub väikekodanliku heaolu kitsasse maailma?

Niisiis, kommunisti kohused, mis on ette nähtud põhikirjas, väljendavad terviklikult kogu partei moraali. Kommunistile esitatud moraali nõuetest arusaamiseks on

tähtis lugeda põhikirjas toodud partei Keskkomitee juures asuva Parteikontrolli Komitee ülesandeid. Põhikirja punkt 35 kõlab järgmiselt: «Partei Keskkomitee juures asuv Parteikontrolli Komitee: a) kontrollib, kuidas peavad partei liikmed ja kandidaadid partei distsipliini, võtab vastutusele kommuniste, kes on süüdi partei programmi ja põhikirja, partei ja riikliku distsipliini rikkumises, samuti ka partei moraali rikkujaid (partei petmine, ebaausus ja ebasiirus partei ees, laimamine, bürokratism, kõlvatud elukombed jne.).»

Partei moraal on lahutamatult seotud moraali ja eetika normidega, mis kujunesid ja eksisteerivad sotsialistlikus ühiskonnas. Meie inimestes tekitavad kõige rohkem nördimust igasugused ühiskonnavastased nähtused ja teod, mis rüvetavad isiksuse väärikust. Nad suhtuvad hukkamõistvalt joomisesse, huligaansusse ja lodevatesse elukommetesse. Nõukogude ühiskond mõistab karmilt hukka bürokratismi, upsakuse, karjerismi ja pugemise. On loomulik, et parteiorganisatsioonid esitavad oma liikmetele kõrgendatud nõudmisi partei moraalinormidest kinnipidamisel. Nad taotlevad, et iga kommunist oleks heaks eeskujuks teda ümbritsevatele inimestele nii töös, isiklikus elus kui ka käitumises. Kui kommunist töötab tööpingi taga või põllul, siis tema esimene moraalne kohus seisab selles, et töötada hästi, anda ühiskonnale võimalikult rohkem toodangut. Peamine kõlbeline kohustus kommunistile, kellele on usaldatud tööstusettevõtte või kolhoosi juhtimine, seisab selles, et tagada tootmisplaanide täitmine, rangelt hoida riiklikku distsipliini, oskuslikult kasutada sisemisi reserve. Kommunisti-teadlase jaoks seisab see kohus selles, et soodustada edasist tehnilist progressi meie maal. Lühemalt öeldes, kommunist on kohustatud eelkõige ausalt töötama, eeskujulikult täitma temale usaldatud ülesannet. Samal ajal ta on kohustatud näitama eeskuju käitumises ja perekonnaelus.

Joomine on üks raskemaid pahesid, millega kommunistid ei saa leppida. Joomine laostab inimesi moraalselt ja füüsiliselt ning paratamatult toob endaga kaasa selliseid meile võõraid nähtusi nagu onupojapoliitika, perekondlikkuse, sõbramehe suhted, semutsemise; ta tekitab printsiibitust ja tõukab kuritegudele. Mõõdukuse puudumine alkohoolsete jookide tarvitamisel viib tööl tööviljakuse langusele, tööluusidele ja praagitootmisele, avarii-

dele ning kõigutab perekonnaelu aluseid. Joomisele kaasnevad sageli ka huligaansed teod. Joomine on ebakõlbeline nähtus, mille vastu on tarvis pidada lepitamatut võitlust ja selles võitluses peab kommunist olema esimene. Ta ise ei tohi osa võtta pummeldamistest ja on kohustatud sellest tagasi hoidma ka teisi. Kommunist, kes kuritarvitab alkohoolseid jooke, on halb kommunist. On tarvis rangemalt hinnata niisuguste inimeste käitumist ja saavutada seda, et nad end parandaksid. Nende suhtes aga, kes jätkavad ebaväärikat käitumist, tuleb tarvitusele võtta karmimad abinõud, kuni parteist väljaheitmiseni. Joodikkommunist teotab NLKP liikme nime ja tekitab kahju kommunismi ehitamisele.

Meie partei üheks peamiseks kohuseks on kasvatada sirguvat põlvkonda kommunismi ideede vaimus. Järelikult, õigesti kasvatada eelkõige oma lapsi on iga kommunisti moraalseks kohuseks. Kuid kas võib öelda, et seda kohust täidab partei liige, kes jätab maha oma lapsed, või kui tema lapsed kasvavad «valgekäelisteks», kes võõrastavad tootmistööd, rikuvad avalikku korda? Muidugi mitte. Selline kommunist taganeb partei moraali nõuetest. Suurt tähtsust laste kasvatamisel omab sõprus perekonnas, abikaasade, samuti vanemate ja laste üksteise vastastikune austamine; perekonnaliikmete üksmeel, ühtsus vaadetes, huvides ja oma ühiskondliku kohuse mõistmises. Kommunisti moraalne pale ilmneb ka tema aupaklikus suhtumises naisesse ja elatanud inimesesse.

Iseenesest mõista on vastuvõetamatu selline käitumine, kui inimene räägib üht, väljendab õigeid mõtteid ja töö juures peab end ülal isegi hästi, aga kodus ja isiklikus elus käitub teisiti ning arvab, et üks asi teisesse ei puutu. See on hädaohtlik kahepalgelisus, mis ei ole kooskõlas kommunisti nimega. Ei tohi mööda minna sellisest kahestumisest, andestada üleastumisi, mis on sooritatud väljaspool teenistust, tööd või isiklikus elus.

Parteis ei või olla kahte distsipliini: üks juhtivatele töötajatele ja teine reakommunistidele. See põhikirja nõue kuulub täielikult partei moraali juurde. Moraalinormid on ühesugused kõigile. Veelgi enam. Kuivõrd juhtival töötajal lasub vastutus alluvate kasvatamise eest, siis on ta kohustatud olema enda vastu eriti range, oma käitumises peab ta olema alati ja kõikjal positsiooni kõrgusel. Miski ei kutsu esile kollektiivis sellist pettumust ja

hukkamõistu, kui tema juhtivate töötajate ebaparteiline ja amoraalne käitumine. Partei pöörab erakordset tähelepanu juhtiva kaadri valikule ja edutamisele ning rõhuvas enamuses on kaader selle ülesande vääriline, mis talle on usaldatud. Kuid võib kohata veel ka selliseid juhtivaid töötajaid, kes odava edu saavutamise eesmärgil alluvate juures mängivad nendega, on helded lubadustes, püüavad olla helded riigi arvel ning nimelt sellega diskrediteerivad end rahva silmis. Mõned juhtivad töötajad tõttavad kasutama oma ametialast positsiooni omakasupüüdlikel eesmärkidel: ehitavad endale riigi arvel suvilaid, lähevad oma eluviisis igasuguste liialdusteni, omastavad võõrast töövilja teaduslikus, leiunduslikus või konstrueerimisalases jne. töös.

Rahva kõnekäänuks on saanud sõnad: «Tagasihoidlikkus kaunistab bolševikku». Nendes sõnades on kätketud määratu suure enamuse kommunistide — juhtivate ja reatöötajate iseloomustus. Ent kõrkus, upsakus ja jämedus on sügavalt võõrad meie partei vaimule ning võivad ainult langetada kommunisti autoriteeti rahvahulkade silmis.

Mõned juhtivad töötajad peavad headeks töötajateks neid, kes oskavad «kõike muretseda» ja «kõike teha». Nende töötajate leidlikkus etendab mõnikord suurt osa edasiliikumisel ametiredelitpidi. Kuid seejuures väga tihti on need ebaprintsipiaalsed, tegelinski tasemele vajunud inimesed. Ja on väga halb, et neid tõsiselt mitte ainult ei kasvatata, vaid seatakse teistele koguni eeskujuks. Ei ole mitte midagi imelikku, et nimelt seda liiki «tegelaste» hulgas kõige sagedamini võtavad maad niisugused pahed, nagu petmine, näppamine ja üldse kriminaalsed kuriteod.

Mõningase osa noorte kommunistide hulgas, eriti aga kõrgemate õppeasutuse ja aspirantuuri lõpetanute ja teadusliku kraadi saanute hulgas leidub üksikuid ebadelikaatseid ja uhkeldavaid inimesi, kes pretendeerivad mingile erilisele osale kollektiivis, suurtele juhtivatele töökohtadele. Nad unustavad seda, et kõrgem haridus meie maal ei ole sugugi mitte privileeg väljavalituile, vaid üldrahvalik hoolitsus meie noorsoo eest, ja kõrgemate õppeasutuste lõpetajad on kohustatud kinni maksma selle hoolitsuse ausa tööga ükskõik missugusel tööpostil.

Ei ole üleliigne meenutada mõnedele seltsimeestele Engelsi sõnu, millega ta pöördus revolutsioonilise partei

noorte liikmete poole: «Las nad ka mõistavad, et nende «akadeemiline haridus», mis samuti nõuab põhjalikku kriitilist enesekontrolli, ei anna neile sugugi ohvitseri aukraadi õigusega vastavale ametikohale parteis; et meie parteis peab igaüks alustama teenistust reamehena; et vastutavate kohtade hõivamiseks parteis ei piisa ainult kirjanduslikust talendist ja teoreetilistest teadmistest... selleks nõutakse samuti parteilise võitluse tingimuste head tundmist ja tema vormide täielikku omandamist, proovitud isiklikku ustavust ja iseloomu tugevust, ning lõpuks, enda vabatahtlikku lülitamist võitlejate ridadesse.» (*К. Маркс* и *Ф. Энгельс*, Сочинения, kd. XVI, II osa, lk. 62—63.)

Kommunist ei või end varjata viidetega sellele, et tema eksimus ei kuulu ühe või teise seaduse paragrahvi alla, et tema tegevus ei kuulu kohtuliku vastutuse alla. Muidugi, meie seadused vastavad täiel määral sotsialistliku ühiskonna moraali ja eetika põhilistele normidele, ning kommunistid, nagu ka kõik kodanikud peavad pühalt neist kinni pidama. Kuid tuleb silmas pidada seda, et seadusi ei saa kirjutada kõigiks elujuhtudeks. Paljud ühiskondlike suhete küsimused lahendatakse mitte seadusandluse abil, vaid moraalsete kohustustega, vastavalt moraalinormidele. Meil kehtib seadus, mis lubab abielulahutusi, kuid oleks totrus arvata, et see annab kommunistile õiguse ainuüksi oma kapriiside tõttu jätta perekond maha. Meil on lubatud alkohoolsete jookide avalik müük, kuid see ei tähenda, et kommunist võib pummeldada. Nõukogude seadused lubavad töötajatel töölt ühest ettevõttest lahkuda ja minna üle teise, kuid kommunist sellest hoolimata peab seejuures arvestama oma parteiorganisatsiooni arvamust. Meil kehtib usu- ja religioossete kommete täitmise vabadus, kuid see ei tähenda, et kommunist võiks olla usklik ja käia kirikus. Kommunist on eesrindlik inimene, ta omab teaduslikku maailmavaadet ja ta peab olema võitlev ateist, aktiivselt ja leppimatult astuma välja kõigi religioossete eelarvamuste vastu, mis segavad meie edasiliikumist. On väljakannatamatu, kui kommunisti kodus ripuvad ikoonid, kui tema perekonnaliikmed täidavad religioosseid kombetalitusi, kui tema maja külastavad vaimulikud oma sakramenditalitustega, ja kommunist nagu ei märkaks seda ning ilmutab selliste faktide suhtes ükskõiksust. See tähendab, et selline kommunist käitub print-

siibitult, loobub oma veendumustest mahajäänud vaadete ja tavade meeleheaks.

Kommunist peab oskama sõbrutseda inimestega, pidada nendega seltsimehelikke suhteid, koondada kollektiivi. Sõpruse ja seltsimehelikkuse kõrged tunded on hädavajalikud kommunistliku ühiskonna ehitamisel. See tunne avaldub selles, et meie nõukogude inimesed püüavad puhtast südamest üksteist abistada nii töös, teenistuses kui ka isiklikus elus ja õpingutes, ausalt ja avameelselt kritiseerivad ja parandavad üksteist. Kui inimesega juhtus õnnetus, ei jäta seltsimehed teda hätta, vaid osutavad talle moraalset toetust, abistavad sõna ja teoga.

Kuid mõnikord juhtub ka nii: aus ja õiglane töötaja tegi vea ja teda karistatakse. Selle asemel, et osutada temale teatud tähelepanu, aidata teda end parandada, mõned tema seltsimehed pööravad talle selja, väldivad temaga kohtumisi. Juhtub ka, et inimest karistati alusetult, läbimõtlematult ning sellega ta langeb võõrdumise ja usaldamatuse õhkkonda. See ei ole kuidagi kooskõlas meie kommunistliku moraaliga.

Partei moraal kohustab välja astuma valetajate, laimajate ja demagoogide vastu. Praegugi veel ei ole kadunud «paljastajad», kes püüavad, sageli anonüümselt, teotada häid töötajaid oma salakaebustes ja paskvillides.

*

Meie parteisse võetakse parimaid inimesi eesrindlike tööliste, kolhoosnikute ja haritlaste hulgast. Kuid see ei tähenda, et parteiorganisatsioonid tegelevad ainult nende inimestega, kes on moraalselt laitmatud. Mõnede kommunistide teadvuses ja käitumises on vana ühiskonna igandeid. Kommunistide kasvatamine on eelkõige algorganisatsioonide tähtsaim ülesanne. Siin teatakse kõige paremini, kuidas üks või teine kommunist end ülal peab töökohas või igapäevases elus, teatakse tema iseloomuomadusi, tema kalduvusi ja harjumusi. Õigesti talitatakse seal, kus moraaliküsimusi arutatakse parteikoosolekutel, büroo istungitel, ringide õppustel ja seminaridel. Kriitika ja enesekriitika on tõhus vahend võitluses partei moraalinormide ja põhimõtete kinnistamisel.

Suurt mõju kommunistide moraalse palge kujundamisele avaldab parteiorganisatsioonide ideeline elu. Mida

rikkam see elu on, mida paremini on korraldatud kommunistide poliitiline õppus, mida rohkem viiakse läbi kultuurilisi ja massilisi üritusi ning paremini organiseeritakse töötajate ja nende perekonnaliikmete vaba aja veetmist, seda vähem jääb kohta võõrastele mõjudele ja amoraalsetele nähtustele. Erakordselt tähtsat osa etendab selles mõttes kogu parteiorganisatsiooni töö olukord, meetodid ja stiil. Võib kuipalju tahes pidada loenguid moraalsetel ja eetilistel teemadel ja viia läbi teisi üritusi, kui aga parteiorganisatsioon vaatab läbi sõrmede partei saladusi avaldavatele lobisejatele ja joodikutele, kiidab järele intrigantidele; ei karistata neid, kes lõhuvad perekonna aluseid; kui inimeste edutamisel ühele või teisele ametikohale ei omistata tähelepanu nende moraalsele palgele, siis vaevalt võib saavutada parteidistsipliini tugevdamist ja partei moraalist ranget kinnipidamist. Parteiorganisatsioon võib ära hoida vigu ja ebakohti kommunisti käitumises ainult siis, kui ta esitab talle kõrgeid nõudmisi. Ühe sõnaga, on tarvis arukalt ühendada kasvatustöö organisatsioonilist iseloomu abinõudega.

Vastavalt nõukogude ühiskonna edasiliikumisele teel kommunismile kasvab moraalsete faktorite tähtsus. Ühiskonna kommunistlik ümberkujundamine on lahutamatult seotud uue inimese kasvatamisega, kelles peavad harmooniliselt olema ühendatud vaimsed rikkused, moraalne puhtus ja füüsiline täiuslikkus. Kommunistliku homse inimene peab olema vaba ekspluataatorliku korra sünnitatud ebavääärikatest joontest, nagu eraomanduslikust egoismist, püüdest elada võõra töö arvel, väikekodanlikkusest, individualismist jne. Seepärast peavad partei moraali küsimused olema alaliselt kõigi parteiorganisatsioonide vaatepiiris.

TSEHHI PARTEIORGANISATSIOON

Vastavalt NLKP põhikirjale võib ettevõtetes, asutustes, kolhoosides jne., kus on kogu ettevõtet hõlmav partei-algorganisatsioon, organiseerida (rajoonikomitee, linnakomitee igakordsel kinnitamisel) tsehhide, jaoskondade, osakondade parteiorganisatsioonid.

Tsehhide, osakondade parteiorganisatsioonid moodustatakse selleks, et kommunistidel oleks võimalik kollektiiv-

selt avaldada parteilist mõju tootmisplaani täitmisele, osutada kaasabi töödistsipliini kindlustamisel, arendada sotsialistlikku võistlust, korraldada massilist poliitilist tööd ja paremini hoolitseda tööliste ja teenistujate kultuuriliste ning olustikuliste vajaduste eest.

Nende ülesannetega võivad kõige edukamalt toime tulla need parteiorganisatsioonid, mis koosnevad ühe tsehhi või osakonna kommunistidest, kes on päevast päeva seotud tootmiskollektiiviga ja tunnevad kõiki selle kollektiivi töö iseärasusi. Sellistes parteiorganisatsioonides lahendatakse tavaliselt küsimusi operatiivselt; siin on võimalik kiiresti kokku kutsuda kommuniste, pidada nendega nõu ja kokku leppida praktiliste abinõude üle ühe või teise küsimuse otsustamisel. Parteiorganisatsiooni sekretär näeb iga päev kommuniste, tal on täielik võimalus iga partei liiget ja liikmekandidaati töös abistada.

Teistsuguses olukorras on parteiorganisatsioonid, mis ühendavad mitmesuguste tsehhide kommuniste. Selleks et olla kursis kõigi tsehhide tootmisküsimustega, tuleb neil läbi viia igasuguseid uurimisretki. Sellistes parteiorganisatsioonides on raskem parteikoosolekuid kokku kutsuda ja teha massilist poliitilist tööd, sest sageli ei ole töörežiim mitmesugustes tsehhides ühesugune.

Sellepärast ei ole õige mitme tsehhi või osakonna (valitsuse) kommunistide kunstlik ühendamine ühte parteiorganisatsiooni. Partei jõudude õige paigutuse korral on võimalik igas tsehhis või osakonnas luua parteiorganisatsioon.

Sellest peavad juhinduma ka need partei-algorganisatsioonid, kus on parteikomiteed ja tsehhi parteiorganisatsioonidele on antud partei-algorganisatsiooni õigused.

Parteiorganisatsiooni moodustamisel kommunistidest, kes töötavad ettevõtte tehnilise kontrolli osakonnas, peamehaaniku või peaenergeetiku osakonnas, tuleb arvestada kohalikke tingimusi ja neist olenevalt otsustada, kas moodustada ühtne tsehhi parteiorganisatsioon (näiteks tehase tehnilise kontrolli osakonnas) või kinnistada antud osakonna kommunistid nende tsehhide parteiorganisatsioonide juurde, kus nad vahetult töötavad. Lähtudes kohalikest tingimustest, tuleb samuti otsustada küsimus ühe parteiorganisatsiooni moodustamisest tehase juhatuses, või kui on palju kommuniste, moodustada parteiorganisatsioonid tehase juhatuse iga osakonna juures.

*

NLKP XX kongress tegi osalisi muudatusi partei põhikirjas. Nii muudeti tsehhi parteiorganisatsiooni moodustamise korda. Varemalt võis ettevõtetes, asutustes ja kolhoosides, kus oli partei liikmeid ja kandidaate üle 100, luua üldises, kogu asutust või ettevõtet hõlmavas parteialgorganisatsioonis ka parteiorganisatsioonid tsehhides, sektorites ja osakondades. Nüüd võib moodustada tsehhi parteiorganisatsioone partei rajooni- või linnakomitee otsusel neis partei-algorganisatsioonides, kus on rohkem kui 50 kommunisti.

Muudatuste tegemisel NLKP põhikirjas lähtus partei XX kongress parteiorganisatsioonide mõju tugevdamise ülesandeist tsehhides, brigaadides ja ettevõtete osakondades, kolhoosides ja sovhoosides. Viimastel aastatel omandatud parteitöö kogemused näitavad, missugust suurt tähtsust omab partei-algorganisatsioonide algatusvõime ja isetegevuse igakülgne arendamine, nende vastutuse suurendamine tootmisküsimustes ja massilise poliitilise töö korraldamisel. Nüüd on tsehhi parteiorganisatsioone rohkem. Laienes vahetult tsehhides ja brigaadides tegutsev aktiiv, avanesid uued võimalused selleks, et parteiorganisatsioonid saaksid haarata oma mõju alla kõiki töötajaid, võiksid konkreetsemalt tegelda tootmisküsimustega.

Üldreeglina peaks tsehhis olema üks parteiorganisatsioon. Kuid võib ka esineda juhtumeid, olenevalt tootmistingimustest, kus on otstarbekas püsiva koosseisuga vahetustes luua tsehhides vahetuste parteigrupid ja tsehhi vahetuse parteiorganisatsioonid, mis on vahetult parteikomiteedega seotud.

Missugused on tsehhi parteiorganisatsiooni õigused ja kohustused? Tsehhi parteiorganisatsioonil on õigus kontrollida administratsiooni tegevust ja ta kannab vastutust tsehhi töö eest. NLKP põhikirjas (§ 57) ettenähtud parteialgorganisatsioonide kohustused laiendatakse täielikult tsehhi parteiorganisatsioonidele. Suurtes ettevõtetes ja asutustes, kus partei liikmeid ja kandidaate on üle 300, antakse tsehhi parteiorganisatsioonidele partei-algorganisatsiooni õigused. Neil on uute liikmete parteisse vastuvõtmise õigus, õigus arutada kommunistide personaalküsimusi. Kui tsehhi parteiorganisatsioonile ei ole antud algorganisatsiooni õigusi, siis ta ei või parteisse vastuvõtmise küsimust otsustada, kuid ta arutab koosolekutel

parteisse astuda soovijate avaldusi ja teatab oma otsusest ületehaselisele parteiorganisatsiooni büroole. Tsehhi parteiorganisatsioonid peavad arutama kommunistide eksimusi, võttes tarvitusele vastavaid kasvatus- ja mõjutusabinõusid. Karistused, mis ei nõua partei-algorganisatsiooni üldkoosoleku kinnitamist, võidakse maha võtta tsehhi parteiorganisatsiooni otsusega.

Tsehhi parteiorganisatsiooni koosolekutel peetakse tavaliselt protokolli, mitte aga päevikut, nagu seda tehakse parteigrupis. Erinevalt partei grupiorganisaatoritest tsehhi parteiorganisatsioonide sekretärid võivad partei rajooni-, linnakomitee loal vastu võtta partei liikmemakse.

PARTEIGRUPID ETTEVÕTETES

Kui jaoskonnas või brigaadis on kolm või enam partei liiget, siis võib vabrikute, tehaste, kaevanduste, ehituste, sovhooside, kolhooside, õppeasutuste, teaduslike ja nõukogude asutuste, raudtee, mere-, jõetranspordi, sõjaväe allüksuste partei-algorganisatsioonides või tsehhi parteiorganisatsioonides moodustada parteigrupid.

Parteigruppide loomisel on tarvis lähtuda kohalikest tingimustest ja parteiorganisatsiooni ees seisvatest ülesannetest. Näiteks võib osutuda otstarbekaks luua tsehhis ühtne parteigrupp, teinekord aga vastupidi: kahe-kolmevahetuselise töö korral on otstarbekohane luua parteigrupid vahetuste kaupa. Võib tekkida ka vajadus, et parteigrupid oleksid ühel või teisel tähtsal agregaadil. Seal, kus otsustatakse lõõkülesannet, õigustavad end teatavaks ajaks loodud parteigrupid, mitte alalised parteigrupid.

Parteigrupi ülesandeks on oma aktiivse tegevusega kaasa aidata nende ülesannete edukale täitmisele, mida lahendab parteiorganisatsioon tervikuna. Tema tähtsaim ülesanne on tõsta iga kommunisti vastutustunnet temale usaldatud töölõigu eest, tagada tootmisplaanide täitmine, korraldada poliitilist tööd töötajate hulgas.

Parteigrupp on kohustatud võitlema tootmise parema organiseerimise eest, uue tehnika ja eesrindliku tehnoloogia juurutamise eest, toetama ratsionaliseerijaid ja leiutajaid, arendama sotsialistlikku võistlust. Parteigrupp peab hoolitsema selle eest, et igal kommunistil oleks par-

teiline ülesanne, et iga kommunist selgitaks töölistele, teenistujatele ja kolhoosnikutele partei ja valitsuse poliitikat, aitaks oma isikliku eeskujuga mobiliseerida töötajaid partei otsuste täitmisele.

Parteigrupid tegutsevad vahetult rahvahulkades, nad on inimestele kõige lähemal. Kui töölistel kerkib üles mingi küsimus, pöörduvad nad esmajärjekorras partei liikmete poole, kes töötavad nende kõrval. «Teie olete kommunistid, teie peate teadma, teie selgitage meile,» räägivad nad. Siin tuleb igal kommunistil olla agitaator: hajutada ekslikud arvamused, aegunud vaadetele, valelikele kuulujuttudele anda vastulöök. Iga küsimust, mis erutab töölisi, isegi kellegi poolt juhuslikult pillatud märkust, võib kasutada vestluse alustamiseks, et siis lähedaste ja arusaadavate näidetega selgitada partei poliitika mõtet. Seepärast on eelkõige nõutav, et kommunistid ise oleksid hästi kursis tähtsamate rahvusvahelise ja siseelu tähtsamate sündmustega ning tõstaksid oma ideelis-poliitilist taset.

Hädavajalik on äratada inimestes huvi lugemise harrastamise, poliitilise kirjanduse vastu. Kõige parem on seda teha ajalehega või raamatuga käes. Kui ilmus huvitav artikkel või anti välja uus kasulik brošüür, siis partei grupiorganisaator ja kommunistid soovitavad töölistele need läbi lugeda, püüavad korraldada mõttevahetust.

Sundimatuis vestlustes mitmesugustel teemadel, jutuajamistel töö juures, sööklas, teel tööle ja koju õpitakse paremini tundma inimesi ja nende huvialasid. Aga kommunistidel on tarvis seda teada: siis on kergem leida teed igaühe südamesse.

Miski ei lähenda kommuniste töölistele rohkem kui hoolitsuse ülesnäitamine nende vajaduste rahuldamise eest. Parteigrupp muidugi ei ole suuteline palju korda saatma, kuid on tähtis, et töölised näeksid tähelepanelikku suhtumist endisse.

Kõigist puudustest, mida ei saa kohapeal kõrvaldada, peab parteigrupp teatama partei-algorganisatsiooni büroole.

Parteigrupid peavad aktiivselt osa võtma administratsiooni tegevuse kontrollimisest ja kasutama õigust, mis on antud tootmisega otseselt seotud parteiorganisatsioonidele.

Parteigrupp võib oma koosolekul kuulata tsehhi, agregaadi ülema informatsiooni järjekordsetest tootmisüles-

annetest niihästi tervikuna kui ka üksikutest tootmisküsimustest, plaani täitmise käigust, töö või riikliku distsipliini olukorrast jne.

Parteigrupp suunab kõigi ühiskondlike organisatsioonide — komsomoli, ametiühingu jt. tööd, samuti seinalehte oma töölõigus. Pole halb kutsuda ametiühingu grupiorganisaatorit ja komsorgi sagedamini parteigrupi lahtistele koosolekutele, neid rohkem pühendada oma plaanidesse, pidada nõu, soovitada, millega neil tegelda. Ametiühingu grupi osatähtsus tõuseb, kui kommunistid aktiivselt võtavad osa tööliste ja ametiühinguorganisatsiooni koosolekute ettevalmistamisest ja läbiviimisest, tootmisnõupidamistest, kui nad koos ametiühinguorganisatsiooniga taotlevad, et neil koosolekutel asjalikult arutataks tähtsaid ja printsipiaalseid küsimusi ning kriitilised märkused ja ettepanekud ellu viidaks. Sealjuures ei tohi muidugi asendada ametiühingu grupiorganisaatorit, teha tema tööd. Ebaõigesti talitavad näiteks need parteigrupid, kes võtavad endale sotsialistliku võistluse kokkuvõtete tegemise, teatripiletite jaotamise, kollektiivsete ürituste organiseerimise jne.

Sedasama võib öelda ka komsomoligrupi juhtimise kohta. Kommunistid teevad ära suure töö, kui nad õhutavad kommunistlike noorte algatusvõimet, vestlevad nendega, võtavad osa komsomolikoosolekutest ja noorte õhtutest. On kiiduväärt, kui partei liige koos noortega võtab osa isetegevuslikest kontsertidest, kinofilmide vaatamisest, etendustest, ekskursioonidest.

Parteigrupil ei ole õigust otsustada parteisse vastuvõtmise ja kommunistidele parteilise karistuse määramise küsimusi, kuid ta võib arutada selliseid küsimusi ja esitada oma soovitused büroole või partei üldkoosolekule.

Parteigrupi töö tingimused lubavad operatiivselt ja asjalikult küsimusi arutada. Parteigrupp tuleb tavaliselt kokku selleks, et vahetada arvamusi oma töölõigu tootmis- ja ühiskondliku elu küsimustest, informeerida kommuniste partei-algorganisatsiooni büroo otsustest; leppida kokku kommunistidega selles, kuidas neid otsuseid paremini ellu viia. Partei grupiorganisaator peab hoolitsema selle eest, et see, mille täitmiseks on kokku lepitud, otsekohe ellu viidaks. Parteigrupi eduka tegevuse tähtsaks tingimuseks on kindlaksmääratud ürituste täitmise operatiivne ja sihikindel kontroll.

Missuguses korras valitakse partei grupiorganisaator? Partei grupiorganisaator valitakse parteigrupi koosolekul kinnisel (salajasel) hääletamisel üheks aastaks. Gruppides, kus on vähem kui 10 partei liiget, häältelugemise komisjoni valida ei tule. Häälte lugemise hääletamise tulemuste kindlakstegemiseks teeb koosolek ülesandeks koosoleku juhatajale või ühele partei liikmetest. Sel juhul ei ole tarvis koostada eri protokolli häälte lugemise kohta, vaid häälte lugemise tulemused kantakse aruande- ja valimiskoosoleku üldisesse protokolli.

Samuti kinnisel (salajasel) hääletamisel valivad partei liikmed üheaegselt partei grupiorganisaatori valimisega partei grupiorganisaatori asetäitja.

Juhul kui partei grupiorganisaator läheb puhkusele või komandeeringusse, täidab tema kohuseid asetäitja. Kui partei grupiorganisaatori asetäitjat mingil põhjusel ei valitud, võivad kommunistid parteibürooga kooskõlastatult lahtisel hääletamisel teha ühele partei liikmele ülesandeks toimetada ajutiselt grupi asjaajamist, või siis valida alalise partei grupiorganisaatori asetäitja kinnisel (salajasel) hääletamisel.

Partei grupiorganisaator peab andma oma tööst aru grupi kommunistidele nii aruande- ja valimiskoosolekul kui ka perioodiliselt üksikutes küsimustes. Aruande- ja valimiskoosolekul annavad kommunistid hinnangu partei grupiorganisaatori tööle.

NLKP põhikiri ei näe ette partei grupiorganisaatori ja tema asetäitja minimaalset parteistaaži. Kuid valimise juures tuleb muidugi partei grupiorganisaatori või tema asetäitja kandidatuuride ülesseadmisel arvestada nende tööalaseid omadusi ja -kogemusi.

Parteigrupi koosolekuid juhatab tavaliselt partei grupiorganisaator või tema puudumisel — asetäitja. Erandiks on aruande- ja valimiskoosolekud, mil koosoleku juhatamine tehakse ülesandeks valitud juhatajale ja sekretärile. Kui parteigrupis on kolm-neli kommunisti, piirdutakse tavaliselt juhataja valimisega.

Parteigrupid ei protokolli oma koosolekuid, välja arvatud aruande- ja valimiskoosolekud, ning see on õigustatud. Partei grupiorganisaator peab päevikut (vihikut), kuhu lühidalt kantakse sisse kommunistide ettepanekud, mis on tehtud ja vastu võetud koosolekutel; teeb märk-

meid nende ettepanekute täitmisest, arvestab parteilisi ülesandeid ja nende täitmist, samuti teeb muid ülestähendusi grupi töö ja elu kohta, mis on seotud partei-algorganisatsiooni büroolt saadud ülesannetega. Ei ole vajadust võtta vastu kirjalikke otsuseid, välja arvatud aruandeja valimiskoosolekute otsused ning üksikutel juhtumitel, kui parteigrupp esitab ametlikult ühe või teise küsimuse kõrgemalseisvale parteiorganisatsioonile. Parteigrupi töö üle ei otsustata mitte koosolekute arvu järgi, vaid praktilise töö järgi, kuid see muidugi ei tähenda, et koosolekud parteigrupis ei ole tarvilikud. Neid tuleb pidada. Elu dikteerib päevakorra. Selles võivad olla tootmisalased, olustikulised küsimused, samuti kuidas kommunistid õpivad, kuidas täidavad oma kohustusi, kuidas kasvatavad lapsi jne.

Kui on vaja vahetada arvamusi jooksvate küsimuste kohta, kogub partei grupiorganisaator kommunistid kokku 10—20 minutiks. Mõnikord peetakse koosolek otsekohe, vahetult töökohas.

Kuid on küsimusi, mida tuleb enne, kui neid kommunistidele arutamiseks esitada ja otsustada, üsna tublisti uurida. Siis partei grupiorganisaator teeb eelnevalt partei liikmetele ülesandeks rääkida inimestega, selgitada välja, mida on vaja tsehhi juhatajal, parteikomiteel, viibida töölise juures perekonnas jne. Mõnikord on tarvis, olenevalt päevakorrast, kutsuda koosolekule administratsiooni esindajaid, ametiühingu ja komsomoli aktiviste, mõningaid töölisi ning pidada nendega nõu enne otsuse vastuvõtmist.

PARTEILISED ÜLESANDED

Parteilised juhid peavad alaliselt hoolitsema selle eest, et tõmmata aktiivsele ühiskondlikule tööle kõik kommunistid.

Igas tootmiskollektiivis, igas parteiorganisatsioonis on enam aktiivsed ja vähem aktiivsed inimesed. Loomulikult need, kes armastavad ühiskondlikku tööd ja tegelevad sellega meeleldi, omavad rohkem ühiskondlikke kohustusi. Kollektiiv valib neid välja, parteiorganisatsioon usaldab neile vastutavad töölõigud. See on õige. Kuid on tarvis

avardada aktiivi ridu, tõmmata kõik kommunistid osa võtma tootlikust ja ühiskondlikust elust.

Millega seletada mõnede parteiliste juhtide kiindumust mõnedesse aktivistidesse, kelle taga nad ei näe kogu kollektiivi? Asi seisab selles, et mõnel pool eksisteerivad veel totrad kujutlused ühe või teise inimese «asendamatusest», kes nagu ainult üksinda võiks toime tulla ülesandega. Sageli on see aga inimeste mittetundmise tagajärg, soovi puudumine neid tundma õppida. Partei elu ja ühiskondliku töö asetamine väheste inimeste peale ei tõmba kaasa laiu rahvahulki, teisest küljest ülemäära koormatud aktivistid on sunnitud asuma formalismi teele: nad ei püüagi ülesannet täita võimalikult hästi, vaid on mures selle üle, kuidas sellest rutem vabaneda. Kuid kas on vähe upsakaid aktiviste, kes tõsiselt usuvad seda, et nad on asendamatud ja kibeda muigega räägivad: «Vaat, kisu või ennast lõhki, inimesi ei ole, pole kellelegi ülesannet anda — koormavad tööga üle.»

See on kahjulik eksiarvamus ja võib esile kerkida ainult seal, kus parteiorganisatsioonid ei hoolitse aktiivi üleskasvatamise eest, ei tegele rahvahulkade kasvatamisega.

Tootmisalase iseloomuga ülesanded. Iga kommunisti kohus on parteitööst aktiivselt osa võtta. Kuid mida lugeda parteitööks? NLKP XX kongressil kritiseeriti neid, kes vastandavad parteipoliitilist tööd majandusliikule tegevusele ja arvavad, et on olemas mingisugune puhtalt parteiline töö. Selline arvamus partei-algorganisatsioonides viib sageli selleni, et kommunistidele antakse peamiselt poliitharidusliku iseloomuga ülesandeid. Kuid niisuguseid ülesandeid võivad täita ainult kõige haritumad ja kogenenumad kommunistid.

Seejuures iga kommunist võib ja peab aktiivselt osa võtma võitlusest seitsme aasta plaani eduka elluviimise eest. Muidugi on tarvis tõmmata kommuniste selgitustööle, taotleda seda, et meie agitatsioon ja propaganda oleks seotud ülesannetega, mida ettevõtetes lahendatakse. Kuid peale selle on tarvis ka tootmisalase iseloomuga parteilisi ülesandeid.

Tõsi küll, parteiorganisatsiooni töö on suunatud tootmise paremustamisele, ja iga kommunisti tegevus nimelt ongi sellele allutatud. Kuid kommunist ei tähenda mitte üksnes olla hea töötaja, vaid ta peab olema ka organisaator. Parteiorganisatsioon on aga kohustatud teda selles

abistama: andma talle ülesandeid kutsumuse järgi, tema võimete järgi. Vaat, mida rääkis seoses sellega M. I. Kalinin:

«... Insener-leiutaja, kes võeti parteisse, tuli parteibüroosse paluma ühiskondlikku tööd ja talle anti juhtida propagandistlik ring. Tuli teine, samuti kvalifitseeritud insener, tema jaoks enam ringi anda ei olnud ja parteiorganisatsioon ei teadnud, missugust ühiskondlikku kohustust tema jaoks välja mõelda. Mina oleksin toiminud teisiti ja oleksin temale öelnud: «Organiseeri leiutusalane ring, hakka seda juhatama. Võibolla teie seal midagi ei leiutagi, aga võibolla midagi siiski teete.» Võibolla mõned teist ei peagi seda parteiliseks ülesandeks, aga mina loeksin seda just parteiliseks tööks.»

Parteiorganisatsioonid peavad seda nõuannet kasutama laiemalt. Võib kohustada suurte tootmisalaste kogemustega kommuniste välja õpetama noori töölisi, korraldama tööd ratsionalisaatoritega. Parteiorganisatsioonid praktiseerivad peale selliste individuaalülesannete ka grupiviisilisi. Näiteks mitmele kommunistile tehakse ülesandeks õppida tundma teatavat tootmisalast küsimust ja kanda ette oma järeldused ja ettepanekud parteiorganisatsiooni büroo istungil. Tõmmates kommuniste kaasa üksikute tootmisalaste küsimuste lahendamisele, muutub parteiorganisatsioon võitlusvõimelisemaks ja algatusvõimelisemaks.

Tootmisalase iseloomuga parteiliste ülesannete hulgas on eriline tähtsus neil, mis on seotud eesrindlike kogemuste levitamisega. Parteiorganisatsioon kohustab kommunisti-eesrindlast mitte ainult jutustama oma töömeetoditest, vaid ka praktiliselt neid seltsimeestele õpetama.

On võimatu üles lugeda, missugused võiksid olla tootmisalase iseloomuga parteilised ülesanded. Nad on niisama mitmepalgelised nagu tootminegi. Neid ei saa välja mõelda, praktika sünnitab nad.

Kui kommunistid näevad, et parteiorganisatsioon on tõepoolest huvitatud sellest, et ülesanded oleksid täidetud mitte vormiliselt, vaid sisuliselt, siis täidetakse ülesanded tavaliselt edukalt.

Parteilised ülesanded ei ole eesmärk omaette, vaid kommunistide tähtis kasvatusvahend ja tootmise mõjutamine; ongi tarvis, et parteiorganisatsioonid laialdasemalt annaksid nimelt selliseid ülesandeid, mis võivad välja selgi-

tada varjatud tootmisreserve, tõsta kogu kollektiivi aktiivsust võitluses tööstuse ette seatud ülesannete täitmisel.

Parteiline ülesanne ja parteiline kohustus. Meie partei on ühiskondlik, isetegevuslik organisatsioon. Inimesed astuvad parteisse veendumuse põhjal, soovides aktiivselt osa võtta kommunistliku ühiskonna ehitamisest. Partei püüab korraldada tööd selliselt, et igal parteiliikmel oleks kindel ühiskondlik ülesanne ja et ta täidaks seda kohusetruult. Koos sellega partei nõuab igalt kommunistilt alaliselt isikliku algatusvõime ilmutamist ühiskondlikus elus. Ja siin ei ole mingit vastuolu. Mingisuguste plaanide järgi ei saa varem valmis kirjutada kommunisti ühiskondliku tegevuse iga sammu. Kohastades end konkreetse olukorraga, peab kommunist sageli tegutsema iseseisvalt. Talle ei ole tarvis eri ülesannet, et astuda välja ilmse korralageduse vastu; et vestelda inimestega, kellega ta koos töötab; et vastata nende küsimustele, hoolitseda nende vajaduste eest jne. Selleks kohustab teda kommunisti nimi, parteiline kohustus.

Muidugi ei saa seda kõike nõuda igalt kommunistilt. Mõni seltsimees ei ole näiteks oma ettevalmistuse poolest võimeline pidama vestlust. Kuid iga kommunisti parteiline kohustus on jõudumööda rakendada oma jõudu ja võimeid, ilmutada algatusvõimet, aktiivsust ja alati ning igal pool astuda välja nii, nagu see on kohane partei liikmele. Selles seisab iga kommunisti kohustus.

PARTEIKOOSOLEKUD

Partei-algorganisatsiooni otsus

Partei-algorganisatsiooni otsus on dokument, milles väljendub kommunistide kollektiivne tahe, organisatsiooni suhtumine sellesse või teise fakti; samuti on selles dokumendis kindlaks määratud konkreetsed abinõud ühe või teise ülesande elluviimiseks.

Nii nagu küsimused, millega tegeleb partei-algorganisatsioon, on kõige mitmepalgelisemad, niisamuti ei või olla ka otsuse ettevalmistamisel ühtset retsepti. Peamine seisab selles, et otsuses peegelduks õigesti parteiorganisatsiooni suhtumine arutatava küsimuse kohta ja et see mää-

ratleks kommunistide ettepanekute alusel ära parteiorganisatsiooni ülesanded.

Ei ole mingisugust vajadust selleks, et igas otsuses oleks tingimata niinimetatud konstateeriv osa. Kui näiteks parteikoosolekul arutatakse kõrgemalseisva parteiorgani otsust, siis ei ole mingit vajadust selleks, et resolutsioonis korrataks kõike seda, mis on öeldud parteiorgani otsuses. Täiesti küllaldane on väljendada parteikoosoleku resolutsioonis suhtumist arutatavasse dokumenti, ja mis peamine, konkreetselt määrata kindlaks, mida peab tegema parteiorganisatsioon selleks, et viia ellu kõrgemalseisva parteiorgani otsus.

Parteikoosolekutel arutatavate mõnede küsimuste kohta on otstarbekas teha otsuses lühike kokkuvõte tehtud tööst, märkida ära positiivsed küljed ja puudused, s. t. kirjutada otsusesse ka lühike konstateeriv osa. Võtame näiteks algorganisatsioonide aruande- ja valimiskoosolekud. Neil koosolekutel teatavasti tehakse kokkuvõte parteiorganisatsiooni tegevusest aasta jooksul, seepärast on otstarbekas otsuses lühidalt ära märkida töö positiivsed tulemused kui ka puudused.

Selleks et parteiorganisatsiooni koosoleku otsus oleks konkreetne, tuleks selles ära märkida kindlad abinõud ja tähtajad, mis on tarvilikud püstitatud ülesande täitmiseks, kui ka vastutavad täitjad.

Selline otsus, milles on üliküllus niisuguseid üldisi sõnu, nagu «süvendada», «tugevdada», «arendada» jne., ei kohusta kedagi millekski ja etendavad sageli negatiivset osa, tekitavad kommunistides ebaõiget suhtumist parteikoosoleku otsustesse kui paljasse formaalsusesse.

Parteiorganisatsiooni ees seisvate ülesannete edukas elluviimine on võimalik ainult siis, kui otsuse väljatöötamisest võtab osa lai ring kommuniste. Kõik kommunistide väärtuslikud ettepanekud peavad peegelduma vastuvõetud otsuses.

Praktikas võivad esineda ka niisugused küsimused, mis nõuavad suurt eeltööd, materjali igakülgset tundmaõppimist. Sellistel juhtudel on otstarbekas teha grupile selles küsimuses kõige kompetentsematele kommunistidele varem ülesandeks uurida seda küsimust ja koosolekul astuda välja konkreetsete ettepanekutega. Kuid sõltumata sellest peab olema tagatud koosolekul laialdane võimalus kõigil

kommunistidel teha projektis täiendusi, parandusi ja ettepanekuid või esitada hoopis teine otsuse projekt.

Otsuste efektiivsus sõltub oskusest esile tuua elulisi küsimusi, neid läbi töötada, toetudes kommunistide kollektiivsele kogemusele, ja võitluse visadusest nende elluviimise eest. Peamine on selles, et parteikoosoleku otsus täidetaks, et parteikomitee, parteibüroo, parteiorganisatsiooni sekretär kohe pärast koosolekut organiseeriksid otsuse täitmist, järjekordsel koosolekul aga teataksid kommunistidele, mis on tehtud vastuvõetud otsuse elluviimiseks.

Vahelehüüded koosolekutel

Küsimuste arutamine parteikoosolekul peab olema elav, loominguline ja sellepärast oleks ebaõige mõista hukka igasugust vahelehüüdu. Vahelehüüe vahelehüüdele — ongi tüli. Tuleb ette ka vajalikke vahelehüüdeid kõneleja sõbralikult heakskiitmiseks ja abistamiseks.

Mõnikord kõneleja ainult mainib huvitavat kogemust või, rääkides puudustest, ei osuta konkreetsetele süüdlastele. Keegi koosolekust osavõtja võiks siis paluda üksikasjalisemalt sellest jutustada, täpsustada fakte jne. Sellist laadi vahelehüüded on lubatavad. Sel juhul muidugi ei ole vaja alati kõnelejale vahele rääkida, parem on anda talle võimalus oma kõne lõpetada ja siis alles esitada küsimus või teha vahemärkus.

Teine asi on aga vahelehüüe, mille eesmärgiks on kõnelejat segada, eksitada. Selliseid vahelehüüdeid esitavad tavaliselt jämedas vormis need, keda kõneleja kritiseerib. See muidugi segab küsimuse arutamist ja kriitika arendamist.

Ei saa kannatada vahelehüüdeid, mis õõnestavad kõneleja õiglaste kriitiliste märkuste vastu usaldust ja nõuavad temalt, et ta räägiks ainult oma tööst. Oleks täiesti ebaõige mõelda, et kritiseerida parteiorgani tööd, üht või teist juhtivat töötajat, võib ainult see, kes oma töölõigus ei oma mingeid puudusi.

Sellist laadi vahelehüüdeid, mis ei ole kriitika arendamiseks, vaid selle mahasurumiseks ja mis hoiavad tagasi kommunistide algatusvõimet ning aktiivsust, on lubamatud.

Kommunistide küsimustele vastamine parteikoosolekuil

Millal vastata küsimustele ja kas neid kirjalikult või suuliselt esitada, seda otsustab koosolek ise. On võetud tavaks, et küsimustele vastatakse kohe pärast ettekannet. Selline kord annab kommunistidele võimaluse täpsustada fakte ning välja selgitada seda, mis jäi arusaamatuks, ja juba sellest sõltuvalt esineda sõnavõtuga koosolekul.

Vaidlust ei tekita ka see, kas küsimusi anda kirjalikult või suuliselt. Koosolekule tullakse tavaliselt otse töölt, mõnel ei ole kaasas pliiatsit ega paberit. Paljud ei ole suutelised küsimusi esitama, kui seda peab kirjalikult tegema.

Las igaüks esitab küsimusi nii, nagu talle on mugavam, ja siis, kui need üles kerkivad: kas pärast ettekannet või sõnavõttude käigus. Enamik parteiorganisatsioone sellest ka lähtub. Kui on küsimusi, vastatakse neile otsekohe pärast ettekannet. Need küsimused, millele ettekandja ei saa kohe vastata, ta lükkab edasi, keegi ei tee talle etteheiteid, kui ta vastab neile lõppsõnas.

Ilma allkirjata küsimustesse suhtuvad kommunistid nagu anonüümsetesse kirjadessegi, ilmutades õiglaselt valvsust. Kuid oleks ebaõiglane selliseid küsimustesedeleid ignoreerida. Tuleb arvestada sedelite sisu. Koos sellega on tarvis kommunistides kasvatada julgust ja otsekohesust, oskust avalikult seista tõe eest, partei huvide eest.

Paljude parteiorganisatsioonide bürood ja komiteed üldistavad esitatud küsimused ja teevad vajalikud järeldused. Ühel juhul küsimuse vormis paljastatakse töös esinevaid puudusi — need kõrvaldatakse; teisel juhul tehakse ettepanek — need võetakse plaani. Mõned küsimused nõuavad partei-, nõukogude, majandusorganite otsuseid ning sellistel puhkudel võetakse otsused vastu. Seejuures arvestatakse ka allkirjata sedelitel saabunud küsimusi. Viimased tõukavad eelkõige mõttele: kas ei ole organisatsioonis või ka organisatsiooni mõnes lülis kriitika lämmatamist mõne üksiku töötaja poolt, kas tehakse kõik kommunistide õigeks kasvatamiseks? Küsimuste alusel tarvitusele võetud abinõudest informeerib büroo või komitee kommuniste koosolekutel.

Lahtised parteikoosolekud

Lahtised parteikoosolekud etendavad tähtsat osa parteialgorganisatsiooni sidemete tugevdamisel parteitute töötajatega. Lahtiste parteikoosolekute süstemaatiline läbiviimine on tõhus abinõu töötajate koondamisel parteiorganisatsioonide ümber.

Parteiorganisatsioonid, kus lahtiste koosolekute pidamine on saanud kohustuslikuks töövormiks, lähtuvad sellest, et on tarvis alaliselt nõu pidada parteitutega, arvesse võtta nende arvamust ühe või teise küsimuse otsustamisel, laialdasemalt tõmmata parteituid kaasa parteiorganisatsiooni elust osa võtma.

Mõnede parteiorganisatsioonide püüd muuta oma töö «salajaseks», nõrgendab organisatsiooni sidet rahvahulkadega. Seal, kus kõiki küsimusi arutatakse ainult kinnistel parteikoosolekutel, lähtutakse tavaliselt sellest, et parteitute osavõtt takistab kommuniste, et nad ei saa arendada kriitikat nii nagu vaja ja kui kritiseeritakse, siis see võib kiskuda alla ühe või teise partei liikme autoriteeti. Kuid õiglane kriitika ei kisu alla töötajate autoriteeti, kui ta reageerib sellele õigesti ja teeb endale sellest järeldused. Pigemini kisub autoriteeti alla kriitika kartus, püüd kriitikat kinni mätsida. Kui aga inimest kritiseeriti ebaõiglaselt, siis tuleb ta võtta kaitse alla, olenemata sellest, kas oli see kriitika kinnisel või lahtisel parteikoosolekul.

Lahtistel parteikoosolekutel on tarvis anda võimalus kõigile kohalolijaile, nende hulgas ka parteitutele, väljendada vabalt oma arvamusi, mis võib-olla ei ole küll parteiorganisatsioonile meeldiv, eriti üksikutele kommunistidele, kuid sisaldavad teravaid kriitilisi märkusi. Aga nimelt need kriitilised märkused ja ettepanekud ongi väärtuslikud parteiorganisatsioonile, kui ta tegelikult püüab olla parteitute tõeline juht. Kui lahtisel parteikoosolekul kommunistid ei näita kriitika eeskuju, vaikivad väärnähtustest vale ettekujutuse tõttu, nagu võiks töös esinevate puuduste kriitika vähendada ühe või teise töötaja autoriteeti, siis sellise koosoleku väärtus ei ole kuigi suur.

Kui mingi küsimus on esitatud arutamiseks lahtisele parteikoosolekule, siis on tarvis puudustest rääkida otsekoheselt. Lahtistele koosolekutele ei anta arutamiseks siseparteilisi küsimusi. Põhikiri nõuab parteiliste saladuste hoidmist ja seda peab arvestama ka kommunist, kes astub

välja lahtistel parteikoosolekutel. Kuid sel ei ole midagi ühist kriitika kunstliku reglementeerimise katsetega lahtistel koosolekutel.

Veenmismeetod on peamine meetod rahvahulkade parteilisel juhtimisel. Partei-algorganisatsioon, kui ta tahab parteitute töötajate ette püstitada ühe või teise küsimuse, ei pea käsutama, ei tohi sundida ega «kohustada», vaid mingi ürituse vajalikkust peab selgitama veenmisega.

Sageli esitatakse küsimus: keda kutsuda lahtisele koosolekule, kas võivad tulla kõik või on tarvis kutsuda nimeliselt? Lahtisele koosolekule võivad tulla kõik soovijad, sellepärast ta ongi lahtine. Tavaliselt pannakse aegsasti välja kuulutused, teatatakse päevakord. Kuid peale selle on väga tähtis, et parteiorganisatsiooni sekretär, parteiaktiiv vestleks isiklikult parteitutega, paluks neid osa võtta küsimuse arutamisest.

Mõningaid seltsimehi segab vaade, et kui tuleb väga palju parteituid, siis kommuniste «ei märkagi», nad «hajuvad». See on alusetu kartus. Kommunistide jõud on selles, et nad juhinduvad tõest, elu tundmisest, nad on alati võimelised veenma parteituid, suhtuvad tähelepanelikult nende ettepanekutesse ja märkustesse. Parteitud ju selleks koosolekule kutsutaksegi, et nendega nõu pidada. Mis puutub aga koosoleku vormi — kas ta on lahtine või kinnine — siis otsustavat hääleõigust kasutavad seal ainult parteiliikmed ja ka presiidiumisse valitakse ainult partei liikmeid. Ja kui koosolek on äratanud paljude parteitute tähelepanu, siis räägib see üksnes päevakorra õnnestunud valikust ja parteiorganisatsiooni tihedast sidemest rahvahulkadega.

Mõnedele parteitöötajatele tekitab raskust see, milliseid küsimusi valida arutamiseks lahtisele parteikoosolekule ja nad tahavad teada saada, missuguseid küsimusi tuleb arutada lahtisel koosolekul ja missuguseid kinnisel.

Siin ei saa olla üldist retsepti, mis sobiks kõigil juhtudel ja kõigis olukordades.

Kuid on täiesti selge, et ei ole mingit vajadust kuulutada kinnisteks parteikoosolekud, kus arutatakse tootmisalaseid küsimusi (kolhoosi-, brigaadi-, ettevõtte, tsehhi jt. tööst), kuid samuti ka ametiühingu-, komsomoli- ja nõukogude organite töö küsimusi, sotsialistliku võistluse küsimusi jne. Üldiselt võib neid küsimusi arutada lahtistel parteikoosolekutel.

Teatavasti NLKP Keskkomitee pleenumite otsused põllumajanduse ja tööstuse küsimustes ei pöördu mitte ainult partei poole, vaid kogu nõukogude rahva poole. Parteialgorganisatsioonid, arutades neid otsuseid, töötavad välja praktilised abinõud, mida nad viivad ellu koos parteitute töötajatega. On arusaadav, et parteitute kaasatõmbamine nende küsimuste arutamisele ainult abistab parteiorganisatsiooni täielikumalt avastada töös esinevaid puudusi, arvestada parteitute töötajate nõuandeid ja tõsta nende poliitilist ja tootmisalast aktiivsust.

Samuti ei ole mitte midagi halba selles, et lahtisel parteikoosolekul arutatakse avaldusi parteisse vastuvõtmiseks. Parteitud seltsimehed, kes võtavad osa sellisest koosolekust ja tunnevad parteisse astujat töö järgi, võivad osutada parteiorganisatsioonile olulist abi selle inimese ameti-alaste ja poliitiliste omaduste hindamisel.

Kõrvuti sellega on iga parteiorganisatsiooni elus arvukalt küsimusi, mida on vaja arutada üksnes kommunistide osavõtul. Kinnistel parteikoosolekutel arutatakse parteiorganite aruandeid ja viiakse läbi parteiorganite valimised, arutatakse siseparteilise elu küsimusi. Kommunistidel on vaja pidada nõu omavahel, pöörata tähelepanu ühe või teise negatiivse nähtuse kõrvaldamisele oma tegevuses. Kui kõrgemate parteiorganite otsused käsitlevad parteiorganisatsioonide sisemist elu, siis arutatakse neid samuti kinnistel parteikoosolekutel. Peale eeltoodu on mõnedel juhtudel kommunistidel vaja ühe või teise majandusliku küsimuse läbiarutamisel, mis puudutab kogu ettevõtte, kolhoosi või asutuse kollektiivi, kindlaks määrata ühine seisukoht ja leppida kokku ühtses tegutsemises, et niiviisi viia selle küsimuse edukale lahendamisele kõiki parteituid. See tuleneb partei juhtivast osast, parteiorganisatsiooni kohustusest olla parteitute juhiks.

Kommunistide personaalküsimusi üldreeglina arutatakse samuti kinnistel parteikoosolekutel. See on siseparteiline küsimus. Kuid võib olla ka niisuguseid personaalküsimusi, mida on otstarbekohasem arutada lahtisel parteikoosolekul.

Kui võtta parteiorganisatsiooni elust mõningaid fakte, siis selgub, et on küllaldaselt kaalukaid põhjendusi selleks, et mõnikord on vaja arutada kommunisti eksimust otseselt parteitute ees ja koos nendega. Praktikas on juhtumeid, mis näitavad, et üksikute kommunistide, kes on kompromiteerinud partei liikme nime, printsipiaalne, terav

hukkamõistmine lahtistel parteikoosolekutel võimaldas tõsta partei-algorganisatsiooni autoriteeti parteitute silmis, aitas kindlustada sidet rahvahulkadega.

Omal ajal (1927. aastal) märkis partei Keskkomitee tõsise puudusena parteiorganisatsiooni töös, et mõnedes korraldatakse ainult lahtisi, teistes aga eranditult kinnisi parteikoosolekuid. Kumbagi neist äärmustest ei saa õigustada. Kinniste ja lahtiste parteikoosolekute õige koordineerimine muudab parteiorganisatsiooni elu täisverelisemaks, aitab kindlustada nende sidemeid parteitutega ja edukalt lahendada ülesandeid, mida püstitas NLKP XXI kongress.

Kas on tarvis koosolekul teatada organisatsiooni juurdetulnud kommunistidest? Partei-algorganisatsioon kannab vastutust iga oma liikme eest, sellepärast peavad kommunistid üksteist hästi tundma. Valesti toimivad need parteiorganisatsioonide sekretärid, kes piirduvad ainult isikliku vestlusega organisatsiooni juurdetulnud kommunistiga ega informeeri organisatsiooni muudatustest, mis on toimunud tema koosseisus.

Partei-algorganisatsiooni sekretär on kohustatud regulaarselt teatama parteikoosolekutel organisatsiooni juurdetulnud või sealt lahkunud kommunistidest, samuti parteisse astumise avaldustest ja partei rajoonikomitee või linnakomitee poolt parteisse vastuvõetutest. Taoline kord omab suurt tähtsust partei-algorganisatsiooni ühteliitumisel, võimaldab parteitööl paremini ära kasutada iga kommunisti vastavalt tema võimetele. Kommunist, kes tuleb juurde organisatsiooni, peab ise olema huvitatud sellest, et uues kollektiivis teda kiiremini tundma õpitakse ja koos sellega aidatakse tal edukalt parteiorganisatsiooni ellu lülituda.

Kas võib läbi viia mitme parteiorganisatsiooni ühiseid parteikoosolekuid? Iga partei-algorganisatsioon vastutab täielikult kõige eest, mida tehakse tema tegevuspiirkonnas, ja peab iseseisvalt lahendama tema ees seisvaid küsimusi. Kuid mõnede partei-algorganisatsioonide töö praktikas võib kerkida esile vajadus mitme parteiorganisatsiooni ühise koosoleku kokkukutsumiseks.

Partei Keskkomitee otsuses (1947. a.) «Zaporožstroi» parteikomitee töö kohta osutati sellele, et kuna ühel ehitusobjektil võivad üheaegselt töötada kommunistid, kes kuuluvad erinevatesse tsehhi parteiorganisatsioonidesse,

siis on otstarbekas perioodiliselt kokku kutsuda ühiseid koosolekuid, millest võtavad osa need kommunistid, kes töötavad ühel ja samal objektil. Otsuses märgiti, et ühised koosolekud võimaldavad ületada kommunistide ametkondlikku eraldatust ja neid võib kokku kutsuda ühiste ürituste läbiarutamiseks, mis aitavad kaasa objekti tootmisplaani täitmisele, kogemuste vahetamisele, sotsialistliku võistluse arendamisele. Otsus, mis on vastu võetud sellise ühise koosoleku poolt, on kohustuslik igale üksikule parteiorganisatsioonile. Koosolek võib seada ühe või teise küsimuse vastavate partei- ja majandusorganite ette.

Raudteesõlmede parteiorganisatsioonide praktika kinnitab ühiste koosolekute kokkukutsumise otstarbekust. Võib kerkida üles vajadus kutsuda kokku kolhoosi, kooli ja territoriaalse parteiorganisatsiooni kommunistide ühine koosolek. Mõned rajoonikomiteed praktiseerivad rajooni tööndusliке artellide ja teiste väikeste, kuid ühetüübiliste parteiorganisatsioonide ühiste koosolekute kokkukutsumist. Neil koosolekutel on võimalus esitada kvalifitseeritud ettekandeid ülesannetest, mis seisavad vastava majandusharu ees, vahetada kogemusi jne.

Kuid ühiseid koosolekuid tuleb kokku kutsuda ainult tõelise vajaduse korral. Seda praktikat ei tohi kuritarvitada, et mitte kahjustada iga partei-algorganisatsiooni iseseisvust.

Aruande- ja valimiskoosolekud

Ühe aasta möödumisel pärast eelmisi valimisi viiakse partei-algorganisatsioonides läbi aruanded ja valimised. Kui need aruanded ja valimised langevad ühte rajooni (linna) parteikonverentside tähtaegadega, siis aruande- ja valimiskoosolekutel valitakse üheaegselt delegaadid rajooni (linna) konverentsile.

Parteiorganite aruanded ja valimised peab läbi viima rangelt ettenähtud korrale, mis on kindlaks määratud NLKP põhikirjas ja Keskkomitee instruktsioonis «Juhtivate parteiorganite valimiste läbiviimise kohta».

Aruande- ja valimiskoosolekud viiakse eelkõige läbi kõige madalamas lülis — parteigruppides, sellele järgnevalt tsehhi parteiorganisatsioonides ja juba siis korraldatakse aruande- ja valimiskoosolekud kogu organisat-

siooni ulatuses. Valimiste juhtimist kõigis lülides teostab büroo (parteikomitee), mis oli valitud möödunud valimistel.

Tsehhi aruande- ja valimiskoosolekutel võtab sõna hulgaliselt kommuniste. Nad võivad teha kriitilisi märkusi tehase partei-algorganisatsiooni büroo või parteikomitee aadressil. Nende arvamuste ja vastuvõetud otsuste üldistamine lubavad tehase parteiorganisatsiooni koosoleku läbi viia kõrgel tasemel. Tsehhi parteiorganisatsioonide aruande- ja valimiskoosolekutel avaldatud arvamuste arvestamine annab võimaluse õigesti üles seada kandidatuure parteiorganitesse.

Muidugi, võib esineda ka üksikuid juhtumeid, kus kerkib üles vajadus viia läbi ületehaseline koosolek, ootamata ära kuni toimuvad koosolekud tsehhi kõigis parteiorganisatsioonides. Kuid see on erandjuhus. Üldine kord, mis on kujunenud parteielu praktikas ja õigustab end, on niisugune, et aruande- ja valimiskoosolekud tsehhi parteiorganisatsioonides peetakse enne tehase parteiorganisatsiooni koosolekut.

Millal loetakse aruande- ja valimiskoosolekut otsusevõimeliseks? NLKP põhikiri ei määra kindlaks, missuguse kommunistide-osavõtjate arvu olemasolu korral parteikoosolek loetakse otsusevõimeliseks. Samal ajal sellest ei järeldu, et koosolekut võib läbi viia ükskõik missuguse osavõtjate arvu korral.

Aruande- ja valimiskoosolekut tuleb ette valmistada aegsasti — kuu kuni poolteist. Sekretär, büroo ja parteikomitee on kohustatud tarvitusele võtma vajalikud abinõud, et koosolekul viibiksid kõik kommunistid. Muidugi alati ei lähe korda seda saavutada, sest mõned partei liikmed võivad puududa haiguse tõttu, viibida sõidus, komandeeringus. Kõik ülejäänud kommunistid peavad aga olema koosolekul. Tavaliselt koosolekul kommunistid ise otsustavad küsimuse koosoleku otsusevõimelisusest. Mitmevahetuselise tööga ettevõtetes, kus tootmistingimustest olenevalt mitte kõik kommunistid ei saa üheaegselt võtta osa koosolekust, on otstarbekas parteiorganisatsiooni koosolekud läbi viia vahetuste kaupa.

Kelle tööle annab hinnangu koosolek? Partei-algorganisatsioon valib jooksva töö tegemiseks parteikomitee või büroo. Parteiorganisatsioonides, kus on vähem kui 15 partei liiget, bürood ei valita, vaid valitakse ainult parteiorga-

nisatsiooni sekretär. Parteikomitee, büroo ja sekretär peavad aru andma kommunistide üldkoosolekule, kes neid valis. Partei aruande- ja valimiskoosolekud kutsutakse kokku selleks, et partei liikmed võiksid kuulata oma juhtide aruandeid, nende tööd kontrollida. Aruande- ja valimiskoosolekul annab parteiorganisatsioon hinnangu parteikomitee või büroo tööle, kes esitas aruande. Nendes parteiorganisatsioonides, kus bürood ei valita, annab oma tööst aru parteiorganisatsiooni sekretär, ning kommunistid annavad hinnangu tema tegevusele aruande perioodi kohta.

Kas võib eelnevalt välja valida kandidatuure büroosse, parteikomiteesse? Suurtes parteiorganisatsioonides, kus partei oblastikomitee loal ei toimu mitte aruande- ja valimiskoosolekud, vaid konverentsid, võidakse kokku kutsuda delegatsioonide esindajad selleks, et eelnevalt läbi arutada kandidatuure parteikomitee uude koosseisu. Siinjuures on vaja tagada, et see ei piiraks konverentsi delegaatide õigusi esitada või tagasi lükata nõupidamisel märgitud kandidatuure.

Enne valimiste juurde asumist parteikoosolek või konverents määrab kindlaks liikmete arvu, keda valitakse büroo koosseisu või parteikomiteesse. Sekretäri, tema asetäitja kandidatuuri (neis organisatsioonides, kus bürood ei valita), büroo ja parteikomitee liikmete kandidatuurid esitavad koosolekust osavõtjad. On ebaõige, kui partei rajoonikomitee ja linnakomitee esindajad kutsuvad enne aruande- ja valimiskoosolekut enda juurde kommuniste ja teevad neile ettepaneku koosolekul sõna võtta ja soovitada, näiliselt enda poolt, sekretäriks, sekretäri asetäitjaks, büroo või parteikomitee koosseisu teatavat kommunisti. Niisugune praktika on vastuolus siseparteilise demokraatia printsiipidega.

Partei-algorganisatsioonides, kus bürood ei valita, peab olema valimistel kaks nimekirja: üks sekretäri valimiseks ja teine parteiorganisatsiooni sekretäri asetäitjate valimiseks, sõltumata sellest, kas valitakse üks või kaks asetäitjat. Aruande- ja valimiskoosoleku päevakorda kirjutatakse: aruanne parteiorganisatsiooni sekretäri tööst, parteiorganisatsiooni sekretäri valimine, parteiorganisatsiooni sekretäri asetäitja (asetäitjate) valimine.

Parteiorganisatsioonides, kus on büroo või parteikomitee, valitakse sekretär ja asetäitjad lahtisel hääletamisel büroo või parteikomitee istungil.

Keda loetakse valituks; millistel juhtudel on vajalik järelvalimine? Oletame, et parteiorganisatsiooni koosolek otsustas valida büroo koosseisu viis inimest, salajase hääletamise nimekirja kanti seitse kandidatuuri. Häältelugemise komisjon tegi kindlaks, et neli seltsimeest said häälteenamuse ja rohkem kui poole kõigist otsustava hääleõigusega koosolekust osavõtnute häältest, kolm said vähem kui poole koosolekust otsustava hääleõigusega osavõtnute häältest, kusjuures kaks nendest said võrdse arvu hääli. Keda tuleb käesoleval juhul ümber valida?

Valituks loetakse need kommunistid, kes said häälteenamuse ülejäänud balloteerinud kandidatuuride suhtes ja rohkem kui poole kõigist parteikoosolekul või konverentsil otsustava hääleõigusega osavõtjate häältest. Antud juhul tuleb esimesed neli kandidatuuri lugeda valituks büroo koosseisu, kolm aga mittevalituks, kuna nad kõik said vähem kui poole häältest. Tähendab, büroo koosseisu tuleb valida veel üks kommunist. Selleks on vaja uuesti esitada kandidaate salajaseks hääletamiseks, ja kui koosolek peab vajalikuks, siis võidakse uuesti üles seada nende kandidatuurid, kes ei osutunud valituks.

Järelvalimine viiakse läbi ainult siis, kui valimistel enamik kandidaate, s. o. rohkem kui oli ette nähtud valida parteiorgani koosseisu, sai rohkem kui poole häältest, kusjuures mõned kandidaadid said ühepalju hääli, kuid teistest vähem. Oletame, et büroo koosseisu on vaja valida seitse inimest, kuid üles seati üheksa. Osutus, et kõik üheksa said rohkem kui poole kõigist partei koosolekul otsustava hääleõigusega osavõtjate häältest, sealjuures kolm nendest said ühepalju hääli, kuid vähem kui ülejäänud kuus. Sel juhul peab toimuma ainult kolme kandidatuuri järelvalimine, kes said ühepalju hääli. Valituks osutub see, kes saab kolmest kõige rohkem hääli ja samal ajal rohkem kui poole kõigist koosolekust osavõtjate häältest.

Partei-algorganisatsioonides võivad osa võtta hääletamisest sekretäri, sekretäri asetäitjate, büroo liikmete ja parteikomitee valimistel ainult need partei liikmed, kes on arvel antud parteiorganisatsioonis, sealhulgas ka ajutisele arvele võetud partei liikmed, kes on saabunud pikaajalisele lähetusele, lühiajalistele kursustele jne. kestusega kuni 6 kuud ja kellel on käes NLKP rajoonikomitee märkusega vormikohane tõend. Kommunistid, kes tulid organi-

satsiooni, kuid kelle kohta partei rajoonikomitee ei ole veel saanud arvestuskaarti, võivad koosoleku otsuse põhjal võtta osa valimistest, kui nad on suunatud NLKP rajoonikomitee poolt sellesse organisatsiooni.

Kas võib büroo koosseisu valimisteks üles seada kommunisti, kes ei ole selles parteiorganisatsioonis arvel? Kõrgemalseisvad parteiorganid soovitavad mõnikord kaadri tugevdamise eesmärgil valida parteiorganisatsiooni sekretäriks partei liikme, kes töötab ja on partei arvel teises parteiorganisatsioonis, arvestades asjaolu, et soovitatav võetakse arvele antud organisatsioonis. Parteiorganite sellist tegevust ei saa vaadelda kui partei demokraatia rikkumist, sest kommunistidele jääb lõppude lõpuks õigus arutada ja kinnisel (salajasel) hääletamisel otsustada, kas soovitatud seltsimeest valida või mitte valida. Kõrgemalseisvad parteiorganid, soovitades seltsimeest valida, peavad ühtlasi tagama, et kommunistidele oleks antud võimalus tema tundmaõppimiseks ja tema kohta arvamuse kujundamiseks.

Üldreeglina valitakse algorganisatsiooni juhtivatesse organitesse kommunistid, kes on selles organisatsioonis arvel.

Kui kommunist on puhkusel, lähetusel või kursustel, s. t. temal ei ole võimalik koosolekust osa võtta, kuid parteiorganisatsioon tunneb teda hästi, on veendunud tema võimetes, siis võib koosolek teda valida parteiorgani koosseisu ka tagaselja.

Kas võib valida neid kommuniste, kel on parteiline karistus? NLKP põhikiri annab kõigile kommunistidele võrdsed õigused. Nende õiguste hulgas on ka õigus valida ja olla valitud parteiorganisse. Mingisugune parteiline karistus ei võta parteiliikmelt õigust, mida on talle andnud NLKP põhikiri. Partei-algorganisatsiooni koosolek otsustab küsimuse, keda nimelt valida parteiorganisse, kusjuures kommunistid kaaluvad iga kandidatuuri väärsust ja puudusi. Enesestmõistetav, et tuleb arvestada süüteo iseloomu, mille eest on karistus määratud, kas kommunist on end parandanud ja kas karistuse olemasolu ei sega teda töötamast valitud organis.

Häältelugemise komisjoni tööst. Häältelugemise komisjon koostab tavaliselt kaks protokolli. Esimeses fikseeritakse kohustuste jaotus komisjoni liikmete vahel, teises parteiorgani salajase valimise tulemused eraldi iga kan-

didatuuri kohta. Protokollile kirjutavad alla kõik komisjoni liikmed. Kuid ei ole ka viga, kui kohustuste jaotamine komisjoni liikmete vahel ja ka salajase hääletamise tulemused on kantud häältelugemise komisjoni ühte protokolli. Pole kombeks häältelugemise komisjoni valida neid, kes on kantud salajase hääletamise nimekirja, kuid küsimuse sellise valimise otstarbekusest otsustab igal konkreetsel juhul parteikoosolek ise.

Parteiorganisatsioonides, kus on vähem kui 10 partei liiget, häältelugemise komisjoni ei valita. Neis organisatsioonides hääletamise tulemuste kindlakstegemise võivad kommunistid teha ülesandeks koosoleku juhatajale või organisatsiooni ühele liikmele.

Kõik salajase hääletamise materjalid (kandidatuuride nimekirjad, kirjalikud avaldused, hääletustulemuste kokkuvõtted jt.) säilitatakse nagu salajasi dokumente parteialgorganisatsioonis kuni järgmiste valimisteni. Hiljem, kooskõlastatult partei rajooni- või linnakomiteega, materjalid hävitatakse ja koostatakse selle kohta akt. Selle juures ei pea tingimata viibima rajoonikomitee esindaja.

Hääletamise tulemused teatab häältelugemise komisjon partei üldkoosolekule või konverentsile. Pärast häältelugemise komisjoni ettekannet salajase hääletamise tulemustest parteiorgani valimistel, üldreeglina, parteikoosolek või konverents võtab vastu otsuse häältelugemise komisjoni protokolli kinnitamiseks või võtab teadmiseks häältelugemise komisjoni ettekande.

Kas võib läbi viia partei-algorganisatsiooni büroo täiendavaid valimisi? Partei-algorganisatsioonid valivad büroo tähtajaga üheks aastaks. Küsimuse, kas osa büroo liikmete väljalangemise korral viia läbi täiendavad valimised või mitte, otsustab parteikoosolek ise, arvesse võttes konkreetseid tingimusi.

Kui koosolek arvab, et osa büroo liikmete väljalangemine nõrgendab parteiorganisatsiooni jooksva tegevuse juhtimist, siis võib ta kooskõlastatult parteikomitee või rajoonikomiteega korraldada büroo täiendavad või ennetähtaegsed valimised. Ühtlasi koosolek otsustab, kas seejuures on vaja ära kuulata büroo aruannet tööst või mitte. Kuid muidugi kõigil juhtudel ei ole täiendavate valimiste läbiviimine vajalik. Vaevalt on vaja läbi viia täiendavaid valimisi siis, kui büroo koosseisust langes välja üks liige. Samal ajal aga büroo volituste lõppemiseni on jäänud vähe

aega ning koosolek arvab, et ülejäänud liikmed on võimelised kindlustama büroo tööd. Ei ole tarvidust täiendavateks valimisteks, kui büroo liige lahkub ajutiselt, näiteks paariks-kolmeks kuuks kursustele.

Tegelikus töös võivad aset leida ka sellised juhtumid, kus mõni büroo liige on toime pannud tõsise süüteo. Parteikoosolek, arutades süütegu, tuleb järeldusele, et see kommunist ei õigusta usaldust ja ei ole vääriline olema büroo liikmeks. Koosolekul on õigus võtta vastu otsus selle kommunisti kõrvaldamiseks büroo koosseisust ja valida tema asemele teine partei liige.

Täiendavad valimised ei tähenda parteibüroo volituste tähtaja pikendamist ja ei tohi olla aluseks büroo korraliste valimiste edasilükkamiseks, sest vastavalt NLKP põhikirjale tuleb büroo valimised läbi viia igal aastal.

Ületehaseliste parteikoosolekute asendamisest konverentsidega. Suurtes ettevõtetes ja asutustes, kus on üle 300 partei liikme ja kandidaadi, võib luua parteikomiteed, andes nende ettevõtete ja asutuste tsehhi parteiorganisatsioonidele partei-algorganisatsiooni õigused. Nendes parteiorganisatsioonides paljud küsimused, nagu näiteks parteisse vastuvõtmine ja teised, otsustatakse tsehhi parteiorganisatsiooni koosolekul ja kinnitatakse parteikomitee poolt, minnes mööda ületehaselise (üleasutuselise) parteiorganisatsiooni koosolekust. Kuid sellest veel ei järeldu, et niisugustes organisatsioonides ei ole üldse tarvis kokku kutsuda kommunistide üldkoosolekuid.

Partei Keskkomitee instruktsioon «Partei juhtivate organite valimiste läbiviimise kohta» näeb ette, et tehase või ministeeriumi parteiorganisatsioonides võib läbi viia parteikomiteede valimised mitte üldkoosolekul,vaid ületehaselisel või ministeeriumi parteikonverentsil, kuid igal üksikjuhul ainult oblastikomitee, kraikomitee või liiduvabariigi partei keskkomitee loal. Järelikult, üldreeglina, parteikomiteede valimised peab läbi viima ületehaselisel või üleministeeriumilisel parteikoosolekul ja ainult neil juhtudel, kui oblastikomitee, kraikomitee või liiduvabariigi partei keskkomitee leiavad, et parteiorganisatsiooni üldkoosolekut on teatavatel põhjustel raske läbi viia (näit. ruumide puudumine, mitmevahetuseline töö jne.), siis nad võivad lubada parteikomitee valimised läbi viia mitte koosolekul, vaid konverentsil.

Nagu kogemused näitavad, tuleb selleks, et anda kõigile

kommunistidele võimalus osa võtta parteiorgani aruande arutelust, kavandada organisatsiooni eelseisvad ülesanded ja valida uus parteikomitee koosseis, läbi viia aruanded ja valimised koosolekutel vahetuste kaupa või päeval, mis on kogu tehasele puhkepäev. Sellistel juhtudel iga vahetuse parteikoosolekul kuulatakse ära parteikomitee aruanne, seatakse üles ja arutatakse kandidaate parteiorgani uude koosseisu. Kõigi vahetuste koosolekutel ülesseatud kandidatuuride arutamise tulemusena koostatakse ühtne nimekiri, mida sellele järgnevalt hääletatakse kommunistide koosolekutel vahetuste kaupa. Igal koosolekul valitakse häältelugemise komisjon, aga häälte üldine kokkuvõtmine, mis on antud kõikide vahetuste koosolekutel, viiakse läbi kõigi vahetuste parteikoosolekutel valitud häältelugemise komisjonide ühisel istungil. Hääletamise tulemused tehakse teatavaks vahetuste või tsehhide parteikoosolekutel. Sellist korda parteiorganite valimistel võidakse kasutada ka neis parteiorganisatsioonides, kus kommunistide töö on seotud sagedaste väljasõitudega.

Niisiis, raskused, mis on seotud aruande- ja valimiskoosolekute läbiviimisega, ei saa õigustada koosolekute asendamist konverentsidega. Asendada partei üldkoosolekuid organisatsioonides konverentsidega, kui on võimalik kõiki kommuniste kokku koguda, on ebaõige sellepärast, et see eemaldab partei hulki üldparteiliste küsimuste arutamisest ja tegelikult vähendab valitava organi vastutust kommunistide ees.

Enesestmõistetav, et neis parteiorganisatsioonides, kus on loodud parteikomiteed, ei või parteikoosolekute läbiviimine piirduda ainult parteikomiteede aruannete arutamisega ja valimistega.

Mõnedes suurtes parteiorganisatsioonides lubatakse asendada partei üldkoosolekuid parteiaktiivi koosolekute või nõupidamistega. Selline teguviis on ebaõige.

Olenemata sellest, et iga kuu viiakse läbi tsehhide ja osakondade parteiorganisatsioonide koosolekud, on parteikomitee kohustatud, vastavalt vajadusele, kutsuma kokku kogu ettevõtte või asutuse kommunistide koosolekuid, andma aru partei liikmete hulkade ees, informeerima partei liikmeid ja kandidaate oma tööst, panema parteiorganisatsiooni üldkoosolekul arutusele kõige olulisemad siseparteilise elu ja ettevõtte, asutuse töö küsimused.

Kas parteiorganisatsiooni sekretär peab andma aru, kui ta läheb teisele tööle? Vastavalt NLKP põhikirjale peavad kõik parteiorganid oma tööst parteiorganisatsioonidele perioodiliselt aru andma. See tähendab, et parteiorganisatsioonikomiteed, bürood ja sekretärid on kohustatud kandma ette oma tööst mitte ainult volituste aja möödumisel, vaid võivad seda teha aeg-ajalt.

Niisugused aruanded aitavad parteitööd parandada, arendada algatusvõimet, kriitikat ja enesekriitikat, võimaldavad kõigil kommunistidel olla täielikult kursis parteiorganisatsiooni tegevusega ja esitada oma ettepanekuid.

Kui parteiorganisatsiooni sekretär on üle viidud teisele tööle enne tema volituste möödumist, siis peavad kommunistid ise parteikoosolekul otsustama küsimuse, kas on oluline kuulata tema aruannet või mitte ja ühtlasi otsustama, kas valida uus parteiorganisatsiooni sekretär või panna sekretäri kohused tema asetäitjale. Nendes parteiorganisatsioonides, kus valitakse büroo, otsustatakse sekretäri lahkumise korral büroo aruande küsimus samuti parteiorganisatsiooni enda — büroo ja kommunistide koosoleku poolt.

PARTEI-ALGORGANISATSIOONI BÜROO

Parteiorganisatsiooni tööplaan

Partei-algorganisatsioonide tööplaani ei saa koostada ühtse näidise järgi. Tehase parteiorganisatsiooni tööplaan erineb kolhoosi või asutuse parteiorganisatsiooni tööplaanist, sest et parteipoliitiline töö tehases on koondatud teistele küsimustele kui kolhoosis või asutuses. Iga algorganisatsioon peab alati arvestama oma ettevõtte, kolhoosi või asutuse iseärasusi, mõistma neid konkreetseid ülesandeid, mis seisavad antud kollektiivi ees, ja vastavalt sellele oma tööd korraldama.

Partei-algorganisatsioonide töö plaane sobitada ühe šablooni alla ei saa. Kuid on olemas mõned üldised lähtealused, mida tuleb plaanide koostamise juures kõikide algorganisatsioonide töötajail arvestada.

Esiteks — plaanis peegelduvad parteiorganisatsiooni põhilised üritused. Jooksev töö on niivõrd mitmekülgne, et

kõiki sündmusi ette näha ja kajastada plaanis on võimatu ja seda ei ole ka tarvis. Plaanil peab olema kindel suund. Tootmisega seotud parteiorganisatsioonis — tehases, kolhoosis ja sovhoosis — peab olema parteitöö plaani aluseks konkreetne tootmistöö ülesanne, mis antud ajavahemikus on kollektiivile peamiseks ja mille ümber peab koonduma massiline ja siseparteiline töö (näiteks omandada uus tootmisprotsess, vähendada praaki, kindlustada tähtsa tellimuse ennetähtaegne täitmine jne.).

Nii kavandab tööstusettevõtte parteiorganisatsiooni büroo tööplaani, lähtudes konkreetsetest tootmisülesannetest. Seoses sellega võib ette näha parteikoosolekuil selliste küsimuste arutamist, nagu «Parteiorganisatsioonide ülesanded võitluses väljalastava toodangu kvaliteedi parandamiseks», «Sisseseade kapitaalremondi õigeaegne ja kõrgekvaliteediline teostamine», «Organisatsioonilis-tehniliste ürituste plaani täitmisest», «Parteiorganisatsiooni ülesannetest võitluses tehnilise progressi eest» jne. Kui neid küsimusi on dikteerinud elu ise ja need ei ole kunstlikult välja mõeldud, siis on parteikoosolekutel otsustav mõju tootmise käigule.

Parteilise juhtimise kunst seisabki selles, nagu rääkis V. I. Lenin, et osata kindlaks määrata uued ja kõrged käesoleva momendi poolt esile tõstetud ülesanded. Parteiorganisatsiooni ette on vaja seada niisugused ülesanded, mis viivad edasi. Need ülesanded on määratud kindlaks NLKP XXI kongressi ja partei Keskkomitee direktiividega tööstuse, põllumajanduse ja parteitöö alal. Hästi omandada need juhendid ja ümber mõtestada need parteiorganisatsiooni praktilise töö jaoks — seda nõutakse eelkõige parteiorganisatsioonide juhtidelt.

Teadusliku uurimise instituutide ja nõukogude asutuste partei-algorganisatsioonidel on samuti tähtis parteitööd suunata konkreetsete ülesannete lahendamisele antud ajavahemikus.

Teiseks — partei-algorganisatsiooni plaan on parteiorganisatsioonilise ja parteipoliitilise töö plaan, mida viiakse ellu parteiorganisatsiooni jõududega. Missuguseid küsimusi ta peab haarama? Tuleb ette näha parteikoosolekute ja parteibüroo (parteikomitee) istungite päevakord. Teatavasti parteikoosolekud toimuvad üks kord kuus. Kommunistid tulevad kokku, et arutada oma parteiorganisatsiooni elu aktuaalsemaid küsimusi. Siit on selge, kuivõrd

tähtis on, millist küsimust arutamiseks valida. Tootmisalastele, üldpoliitilistele ja siseparteilistele küsimustele — kõigele, millega elab partei-algorganisatsioon, tuleb eraldada parteikoosolekutel oma koht ja iga küsimust tuleb arutada sellisel tasemel, et see kasvataks kommunistides ideelisust, parteilisust ja printsipiaalsust.

Samuti läbimõeldud peavad olema ka büroole (parteikomiteele) arutamiseks võetavad küsimused. Büroo istungeid peetakse tavaliselt 2—3 korda kuus. Ei ole otstarbekas koormata büroo päevakorda liiga paljude küsimustega. Tähendab — juba plaani koostamisel on vaja arukalt välja validà põhilised küsimused.

Suurtes partei-algorganisatsioonides, kus on tsehhiorganisatsioonid ja parteigrupid, võetakse tavaliselt plaani tsehhi organisatsioonide sekretäride või partei grupiorganisaatorite nõupidamised. Need nõupidamised kutsutakse kokku kogemuste vahetamiseks, instrueerimiseks ja selleks, et seltsimehed saaksid orientatsiooni kogu parteiorganisatsiooni ees seisvates küsimustes.

Tsehhi parteiorganisatsiooni sekretäride ja partei grupiorganisaatorite nõupidamiste päevakord on samuti kasulik plaanis ära näidata.

Istungite ja nõupidamiste arv olgu minimaalne. Neid tuleb pidada asjalikult, arutada ainult neid küsimusi, mis tõepoolest vajavad läbiarutamist. Nõupidamiste kestus peab samuti olema võimalikult lühike.

Plaanis kajastuvad tähtsamad üritused igapäevases organisatsioonilises töös. Parteikomitee või büroo võib planeerida ühe või teise tsehhi parteiorganisatsiooni, parteigrupi või tehase ühiskondliku organisatsiooni abistamiseks ettenähtud üritused, enda või kõrgemalseisva parteiorgani otsuste täitmise kontrolli ja samuti sellised massilised üritused nagu kontrollreidid tehase sisseseade seisukorra kontrollimiseks, ratsionalisaatorite töö ülevaatus.

Parteiorganisatsioon võib teha teatud kommunistide grupile ülesandeks õppida tundma ettevõtte mingit aktuaalset tehnilist või majanduslikku küsimust, kolhoosi loomakasvatuse arendamise perspektiive, kontrollida, missuguses olukorras on tehase ühiselamu jne. Alati ei ole kohustuslik sellise töö tulemusi arutada istungitel ja nõupidamistel, kirjutada õiendeid ja otsuseid. Piisab sellest,

kui rakendada operatiivseid abinõusid, anda nõu või ülesandeid kommunistidele.

Peale selle on tarvis plaanis ette näha massilise agitatsioonitöö põhilised üritused. Plaanis märgitakse ära ka loengute teemad, ettekanded, agitaatorite vestlused, agitaatorite ja ettekandjate seminarid jne.

Kas tuleb parteiorganisatsiooni plaani sisse võtta ametiühingu, komsomoli ja teiste massiorganisatsioonide tööd? Seda ei ole vaja. Parteiorganisatsioon küll juhib neid organisatsioone, kuid ei reglementeeri nende tegevust. Nende organisatsioonide juhtivad organid on võimelised ja on ise kohustatud oma tööd planeerima. See muidugi ei tähenda, et ametiühingu- või komsomoliorganisatsioon koostab oma tööplaani lahus parteiorganisatsioonist. Vastupidi, nad lähtuvad partei-algorganisatsiooni tööplaanist, kuna selles seisabki parteiline juhtimine, et massilised organisatsioonid tegutseksid ühes suunas, et nad taotleksid ühte eesmärki. Konkreetsed üritused, mis on kavandatud nende organisatsioonide poolt, peavad peegelduma nende endi plaanides, aga need massiliste organisatsioonide töö küsimused, mis on vaja lahendada parteilises korras, peavad leidma koha parteiorganisatsiooni tööplaanis.

Kas on tarvis plaan kinnitada parteikoosolekul? See oleneb konkreetsetest tingimustest. Seal, kus ei valita bürood, tuleb plaan kinnitada partei koosolekul. Neis parteiorganisatsioonides, kus on büroo või parteikomitee, esitatakse plaanid kinnitamiseks koosolekule ainult nendel juhtudel, kui on vaja küsida kommunistidelt nõu ja juhtida kommunistide tähelepanu parteitöö peamistele ülesannetele lähemal ajal. Iseenesest mõistetavalt peab algorganisatsiooni büroo tööplaani tegema teatavaks kõikidele kommunistidele ja arvestama kõiki nende märkusi plaani kohta.

Kui pika aja peale tuleb tööplaan koostada? Praktikas on võetud tavaks koostada kuuplaan. Kuid plaani võib koostada ka pikema aja peale, eriti seal, kus on reaalselt võimalik vajalikke üritusi ette näha. Igal juhul on oluline, et kuuplaani koostamisel ei unustataks ka ülesandeid, mida ei ole võimalik lahendada ühe kuu jooksul, vaid milleks on vaja hoopis pikemat aega.

Plaanis märgitakse ära, kes vastutab ühe või teise ürituse eest, ja mis ajaks see peab olema täidetud. Kõige tähtsam on plaani võetud ürituse tegelik täitmine. See ei tä-

henda aga seda, et plaan on mingi puutumatu asi, et seda ei või muuta ega parandada. Mõnikord toob elu esile niisugused ülesanded, mis ei ole plaanis ette nähtud, ja oleks bürokraatlik sellisel juhul mitte sisse viia muudatusi tööplaani.

Ülesannete jaotamine büroo liikmete vahel

Partei-algorganisatsioonide tööd ei saa korraldada ühe mustri järgi. Ja ka kohustuste jaotamine büroo või parteikomitee liikmete vahel ei tohi toimuda šablooni järgi. Tuleb arvestada antud parteiorganisatsiooni iseärasusi. Algorganisatsiooni büroo on kollegiaalne organ ja ta peab ise otsustama, kuidas oma tööd paremini organiseerida. Paljude organisatsioonide kogemused näitavad, et ülesannete jaotamine on kasulik. Ei ole alust karta, et see nõrgendab juhtimise kollegiaalsust. Vastupidi — kollegiaalsus eeldab iga kollektiivi liikme isiklikku vastutust. Tähtis on ainult see, et büroo liikmed ei huvituks ainult nendest ülesannetest, mis on nende oma töölõigus, vaid tunneksid vastutust kogu parteiorganisatsiooni töö eest.

Kogemused kinnitavad otstarbekust teha ülesandeks ühele parteibüroo liikmele, tavaliselt sekretäri asetäitjale, partei organisatsioonilise töö küsimused, teisele liikmele aga — propagandaküsimused. Mõnedes parteiorganisatsioonides õigustavad end selliste ülesannete andmine parteibüroo liikmetele, nagu massilise agitatsioonilise töö organiseerimine, abi osutamine seinalehe toimetusele, vabatahtlikele ühingutele. Sõltuvalt kohalikest tingimustest võivad ülesanded olla seotud organisatsioonilise tööga, mille eesmärgiks on hoolitseda kollektiivi elutarbeliste vajaduste rahuldamise eest jne.

Kuivõrd kõik need küsimused on vastavate majanduslike ja ühiskondlike organisatsioonide juhtimise all, seisavad parteibüroo liikmete ülesanded selles, et, asendamata nende organisatsioonide juhte, osutada neile abi, teostada parteilist kontrolli.

On väga tähtis, et parteibüroo liige ei töötaks oma töölõigus üksinda, vaid grupeeriks enda ümber kommunistide aktiivi, kes tunnevad huvi ühe või teise tööala vastu ja oleksid võimelised parteibüroole tõhusat abi osutama.

Kas büroo liige võib parteikoosolekul teha ettepanekuid, mis erinevad büroo otsustest? Parteiorganisatsiooni büroo

otsused, mis on vastu võetud häälteenamusega, on kohustuslikud nii büroo liikmetele (olenemata sellest, millisel seisukohal oli üks või teine büroo liige küsimuse arutamisel), samuti ka antud parteiorganisatsiooni ülejäänud kommunistidele.

Kui aga sama küsimus antakse arutusele kõrgemale organile — kommunistide üldkoosolekule —, siis peab olema loodud selline olukord, et iga kommunist võiks öelda oma arvamuse ja teha oma ettepaneku. Küsimuse arutamise käigus parteiorganisatsiooni koosolekul võib juhtuda, et kommunistid toovad uusi fakte ja argumente, mis ei olnud teada parteibüroo liikmetele, ja arutelu tulemusena kantakse parteibüroo otsusesse muudatused, või ei võeta vastu parteibüroo otsust, vaid uus ettepanek, mis on tehtud koosoleku enda poolt.

Partei üldkoosolekul on nii igal büroo liikmel kui ka igal kommunistil õigus oma ettepanekuid teha või kaitsta otsust, mis on vastu võetud parteibüroo istungil, kui ta peab seda otsust õigeks.

Büroo liige, nagu iga kommunistki, võib hääletada selle ettepaneku poolt, mida ta peab õigeks. Vastuvõetud otsus on kohustuslik kogu parteiorganisatsioonile ja igale tema liikmele.

PARTEIORGANISATSIOONI SEKRETÄR — POLIITILINE JUHT

Olla valitud partei-algorganisatsiooni sekretäriks — tähendab väärida kommunistide suurt usaldust. Sekretäri kohustuste ring on väga lai. NLKP põhikirjas on toodud partei-algorganisatsioonide põhilised ülesanded. Kuid NLKP põhikiri ei või ette näha kõiki küsimusi, mida tõstab esile elu.

Ei ole imestada, et paljud parteiorganisatsioonide sekretärid, eriti esmakordselt valitud, kellel puuduvad veel vajalikud kogemused, esitavad küsimuse: kuidas tulla toime kõigi oma kohustustega?

Selleks et õigesti töötada, on sekretäril vaja tegutseda kõigi nende meetodite järgi, mis on omased sellise poliitilise organisatsiooni juhile, nagu seda on partei-algorganisatsioon. Mõned sekretärid tunnevad ennast mingisuguste

ülemustena, administraatoritena, kes iga küsimuse puhul arvavad, et nad peavad andma käske, korraldusi, juhendeid. Loomulikult võib selline sekretär kergesti eksida teelt ja minna teiste töötajate asendamisele.

Pavlenko romaanis «Õnn» on kujutatud parteilist juhti, kes ei osanud suunata teiste tööd, vaid püüdis kõik ise ära teha. «Kui ta oleks olnud orkestrijuht, siis selle asemel, et juhtida orkestrante, ta nähtavasti oleks viskunud ühe pilli juurest teise juurde, mängides neil kordamööda.» Parteiline juht peab meenutama dirigenti, kes annab õige tooni orkestri kõigile pillidele, kuid selleks on tarvis teada, kes missugusel pillil mängib, kas ta mängib õigesti, või kas ta peab takti.

Parteiorganisatsiooni sekretäril ei ole mingisuguseid administratiivseid õigusi. Tema jõud on muus — poliitilise juhi autoriteedis, selles, et ta organiseerib kollektiivi partei poliitika elluviimisele. Missuguse küsimusega ka ei tuleks parteiorganisatsiooni sekretäril tegelda, peamine tema jaoks on see, et tagada partei poliitika elluviimine.

Pärast seda, kui partei tuli võimule, rääkis V. I. Lenin, et nüüd «meil on majanduslike asjade ajamine meie ühine töö. See on meie jaoks kõige huvitavam poliitika». (Teosed, kd. 32, lk. 407.) Kõik see, millega tegeleb partei-algorganisatsioon, omab lõpptulemusena üht eesmärki — saavutada majanduslike näitajate paranemine. Tootmisega seotud parteiorganisatsioon võitleb selle eest vahetult, asutuse parteiorganisatsioon valitsemisaparaadi töö parandamise kaudu. Kuid igal tingimusel partei-algorganisatsiooni tegevuse üle, ja järelikult tema sekretäri üle, otsustatakse reaalsete tulemuste järgi. Ja iga parteiorganisatsiooni jaoks ei ole kõrgemat kohustust kui taotleda tööviljakuse kasvu, tuua välja üha uued ja uued majanduse arendamise reservid.

Majandusjuhid on tootmise vahetud organisaatorid. Neile langeb suur vastutus. Parteiorganisatsioonid on kutsutud majandusmehi aktiivselt toetama, aitama neil teostada kõiki eesrindlikke algatusi. Kuid abistada — see tähendab samal ajal kontrollida, kas kõigile asjadele lähenetakse riiklikult.

Mida see tähendab?

Võtame tehase direktori. Tema vastutab eelkõige tehase plaani täitmise eest. Ta oleks halb juht, kui ta ei võitle

oma ettevõtte edu saavutamise eest, ei tunneks selle eest muret. Kuid hoolitsust võib mõista mitmeti. Kui direktor püüab kiiremini täita temale kasulikke tellimusi, aga keerulisem ja tehasele mitte nii tasuv töö lükatakse edasi, siis on see halb hoolitsus. See tähendab, et majandusmees vaatab asjadele oma kellatornist, ei hooli sellest, et tehasele «mittekasulik» tellimus võib olla eriti tähtis. Töötaja, kes juhib mingit kitsast lõiku, vaatab mõnikord asjadele kitsarinnaliselt, kuid parteitöötaja ei tohi leppida ametkondliku lähenemisega, ta on kohustatud iga küsimuse lahendama riiklikest üldülesannetest lähtudes.

Mõnedes ettevõtetes majandusjuhid ei hoolitse küllaldaselt tehnika arendamise eest. Iga uuendus on seotud raskuste ja tüliga. Sageli ei lahendata isikliku mugavuse pärast riiklikult tähtsaid tehnilise progressi küsimusi. Kui parteiorganisatsiooni sekretär läheb mööda sellistest faktidest, tähendab — ta ei õigusta end poliitilise töötajana, ehkki ta tungib paljudesse tootmise jooksvatesse küsimustesse. Sedasama võib öelda ka tsehhi parteiorganisatsiooni sekretäri kohta, kui ta pigistab silma kinni pettuse puhul, mõeldes omaette, et toodangule juurdekirjutused paberil ei ole suur pahe; selle tulemusena saab tsehh lipu. Selline sekretär ei saa olla poliitiline juht.

Läheneda igale olukorrale poliitilisest aspektist tähendab osata siduda jooksvaid praktilisi küsimusi partei põhiliste poliitiliste ülesannetega, partei võitlusega kommunismi eest.

Võtame näiteks eesrindlike kogemuste levitamise. Mõnedes ettevõtetes alahinnatakse seda, suhtutakse sellesse kitsarinnaliselt. Aga ometi kõik, mis selgitab välja uued reservid, kiirendab meie edasiliikumist. Järelikult kogemuste levitamine ei ole mitte kitsas majanduslik, vaid poliitiline küsimus.

Parteiorganisatsioonid on mitte ühestki asutusest sõltuvad organisatsioonid ja oma sõltumatu asendi tõttu on neile antud võimalus erapooletult ja igakülgselt läbi arutada ükskõik millist küsimust. Partei jälgib rangelt, et kõik parteilised juhid, nende hulgas ka partei-algorganisatsioonide sekretärid, tunneksid ainult üht sõltuvust — sõltuvust parteist ja rahvast, et nad ei kaotaks oma iseseisvust ja võiksid igale küsimusele läheneda printsipiaalselt. Kui töötaja asub printsipiaalsel, parteilisel positsioonil, siis ta ei karda ilmutada iseseisvust, algatusvõimet; aga

see, kes tegutseb ebaprintsipiaalselt, hoolitseb rohkem selle eest, kuidas hoida kõigiga häid suhteid ja sulgeb silmad puuduste ees.

Kommunistid püüavad tavaliselt valida sekretäriks parima ettevalmistusega inimese, poliitiliselt teadliku inimese. Ning ka parteiorganisatsiooni juhtimise ülesanded kohustavad sekretäri alati lugema, olema kursis sellega, mis ilmub ajakirjanduses ja võib abistada teda töös. Kuid mitte ainult raamatutest ei pea sekretär teadmisi ammutama. Tema suur eelis on selles, et ta, pidades rangelt kinni siseparteilise demokraatia printsiipidest, küsimuste kollegiaalsest otsustamisest, omab võimalust nagu koguda endasse teadmisi, kogu kollektiivi kogemusi, olema alati kursis sellega, mis tehakse ettevõttes, asutuses, kolhoosis. Kui kollektiiv näeb sekretäris printsipiaalset inimest, siis voolab temale kokku kümneid hinnalisi ettepanekuid, mõtteid, kriitilisi märkusi. Ja sekretär võib majandusjuhtidele alati anda nõu, juhtida nende tähelepanu puudujääkidele ja niiviisi saavutada puuduste kõrvaldamine.

Missugune parteiorganisatsiooni sekretär ei teaks tuntud marksistlikku teesi, et rahvas, miljonid töötajate hulgad on ajaloo tõelised loojad! Kuid mitte iga parteiline juht ei oska teha praktilisi järeldusi sellest teoreetilisest teesist. Partei-algorganisatsioonile, kes töötab vahetult rahva hulgas, tähendab see kohustust pidevalt laiendada oma sidet töötajatega ja kõiges neile toetuda. Ja edu saavutab tavaliselt see sekretär, kes on rahvamees, kes oskab leida õige lähenemise igale inimesele.

Olla tähelepanelik inimeste suhtes, nende eest hoolitseda — see ei tähenda sugugi igas asjas neile järele kiita. Tugevdada sidet massidega tähendab neid juhtida, viia neid partei järele, aga mitte sabas sörkida. Kahjuks on selliseid parteiorganisatsiooni sekretäre, kes ühe või teise raskuse puhul püüavad vältida teravatele küsimustele vastamist ja sellega kohandavad end mahajäänud meeleoludega.

Selleks et olla poliitiline juht, peab sekretär selgelt ette kujutama, et ta on kutsutud juhtima inimesi, olema eeskujuks selles, kuidas on tarvis selgitada partei poliitikat, alati toetama inimeste püüdu töötada paremini, arendama kriitikat ja enesekriitikat, avaldama rohkem algatust ja initsiatiivi.

Sekretär on organisaator. V. I. Lenin pidas tõelisteks

organisaatoriteks inimesi kaine mõistusega ja praktilise aruga, kelles on ühendatud andumus sotsialismisse, oskusega ilma kärata tööle panna suurt hulka inimesi sõbralikus koostöös. Sekretäri ülesanne seisab selles, et rakendada parteiorganisatsioon tööle kommunistide ühtse, sõbraliku võitluskollektiivina.

Organisatsiooniline töö ei ole mõeldav ilma läbimõeldud plaanita. Plaani väärtus oleneb sellest, kuivõrd hästi teab sekretär oma kollektiivi ülesandeid, kas ta oskab ära kuulata kommunistide ja parteitute häält. Siis on plaani kerge koostada ja see ei ole formaalne paberitükk, vaid juhend praktiliseks tööks sel või teisel perioodil selleks, et parteiorganisatsioon võiks tegutseda sihipäraselt, et igaüks teaks, mida tal tuleb teha.

Parteiorganisatsioonides, kus on 15 ja enam partei liiget, valitakse jooksva töö juhtimiseks büroo. Siinjuures on väga tähtis kindlustada, et iga büroo liige võtaks aktiivselt osa organisatsiooni juhtimisest, aga kõigi büroo liikmete rakendamine aktiivsesse töösse oleneb sekretärist.

Partei liikmemaksude vastuvõtmine on sekretäri tähtis kohustus. See ei ole tehniline toiming. Ei saa näiteks jätta arvestamata seda, et liikmemaksude kogumine annab sekretärile võimaluse kord kuus regulaarselt kohtuda ja vestelda iga kommunistiga. Hea sekretär kasutab alati sellist kohtumist, kui ta mingil põhjusel ei vestelnud kommunistiga varem, et välja selgitada, kuidas kommunist elab ja töötab, kuidas ta täidab organisatsiooni ülesandeid, kuidas õpib, missugused ettepanekud tal on, kas ta ei vaja teatavat abi. Niiviisi on liikmemaksude vastuvõtmine sekretärile abiks organisatsioonilises töös.

Agitkollektiivi juhiks võib olla mõni enam ettevalmistatud aktivist, kuid parteiorganisatsiooni sekretär on kohustatud isiklikult suunama agitaatorite kogu tööd, sellepärast et ta teab paremini kui keegi teine ettevõtte, kolhoosi konkreetseid ülesandeid, rajooni- või linnakomitee juhendeid ja võib kindlustada, et agitatsioonitööd ei tehtaks elust irdunult, vaid tihedas seoses eluga.

Hea organisaator ei piirdu kunagi tööga kitsas aktivistide ringis, ta püüab alati laiendada aktiivi. Kui organisatsioonis peetakse regulaarselt parteikoosolekuid, kus arutatakse aktuaalseid, teravaid küsimusi, siis tõstab see parteiorganisatsiooni isetegevust, tema võitlusvõimet. Sekretäri otsene kohus on tõmmata kõik kommunistid kaasa

parteiellu, taotleda, et igaüks täidaks kas või väikestki osa üldisest tööst, kasvaks poliitiliseks võitlejaks partei otsuste elluviimise eest. Parteiorganisatsiooni tugevus oleneb kõikide kommunistide aktiivsusest.

Poliitiline juht, rahvamees, organisaator, kes oskab saavutada konkreetseid tulemusi — nimelt niisugune on partei-algorganisatsiooni sekretär. Organisaatoritena ei sünnita, nendeks saadakse. V. I. Lenin näitas, et organisaatori kogemusi võib omandada — olgu ainult soov õppida.

Ei saa heaks parteiliseks juhiks, kui ei omandata marksistlik-leninlikku teooriat. See, kel on avarad ideelised huvid, näeb selgesti ühiskondliku arengu teid, võib alati tegutseda veendunult, algatusvõimeliselt.

Üht parteiorganisatsiooni sekretäri iseloomustasid kommunistid tabavalt: ta ei ole sekretär, vaid parteitöö kümnik. Tõepoolest, sekretär, kes täidab ainult temale antud ülesandeid, kes ei mõtesta lahti partei otsuste ideelis-teoreetilist põhjendatust, sarnaneb vähe poliitilisele juhile.

Sekretär peab olema kursis nende kogemustega, mis on parteil parteiorganisatsioonilises ja parteipoliitilises töös. Sekretär ei või oodata, kuni temale pakutakse valmis nõuandeid kõigiks elujuhtudeks. Ta peab ise küsima enam kvalifitseeritud parteitöö juhtivatelt töötajatelt, pidama alalist sidet rajooni- või linnakomitee instruktoritega ja teiste töötajatega, õppima tundma naaberparteiorganisatsioonide kogemusi, viibima neis organisatsioonides. Ainult niiviisi võib saada oskuslikuks parteitöötajaks, kommunistide võitlusorganisaatoriks, kollektiivi juhiks võitluses partei poliitika elluviimise eest.

PARTEIHARIDUS

Parteipropagandale on omane võitlev iseloom, tihe side eluga ja selle võitluse reaalsete vajadustega, mida peab partei. See tuleneb marksismi-leninismi — sügavalt revolutsioonilise teaduse, mis ainult ei seleta maailma, vaid on ka tegevusjuhend — enda olemusest. Viidates teooria ja praktika tihedale seosele, ütles sm. N. S. Hruštšov ilmekalt oma ettekandes NLKP XXI kongressile, et marksistlik-leninlikud ideed omavad kommunismi võidu jaoks

samasugust elujõudu nagu päikesekiired, nagu valgus ja soojus taimedele ja elule maakeral.

Propagandatöö peab avama partei ja valitsuse poolt elluviidava sise- ja välispoliitika teaduslikud alused, sisendama veendumust parteipoliitika õigsusesse, avama sideme meie arengu suurepäraste perspektiivide, kommunismi võidu ja nõukogude inimeste igapäevaste tööde vahel.

Pärast NLKP XX ja XXI kongressi kommunistliku ideoloogia propaganda tunduvalt aktiviseerus, kasvas tema mõju ja mobiliseeriv osa.

Koos sellega, nagu märkis NLKP Keskkomitee oma 9. jaanuari 1960. aasta otsuses «Parteipropaganda ülesandeist tänapäeva tingimustes», on parteipropaganda peamiseks puuduseks, millest ei ole ikka veel lõplikult lahti saadud, kommunismi ülesehitamise praktikast irdumine. «Paljud parteiorganisatsioonid unustavad sageli,» märgib NLKP Keskkomitee, «et propagandatöö peamine mõte seisab tema mõjus, mis väljendub konkreetsetes tulemustes kommunistliku ülesehitustöö ühel või teisel alal. Nad unustavad, et võitlus kommunismi materiaalse tehnilise baasi loomise eest, materiaalsete ja vaimsete väärtuste külluse loomise eest, tootmise organiseerimise kõrgema taseme eest on ideoloogilise töö lahutamatu osa.»

Keskkomitee on korduvalt juhtinud tähelepanu, et propagandatöös on vaja otsustavalt likvideerida tähenärimine, dogmaatiline lähenemine marksistlik-leninliku teooria õppimisele, juurida välja propagandatöö praktikast marksismist-leninismist taandumine, pidada lepitamatut võitlust iga liiki moonutuste vastu ja marksismi-leninismi üksikute seisukohtade vulgariseerimise vastu. Partei Keskkomitee nõudis kõikidelt parteiorganisatsioonidelt, et likvideeritaks kommunistide õppuse korraldamisel vabatahtlikkuse printsiibi jäme rikkumine ja et kogu propagandatööd teostataks selliselt, et see kutsuks kommunistides esile elava huvi marksistlik-leninliku teooria vastu.

Parteipropaganda põhiline sisu seisab marksismi-leninismi klassikute teoste sügavas tundmaõppimises ja laialdases selgitamises, teoreetiliste probleemide ja praktiliste ülesannete selgitamises, mis on esitatud partei XX ja XXI kongressi otsustes, NLKP Keskkomitee pleenumite otsustes, partei ja valitsuse juhtide sõnavõttudes, rahvus-

vahelise kommunistliku liikumise tähtsamates dokumentides, NLKP ajaloo, poliitilise ökonoomia, filosoofia õppimises.

Niisiis, NLKP XXI kongressi direktiivide tundmaõppimine, mis relvastab parteid ja rahvast laiahaardelise kommunistliku ülesehitustöö programmiga, on tähtsaim ülesanne parteiharidustöös. N. S. Hruštšovi ettekanne «NSVL rahvamajanduse arendamise kontrollarvudest aastaiks 1959—1965» rikastab marksistlik-leninlikku teooriat uute seisukohtadega sotsialismi lõplikust võidust NSV Liidus, riigi väljasuremisest, kahe sotsialistliku omandivormi lähenemisest ja ühtimisest, kommunistlikust kasvatusest. NLKP XXI kongressi ajalooliste dokumentide tundmaõppimisel avaneb veelgi eredamalt ja täielikumalt kommunistliku partei juhtiv ja suunav osa, tema loov tegevus marksismi-leninismi ideede elluviimisel.

Veelgi täielikumalt on vaja valgustada leninismi rahvusvahelist tähtsust ja Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei kogemusi, näidata, kuidas vennalikud kommunistlikud ja töölisparteid loovalt juhinduvad leninliku õpetuse suurtest ideedest, kasutavad NLKP kogemusi.

Parteihariduses tuleb anda otsustav koht majanduslike teadmiste propagandale. Et olla kaasaegsete nõuete tasemel sotsialistliku majanduse juhtimisel ja edukalt viia ellu partei ja riigi majanduspoliitikat, on meie kaader kohustatud hästi teadma majandusteooriat, sügavalt aru saama konkreetse ökonoomika küsimustest.

Parteiharidus on korraldatud selleks, et relvastada kommuniste praktiliseks tegevuseks. Võib juhtuda nii, et seminarist osavõtjad võivad hästi esitada tööviljakusest teoreetilisi seisukohti, kuid oma praktilises tegevuses nad lähevad mööda suurtest puudustest, mis takistavad neid töötamast suurema tootlikkusega. Analoogilised juhud esinevad ka selliste küsimuste juures, nagu uue tehnika osatähtsus, tootmise organiseerimine jne. Arusaadavalt oleks viga, kui me muudame parteihariduse ringid mingisugusteks tootmisnõupidamisteks. Ei tohi minna lihtsustamise teed, asendada suurte poliitiliste küsimuste läbivaatamine ainult jooksvate tootmisalaste vajaduste läbiarutamisega. On tarvis, et parteiharidus aitaks kommunistidel mõista majanduslike ülesannete poliitilist mõtet, arendaks silmaringi, kasvataks printsipiaalset, parteilist lähenemist praktiliste ülesannete lahendamisel.

Propagandatöös on tarvis näidata nõukogude ühiskondliku ja riikliku korra eeliseid, lahti mõtestada partei ja valitsuse ürituste teoreetilised alused tööstuse ja põllumajanduse arendamisel, töötajate materiaalse heaolu ja kultuurilise taseme järsul tõstmisel.

Kommunistide hulgas tuleb omistada rohkem tähelepanu partei ja Nõukogude valitsuse välispoliitika — rahvaste vahel rahu ja sõpruse poliitika — tutvustamisele. Väljendades meie ajastu ajaloolist seaduspärasust, see poliitika lähtub erineva ühiskondliku korraga riikide rahulikust kooseksisteerimisest. Propagandatöös on vaja laialdaselt näidata sotsialismileeri võimsust ja vankumatut ühtsust, süstemaatiliselt paljastada parempoolsete sotsialistide liidrite ideoloogiat ja poliitikat, kes, varjates end sotsialistliku fraseoloogiaga, teenivad ise truualamlikult imperialismi. Tuleb kasvatada elust võetud faktide abil masside revolutsioonilist valvsust vaenlaste sepitsuste, provokaatorite ja sõjasüütajate vastu.

Üks šabloonilise ja pealiskaudse propagandatöö ning parteihariduses koolipoisilikkuse väljendusi on liigne kiirustamine õpitava materjali läbivõtmisel poliitkoolides ja ringides. Ühe või teise teema õppimisele ja kogu kursuse läbivõtmisele peab eraldama teatav arv tunde, mis on vajalik õpitava küsimuse sügavaks omandamiseks kuulajate poolt. Tundide arvu, mis on õppeplaanide järgi eraldatud ringidele, tuleb vaadelda näidistena.

Mõned propagandistid suhtuvad vastumeelselt jooksvate küsimuste selgitamisse, kuigi nende küsimuste vastu valitseb kommunistide hulgas väga suur huvi. Tavaliselt neil kordadel viidatakse sellele, et see ei ole õppeplaanis ette nähtud. Kuid, kui vaadelda õppeplaanidele kui millelegi tardunule, on kerge langeda kommunistide nõudmiste bürokraatlikule ignoreerimisele. Propagandistid on kohustatud selgitama oma kuulajatele kõiki uusi partei ja valitsuse otsuseid, selgitama toimuvate sündmuste mõtet.

Väga tähtis on, et ringi juhtideks valitaks inimesed, kes ei ole mitte ainult teadlikud ja hästi ettevalmistatud, vaid ka oskavad lihtsalt ja hingestatult vestelda oma kuulajatega, olla huvitavad ning kes valdavad elava kõne kunsti. Kommunismi ideede propaganda peab olema töötajatele lähedane ja arusaadav, kandma siirast iseloomu, jõudma iga nõukogude inimese mõistuse ja südameni, äratama neis kõige helgemaid ja üllamaid tundeid.

Üheks parteiorganisatsioonide tähtsamaks ülesandeks kommunistide poliitilise enesetäiendamise juhtimisel on see, et tunduvalt parandada lektoritē gruppide ja lektooriumide tööd, tõsta esitatavate loengute taset. Selleks peab loengute temaatika olema huvitav ja mitmekülgne. Ei saa näiteks tunnistada õigeks, kui peetakse ebapiisavalt selliseid loenguid, mis on pühendatud töötajate kasvatamisele proletaarse internatsionalismi vaimus, kogu maailma töötajate vennaliku solidaarsuse austamise vaimus, mis jutustavad kommunistliku partei rahvuspoliitika edusammudest, välismaa tööliste ja talupoegade, eriti sotsialismimaade töötajate ja talupoegade elust.

Propagandatöö — see on austav ja tähtis parteiline ülesanne. See nõuab palju jõudu ning aega ja ei saa kuidagi pidada normaalseks sellist olukorda, kui sageli lektorid, ringide ja seminaride juhid koormatakse üle hulga muude ülesannetega, mis tõmbavad neid eemale propagandatööst. Vastavalt NLKP Keskkomitee otsusele «Parteipropaganda ülesandeist tänapäeva tingimustes» tuleb vaadelda propagandatööd põhilise ja tähtsaima parteilise ülesandena. Parteikomiteede tähtsaimaks ülesandeks on hoida propagandistide kaadrit, hoolitseda nende teoreetilise kasvu ja metoodilise meisterlikkuse eest, suhtuda neisse lugupidavalt.

Juhtiva töötaja isiklik eeskuju on olulise tähtsusega kommunistide vaimsete vajaduste arendamisel. Kui parteiorganisatsiooni sekretär loeb pidevalt teoreetilist kirjandust, jälgib perioodikat ja kohtudes kommunistidega puudutab mitte ainult jooksvaid küsimusi, vaid valmisolevalt vestleb ka teoreetilistel ja poliitilistel teemadel, siis see ei või jätta kommunistides äratamata huvi poliitiliste teadmiste vastu ja mõtete vahetamiseks loetud kirjanduse üle.

Partei-algorganisatsiooni sekretäril tuleb olla parteihariduse hingeks. Ta peab olema kursis küsimustega, mis huvitavad kommuniste ja parteituid, hoolitsema selle eest, et õppused toimuksid elavalt ja aktiivselt. Sekretär peab isiklikult osa võtma teoreetilistest vestlustest.

Kommunistide marksistlik-leninlik kasvatamine on meie partei hoolitsuse alaline objekt. Partei liikmete ja liikmekandidaatide ideelise taseme vääramatu kasv on otsustav tingimus kommunistide avangardse osa kindlustamisel kõigil elualadel, kommunistide aktiivsuse arendamisel. Sellepärast kohustabki partei oma organisatsioone pidevalt

huvi tundma selle üle, kuidas kommunistid kasvavad poliitiliselt ning parandama tööd parteipropaganda alal. Igandeist lahti saades poliitilise hariduse liigsel reglementeerimisel, kommunistide bürokraatlikul hooldamisel, on tarvis luua ühiskondlik arvamine nende vastu, kes ei tööta enda arendamiseks, kes ei õpi süstemaatiliselt marksistlik-leninlikku teooriat.

Kommunistide poliitiline enesetäiendamine

Nagu on märgitud NLKP Keskkomitee 9. jaanuari 1960. aasta otsuses, «on **poliitilise hariduse organiseerimise raskuspunkt tegelikult asetatud poliitiliste teadmiste iseseisvale omandamisele,** sest see on marksismi-leninismi omandamise peamine meetod, mis on end praktikas täielikult õigustanud».

Iseseisev poliitiline õppus on parteiharidustöö tähtis lõik, mille juhtimisel on oma iseärasused. Iseseisvalt teooria õppijaid ei ühenda mitte alati alaliselt kindlad organisatsioonilised vormid. Nad ei ole seotud mingi ühtse õppeplaaniga.

Kommunistid, kes tegelevad poliitilise enesetäiendamisega, esitavad mitmesuguseid nõudeid, ja selleks, et tulla neile õigeaegselt appi ja õigesti korraldada nende õppust, on tarvis teada, mille kallal nad töötavad, missugust ainet, probleeme või üksikuid küsimusi nad marksistlik-leninlikus teoorias õpivad.

Juhtida kommunistide poliitilist enesetäiendamist tähendab eelkõige teada kommunistide vajadusi, läheneda igaühele individuaalselt, oskuslikult kasutada kõiki vahendeid, vorme ja meetodeid nende abistamiseks. Ainult isikliku, põhjaliku vestluse käigus võib teada saada, mida ja kuidas kommunist õpib, missugust abi ta vajab. Marksistlik-leninliku teooria iseseisev õppimine saab olla edukas ainult siis, kui küsimus, mis on tundmaõppimiseks välja valitud, vastab kommunisti huvidele ja nõuetele, tema varem omandatud teadmiste pagasile. Siin peavad suurt osa etendama poliithariduse majade ja kabinettide konsultandid. Individuaalsed vestlused, grupiviisilised konsultatsioonid, loengud selle kohta, kuidas töötada raamatuga, võivad aidata seltsimeestel ületada esilekerkinud raskusi ja tõsta neis veendumust oma võimetesse.

Mõned poliithariduse majad ja kabinetid korraldavad

iseseisvalt teooria õppijaile nõupidamisi, organiseerivad stende kirjandusega selle kohta, kuidas töötada raamatuga, valivad välja selle küsimuse kohta metoodilisi artikleid. Konsultandid peavad vestlusi sellest, kuidas kasutada entsüklopeedilist sõnastikku ja mitut liiki käsiraamatuid, aga samuti ühtede või teiste raamatute teatmelis-bibliograafilist aparatuuri. Kõik see kergendab tööd kommunistidel, kes esmakordselt asusid iseseisvalt õppima.

Loengud on tähtsaks vahendiks iseseisvalt õppijate abistamisel. Hea, sisukas ja aktuaalne loeng meelitab alati kokku suure auditooriumi. Paljudes linnades ja maarajoonides on loodud spetsiaalsed lektooriumid, kus korraldatakse loengute tsükleid NLKP ajaloo, dialektilise ja ajaloolise materialismi, poliitökonoomia, NSVL välispoliitiliste küsimuste ja rahvusvaheliste suhete, tööstuse ja põllumajanduse ökonoomika kohta, kirjandusest ja kunstist nõukogude teaduse ja tehnika saavutustest.

Vaatamata loengute tähtsusele ei suuda loengud asendada iseseisvat tööd marksismi-leninismi klassikute tööde ja partei dokumentide õppimisel. Loengud annavad üksnes suuna õppimiseks. Loengute ülesanne on äratada huvi küsimuste vastu, juhtida raamatute juurde, abistada kirjanduse iseseisvat õppimist. Õppimises on peamine iseseisev uurimine. Kui kommunist ainult kuulab loenguid, aga materjali kallal ei tööta, siis on tarvis vastavalt tema ettevalmistuse tasemele, pidades rangelt silmas individuaalset lähenemist, soovitada talle seda või teist õppuse vormi. Neile, kel on hea ettevalmistus, kindel hulk teadmisi, piisab üksikutel juhtudel võib-olla mõnest loengust.

On otstarbekas nende kommunistidega, kes külastavad populaarsete loengute tsüklit, hiljem läbi viia teoreetiline vestlus. Eelnevalt loevad vestlusest osavõtjad marksismi-leninismi-alaseid populaarteaduslikke brošüüre ja artikleid ajalehtedest ning ajakirjadest.

Tähtsat kohta kommunistide poliitilise enesetäiendamise organiseerimises omab konsultatsiooniline töö. Konsultatsioonid võivad olla temaatilised, kindla aine kohta, marksismi-leninismi klassikute üksikute teoste kohta. Konsultandile ei saa vaadata kui inimesele, kelle ülesandeks on ainult kontrollida kommunistide iseseisvat õppust. Tema peamine ülesanne seisab abi osutamises neile, kes tegelevad poliitilise enesetäiendamisega. Üksikutel juhtudel võib kinnistada konsultantide juurde mõned inimesed, kuid seda

tuleb teha ainult kommunistide nõusolekul, sealjuures muutmata selliseid gruppe omamoodi ringideks, mis töötavad ühtse plaani alusel ja rangelt kindlaksmääratud tähtaegadel.

Parteiorganisatsioonid peavad tagama, et abi konsultatsioonide näol osutatakse nendele, kes seda tegelikult vajavad. Mõnikord on otstarbekas eraldada selle või teise partei-algorganisatsiooni jaoks üks või mitu konsultanti. Seda vajavad eriti väikesearvulised parteiorganisatsioonid ja need parteiorganisatsioonid, kes asuvad kaugel rajoonikeskusest. Mõnikord moodustatakse konsultatsioonipunktid, mis teenindavad korraga mitut väikest partei-algorganisatsiooni, mis asuvad üksteise naabruses, kuid eemal rajoonikeskusest.

Loenguid, konsultatsioone, teatmelis-bibliograafilist tööd tuleb lähendada partei-algorganisatsioonidele. Selline töö korraldus ei tohi viia parteiorganisatsiooni sekretäri kõrvalejäämisele kommunistide õppuse ja poliitilise enesetäiendamise juhtimisest ja kontrollimisest, selle töö üleandmisele konsultatsioonipunktidele.

Neile, kes töötavad poliitilisel enesetäiendamisel, on teoreetilised vestlused tõhusaks abiks. Vestlused on üheks tähtsaks meetodiks omandatud teadmiste kinnistamisel ja kontrollimisel, kuidas kommunistid oma ideelis-teoreetilise taseme tõstmisel töötavad. Oma iseloomu poolest ei kannata teoreetiline vestlus šablooni, trafaretti. See on vaba mõtete vahetuse vorm teoreetilistes küsimustes. On tähtis, et teoreetilised vestlused ei aheldaks inimesi mingisuguste formaalsete raamidega, vaid vastaksid nende vajadustele ja tagaksid küsimuste arutamisel kõigi osavõtjate aktiivsuse.

Seminarid on tõhusaks abiks teooria iseseisvalt õppijaile. Nad arendavad kommunistides loovat ja iseseisvat tööd ning võimaldavad parteiorganisatsioonidel pidevalt kontrollida, kuidas kommunistid kasvavad poliitiliselt. Parteiaktiivi seminare luuakse marksismi-leninismi üksikute probleemide, dialektilise ja ajaloolise materialismi, välispoliitika ja NSVL rahvusvaheliste suhete küsimuste õppimiseks. Ettevõtte tööstusökonoomika ja põllumajanduse küsimuste seminaril ei tule käsitleda mitte ainult teoreetilisi küsimusi, vaid arutada ka mõnede majandusjuhtide ettekandeid eesrindlikest töömeetoditest.

Kommunistide poliitilist õppust, sealhulgas ka iseõppi-

mist, on vaja kontrollida. Vabatahtlikkuse printsiibi järgimine ei tähenda seda, nagu ei tuleks kommunistide poliitilisse õppusse vahele segada. NLKP põhikiri kohustab partei liikmeid süstemaatiliselt täiendama oma teadmisi marksismi-leninismi alustest, parteiorganisatsioon aga on kohustatud kontrollima, kuidas kommunistid põhikirja nõudeid täidavad.

Kogu küsimus seisab selles, kuidas see kontroll on organiseeritud. Ei tohi lubada selliseid NLKP Keskkomitee poolt hukka mõistetud moonutatud kontrollimise vorme, nagu individuaalsete plaanide esitamine, teooria iseseisvalt õppijaile mingisuguste tähtaegade ja graafikute määramine ja iga liiki eksamineerimine. Ei tohi asetada kommuniste kooliõpilaste ossa, ja neid, kes kontrollivad iseseisvalt õppust, muuta omamoodi õpetajateks. Kommunisti osavõtt ühiskondlikust poliitilisest elust, parteiorganisatsiooni tööst agitaatorina, referendina, lektorina, propagandistina, või ütleme näiteks tema esinemine referaadiga teoreetilisel seminaril ja vestlusel, kommunisti osavõtt loengutest ja referaatidest, kirjanduse lugemine — kõik see näitab ju ühtlasi, kuidas kommunist töötab oma ideelis-teoreetilise taseme tõstmisel.

Keegi ei saa muidugi keelata parteiorganisatsiooni sekretäril vajaduse korral paluda iseseisvalt õppivat kommunisti vestlusele tema õpingute kohta, niisamuti ei või keegi keelata kommunisti, kui ta seda ise soovib, oma tööd marksismi-leninismi teooria õppimisel planeerida. Üksikuid seltsimehi, kes oma poliitiliste teadmiste tõstmisse hooletult suhtuvad, võib ja on vaja kritiseerida koosolekutel ja ajakirjanduses.

Samuti on tänapäeva tingimustes, nagu seda toonitatakse NLKP Keskkomitee otsuses 9. jaanuarist 1960. aastast, **«marksismi-leninismi ideede omandamine, partei poliitika sügav mõistmine ja võitlus selle elluviimise eest mitte ainult kommunistide, vaid kõigi töötajate eluline vajadus».**

Ülesanne seisab selles, et anda propagandatööle veelgi suurem hoog, et see jõuaks iga nõukogude inimeseni.

Rangelt silmas pidades poliithariduse vormi valikul vabatahtlikkuse printsiipi, peavad parteiorganisatsioonid ühtlasi ilmutama selle juures paindlikkust ja mitte unustama, et ükskõik milline poliithariduse süsteem pole lõplik ega alaline. On tähtis, et see süsteem rahuldaks täielikult

kommunistide ja parteitute mitmekülgseid vaimseid vajadusi ja huvisid. Poliitharidustöö näidissüsteem, mida parteiorganisatsioonidele soovitab NLKP Keskkomitee, on järgmine:

a) poliitkool — marksistlik-leninliku hariduse algaste;

b) NLKP ajaloo õppimise ringid ja teoreetilised seminarid;

c) marksismi-leninismi aluste õppimise ringid ja teoreetilised seminarid;

d) marksistlik-leninliku filosoofia, poliitilise ökonoomia, konkreetse ökonoomika, ateismi küsimuste, jooksva poliitika, rahvusvahelise olukorra, maailma kommunistliku liikumise küsimuste teoreetilised seminarid ja ringid; majanduskoolid;

e) marksismi-leninismi ülikoolid; iseseisev töö individuaalplaanide järgi, samuti teoreetilised seminarid marksismi-leninismi klassikute üksikute teoste, NLKP ajaloo, poliitökonoomia, dialektilise ja ajaloolise materialismi, eetika, esteetika, ateismi, ülemaailmse kommunistliku, töölis- ja demokraatliku liikumise ning rahvusliku vabadusliikumise jt. üksikute probleemide õppimiseks.

Majandusalaste teadmiste omandamisest

Tänapäeva tingimustes peab parteiorganisatsioonide peamine tähelepanu olema koondatud majandusalaste teadmiste propageerimisele, sotsialistliku tootmisviisi arengu seaduste sügavale tundmaõppimisele, eriti aga kommunismi materiaalse tehnilise baasi loomise teedest ja tootmissuhete edasisest täiustamisest linnas ja maal.

Paljudes ringides ja seminarides õpitakse tööstuse, põllumajanduse, transpordi ja ehituse ökonoomikat. Selles väljendub parteipropaganda üks tihe seos eluga, partei XX ja XXI kongressi otsuste täitmine. Kommunistid näevad, et neil on igapäevases elus ja töös vaja tundma õppida konkreetset ökonoomikat.

Tänapäeva tingimustes, mil meie maa ehitab kommunistlikku ühiskonda, on omandanud marksistlik-leninliku õpetuse majanduslik külg eriti suure tähtsuse. Meie maal on sotsialism üles ehitatud. Kuid tema eeliseid ei kasutata veel kaugeltki täielikult. On olemas hulgaliselt reserve, ja me ei saa leppida sellega, et need seisaksid kasutamata.

Kõik viimasel ajal vastuvõetud partei otsused on suunatud sellele, et täielikumalt kasutada neid suuri eeliseid, aktiviseerida kõige laiemaid töörahva hulki, kasvatada neis loomingulist algatusvõimet. Ilma selleta ei saa olla edu majanduslikus võistluses kapitalistliku maailmaga.

On teada, et partei asetas teravalt küsimuse oskusest juhtida majandust juba siis, kui meie maal toimus veel võitlus nõrgalt arenenud sotsialistliku süsteemi ja erakapitalismi vahel. V. I. Lenin rääkis: «Meie kas sooritame selle erakapitaliga võistlemise eksami, või tuleb täielik läbikukkumine. Et see eksam sooritada, selleks on meil poliitiline võim ja terve virn igasuguseid majanduslikke ja muid ressursse, kõik, mida soovite — peale oskuse.» (Teosed, kd. 33, lk. 248.)

Käesoleval ajal on meie maal oskuslik, kogenud ja kultuurne majandus- ja parteitöötajate kaader. Kuid ka nõuded, mida neile esitab elu, kasvavad pidevalt. Nüüd toimub sotsialismi võistlus kapitalismiga juba ülemaailmsel areenil. Neis tingimustes osata taibukalt majandust juhtida omab veelgi suuremat tähtsust. Sellest oleneb otsustaval määral kommunismi lõplik võit.

Kuid paljude meie töötajate majandusalane ettevalmistus konkreetse ökonoomika alal on veel ebapiisav. Sageli ei ole neil arusaamist ühe või teise tehnilise töö majandusliku efektiivsuse, ühiskondliku töö ökonoomia ja materiaalsete ressursside arvestamisest. Konkreetse ökonoomika ringid ja seminarid ning parteikomiteede juures tegutsevad majanduskoolid aitavad neid probleeme täiendada. Kuid oleks ebaõige piirata nende tähtsust ainult sellega.

Konkreetse ökonoomika, nagu ka teiste ühiskonnateaduste tundmaõppimine võimaldab kasvatada kommunistidel marksistlik-leninlikku maailmavaadet, avab seose nõukogude inimeste igapäevase tegevuse ja kommunismi ehitamise suurte ülesannete vahel. Konkreetne ökonoomika uurib meie partei majanduspoliitikat, selle elluviimise teid rakendamiseks tootmisharudes ja ettevõtetes, s. t. peamistes majandusliku ehitustöö lülides; uurib majandusseadusi nende konkreetsetes avaldusvormides ja nende seaduste kasutamist ühiskonna huvides.

Mitte kaugeltki kõikjal ei ole üle saadud konkreetse ökonoomika seminaride ja ringide töös irdumisest elust ja majanduslikest ülesannetest. Üksikud propagandistid

kujutavad liiga lihtsustatult ette, mis tähendab teooria ja propaganda seos eluga.

Mõnikord loetakse õppustel esitatud näiteid antud ettevõtte kohta küllaldaseks, et pidada õppust eluga seotuks. Kuid alati võib illustreerida teoreetilisi seisukohti mitmete näidetega ja sellele vaatamata ei õpi kuulajad saadud näiteid kasutama elus. Tähtsad ei ole näited iseenesest, vaid nende analüüs. Kui jutustada, et töötasus on palju segadust, et näiteks tehases kasutatakse liiga palju mitmesuguse tariifiga palgamäärasid, siis see on küll side eluga, kuid missugune? Kõik see viib välja ainult konstateerimisele. Kuid on olemas ka teine lähenemisviis eluga seostamiseks. Puuduste arutamisel palgamäära süsteemis propagandist esitab küsimuse: missugused töötasumäära vormid on kõige laialdasemalt kasutatud meie tehase mitmesugustes tsehhides? Küsimuse selline asetus ei luba piirduda päheõpitud vormelitega ja paljaste faktidega. On tarvilik faktide analüüs, aga mitte nende lihtne loetelu. Siinkohal ilmnevadki kuulajate teoreetilised teadmised.

Mõnikord loobutakse seose nimel eluga täielikult teooria käsitlemisest. Ringis räägitakse jooksvatest küsimustest ilma igasuguse teoreetilise analüüsita, kuulajad ei loe eelnevalt mingisugust kirjandust, ja peavad seda poliitiliseks õppuseks. Seostada praktikaga ei tähenda tagasi minna ainult praktiliste küsimuste arutamisele, kuna see ei oleks teooria seostamine praktikaga. Aga taganemisel teooriast jääb ainult üksnes praktika, kuid praktika ilma teooriata on pime.

Ei tohi sulgeda õppust jooksvate majanduslike asjade raamidesse. See võib ainult viia konkreetse ökonoomika õppuse teoreetilise taseme teravale madaldamisele.

Võib mitmel viisil läheneda ühtede ja samade küsimuste tundmaõppimisele. Näiteks ühel õppusel ringijuht küsib: «Millest koosneb tööjõu plaan?» Kuulajad loetlevad: tööjõudluse näitajad, tööliste ja teenistujate arv, töötasu fond jne. Sellele järgnevalt arutatakse samal viisil ka teisi küsimusi. Siin ei ole mingit teooriat. Kuid selles tööjõu plaanis peavad olema tagatud kindlad suhted. Näiteks on tarvis arvestada sellist seaduspärasust, nagu tööjõudluse kiirem kasvutempo võrreldes töötasu kasvuga. Või võtta ettevõtte juhtimise küsimus. Ka sellel on oma teoreetiline alus — ainujuhtimise ühendamine töötavate

hulkade algatusvõimega, ökonoomika hoobade kasutamine, materiaalne huvitatus jne. Õppustel mõnikord arutatakse kehtivat juhtimise struktuuri, analüüsimata võimalusi selle parandamiseks.

Ettevalmistatud ja kogenud propagandist ei unusta mitte kunagi, et tema eesmärgiks on arendada kindlaid ideid ja propageerida neid, ning ta ei vii kogu juttu asja organisatsioonilis-tehnilisele küljele.

Mõnede ringide ja seminaride töös ei kasutata küllaldaselt Lenini teoste teoreetilist rikkust. Kuid selleks, et tagada avar poliitiline lähenemine õpitavale ainele, on tarvis sügavalt uurida V. I. Lenini töid, tema metodoloogiat konkreetsete majanduslike nähtuste analüüsimisel.

Konkreetse ökonoomika teoreetiliseks baasiks on marksistlik-leninlik poliitiline ökonoomia. Õppides tundma töös-tustoodangu omahinda, on võimatu mööda minna väärtuse mõistest. Sügavalt aru saada põhifondide ja nende kasutamise küsimusest, läheb korda ainult sel juhul, kui saadakse selge ettekujutus masinate moraalsest kulumisest. Ettevõttes töö organiseerimise analüüsimisel on tarvis silmas pidada leninlikku seisukohta sellest, et töö sotsialistlik organiseerimine — see on uue, töösse teadliku suhtumise ühendamine masinalise suurtootmisega, mis on varustatud kaasaja tehnikaga, töö enda jaoks, aga mitte ekspluataatoritele. Kõigil konkreetse ökonoomika kursuse teemadel on seos poliitilise ökonoomia üldiste teoreetiliste seisukohtadega. Sellepärast on konkreetse ökonoomika õppuste teoreetilise taseme tõstmisel väga tähtis alatasa pöörduda poliitökonoomia teooria poole, seda enam, et konkreetsete ökonoomika ringide ja seminaride kuulajate hulgas on seltsimehi, kes ei ole õppinud poliitökonoomiat.

AGITATSIOONITÖÖ

Poliitiline agitatsioon on tähtis sidepidamise abinõu partei ja rahvahulkade vahel, töötajate veenmise, neile partei poliitika selgitamise järeleproovitud meetod.

Meie agitatsiooni jõud seisab selles, et ta on õige, et ta ehitatakse marksistlik-leninlike ideede alusele ja on katkestamatult seotud miljonite nõukogude inimeste praktilise tegevusega. Peamine kriteerium agitatsioonitöö mõju hindamisel on meie majanduse edusammud, nõukogude inimeste teadlikkuse kasv.

Poliitilise agitatsiooni edu oleneb suurel määral neist inimestest, kes teevad selgitustööd rahva hulgas. On äärmiselt tähtis, et agitaator oleks autoriteetne inimene, teadlik ja veendunud inimene oma töös. Tõeline agitaatorite kollektiiv ei kujune ühel hoobil. Teda ei tohi formeerida ühekorraga. Agitaatoreid on vaja valida ükshaaval, mitte kiirustades, tehes agitatsioonitöö kohustuseks sellele, kes seda teeb armastusega ja kes suudab rahuldada kuulajaid.

Partei nõuab, et juhtivad partei-, nõukogude ja majandusala töötajad viibiksid alatasa töörahva hulkades, käiksid läbi rahvaga ja selgitaksid rahvahulkadele kommunistliku partei poliitikat. See ei tähenda muidugi, et agitaatoriks võib olla ainult inimene, kel on suur üldhariduslik ja poliitiline ettevalmistus. Agitatsioonitööle on tarvis laialdaselt tõmmata tootmise eesrindlasi ja novaatoreid, kaadritöölisi, kogenud kolhoosnikuid, kes omavad seltsimeeste hulgas lugupidamist.

Parteiorganisatsioonide agitatsioonitöö põhiline sisu seisab meie partei otsuste sügavas selgitamises töötajatele. Nagu on märgitud NLKP Keskkomitee 11. märtsi 1959. a. otsuses «Stalino oblasti töötajate hulgas tehtava massilise poliitilise töö olukorrast ja paremustamise abinõudest», on kõigi partei- ja komsomoliorganisatsioonide esmajärguline ülesanne igakülgse parteipoliitilise töö arendamine, rahva kõigi jõudude mobiliseerimine NLKP XXI kongressi otsuste elluviimisele, NSVL rahvamajanduse arendamise seitsme aasta plaani täitmisele ja ületamisele.

Poliitiline agitatsioon on ainult siis võitlev, konkreetne ja efektiivne, kui marksismi-leninismi ideede, kommunistliku partei poliitika ja otsuste propageerimine toimub mitte üldsõnaliselt, vaid orgaanilises seoses konkreetsete ülesannetega, mis seisavad iga oblasti, rajooni, ettevõtte, kolhoosi ja sovhoosi ees, kui agitatsioon õpetab masse lahendama neid ülesandeid eesrindlike inimeste kogemuse alusel. Ilma selleta on massiline agitatsioonitöö viljatu.

Parteiorganisatsiooni agitatsiooniline töö peab abistama töötajaid avastada reserve ja võimalusi, mida peab rakendama ellu, see peab veenvalt selgitama, mida on tarvis teha tööviljakuse tõstmiseks.

Agitaatorite tähtis ülesanne on eesrindlike kogemuste propaganda ja nende aktiivne ellujuurutamine.

Agitatsioonitöös on formalism ja üksluisus lubamatu. Kui

agitaator kogu aeg kinnitab: «meie peame», «me oleme kohustatud», «meilt nõutakse», siis sellised vestlused jõuavad vähe kuulajateni, sest neis puudub elav vorm, nad on terviklikult ehitatud ühe või teise paragrahvi ümberjutustamisele ega ole seotud kohaliku eluga. Kui agitaator lähtub kuulajatele lähedastest ja neile mõistetavatest faktidest ning oskab siduda neid üldiste ülesannetega, oskab veenda ja tõestada, siis tema vestlused tabavad märki. Poliitilise agitatsiooni tähtsaim ülesanne on kasvatada rahva hulgas veendumust tema määratu suurtesse loomingulistesse jõududesse. Kuid ei tohi jutustada inimestele ainult edusammudest, seejuures ilustades tegelikkust. Selline praktika segab töötajate mobiliseerimist partei, riikliku ja majandusliku töö puuduste kõrvaldamisele.

Agitaatori sõna peab inimestes tekitama mitte enesega rahulolu, vaid soovi ületada olemasolevaid raskusi ja takistusi, välja juurida puudusi.

Agitatsioonitöö kvaliteet oleneb suurel määral sellest, kuidas parteiorganisatsioonid aitavad avardada agitaatorite poliitilist silmaringi, relvastavad neid tööstusliku ja põllumajandusliku tootmise konkreetsete teadmistega ja oskusega teha selgitustööd.

Agitaatorite seminaril tuleb esitada ka üldpoliitilisi ettekandeid, anda konsultatsiooni, läbi viia kogemuste vahetamist. Siin on ka tarvis näitlikult esitada seda, kuidas üles ehitada vestlust, mil viisil on parem teha üks või teine fakt arusaadavamaks, mõistetavamaks.

Kõrvuti igasuguste loengute ja seminaridega ei oma väiksemat tähtsust agitaatorite kasvatamisel parteiorganisatsioonide sekretäride igapäevane isiklik kontakt agitaatoritega, agitaatorite niisugune kasvatamine, et nad tunneksid vastutust massilise poliitilise töö olukorra eest.

On väga tähtis, et vestluste temaatika läbiarutamine toimuks koos agitaatoritega. Teemad tuleb võtta elust, tsehhi vajadustest, sellest, mis huvitab töölisi ja kolhoosnikuid.

Tõeline agitaator, kellel on head sidemed oma kuulajatega, valib ise tavaliselt teemad ja näitab sealjuures initsiatiivi. Agitaatoreid on tarvis õpetada vastama tööliste küsimustele, õpetada algatama vestlusi töölisi huvitavates küsimustes.

Parteiorganisatsioonid peavad alaliselt huvi tundma selle üle, missuguseid küsimusi esitavad töötajad agitaa-

torile. See on vajalik küsimuste üldistamiseks ja järelduste tegemiseks. Agitaator peab ise mõistma oma kohustust informeerida parteiorganisatsiooni, jutustada sellest, kuidas tal möödus vestlus, millised mõtted sellest vestlusest tekkisid.

Parteiorganisatsioonide sekretärid ei juhi igakord otseselt agitkollektiivide tööd, kuid nad vastutavad kogu parteitöö olukorra eest ettevõttes, ehitusel või kolhoosis, sealhulgas ka agitatsioonitöö olukorra eest. Nende kohuseks on suunata agitaatorite tegevust. Agitaatorite instrueerimisel eelseisvate vestluste teemade kohta on tarvis kutsuda kvalifitseeritud propagandiste, õpetajaid, põllumajanduse spetsialiste ja insener-tehnilisi töötajaid.

Kuidas selgitada teravaid küsimusi

Igal agitaatoril tuleb kokku puutuda küsimustega, millele on otsekohe raske vastata. Kuid tuleb rangelt öelda, et niisuguseid küsimusi, millele ei saa vastata, ei ole ega saagi olla. Partei räägib alati rahvale tõtt. Tema poliitika väljendab rahva huve. Ja kui agitaator hästi tunneb partei poliitikat, siis võib ta veendunult selgitada iga küsimust.

Kõige parem on, kui vestlus kannab sundimatut iseloomu, kuid nagu M. I. Kalinin hoiatas «isegi sundimatu vestlus olgu ette valmistatud, sellepärast, et vestluse ajal võidakse teile anda terve rida küsimusi. Ärge põigelge kõrvale vastustest ja ärge püüdke mööda minna esitatud küsimustest. Kuid ärge ka kartke, kui te ei suuda mõnele küsimusele vastata. Öelge otsekoheselt: «Ma ei tea, otsin raamatutest küsimusele vastuse, kui leian, ütlen teile».» Käesoleval ajal kerkivad tihti esile olustikulised küsimused. Korteritega on veel raskusi, lasteasutusi ei jätku. Vahel, kui inimene põrkab kokku mingi raskusega, võib talle paista, et mingit väljapääsu ei ole, et igal pool on olukord selline, ja et tarvitusele ei võeta mingisuguseid abinõusid. Kui hakata sellisele inimesele avaldama kaastunnet, kaasa nutma, käsi laiutama, teed ainult halvemaks. Tarvis on inimesse sisendada kindlust, näidata, et raskusi on, kuid need ei tulene kellegi kurjast tahtest, vaid nii ja niisugustest põhjustest, aga peamine on näidata, mida tehakse, et rahvas elaks järjest paremini ja paremini.

Muidugi kohtame veel selliseid inimesi, kes ei taha

näha meie suuri edusamme ja saavutusi ega ka meie puuduste põhjusi. Nende jaoks on kõik halvasti. On ka selliseid, kes otsustavad iga asja üle oma kellatornist vaadates, ei mõtle riiklikele huvidele. Siin jällegi võib viidata M. I. Kalininile, kuidas tema mõistis hukka need agitaatorid, kes ei anna vajalikku vastulööki mahajäänud meeleoludele ja jäävad ise sabassõrkijateks.

Suure Isamaasõja ajal, kui meie maa elas üle raskeid katsumusi, rääkis M. I. Kalinin:

«Sõrgite masside sabas — see on ka «side» massidega. Sulle kurdetakse seda ja teist, sina aga halised kaasa ja valad pisaraid. Sulle lauldakse, aga sina toetad: «Jah, valgust ei ole, külm on, tõsi — toiduaineid on vähevõitu.» Juhtub ettevõttes või asutuses mingi viperus ja sina käid ja laulad takka: «Kurat võtaks, millised bürokraadid, näe missuguse väljapääsmatu olukorra on loonud!» Sind kuulatakse, ja mõnele, ole lahke, võib-olla algul meeldibki.

Kas meie, bolševikud, mõtleme sellist sidet massidega? Muidugi mitte. Minna massidega sinna, kuhu nad lähevad, haaratuna mõnikord kaasa mahajäänud elementidest — see on menševistlik joon. Meie bolševistlik joon on juhtida rahvahulki, neid mitte hooldada, kuid viia edasi teadliku avangardi järele.»

1926. aastal M. I. Kalinin sai «Krestjanskaja gazeta» kaudu kirja, mille autoriks oli talupoeg Vladimir J. Dobraja Krinitsa külast, Nikolajevi rajoonist, Odessa kubermangust. Autor kirjutas, et ta teenis 1922. kuni 1924. aastani Punaarmees, pärast demobiliseerumist elab väga viletsalt ja keegi ei pööra tähelepanu tema revolutsioonilistele teenetele.

«Mul on tarvis elada, mul on tarvis elatusvahendeid, kuid mul need puuduvad, olen kerjus. Ma lähen Nikolajevski linna, võtan end arvele... Mulle vastatakse: «Liialt kiiresti tahad järele saada, aastake kaks tuleb käia, vahest siis ehk. Näed — tööpuudus!» «Ma olen demobiliseeritu,» räägin. — «Ja mis sellest siis on, teid on ju palju. Ei ole tööd.» Ja vaatavad, nagu hallile sinelile, ei rohkem ega vähem... Ja veel räägivad: «Demobiliseeritud kasutavad soodustusi ainult üks aasta.» See lõikab mulle noaga südamesse. Ja tuleb välja nii, kui ma ei eksi, et haritud inimesed (aga kui haritud, siis ka rikkad ja võrsunud rikaste seast), nagu elasid kümned-sajad aastad tagasi luksuslikult, nii ka nüüd elavad luksuslikult...»

Kiri lõppes järgmiste sõnadega:

«Niisiis, ei ole õiglust, meie olime orjad ja jääme orjadeks, sest me oleme harimatud. Minu palve on avaldada see kiri «Krestjanskaja gazetas», kuigi ma tean, et seda lehte ei panda. Kui ma oleksin kirjutanud, et mu naaber ajab samagonni, siis seda oleks trükitud, aga seda mitte mingi hinna eest.

Kuid ma arvan, et seltsimees Kalinin vastab mulle, miks ei arvestata minu revolutsioonilist teenet?»

M. I. Kalinin vastas sellele kirjale. Siinkohal mõned väljavõtted vastusest:

«Vaatamata ilmsele kontrrevolutsioonilisusele, mis on väljendatud Vladimir J. kirjas, hoolimata tema kartusest, et seda kirja ei trükita, ma pean seda väga vajalikuks avaldada laiadele rahvahulkadele lugemiseks, et selle näitega näidata, kuidas mõnikord inimesed, kes ei ole iseenesest kontrrevolutsioonilised ja loevad ennast täiesti lojaalseteks Nõukogude kodanikeks, libisevad iseäranis igapäevase elu praktilistes küsimustes kontrrevolutsioonilisele seisukohale.»

M. I. Kalinini vastus oli paigutatud «Krestjanskaja gazetasse» pealkirja all «Ülespuhutud teenetest ja suurtest pretensioonidest autasule». M. I. Kalinin alustas kirja autorist:

«Ma ei näe, mis revolutsioonilist ta on siis korda saatnud: ta tegi läbi ainult kohustusliku sõjaväeteenistuse... Mis ajast on niisuguse riikliku kohustuse täitmine nagu sõjaväeteenistus revolutsiooniline töö, mille eest nõutakse erilist autasu?... Kõik Vladimir J. pretensioonid ja nõudmised osutada talle erilist tähelepanelikkust ei ole millegagi põhjendatud. Miljonid inimesed elavad väga vaest elu, virelevad leiva ja kalja peal... See ei ole meie süü, vaid meie häda... Kuid Vladimir J. ei ole rahul mitte ainult sellepärast, et ta on kehvik, ta vastandab oma vaesust teistega, kes praegu, antud momendil, saavad suurt palka.»

Seda küsimust arutab M. I. Kalinin nii:

«Räägime palga erinevusest, mida saan mina ja Vladimir J. Teie tahate, et riik tagaks teile palga, mis on näiteks võrdne minu omaga. Liiga palju tahate, ei ole jõukohane meie vaesele riigile selline asi.

Kuid mispärast siiski meie vaene riik oma kogu viletsuse juures maksab suhteliselt korralikku palka Kalininile? Vas-

tan sellele lihtsa näitega. Aga mispärast talupoeg, kui ta läheb pikale reisile, toidab kaertega ainult seda hobust, millega kavatseb sõita? Igaüks vastab: selleks, et mitte jääda teele. Niikaua kui Kalinin on Kesktäitevkomitee esimees, on ta riigi tööhobune ja kaerteks temale on, ütleme kas või, hea ülikond, milles ta võtab vastu välismaa saadikuid.

Vladimir J., kuidas teie arvate, kas kehviktalurahvas nõustuks, et tema esindaja saaks naerualuseks, demonstreerides kogu kodanlikule maailmale oma viletsust? Kõik see on ebatõsine, otsitud. Kui küsimusele läheneda teisest küljest, siis Vladimir J. kadestab Kalininit, kes elab antud momendil vaieldamatult paremini kui tema. Aga kas ei ole V. J.-l Kalinini ees määratu suurt eelist? Mulle näib, et on. Ja see on minu arvates palju hinnalisem kui Kalinini eelis. Näiteks mina olen juba 50 aastane, minu laul on juba lauldud, ma märkan, kuidas päev-päevalt kahaneb minu füüsiline jõud, aga sellega koos kustuvad ka mõtted ja unistused oma tulevasest tööst.

Lugupeetud kodanik V. J., teie olete pime, ei näe, milline hindamatu rikkus on teie käes, eriti hinnaline on see meie nõukogude tingimustes — see on teie noorus. Kas te tõesti mõtlete, et ma kahetseksin, vahetades kõik selle, mis mul on praegu, selle vastu, mida omate teie? Elada Nõukogude riigis kakskümmend viis aastat nooremana! Mis võib olla sellest väärtuslikum? Kui te ei oska käsutada oma rikkust — süüdistage iseennast.

Kui Vladimir J. võrdleb end meiega, siis ta peab võrdlema, missugust palka sain mina tema aastates, sest võib-olla viiekümneaastaselt ta on samuti valitud kui mitte Nõukogude Liidu Kesktäitevkomitee esimeheks, siis mõne nõukogude vabariigi kesktäitevkomitee esimeheks, kelle töötasud on ühesugused.»

M. I. Kalinini vastus kutsus esile arvukad vastukajad. Osa neist avaldati «Krestjanskaja gazetas». Kokku saadi 2500 kirja, neist saja ümber kollektiividelt, sealhulgas resolutsioonid, mis võeti vastu arutamise tulemusena.

Mihhail Ivanovitš võttis sõna kõigi nende kirjade puhul lõppvastuseks. Ta kujutas väga eredalt, mida nõukogude võim on andnud töötajatele ja mida ta annab tulevikus, aga Vladimir J. kohta, kes uuesti saatis kirja Mihhail Ivanovitšile, ta ütles: «See on väikekodanlik, hetkemeele-

olus elav, silmade ees toimuvate üksikjuhtude kiirele muljele alluv dekadent.»

On tarvis kannatlikult selgitada neile, kes tegelikult mõnda küsimust ei mõista, aga tahavad teada saada tõtt, kes aga sogab vett, peab saama otsustava vastulöögi.

Kuidas määrata kindlaks agitaatorite vestluste teemasid

Olenevalt poliitilistest sündmustest ja olukorrast tootmises, omab kord üks, kord teine küsimus suuremat tähtsust. Parteikomitee või parteibüroo juhibki sellega agitaatorite tööd, et ta näitab kätte, millistel teemadel esmajärjekorras lähemal ajal vestelda, et need vestlused oleksid tihedalt seotud kollektiivi eluga.

Tavaliselt soovitatakse agitaatoritele igakuuliselt näitlik loetelu teemadest, mis on antud momendil kõige aktuaalsemad. Mõeldes läbi need teemad, peab parteibüroo eelnevalt nõu administratsiooniga, parteiaktiiviga, selgitab välja, mis kõige rohkem töölisi erutab. Keeruliste küsimuste kohta korraldatakse agitaatoritele seminare ja individuaalseid konsultatsioone, antakse vestluste näitlik plaan ja kirjanduse loetelu, mida võib ettevalmistamisel kasutada. Peale selle peavad sekretär ja parteibüroo liikmed sagedamini vestlema agitaatoritega tsehhides.

Kuid ka agitaatorid ise peavad ilmutama algatust vestluste jaoks teemade valikul, kuulama seda, millest räägivad inimesed, mis neid huvitab. See annab agitaatorile võimaluse kiiresti reageerida töötajate nõudmistele ja meeleoludele, kasutada fakte, mis on võetud ettevõttest, tsehhist ja arendama selle ümber vestlust.

Agitaatori vestluse kestuseks on kohane ette näha 15—20 minutit. Selle aja jooksul ei jõua palju rääkida, sellepärast on parem valida konkreetsed teemad, mis haaraksid üht või kaht küsimust, kuid see-eest selgitaksid neid hästi näidete ja faktide alusel, mis on lähedased ja mõistetavad igale kuulajale. Mida kitsam on teema, seda kergem on pidada huvitavat ja sisukat vestlust ning seda tihedamalt seostada kollektiivi eluga. Kui teema formuleeritakse väga laiaulatuslik, siis on olemas hädaoht, et vestlus muutub üldiste tõdede ümberjutustamiseks ja jääb kindlustamata veenvate tõenditega.

Väga oluline on arvestada asjaolu, kellega vesteldakse. Üks asi on teha kasvatustööd noorsoo hulgas, hoopis teine asi on teha kasvatustööd koduperenaiste hulgas. Küsimused, mis on eluliselt tähtsad kolhoosnikutele, ei tõmba kaugeltki mitte alati endale näiteks raudteelaste tähelepanu. See, millest saavad aru kõrgema haridusega inimesed, suudavad vaevalt omandada seitsmeklassilise kooli lõpetajad. Seda ei tohi unustada siis, kui otsustatakse küsimust, missuguseid vestlusi läbi viia.

Esinemistest kirjutatud teksti järgi

Küsimust selle kohta, kas on vaja üles kirjutada ettekande, kõne teksti või ei ole, ei saa otsustada šablooniliselt, kõik oleneb ettekande iseloomust, sellest, kelle jaoks ta on arvestatud ning ka kõneleja individuaalsetest omadustest. On selliseid olukordi, kus ettekanne peab olema tingimata kirjutatud. Näiteks parteikomitee või parteibüroo aruandekõne. See on ametlik dokument, mis võtab kokku töötulemused teatava kindla ajavahemiku kohta. Aruanne koostatakse kollektiivselt ja peab olema loomulikult enne avaldamist hoolikalt redigeeritud. Võib olla veel teisigi juhtumeid, kus kõneleja peab rangelt kinni pidama kindlast tekstist.

Kuid oleks viga esitada selliseid nõudmisi kõigi esinemiste jaoks. See viiks selleni, et mõned töötajad, isegi väikestel nõupidamistel ja istungitel, hakkaksid spikerdama. Sellised kõnemehed võõrduvad elavast kõnekeelest. Nende esinemised on tavaliselt šabloonsed.

Kõige mõjuvam, kuulajaid köitev esinemine on elav suuline kõne. Suuline kõne tunnistab käsitletava aine tundmist ja kõneleja veendumust. Kõneleja, kes ei ole seotud tekstiga, tunnetab teravamalt auditooriumi, ta võib tabada seda, mis ei jõudnud kuulajateni, ning peatuda sellel üksikasjalisemalt, mis on selge ega vaja erilist selgitamist, ta võib vastata repliikidele, kasutada uusi fakte, argumente, mida tal ei olnud kavas varem kasutada.

Tarvis on osata oma kõnet ümber korraldada vastavalt olukorrale. Ükskõik missugused võivad olla sõnavõtud, missugused küsimused huvitavad auditooriumi, neile tuleb reageerida, aga inimesed, kes on harjunud maha

lugema varem ettevalmistatud tekste, ei pööra tavaliselt koosoleku käigule tähelepanu.

Vabas kõnes esitatud ettekandel on rohkem kõneleja isikupärasust, tema stiili, maneeri ja keelt. Selline kõne on veenvam. Sellepärast tuleb tööliste, kolhoosnikute ja intelligentsi koosolekutel, kus selgitatakse nende ülesandeid, taotleda seda, et kõneleja esineks vabalt, elavalt, ilma valmiskirjutatud tekstita. Seesama nõue on kehtiv ka parteikoosolekute kohta. Täiesti lubamatu on valmis tekstide mahalugemine vestlustel õpperingide õppustel, kus on eriti tähtis lihtne kõnekeel ja sundimatu mõtete vahetus.

Muidugi, ka vabalt esitatud kõne võib osutuda vähe-viljakaks, nagu valmis teksti ükskõikne lugeminegi, kui kõneleja ei valmistu ette, vaid räägib sellest, mis talle pähe tuleb. Et hästi esineda, selleks on tarvis hoolikalt ette valmistuda. Kuidas nimelt valmistuda ettekandeks, see oleneb kõnelejast endast. Ta võib piirduda vastava plaani või teeside koostamisega, panna kirja kõige tähtsamad kohad oma esinemisest, faktilised andmed, ta võib kirjutada ka kogu kõne.

Varem valmiskirjutatud teksti olemasolu ei tähenda alati seda, et on tarvis see sõna-sõnalt maha lugeda. Seda võib kasutada abiks. Muidugi, kellelegi ei saa keelata teksti kasutamist, siin oleneb palju kõneleja ettevalmistusest ja kogemustest, kuid on tarvis püüda selle poole, et iga kommunist valdaks elava kõne kunsti. Mida paremini kõneleja tunneb ainet, millest ta hakkab kõnelema, mida rohkem ta on huvitatud tema enda poolt esitatavatest küsimustest, seda harvemini tal kerkib üles vajadus kasutada kõne teksti.

AVALDUSTE LÄBIVAATAMISE KORD NLKP RIDADESSE VASTUVÕTMISEL

Kommunistliku partei liikmekandidaadiks või liikmeks astuja esitab vastavale partei-algorganisatsioonile isikliku avalduse, elulookirjelduse, täidab NLKP Keskkomitee poolt kehtestatud vormikohase ankeedi ja lisab soovitused, mis peavad vastama NLKP põhikirjale. NLKP Keskkomitee pidas viimasel ajal vajalikuks teha mõningaid muudatusi ankeedis, mida täidetakse partei liikmekandidaadiks või

liikmeks astumisel. Näiteks ankeedist jäeti välja küsimused vanemate tegevusest enne ja pärast 1917. aastat, osavõtt opositsioonidest ja parteivastastest gruppidest, teenistusest armeedes ja väesalkades, kes võitlesid nõukogude võimu vastu, kriminaalkorras vastutusele võtmisest minevikus jne. Omal ajal olid need küsimused õigustatud ja vajalikud. Nüüd aga, kus tingimused on muutunud, on selliste küsimuste säilitamise vajadus partei arvestusdokumentides ära langenud.

Kommunist, kes annab parteisse astujale soovituse, peab selle kinnitama oma partei-algorganisatsioonis, aga neil juhtudel, kui soovitaja ja soovitatav töötavad kumbki eri rajoonis, kinnitatakse soovitaja allkiri partei rajooni- või linnakomitees.

Parteisse astujalt ei tule nõuda mingeid muid tõendeid ega dokumente. Neil juhtudel, kui peale ankeedi andmete on vajadus veel mingeiks täiendavaiks teadeteks NLKP ridadesse astuja kohta, siis peab parteiorganisatsioon neid ise koguma.

Pärast seda, kui partei-algorganisatsioonile saabusid parteisse astujalt vajalikud dokumendid, kirjutab parteiorganisatsiooni sekretär ankeeti soovitajate perekonnanimed, nende parteidokumentide numbrid, parteistaaži, töökoha ja mis ajast soovitajad tunnevad soovitatavat, kontrollib esitatud soovituste vastavust nõuetele ja samuti seda, kas ankeet on õigesti täidetud. Sellele järgnevalt arutab partei-algorganisatsiooni büroo esialgselt küsimust selle kohta, kas avalduse esitaja on vääriline parteisse vastuvõtmiseks, ja esitab oma arvamuse arutamiseks partei-algorganisatsiooni üldkoosolekule. Partei üldkoosolekule esitatakse arutamiseks ka need parteisse astumise avaldused, mida büroo peab vajalikuks tagasi lükata.

Parteisse vastuvõtmise küsimust arutatakse partei-algorganisatsiooni üldkoosolekul. Koosoleku otsus jõustub pärast kinnitamist rajoonikomitee poolt; aga linnades, kus ei ole rajoonilist jaotust — partei linnakomitee poolt.

Parteisse vastuvõtmine võib toimuda nii lahtistel kui ka kinnistel parteikoosolekutel. Iga parteisse astuja avalduse kannab partei-algorganisatsiooni sekretär koosolekule ette, tingimata loeb ette ka ankeedi ja kõik soovitused. Parteikoosolekul võtavad sõna avalduse esitaja ja kommunistid, kes teda soovitavad parteisse, samuti seltsimehed, kes teda hästi tunnevad ühise töö põhjal. Küsimuse

selline arutelu annab igale koosolekust osavõtvale kommunistile võimaluse kujundada oma arvamus selle kohta, kas avalduse esitaja on vääriline parteisse vastuvõtmiseks.

Üldkoosoleku protokolli kantakse peale NLKP liikmekandidaadiks või liikmeks vastuvõtmise otsuse lühidalt ka iga sõnavõtu sisu. Pärast koosolekut kirjutab algorganisatsiooni sekretär vastuvõetud otsuse parteisse astuja ankeeti ja märgib juurde parteikoosoleku kuupäeva. Neis parteiorganisatsioonides, kus on parteikomiteed, aga tsehhi parteiorganisatsioonid kasutavad partei-algorganisatsiooni õigusi, tuleb partei-algorganisatsiooni üldkoosoleku otsus tingimata kinnitada parteikomitee poolt. Neis parteiorganisatsioonides parteisse vastuvõtmise küsimust ettevõtte või asutuse partei üldkoosolekutel ei arutata.

Parteiorganisatsioonid saadavad NLKP liikmeks või liikmekandidaadiks vastuvõtmise toimiku (parteisse astuja avalduse, soovitused ja ankeedi) kinnitamiseks partei linna- või rajoonikomiteele. Kui partei-algorganisatsiooni üldkoosolek või parteikomitee, arutades parteisse vastuvõtmise küsimust, otsustas avalduse tagasi lükata, siis neil juhtudel mitte mingisuguseid materjale partei rajooni- või linnakomiteesse ei saadeta.

Dokumentide vormistamine NLKP liikmeks astumisel neile, kes karistuse korras viidi tagasi partei liikmekandidaadiks, toimub üldistel alustel, s. o. partei liikmekandidaat esitab algorganisatsioonile oma avalduse, elulookirjelduse, partei põhikirja nõuetekohased soovitused kolmelt NLKP liikmelt ning täidab ankeedi.

Kui ettevõttes või asutuses ei ole partei-algorganisatsiooni, siis seltsimehed, kes soovivad astuda partei liikmekandidaadiks, esitavad nõutavad dokumendid vahetult partei rajooni- või linnakomiteele. Need avaldused vaadatakse läbi NLKP linnakomitee või rajoonikomitee bürool.

Avaldused parteisse astumiseks kolhoosnikutelt, õpetajatelt ja teistelt töötajatelt, kes elavad maakohtades, kus antud kolhoosis, koolis jne. ei ole partei-algorganisatsiooni, võidakse läbi vaadata vastavate territoriaalsete partei-algorganisatsioonide poolt.

NLKP linna- või rajoonikomitees vaadatakse läbi partei-algorganisatsioonide otsused partei rajooni- või linnakomiteede büroo istungitel. Eelnevalt vestleb rajoonikomitee sekretär avalduse esitajaga ja täidab ankeedis lahtri parteisse astuja sotsiaalse seisundi kohta. Partei rajooni-

komitee või linnakomitee bürool arutatakse NLKP liikmekandidaadiks või liikmeks astumise küsimust parteisse vastuvõetava seltsimehe ja vastava partei-algorganisatsiooni sekretäri kohustuslikul juuresolekul.

Nagu partei üldkoosolekul, nii ka partei rajooni- või linnakomitee bürool kannab partei-algorganisatsiooni sekretär ette vajalikud andmed iga parteisse astuja kohta.

VASTUTUSEST PARTEISSE ASTUJA SOOVITAMISEL

Kuidas mõista seda, et soovitaja kannab vastutust selle eest, keda ta soovitab parteisse? Kas soovitaja kannab vastutust neil juhtudel, kui soovitatav sooritab mingi üleastumise siis, kui ta on juba partei liige?

Soovitades teatavat seltsimeest parteisse, võtab NLKP liige sellega endale vastutuse parteiorganisatsiooni ees, et soovitatav on kommunisti kõrge nime vääriline. Vastavalt NLKP põhikirjale kannab ta partei ees vastutust oma soovituse kvaliteedi eest. Kui partei liige annab soovituse inimesele, keda ta halvasti tunneb, või inimesele, kes oma omadustelt ei ole kommunisti nime väärt, võib parteiorganisatsioon teda võtta vastutusele.

Kuid oleks ebaõige nõuda vastutust kvaliteedi eest mehaaniliselt, kandes selle üle neile juhtudele, kui soovitatav, olles juba parteikandidaat või partei liige, sooritas üleastumise. Pärast seda kui inimene on võetud parteisse, kannab tema kasvatamise eest vastutust kogu parteiorganisatsioon, aga mitte ainult need kommunistid, kes andsid talle soovituse. Ja kui teatava aja möödumisel parteisse vastuvõetud seltsimees sooritab üleastumise, siis nimelt tema, aga mitte keegi teine, peab kandma isiklikku vastutust. Muidugi, kui NLKP liige ilmutas vastutustundetust soovituse andmisel, mis aitas parteisse pääseda partei suhtes võõral inimesel, siis sel juhul soovitajat võib võtta parteilisele vastutusele, vaatamata teatava aja möödumisele soovituse andmisest.

Kuidas mõista põhikirjaga kehtestatud nõudmist: tunda soovitatavat ühise töö põhjal mitte vähem kui üks aasta? Kas selle nõude juurde kuulub ühine töö viimasel aastal? Põhikirjaga kehtestatud nõue tunda soovitatavat ühise

töö põhjal mitte vähem kui aasta, eeldab seesugust ühist tööd, mis lubab kõige paremini õppida tundma inimest, näha tema suhtumist usaldatud ülesannetesse ja teada saada, kuidas ta astub välja partei ja riigi huvide eest. NLKP põhikirjast ei järeldu, et see nõue kehtib ainult viimase tööaasta kohta. Kui partei liige töötas soovitatavaga rida aastaid ühes kollektiivis, aga viimasel ajal koos temaga ei tööta, kuid tunneb hästi tema tootmisalast ja ühiskondlikku tegevust, tema käitumist, siis võib ta teda soovitada parteisse. Peamine on see, et NLKP liige tõeliselt tunneks soovitatavat ja võiks õigesti hinnata tema väärtusi ja puudusi.

Kas kehtib mingisugune tähtaeg, mille jooksul parteiorganisatsioon peab partei liikmekandidaadiks astujat tundma õppima? Parteisse astujat peavad tundma mitte ainult need, kes annavad talle soovituse, vaid ka parteialgorganisatsioon tervikuna. Soovituste olemasolu ei ole veel küllaldane, et võtta inimest parteisse, kui parteiorganisatsioon ei õppinud teda tundma, ei kontrollinud teda praktilises töös. Arusaadavalt ei eksisteeri mingisugust partei liikmekandidaadiks astuja tundmaõppimise tähtaega. Parteiorganisatsioon võib nõuda küll teatavat tähtaega, et täpsustada parteisse astuja eluloosi andmeid, pärida iseloomustust eelmisest töökohast jne. Kuid see on hoopis teine asi. Inimese tõeliselt tundmaõppimiseks läheb vaja nii palju aega, kui palju on vajalik selleks, et teda tõepoolest hästi tunda.

Kas võib NLKP liige, kes on andnud soovituse, võtta selle tagasi? Kui NLKP liige andis soovituse, aga hiljem sai teada mingeid fakte, mis kompromiteerivad soovitatavat, siis ta võib, aga teatavatel juhtudel isegi on kohustatud oma soovituse tagasi võtma. Halvasti talitaks see kommunist, kes tegi vea ja ei taha seda parandada. Kui aga soovitatav on juba parteisse vastu võetud, siis soovitaja ei saa enam oma soovitust tagasi võtta. Ta võib esitada avalduse parteiorganisatsioonile, näidates ära motiivid, mispärast ta peab oma soovitust ekslikuks ja palub parteiorganisatsioonil sisuliselt läbi vaadata soovitatud seltsimehe parteilisuse küsimus. On tarvis silmas pidada asjaolu, et parteisse astuja esitab kolm soovitust, ja on võimalik, et teised kaks soovitajat on soovitatava kohta teistsugusel arvamisel. Kuid asi ei seisa ainult selles. Võetakse ju inimene parteisse partei-algorganisatsiooni otsuse järgi

ning ei saa lubada, et üks kommunist võiks muuta seda otsust, võttes oma soovituse tagasi.

Kas on olemas soovituse kirjutamise kindel vorm? Mitte mingisugust kindlat soovituse vormi ei ole. Kuid seltsimehed, kes nõuavad, et soovitus oleks kirjutatud asjakohaselt, astuvad välja õigesti. Ütleme näiteks, et soovituses ei ole sõnu «soovitan sm. N. vastu võtta NLKP liikmekandidaadiks», siis kas see on üldse soovitus? Pigemini on see karakteristika, aga karakteristika antakse ka muudel juhtudel peale parteisse astumise. Samuti on tarvis, et soovitusest oleks näha, kes soovitab (perekonnanimi, nimi ja isanimi; parteistaaž, parteipileti number; kus töötab), mis ajast ta tunneb soovitatavat, kus ja millal temaga koos töötas. See on andmete miinimum, mida peab sisaldama soovitus. Ent peamine on inimese poliitiliste, tööalaste ja moraalsete omaduste iseloomustus, kuid siin ei saa olla standardit. Mida täiuslikum ja täpsem on soovitus, seda parem.

KANDIDAADISTAAŽI PIKENDAMISEST

Vastavalt NLKP põhikirjale teevad kõik parteisse astujad läbi kandidaadistaaži tähtajaga üks aasta. Selle aja jooksul peab kandidaat tutvuma põhikirjaga ja parteitaktikaga, ilmutama oma tööalaseid, poliitilisi ja moraalseid omadusi, näitama end tootmisalaste kohustuste ja parteiliste ülesannete täitmisel, ning ühiskondlikus töös ja isiklikus elus, mille alusel parteiorganisatsioon võiks kandidaadi kohta otsustada, kas ta on vääriline olema NLKP liige.

Ettevalmistamine partei liikmeks astumisel sõltub eelkõige muidugi kandidaadist endast. Koos sellega kohustab NLKP põhikiri partei-algorganisatsiooni abistama kandidaati ette valmistuda partei liikmeks astumiseks. Seal, kus parteiorganisatsioon pidevalt hoolitseb kandidaatide kasvatamise eest, on aastane kandidaadistaaž täiesti küllaldane selleks, et kandidaat jõuaks näidata oma võimeid ja omadusi ning parteiorganisatsioon veenduks selles, et kandidaat on hästi ette valmistunud partei liikmeks astumiseks.

Eesmärgil suurendada kandidaatide vastutust kandidaadi-aja läbitegemisele, aga samuti ka parteiorganisat-

siooni vastutust kandidaatide kasvatamisel, määrab NLKP põhikirja 18. paragrahv kindlaks range korra partei liikmekandidaatide küsimuse otsustamiseks. Kandidaadi-aja möödumisel peab parteiorganisatsioon oma koosolekul kandidaadi küsimuse läbi vaatama. Kui parteiorganisatsioon tunnistab mõjuvaks need põhjused, mis ei võimaldanud kandidaadil end veel küllaldaselt näidata, võib koosolek pikendada tema kandidaadistaaži, kuid mitte rohkem kui üks aasta. Kui aga selgus, et oma isiklike omaduste poolest kandidaat ei vääri vastuvõtmist partei liikmeks, siis koosolek võtab vastu otsuse tema väljaheitmiseks kandidaatide hulgast.

Sel põhikirja nõudel on suur tähtsus kandidaatide kasvatamisel. Partei-algorganisatsioon on kohustatud õigeaegselt, kandidaadistaaži möödumisel, vaatama läbi küsimuse parteikandidaadi kohta. NLKP põhikirja 18. paragrahv nõuab partei-algorganisatsioonilt alalist tähelepanu töös kandidaatidega, hoolitsust partei ridade väärika kasvu eest.

Millised põhjused võib lugeda kaalukateks kandidaadistaaži pikendamise küsimuse otsustamisel? Need põhjused võivad olla kõige mitmekesisemad: kandidaadi üleminek tööle teise parteiorganisatsiooni, pikaajaline komandeering, kestev haigus, perekondlikud põhjused ja paljud teised. Sagedamaks põhjuseks on aga parteiorganisatsiooni vähene hoolitsus kandidaadi ettevalmistamisel. Ja tegelikult, kuidas saabki kandidaat ennast ilmutada, kui talle ei anta ülesandeid, ei kontrollita teda konkreetses töös, ei tõmmata kaasa aktiivsele elule parteiorganisatsioonis? Kõik see võib kahtlematult olla kaaluvaks põhjuseks kandidaadistaaži pikendamise küsimuse otsustamisel.

Mõnedes parteiorganisatsioonides leiavad aset faktid, et kandidaadistaaži pikendatakse kaaluva vajaduseta. Mõnikord juhtub ka, et kandidaat, vaatamata parteiorganisatsiooni poolt osutatud abile, ei ilmutanud siiski ennast kogu kandidaadistaaži jooksul, suhtus passiivselt kommunisti kohustuste täitmisesse, näitas oma ebaküpsust. Selle asemel et otsekoheselt öelda sellele kandidaadile, et ta ei vääri partei liikmeks vastuvõtmist, pikendatakse aga tema kandidaadistaaži. Sellist praktikat tuleb pidada ebaõigeks.

Kas parteiliikme kandidaat peab ise andma avalduse oma kandidaadistaaži pikendamiseks või otsustab selle

küsimuse parteiorganisatsioon oma algatusel? Kui partei liikmekandidaat ei pöördu kandidaadistaaži möödumisel partei-algorganisatsiooni poole avaldusega tema vastuvõtmiseks partei liikmeks, siis büroo või parteiorganisatsiooni sekretär peab selle põhjusi selgitama, arutama ja, kui vaja, abistama kandidaati soovituste leidmisel jne. Kui aga kandidaat on antud juhul passiivne, siis tema küsimuse arutamine võetakse parteikoosolekule parteiorganisatsiooni büroo või sekretäri algatusel. Sellisel juhul ei ole vaja nõuda kandidaadilt avaldust tema kandidaadistaaži pikendamiseks. Kui kandidaat palub koosoleku käigus pikendada kandidaadistaaži, siis tema soov kirjutatakse protokolli ja seda arvestatakse küsimuse otsustamisel koosoleku poolt.

Missuguseks tähtajaks pikendatakse kandidaadistaaži? Partei põhikirjas on öeldud, et kandidaadistaaži võib pikendada mitte rohkem kui üheks aastaks. Täiendava kandidaadistaaži tähtaja määramises peab parteiorganisatsioon suhtuma täie tähelepanelikkusega. Kui kandidaat ei suutnud kandidaadistaaži jooksul end näidata, parteiorganisatsioon aga ei suutnud kontrollida tema isiklikke omadusi, siis oleks muidugi ebaõige võtta vastu otsus kandidaadistaaži pikendamise kohta lühikeseks ajaks, näiteks üheks või kolmeks kuuks. Vaevalt osutub see tähtaeg küllaldaseks kandidaadi täiendaval proovimisel praktilise töö juures. Kuid see sugugi ei tähenda, et igal juhul tuleks kandidaadistaaži pikendada ainult üheks aastaks. On tarvis rangelt kinni pidada individuaalsest lähenemisviisist, reaalselt arvestada täiendavat aega, mis on kandidaadile tarvis selleks, et ta jõuaks ette valmistuda partei liikmeks astumiseks.

Mõnikord küsitakse: kas võib kandidaadistaaži pikendada kaks korda? See küsimus võib kerkida peaasjalikult neis parteiorganisatsioonides, kus suhtutakse mitteküllaldase tähelepanuga täiendava staaži määramisse, aga ka seal, kus nõrgalt töötatakse kandidaatidega. Parteiorganisatsioonid peavad lähtuma sellest, et kandidaadistaaži pikendatakse ainult üks kord ja seda tähtaja piirides, mis on ette nähtud NLKP põhikirjas.

Kas võib kandidaati vastu võtta partei liikmeks enne pikendatud kandidaadistaaži möödumist? Mõned parteitöötajad arvavad, et ainult põhilise kandidaadistaaži tähtajast peab täielikult kinni pidama, aga mis puutub täien-

davasse, pikendatud staaži, siis sellest kinnipidamine ei ole kohustuslik. Sellist ettekujutust kandidaadistaažist ei saa pidada õigeks. Vastavalt NLKP põhikirjale võetakse uusi partei liikmeid vastu kandidaatide hulgast, kes on teinud läbi kindlaksmääratud kandidaadistaaži. See põhikirja nõue kehtib ka nende kandidaatide partei liikmeks vastuvõtmise kohta, kellel on pikendatud kandidaadistaaž. Sellepärast võidakse partei liikmekandidaati, kellel on pikendatud kandidaadistaaž, vastu võtta partei liikmeks ainult pärast tema täiendava staaži tähtaja möödumist.

Kas võib anda soovitust kandidaadile, kellel ei ole kandidaadistaaž veel lõppenud? Partei liikmekandidaat vormistab ja esitab parteiorganisatsioonile vastavad dokumendid tema vastuvõtmiseks NLKP liikmeks pärast seda, kui tal on lõppenud kandidaadistaaž. Ta võib muidugi endale aegsasti varuda parteiliikmetelt nõusoleku neilt soovituste saamiseks. Kuid parteiliikmed vormistavad ja annavad neile kandidaatidele soovituse alles siis, kui lõpeb nende kandidaadistaaž. Võib esineda ka juhuseid, kus soovitused antakse välja mõni päev enne staaži täissaamist. Neid soovitusi aga, mis kandidaadid on saanud mitu kuud enne kandidaadistaaži lõppemist, ei saa tunnistada kehtivaiks.

Kas võib kandidaadistaaži pikendamist rakendada parteilise karistusmäärana? Kandidaadistaaži pikendamist ei või rakendada parteilise karistusmäärana. Kui kandidaat sooritab ebaväärika teo, siis parteiorganisatsioon võtab tema suhtes tarvitusele vastavad parteilise kasvatamise ja mõjutamise abinõud, kaasa arvatud väljaheitmise partei liikmekandidaatide hulgast. Sellejuures toimub väljaheitmine kandidaatide hulgast selliste üleastumiste ja tegude eest, mis ei ole kooskõlas parteisse kuulumisega ja viiakse läbi mitte NLKP põhikirja 18. paragrahvi järgi, nagu seda ebaõigesti teevad mõned üksikud parteikomiteed, vaid põhikirja 10. paragrahvi järgi. Sel juhul tuleb rajoonikomitee, linnakomitee otsus kinnitada partei oblasti-, kraikomitee või liiduvabariigi kommunistliku partei keskkomitee poolt.

Kas võib arutada NLKP kandidaadi liikmeks vastuvõtmise küsimust, kui kandidaat kannab parteilist karistust? Parteikandidaadi parteilise karistuse olemasolu ei või olla põhjuseks, et tagasi lükata küsimuse läbivaatamist tema vastuvõtmiseks NLKP liikmeks. Antud juhul lähtub

parteiorganisatsioon sellest, kas kandidaat on ennast parandanud ja kas ta on partei liikmeks vastuvõtmise vääriline. Üheaegselt otsusega kandidaadi vastuvõtmise kohta NLKP liikmeks otsustab parteikoosolek küsimuse parteilise karistuse mahavõtmisest.

Kas partei rajoonikomitee büroo talitab õigesti, muutes ära parteikoosoleku otsuse kandidaadistaaži pikendamiseks ja võttes ta vastu partei liikmeks, minnes mööda partei-algorganisatsioonist? Vastavalt NLKP põhikirjale parteisse vastuvõtmise küsimus otsustatakse partei-algorganisatsiooni üldkoosolekul ja see otsus astub jõusse pärast kinnitamist rajoonikomitees.

Juhul kui rajoonikomitee büroo vaatab läbi partei-algorganisatsiooni otsuse partei kandidaadi kandidaadistaaži pikendamise kohta ja tunnistab selle otsuse ebaõigeks ning leiab, et kandidaat on vääriline vastuvõtmiseks partei liikmeks, teeb rajoonikomitee partei-algorganisatsioonile ülesandeks koosolekul uuesti läbi vaadata selle kandidaadi küsimus. Sellele partei-algorganisatsiooni koosolekule saadab rajoonikomitee oma esindaja, kes selgitab koosolekule neid motiive, mille alusel partei rajoonikomitee tegi järelduse, et kandidaati võib võtta vastu partei liikmeks.

Kas võib pikendada kandidaadistaaži neile, kes on kandidaadiks üle viidud NLKP liikmete hulgast? Partei liikmekandidaatidele, kes on üle viidud kandidaadiks NLKP liikmete hulgast, NLKP põhikirja 18. paragrahvi ei rakendata. Partei liikme üleviimist kandidaadiks kasutatakse nagu parteilise karistuse määra. Kindlaksmääratud tähtaja möödumisel võetakse kandidaadiks üleviidu vastu partei liikmeks üldistel alustel. NLKP liikmete hulgast üleviidud kandidaadi parteist väljaheitmise korral juhinduvad parteikomiteed põhikirja 10. paragrahvist. Rajooni- ja linnakomiteede otsused parteist väljaheitmise kohta kuuluvad kinnitamisele partei oblasti- ja kraikomiteedes või liiduvabariigi kommunistliku partei Keskkomitees.

KOMMUNISTIDE PERSONAALKÜSIMUSTE LÄBIVAATAMISE KORD PARTEIORGANISATSIOONIDES

NLKP põhikiri näeb ette, et kommunisti parteist väljaheitmise küsimus otsustatakse selle partei-algorganisatsiooni üldkoosoleku poolt, kelle liikmeks on väljaheidetu,

ja väljaheitmise otsus astub jõusse ainult sel juhul, kui ta kinnitatakse vastava kõrgemalseisva parteiorgani poolt. Parteist väljaheitmine on kommunistile kõrgeim karistusmäär ja kui põhikiri kohustab partei-algorganisatsiooni läbi vaatama parteist väljaheitmise küsimust, siis sellest järeldub, et ka kõik teised parteilised karistused tuleb läbi vaadata partei-algorganisatsioonis.

Partei liikmete ja liikmekandidaatide personaalküsimuste esialgne läbivaatamine partei-algorganisatsioonis annab võimaluse suurema põhjalikkusega arutada kommunisti süütegu ja õigemini määrata karistusmäära.

Arusaadavalt on partei rajooni- ja linnakomiteedel kui kõrgemalseisvatel parteiorganitel õigus otsustada kommunistide personaalküsimusi ka mööda minnes partei-algorganisatsioonist. See õigus tuleneb demokraatliku tsentralismi olemusest. Kuid seda õigust peavad kõrgemalseisvad parteiorganid kasutama siis, kui selleks on tõeline vajadus, ja seda erandkorras. Sellistel juhtudel tuleb vastuvõetud otsust tingimata selgitada vastava partei-algorganisatsiooni koosolekul.

NLKP põhikiri annab partei liikmetele ja kandidaatidele õiguse nõuda enda isiklikku osavõttu kõigil juhtudel, kus tehakse otsus nende tegevuse või käitumise kohta. Tähendab, üldreeglina ei saa kommunistide personaalküsimusi läbi vaadata tagaselja. Ainult neil juhtudel, kui kommunist mingil põhjusel ei soovi osa võtta tema personaalküsimuse läbivaatamisest, võidakse võtta vastu otsus tema käitumisest tagaselja.

NLKP põhikiri ei näe ette parteilise karistuse kestuse tähtaega, välja arvatud need juhud, kui parteiorganisatsioon viib parteilise karistuse korras NLKP liikme üle partei liikmekandidaadiks. Põhikiri määrab kindlaks sellise karistuse tähtaja kuni ühe aastani. Küsimust parteilise karistuse mahavõtmisest tuleb igal üksikul juhul otsustada lähtudes sellest, kuivõrd kommunist on end parandanud, kas ta on kõrvaldanud need puudused, mille eest teda parteiorganisatsioon karistas.

Kui kommunist tegelikult näitas, et ta parandas end, sügavalt kahetses oma viga partei ees sooritatud eksimuse pärast, siis parteiorganisatsioonil tuleb sellelt partei liikmelt või liikmekandidaadilt karistus maha võtta. Mõnikord küsitakse: aga kas võib korraga maha võtta kaks karistust? Kui parteiorganisatsioon peab seda vaja-

likuks, siis võib maha võtta mõlemad karistused korraga.

Ei saa tunnistada õigeks seda, kui mõnedes parteiorganisatsioonides, kus kommunistile on antud karistus, ei tunta huvi selle üle, kuidas ta on end parandanud, ei abistata kommunisti vabaneda vigadest ega aidata tal vabaneda puudustest, ei ilmutata hoolt selleks, et temalt maha võtta parteiline karistus, kui ta on seda ära teeninud.

Küsimust parteilise karistuse mahavõtmisest võib parteiorganisatsioon vaadata mitte ainult kommunisti avalduse põhjal, vaid ka omal algatusel.

Kommunistile avaldatud parteiline karistus kantakse partei liikme või liikmekandidaadi arvestuskaardile ainult neil juhtudel, kui karistuse andmisel formuleeritakse see «sissekandmisega arvestuskaardile». Need partei-algorganisatsiooni otsused tuleb tingimata kinnitada partei rajooni- või linnakomitee poolt.

Partei liikmete ja liikmekandidaatide personaalküsimuste läbivaatamine toimub NLKP põhikirja järgi ettenähtud korras. Väikeste üleastumiste eest, mis sageli sooritatakse selle tõttu, et kommunist ei ole veel teadlik kõigist nõuetest, mida esitatakse kommunistile, ja parteiorganisatsioon ei ole teda veel küllaldaselt kasvatanud, peab kasutama parteilise mõjutamise ja kasvatamise vahendeid, aga mitte välja heitma partei liikmekandidaatide hulgast. Neil juhtudel, kui parteiorganisatsioon peab vajalikuks partei liikmekandidaati arvata välja partei kandidaatide hulgast sooritatud üleastumise eest, tuleb juhinduda NLKP põhikirja 10. paragrahvist.

Partei põhikirja paragrahv 18 näeb ette partei kandidaatide hulgast väljaarvamist neil juhtudel, kui kandidaadil kandidaadistaaž on täis, aga selle aja jooksul on selgunud, et ta oma isiklike omaduste poolest ei vääri partei liikmeks vastuvõtmist. Neil juhtudel partei-algorganisatsiooni otsus väljaheitmise kohta partei liikmekandidaatide hulgast astub jõusse pärast kinnitamist rajooni- või linnakomitee poolt. Kandidaadikaart võetakse väljaheidetult ära pärast partei rajooni- või linnakomitee otsust. Väljaheidetu võib muidugi kaevata rajooni- või linnakomitee otsuse peale, pöördudes kõrgemalseisva parteiorgani poole. Oblastikomiteed, kraikomiteed ja liiduvabariikide partei keskkomiteed vaatavad läbi sellised asjad parteist väljaheitmise kohta apellatsioonikorras.

Kommunisti isiklikust osavõtust tema tegevuse või käitumise üle otsustamisel

Kommunisti isiklik osavõtt otsuse tegemise juures tema tegevuse või käitumise kohta on eelkõige vajalik selleks, et tagada süüdistuse hoolikas ja põhjendatud läbiarutamine. Kuid see on tähtis ka sellepärast, et vastutusele võtmisel on eesmärk avaldada kommunistile kasvatuslikku mõju. Olenemata sellest, kus arutatakse kommunisti küsimust, kas bürool, üldkoosolekul või parteikomisjonis, on tarvis, et arutusest osavõtjad ütleksid avameelselt ja otsekoheselt kommunistile, mida nad mõtlevad tema süüteost ja kuidas nad hindavad tema süütegu.

Selles ei ole mitte midagi laiduväärset, kui büroo, komitee või parteikomisjoni liikmetel, otsustades personaalküsimust, kerkivad üles erinevad seisukohad ja nad ei tule ühisele seisukohale mitte kohe, vaid alles arvamuste vahetamise tulemusena. Kommunisti kohalviibimine ei või takistada õige otsuse väljatöötamist. Vastupidi, ta võib ainult seejuures olla abiks, ja seda enam, kui kerkib üles vajadus anda seletust, täpsustada seda või teist fakti. Sellepärast, üldreeglina, otsus, mis puudutab kommunisti, tuleb vastu võtta tema juuresolekul.

Võivad esineda ainult üksikud erandjuhud, kus tekib vajadus vahetada arvamusi kommunisti äraolekul, kuid pärast seda tuleb kommunist kutsuda büroo istungile ja edasi arutada küsimust ning võtta vastu otsus kommunisti juuresolekul.

Mõnevõrra erinev iseloom on kommunistide personaalküsimuste läbivaatamisel oblasti- ja kraikomiteede ning liiduvabariikide kommunistliku partei keskkomiteede parteikomisjonides. Teatavasti need parteikomisjonid ei ole valitavad organid. Olles parteikomiteede aparaadi osad, on nende ülesandeks läbi vaadata küsimusi kommunistide käitumisest ettevalmistavas korras, et arutada ja võtta vastu lõplik otsus oblastikomitee, kraikomitee või liiduvabariigi kommunistliku partei keskkomitee bürool. Seepärast ei ole komisjoni otsuse teatavaks tegemine kommunistidele kohustuslik.

Kuidas vormistatakse kommunistide personaalküsimuste materjalid

Oleks võimatu ja ka ebaõige anda mingisugune dokumentide loetelu, mille alusel tuleks vormistada personaalküsimuse toimik. Üleastumiste iseloom, mida on sooritanud üksikud partei liikmed, on erinev, erinevad on ka olukorrad, milles need on toime pandud.

Kommunistide üleastumise juhtumeid, üldreeglina, peab läbi vaatama partei-algorganisatsioon ja tingimata selle kommunisti osavõtul, kes on võetud vastutusele. Parteiorganisatsiooni liikmed teavad paremini kui keegi teine selle kommunisti, kes on sooritanud üleastumise, häid ja halbu külgi. Personaalküsimust läbi vaadates süüaluse osavõtul võivad kommunistid täpsemalt kindlaks määrata süü suuruse. Sellepärast on partei-algorganisatsiooni koosoleku protokollil kui personaalküsimuse dokumendil esmajärguline tähtsus. Seejuures on vaja, et protokoll peegeldaks õigesti kõiki sõnavõtte ja samuti ka parteilisele vastutusele võetu seletusi. Otsuses peab olema täpselt formuleeritud süüdistus, mille alusel kommunist võetakse vastutusele.

Tähtis dokument personaalküsimuse toimikus on üleastumise sooritanu kirjalik seletus. Kui kommunist oma kirjalikus seletuses ei eita fakte, mille alusel talle on süüdistus esitatud, ja tunnistab süüdistuse õigeks, siis ei ole vajadust tema üleastumist kinnitada teiste dokumentidega. Neil juhtudel aga, kui ta eitab üht või teist süüdistust, siis on tarvis teostada igakülgset kontrolli ja selle tulemusena saadud materjalid lisada personaaltoimikule. Seejuures tuleb kogu tähelepanelikkusega suhtuda sellesse, mida parteilisele vastutusele võetu esitab eneseõigustamiseks.

Tuleb vältida üleliigsete materjalide kokkukuhjumist, millel ei ole asja kohta tähtsust materjalide ja dokumentidena, kuid samal ajal silmas pidada seda, et iga süüdistus peab olema põhjendatud ja tõendatud. Ainult selline lähenemine personaalküsimuste vormistamisele võimaldab partei liikme või liikmekandidaadi üleastumise küsimuse õiget ja objektiivset otsustamist.

MIS KUULUB PARTEI-ALGORGANISATSIOONI PARTEIMAJANDUSE HULKA

Partei-algorganisatsiooni parteimajandus on diferentseeritud ja sõltub sellest, kui palju kommuniste kuulub organisatsiooni. Kuid on olemas teatav kindlaksmääratud dokumentide miinimum, mis peavad olema algorganisatsioonis. Nende hulka kuuluvad: parteisse vastuvõtmise ja kommunistide personaalküsimuste läbivaatamise dokumendid; partei liikmete ja kandidaatide arvestuse dokumendid; laekunud partei liikmemaksude aruanded ja dokumendid, mis kinnitavad liikmemaksude üleandmist hoiukassasse; parteikoosolekute, parteibüroo või parteikomitee istungite protokollid, parteiorganisatsiooni tööplaanid; dokumendid ja kirjad, mis saabuvad kõrgemalseisvatelt parteiorganitelt, kommunistidelt ja parteitutelt.

Hoolitsemine parteimajanduses eeskujuliku korra eest on parteiorganisatsiooni juhtivate seltsimeeste tähtis kohustus. Parteimajandus on parteiorganisatsioonilise töö lahutamatu osa. Selle seisukorra ja säilitamise eest vastutab eelkõige parteiorganisatsiooni sekretär.

Kõiki dokumente tuleb hoida seifis või tulekindlas kastis.

Partei-algorganisatsiooni sekretäride vahetuse korral kogu parteimajandus antakse üle akti järgi, milles näidatakse ära, missuguses seisukorras see on vastu võetud uue sekretäri poolt. Seejuures on vaja näidata, missuguses seisukorras on kommunistide partei liikmemaksud, partei liikmete ja liikmekandidaatide arvestus. Vastuvõtmise ja üleandmise akti üks eksemplar, mis on alla kirjutatud uue ja endise sekretäri poolt, saadetakse partei rajoonikomiteesse.

MISSUGUNE ON NLKP LIIKMETE JA LIIKMEKANDIDAATIDE ARVESTAMISE KORD

Meie parteis kehtib kommunistide arvestuse ühtne süsteem. Põhiline dokument parteiorganisatsioonide koosseisu ja liikumise arvestamiseks on arvestuskaart, millel on parteipiletiga ühesugune number. Kommunistide arvestus on koondatud partei rajoonikomiteedesse.

Arvestuskaarte kommunistidele kätte ei anta, vaid hoitakse partei rajoonikomiteedes. Kommunistide üleminekul ühest organisatsioonist teise saadab rajoonikomitee arvestuskaardi sinna parteiorganisatsiooni, kuhu kommunistid lahkusid.

Partei rajoonikomiteede esimesed sekretärid vastutavad parteiorganisatsioonide koosseisu arvestuse õige seisukorra eest. See tähendab, et rajoonikomiteede sekretärid peavad isiklikult tegelema kommunistide parteilisele arvele ja arvelt mahavõtmise küsimusega. Partei rajoonikomitee sekretär peab kommunistide arvelevõtmisel isiklikult tutvuma iga kommunistiga, kes on saabunud teisest organisatsioonist, peab isiklikult kontrollima tema parteidokumente ja alles pärast seda otsustama küsimuse saabunud kommunisti arvelevõtmiseks parteiorganisatsiooni koosseisu.

Hea kord kommunistide arvestamisel partei-algorganisatsioonides omab suurt tähtsust. Kommunistide arvestus partei-algorganisatsioonides ei ole keeruline. Parteiorganisatsiooni sekretär on kohustatud pidama kommunistide täpset nimekirja, õigeaegselt teatama partei rajoonikomiteele muudatustest kommunistide arvestusandmetes, regulaarselt teatama partei-algorganisatsiooni üldkoosolekutele organisatsiooni saabunud ja sealt lahkunud kommunistidest, selgitama kõigile kommunistidele nende kohustusi parteilise arvestuse suhtes, jälgima seda, et organisatsiooni saabujad võtaksid end õigeaegselt partei rajoonikomitees arvele, aga lahkujad võtaksid end partei arvelt maha.

Kommunistide hästi korraldatud arvestus on partei juhtivate seltsimeeste käes abinõuks, mille abil nad võivad paremini parteiorganisatsiooni koosseisu tundma õppida. See annab võimaluse õigemini otsustada küsimust partei jõudude paigutusest, tundma õppida ja üldistada nähtusi, mis toimuvad parteiorganisatsiooni elus ja tegevuses.

Kommunistide arvestuse ja nende liikumise kord ühest organisatsioonist teise on kindlaks määratud NLKP Keskkomitee instruktsiooniga.

PARTEI-ALGORGANISATSIOONIDE KOOSOLEKUTE PROTOKOLLIDEST

Parteikoosoleku protokoll kujutab endast kommunistide poolt küsimuse arutamise käigu lühikest üleskirjutust ja nende poolt vastuvõetud otsust. Protokoll on tähtis partei dokument. Tal on suur organiseeriv tähtsus ning on hädavajalik kommunistide ettepanekute arvestamisel, kogemuste üldistamisel ja vastuvõetud otsuste täitmise kontrollimisel. Loomulikult peab selline dokument olema koostatud hea kirjaoskusega inimese poolt, et selles oleks selgelt väljendatud kommunistide arvamus. Selleks et protokoll oleks objektiivne ja täpne, on mõnikord vaja nõuda, et kommunistid tutvuksid oma sõnavõtu üleskirjutusega ja niisugune võimalus peab olema neile antud. Kõige selle juures peab protokoll olema võimalikult lühike.

Ei saa olla mingisugust šablooni protokolli koostamisel, kuid miinimum üldisi andmeid peab selles tingimata olema. Näiteks: protokolli järjekorranumber, organisatsiooni nimetus, kuupäev, koosolekust osavõtvate partei liikmete, kandidaatide ja parteitute arv (parteibüroo, parteikomitee istungite protokollides büroo liikmed, komitee liikmed tavaliselt loetakse üles nimeliselt), presiidiumi koosseis, päevakord. Presiidiumi liikmed, koosoleku juhatajad ja sekretärid kirjutavad alla koosoleku protokollile; parteibüroo, parteikomitee protokollidele kirjutavad alla parteiorganisatsioonide sekretärid.

Kõik küsimused, mis partei-algorganisatsioonid esitavad rajoonikomiteele läbivaatamiseks, või algorganisatsioonide otsused, mis nõuavad rajoonikomiteede kinnitamist (näiteks otsus parteisse vastuvõtmisest, personaalküsimusest jt.), vaadatakse läbi rajoonikomiteede poolt, kuid mitte saabunud protokollide järgi, vaid partei-algorganisatsiooni vastavate otsuste väljavõtete põhjal.

Protokoll võib täita rajoonikomitee suhtes informatsiooni osa, kuivõrd ta annab teateid rajoonikomiteele sellest, mida tehakse algorganisatsioonides. Kuid selline informatsioon jääb paratamatult maha sündmustest. Sellepärast partei-algorganisatsiooni sekretär, ootamata ära koosoleku protokolli saatmist, peab informeerima partei rajoonikomiteed kõigist tähtsaimatest sündmustest kollektiivi ja parteiorganisatsiooni elus. Peale selle, protokoll kuivõrd täpselt ta ka koostatud ei oleks, jääb ikkagi proto-

kolliks, s. t. lühikeseks, kokkuvõtlikuks ülestähenduseks, ega saa anda täielikku ettekujutust parteiorganisatsiooni tööst. Selline arvamine saab kujuneda kohapeal olukorra tundmaõppimisel, rajoonikomitee töötajate isiklikul osavõtul parteikoosolekutest jne. Põhiliseks rajoonikomitee informatsiooni saamise meetodiks peab olema rajoonikomitee töötajate elav kontakt algorganisatsioonidega.

Mitte lootes protokollidele ja neid ära ootamata peavad instruktorid ja teised rajoonikomitee töötajad sagedamini viibima algorganisatsioonides ja aktiivsemalt hankima värsket, elavat informatsiooni algorganisatsioonide sekretäridelt ja kommunistidelt. Tuleb silmas pidada, et NLKP Keskkomitee oma 30. sept. 1958. a. otsusega andis partei linna- ja rajoonikomiteedele õiguse ise otsustada küsimus partei-algorganisatsioonide büroo protokollide ja üldkoosolekute protokollide esitamise vajadusest partei rajooni- ja linnakomiteedele.

Arusaadavalt see ei vähenda mingil määral protokollide tähtsust ega või õigustada vähimatki korralagedust partei-algorganisatsioonide protokollimajanduses. Rajoonikomiteede töötajad peavad algorganisatsioonide külastamisel huvituma sellest, kuidas peetakse protokolle, ja osutama sekretäridele selles suhtes vastavat abi.

MISSUGUNE ON PARTEI LIIKMEMAKSUDE ARUANDLUSE KORD

Partei-algorganisatsioonid on kohustatud igakuulistes aruannetes partei liikmemaksude kogumise kohta ära näitama liikmemaksude maksmise tegeliku olukorra. Sealhulgas näitama ära üksikute kommunistide liikmemaksude võlgnevuse. NLKP põhikiri nõuab, et iga partei liige ja liikmekandidaat isiklikult tasuks iga kuu liikmemaksu selles parteiorganisatsioonis, kus ta on arvel.

Esineb juhtumeid, kus kommunist kaaluval põhjusel ei tasunud partei liikmemakse õigeaegselt. Igal sellisel juhul peab algorganisatsiooni sekretär või büroo seda küsimust selgitama, vestlema kommunistiga ja kui see on vajalik, siis arutama küsimust parteibürool või koosolekul. Kommunistide suhtes, kes ilmutavad distsiplineerimatust, tuleb

kasutada abinõusid, mis on ette nähtud NLKP põhikirjas. NLKP Keskkomitee instruktsioon liikmemaksude kohta ei nõua mingisugust lisa partei-algorganisatsiooni aruandele liikmemaksude laekumisest. Parteiorganisatsioonide sekretärid peavad andma rajoonikomiteedele ainult liikmemaksude vastuvõtmise lehe ja hoiukassa kviitungi laekunud summa üleandmisest.

On ebaõige nõuda koos aruandega mingeid õiendeid partei liikmete ja liikmekandidaatide töötasu kohta. Iga kommunist teatab ise partei-algorganisatsiooni sekretärile oma kuutöötasu. Kui kerkib üles mingi kahtlus, siis bürool või komiteel on võimalus seda kontrollida, kasutamata õiendite esitamise nõudmist.

Partei liikmed ja liikmekandidaadid, kel on kindel kuupalk, maksavad liikmemakse selles kuus, mille eest nad palka saavad (detsembris detsembrikuu eest jne.). Nendel kommunistidel, kes töötavad tükitöö või premiaal-progressiivse tasu alusel, selgub kuutöötasu alles järgmise kuu algul (detsembri eest jaanuarikuu algul jne.). Sellepärast toimub partei liikmemaksude vastuvõtmine nendelt kommunistidelt vastavalt igakuuliselt siis, kui on selgunud täpne kuutöötasu ja on võimalik liikmemaksude suurust õigesti välja arvestada.

Kuidas määratakse kindlaks partei liikmemaksude võlgnevus, keda ja millal tuleb lugeda võlglaseks?

NLKP Keskkomitee instruktsioonis öeldakse: «Nende partei liikmete ja kandidaatide kohta, kes millegipärast ei tasunud liikmemakse aruandekuul, tehakse vastav märge, kusjuures näidatakse ära, millise kuu (välja arvatud aruandekuu) eest ja kui suures summas jäi võlgnevus.» Järelikult loetakse võlglaseks need kommunistid, kes jooksvas aruandekuus ei tasunud liikmemakse eelmise kuu eest. Kui näiteks detsembris ei tasutud liikmemakse novembri eest, loetakse võlgnevus ühe kuu eest; kui liikmemakse ei tasutud oktoobri ja novembri eest, arvestatakse võlgnevus kahe kuu eest, jne.

Kas kommunistid peavad tasuma liikmemakse summadelt, mida nad saavad väljateenitud aastate eest?

Juurdearvestused töötasule väljateenitud aastate eest, mis on kehtestatud mõnede kategooriate töötajatele, makstakse välja töötasufondist ja on palga lahutamatu osa.

Sellepärast tuleb partei liikmemakse arvestada ka nendelt summadelt.

Neil juhtudel, kui hüvitust väljateenitud aastate eest makstakse mitte iga kuu, vaid oletame, kord kvartalis või ka kord aastas, lisatakse saadud summa selle kuu töötasule, mil saadi hüvitus ja üldsummast võetakse partei liikmemaks.

KUIDAS MAKSAVAD LIIKMEMAKSE KOMMUNISTID, KES SÕIDAVAD PUHKUSELE

Vastavalt NLKP Keskkomitee instruktsioonile partei liikmete ja liikmekandidaatide liikmemaksude tasumisest, maksavad kommunistid parteiorganisatsioonis liikmemakse iga kuu nende poolt teenitud möödunud kuu töötasu eest. Kui kommunist saab kindla kuupalga, siis ei ole puhkusele minnes sugugi raske arvestada, millise summa pealt ta tasub liikmemakse. Sel juhul tasub kommunist iga kuu võrdsed summad liikmemakse, sealhulgas ka selle kuu eest, mil ta on puhkusel.

Teatavaid raskusi valmistab mõnedele parteiorganisatsioonide sekretäridele liikmemaksude suuruse määramine siis, kui kommunisti töötasu arvestatakse tükitöö või premiaal-progressiivse töötasu alusel ja tema puhkus algab ühes kuus, aga lõpeb teises. Sellepärast on võimalik, et liikmemakse võetakse kogu rahasummalt, mille kommunist saab puhkusele minnes, kuid järgmises kuus ainult sellelt summalt, mille ta töötas välja pärast puhkuselt tagasitulekut.

Kuidas peab liikmemakse tasuma kommunist, kes läheb korralisele puhkusele? Jooksva kuu eest tasub ta liikmemakse üldsummast, mille moodustab möödunud kuu faktiline töötasu ja summa, mis talle arvestatakse juurde puhkusepäevade eest kuni kuu lõpuni. Järgmise kuu eest tasub ta liikmemakse rahasummalt, mis talle arvestatakse puhkusepäevade eest, pluss see, mis ta töötab välja kuu lõpuni pärast tööle tagasipöördumist. Selgitame seda konkreetse näitega. Oletame, et kommunist läks puhkusele 22. septembrist kuni 20. oktoobrini (24 tööpäevaks). 21. septembrini kaasa arvatud töötas ta välja 1200 rubla. Keskmise töötasu järgi maksti talle puhkuse-

aja eest 1500 rubla (500 rubla puhkusepäevade eest septembris ja 1000 rubla puhkusepäevade eest oktoobris). Liikmemakse septembrikuu eest tasub ta 1700 rublalt, mille moodustab kokku 1200 rubla, mis ta töötas välja septembris, ja 500 rubla ülejäänud septembri puhkusepäevade eest. Oktoobrikuu eest aga tasub liikmemakse üldsummast, mille moodustab kokku 1000 rubla puhkusepäevade eest oktoobris, pluss see, mis ta faktiliselt töötas välja kuni oktoobrikuu lõpuni pärast tagasipöördumist tööle. Kuivõrd kommunist töötab tükitöö alusel, siis töötasu oktoobrikuu teise poole eest saab ta novembri algul, sellepärast maksab ta liikmemakse oktoobrikuu eest novembris, mil selgub tema täielik töötasu möödunud kuu eest.

VASTUTUSEST PARTEIDOKUMENTIDE HOIDMISEL

Partei kõigi juhtivate seltsimeeste alaliseks kohustuseks on hoolitseda eeskujuliku korra eest parteimajanduses. Kommunistide arvelevõtmisele ja arvelt mahavõtmisele ning parteidokumentide hoidmisele ei ole parteis kunagi vaadatud kui tehnilisele toimingule. Partei Keskkomitee otsustes on korduvalt rõhutatud, et vastutust rajoonide parteiorganisatsioonide koosseisu õige arvestuse olukorra eest, parteidokumentide hoidmise ja väljaandmise eest peavad kandma isiklikult rajoonikomiteede esimesed sekretärid. Parteimajanduse pidamist ei või üle anda ja usaldada tehnilisele aparaadile, sellega peavad tegelema parteiorganite vastutavad töötajad.

On teada, milliseid tagajärgi on endaga kaasa toonud nende tähtsate nõuete vähimgi rikkumine. Partei vaenlased, iga liiki aferistid, püüavad oma räpasteks eesmärkideks kasutada vähimatki korralagedust parteimajanduses.

Mineviku õppetunnid, vaenulike imperialistide jõudude olemasolu piiri taga peab parteitöötajaile ja kõigile kommunistidele meenutama seda, kuivõrd vajalik on rangeim valvsus, laitmatu organiseeritus kõikjal, mis puutub parteidokumentide hoidmisesse.

Kahjuks mõned töötajad ei oma veel seda vastutustunnet. Mõnikord rajoonikomiteede sekretärid annavad üle oma otsesed kohustused parteipiletite hoidmisel ja

NLKP liikmete ja kandidaatide arvestamisel parteistatistika ja ühtse parteipileti arvestuse sektori juhatajale. Ruumidesse, kus hoitakse parteidokumente, parteipiletite ja kandidaadikaartide puhtaid blankette, lubatakse mõnikord kõrvalisi isikuid. Kontrolli puudumise, hooletuse ja tõlpluse tulemusena leiavad aset parteidokumentide blankettide riisumised.

Selliseid juhtumeid ei või vaadata teisiti kui erakorralisi nähtusi, aga süüdlased peab võtma rangele vastutusele.

NLKP Keskkomitee nõuab parteidokumentide range arvestuse ja hoidmise tagamist, mis väldiks nende kadumise ja kaotsimineku võimaluse ning paneb isikliku vastutuse parteidokumentide hoidmise eest partei rajooni- ja linnakomiteede esimestele sekretäridele ja poliitosakondade ülematele.

Kõigis kommunistides tuleb kasvatada vastutustunnet parteidokumentide hoidmisel. Seda võib saavutada ainult neil tingimustel, kui juhtivad seltsimehed ise ilmutavad vastavat nõudlikkust ja printsipiaalsust.

Kaugeltki mitte üksikud parteipiletite kaotamise faktid meenutavad vajadust teha päev päeva kõrval tööd valvsuse ja vastutustunde tõstmisel parteidokumentide hoidmise eest. Parteidokumentide kaotamise faktid on peamiselt seletatavad sellega, et paljud parteiorganisatsioonid ei omista vajalikku poliitilist tähtsust parteipiletite kaotamise juhtudele, ei selgita kommunistidele, et parteidokumentide hoolikas hoidmine on parteidistsipliini elementaarsemaid nõudeid.

Esineb ka selliseid juhtumeid, kus mõned parteiorganisatsioonid, selle asemel, et kasvatada igapäevases töös kommunistides vastutustunnet parteidokumentide hoidmise eest, kehtestavad korra, kuidas kommunist peab nimelt hoidma oma parteipiletit. Parteiorganisatsioon, kes püüab reglementeerida parteipileti hoidmise korda või lepib ainult selle kontrollimisega, kuidas kommunistid hoiavad oma dokumente (on ka selliseid juhtumeid), toimivad ebaõigesti.

Partei liige ja liikmekandidaat on vastutavad oma parteidokumendi hoidmise eest. Parteiorganisatsioon peab arendama seda kõrget vastutustunnet igas kommunistis. Kuid reglementeerida, kuidas kommunist peab hoidma oma parteipiletit, millises taskus jne., seda ei ole vaja. Kommunist leiab alati ise vajaliku viisi, et hoida parteidokumenti

võimaliku kadumise või riisumise eest. Iga kommunisti individuaalset vastutust parteipileti eest ei ole vaja asendada kommunistidele parteipiletite hoidmise korra kehtestamisega.

Mõnedes parteiorganisatsioonides lähenetakse formaalselt küsimuste läbivaatamisele parteidokumentide kaotamisest kommunistide poolt, ei uurita hoolikalt kaotamise asjaolusid, ei võeta tarvitusele vajalikke abinõusid kaotatud dokumentide otsimiseks. On ka selliseid juhtumeid, kus parteidokumentide kaotamise asju vaadatakse läbi tagaselja, kommunisti välja kutsumata.

Omal ajal partei Keskkomitee kehtestas, et kommunisti poolt parteidokumendi kaotamise iga juhtumit arutataks läbi ainult pärast kaotamise asjaolude hoolikat kontrolli partei-algorganisatsiooni koosolekul, aga samuti ka kõrgemalseisvas parteikomitees, ning parteipileti või kandidaadikaardi lohaka hoidmise eest süüdlasi karistatakse parteiliselt. Sellest nõudest peab kõrvalekaldumatult kinni pidama.

LISAD

1959. AASTA ÜLELIIDULISE RAHVALOENDUSE ESIALGSEID KOKKUVÕTTEID

NSV Liidu Ministrite Nõukogu juures asuva Statistika Keskvalitsuse teadaanne

1. NSV Liidu Ministrite Nõukogu määruse põhjal korraldati jaanuaris 1959 üleliiduline rahvaloendus. Loenduse andmeil moodustas NSV Liidu rahvastik 15. jaanuaril 1959. aastal 208 826 000 inimest.

2. NSV Liidu rahvaarvu muutumist iseloomustavad järgmised andmed:

1913. a.	a) praegustes piirides	159,2 miljonit
	b) kuni 17. septembrini 1939 kehtinud NSV Liidu piirides	139,3 „
1926. a.	17. detsembri loenduse järgi — kuni 17. septembrini 1939 kehtinud NSV Liidu piirides	147,0 „
1939. a.	a) 17. jaanuari loenduse järgi — kuni 17. septembrini 1939 kehtinud NSV Liidu piirides	170,6 „
	b) hinnangu järgi — territooriumil, mis hõlmab ka Ukraina ja Valgevenemaa lääneoblasteid, Moldaaviat, Leedut, Lätit ja Eestit	190,7 „
1959. a.	15. jaanuari loenduse järgi	208,8 „

Nõukogude rahvas talus oma õlgadel Teise maailmasõja põhiraskust, millega kaasnes paljude miljonite inimeste kaotamine Isamaasõja rinnetel ja okupeeritud piirkondades, samuti sündimuse järsk langus sõja-aastatel. Sellest hoolimata suurenes Nõukogude Liidu elanikkond, mis

enne sõda moodustas 190,7 miljonit inimest, 208,8 miljoni inimeseni 1959. aastal ehk 18,1 miljoni võrra.

Kui rahvaarv NSV Liidus tervikuna suurenes selle aja jooksul 9,5 protsendi võrra, siis elanikkond Uraali piirkondades kasvas 32 protsendi võrra, Lääne-Siberis 24 protsendi, Ida-Siberis 34 protsendi, Kaug-Idas 70 protsendi ning Kesk-Aasias ja Kasahstanis 38 protsendi võrra.

3. Liiduvabariikide rahvaarv muutus esialgsete andmete põhjal järgmiselt (1939. aasta andmetes on Ukraina ja Valgevene lääneoblastite, Moldaavia, Leedu, Läti ja Eesti rahvaarv võetud hinnangu järgi):

Liiduvabariigid	Rahvaarv (tuhandetes)	
	1939. aasta	15. jaanuariks 1959
NSV Liit	190 678	208 826
Vene NFSV	108 379	117 494
Ukraina NSV	40 469	41 893
Valgevene NSV	8 910	8 060
Usbeki NSV	6 336	8 113
Kasahhi NSV	6 094	9 301
Gruusia NSV	3 540	4 049
Aserbaidžani NSV	3 205	3 700
Leedu NSV	2 880	2 713
Moldaavia NSV	2 452	2 880
Läti NSV	1 885	2 094
Kirgiisi NSV	1 458	2 063
Tadžiki NSV	1 484	1 982
Armeenia NSV	1 282	1 768
Turkmeeni NSV	1 252	1 520
Eesti NSV	1 052	1 196

4. Meeste ja naiste arv muutus rahvaloenduse vahelisel perioodil järgmiselt:

	Kogu elanikkond (miljonites)	Sealhulgas		Protsentides kogu elanikkonnast	
		mehed	naised	mehed	naised
1926. a. 17. detsembri loenduse järgi	147,0	71,0	76,0	48	52
1939. a. 17. jaanuari loenduse järgi	170,6	81,7	88,9	48	52
1959. a. 15. jaanuari loenduse järgi	208,8	94,0	114,8	45	55

Niisugune meeste ja naiste arvu vahekord on kujunenud vanemate eluigade arvel ja tingitud sõdade, peamiselt Teise maailmasõja tagajärgedest. Mis puutub alla 32 aasta vanustesse elanikesse, siis selles eas on meeste ja naiste arv praegu ühesugune.

Hoolitsus laste ja emade eest ning perekonna tugevdamise eest on alati olnud Nõukogude riigi üheks tähtsamaks ülesandeks. Sõja ajal ja sõjajärgseil aastail võeti tarvitusele abinõusid, et veelgi suurendada materiaalset abi rasedatele naistele, lasterikastele ja üksikemadele, soodustada lasterikkust, tugevdada emade- ja lastekaitset, arendada tervishoiukorraldust ja tõhustada arstiabi elanikkonnale. Need abinõud ja nõukogude rahva heaolu pidev tõus on taganud kõrge sündimuse, suremuse järsu vähenemise, eriti lapseeas ja inimeste eluea pikenemise. Meie maal sõlmitakse praegu kõige suuremal arvul abielusid iga tuhande elaniku kohta — üle 12 abielu aastas; NSV Liidus on sündimus kõrgel tasemel — rohkem kui 25 vastsündinut iga tuhande elaniku kohta — ja suremuse kõige madalam tase maailmas — 7,5 surmajuhtumit iga tuhande elaniku kohta. Revolutsioonieelse perioodiga võrreldes on elanikkonna üldine suremus vähenenud 4-kordselt ja laste suremus peaaegu 7-kordselt. Rahvastiku loomulik juurdekasv (sündimuse ülekaal suremusest) on meie maal viimasel ajal rohkem kui kolm ja pool miljonit inimest aastas.

5. NSV Liidu linna- ja maaelanikkonna arvu muutumist iseloomustavad järgmised andmed:

	Kogu elanikkond (miljonites)	Sealhulgas		Protsentides kogu elanikkonnast	
		linna-elanikkond	maa-elanikkond	linna-elanikkond	maa-elanikkond
1913. a.					
a) praegustes piirides	159,2	28,1	131,1	18	82
b) kuni 17. septembrini 1939 kehtinud NSV Liidu piirides . .	139,3	24,7	114,6	18	82
1926. a. 17. detsembri loenduse järgi — kuni 17. septembrini 1939 kehtinud NSV Liidu piirides . .	147,0	26,3	120,7	18	82
1939. a.					
a) 17. jaanuari loenduse järgi — kuni 17. septembrini 1939 kehtinud NSV Liidu piirides . .	170,6	56,1	114,5	33	67
b) hinnangu järgi — territooriumil, mis hõlmab ka Ukraina ja Valgevene lääneoblasteid, Moldaaviat, Leedut, Lätit ja Eestit	190,7	60,4	130,3	32	68
1959. a. 15. jaanuari loenduse järgi	208,8	99,8	109,0	48	52

NSV Liidu linnaelanikkond, mis enne sõda moodustas 60,4 miljonit inimest, suurenes 99,8 miljonini 1959. aastal ehk 39,4 miljoni inimese võrra. See suurenemine on toimunud linnaelanikkonna loomuliku juurdekasvu arvel ja seoses suure hulga maaelanike siirdumisega tööle linnadesse ja töölisalevitesse. Maaelanikkonna siirdumine linna on tööstusliku tootmise edasise suure kasvu tulemus ning on saanud võimalikuks tänu edukale mehhaniseerimisele ja tööviljakuse tõusule sotsialistlikus põllumajanduses.

6. Linna- ja maaelanikkonna arvu liiduvabariikide kaupa iseloomustavad järgmised andmed:

Liiduvabariigid	Rahvaarv (tuhandetes)				Linnaelanikkonna arv protsentides kogu elanikkonnast	
	linnaelanikkond		maaelanikkond			
	1939	15. jaan. 1959	1939	15. jaan. 1959	1939	15. jaan. 1959
NSV Liit	60 409	99 782	130 269	109 044	32	48
Vene NFSV . . .	36 296	61 477	72 083	56 017	33	52
Ukraina NSV . .	13 569	19 130	26 900	22 763	34	46
Valgevene NSV .	1 855	2 475	7 055	5 585	21	31
Usbeki NSV . . .	1 470	2 720	4 866	5 393	23	34
Kasahhi NSV . .	1 690	4 069	4 404	5 232	28	44
Gruusia NSV . . .	1 066	1 696	2 474	2 353	30	42
Aserbaidžani NSV	1 157	1 765	2 048	1 935	36	48
Leedu NSV . . .	659	1 045	2 221	1 668	23	39
Moldaavia NSV .	328	639	2 124	2 241	13	22
Läti NSV	663	1 173	1 222	921	35	56
Kirgiisi NSV . .	270	692	1 188	1 371	19	34
Tadžiki NSV . . .	249	645	1 235	1 337	17	33
Armeenia NSV . .	366	884	916	884	29	50
Turkmeeni NSV .	416	698	836	822	33	46
Eesti NSV . . .	355	674	697	552	34	56

7. Rahvaarv vabariikides, kraides ja oblastites (kaasa arvatud sõjaväelased väeteenistusse kutsumise koha järgi) moodustab esialgsete andmete kohaselt:

Vabariigid, kraid, oblastid	Rahvaarv 15. jaan. 1959 (tuhandetes)			Protsentides kogu elanikkonnast	
	üldse	sealhulgas			
		linnaelanikkond	maaelanikkond	linnaelanikkond	maaelanikkond
NSV Liit	**208 826**	**99 782**	**109 044**	**48**	**52**
Vene NFSV	**117 494**	**61 477**	**56 017**	**52**	**48**
Altai krai	2 685	880	1 805	33	67
sealhulgas Mägi-Altai autonoomne oblast	159	30	129	19	81
Krasnodari krai . . .	3 766	1 465	2 301	39	61
sealhulgas Adõgee autonoomne oblast .	286	95	191	33	67

Vabariigid, kraid, oblastid	Rahvaarv 15. jaan. 1959 (tuhandetes)			Protsentides kogu elanikkonnast	
	üldse	sealhulgas		linna-elanikkond	maa-elanikkond
		linna-elanikkond	maa-elanikkond		
Krasnojarski krai . . .	2 614	1 294	1 320	50	50
sealhulgas:					
Hakassi autonoomne oblast	414	224	190	54	46
Taimõri (Dolgaani-Neenetsi) rahvusringkond	33	20	13	60	40
Evengi rahvusringkond	10	2	8	20	80
Primorje krai	1 379	927	452	67	33
Stavropoli krai . . .	1 886	574	1 312	30	70
sealhulgas Karatšai-Tšerkessi autonoomne oblast	277	65	212	24	76
Habarovski krai . . .	1 143	849	294	74	26
sealhulgas Juudi autonoomne oblast .	163	118	45	72	28
Amuuri oblast	717	429	288	60	40
Arhangelski oblast . .	1 278	677	601	53	47
sealhulgas Neenetsi rahvusringkond . .	45	25	20	56	44
Astrahani oblast . . .	702	364	338	52	48
Belgorodi oblast . . .	1 227	224	1 003	18	82
Brjanski oblast . . .	1 547	535	1 012	35	65
Vladimiri oblast . . .	1 402	796	606	57	43
Vologda oblast . . .	1 307	451	856	35	65
Voroneži oblast . . .	2 363	818	1 545	35	65
Gorki oblast	3 590	1 874	1 716	52	48
Ivanovo oblast . . .	1 306	867	439	66	34
Irkutski oblast	1 979	1 229	750	62	38
sealhulgas Ust-Orda Burjaadi rahvusringkond	133	20	113	15	85
Kaliningradi oblast . .	610	393	217	64	36
Kalinini oblast . . .	1 802	788	1 014	44	56
Kaluuga oblast	936	350	586	37	63
Kamtšatka oblast . . .	220	140	80	64	36
sealhulgas Korjaki rahvusringkond . .	28	6	22	22	78
Kemerovo oblast . . .	2 788	2 151	637	77	23
Kirovi oblast	1 919	706	1 213	37	63
Kostroma oblast . . .	919	361	558	39	61
Kuibõševi oblast . . .	2 257	1 391	866	62	38
Kurgaani oblast . . .	1 002	328	674	33	67

Vabariigid, kraid, oblastid	Rahvaarv 15. jaan. 1959 (tuhandetes)			Protsentides kogu elanikkonnast	
	üldse	sealhulgas		linna-elanikkond	maa-elanikkond
		linna-elanikkond	maa-elanikkond		
Kurski oblast	1 481	301	1 180	20	80
Leningradi oblast	4 561	3 927	634	86	14
sealhulgas Leningradi linn ning linn- ja maa-asulad, mis alluvad Leningradi linnanõukogule	3 313	3 300	13	100	—
Lipetski oblast	1 144	344	800	30	70
Magadani oblast	235	190	45	81	19
sealhulgas Tšuktši rahvusringkond	47	26	21	56	44
Moskva oblast	10 938	8 562	2 376	78	22
sealhulgas Moskva linn ja linnasulad, mis alluvad Moskva linnanõukogule	5 068	5 068	—	100	—
Murmanski oblast	567	524	43	92	8
Novgorodi oblast	740	283	457	38	62
Novosibirski oblast	2 299	1 273	1 026	55	45
Omski oblast	1 646	709	937	43	57
Orenburgi oblast	1 831	821	1 010	45	55
Orjoli oblast	926	222	704	24	76
Pensa oblast	1 510	499	1 011	33	67
Permi oblast	2 998	1 767	1 231	59	41
sealhulgas Komi-Permi rahvusringkond	220	23	197	10	90
Pihkva oblast	954	257	697	27	73
Rostovi oblast	3 314	1 900	1 414	57	43
Rjasani oblast	1 444	431	1 013	30	70
Saraatovi oblast	2 167	1 169	998	54	46
Sahhalini oblast	651	491	160	75	25
Sverdlovski oblast	4 048	3 078	970	76	24
Smolenski oblast	1 140	364	776	32	68
Stalingradi oblast	1 849	1 007	842	54	46
Tambovi oblast	1 547	407	1 140	26	74
Tomski oblast	750	354	396	47	53
Tuva autonoomne oblast	172	50	122	29	71
Tuula oblast	1 912	1 163	749	61	39
Tjumeni oblast	1 094	346	748	32	68
sealhulgas: Handi-Mansi rahvusringkond	125	34	91	27	73

Vabariigid, kraid, oblastid	Rahvaarv 15. jaan. 1959 (tuhandetes)			Protsentides kogu elanikkonnast	
	üldse	sealhulgas		linna-elanikkond	maa-elanikkond
		linna-elanikkond	maa-elanikkond		
Jamali-Neenetsi rahvusringkond	63	22	41	35	65
Uljanovski oblast	1 118	405	713	36	64
Tšeljabinski oblast	2 982	2 269	713	76	24
Tšitaa oblast	1 039	567	472	55	45
sealhulgas Aga Burjaadi rahvusringkond	49	—	49	—	100
Jaroslavli oblast	1 395	814	581	58	42
Baškiiri ANSV	3 335	1 279	2 056	38	62
Burjaadi ANSV	671	275	396	41	59
Dagestani ANSV	1 063	315	748	30	70
Kabardiini-Balkaari ANSV	420	161	259	38	62
Kalmõki ANSV	183	38	145	21	79
Karjala ANSV	649	409	240	63	37
Komi ANSV	804	473	331	59	41
Mari ANSV	647	182	465	28	72
Mordva ANSV	999	182	817	18	82
Põhja-Osseedi ANSV	449	236	213	53	47
Tatari ANSV	2 847	1 186	1 661	42	58
Udmurdi ANSV	1 333	591	742	44	56
Tšetšeeni-Inguši ANSV	711	292	419	41	59
Tšuvašši ANSV	1 098	261	837	24	76
Jakuudi ANSV	489	242	247	49	51
Ukraina NSV	**41 893**	**19 130**	**22 763**	**46**	**54**
Vinnitsa oblast	2 141	361	1 780	17	83
Volõõnia oblast	890	212	678	24	76
Dnepropetrovski oblast	2 708	1 904	804	70	30
Drogobõtsi oblast	847	239	608	28	72
Žitomiri oblast	1 603	417	1 186	26	74
Taga-Karpaadi oblast	923	256	667	28	72
Zaporožje oblast	1 466	832	634	57	43
Kiievi oblast	2 821	1 547	1 274	55	45
sealhulgas Kiievi linn	1 102	1 102	—	100	—
Kirovograd oblast	1 218	376	842	31	69
Krimmi oblast	1 202	775	427	64	36
Luganski oblast	2 457	1 950	507	79	21
Lvovi oblast	1 268	582	686	46	54
Nikolajevi oblast	1 015	400	615	39	61
Odessa oblast	2 028	955	1 073	47	53
Poltaava oblast	1 630	483	1 147	30	70
Rovno oblast	927	157	770	17	83
Stalino oblast	4 265	3 668	597	86	14
Stanislavi oblast	1 098	249	849	23	77

Vabariigid, kraid, oblastid	Rahvaarv 15. jaan. 1959 (tuhandetes)			Protsentides kogu elanikkonnast	
	üldse	sealhulgas		linna-elanikkond	maa-elanikkond
		linna-elanikkond	maa-elanikkond		
Sumõ oblast	1 512	484	1 028	32	68
Ternopoli oblast . . .	1 088	179	909	16	84
Harkovi oblast . . .	2 517	1 570	947	62	38
Hersoni oblast . . .	827	335	492	40	60
Hmelnitski oblast . .	1 609	304	1 305	19	81
Tšerkassõ oblast . . .	1 504	343	1 161	23	77
Tšernigovi oblast . . .	1 553	349	1 204	22	78
Tšernovtsõ oblast . .	776	203	573	26	74
Valgevene NSV	**8 060**	**2 475**	**5 585**	**31**	**69**
Bresti oblast	1 205	283	922	23	77
Vitebski oblast . . .	935	357	578	38	62
Gomeli oblast	1 355	386	969	29	71
Grodno oblast	897	227	670	25	75
Minski oblast	1 728	741	987	43	57
sealhulgas Minski linn	509	509	—	100	—
Mogiljovi oblast . . .	1 130	359	771	32	68
Molodetšno oblast . .	810	122	688	15	85
Usbeki NSV	**8 113**	**2 720**	**5 393**	**34**	**66**
Andižani oblast . . .	768	173	595	23	77
Buhhaara oblast . . .	573	129	444	22	78
Kaška-Darja oblast . .	510	67	443	13	87
Namangani oblast . .	594	155	439	26	74
Samarkandi oblast . .	1 151	313	838	27	73
Surhan-Darja oblast . .	426	65	361	15	85
Taškendi oblast . . .	2 263	1 318	945	58	42
sealhulgas Taškendi linn	911	911	—	100	—
Fergana oblast . . .	938	299	639	32	68
Horezmi oblast . . .	380	63	317	17	83
Karakalpaki ANSV . .	510	138	372	27	73
Kasahhi NSV	**9 301**	**4 069**	**5 232**	**44**	**56**
Akmolinski oblast . .	633	256	377	40	60
Aktjubinski oblast . .	404	177	227	44	56
Alma-Ata oblast . . .	922	493	429	53	47
sealhulgas Alma-Ata linn . . .	455	455	—	100	—
Ida-Kasahstani oblast	732	393	339	54	46
Gurjevi oblast	288	162	126	56	44
Džambuli oblast . . .	562	201	361	36	64
Lääne-Kasahstani oblast	383	115	268	30	70
Karaganda oblast . . .	1 022	801	221	78	22
Kzõl-Orda oblast . . .	329	153	176	47	53
Koktšetavi oblast . .	491	122	369	25	75
Kustanai oblast . . .	705	188	517	27	73

Vabariigid, kraid, oblastid	Rahvaarv 15. jaan. 1959 (tuhandetes)			Protsentides kogu elanikkonnast	
	üldse	sealhulgas		linna-elanikkond	maa-elanikkond
		linna-elanikkond	maa-elanikkond		
Pavlodari oblast . . .	485	131	354	27	73
Põhja-Kasahstani oblast	454	156	298	34	66
Semipalatinski oblast .	487	227	260	47	53
Taldõ-Kurgani oblast .	480	160	320	33	67
Lõuna-Kasahstani oblast	924	334	590	36	64
Gruusia NSV	**4 049**	**1 696**	**2 353**	**42**	**58**
sealhulgas:					
Tbilisi linn	694	694	—	100	—
Abhaasi ANSV . . .	400	147	253	37	63
Adžaari ANSV . . .	242	103	139	43	57
Lõuna-Osseedi autonoomne oblast . . .	96	24	72	25	75
Aserbaidžani NSV . . .	**3 700**	**1 765**	**1 935**	**48**	**52**
sealhulgas:					
Bakuu linn ja Bakuu linnanõukogule alluvad linnasulad	968	968	—	100	—
Nahhitševani ANSV . .	142	38	104	27	73
Mägi-Karabahhi autonoomne oblast . . .	131	27	104	21	79
Leedu NSV	**2 713**	**1 045**	**1 668**	**39**	**61**
sealhulgas Vilniuse linn	235	235	—	100	—
Moldaavia NSV	**2 880**	**639**	**2 241**	**22**	**78**
sealhulgas Kišinjovi linn	214	214	—	100	—
Läti NSV	**2 094**	**1 173**	**921**	**56**	**44**
sealhulgas Riia linn	605	605	—	100	—
Kirgiisi NSV	**2 063**	**692**	**1 371**	**34**	**66**
sealhulgas:					
Frunze linn	217	217	—	100	—
Oši oblast	871	277	594	32	68
Tjan-Šani oblast . . .	137	27	110	19	81
Tadžiki NSV	**1 982**	**645**	**1 337**	**33**	**67**
sealhulgas:					
Stalinabadi linn . . .	224	224	—	100	—
Leninabadi oblast . .	666	247	419	37	63
Mägi-Badahšani autonoomne oblast . . .	73	8	65	11	89
Armeenia NSV	**1 768**	**884**	**884**	**50**	**50**
sealhulgas Jerevani linn	509	509	—	100	—
Turkmeeni NSV	**1 520**	**698**	**822**	**46**	**54**
Ašhabadi oblast . . .	551	380	171	69	31

Vabariigid, kraid, oblastid	Rahvaarv 15. jaan. 1959 (tuhandetes)			Protsentides kogu elanikkonnast	
	üldse	sealhulgas		linna elanikkond	maaelanikkond
		linnaelanikkond	maaelanikkond		
sealhulgas Ašhabadi linn	170	170	—	100	—
Marõ oblast	354	121	233	34	66
Tašauzi oblast	295	71	224	24	76
Tšardžou oblast	320	126	194	39	61
Eesti NSV	**1 196**	**674**	**522**	**56**	**44**
sealhulgas Tallinna linn	280	280	—	100	—

8. Linnade ja linnatüüpi asulate arvu ning nende elanikkonna kasvu ajavahemikus 1939. aastast 1959. aastani iseloomustavad järgmised andmed:

	Linnasulate arv		Elanike arv neis — milj. inim.	
	1939. a.	1959. a.	1939. a.	1959. a.
Kõik linnasulad	2 759	4 616	60,4	99,8
neist elanike arvuga:				
alla 3000	467	849	0,9	1,6
3 000 kuni 5 000	531	887	2,1	3,5
5 000 kuni 10 000	757	1 288	5,3	9,2
10 000 kuni 20 000	501	810	7,0	11,3
20 000 kuni 50 000	315	483	9,6	15,1
50 000 kuni 100 000	99	151	7,1	10,6
100 000 kuni 500 000	78	123	15,6	24,4
500 000 ja rohkem	11	25	12,8	24,1
sealhulgas:				
Linnad	1 191	1 694	51,2	82,6
neist elanike arvuga:				
alla 3 000	70	94	0,1	0,2
3 000 kuni 5 000	104	128	0,4	0,5
5 000 kuni 10 000	233	284	1,7	2,2
10 000 kuni 20 000	304	440	4,4	6,4
20 000 kuni 50 000	292	449	9,1	14,2
50 000 kuni 100 000	99	151	7,1	10,6
100 000 kuni 500 000	78	123	15,6	24,4
500 000 ja rohkem	11	25	12,8	24,1
Linnatüüpi alevid	1 568	2 922	9,2	17,2
neist elanike arvuga:				
alla 3 000	397	755	0,8	1,4
3 000 kuni 5 000	427	759	1,7	3,0
5 000 kuni 10 000	524	1 004	3,6	7,0
10 000 kuni 20 000	197	370	2,6	4,9
20 000 ja üle selle	23	34	0,5	0,9

9. Liiduvabariikide ja autonoomsete vabariikide, kraide ja oblastite keskusteks olevate linnade, samuti teiste, üle 50 000 elanikuga linnade rahvaarv esialgsetel andmetel:

Linnad	Rahvaarv (tuh.)		1959. a. protsentides 1939. a. võrreldes
	1939. a.	15. jaanuaril 1959	
Moskva	4 183	5 032	120
Leningrad	3 385	3 300	97
sealhulgas ilma Leningradi linnanõukogule alluvate linnadeta ja linnatüüpi aleviteta	3 015	2 888	96
Kiiev	847	1 102	130
Bakuu	775	968	125
sealhulgas ilma Bakuu linnanõukogule alluvate linnatüüpi aleviteta	571	636	111
Gorki	644	942	146
Harkov	833	930	112
Taškent	550	911	166
Novosibirsk	404	887	219
Kuibõšev	390	806	206
Sverdlovsk	423	777	184
Stalino	466	701	150
Tbilisi	519	694	134
Tšeljabinsk	273	688	252
Odessa	602	667	111
Dnepropetrovsk	527	658	125
Kaasan	398	643	162
Perm	306	628	205
Riia	355	605	170
Rostov Doni ääres	510	597	117
Stalingrad	445	591	133
Saraatov	372	581	156
Omsk	289	579	201
Ufaa	258	546	212
Minsk	237	509	214
Jerevan	204	509	250
Alma-Ata	222	455	206
Voronež	344	454	132
Zaporožje	282	435	154
Lvov	340	410	121
Krasnojarsk	190	409	215
Jaroslavl	309	406	132
Karaganda	156	398	255
Krivoi Rog	189	386	204
Stalinsk	166	377	228

Linnad	Rahvaarv (tuh.)		1959. a. protsentides 1939. a. võrreldes
	1939. a.	15. jaanuaril 1959	
Irkutsk	250	365	146
Makejevka	242	358	148
Tuula	285	345	121
Nižni Tagil	160	338	212
Ivanovo	285	332	116
Habarovsk	207	322	155
Barnaul	148	320	216
Krasnodar	193	312	162
Magnitogorsk	146	311	213
Astrahan	254	294	116
Gorlovka	181	293	161
Ždanov	222	284	128
Vladivostok	206	283	137
Iževsk	176	283	161
Prokopjevsk	107	282	263
Tallinn	160	280	175
Kemerovo	133	277	209
Lugansk	215	274	128
Kalinin	216	261	121
Orenburg	172	260	151
Arhangelsk	251	256	102
Pensa	160	254	159
Kirov	144	252	175
Tomsk	145	249	171
Groznõi	172	240	139
Vilnius	215	235	109
Murmansk	119	226	189
Nikolajev	169	224	133
Stalinabad	83	224	271
Frunze	93	217	234
Kišinjov	112	214	191
Kaunas	152	214	140
Rjasan	95	213	224
Brjansk	174	206	118
Uljanovsk	98	205	209
Kursk	120	203	169
Kaliningrad	...	202	...
Taganrog	189	201	107
Šahtõ	135	196	145
Samarkand	136	195	143
Dneprodzeržinsk	148	194	131
Simferoopol	143	189	132
Rõbinsk	144	181	126
Kadijevka	135	180	133
Komsomolsk Amuuri ääres	71	177	250
Orsk	66	176	265

Linnad	Rahvaarv (tuh.)		1959. a. protsentides 1939. a. võrreldes
	1939. a.	15. jaanuaril 1959	
Ulan-Ude	126	174	138
Tšitaa	121	171	142
Kostroma	121	171	141
Tambov	106	170	160
Ašhabad	127	170	134
Gomel	139	166	120
Ordžonikidze (Põhja-Osseedi ANSV)	131	164	125
Dzeržinsk (Gorki oblast)	103	163	158
Zlatoust	99	161	162
Kopeisk	60	160	267
Herson	97	157	162
Lipetsk	67	156	234
Semipalatinsk	110	155	141
Vladimir	67	154	230
Tšimgent	74	153	205
Orjol	111	152	138
Tjumen	79	150	189
Sevastoopol	114	148	130
Sõzran	83	148	177
Vitebsk	167	148	88
Biisk	80	146	182
Smolensk	157	146	93
Tšernovtsõ	106	145	137
Kurgan	53	145	272
Perovo	63	143	227
Poltaava	128	141	110
Kamensk-Uraali	51	141	278
Stavroopol (Stavroopoli krai)	85	140	164
Vologda	95	138	145
Petrozavodsk	70	135	194
Angarsk	—	134	—
Kaluuga	89	133	149
Leninsk-Kuznetski	83	132	160
Petropavlovsk (Põhja-Kasahstani oblast)	92	131	143
Kisseljovsk	44	130	296
Andižan	85	129	153
Kuntsevo	61	128	210
Kutaissi	78	128	165
Kirovograd	100	127	127
Podolsk	72	124	171
Tšeremhovo	56	123	220
Namangan	80	122	154

Linnad	Rahvaarv (tuh.)		1959. a. protsentides 1939. a. võrreldes
	1939. a.	15. jaanuaril 1959	
Mogiljov	99	121	122
Vinnitsa	93	121	130
Mahatškala	87	119	137
Ust-Kamenogorsk	20	117	580
Anžero-Sudženski	69	116	168
Kirovabad (Aserbaidžani NSV)	99	116	117
Kramatorsk	94	115	122
Babuškin (Moskva oblast)	70	112	158
Sterlitamak	39	111	287
Armavir	84	111	133
Rubtsovsk	38	111	294
Leninakan	68	108	160
Orehhovo-Zujevo	99	108	109
Norilsk	14	108	778
Stalinogorsk	76	107	140
Belovo	43	107	247
Berezniki	51	106	207
Uralsk	67	105	156
Serpuhhov	91	105	116
Kokand	85	105	124
Žitomir	95	105	110
Novošahtinsk	48	104	216
Ussuriisk	72	104	144
Akmolinsk	32	101	314
Kolomna	75	100	133
Kovrov	67	100	148
Kertš	104	99	95
Mõtištši	60	99	164
Serov	65	98	151
Vorošilovsk	55	98	179
Aktjubinsk	49	97	199
Bobruisk	84	97	115
Elektrostal	43	97	227
Sumõ	64	97	151
Sotši	62	95	153
Melitopol	76	95	125
Novotšerkassk	76	94	124
Krasnõi-Lutš	59	94	159
Blagoveštšensk	59	94	159
Ljubertsõ	46	93	200
Novorossiisk	95	93	98
Noginsk	81	93	114
Jenakijevo	89	92	104
Tšerepovets	32	92	284
Tšistjakovo	49	92	185

Linnad	Rahvaarv (tuh.)		1959. a. protsentides 1939. a. võrreldes
	1939. a.	15. jaanuaril 1959	
Pervouralsk	44	90	205
Saransk	41	90	221
Engels	69	90	131
Pavlodar	29	90	314
Tušino	40	90	226
Klaipeda	...	89	...
Tšernigov	69	89	130
Konstantinovka	96	89	93
Joškar-Ola	27	88	324
Naltšik	48	87	181
Južno-Sahhalinsk	...	86	...
Ljublino	50	86	172
Kustanai	34	86	256
Petropavlovsk-Kamtšatski	35	86	242
Krementšug	90	86	95
Korkino	12	85	739
Kinešma	75	84	112
Tšapajevsk	58	83	143
Tšeboksarõ	30	83	278
Slavjansk	78	83	106
Tšerkassõ	52	83	160
Maikop	56	82	147
Batumi	70	82	117
Pihkva	60	81	134
Nikopol	58	81	140
Mitšurinsk	72	80	112
Fergana	36	80	224
Kislovodsk	51	79	155
Severodvinsk	21	79	368
Gurjev	41	78	188
Jeljets	51	78	153
Leninabad	46	77	169
Troitsk	47	76	164
Tartu	57	74	130
Jakutsk	53	74	140
Kansk	42	74	177
Zagorsk	45	73	165
Lõsva	51	73	142
Brest	41	73	176
Murom	40	73	181
Grodno	49	72	146
Liepaja	53	71	134
Belgorod	34	71	208
Belaja Tserkov	47	71	149
Pjatigorsk	62	69	112
Buhhaara	50	69	137

Linnad	Rahvaarv (tuh.)		1959. a. protsentides 1939. a. võrreldes
	1939. a.	15. jaanuaril 1959	
Sarapul	42	68	161
Ossinniki	25	68	268
Margelan	46	68	147
Dšambul	38	67	177
Leninogorsk	50	67	133
Volžski	—	67	—
Beltsõ	31	67	218
Võšni Volotšjok	64	66	104
Stanislav	65	66	102
Kzõl-Orda	47	66	141
Tšardžou	55	66	120
Tširtšik	15	65	444
Daugavpils	52	65	126
Berdjansk	52	65	126
Kungur	36	65	179
Oš	33	65	194
Oktjabrski	—	65	—
Balašov	48	64	135
Suhhumi	44	64	145
Sõktõvkar	24	64	263
Orša	54	64	119
Šuja	58	64	110
Nahhodka	—	63	—
Novokuibõševsk	—	63	—
Rustavi	—	62	—
Tiraspol	38	62	165
Magadan	27	62	227
Krasnoturinsk	10	62	647
Hmelnitski	37	62	165
Volsk	56	62	110
Sverdlovsk (Luganski oblast)	37	62	166
Bugulma	25	61	245
Artjomovsk	55	61	110
Novgorod	40	61	153
Tšussovoi	43	60	140
Zelenodolsk	30	60	199
Salavat	—	60	—
Asbest	29	60	207
Kizel	39	60	152
Šiauliai	31	60	190
Votkinsk	39	59	153
Jegorjevsk	56	59	105
Borissov	49	59	121
Beloretsk	41	59	145
Glazov	16	59	358
Velikije Luki	35	59	168

Linnad	Rahvaarv (tuh.)		1959. a. protsentides 1939. a. võrreldes
	1939. a.	15. jaanuaril 1959	
Baranovitši	27	58	211
Kamensk-Šahtinski	43	58	135
Balašihha	29	58	200
Jevpatoria	47	57	122
Novo-Troitsk	3	57	22 korda
Svobodnõi	44	57	129
Kuznetsk	38	57	150
Rovno	43	57	132
Abakan	37	56	154
Angren	—	55	—
Kamõšin	24	55	230
Pavlovski Possad	43	55	129
Artjom	35	55	157
Vorkuta	—	55	—
Revda	32	55	170
Jeisk	45	55	122
Buzuluk	42	55	129
Meždurečensk	—	55	—
Krasnokamsk	30	54	183
Zõrjanovsk	16	54	335
Kropotkin	42	54	130
Borissoglebsk	53	54	102
Temir-Tau	5	54	11 korda
Uzlovaja	18	54	299
Konotop	46	53	117
Gus-Hrustalnõi	40	53	133
Balhaš	33	53	164
Klin	28	53	192
Berditšev	62	53	85
Gukovo	9	53	598
Šadrinsk	31	52	168
Sumgait	6	52	822
Ternopol	50	52	104
Bataisk	48	52	107
Tšistopol	32	51	161
Tšernogorsk	17	51	294
Bratsk	—	51	—
Vitšuga	47	51	109
Võborg	...	51	...
Melekess	32	51	156
Lutsk	39	49	126
Marõ	37	48	129
Užgorod	30	47	156
Urgentš	22	43	193
Drogobõtš	37	42	112
Tšerkessk	29	41	145

Linnad	Rahvaarv (tuh.)		1959. a. protsentides 1939. a. võrreldes
	1939. a.	15. jaanuaril 1959	
Birobidžan	30	41	137
Taldõ-Kurgan	—	41	—
Koktšetav	17	40	229
Nukus	10	39	372
Tažauz	15	37	256
Kõzõl	10	34	344
Gorno-Altaisk	24	27	114
Molodetšno	7	26	352
Nahhitševan	16	25	162
Elista	17	22	131
Termez	12	22	187
Staliniri	14	22	157
Stepanakert	10	20	187
Karši	16	19	122
Narõn	5	15	328
Horog	4	8	211

*

Rahvaloendus viidi läbi elanikkonna küsitlemisega loendajate poolt. Elanikkonna loetlemise täielikkuse ja täpsuse kontrollimiseks viidi pärast rahvaloenduse lõppemist läbi üldine kontrollringkäik kõigis eluhoonetes. Peale selle kanti tingimisi kontroll-lehtedele need isikud, kellede suhtes kaheldi, kas nad on loenduse läbi teinud. Pärast loendust kontrolliti neid lehti detailselt ja kui tehti kindlaks, et isikud, kelle kohta nad olid koostatud, tegid loenduse läbi mujal, siis niisugused kontroll-lehed kustutati; kontroll-lehtede andmed nende isikute kohta, kes ei olnud loendust mujal läbi teinud, kanti loenduslehtedele. Rahvaloenduse ajal kandsid loendajad loenduslehtedele 207 752 000 inimest, kontrollringkäikude ajal 285 000 ja kontrollehtede kontrollimise tulemusena 789 000.

Esialgsed lühiandmed loenduse kohta saadi loendustöötajate poolt tehtud kokkuvõtete alusel. Praegu töötatakse arvutusmasinajaamades territoriaalses lõikes üksikasjaliselt läbi loendusandmeid rahvastiku jagunemise kohta

soo, vanuse, rahvuse, keele, hariduse, õpingute, perekonnaseisu, ühiskonnagruppide, elatusallikate, rahvamajandusharude, tootmisalade ja tähtsamate tegevusalade järgi, samuti rühmituste kaupa, mis iseloomustavad elanikkonna koosseisu nende tunnuste ühtivuse alusel.

Statistika Keskvalitsus
NSV Liidu Ministrite Nõukogu juures

«Rahva Hääl» 10. maist 1959. a.

NSV LIIDU RAHVASTIKU HARIDUSTASEMEST, RAHVUSLIKUST KOOSTISEST JA VANUSELISEST STRUKTUURIST 1959. AASTA ÜLELIIDULISE RAHVALOENDUSE ANDMEIL

NSV Liidu Ministrite Nõukogu juures asuva Statistika Keskvalitsuse teadaanne

1959. aasta maikuus avaldati ajalehtedes rahvaloenduse esialgsed lühikokkuvõtted, mis saadi rahvaloendust läbiviinud töötajate andmete alusel. Praegu lõpetas NSV Liidu Statistika Keskvalitsus loenduse üksikasjaliste kokkuvõtete esimese osa läbitöötamise. See osa iseloomustab rahvastikku hariduse, õppetöö, rahvuse ja emakeele ning soo, vanuse ja perekonnaseisu järgi.

NSV Liidu rahvastiku üldarv oli 15. jaanuaril 1959. aastal 208 826 650 inimest, selle hulgas oli 94 050 303 meest ja 114 776 347 naist; linnaelanikkond moodustas 99 977 695 inimest ehk 48 protsenti ja maaelanikkond 108 848 955 inimest ehk 52 protsenti.

I

RAHVASTIKU HARIDUSTASE

1. NSV Liidu elanike arvu, kellel on kõrgem ja keskharidus (kaasa arvatud koduse majapidamisega tegelevad isikud ja pensionärid), iseloomustavad alljärgnevad andmed:

	Inimeste arv (tuhandetes)
Täieliku kõrgema haridusega	3 778
Lõpetamata kõrgema haridusega	1 738
Kesk-eriharidusega (lõpetanud tehnikumi või analoogilise õppeasutuse)	7 870
Üldise keskharidusega (lõpetanud täieliku keskkooli)	9 936
Mittetäieliku keskharidusega (lõpetanud 7-klassilise kooli või rohkem kui 7 klassi)	35 386

Seega moodustas kõrgemat, lõpetamata kõrgemat ja kesk-eriharidust omavate inimeste arv 13,4 miljonit inimest ning täieliku keskkooli ja 7-klassilise kooli lõpetanute arv 45,3 miljonit inimest.

Võrreldes 1939. aastaga muutus elanike arv, kellel on kõrgem ja keskharidus, 1959. aastaks alljärgnevalt:

	Inimeste arv (tuhandetes)		1959. a. protsentides 1939. a. võrreldes	Inimeste arv 1000 elaniku kohta	
	1939. a.	1959. a.		1939. a.	1959. a.
Täieliku kõrgema haridusega	1 177	3 778	321	6	18
Lõpetamata kõrgema, kesk-eriharidusega, üldise kesk- ja mittetäieliku keskharidusega	14 689	54 930	374	77	263

Meie maal toimus nõukogude võimu aastail tõeline kultuurirevolutsioon. Kommunistliku partei juhtimisel saavutati Nõukogude Liidu kõigi rahvaste kultuuri õitseng. **Tsaari-Venemaal oli 1913. aastal kõigest ligi 290 000 kõrgema, lõpetamata kõrgema ja kesk-eriharidusega inimest, kaasa arvatud ka mittetöötajad; praegu on neid 13,4 miljonit inimest.** 1897. aasta rahvaloenduse kokkuvõtetes iseloomustas rahvastiku haridustaset isikute arv, kellel oli suurem haridus kui algharidus. Enam kui algharidust saanud isikute arv moodustas kogu tsaari-Venemaal 1,4 miljonit inimest; need olid suuremalt jaolt kapitalistid, mõisnikud, ametnikud, vaimulikud ja nende perekonnaliikmed. Praegu on 71,2 miljonil töötajal enam kui algharidus, kusjuures 58,7 miljonil inimesel on kõrgem, täielik ja mittetäielik keskharidus ning 12,5 miljonit inimest on lõpetamata 7-klassilise kooli haridusega.

2. Kõrgema ja keskharidusega meeste ning naiste arvu iseloomustavad alljärgnevad andmed:

	Inimeste arv (tuhandetes)	
	Mehed	Naised
Täieliku kõrgema haridusega	1 933	1 845
Lõpetamata kõrgema haridusega	820	918
Kesk-eriharidusega (lõpetanud tehnikumi või analoogilise õppeasutuse)	3 414	4 456
Üldise keskharidusega (lõpetanud täieliku keskkooli)	4 408	5 528
Mittetäieliku keskharidusega (lõpetanud 7-klassilise kooli või rohkem kui 7 klassi)	17 070	18 316

Nõukogude riigis on naisele antud võrdselt mehega õigus haridusele. 3,8 miljonist kõrgema haridusega inimesest on naisi rohkem kui 1,8 miljonit ehk 49 protsenti ning 54,9 miljonist täieliku ja mittetäieliku keskharidusega inimesest on naisi 29 miljonit ehk 53 protsenti.

Muutusi kõrgema ja keskharidusega naiste ning meeste arvus viimase 20 aasta jooksul, s. o. 1939. aastast kuni 1959. aastani, iseloomustavad alljärgnevad andmed:

	Inimeste arv (tuhandetes)		1959. a. protsentides 1939. a. võrreldes
	1939. a.	1959. a.	
Täieliku kõrgema haridusega			
mehi	799	1 933	242
naisi	378	1 845	488
Täieliku ja mittetäieliku keskharidusega			
mehi	8 053	25 712	319
naisi	6 636	29 218	440

Võrreldes 1939. aastaga suurenes kõrgema haridusega naiste arv 1959. aastal peaaegu viiekordseks ja kõrgema haridusega meeste arv 2,4-kordseks; täieliku ja mittetäieliku keskharidusega naiste arv suurenes 4,4-kordseks ja meeste arv 3,2-kordseks.

1897. aasta rahvaloenduse alusel oli tsaari-Venemaal enam kui alghariduse saanud naiste arv 535 000 inimest, praegu aga on neid 36,7 miljonit.

3. Kõrgema ja keskharidusega inimeste arvu linnasulates ja maal iseloomustavad alljärgnevad andmed:

	Inimeste arv (tuhandetes)	
	linnasulates	maal
Täieliku kõrgema haridusega	3 170	608
Lõpetamata kõrgema haridusega	1 332	406
Kesk-eriharidusega (lõpetanud tehnikumi või analoogilise õppeasutuse)	5 446	2 424
Üldise keskharidusega (lõpetanud täieliku keskkooli)	7 426	2 510
Mittetäieliku keskharidusega (lõpetanud 7-klassilise kooli või rohkem kui 7 klassi)	20 254	15 132

Muutusi kõrgema ja keskharidusega inimeste arvus linna- ja maaelanikkonna hulgas iseloomustavad alljärgnevad andmed:

	Inimeste arv (tuhandetes)		1959. a. protsentides 1939. a. võrreldes	Inimeste arv 1000 elaniku kohta	
	1939. a.	1959. a.		1939. a.	1959. a.
Täieliku kõrgema haridusega					
Linnasulates	956	3 170	331	16	32
Maal	221	608	275	1,7	5,6
Täieliku ja mittetäieliku keskharidusega					
Linnasulates	9 806	34 458	351	162	344
Maal	4 883	20 472	419	37	188

Kõrgema haridusega inimeste arv oli 1959. aastal suurenenud 1939. aastaga võrreldes linnades 3,3-kordseks ja maal 2,8-kordseks; keskhariduse ja mittetäieliku keskharidusega inimeste arv oli suurenenud linnades 3,5-kordseks ja maal 4,2-kordseks.

1897. aastal oli linnades iga tuhande elaniku kohta 61 inimest algharidusest kõrgema haridusega, nüüd aga on neid 441; maa-asulates oli iga tuhande elaniku kohta 1897. aastal 3 inimest algharidusest kõrgema haridusega, praegu aga on neid 249.

4. Kõrgema ja keskharidusega elanike arv liiduvabariikide järgi on 1939. aastaga võrreldes muutunud järgmiselt.

	Iga 1000 elaniku kohta			
	täieliku kõrgema haridusega inimesi		täieliku ja mittetäieliku keskharidusega inimesi	
	1939	1959	1939	1959
NSV Liit	6	18	77	263
Vene NFSV	7	19	76	263
Ukraina NSV	7	17	90	286
Valgevene NSV	4	12	67	225
Usbeki NSV	3	13	39	234
Kasahhi NSV	5	12	60	239
Gruusia NSV	11	38	113	315
Aserbaidžani NSV	7	21	73	261
Leedu NSV	2	13	64	175
Moldaavia NSV	3	10	40	186
Läti NSV	7	21	140	344
Kirgiisi NSV	2	13	32	227
Tadžiki NSV	2	10	27	214
Armeenia NSV	6	28	81	289
Turkmeeni NSV	3	13	46	256
Eesti NSV	8	21	129	304

5. 1959. aasta rahvaloendusel koostati 9- kuni 49-aastaste kirjaoskamatute elanike nimekirjad. Selles vanuses andsid end üles kirjaoskamatuna 1 929 000 inimest või 1,5 protsenti. Praegu õpivad NSV Liidus kõik lapsed. Kõik see tähendab, et Nõukogude Liit on tegelikult saanud täieliku kirjaoskuse maaks.

Elanikkonna (vanuses 9 kuni 49 aastat) kirjaoskuse muutumist 1897., 1926., 1939. ja 1959. aasta rahvaloenduse andmete järgi iseloomustavad järgmised arvud *:

	Kirjaoskajate protsent vanuses 9 — 49 aastat		
	Mehed	Naised	Mõlemast soost
Linna- ja maaelanikkond			
1897	39,1	13,7	26,3
1926	71,5	42,7	56,6
1939	95,1	83,4	89,1
1959	99,3	97,8	98,5

* 1897., 1926. ja 1939. aasta andmed käivad NSV Liidu territooriumi kohta selle piirides enne 17. septembrit 1939. NSV Liidu territooriumil, mis hõlmab Ukraina ja Valgevene lääneoblasteid, Moldaaviat, Leedut, Lätit ja Eestit, oli mõlemast soost kirjaoskajaid 1939. aastal 87,3 protsenti, mehi 93,5 protsenti, naisi 81,6 protsenti.

	Kirjaoskajate protsent vanuses 9 — 49 aastat		
	Mehed	Naised	Mõlemast soost
Linnaelanikkond			
1897	65,5	43,1	55,6
1926	88,0	73,9	80,9
1939	97,6	91,0	94,2
1959	99,5	98,1	98,7
Maaelanikkond			
1897	34,3	9,6	21,7
1926	67,3	35,4	50,6
1939	93,7	79,2	86,3
1959	99,1	97,5	98,2

Võrreldes revolutsioonieelse rahvaloenduse andmetega suurenes kirjaoskajate protsent vanuses 9—49 aastat 26,3-lt 98,5-ni, sealhulgas kirjaoskajate naiste protsent 13,7-lt 97,8-ni, kusjuures maal elavate kirjaoskajate naiste protsent kasvas 9,6-lt 97,5-ni.

Enne revolutsiooni olid paljud tsaari-Venemaa ääremaade, eriti Kaug-Põhja ja Kesk-Aasia rahvad peaaegu täiesti kirjaoskamatud. Kesk- ja kõrgema haridusega inimesi ei olnud siin peaaegu üldse. Nõukogude Liidus ei ole mahajäänud ääremaid. Kõigile Nõukogudemaa rahvastele on avatud laialdane juurdepääs hariduse ja kultuuri allikatele. Kesk- ja kõrgema haridusega inimeste arv suureneb aastast aastasse igas vabariigis, autonoomses oblastis ja rahvusringkonnas.

6. Kõrgemates ja kesk-eriõppeasutustes õppijate arvu iseloomustavad järgmised andmed:

	Õppijate arv (tuhandetes)		
	Kokku	Sealhulgas	
		mehi	naisi
Kõrgemad õppeasutused . .	2 200	1 181	1 019
Kesk-eriõppeasutused (tehnikumid ja analoogilised õppeasutused)	1 868	1 025	843

Õppijate arv iga tuhande elaniku kohta muutus 1939. aasta rahvaloenduse andmetega võrreldes järgmiselt:

	Õppijate arv iga 1000 elaniku kohta		1959. a. protsentides 1939. a. võrreldes
	1939	1959	
Kõrgemad õppeasutused . .	5,2	10,5	202
Kesk-eriõppeasutused (tehnikumid ja analoogilised õppeasutused)	6,7	8,9	133

Kommunistlik partei ja Nõukogude riik on alati pööranud suurt tähelepanu kõrge kvalifikatsiooniga kaadri ettevalmistamisele kõigi majandusharude ning teaduse- ja kultuurialade jaoks.

NSV Liidus on 766 kõrgemat õppeasutust ning 3 346 tehnikumi ja muud kesk-eriõppeasutust; õpetust antakse nendes tasuta. Kõrgemates õppeasutustes õppijate arv iga tuhande elaniku kohta on 1939. aastaga võrreldes suurenenud 5,2-lt 10,5-ni ehk 2-kordseks; kesk-eriõppeasutuste õpilaste arv iga tuhande elaniku kohta on suurenenud 6,7-lt 8,9-ni ehk 1,3-kordseks.

NSV Liidu kõrgemates õppeasutustes õpib praegu peaaegu neli korda rohkem üliõpilasi kui Inglismaal, Prantsusmaal, Saksa Föderatiivses Vabariigis ja Itaalias kokku, kus on ligi 600 000 üliõpilast. Inseneride väljaõpetamise poolest on NSV Liit ammu edestanud USA: 1958. aastal tuli NSV Liidus juurde 94 000 inseneri, USA-s aga ainult 35 000.

II

RAHVASTIKU RAHVUSLIK KOOSSEIS

7. Rahvaloendusel märgiti elanike rahvus ja emakeel üles nende eneste avalduse järgi. Laste rahvus fikseeriti vanemate avalduse põhjal.

NSV Liidu rahvastiku jagunemist rahvuste, rahvaste ja emakeele põhjal iseloomustavad järgnevad andmed (rahvused on paigutatud suuruse järgi):

	Antud rahvusest inimeste arv (tuhandetes)	Nendest peavad emakeeleks sama rahvuse keelt (protsentides)
Kogu NSV Liidu rahvastik	208 827	94,3
Venelased	114 588	99,8
Ukrainlased	36 981	87,6
Valgevenelased	7 829	84,1
Usbekid	6 004	98,4
Tatarlased	4 969	92,1
Kasahhid	3 581	98,4
Aserbaidžaanlased	2 929	97,6
Armeenlased	2 787	89,9
Grusiinlased	2 650	98,6
Leedulased	2 326	97,8
Juudid	2 268	20,8
Moldaavlased	2 214	95,2
Sakslased	1 619	75,0
Tšuvašid	1 470	90,8
Lätlased	1 400	95,1
Tadžikid	1 397	98,1
Poolakad	1 380	45,5
Mordvalased	1 285	78,1
Turkmeenid	1 004	98,9
Baškiirid	983	61,7
Kirgiisid	974	98,7
Eestlased	969	95,1
Dagestani rahvad nendest:	945	95,9
avaarlased	268	97,1
lesgiinid	223	92,7
dargiinid	158	98,6
kumõkid	135	98,0
lakid	64	95,8
nogailased	41	84,3
tabassaraanid	35	99,2
aguulid	8	99,5
rutuulid	7	99,9
tsahhuurid	6	99,0
Udmurdid	623	89,1
Marid	504	95,1
Komid ja komipermlased	431	86,7
Tšetšeenid	418	98,8
Osseedid	410	89,7
Bulgaarlased	324	79,3
Korealased	314	79,3
Kreeklased	310	41,5
Burjaadid	253	94,9
Jakuudid	236	97,5
Kabardiinid	204	97,9
Karakalpakid	173	95,0
Karjalased	167	71,3
Ungarlased	155	97,2
Mustlased	132	59,3
Põhjaringkondade rahvad nendest:	128	75,3
neenetsid	25	85,7
evengid	24	53,9
handid	19	77,0
tšuktšid	12	93,9
eveenid	9	81,8
nanaid	8	86,3
korjakid	6,3	90,5
mansid	6	59,2
selkupid	4	50,6
nivhid	4	76,3
ultšid	2	84,9
saamid	1,8	69,9
udegeelased	1,4	73,7
eskimod	1,1	84,0
itelmeenid	1,1	36,0
keedid	1,0	77,1
orotšid	0,8	68,4
nganasaanid	0,7	93,4
jukagiirid	0,4	52,5
aleuudid	0,4	22,3
Gagausid	124	94,0
Rumeenlased	106	83,3
Kalmõkid	106	91,0
Ingušid	106	97,9
Tuvalased	100	99,1
Uiguurid	95	85,0
Soomlased	93	59,5
Karatšaid	81	73,9
Adõgeelased	80	96,7
Abhaasid	74	95,5

	Antud rahvusest inimeste arv (tuhandetes)	Nendest peavad emakeeleks sama rahvuse keelt (protsentides)		Antud rahvusest inimeste arv (tuhandetes)	Nendest peavad emakeeleks sama rahvuse keelt (protsentides)
Kurdid	59	89,9	Belutšid	7,8	94,9
Hakassid	57	86,0	Karaiimid	5,9	16,5
Altailased	45	88,6	Albaanlased	5	78,7
Balkaarid	42	97,0	Jugoslaavlased	5	66,5
Türklased	35	82,2	Udiinid	3,7	92,6
Tšerkessid	30	86,6	Hispaanlased	2,4	67,8
Hiinlased	26	69,3	Afgaanid	1,9	71,8
Tšehhid	25	49,0	Mongolid	1,8	86,6
Aissoorid	22	64,3	Itaallased	1,2	36,0
Dungaanid	21	94,8	Isurid	1,1	34,7
Iraanlased	21	44,7	Prantslased	1	56,4
Abasiinid	20	94,8	Jaapanlased	1	69,5
Vepslased	16	46,1	Vietnamlased	0,8	99,3
Soorid	15	83,7	Tofalaarid	0,6	89,1
Slovakid	14	61,2	Muud rahvused	17	60,7
Taatlased	11	70,8			
Araablased	8	35,1			

Üldse märkisid loendusel oma emakeeleks vene keele 124,6 miljonit inimest, nende hulgas 114,4 miljonit venelast ja 10,2 miljonit inimest muust rahvusest.

8. Eri rahvustest elanike arvu liiduvabariikides iseloomustavad järgmised andmed:

	Arv (tuhandetes)	Protsentides üldarvust		Arv (tuhandetes)	Protsentides üldarvust
Vene NFSV — kokku	117 534	100,0	valgevenelased	845	0,7
sealhulgas:			sakslased	820	0,7
venelased	97 845	83,2	Dagestani rahvad	795	0,7
tatarlased	4 077	3,5	udmurdid	613	0,5
ukrainlased	3 377	2,9	marid	498	0,4
tšuvašid	1 436	1,2	komid ja komi-permlased	426	0,36
mordvalased	1 211	1,0	kasahhid	383	0,3
baškiirid	948	0,8			
juudid	875	0,7			

	Arv (tuhandetes)	Protsentides üldarvust
armeenlased	256	0,2
burjaadid	252	0,2
osseedid	248	0,2
jakuudid	235	0,2
kabardiinid	201	0,2
karjalased	164	0,1
põhjapiirkondade rahvad	127	0,1
poolakad	118	0,1
kalmõkid	101	0,09
tuvalased	100	0,08
korealased	91	0,08
adõgeelased	79	0,07
mustlased	72	0,06
soomlased	72	0,06
aserbaidžaanlased	71	0,06
moldaavlased	64	0,05
grusiinlased	58	0,05
hakassid	56	0,05
kreeklased	47	0,04
altailased	45	0,04
Ukraina NSV — kokku	41 869	100,0
sealhulgas:		
ukrainlased	31 852	76,1
venelased	7 400	17,7
juudid	840	2,0
poolakad	363	0,9
valgevenelased	291	0,7
moldaavlased	239	0,6
bulgaarlased	219	0,5
ungarlased	149	0,4
kreeklased	104	0,2
rumeenlased	101	0,2
Valgevene NSV kokku	8 055	100,0
sealhulgas:		
valgevenelased	6 444	80,0
venelased	720	9,1
poolakad	539	6,7
ukrainlased	150	1,9
juudid	150	1,9
Usbeki NSV — kokku	8 106	100,0
sealhulgas:		
usbekid	5 026	62,0
venelased	1 101	13,6
tatarlased	445	5,5
kasahhid	335	4,1
tadžikid	312	3,8
karakalpakid	168	2,1
korealased	139	1,7
juudid	94	1,2
kirgiisid	92	1,1
ukrainlased	88	1,1
turkmeenid	57	0,7
Kasahhi NSV — kokku	9 310	100,0
sealhulgas:		
kasahhid	2 755	29,6
venelased	4 014	43,1
ukrainlased	762	8,2
tatarlased	197	2,1
usbekid	132	1,5
valgevenelased	108	1,2
korealased	74	0,8
uiguurid	60	0,6
poolakad	53	0,6
dungaanid	10	0,1
Gruusia NSV — kokku	4 044	100,0
sealhulgas:		
grusiinlased	2 558	63,3
osseedid	141	3,5
abhaasid	71	1,8
armeenlased	443	11,0
venelased	438	10,8
aserbaidžaanlased	157	3,9
kreeklased	73	1,8
ukrainlased	52	1,3
juudid	52	1,3
kurdid	16	0,4

	Arv (tuhandetes)	Protsentides üldarvust
Aserbaidžani NSV — kokku	3 698	100,0
sealhulgas:		
aserbaidžaanlased	2 481	67,1
venelased	515	13,9
armeenlased	442	12,0
lesgiinid	98	2,7
Leedu NSV — kokku	2 711	100,0
sealhulgas:		
leedulased	2 151	79,3
venelased	231	8,5
poolakad	230	8,5
valgevenelased	30	1,1
juudid	25	0,9
ukrainlased	18	0,7
Moldaavia NSV — kokku	2 885	100,0
sealhulgas:		
moldaavlased	1 887	65,4
ukrainlased	421	14,6
venelased	293	10,2
gagausid	96	3,3
juudid	95	3,3
bulgaarlased	62	2,1
Läti NSV — kokku	2 093	100,0
sealhulgas:		
lätlased	1 298	62,0
venelased	556	26,6
valgevenelased	61	2,9
poolakad	60	2,9
juudid	37	1,7
leedulased	32	1,5
ukrainlased	29	1,4
Kirgiisi NSV — kokku	2 066	100,0
sealhulgas:		
kirgiisid	837	40,5
venelased	624	30,2
usbekid	219	10,6
ukrainlased	137	6,6
tatarlased	56	2,7
kasahhid	20	1,0
tadžikid	15	0,7
uiguurid	14	0,7
Tadžiki NSV — kokku	1 980	100,0
sealhulgas:		
tadžikid	1 051	53,1
usbekid	454	23,0
venelased	263	13,3
tatarlased	57	2,9
ukrainlased	27	1,4
kirgiisid	26	1,3
kasahhid	13	0,6
Armeenia NSV — kokku	1 763	100,0
sealhulgas:		
armeenlased	1 552	88,0
aserbaidžaanlased	108	6,1
venelased	56	3,2
kurdid	26	1,5
Turkmeeni NSV — kokku	1 516	100,0
sealhulgas:		
turkmeenid	924	60,9
venelased	263	17,3
usbekid	125	8,3
kasahhid	70	4,6
tatarlased	30	2,0
ukrainlased	21	1,4
armeenlased	20	1,3
Eesti NSV — kokku	1 197	100,0
sealhulgas:		
eestlased	873	72,9
venelased	260	21,7
soomlased	17	1,4
ukrainlased	16	1,3
valgevenelased	11	0,9
juudid	5	0,5

Reas liiduvabariikides kasvas rahvastik üheaegselt suure iibega veelgi suuremal määral teistest vabariikidest elanike juurdetuleku arvel, seda eriti Isamaasõja ajal ja sõjajärgsel perioodil. See oli seotud paljude tööstusettevõtete ümberbaseerumisega meie maa keskpiirkondadest idapiirkondadesse, samuti ehitustegevuse arendamisega ning uudis- ja jäätmaade kasutamiselevõtmisega nendes piirkondades. Kui elanike arv kogu NSV Liidus ajavahemikus 1939. aastast 1959. aastani suurenes 9,5 protsenti, kasvas elanike arv Uraali piirkondades 32 protsenti, Lääne-Siberis 24 protsenti, Ida-Siberis 34 protsenti, Kaug-Idas 70 protsenti, Kesk-Aasias ja Kasahstanis 38 protsenti. Selle tulemusena suurenes küll põhirahvustest elanike absoluutarv, kuid nende erikaal mõnede vabariikide rahvastikus vähenes. Nii suurenes kasahhide arv Kasahhi NSV-s 1939. aasta loenduse andmetega võrreldes 19 protsenti, nende erikaal vabariigi kogu rahvastikus aga vähenes 38 protsendilt 1939. aastal 30 protsendini 1959. aastal; usbekkide arv Usbeki NSV-s kasvas 23 protsenti, nende erikaal vabariigi rahvastikus aga vähenes 65 protsendilt 62 protsendile; tadžikkide arv Tadžiki NSV-s kasvas 19 protsenti, nende erikaal vabariigi kogu rahvastikus aga vähenes 60 protsendilt 53 protsendile; kirgiiside arv Kirgiisi NSV-s kasvas 11 protsenti, nende erikaal aga vähenes 52 protsendilt 41 protsendile.

III

ELANIKKONNA JAGUNEMINE VANUSE JA SOO JÄRGI

9. NSV Liidu elanikkonna vanuseline struktuur on viimase 20 aasta jooksul muutunud järgmiselt:

	Inimeste arv (tuhandetes)		Protsentides kogu elanikkonnast		1959. a. protsentides 1939. a. võrreldes
	1939	1959	1939	1959	
Kogu elanikkond sealhulgas:	190 678	208 827	100,0	100,0	109,5
0—9 aastat	43 476	46 363	22,8	22,2	107
10—15 aastat	28 365	17 133	14,9	8,2	60
16—19 aastat	13 030	14 675	6,8	7,0	113
20—24 aastat	15 786	20 343	8,3	9,7	129
25—29 aastat	18 520	18 190	9,7	8,7	98

	Inimeste arv (tuhandetes)		Protsentides kogu elanikkonnast		1959. a. protsentides 1939. a. võrreldes
	1939	1959	1939	1959	
30—34 aastat	15 598	18 999	8,2	9,1	122
35—39 aastat	12 958	11 590	6,8	5,6	89
40—44 aastat	9 603	10 408	5,0	5,0	108
45—49 aastat	7 776	12 264	4,1	5,9	158
50—59 aastat	12 533	19 146	6,6	9,2	153
60—69 aastat	8 535	11 736	4,5	5,6	137
70 aastat ja üle selle	4 462	7 972	2,3	3,8	179

Valdava osa NSV Liidu rahvastikust — 151 miljonit ehk peaaegu $^3/_4$ — moodustavad inimesed, kes on sündinud pärast Suurt Oktoobrirevolutsiooni.

Nõukogude riigi hoolitsus laste ja emade eest ning perekonna tugevdamise eest, rasedatele naistele ning lasterikastele ja üksikemadele antava materiaalse abi edasine suurendamine, tervishoiukorralduse arendamine ja elanikkonnale antava meditsiinilise abi laiendamine on taganud sõjajärgseil aastail kõrge sündimuse, mille tulemusena **alla 10-aastaste laste arv suurenes 43,5 miljonilt 1939. aastal 46,4 miljonini 1959. aastal.** Hoolimata sündimuse järsust langemisest sõja-aastail, moodustas 10- kuni 15-aastaste laste arv 1959. aastal 17,1 miljonit.

Nõukogude tervisekaitse saavutused laste suremuse vähendamises võimaldasid säilitada enne sõda ja sõja ajal sündinud laste põlvkonnad. Need põlvkonnad on osaliselt juba jõudnud töövõimelisse vanusesse. Nagu rahvaloenduse andmed näitavad, **ei ole töövõimelises eas** (naised vanuses 16—54 aastat ja mehed vanuses 16—59 aastat) **elanike arv pärast sõda vähenenud, vaid on koguni suurenenud 102 miljonilt 1939. aastal 119,8 miljonini 1959. aastal ehk rohkem kui 17 protsendi võrra.**

1958. aastal oli NSV Liidus 7,2 surmajuhtumit iga 1 000 elaniku kohta. See on maailmas kõige madalam elanike üldsuremus. Revolutsioonieelse perioodiga võrreldes on suremus NSV Liidus langenud 4,2-kordselt ja sõjaeelse 1940. aastaga võrreldes 2,5-kordselt.

Rööbiti NSV Liidu rahvastiku üldsuremuse vähenemisega on tunduvalt langenud suremus elanikkonna kõigis vanusegruppides, mis nähtub järgmistest andmetest:

	Suremus iga 1000 elaniku kohta vastavates vanusegruppides			
	1896—1897	1926	1938—1939	1958
Kogu rahvastik	32,4	20,3	17,3	7,2
sealhulgas vanuses:				
0—4 aastat	133,0	78,9	75,5	11,8
5—9 aastat	12,9	7,3	5,5	1,1
10—14 aastat	5,4	3,1	2,6	0,8
15—19 aastat	5,8	3,7	3,4	1,3
20—24 aastat	7,6	5,5	4,4	1,8
25—29 aastat	8,2	6,1	4,7	2,2
30—34 aastat	8,7	6,3	5,4	2,6
35—39 aastat	10,3	7,5	6,8	3,1
40—44 aastat	11,8	9,0	8,1	4,1
45—49 aastat	15,7	10,9	10,2	5,4
50—54 aastat	18,5	14,0	13,8	8,0
55—59 aastat	29,5	18,1	17,0	10,9
60—64 aastat	34,5	24,7	24,4	16,9
65—69 aastat	61,6	36,5	35,0	23,5
70 aastat ja üle selle	89,0	79,5	78,6	62,4

Suremuse vähenemisest tingituna on NSV Liidu elanike keskmine eluiga tõusnud 32 aastalt enne revolutsiooni ja 44 aastalt ajavahemikus 1926—1927 kuni 68 aastani ajavahemikus 1957—1958.

Keskmise eluea pikenemise tulemusena on suurenenud elatanud, töövõimetus eas inimeste arv 16,6 miljonilt 1939. aastal 25,5 miljonini 1959. aastal, ehkki nendel põlvkondadel oli suuri kaotusi sõjaperioodil.

10. Meeste ja naiste arvu vanusegruppide järgi iseloomustavad järgmised andmed:

Vanus	Arv 15. jaanuaril 1959 (tuhandetes)		Antud vanusegrupi iga 1000 elaniku kohta tuleb	
	mehi	naisi	mehi	naisi
0—9 aastat	23 608	22 755	509	491
10—19 aastat	16 066	15 742	505	495
20—24 aastat	10 056	10 287	494	506
25—29 aastat	8 917	9 273	490	510
30—34 aastat	8 611	10 388	453	547
35—39 aastat	4 528	7 062	391	609
40—44 aastat	3 998	6 410	384	616
45—49 aastat	4 706	7 558	384	616
50—54 aastat	4 010	6 437	384	616
55—59 aastat	2 906	5 793	334	666
60—69 aastat	4 099	7 637	349	651
70 aastat ja üle selle	2 541	5 431	319	681
Vanus näitamata	4	4	—	—
Kokku	94 050	114 777	450	550
sealhulgas vanuses:				
0—31 aastat	62 729	62 489	501	499
32 aastat ja üle selle	31 317	52 284	375	625

Naiste protsent rahvastikus oli 1926. ja 1939. aasta rahvaloenduse andmete järgi 52. 1959. aastal oli naiste protsent rahvastikus tõusnud 55-ni. Niisugune naiste ja meeste arvuline vahekord on kujunenud vanemate vanusegruppide arvel. Alla 32-aastaste elanike hulgas on mehi 62 700 000, mis 240 000 võrra ületab samas vanuses naiste arvu.

IV

ABIELUS OLEVATE ELANIKE ARV

11. 1959. aastal oli NSV Liidus abielus 86,5 miljonit meest ja naist 76,6 miljoni vastu 1939. aastal.

16-aastaste ja vanemate abielus olevate meeste arv iga tuhande mehe kohta moodustab praegu 695, võrreldes 690-ga 1939. aastal. Samas vanuses abielus olevate naiste arv on vähenenud 605-lt 522-ni iga tuhande naise kohta, mis on seletatav naiste arvulise ülekaaluga meestest meeselanikkonna suurte kaotuste tõttu sõdade, peamiselt Teise maailmasõja ajal.

Meie riik kannab pidevalt hoolt perekonna tugevdamise eest. NSV Liidus sõlmitakse kõige rohkem abielusid iga 1 000 elaniku kohta — üle 12 abielu aastas. Viimaste avaldatud andmete järgi sõlmiti USA-s iga 1000 elaniku kohta 8,3, Inglismaal 7,6 ja Prantsusmaal 7 abielu.

Üksikutes vanusegruppides üle 20 aasta ületab abielus olevate meeste arv antud vanuseastme iga 1 000 mehe kohta NSV Liidus abielus olevate meeste arvu USA-s. Nii on 21- kuni 34-aastastest meestest NSV Liidus abielus 697, USA-s aga viimase rahvaloenduse andmete järgi 678; vanuses 35—44 aastat NSV Liidus 957 ja USA-s 851; vanuses 45—54 aastat NSV Liidus 960 ja USA-s 838; vanuses 55—64 aastat NSV Liidus 934 ja USA-s 797; vanuses 65 aastat ja rohkem NSV Liidus 800 meest ja USA-s 650.

*

Kokkuvõtted rahvaloenduse programmi muudes küsimustes avaldatakse täiendavalt.

Statistika Keskvalitsus
NSV Liidu Ministrite Nõukogu juures

«Rahva Hääl» 4. veebruarist 1960. a.

SISUKORD

I

NÕUKOGUDE LIIDU KOMMUNISTLIKU PARTEI XX JA XXI KONGRESSI RESOLUTSIOONID JA OTSUSED

Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei XX kongressi resolutsioon NLKP Keskkomitee aruande põhjal 7

Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei XX kongressi otsus osalistest muudatustest NLKP põhikirjas 29

Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei XXI kongressi resolutsioon seltsimees N. S. Hruštšovi ettekande «NSV Liidu rahvamajanduse arendamise kontrollarvud aastaiks 1959—1965» põhjal 31

Kommunismi ehitamise suur programm (arve ja fakte NSV Liidu rahvamajanduse arendamise plaanist aastaiks 1959—1965) . . 61

II

NLKP PÕHIKIRI JA NÕUKOGUDE LIIDU KOMMUNISTLIKU PARTEI KESKKOMITEE INSTRUKTSIOONID

Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei põhikiri 75

Instruktsioon juhtivate parteiorganite valimiste läbiviimise kohta . 94

NLKP liikmete ja liikmekandidaatide arvestuse instruktsioon . . 101

Instruktsioon partei liikmete ja kandidaatide liikmemaksude kohta . 112

Tootmis- ja kaubandusettevõtete partei-algorganisatsioonides komisjonide moodustamisest ettevõtete administratsiooni tegevuse kontrollimise õiguse elluviimiseks parteiorganisatsioonide poolt. *NLKP Keskkomitee otsus 26. juunil 1959* 124

Tootmis- ja kaubandusettevõtete partei-algorganisatsioonide poolt ettevõtete administratsiooni tegevuse kontrollimise õiguse elluviimise komisjonide põhimäärus 126

III

DIREKTIIVID PARTEI-, NÕUKOGUDE, MAJANDUS-, AMETIÜHINGU- JA KOMSOMOLITÖÖ KÜSIMUSTES

Partei-, ametiühingu- ja komsomolitöötajate ebaseaduslikust tööpidamisest majandusorgani arvel NSV Liidu Laiatarbe Tööstuskaupade Ministeeriumi Kunstkiu Kombinaadis (Kalinini linn). *NLKP Keskkomitee otsus 30. aprillil 1955* 133

Vabastatud partei- ja komsomolitöötajatele erialase tööstaaži arvestamisest nende partei- ja komsomoliorganites töötamise aja eest. *NLKP Keskkomitee otsus 6. juunil 1956* 134

Üleliidulises ja vabariiklikus võistluses võitjateks tulnud ettevõtete vabastatud partei-, ametiühingu- ja komsomolitöötajate premeerimise korrast. *NLKP Keskkomitee otsus 9. juunil 1956* . 134

ÜLKNÜ summadest noorte seas kultuur-massilise ja sporditöö läbiviimiseks. *ÜLKNÜ Keskkomitee otsus 6. septembril 1956* . 135

Tehase «Rostselmaš» parteikomitee tööst tööliste ja insener-tehniliste töötajate kollektiivi mobiliseerimisel metalli säästlikule kulutamisele. *NLKP Keskkomitee VNFSV Büroo otsus 4. aprillil 1957* 136

Partei-algorganisatsioonide vabastatud sekretäridest. *NLKP Keskkomitee otsus 21. mail 1957* 140

G. M. Malenkovi, L. M. Kaganovitši ja V. M. Molotovi parteivastasest grupist. *NLKP Keskkomitee pleenumi otsus 29. juunil 1957* 141

Palgalise aparaadi vähendamisest ja isetegevuse arendamisest komsomolis. *ÜLKNÜ Keskkomitee otsus 28. augustil 1957* . . 148

NSV Liidu ametiühingute tööst. *NLKP Keskkomitee pleenumi otsus 17. detsembril 1957* 150

NSV Liidu ordenite ja medalitega autasustamise korrast. *NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus 11. veebruaril 1958* 165

Üleliidulise Leninliku Kommunistliku Noorsooühingu XIII kongressile. *NLKP Keskkomitee tervitus 15. aprillil 1958* 166

Rajoonikomiteede õiguste andmisest algorganisatsioonide komsomolikomiteedele. *ÜLKNÜ Keskkomitee otsused 21. aprillil 1956 ja 17. mail 1958* 170

Pensionäride aktiivsesse ühiskondlikku töösse kaasatõmbamisest. *NLKP Keskkomitee otsus 19. aprillil 1958* 171

Vastutusest plaanide ja ülesannete täitmatajätmise eest toodanguhangete alal. *NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus 24. aprillil 1958* 172

Tööstusettevõtte, ehituse, sovhoosi, masina-traktorijaama ning remondi- ja tehnikajaama alalise tootmisnõupidamise põhimääruse kinnitamisest. *NSV Liidu Ministrite Nõukogu ja ÜAÜKN-i määrus 9. juulil 1958* 173

Tööstusettevõtte, ehituse, sovhoosi, masina-traktorijaama ning remondi- ja tehnikajaama alalise tootmisnõupidamise põhimäärus 175

Ametiühingu vabriku-, tehase- ja kohaliku komitee õiguste põhimääruse kinnitamisest. *NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus 15. juulil 1958* 176

Ametiühingu vabriku-, tehase- ja kohaliku komitee õiguste põhimäärus 177

Tõsistest puudustest töötajate kirjade, kaebuste ja avalduste läbivaatamisel. *NLKP Keskkomitee otsus 2. augustil 1958* . . . 182

Kapitaalmahutuste kasutamises riikliku distsipliini jämedatest rikkumistest ja rahvamajanduse nõukogude üksikute juhtivate töötajate poolt kohaliku huvide eelistamise faktidest. *NLKP Keskkomitee otsus 4. augustil 1958* 187

Nõukogude ajakirjanduse töölis- ja maakirjasaatjate massilise liikumise juhtimise paremustamisest. *NLKP Keskkomitee otsus 30. augustil 1958* 191

Liiduvabariikide kommunistlike parteide keskkomiteede, partei krai-, oblasti-, linna-, rajoonikomiteede ning partei-algorganisatsioonide õiguste edasisest laiendamisest parteiorganisatsiooniliste ja finants-eelarveliste küsimuste lahendamisel. *NLKP Keskkomitee otsus 30. septembril 1958* 194

Kommunistlike noorte ja noorte uuest patriootlikust liikumisest kommunistliku töö brigaadide loomisel ja brigaadide vahel võistluse arendamisel. *ÜLKNÜ Keskkomitee büroo otsus 21. novembril 1958* 196

Korra sisseseadmisest juubelite pühitsemisel. *NLKP Keskkomitee ja NSVL Ministrite Nõukogu määrus 12. detsembril 1958* . 197

Põllumajanduse arendamise tulemused viimase viie aasta jooksul ja põllumajandussaaduste tootmise edasise suurendamise ülesanded. *NLKP Keskkomitee pleenumi otsus, vastu võetud 19. detsembril 1958 seltsimees N. S. Hruštšovi ettekande põhjal* 200

Kooli ja elu sidemete tugevdamisest ja haridussüsteemi edasiarendamisest NSV Liidus. *NSV Liidu Ülemnõukogu poolt 24. detsembril 1958 vastuvõetud seadus* 226

Kehakultuuri ja spordi juhtimisest meie maal. *NLKP Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu määrus 9. jaanuaril 1959* 242

Kommunistide abistamisest üldhariduslikus õppuses. *NLKP Keskkomitee otsus 14. jaanuaril 1959* 249

Parteikomiteede moodustamisest kolhooside ja sovhooside suurtes parteiorganisatsioonides. *NLKP Keskkomitee otsus 26. jaanuaril 1959* 250

NLKP erakorralise XXI kongressi otsuste ja materjalide tundmaõppimisest ja propagandast. *NLKP Keskkomitee otsus 6. veebruaril 1959* 251

Ühiskondliku toitlustuse edasiarendamisest ja paremustamisest. *NLKP Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu määrus (veebruar 1959)* 254

Komsomoliorganisatsioonide ülesannetest seoses NLKP XXI kongressi otsusega «NSV Liidu rahvamajanduse arendamise kontrollarvud aastaiks 1959—1965». *ÜLKNÜ Keskkomitee IV pleenumi otsus (veebruar 1959)* 262

Töötajate osavõtust avaliku korra kaitsmisest meie maal. *NLKP Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu määrus 2. märtsil 1959* 266

Elanikkonna elutarbelise teenindamise paremustamise abinõudest. *NLKP Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu määrus 6. märtsil 1959* 268

Stalino oblasti töötajate hulgas tehtava massilise poliitilise töö olukorrast ja paremustamise abinõudest. *NLKP Keskkomitee otsus 11. märtsil 1959* 274

Internaatkoolide arendamise abinõudest aastaiks 1959—1965. *NLKP Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu määrus* (mai 1959) 289

Tšeljabinski Traktoritehase parteikomitee tööst. *NLKP Keskkomitee VNFSV Büroo otsus 12. juunil 1959* 291

Partei- ja nõukogude organisatsioonide ning rahvamajanduse nõukogude tööst NLKP XXI kongressil tööstuses ja ehitustegevuses tehnilise progressi kiirendamise kohta vastuvõetud otsuse täitmiseks. (Abinõudest, mis on tarvitusele võetud, et täita NLKP XXI kongressi otsused tööstuse ja ehitustegevuses kompleksse mehhaniseerimise rakendamise, tootmise automatiseerimise, vooluliinide kasutuselevõtmise ning vananenud seadmete, stantside ja instrumentide asendamise kohta tööstusliku tootmise ja ehitustegevuse edasise laiendamise, toodangu kvaliteedi parandamise ja selle omahinna alandamise ning ehitustööde maksumuse vähendamise eesmärgil). *NLKP Keskkomitee pleenumi otsus, vastu võetud 29. juunil 1959* 296

Püstitagem kangelasliku tööga suurejooneline kommunismihoone! *NLKP Keskkomitee juunipleenumi (1959. a.) läkitus töölistele, kolhoosnikutele, nõukogude haritlastele, kõigile Nõukogude Liidu töötajatele* 332

Lühemale tööpäevale ülemineku lõpuleviimisest ning tööliste ja teenistujate töötasu reguleerimise tähtaegadest. *NLKP Keskkomitee, NSV Liidu Ministrite Nõukogu ja ÜAÜKN-i määrus (september 1959)* 341

Kultuurikaupade, elutarbeliste esemete ja majatarvete tootmise suurendamise, sortimendi laiendamise ja kvaliteedi paremustamise abinõudest. *NLKP Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu määrus (oktoober 1959)* 345

Elektrienergia ratsionaalsest kasutamisest rahvamajanduses. Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomitee kiri partei-, nõukogude, majandus-, ametiühingu- ja komsomoliorganisatsioonidele, tööstusettevõtete, transpordi, ehituste, kolhooside ja sovhooside, teaduslike ja projekteerimisinstituutide, konstrueerimisbüroode, kultuuri- ja kommunaalasutuste, rahvamajanduse nõukogude, ministeeriumide ja ametkondade töötajatele. *24. novembril 1959* 353

Vase, nikli, inglistina, seatina ja muude värviliste metallide ökonoomsest kulutamisest rahvamajanduses. Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomitee kiri partei-, nõukogude, majandus-, ametiühingu- ja komsomoliorganisatsioonidele, tööstusettevõtete, transpordi, ehituste, teaduslike uurimisasutuste, projekteerimis- ja konstrueerimisasutuste, rahvamajanduse nõukogude, ministeeriumide ja ametkondade töölistele, insener-tehnilistele töötajatele ja teenistujatele. *14. detsembril 1959* 361

Põllumajanduse edasiarendamisest (Abinõudest NLKP XXI kongressil ja Keskkomitee 1958. aasta detsembripleenumil maaviljeluse edendamise ning teravilja, suhkrupeedi, puuvilla ja muude tehniliste kultuuride, kartuli, köögivilja, puuvilja, viinamarja ja muude taimekasvatussaaduste tootmise suurendamise kohta, ühisloomakasvatuse arendamise ning liha, piima, villa, munade ja muude loomakasvatussaaduste tootmise suurendamise kohta, kolhoosi- ja sovhoosikaadri tugevdamise kohta, põllumajanduse edasise mehhaniseerimise, tööviljakuse tõstmise ja toodangu omahinna alandamise kohta ning kolhooside ühismajapidamise tugevdamise ja kolhoosnikute ainelise elujärje tõstmise kohta vastuvõetud otsuste täitmiseks). *NLKP Keskkomitee pleenumi otsus, vastu võetud 25. detsembril 1959* 368

Parteipropaganda ülesandeist tänapäeva tingimustes. *NLKP Keskkomitee otsus 9. jaanuaril 1960* 387

Ettevõtete vabastatud partei-, ametiühingu- ja komsomolitöötajate premeerimise korrast sotsialistliku võistluse puhul. *NLKP Keskkomitee otsus 27. veebruaril 1960* 411

IV

KONSULTATSIOONID JA VASTUSED KÜSIMUSTELE

V. I. Lenin sihikindlusest ja asjalikkusest organisatsioonilises töös 415

V. I. Lenin kommunistide sidemest rahvahulkadega 422

Kommunisti moraalne pale 427

Tsehhi parteiorganisatsioon 435

Parteigrupid ettevõtetes 438

Parteilised ülesanded 442

Parteikoosolekud 445

Partei-algorganisatsiooni büroo 461

Parteiorganisatsiooni sekretär — poliitiline juht 466

Parteiharidus 471

Agitatsioonitöö 483

Avalduste läbivaatamise kord NLKP ridadesse vastuvõtmisel . 492

Vastutusest parteisse astuja soovitamisel 495

Kandidaadistaaži pikendamisest 497

Kommunistide personaalküsimuste läbivaatamise kord parteiorganisatsioonides 501

Mis kuulub partei-algorganisatsiooni parteimajanduse hulka . . . 506

Missugune on NLKP liikmete ja liikmekandidaatide arvestamise kord 506

Partei-algorganisatsioonide koosolekute protokollidest 508

Missugune on partei liikmemaksude aruandluse kord 509

Kuidas maksavad liikmemaksu kommunistid, kes sõidavad puhkusele 511

Vastutusest parteidokumentide hoidmisel 512

LISAD

1959. aasta üleliidulise rahvaloenduse esialgseid kokkuvõtteid. *NSV Liidu Ministrite Nõukogu juures asuva Statistika Keskvalitsuse teadaanne* 517

NSV Liidu rahvastiku haridustasemest, rahvuslikust koostisest ja vanuselisest struktuurist 1959. aasta üleliidulise rahvaloenduse andmeil. *NSV Liidu Ministrite Nõukogu juures asuva Statistika Keskvalitsuse teadaanne* 537

СБОРНИК СЕКРЕТАРЯ ПЕРВИЧНОЙ ПАРТИЙНОЙ ОРГАНИЗАЦИИ

На эстонском языке

Эстонское Государственное Издательство
Таллин, Пярнуское шоссе, 10

*

Toimetaja E. Hõbe

Tehniline toimetaja T. Mitt

Korrektorid E. Toots ja A. Kalberg

Ladumisele antud 28. IV 1960. Trükkimisele antud 30. V 1960. Paber 54:84, 1/16. Trükipoognaid 35. Formaadile 60:92 kohaldatud trükipoognaid 28,7. Arvutuspoognaid 32,07. Trükiarv 4000. Tellimise nr. 1514. Trükikoda «Ühiselu», Tallinn, Pikk t. 40/42.

Hind rbl. 8.—

1—5

A-23171
III

